İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARINDAN
EDEBİYAT FAKÜLTESİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DALI No. 3

Hayâlî Bey Dîvânı

Dr. Ali Nihat Tarlan
Edebiyat Fakültesi Metinler Şerhi Profesörü

İSTANBUL
Bürhaneddin Erenler Matbaası
1 9 4 5

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARINDAN : 277
EDEBİYAT FAKÜLTESİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DALI No. 3

Hayâlî Bey Dîvânı

Dr. Ali Nihat Tarlan
Edebiyat Fakültesi Metinler Şerhi Profesörü

İSTANBUL
Bürhaneddin Erenler Matbaası
1945

Bu eseri hazırlarken çalışmamı kolaylaştırmak hususunda yardımına mazhar olduğum Beyazıd Umumî Kütüphanesi Müdürü aziz kardeşim **Saadeddin Nüzhet Erguna;** *Hayalînin mezarı hakkındaki müracaatimi büyük bir ihtimam ve nezaketle karşılayıp mezarın fotografisini ve* **Osman Nuri Peremeci**'*nin ehemmiyetli malûmatı havi mektubunu gönderen Edirne Halkevi Reisi sayın* **Doktor Sezai Samiye;** *nushaların tavsifini yapan Doçent* **Ahmed Ateşe;** *ve bunları karşılaştırmak zahmetini benimle paylaşan değerli talebemden* **İbrahim Olgun** *ve* **Haydar Dirioöze** *derin şükranlarımı arzetmeyi bir borç bilir, kıymetli bilgin* **Osman Nuri Peremeci**'*nin aziz hatırasını hürmetle anar ve kendisine Tanrıdan rahmet dilerim.*

A. N. T.

HAYALÎ BEY

Hayalî, onaltıncı asrın Fuzulî'den sonra en büyük şairidir. İsmi Mehmet, lâkabı, Bekâr Memi'dir. Selânik vilâyetinin 43 kilometre kuzey doğusunda Yenice gölünün doğu sahilinde bulunan Vardar Yenicesinde doğmuştur. Murat Hudavendigâr zamanında Gazi Evrenos Bey bin Mustafa Bey tarafından açılan aşağı Vardar havzası, fatihinin hususî malikânesiydi. Vardar Yenicesi havalisinde Osmanlı hâkimiyetinden önce Bizans imparatorluğu zamanında muhtelif Türk kavimleri iskân edilmişti. Dokuzuncu asırda Bizans kaynaklarında (*Vardarlı Türkler*) diye zikredilen bazı Türk grupları Selânik civarına yerleştirilmiş, onbirinci asırda Uguzlar yine Bizanslılar tarafından Makedonyaya iskân edilmiştir. Osmanlılardan önce bu mıntakada Selçuklu Türklerin de her hangi bir devrede gelip yerleşmiş bulunması muhtemeldir. Ancak Rumeli ve havalisinin türkleşmesi ondördüncü asır sonlarından başlar. Bu asırda kesif Türk unsurları artık bu havaliye yerleşmiştir [1]. Kanunîye yazdığı bir kasidesinde dedelerinin Rûm diyarında bir kariyede yattığını şöyle anlatır:

Diyār-ı Rūmda bir ḳarye vardur
Anuñ eṭrāfi kūhistāna beñzer
İkibiñ üçyüz aḳçe yazusı var
Ne ḥāṣıl çün ḫaṭ-ı ḫūbāna beñzer
Civārında yatur ecdād-ī pāküm
Ki ben lâʿl oldum anlar kāna beñzer [2]

Vardar Yenicesi Hayalî devrinde ufak bir ilim ve edebiyat merkezi idi. Hayretî, Usûlî, İlâhī, Garîbî gibi şair ve mutasavvıflar yetiştirmiştir. Orada istinsah edilmiş klâsik kitaplardan maada bir çok ta lâik ilimlere ait kitaplara rastlanır.

---

[1] (Krimskiy)nin «yetim bir Bulgar çocuğu olması mühtemeldir» kaydı hiç bir esasa istinat etmeyen bir tahmindir.

[2] Hayalî Edirnede Vize Çelebi mescidinin avlusunda medfundur. Bu mescid dedelerinden kalma olduğuna göre bu «diyār-ı Rūm» daki kariyenin Vize olması muhtemeldir.

Hayalî, Kınali Zade'nin «*Mecmaᶜ-ı şuᶜara ve menbaᶜ-ı büle-ga*» dediği Vardar Yenicesinde İkinci Bayezit zamanında 886—918 [1] (1481 - 1512) dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi belli değildir. İlk tahsilini memleketinde yapmıştır.

Aşık Çelebî, kendi uslûbu ile bu tahsilin Gülistan ve Bostan gibi o zaman klâsik olan edebî eserler etrafında olduğunu ima ediyor. Hayalî'nin kuvvetli bir medrese tahsili görmediği eserlerinden anlaşılır. Bu tahsili yaparken de muhtelif memleketleri dolaştığını zikreder. O sıralarda Baba Ali Mest-i Acemî adlı bir kalenderî mürşidi, dervişleri ile beraber Yeniceye uğramıştı. Hayalî, bu serazat dervişlerin sohbetinden pek zevk aldı. Daha çocuk denecek yaşta iken [2] bunların içinden bir ışık dilberine aşık olarak o kafileye katıldı, İstanbula gelip gitmeğe başladı. Şu beyitler, bu macarasını anlatır:

Çihresinde görüben lemᶜa-i nūr-i Nebevī
Bir yaḥñ yüzlü ışıḳ şevḳine oldum ᶜalevī

Dilden Ḫayālī ṣūret-i idrāki ḳazıyub
Dīvāne-meşreb oldu ḳalenderlik eyledi

Hayalî bu seyahatleri esnasında gerek Baba Ali Mest-i Acemî'den ve gerek içinde bulunduğu muhitten tasavvufa dair bir çok şeyler öğrenmişti. Hayatının bu ilk devresinin geçiş tarzı kendisinin baba ihtimamından mahrum kaldığını gösterir. Çünkü *Ḳünhül'ahbar* adlı eserinde müverrih Âlî, «zahiren payesi pest manada sahibi iktidar ve zeberdest bir babayi âlem» olan bu mürşidin Hayalîyi evlat edinip onu okuttuğunu ve meşhur bir şair olması için himmet sarfettiğini kaydeder.

Yine böyle bir gelişte İstanbul Kadısı Sarıgürz Nureddin Efendi böyle güzel, yakışıklı bir gencin kalenderîler arasında bulunması «ne meşru ve ne de makùldur» diyerek Hayalîyi onlardan ayırıp «Şehir Muhtesibi Uzun Ali» ye emanet etti. Bu devrede de Hayalî, tahsile ve belki biraz medrese tahsiline devam etmiştir.

Ruhen kuvvetli bir istidada malik olduğu için pek az zamanda şiirler söylemeğe başlayan Hayalî, yavaş yavaş şöhret yolunu tutuyor. Defterdar İskender Çelebi, nazarı dikkatini

[1] A. Krimskiy, *Türkiye tarih ve edebiyatı* Muskova 1910»

[2] Henūz ᶜaks-i ebrūsu āyine-i ruḫsārına düşmüş ve gird-i leb-i şīrīnine mūrçe-i ḫaṭ üşmüş ki . . . . «Aş Çel.».

celbeden bu genç şairi himayesi altına aldı. Sonra onu Sadrazam İbrahim Paşa'ya takdim etti. Onun da iltifatına mazhar olan Hayalî artık ikbal yolunu da tutmuştur. Sadrazamın himayesinden Kanunî'nin himayesine geçiyor. Aşık Çelebî'nin tabirince «padişahın avucundan yemini yiyen ve onun kolunda gezen bir şahin»e benziyordu. Arnavut Yahya Bey'i kıskandıran ve hicivden hoşlanmayan Hayalîyi hiciv yazmağa sevkeden bu ikbali idi. Kendisine evvelâ ulûfe, sonra timar ve zeâmet verdiler. Aşık Çelebî tezkiresindeki kayda nazaran zeâmeti Rumelide Serfiçe taraflarında idi. Her gazel ve kasidesi bol ihsanlarla karşılandı. Hayalî'yi bu şekilde yükselten, Aşık Çelebî'ye nazaran sırf padişahın kadirşinaslığıdır. Halkın sandığı gibi İskender Çelebî ile İbrahim Paşa'nın himayesi değildir. Lâkin bu hükümde pek isabet olmasa gerek. Zira bu iki zat olmasa idi belki Kanunî Hayalî'yi çok geç taniyacaktı. O, Padişahın himayesile «ziver-i tâc-i şuara ve şebçerağ-ı encümen-i zurafa» oldu. İskender Çelebî'nin idamından sonra da Padışah Hayalî'yi himayeden pek vaz geçmedi, eskisi gibi ona «terekkiler» ve «caize» ler vermekte devam etti. Lâkin şair, ileride izah edeceğimiz veçhile dünya malına ve ikbaline hiç kıymet vermezdi. Bir kere dostlarının teşviki ile Padişahtan bir «Sancak Beyliği», bir kere de Rumeli Kethudalığı istedi; ikisinden de pişman oldu.

Tarīḳat ehlidür ṣāḥib-vilāyet tūġ-u sulṭānī
Hidāyet yolların göstermeğe gönderdi Ḥaḳ anı

Matlalı kaside ile

Hümā-yi evc-i rifʿatdür ṣalarsa üstüme sāye
Çekem pehlūya sancaḳ adlı bir serv-i ḫırāmānı

Dūd tā kim depemüzden çıḳa ahı çekelüm
Zāhidā ʿaşḳ eriyüz biz de sipāhı çekelüm
Tīr-i yārı götürüb sīnede peykānı ile
Ey Ḫayālī demidür sancaḳ-ı şāhī çekelüm

Gerçek sipāhīlerle yine oldu hem-sefer
Gūyā Ḫayālī Rum-Elinüñ ketḫudasıdur

Şāhum Ḫayālī māliki- mülk-ü kelām iken
Çoḳ mıdur aña Rumelinüñ Ketḫudālığı

Matlalı gazellerinde bu iskteklerini ima eder. İ s k e n d e r Ç e l e b î ile (1535) İ b r a h i m P a ş a'nın (1536) idamlarından sonra Padişahın H a y a l î'ye iltifatı azalmışa benzer. A ş ı k Ç e l e b î bunun aksini iddia ediyorsa da doğru olmasa gerek. H a y a l î' nin yirmi senelik dostu olan bu tezkire müellifi belki Padişahı rencide etmemek için hem şairin yetişmesinde yalnız K a n u n î'yı âmil görüyor, hem de hamilerinin vefatından sonra Padişahın ihsanının devam ettiğini zikrediyor. Eğer böyle olsaydı o dünya malına rağbet etmeyen deryadil şairin Sancak Beyliği ve Rumeli Kethudalığı istemesine saraydan ayrılmak arzusundan başka ne sebep olabilirdi? Bir gazelindeki şu beyit te onbin akçe dirliğinin elinden alındığını gösteriyor:

Onbiñ aḳçe dirliği lāyıḳ mıdur bu bendenüñ
Rūzigār ile ola bād-ı hevāya müşterek

İ b r a h i m P a ş a' dan sonra sadırazam olan R ü s t e m P a ş a edebiyata ve tasavvufa kıymet vermezdi

Bu devirde kendisine haset edenlerin hücumuna uğrayan H a y a l î, saraydan çekilmek istedi ve bir Sancak Beyliğine talip oldu. Bu arzusu is'af olunmuş olmalı ki H a y a l î B e y unvanını almıştır.

H a y a l î'nin bu sıralarda M u s t a f a S u l t a n'ın öldürülmesi hususunda methaldar olduğunu H a y r u l l a h E f e n d i tarihinden naklen A h m e t R e ş i t e f e n d i *Tarihi Osmanî* adlı eserinde kay dediyorsa da böyle serazat, rindmeşrep, dünyevî ihtiraslardan uzak bir şairin kanlı bir siyasete iştirak etmeyeceği kanaatindeyiz. Bu, ihtimal ki onun İ b r a h i m P a ş a'ya ve Magnisada vefat ederek naşı İstanbula getirilip Yeniçeri odaları yakınında defnedilen Şehzade M e h m e t H a n'a mersiyeler yazdığı halde M u s t a f a S u l t a n hakkında bir şey yazmaması dolayısile meydana çıkan bir rivayettir M u s t a f a S u l t a n hakkında çok kuvvetli bir mersiye yazan Y a h y a B e y'le aralarının açık olması böyle bir mersiye yazmasına mani olmuş olabilir.

H a y a l î, diğer bazı gazellerinde de bu iltifatın azlığından şikâyet eder. Artık tali dönmüştü. Ufukta yeni bir şiir yıldızı beliri-

yordu: Bakî. Divanında Halep hakkında bir iki beytine tesadüf edildiğine nazaran Irakeyn seferine iştirak ettiği zaman orada bir müddet kaldığına ve Fuzulî'ye nazire olarak birkaç şiiri bulunduğuna göre de Bagdatta büyük azerî şairi ile tanıştığına hükmetmek icap eder.

Ḫayalī çeşmi ceyran dil-rübālar seyrin eylersin
Bu mevsimde şikāra yer mi var şehr-i Ḥalebden yeg

Ne var ᶜālemde ey zāhid bugün ᶜayş-ü- ṭarabdan yeg
Bize bir künc ü meyḫāne gelür şehr-i Ḥalebden yeg

Hayalî M. 1557 - H. 964 senesinde Edirnede vefat etmiştir. Aşık Çelebî; mezarının «Salh hane yolunda Haydarhane hatîresinde» bulunduğunu söyler. Bugün Edirnede mezarının malûm olup olmadığını Edirne Halkevinden sordum. Halkevi reisi sayın Doktor Sezai Sami ile Edirneli bilgin rahmetli Osman Nuri Peremeci'den aldığım cevaplarda Hayalî'nin mezarı hakkında şu malûmat verilmektedir:

«Hayalî, Edirnede uzun kaldırım mezarlığına karşı dedelerinden kalan Vize Çelebi mescidinin avlusu önüne kendi yaptırmış olduğu İki lüleli denmekle maruf çeşmenin sol tarafına pençere boyuna gömülmüştür».

Bu mezarın fotografını göndermek lûtfunda bulunan sayın Doktor Sezai Sami, bu günkü vaziyetini şöyle anlatmaktadır:

«Resimde de görüleceği veçhile mezar, etrafı duvarla çevrilmiş ve iki pençeresi bulunan, çatısı yıkılmış bir mahaldir. İçerde yalınz baş tarafının taşı vardır. Lâkin o da yıkılmıştır ve üzerinde hiç bir yazı görülmemiştir. Beri tarafındaki çeşmede türbenin müteallikatındandır. Fakat çeşmenin üzerindeki yazıda, çeşmeyi tamir edenlerin ismi mevcut olup Hayalî'den bahsedilmemektedir. Çeşmenin bânisi hakkında da hiç bir kayda rastlanmamıştır. Eski çeşme halen su yolu bozuk ve muattal olup öuünde, Belediyenin tazyıkı ile suyunu akıtan madenî bir (çeşme - musluk) mevcuttur. Resimde de bu husus ayırt olunabilir».

O zaman şairlerinden Arşî Çelebî Hayalî'nin vefatına şu tarihi söylemiştir:

Ḫayālī kim ġazel ṣīt-ü-şadāsın
Tamāmet nüh ḳıbāb ı çarḫa ṣaldı

Çeküb şemşīr-i şiʿr-i āb dārı
Hezārān pehlevān-ı naẓmı çaldı
Bu meydān içre Sulṭān-ı cihāndan
Semend-i ṭabʿ ile ögdüller aldı
Yumub göz sāḥil-i hestīden āḫır
ʿAdem baḥrına māhī-vār daldı
Dedi ʿarşī işidüb aña tārīḫ

سوزى دلده خيالى كوزده قالدى
964 = 1557

(Sözü dilde ḫayāli gözde ḳaldı)

Şīrī adlı diğer bir şair de şu mısraı tarih düşürmüştür.

(Ḫayālī öldü ḥayf elḥükmü lillâh)

خيالى اولدى حيف الحكم لله

Hayalî, evlenmiş olup Ömer Bey adlı bir de oğlu vardı. Zevcesinin kendinden evvel vefat ettiğini bildiren şu kıt'a ile Padişaha tavsiye ettiği bu Ömer Bey olacaktır.

Bir Ḫayālī-zāde benden vardur ey Şāh-ı kerīm
Anası Ḥaḳ raḥmetinde kendü ḳalmışdur yetīm
Dergehüñ deryā senüñ ẕatuñ güneş rūşen bu kim
Ḳaʿr-ı deryāda güneşden nūr alur dürr-ü yetīm

Ömer Bey de şairdi, Muradiye camiinde uzun seneler Mesnevi okutmuştu. M. 1024 - H. 1615 yılında vefat etmiş ve Kıyık mezarlığına defnedilmiştir. *İslâm Ansiklopedi'* si Ömer Beyin 988 den 1008 e kadar yirmi sene Halep defterdarlığında bulunduğunu ve 1010 tarihlerinde mazulen vefat ettiğini ve Koca Mustafa Paşaya defnedildiğini yazıyor. «*Osmanlı müellifleri*» ise «şuara ve erbabı maariften bir zat olup 1022 tarihinde Edirnede irtihal ederek Tepe kabristanına defnedildi. Bir haylı eş'arı ve Ayasofya binasına bir tarihçesi olduğu «*Enisülmüsamirin*» de mezkûrdur» diyor. Bu rivayetlerden 1022 tarihinde Edirnede vefat ettiği kaydının doğru olacağı kanaatindeyiz.

Yukarıda da söylediğimiz gibi Hayalî onaltıncı asrın, Füzulî-den sonra en büyük şairidir. Hayalî'yi zamanında kendine verilen değer noktasından tetkik edersek, san'at bakımından bu günkü

görüşümüze oldukça aykırı bir telâkkiye sahip olmakla beraber, o devir san'atkâr ve tezkirecilerinin Şaire büyük kıymet atfettiklerini görürüz:

Zamanı şairlerinden biri muasır büyük şairleri mukayese ederken şöyle der:

ᶜUbeydīʾnüñ sözünde sūz vardur
Edāda līk Bākī bī bedeldür
Nezāketde Ḫayālī gibi olmaz
Velī Emrī taḫayyülde meseldür

Bu kıt'a bize Hayalî'nin ince bir şair olduğunu gösterir. On altıncı asırda Edirne bir şiir, yuvası idi. [1] Nitekim bu kıt'ada zikredilen dört şairden Bakî müstesna diğer üçü Emrî, Hayalî ᶜUbeydî Edirnelidirler.

Yine zamanı şairlerinden Safî Rum ve İran şairlerini şöyle karşılaştırır:

Şāᶜir cihānda çokdur feyż-i Ḫudāya mażhar
Anları zinde kılmış nehr-i hüner zülāli
Meşhūr-u ehl-i ᶜirfān aṣḥāb-ı resm-i dīvān
Bir ḳaç suḫan-ver olmuş ser-defter-i ahālī
Rūm-u-ᶜAcemde ḳopmuş aᶜyānı ehl-i naẓmuñ
Eşrāfı yaᶜnī olmuş bir birinüñ mis̱āli
Selmān añıldı Aḥmed *Hācō* yazıldı Zātī
*Husrev*lenür Necātī *Ḥāfıẓ*lanur Ḫayālī
Nāzüg edālarında *Şāhī* ṣayıldı Bāḳī
Her dilde ḳudretinden *Cāmī* ṭutuldu ᶜĀlī
Ṣāfī bu penc beytde yazıldı şeş cihetde
Altı güzīde ẕātuñ evṣāf-ı pür-kemāli

Bu kıt'adan Hayalî'nin Hafızla mukayese edildiğini görüyoruz. Safî'nin Hayalî hakkındaki görüşü çok muvaffakıyetlidir. İran edebiyatında Hafızın mevkiini düşününce Hayalî'nin ne derece şair olduğu anlaşılır.

Tezkirelere gelince: Aşık Çelebî tezkeresi, Hayalî hakkında şunları yazar: «Rūm elinüñ suḫan-ārāsı.... meşhūr Ḫayālī Begdür. Ḥadd-i ẕātında Rūm-eli şāᶜirlerine serdārdur.

---

[2] Edirnede yetişen şairler hakkında bakınız: Edirne Tarihi — Osman Nuri Peremeci İst. 1940

Sehl zamānda şiᶜr söyleyüb ḫāl-ü-ḫaṭ vaṣfında üzerine noḳṭa ḳonmayacaḳ ġazeller yazub zülf-ü-gīsu medḥinde şāne gibi bārīk fikirlere ve dūr-u-dırāz sevdālara el ḳarub her gece ṣabāḥ olunca nice ġazeli müsevvede-i ḫaṭṭ-ı dil-dār-ı siyāh gibi beyāża çıḳarub her gün ġazelleri gün gibi meşhūr-u āfāḳ ve kemān- ebrūlara bağladuğı şiᶜrler ᶜālemde ṭāḳ olur.

Ol bülend ma'nālar ve nādır feḥvālar, ᶜāşıḳāne teşbīh-i dilpezīrler ve muḥaḳḳiḳāne taᶜbīrler mutaṣavvifāne kelimāt ve mutaṣarrifāne ebyāt . . . .»

H a y a l î 'nin şiirlerinin meşhur ve ekseri gazellerinin şiir bilen ve sevenlerin ağızlarında dolaştığını yine Â ş ı k Ç e l e b î kaydeder.

A h d î tezkiresi de H a y a l î hakkında şöyle der:

«Ḫusrev-i şuᶜarā-yi zemān ve ser-āmed-i ẓurefā-yi cihān......

Ol ṭūṭī-i şekkeristān-ı elḥānī ve ol bülbül-ü gülzār-ı maᶜānī'nüñ ṭabᶜ-ı pāki nihāyetde ve leṭāfet-i ẕihn-i ṣāfı ġāyetde fünūn-u şıᶜre ḳādir ve her bir fende ustādān-ı müteḳaddimīn ve müte'aḫḫirīn gibi māhir..... elḥaḳ elfāẓ-ı nefīs-i pāki ile Rūmuñ Ḥāfıẓ-ı Şīrāzı ve edā-yi selīs-i bülendi ile şuᶜarānuñ ser-efrāzı ve diḳḳat i ḫayālde taḫayyülātı kemāl ile mevṣūf ve ṣanāyiᶜ-i şiᶜrde şuᶜarā-yi ᶜacem gibi rengīn maḳāl ile maᶜrūfdur. Ol yegāne-i cihān ve ferzāne-i ẓurefā-yi zemānuñ kemāl-i şöhreti bir mertebede vāḳiᶜ olmuşdur ki ḳābil-i taḳrīr ve dāḫil-i imkân-ı taḥrīr degüldür. Zīrā ki eşᶜār-ı ābdārı ve naẓm-ı dürer-bārı bī-ḥad ve lā-yuᶜaddür»

B e y a n î tezkiresi H a y a l î 'yi,

«Ḫayālī-i meşhūr» diye takdim ettikten sonra: «Memālik-i Rūmuñ Meliküşşuᶜarāsı ve mecālis-ārāsıdur» der.

L â t i f î tezkiresinde : «ve bilcümle zamāne ġazelgūlarınuñ mīr-ü-mihteri ve biḥaseb-il-ᶜurfi vel'iżāfe ol zümrenüñ ser-āmed-ü- ser-defteridür» **diye medhü sena edilen Şairimizi K ı n a l ı z a d e H a s a n Ç e l e b î de şöyle tavsıf eder:** «Diyār-ı Rūmuñ Sulṭān-ı şuᶜarāsı ve ol merzübūmuñ merd-i nuṭḳ-ārāsıdur»

Bu ifadelerden hulâsa olarak H a y a l î 'nin devri içinde birinci derecede şairlerden sayıldığını ve bilhassa Hafızı Şiraziye benzetildiğini görüyoruz. Şiirin usul ve inceliklerine vukufu, mehareti bulunduğu, şiirlerinin tatlı ve ahenkdar, fasih ve selis, bilhassa tasavvufa çok mütemayil olduğu; zamanında büyük bir şöhret kazandığı müttefikan beyan edilmektedir.

Muallim Naci de Hayalî'yi zemanının en güzel ve kudretli şairi olarak tanır ve onda bulunan kudretin devrinin diğer şairlerinde mevcut olmadığını söyler.

Türk edebiyatı hakkınde büyük bir eser vücuda getiren Mister Gibb'in Hayalî hakkındaki fikri şudur:

1 — Yüksek tabiat-i şiiriye ile muttasıftır.

2 — Hayalînin şiirleri ekseriyetle bu devir şairlerinde görülmeyen sôfiyane bir felsefe ile mezcedilmiştir.

3 — Tasvir, hayal, kelime tezyinatı bakımından muasırlarının şiirleri Hayalî'nin şiirlerine müsavi ve hattâ faiktir.

4 — Bâki ile Necâti arasında yaşayan ve İstanbulda yerleşen şairlerin en iyisidir.

5 — İfade ve hattâ his değilse bile fikir, Hayalî'nin şair olarak en bariz vasfıdır.

Bu düşünceleri burada tetkik ve tenkit edecek değiliz. Artık divânı elde bulunduğu için okuyanlar, hükümlerini vereceklerdir.

Düşüncelerimizi hazırlamakta olduğumuz «Hayalî divanını tetkik» adlı eserimizde uzun uzadiye izah edeceğimiz için burada Hayalî hakkındaki fikirleri nakl ile iktifa ediyoruz.

Krimiskiy de hulâsatan, hayali zengin, lirik - mutasavvıf bir şair olduğunu zikr ile iktifa ediyor.

Hayalî, doğuşta şair yaratılmış bir şahsiyetti. Kuvvetli bir şiir ve tarikat kültürü merkezi olan ve Hasan çelebî tarafından «Mecma ı şuarâ ve menba-ı zurafâ», Aşık Çelebî tarafından ise «Gaziler ocağı ve arifler durağı» vasıfları verilen bir muhitte yetişmişti.

Şahsan yakışıklı idi. Aşık Çelebî tezkiresinde: İstanbul Kadısı «bunuñ gibi perī-peyker ġulām-ı emred bu rāfıżî-i çün div-ü-dedüñ yanında durmak ne meşrūᶜ ve ne maᶜḳuldür» diyerek onu Bāba Ali Mest-i Acemî'nin yanından almıştır»; Beyanî tezkiresi ise «Erbāb ı ḥüsn-ü-behā miyānında ser-āmed bir nev-cevān» diyerek onun güzelligini ifade ediyorlar. Fıtrî istidadı tesiri kendini derhal göstermiş ve Hayalî on dört yaşında şiir söylemeye ve şöhret yapmaya başlamıştır. Kendisinin

Ey Ḫayālī çār-deh sāle daḫi bir ṭıfl iken
Tab^c-ı mevzūnuñla olduñ naḳd-i Selmān-ı zemān

beyti ve *Künhül'ahbar* müellifi müverrih **Âlî**'nin:

«Daḫi sebze-zār-ı ḫṭṭı nā-resīde çār-ebrūlar gibi ḳavs ḳaşlarınuñ sāyesi leb-i lâ^clinde demīde olmadan eş^cār-ı ḥasene ile iştihār bulmuşdur»

kaydı bunu isbat eder.

Ve yine pek genç iken bir aşk uğrunda yerinden yurdundan ayrılarak kalenderîlere katılıp şehir şehir dolaşması, onu yaradılışı itibarıle güzelliğe karşı gayet hassas ve sinirlerinin kuvvetli hakimiyeti altında zebun bir şahsiyet olarak takdim eder.

Onun yirmi senelik arkadaşı **Aşık Çelebî**, tezkiresinde **Hayalî**'ye ait bir çok âşikane maceralar anlatır. Lâkin hayatına ait aşk maceraları, ilk kalenderlik devresinde aldığı tasavvufî terbiyenin tesiri altında bu tefekkür sistemine bürünerek şiirine intikal etmiştir. Bu rivayetlere nazaran şairin manevî simasını şöyle çizmek kabildir:

Hayalî; ser azâde, kayd tanımayan, avare, rind bir şairdir. Dünya servetine kat'iyen değer vermez. Kayd tanımadığı için **Aşık Çelebî**'nin ısrarına rağmen bir mesnevi yazmamıştır. Malına ve mülküne tasarruf etmezdi. Cömert idi. Parası başkalarının elinde mahvolub gitmişti. Mutasavıvftı. Mistik aşk onu zahirî şeriatin dar hudutlarından iç âleminin geniş tefekkür ve tahassüsüne çıkarmıştı. Bu sistem esasen aşk temeli üzerine kurulmuştu. Onu da bu ruhî vaziyeti aşka ve onun peşinden batınîliğe sürüklemişti. Feleğe baş egmeyen, dünya işlerine değer vermeyen, yalnız iç âleminin zevkleri peşinde koşan bir hüviyet.

Kendisinde «hal» denen derin samimiyetin şi^crine verdiği kudret muhitine o derece müessir olmuştu ki muasırları ona bir nevi kudsiyet dahi atfediyorlardı. **Aşık Çelebî**:

«Ululardan mervīdür ki Ḫayālī'nüñ ḳuvve-i ḳudsīyyesi ^cālem-i üns ile āşinā ve dīde-i ^cayn'-el-yaḳīni kuḥl-i rūşenā-yi ġubār-ı ^cālem-i ġayb ile bīnā idi»

Diyerek bu noktaya işaret etmiştir **Kanunî** gibi mutaassıp, sünnî bir hükümdarın sarayında ona yüksek bir mevki temin

eden de bu vakur, müstagnî ve tasavuf zevki ile incelmiş yüksek ruhudur kanaatindeyiz.

Hayâlî'nin kuvvetli bir medrese tahsili yoktur. Şiirlerindeki bazı gramer yanlışları bulunması ve bunlardan bazılarının kendi tarafından tashih edildiğini Aşık Çelebinin kaydetmesi bunu gösterir. Anlaşılıyor ki o, şiiri derin, ruhî bir ihtiyaç ile söylüyor, ilim kuvveti ile değil.

Şiirlerine karşı lâkayddı; onları toplayan ve ona divan şeklini veren Vefalı Şeyhzade Ali Çelebidir Sultan Süleyman, Hayâlî divanını istettiği zaman ancak bir nushası bu zatta bulunmuştu. Bu mecmuanın da eksik olduğunu, otuz beş beyitlik kasidelerin bazan on sekiz on dokuz beyt olarak kaydedildiğini Aşık Çelebi bize haber veriyor.

Ruhî portresini muhtasaran çizmeğe çalıştığımız şair; eserlerinde sentetik, ruhanî ve ulvî bir azameti bazan parlak ve mümtaz bir hayali, bilhassa içli bir aşkı, rind ve avare bir hayatı aksettirir. Hayâlî'nin şöhreti o zaman Osmanlı Devleti hudutlarında kalmamış, İrana da intikal etmiştir.

İran Şahı Şah Tahmasb meclisinde şairin şu üç beyti okunduğu zaman Şah, Hayalî aşkına dolu içip onu takdir etmiştir:

Fenā ehline ṭaʿn etme geçüb ʿucb ile yanından
Bu deyr-i vaḥşet-ābāduñ ṣaḳın şīr-i jiyānından

Edüb der-pōst Mecnūnu geçürmiş Leylī yanından
Vefā āyīnini öğren göñül Leylī ṣobānından

Dediler kim ḫazān eyyāmı geldi vaḳt-i ʿişretdür
Bahārından ne buldum kim bulam anuñ ḫazānından

Bunu duyan Hayâlî de şu beyt ile öğünür:

Ben Ḫayālī Rūmda bir rind-i dürd-āşām iken
Cām-ı faġfūrī içer Ḫāḳān-ı Türkistān baña

A. N. Tarlan

Bibliyoğrafya

Sehi bey tezkiresi	**Üniversite kütüphanesi**	**N:**	**3732**
Aşık Çelebi:	**» »**	**N:**	**2405—119-120**
Kınalı Zâde			
Hasan Çelebi	**Hususi kütüphanemizdeki nüsha**		
Beyanî :	**» »**	**N:**	**2568—104**
Ahdî :	**» »**	**N:**	**2604**
Riyâzî :	**» »**	**N:**	**761**
Kaf Zade Faizi	**» »**	**N:**	**3289**
Künhül'ahbar:	**» »**	**N:**	**2579**

Esami: Muallim Naci — İstanbul :1308

Osmanlı Müellifleri: Mehmet Tahir — İstanbul 1338

Eslâf: Faik Reşad — İstanbul 1311

İslâm Ansiklopedisi — Paris 1934

Sicilli Osmani: Mehmed Süreyya — İstanbul 1311

Devleti Osmaniyye Tarihi: Hammer (tercemesi) İstanbul 1330

Lâtifî Tezkiresi: Lâtifî — İstanbul

Osmanlı Şii'ri tarihi: Gipp

Türkiye tarihi ve edebiyatı: Krimski — Moskova 1910

Tarih-i Osmani: Ahmed Reşid — İstanbul 1328

Solakzade tarihi: Bulak tabı 1248

Edirne Tarihi: Osman Peremeci İstanbul 934

Karşılaştırılannushalar

1 — Ü - Esas nusha — *Üniversite Kütüphanesi:* 1849 (Rıza Paşa: 277)

Dīvān-ı Ḫayālī

Şemseli meşin bir cilt içinde 137 varak. Eb'adı 20 × 123 (15×8). Bir kaçı mavi, diğerleri beyaz, kalınca, saykallı kâğıt. Yaldız cetvel içinde 17 satırlı dikkatli nesih. Bazan haşiyelerde de şiirler vardır. 1 b ve 24 b de güzel birer başlık var. Her kasidenin başında kırmızı mürekkeple yazılmış bir ünvan bulunmaktadır. İstinsah tarihi yoktur, Eski ve güzel bir nushadır.

1 b — 19 b kasideler
19 a — 24 b murabba ve muhammesler
24 b — 135 b gazeliyyat
135 b — son mukatta'at, matla'lar müfretler

Baş: Dilā bu menzil-i vīrānı şanma cāy-i sürūr
Son: Şu vara geldi serv-i ḫırāmān ayağına

---

2 — F - *Fatih kütüphanesi:* 3823

Dīvān-ı Ḫayālī

Şemseli ve zincirekli meşin bir cilt içinde 144 varak. Eb'adı: 17×10,3 (11,8×6,5). Sarı saykallı kâğıt. Yaldız cetvel içinde 13 satırlı kalın, siyah harfli nestalik. Söz başları, kaside, ve lehu mavi mürekkeple. 1 b de güzel bir başlık vardır. 143 b — 144 a da şiirler hendesî şekiller meydana getirecek tarzda yazılmış ve araları yaldız, kırmızı ve mavi mürekkeple kaba bir tarzda süslenmiştir. Bazan kenarda da şiirler vardır. İstinsah tarihi: تمت بعون الله sene 964

144 b de müstensih tarafından yazılmış bir kıt'a vardır:

Belāġat taḫtına geçdi oṭurdu
Faṣāḥat mülkünü bulduḳda ḫālī
Temām etdüm yazub dīvānın anuñ
Dedüm tarīḫini: جيش خيالى
(964)

1 b — 29 b Kaside, mersiye, murabba' ve muhammesler
29 b — 142 a — gazeller
142 a — 143 b — rubaılar, 143 a-b müfretler

Baş: Dilā bu menzil-i vīrānı ṣanma cāy-i sürūr
Son: Baña bir güzel der bunu muttaṣıl

تجوع ترانى تجرد تصل

3 — Ün - *Üniversite Kütüphanesi* (Edebiyat): 755

Dīvān-ı Ḫayālī

Eskimiş meşin. bir cilt içinde 94 varak. Eb'adı 19,5 × 12,5 (12,5 × 7,5) Az saykallı bir kâğıt, 17-18 satırlı âdî nestalik. 1 a da yaldız sade bir başlık. İlk varakda yazılar yatdız cedvelde. 7 b ye kadar kırmızı cedvel içinde. Kaside başlıkları kırmızı mürekkeple. Haşiyelerde şi'irler vardır.

Istirsah tarihi : عت 972
1 b — 23 a Kasideler, muhammes, murabba, terci'i bent
23 b — 93 a gazeller
93 a — son kıt'alar, müfretler
Baş : Dilā bu menzil-i vīrānı ṣanma cāy-i sürūr
Son : Deryā-yi ʿaşḳa ġarḳ olalı bulmadum kenār
Meve-i belāyi baştan aşurdı bu rüzigār

---

4 — Üv. *Üniversite Kütüphanesi:* 2923

Dīvān-ı Ḫayālī

Eskimiş kalın bir meşin cilt içinde 121 varak. Eb'adı: 20×14,5 (14,1×10,5). Kalınca, az saykallı sararmış kâğıt. 15 satırlı kalın harfli nesih.

İstinsah tarihi : قد وقع الفراغ عن تحرير هذا الديوان عن يد الفقير مصطفى بن محمد الحقير عبدالله في اواخر شهر جمادى الاخر سنه اثنى وثمانين وتسعمائه :

(982)

Bunun yanında: «evrak 121 ve ebyat-ı gazeli Ḫayālī رحمة الله عليه cem'an 3116»

1 b — 23 a Kasideler, muhammes, murabba'ı, (terkibi bent)
23 a — 120 a gazeller

120 b — 121 Kıt'alar. Bundan sonra müfretler gelir. Sonda Ḫayālī'nin ölüm tarihini gösteren bir beyit vardır.

Başı: Dilā bu menzil-i vīrānı şanma cāy-i sürūr
Son: Maḥabbet-ḫānedür göñlüm ezelden ᶜaşḳ-ı cānāna
Ḳoparmaz şerᶜ bir ṭaşın ḳadīmī olsa bir ḫāne

5 — A - *Ayasofya Kütüphanesi:* 3915

Dīvān-ı Ḫayālī

Şemseli ta'mir görmüş bir cilt içinde 125 varak. Eb'adı 22,8×13,5 (14×8). Kâğıdı beyaz saykallıdır. Bir çok yerlerinde kurt yeniği vardır. Yaldız ve siyah cetvel içinde harekeli 17 satırlı güzel bir nesih. Bazı okunamamış kelimelerin yerleri beyaz bırakılmış. 1 b de güzelce bir başlık vardır. İstinsah tarihi yoktur.

1 b — 20 b kasideler, musammetler
21 a — 121 b gazeller
122 a — 125 kıt'alar ve müfretler
Baş: Ḫāb-ı ġafletde iken oldu göz açub bīdār
Son: Kūy-u dildārı dolanma ṭutmasun ey gird-i bād
Dāmemüñ her bir perīşān-rüzigāruñ giryesī

6 — M — *Murad Molla Kütüphanesi:* 442

Dīvān-ı Ḫayālī Beg

Şemseli, tamir görmüş meşin bir cilt içinde 87 varak. Eb'adı: 20,3×12,3 (13.5×7,5). Az saykallı kalınca kâğıt; 15 satırlı işlek bir talik. 16 b ye kadar kırmızı cetvel içinde. Haşiyelerde de bazan şiirler vardır. İstinsah tarihi yoktur.

1 b — 15 a kasideler
15 a — 85 a gazeller
Son sahifedeki iki gazel başka bir kalemle yazılmıştır.
Baş: Dilā bu menzil-i vīrānı şanma cāy-i sürūr
Son: (85 b deki son gazelin ilk beyti)
Rıżāñı gözlerem senden gelen derd-ü-belā ḥaḳḳı
Sözümden dönmezm ölsem Şehīd-i Kerbelā ḥāḳḳı

7 — C — Prof. Ali Canib Yöntem nushası.

Meşin alafranka cild, 125 varak, ebadı 11,6×18,9 (6,7×13,4) aharlı az saykallı kâğıt. 15 satırlı okunaklı taᶜlik. Serlavhası iklill cetvelli müzehhep, istinah tarihi:

قد وقع الفراغ في شهر شعبان المعظم وشهور سنة سبعين وتسعمائة عن يد العبد الضعيف مصطفى بن محرم عفى عنهما.

1 b — 19 a Kasideler
19 b — 24 a terkibi bend ve muhammesler
24 a —123 b gazaliyat
123 b —125 a kıt'alar.

Baş — Dilā bu menzil-i vīrānı şanma cāy-ı sürūr

Son— Hātif-i ġayb dedi tarīḫin
Oldu Ḥaḳḳa Ḫayālī Beg vāṣıl

Karşılaştırıldığı halde metne idhaline lüzum görülmeyen diğer nushalar:

1 — *Üuiversite Kütüphanesi:* 615 (mecmua)

2 — *Fatih Miltet Kütüphanesi.* 134 (İstinsah tarihi. 969)

(Bu nushanın sonunda (Ramażān nām maḥbūb Celīlī Tāhir nām kimesnenün hıdetinde olduğu münasebetle Ḫayālī Beg buyurmuştur:

Olduġumçün Ramażānum ġam-ı ᶜaşḳuñda ᶜalīl
Buyurubdur seni baña yemege Rabb-i Celīl

kaydı vardır.

3 — *Üniversite kütüphanesi*: 2930 (*Halis Ef.* 6677) (*siyakat yazısı* ile)

4 — *Üniversite* « : 2945 (*Halis Ef.* 4965)

5 = *Ankara Umumî Kütüphanesi* y $^{6}/_{84}$ ve y $^{1}/_{81}$

6 — *Bursa Umumî kütüphanesi*: 2191. *Umumî*, 283 *Edebiyat Hususî*.

Transkripsiyon

1 — Arapça ve farsça kelimelerde «Huruf-u med» olan (ی، و، ا) harfleri «ā. ū, ī» şeklinde gösterilmişiir. Kelimelerin bünyesinde bulunup ta üzerine çizgi konmayan sesli harfler «hareke» dir. Bu çizgiler vezinde imaleye delâlet etmez.

Farsçada «vav-ı ma'dule» ile yazılan خوار، خواب، خواجه gibi mahdut bir kaç kelimede «a» harfi meddi italik ile gösterilmiştir: *Hāb Hān* gibi.

O zaman ki imlâ şekillerini belirtmek ve nushalar hakkında bir fikir vermek için üzerinde çalıştığımız divanların ilk ve son sahifelerinin fotograflarını ilâve ettik.

Arap alfabesinde mevcut olup türk alfabesinde yer almayan harfler şu şekillerde gösterilmiştir:

ʾ	ء
s̱	ث
ḥ	ح
ḫ	خ
ẕ	ذ
ṣ	ص
ż ḍ	ض
ṭ	ط
ẓ	ظ
ʿ	ع

2 — Türk alfabesinde aynı şekillerle gösterilen ve telaffuzları tabi oldukları sesli harflerin ince veya kalın olmasına göre değişen g ve k harflerinin ince ve kalın telâffuzları ayrı ayrı şekillerle gösterilmiştir:

ġ	غ
g	گ
ḳ	ق
k	ك

3 — Türkçe kelimelerin telâffuzları mümkün olduğu kadar 15 ve 16 ıncı asra ait metinlerdeki yazılış ve harekelenişe göre tesbit edilmiştir. Bunların o zaman ne şekilde telâffuz edildikleri, bu harf ve harekelerin yalnız şeklen kelimenin gramer bakımından durumunu belirtmek için mi yazıldıkları malûm değildir. Bununla beraber biz metinlere sadık kalmayı üstün bulduk. Yalnız şuhudî, naklî mazilerle sıla siygalarında, meful edatlarında, dı, mış, gı, ekleri daima bu şekilde harekelendikleri halde biz bunları umumî ahenge göre yazdık.

İtmek (yapmak), virmek, dimek, irmek gibı kelimelerde «i» sesi «e» ile gösterilmiştir.

4 — Arapça ve farsça kelimelerde ekler kelimelere bir (—) çizgi ile bağlanmıştır. Mürekkep isim veya sıfat olan kelimelerin de aralarına birer çizgi konmuştur.

5 — Arapça terkiplerde «harfi ta'rif» — ayırmak mümkün olduğu zaman iki çizgi arasındadır. Farsça terkiplerde izafet veya tavsif esresi türk telâffuzuna göre i, î, ü, u olarak gösterilmiş ve yalnız muzaf ve mevsufa bir çizgi ile bağlanmıştır. Atıf edatı olan «و» daima iki çizgi arasındadır.

Divan-ı Hayalî Beg

Kasideler

I. [*]

1 — Dilā bu menzil-i vīrānı ṣanma cāy-i sürūr
Ki ḳaṣr-ı dehre bulunur hezār dürlü ḳuṣūr

2 — Ḳarañusuna anuñ ḳılma ḫande şemᶜ gibi
Dilerseñ ola yüzüñ aġ nitekim kāfūr

3 — Sipihr ḳara yere cürᶜa-veş döker kanuñ
Ḥabāb-gūne dimāġuñda‿olursa bād-ı ġurūr

4 — Bulanma seyl ṣuyu gibi aḳma her yañaya
Naẓarlarında yürü ṣāf-dillerüñ duru dur

5 — Ḳażā elinde kemān oldu çarḫ-ı ḫam-ḳāmet
Ecel oḳu‿ile bizi etmek içün ehl-i ḳubūr

6 — Zemāne ḳanuñ içer olduñ ise çoḳ başlu
Bu bāġ-ı dehrde mānend-i ḫūşe-i engūr

7 — Belāsı balına degmez ḳo leẕẕet-i dehri
Evüñ yıḳılmaya tā mis̱l-i ḫāne-i zenbūr

8 — Gerekse ḳuvvet-i bāzūda Şāh Behrām ol
Bu Zāl-i dehr eder menzilüñi āḫır gūr

---

[*] Ü F Ün Üv A M C

[1] cāy-i : dār-ı Üs

[2] Ḳarañusuna anuñ: Ḳara gününe elüñ A/aġ : aġı Üv ak C

[3] dimāġuñda olursa (vezin için Dimāġuñd' olursa okunmalıdır): dimāġuñda olsa Üv A : dimāġuñda ola M

[4] Yañaya : süya Ün yaña M / ṣāf : ṣāfī Ün Üv C naẓarlarında ṣafī dillerüñ yürü... C ṣafī A

[6] Bu: Çü Ü F Ün Üv M

[8] Şāh : mis̱l-i A /Bu : Ki A

9 — Dilerseñ olmağa gün gibi āsumān-rif'at
Yüzüñü sāye - ṣıfat ḫāk-i rāh ol yere ur

10 — Gel olma bezm-i fenāda mey ile ālūde
Ki ṣuna sāḳi-i vaḥdet elüñe Mā-ı Ṭahūr

11 — Ṣadā-yi 'ālem-i lāhūtu istimā' eyle
Nedür bu ṣīven-i nāy ile nāle-i ṭanbūr

12 — Ağardı ṣaç-u-ṣaḳal ağ-u-ḳaradan gel geç
Gözüñü aç naẓar et ẓulmetüñ olubdur nūr

13 — Ḳo aç gözlülügü gördügüñde biryānı
Diküb aña gözüñü germ olma çün tennūr

14 — Cihān sefīne-i ten ġarḳ edici deryādur
Ḥabābı kūh-u belā mevcidür anuñ şer-ü-şūr

15 — Cihānda aduña ādem dene revā mıdur
Cemād gibi yatasın müsebbiḥ ola ṭūyūr

16 — Ger ādemīde ġaraẓ ekl-ü-şürb-ü-şehvet ise
Gerek cemī'-i ünāsı taṣaddur ede sütūr

17 — 'İbādetüñe dayanma ki saña pend yeter
Hemīn ḥikāyet-i İblīs-ü-Bel'am-ı Bā'ūr

18 — Kimesne ermedi şādīye bī-vesīle-i ġam
Müyesser olmadı Şīrīn viṣāli bī - Şāpūr

19 — Kemān-ı 'aşḳı eger çekdüñ ise merdāne
Gerekdürür ki ola tīr-i āha sīne ḳubūr

20 — Bu 'izz-ü-cāhına devrānuñ olmadı mā'il
Ṣonu fenā idüğin bildi Ẓıll-i Rabb-i Gafūr

---

[9] rāh : rahı FÜv M C ol : edüb Ür olub A

[11] ṣīven-i nāy ile nāle-i ṭanbūr : ṣīven -ü-nāle ile çeng ile ṭanbūr Ü F Ün Üv M A ṣīve-i C

[*] 12 inci beyitten 19 uncu beyte kadar olan beyitler yalnız Ün A nushalarında vardır ve o nushalarda 3-10 uncu beyitlerdir.

[12] Ağardı ṣaç-u-ṣaḳal: Ağardısa çü ṣaḳal Ün

[17] İblīs-ü- Bāl'am-ı Bā'ūr : İblis-i Bel'am-ı Bā'ūr Ün İblis-ü- Bel'am-u- Bā'ūr A

[18] Şāpūr : Şāvūr A

21 — Şeh-i zemāne Süleymān-ı ins-ü-cin ki anuñ
Cihān emrine tābiᶜdürür vuḥūş-u-ṭuyūr

22 — Ḳaçan ki ᶜāleme baḫş ola ḫān-ı iḥsānuñ
Tefāḫur eyleye Çīniñ götürmege Faġfūr

23 — Gele‿idi ḳarşuña Cem ey Şeh-i diyār-ı kerem
Yaṣavuluñ aña der idi kim ıraḳdan dur

24 — On iki ayı yıluñ ḫışt-ı māh-ü-mihri ṭaşur
Sarāy-i ḳadrüñi yapmaġa çarḫ olub müzdūr

25 — Ḥamām-ı ᶜaḳl eremez şāhbāz-ı fikretüñe
Hümā ḳuşu‿ile berāber hiç ola mı ᶜuṣfūr

26 — Ser-i ᶜadū lekedür cism cāmesi üzre
Ki her ġulāmuñ anı āb-ı tīġi birlen yur

27 — Ḫayālī mülk-ü suḫande ᶜaceb mi olsa emīr
Ki verdi Ḫusrev-i mülk-ü suḫan aña menşūr

28 — Niteki vaḳt-i seḥer sebzezār-ı gerdūnda
Olub revāne ṭarāvet vere bu çeşme-i nūr

29 — Ola ᶜadūlaruñuñ sāye gibi yüzü siyāh
Sen olduġuñca cihānda güneş gibi meşhūr

---

[22] ola : oldu F M olsa A
[23] yasavuluñ aña : yasavul aña Ü F Üv M | der idi kim : der-ü-ya begüm F Üv C der idi begüm Ün yaşavul : ya savul C
[24] olub : olur Üv
[25] fikretüñe : rifᶜatüñe A | hiç ola mı : olur mu hiç Üa ola mı hiç Üv A C
[26] her : bir A tīġi : tīġ Üv tīġi birlen : tīġ-i ābdār ilen A tīġ-i ābdār ile Üs
[27] mülk-i : şehr-i A | suḫan : ᶜacem A
[28] bu : çü Ü Üv M C

2

Ḳaṣīde-i Bahār berāy-i
Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Ḫāb-ı ġafletde iken oldu göz açub bīdār
Ḳudret-i Ḥaḳḳa naẓar ḳıldı ʿuyūn-u ezhār

2 — Her şükūfe dehen-ü- berg zebāndur gūyā
Ẕikr eder Ḫāliḳini ḥāl dili‿ile eşcār

3 — Göñlü ḳatılara erse yeridür neşv-ü-nemā
Bu fuṣūl içre ki sebze bitürübdür aḥcār

4 — Çekdi āvāze-i Dāvūdunu her bülbül-ü mest
Yed-i Beyżāsını ʿarż eyledi gül-Mūsā-vār

5 — Bād taḥrīk edicek nāyı ṣadā eyle deyu
Nefesin ṭutdu o dem çaldı biraz mūsīḳār

6 — Gece bālīn-i ferāġatde yaturken nāgeh
Hātif-i ġayb dedi semʿüme cān gözün uyar

7 — Bir naẓarla gör iki ʿālemi nergis-mānend
Başuña ister iseñ giymege tāc-ı zerkār

8 — Bu ḳadar ʿömr içün ġoncayı dil-teng görüb
Ṣaḥn-ı gülşende eder ağız açub ḫande enār

9 — Şāha ʿarż etmeğe mülk-ü çemenüñ maḥṣūlün
Elde evrāḳ ṭutar güller olub defterdār

---

[*] Kaṣīde-i Bahāriyye güfte-i merḥūm ve maġfūr Hayālī Beg berāy-i Ḥażret-i Sulṭān Süleymān Ḫān Ün | Ü F Ün Üv A M C

[3] aḥcār : eşcār M esmār C
[5] nāyı : nāya Ün M | çaldı : çekdi Ü F Üv | biraz : hemān Üv C
[8] ġoncayı dil-teng; ġonca-i dil - tergi C

10 — Nice Şeh Ḫusrev-i Cemşīd-fer-ü-Dārā der
Çarḫ - pervāz - ü - hümā - sāye - vü ṭūṭī - güftār

11 — Gülbün-ü bāğ-ı kerem Şāh Süleymān ki anuñ
Vardürür bencileyin bülbül-ü gūyāsı hezār

12 — Sancaḳ-u-tuğuñ eder rūz-u saᶜīdüñ nevrūz
Her ne vaḳtin ki berāber ola bu leyl-ü-nehār

13 — Meh i encüm - sipeh - ü - mihr - i felek - mertebesin
Saña dersem yeridür baḥr-i seḫā kūh-u veḳār

14 — Dünyede bulduğı bu nām - ü - nişān ile şeref
Sīnede möhr-ü Süleymān götürür her dīnār

15 — Kimse ḳan yutmadı devrüñde meger ġonca-i bāğ
Kimse ah etmedi ᶜahdüñde meger bülbül ü zār

16 — Āb ı tīğüñ edeli ehl-i havā olanı ḫāk
Ḫavfdan kendüsine ṭaşı ḥiṣār eyledi nār

17 — Ḥāṣıl-ı ᶜömrümü bīmārlığum etdi tebāh
Pādişāhum baña vaḳtidür ederseñ tīmār

18 — Tāc-ü taḫtum vereliden yele mānend-i ḥabāb
Cürᶜa - veş ḫāke düşüb ḳan yutaram sāğar - vār

19 — Benem ol murğ-u havāyī ki gidüb dāne-i ṣabr
Dām-ı ṣayyād-ı belāda ederem şimdi ḳarār

20 — Bu ḳaṣīdemde benüm şāhid-i maᶜnā çoḳdur
Ḫusrev i mülk-ü maᶜānī benem etmeñ inkār

21 — Dem-i ᶜĪsā gibi oldu suḫanüm rūḥ-efzā
Ḳadr ile başum eger göğe eserse yeri var

22 — Nice kim cünd-ü şitā ğāret edüb gülzārı
Eyledikce anı mağlūb şeh-i mülk-ü bahār

23 — Düşmanuñuñ ola pijmürde bahār-ı ᶜömrü
Vird edindi Ḫayālī bunu leylen ve nehār

---

[11] Vardürür : Vardur F | gūyāsı : şeydāsı Ün
[15] devrüñde : ᶜahdüñnde Ün
[18] taḫtum : taḫtı Ün | yele : yere Ün
[21] suḫanüm : nefesüm Ür
[22] edüb : ede Üv C
[23] Vird edindi : Eyledi vird M

3

Ḳaṣīde-i Fetḥ-i Rodos
berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Bürūc-u ḳalʿa-i gerdūnda yine vaḳt-i seḥer
Dikildi sancaḳ-ı zerrīn-i ḫusrev-i ḫāver

2 — Sipāh-ı zengī-i şeb oldu münhezim nitekim
ʿAdū-yu Ḫusrev-i rūşen-dil-ü-Ferīdūn-fer

3 — Meh-i sipihr-i şeref Ḥażret-i Süleymān Ḫān
Ki devleti güneşi ḳıldı ʿālemi enver

4 — Giderdi ẓulmet-i küfrü zemāneden tīġi
Şuʿāʿ-ı mihr gibi ṭutdu dehri ser-tā-ser

5 — Havāyī ṭopu Şehüñ oldu āsumānī ḳażā
Rodosu eyledi bir dem içinde zīr-ü-zeber

6 — Egerçi ḳanzil olub dökdü zehrini küffār
Ve līk çañına ot ṭıḳdı ṭop-u ejder-ser

7 — Tükendi dāneleri kiştzār-ı miḥnetde
Ḳamusu girye ile toḫm-u eşk-i dīde eker

8 — Havāyī ṭop varub yıḳdı āsiyālarını
Yerinde şimdi hemān her birisinüñ yel eser

9 — Şehā ʿadūñ eğer isterse ser-firāz olmaḳ
Serin sinānuña diksün ki başı göğe erer

10 — Dıraḫt-ı ḫuşge çü neşv etdi āb-ı şemşīrüñ
Şükūfe-i ser-i aʿdāyı verdi nīzeñ ber

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[2] zengī-i şeb oldu : zeng-i şeb olmuşdu A
[5] āsumānī : āsumān-ı Ü Üv A āsumān M | ḳażā : rifʿat M
[8] varub : urub A | āsiyālarını : āşiyānelerin A āsiyāblarını C
[10] Dıraḫt-i ḫuşge çü neşv etdi: Dıraḫt-ı ḫuşgü çü nūş etdi A | aʿdāyi : aʿdāya Üv M

11 — Nesīm-i lûṭfuñ eserse şitāda ey yüzü gül
Bitüre ḫār ı muġaylānda ġonca-i aḥmer

12 — Eğer ki ḳahr ile ḳılsañ neẓāre mihr-ü-mehe
Biri hilāle döner birisi zevāle erer

13 — Ruḫuñ günü ile meh oynasaydı nerd-i cemāl
Bu nakş-ı ḫāl-ü-ḫaṭuñ māhı eyler idi ḳamer

14 — Şehā Ḫayālī ayaġuñ tozuna ḳıldı niṡār
Ḫazāyin-i dil-ü-cāndan hezār dürr-ü güher

15 — Görünce ṣāḥib-i dīvān olanlar ebyātum
Dediler olsañ olur ehl-i naẓma ser-defter

16 — İşitse gül yüzüñün vaṣfı ile eşᶜārum
Yaḳayı lāle gibi ġonca çāk çāk eyler

17 — Niteki sünbül-ü-şebbū sifāl-i gerdūnda
Yitüb yerine bite vaḳt-i ṣubḥ nīlūfer

18 — Şehā güneş gibi ol ᶜālem içre kişver-gīr
Biḥaḳḳ-ı nūr-u cebīn-i beyāż-ı Peyġamber

---

[11] ererse : erişse C
[13] māhı eyler idi : eyler idi māhı Ün
[14] Dürr-ü : dürlü Ü F Üv M C
[17] Yitüb : Batub Ü F Üv A M C

Ḳaṣīde - i Seḥer [*]

1 — Gün gibi doğdu ḳarşudan ol meh - liḳā seḥer
Rūşen gözükdü gel baña ey āşinā seḥer

2 — Kūy-u nigārı bekleyeyin gece ṣubḥa dek
Şāyed günüm gele başuma gün doğa seḥer

3 — Dün gece ṣubḥ olunca eşigini bekledüm
Sovuḳluğ etdi bir yaña ol bir yaña seḥer

4 — Aḫşamla ben ġarīb ile bir gece sevdügüm
Kavlüñe ṣādıḳ ol nitekim dilberā seḥer

5 — Miḥnet aña ki görmeye bir şām sen şehi
Devlet anuñ ki göre seni göz aça seḥer

6 — Cānā ḳaçan ki derlese bu ʿārizuñ gülü
Beñzer şu bāğa kim aña yağmur yağa seḥer

7 — Devr-i ḳamerde niteki ʿīd-i şerīf erüb
Ḫalḳ-ı zemāne gül gibi ḫandān ola seḥer

8 — Sen şādlıḳda düşmenüñ olsun esīr-i ġam
Budur Ḫayalīnüñ sözü her şām tā seḥer

---

[*] Ü F Ün Üv M C - A

[1] Rüşen gözükdü gel baña : duş gördüğü gibi yineM | gel: gün Ün | baña: yaña Ü [Bu mısra' hatalı gibi gözüküyor; gel baña yanlış olacaktır. Eski imlâ göz önüne alınırsa bu mısra'ın «ruşen gözükdüğüñ baña» şeklinde iken yanlış okunarak «gözükdü gül» şeklinde yazıldığı tahmin ve «ey aşina seher, bana ruşen gözüktüğünün sebebi budur» diye tefsir edilebilir. O devir metinlerinde fi'lin bu şekilde kullanıldığına raslamak kabildir. Veyahut ta « rûşen gözükdü gün bana...» şeklinde olması muhtemel ve daha ma'nalıdır].

[4] sevdüğüm : ey nigār Ün

[5] şehi : mehi C

[7] Devr-i : Rūy-u F Üv M | gül : gün Ün

5

Ḳaṣīde - i Āfitāb berāy - i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Olalı maşrıḳ ilinde şāhbāz - ı zer güneş
Her seḥer zaġ - ı şebi üçub sikār eyler güneş

2 — Zāġ - ı şeb meh beyżasın alınca zīr - i bāline
Doġdu andan çin seḥer ṭāvūs - u zerrīn - per güneş

3 — Ġāra girdi ḳulle - i çarḫuñ pelengi doġdu çün
Bīşe - i eflākden mānend - i şīr - i ner güneş

4 — Ḫāniḳāh - ı çarḫda bir mürşid - i nūrānīdür
Nūrdan seccādesi dūşunda seyr eyler güneş

5 — Hindū - yi şeb micmer - i māh ile şeylillāh eder
Bir ḳızıl altun aña her gün verür beñzer güneş

6 — Bu ne ḥikmetdür ki tennūr-u felekden her seḥer
Çıḳarub bir ḳurṣ-u germi ʿālemi ṭoylar güneş

7 — Tañrı yaḳdugı çirāġı kimse söyündürmedi
Ger delīl-i rūşen isterseñ saña yeter güneş

8 — Gördü evrāḳ-ı ʿuṭāridde yazılmış ḥall ile
Gün doġunca eyledi bu maṭlaʿı ezber güneş

9 — ʿāşıḳ olmuşdur saña ey māh-rū beñzer güneş
Anuñ içün āsitānuñ her seḥer bekler güneş

10 — Düşdü cāna ʿaks i ruḫsāruñ şikāf-ı sīneden
Ḫāne kim vīrān ola pertev ṣalar yer yer güneş

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[1] ilinde : elinde FÜn Üv A M
[3] çarḫuñ: Kāfuñ Üt
[6] felekden : felekde F Ün Üv bir : bu C

11 — Şāmdan gelmiş yalıñ yüzlü ışıḳ maḫbūbudur
Ṭās alub kūyuñ gedālar gibi seyr eyler güneş

12 — Gözde eşküm ḳaṭresin şevḳ-ı ruḫuñ rengīn eder
Kān içinde gör nice gevherleri besler güneş

13 — Dāmen-i gerdūnu ṣanma lāle-gūn etdi şafaḳ
Sen meh-i bī-mihr içün her ṣubḥ kan ağlar güneş

14 — Merḥamet ḳıl ẓulmü ḳo yoḫsa şikāyet eylerem
Ol Şehe kim oldu aña bende-i kemter güneş

15 — Ẓıll-i Yezdān Ḥażret-i Sulṭān Süleymān Şāh kim
Taḫt eyvān-ı sipihr oldu aña efser güneş

16 — Rezm hengāmında görmüş tīġ-i āteş-rengini
Beñzi ṣararmış daḫi ol ḳorḫudan titrer güneş

17 — Ḫavf-ı tīġüñden eyā Ḫorşīd-i Mirrīḫ-intiḳām
Çarḫī ḳalḳanın sipihrüñ yüzüne ṭutar güneş

18 — Bir başı-vü-bir ḳılıcı var ġulāmuñdur senüñ
Gerçi oldu Ḫusrevā sulṭān-ı baḥr-ü-ber güneş

19 — Sensin ol Şāh-ı cihān kim ḫışm edüb bir kez deseñ
Māh-ı gerdūn ile kūyum nice seyr eyler güneş

20 — Baḥr-ı sīmābīde seyrān etmeye fülk-ü hilāl
Bezm-i mevcūdātda gezdürmeye sāġar güneş

21 — Dehr ẓulmünden Ḫayālī ḳuluñu ḳurtar Şehā
Çün götürür ẕerreyi yerden żıyā-güster güneş

22 — Çarḫ ayaġa ṣalduġın lāzımdürür almaḳ ele
Anuñ içün şebnemi yerden göge ilter güneş

---

[11] seyr : cerr Ün A
[13] mihr çün : mihrden Ün
[14] eylerem : ederem FÜn C
[15] eyvān-ı : eyvānı Ün
[16] ḳorḫudan : havfdan FA ḳorḳudan C
[17] Çarḫī : Çarḫ FÜn
[18] Bir başı-vü-bir ḳılıcı var : Bir başı bir kılıcı var bir Ün bir başı var bir kılıcı bir M
[21] dehr : devr Üv | ḳuluñu : bendeñi F

23 — İltifātuñdur sözüm bu resme rengīn eyleyen
Terbiyetle ṭaşı lâʿl i ābdār eyler güneş

24 — Nitekim ẓulme tsipāhından sipihri almağa
Mülk-ü ḫāverden Çeke envārdan leşker ğüneş

25 — Sāye gibi düşmanuñolsun ayaḳda pāyimāl
Sen Şehā eflāk-ḳadr ol nitekim enver güneş

---

[23] terbiyetle : terbiyetlen A
[24] ḫāverden : ḫāverde Ü Ün
[25] Şehā : Şeh-i

Ḳaṣīde-i Tīġ [*]

1 — Dursa niyām içinde ḳaçan kim yegāne tīġ
Beñzer ininde uyḫuya varmış yılana tīġ

2 — Cevherleri yüzünde çü ṣayyād dāmıdur
Döndü fenā yolunda bir āb-ı revāna tīġ

3 — Mülk ü vücūdu yaḳdı serāser kül elyedi
Olalı rezm āteşi içre zebāne tīġ

4 — Bir murġdur ki çıḳduġı dem beyżadan uçar
Farḳ-ı ᶜadūyu eyler o dem āşiyāne tīġ

5 — Anı geçerdi eblâḳ-ı eyyām-ı fitne-cūy
Olmasa ḫıng-i devlete ger taziyāne tīġ

6 — Bir hindī ḫācedür ki diler cevherin ṣata
Ṣadr-ı ᶜadūda geçdügi budur dükâna tīġ

7 — Gūyā ki āḫırında şebūñ āfitābdur
Şöyle yaraşdı bu ḫaṭ-ı ᶜanber-feşāna tīġ

8 — Dīvār-ı ᶜömrün eyleye düşmanlaruñ ḫarāb
Seylāb-vār olsa ḳaçan kim revāne tīġ

9 — Genc-i cemālüñ üstüne ḳonmuş ṭılısm ile
Bu vechden dedüm ol iki ebruvāna tīġ

10 — Bir murġdur ki ḳonduġı dem farḳ-ı düşmene
Ḳaniyle yaşını edinür āb-ü-dāne tīġ

---

[*] Ḳaṣīde-i merḥūm ve maġfūr Hayālî Beg berāy-i Pādişāh-ı ᶜālem-penāh Ün | Ü F Ün Ûv A M C
[6] uyḫu : uyku Ü
[4] ᶜadūya : ᶜadūñu A |
[6] hindî : hindū Üv M C
[8] ᶜömrün eyleye düşmanlaruñ ḫarāb: ᶜömrünü nice düşmanlaruñ yıḳar Ün
[9] vechden : vech ile Ün | dedüm : derem Üv

11 — Şan al cāme içre yalıñ yüzlü ḫūbdur
Ḫūn-u ʿadū ile dönicek ergavāna tīġ

12 — Kesdüği düşmanuñ götürür ḫākden başın
Beñzer keremde Ḫusrev-i gītī-sitāna tīġ

13 — Sulṭān-ı berr-ü-baḥr Süleymān-ı ins-ü-cān
K'alur şükūh-u düşmeni olub behāne tīġ

14 — Devr-i felekde tīġini gördü ḫıred dedi
Bağlandı içün yine pīl-i demāna tīġ

15 — Farḳ-ı ʿadūsu ḳulle-i kūh-u belādürür
Beñzer o ḳulle üzre çekilmiş dumana tīġ

16 — Bir başı ile bir ḳılıcı var ḳuluñdürür
Ṣalsa yoluñda ṣubḥ nola ṣādıḳāne tīġ

17 — Baḳsañ ġażabla nīzesi mihrüñ düşer velī
Meydān içinde ṣalmaz erenler ʾḳaçana tīġ

18 — Bir ḳalbi pāk meşrebi ṣāfı ḳuluñdürür
Ḳalmaz yolunda düşmanuñuñ baş-ü-cāna tīġ

19 — Burnundan etdüğini getürdi ʿadūlaruñ
Ḳan aḳıdub ṣu yerine ol nāvdāna tīġ

20 — Baḥr içre māhī bürc-ü esedde hilāldür
Şol dem ki alsañ ol kef-i deryā-nişāna tīġ

21 — Müdbirlik ile hemdem olubdur zemānede
Cānlar yedürse yeridür ol hem zebāna tīġ

22 — Bel bağlamazsa hıdmetüñe mūr gibi ḫaşm
Lāzım degül ki sen çekesin ins-ü-cāna tīġ

23 — Besdür adū-yü dīve Vezīr-ı melek-ḫıṣāl
Zīra ki dest-pençe yeter arslana tīġ

---

[13] alur: avlar Üv M | şükūh: şükūhu Ün
[14] tīġini: tiġüñü Ün M
[15] ʿadūsu: ʿadu ki Ün.
[16] ṣubḥ nola: nola ṣubḥ Üv A
[18] pāk meşrebi: pāk-ü-meşrebi Ün
[19] etdüğini: emdüğini Üv M | getürdi: getürür M
[20] māhī: māh M

24 — Açıldı zaḫm gülleri gülzār-ı sīnede
Döndürdü nice ṣūreti berg-i ḫazāna tīġ

25 — Şāhā Ḫayālī bunca kılıcuñ urur senüñ
Sen daḫı ḳıl ᶜatā aña bir ḫusrevāne tīġ

26 — Meydān-ı naẓm içinde Şehā bir dilāverem
Lāyıḳ değül mi bencileyin pehlevāna tīġ

27 — Tayy eyledüm menāzil-i fażl-u-belāġati
Ḳoydum ḥarāmīler gibi bu kârvāna tīġ

28 — Demdür ki devletüñde ḳılıc etmeğin yiyem
Budur getürdüğüm ṣafaḥāt-ı beyāna tīġ

29 — Ya tevliyet ver anı ḳalem birle żabṭ edem
Ya dirlik eyle olsun arada bahāne tīġ

30 — Yaḫod beni vilāyet-i Hinde revāne ḳıl
Ta kim elümden anda daḫi ḳan ḳaşana tīġ

31 — Bu resme ḳılmaz idi beyān ḥālümi ḳalem
Ergürmeye idi faḳr eli ger üstüḫāna tīġ

32 — Tā kārvān-ı encümü her ṣubḥ almaġa
Çekdükce mihr-i çarḫ reh-i gehkeşāna tīġ

33 — Ḫaṣmuñ metāᶜ-ı ᶜömrünü tārāc edüb felek
Ḳanını ṣu yerine içe ḳana ḳana tīġ

---

[25] urur : ṣalar Ün C
[26] içinde : içre A | Şehā bir : serāmed Ün
[27] Kārvāna : kārbāna Üv M
[28] Yalnız F nushasında vardır.
[29] żabṭ : naẓm : Üv | olsun arada : arade olsun F
[31] ger : ta F
[32] mihr-i çarḫ reh-i : çarḫ mihr gibi Üv

Ḳaṣīde berāy i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Livā-yi māhı çü dikdi sipihre ḫusrev-i zeng
Sipāh-ı encüm ile doldu lâciverd eyreng

2 — Bıraḳdı vādīye kendin ġazāle-i ḫorşīd
Olunca ḳulle-i çarḫ üzre āşikār peleng

3 — Yel i sipāh-ı nücūm olmuş idi çarḫ-ı berīn
Hilâlden ṭaḳınub başı üzre perr-i güleng

4 — Çün oldu Yūsuf-u mihrüñ mekānı çāh nola
Olursa göz yaşı Ya^{c}ḳūb-u çarḫa heft-evreng

5 — Ḳurulmuş idi felek ḫargehinde ṣoḥbet-i ḫāṣ
Nücum nuḳl-ü-şafaḳ anda bāde-i gül-reng

6 — Zemāne ḫalḳı gibi olmuş idi āsūde
Vuḥūş berr-ü-beyābānda baḥr içinde neheng

7 — Velī ben olmuş idüm tār-ı nāleye dem-sāz
Ḫamīde ḳaddüm ile iñlemekde niteki çeng

8 — Elemde idi bu cān-ü-göñül ki niceyedek
Reh-i belāda beni bār-ı ġuṣṣa eyleye deng

9 — Bu ġamdan aṣılu ḳaldum derā-yi deyr gibi
Başum aşaġda dilüm gūft ü-gūda niteki zeng

10 — Erişdi sem^{c}üme ol dem nidā-yi hātif-i ġayb
Ki ey ḫulāṣa-i mevcūd-u ṣāḥib i ferheng

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[2] āşikār : āşikāre Üv
[4] mihrüñ : Mışruñ Ü A
[8] deng : leng Üv [aynı kasidede leng kafiyesi tekerrür ettiği için buradaki deng olacaktır] çeng F
[9] aşaġda : aşaġa C
[10] Ki ey : Eyā Üv

11 — Yürü cenāb-ı Şeh-i Cem-nihāda sür yüzüñü
Ki ḳalbüñ āyīnesi ola gün gibi bī-jeng

12 — Şeh-i serīr-sitān Ḫusrev-i vilāyet-baḫş
Hizebr-i bīşe-i dīn ṣaf-der-i ġażanfer-ceng

13 — Şeh-i zemāne Süleymān-ı ins-ü-cin ki anuñ
Kemīne ḳullarıdur Bicen-ü-Gīv-ü-Hūşeng

14 — Ne dem ki māhī i tīġi şināver-i dem ola
Nemi ere semeke mevci ere tā harçeng

15 — Gehī semendüñe cevlāngeh oldu kişver-i Çīn
Gehī direfşüñe ārāmgeh bilād-ı Freng

16 — Cihān ᶜarūsu bu deñlu bulur midi zīnet
Eğer yüzünü dem-i tīġüñ etmese gül-reng

17 — ᶜAdūya naᶜra çeker görse nīzedārlaruñ
Ki neysitānda eder şīrler ġırīv-ü-ġareng

18 — ᶜAdu diler ki ġubār-ı canābıña süre yüż
Geldāyi pādişeh eyler Kemerde ᶜālem-i beng

19 — ᶜAdūña sūsen-i āzādeler ḳılıc çekdi
Nihāl-i ġonca ṭutar nīze serv tīr-i ḫadeng

20 — Ḥasūduñ eylemege gülşen-i cihāndan dūr
Gül aldı dāmenine jāleden hezārān seng

21 — Ḫayālī naẓmını gūş-u hilāl ile işidüb
Diler ᶜuṭāride yazdurmağa sipihr-i dü reng

22 — Ḳamuya leẕẕet-i dünyā belā-yi ᶜaşḳ baña
Zemāne ġayrīya şehd etdi baḫş baña şereng

23 — Nihāl-i tāke naṣīb etdi neşᵓe-i bāde
Felekde ḫūşe-i pervīni eyleyen āveng

24 — Ṣarīr edince ney-i ḫāme bezm-i medḥinde
ᶜArūs-u heft felek raḳṣa girdi çāpük-ü-şeng

---

[12] ceng: çeng F
[17] ᶜAdūya: ᶜAdūña Ün A C | çeker: urur Ün
[19] nīze serv tīr-i ḫadeng: sīnesinde tīr-ü-ḫadeng A
[23] neşᵓe-i: neşve-i Ün [aslı neşve ise de neşᵓe galatı meşhurdur]
[24] medḥinde: medḥüñde A

25 — Sürūra erdi zamān ḫalḳı devr-i ᶜadlüñde
Elemlü gönlüm ile ġoncadur hemīn dil-teng

26 — Bulurdu rengi teġayyür çu ʿāżır-ı şuᶜbān
Göreydi ḫāme-i Mānī-sitānumı Erjeng

27 — Ḫayālī güllerümi geç getürdüğüm budur
Ki pāy-i ḫāṭırumı pāy-ı ġuṣṣa eyledi leng

28 — Niteki mihr ile meh germ edüb bu bāzārı
Metāᶜ-ı ᶜīdi getürmekde eylemeye direng

29 — Ḳadīmüñ emri ile bu sipihr-i ḥādis-naḳş
Şihābı gerdenine düşmanuñ ede pelheng

---

[25] hemīn : henüz A hemān C
[27] güllerümi geç getürdügüm : güllerini geç getürdügi C ḫāṭırumı : ḫāṭırını C

Ḳaṣīde-ı Şekil berāy-i Sulṭān
Süleymān Ḫān [*]

1 — Şeb ki meh geçdi felek taḫtına sulṭān-şekil
Oldu her kevkeb-i raḫşān aña aᶜyān-şekil

2 — Deyr-i eflāke ḳamer-çihre ṣanemler gelicek
Dehr büründü siyeh şālını rühbān-şekil

3 — Ḳāf-ı gerdūnda ᶜayān oldu o dem ᶜayn-ı hilāl
Ẓulümāt içre olan Çeşme-i Ḥayvān-şekil

4 — Çāh-ı arża düşicek Yūsuf-u mihr oldu o dem
Māh-ı Yaᶜḳūb-u felek külbe-i aḥzān-şekil

5 — Pīr-i nūrānīye nāgeh gelüb iḫvān-ı nücūm
Ṣubḥ pīrāhenin ergürdü edüb ḳan-şekil

6 — Ol seḥer ḫātıruma geldi bu zībā maṭlaᶜ
ᶜĀleme nūr veren mihr-i dırrḫşān-şekil

7 — Mihr bir nīze bülend olmuş idi ol demde
Nīze üzre ser-i Sultān-ı Şehīdān-şekil

8 — Gel e baḳam yüzüñe ġonca-i ḫandān-şekil
Ḳana ġarḳ olsa gözüm lāle-i Nuᶜmān-şekil

9 — Ḳays ile Vāmıḳ-u-Ferhād cenābum bekler
Şāh-ı ᶜaşḳem baña bunlardürür erkān-şekil

10 — Ḳabrüme gelme nıs̱ār etmege cānum yoġ iken
Düşmesün yere yüzüm berg-i dıraḫtan-şekil

11 — Vaṣluña rişte-i cān ile ḫarīdār oldum
Ḳıṣṣa-i pīre-zen-ü Yūsuf-u Kenᶜān-şekil

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[1] Şeb ki : Gece Üv
[5] nāgeh gelüb : tā kim gele Ün Üv C | edüb : o dem Ü
[8] olsa : oldu Üv A | gözüm : yaşum Ü F Üv A M C
[9] erkân : aᶜyān A

12 — Mihrüñi cānda görüb başuma ḳaṣd etdi felek
Eyleyüb māh-ı nevi ḫançer-i bürrān-şekil

13 — Iltica eyledüm ol Şāha ki olmuşdur aña
Çarḫ meydān meh-i nev lüᶜbuna çevgān-şekil

14 — Ḫusrev i Rūm-u-ᶜArab Şāh ı Süleymān-ı ᶜAcem
K'oldu her bendesi Dārā-der-ü-Ḫāḳān-şekil

15 — Nāme-i ᶜizzetine oldu ᶜuṭārid münşī
Ḳadri bābında zuḥal hindī-i derbān-şekil

16 — Çarḫa erişmese lûtfu kala bīrūḥ Ṣuver
Naḳş-ı fānūs olan ṣūret-i bīcān-şekil

17 — ᶜÖmer-ü Nūḥ olsa kenāra varımaz[*] fülk-ü vücūd
Ḳapladı çevre yanum göz yaşı ṭūfān-şekil

18 — ᶜAdl-ü-dād ile iki ᶜālemi memlū ḳılduñ
Mütesāvī şol iki keffe-i mīzān-şekil

19 — Māh-ı nev ᶜaksini keçkūl edinüb deryālar
Oldu ḳapuñda gedā lücce-i ᶜummān-şekil

20 — Tutmuşam destüm ile dāmenüñ ey kān-ı kerem
Zeyl-i deryāda biten pençe i mercān-şekil

21 — Ḫusrevā himmet-i ḫāḳānī ẓahīr olsa baña
Mülk-ü naẓm içre olam Ḥażret-i Selmān-şekil

22 — Naẓm Kenᶜanına ben Yūsuf-u s̱ānī olalı
Baña erbāb-ı suḫan oldular iḫvān-şekil

23 — Beni ḳapdurma ḥased ḳurduna ey bebr-i veġā
Mertaᶜ-ı lüᶜba varan Yūsuf-u ḫūbān-şekil

24 — Bir iki mıṣraᶜ ile maġzını yerler nāsuñ
Dūş-u Ḍaḥḥākdaki ol iki mārān-şekil

---

[13] eyledüm : eylerem C
[15] hindī i : hindū-yi M
[18] dād ile : ṭaᶜatle A M | şol iki : o'alı Ü Ün M
[*] varamaz
[19] keçkūl : keşkūl M
[22] olalı : oldum Ün Üv M C
[23] ḳurduna : gürgüne A | bebr-i veġā : pīr-i vefā M | Mertaᶜ-ı : Mertaᶜa A | varan : veren A | Yūsuf-u : server-i A

25 — Bir iki kez nola dīn düşmanı etdi‿ise heves
Żarar ergürmeğe mü'minlere ḫusrān-şekil

26 — Uğuruñ açık ola şimdi senüñdür nuṣrat
Fātiḥ-i Ḫayber olan Server-i Merdān-şekil

27 — Ḳorona başına teng ola Alaman Beginüñ
Şarḳ mağlūb olıcak tac-ı Ḳara Ḫan-şekil

28 — Rāyet-î sancağuñı çöz k'ola küfr ehli ḳamu
Şol hirāsān olan Şah-ı Ḫorāsān-şekil

29 — Bir nice üştür ü sermestdür ür bu ebyāt
K'oldu her birisine ḳāfiye kūhān-şekil

30 — Pīşkeş ḳıldı cenābuña Ḫayālī benden
Āsumāna çekilen ebr i dür-efşān-şekil

31 — Bu ḳaṣīde umaram ḳomaya yerde yükümü
Üştür iḥsān ede Şeh ol geçen iḥsān şekil

32 — Nitekim lāle ola al duvağı ile ʿa ūs
Her nihāl akçe ṣaça üstüne bārān-şekil

33 — Tāb-ı ḳahruñdan ola cümle ʿadū nā-peydā
Pertev-i mihr ericek jāle-i ḫīzān-şekil

---

[25] kez : gün A M | etdi‿ise : edinse Üv
Şarḳ: Şarḳı Ü F Üv M | Kara Ḫān : Karaman Ün A
[28] Rāyet-i sancağuñu : Rāyet-ü-sancağuñu Üv
[30] ḳıldı : çekdi A.
[31] Şeh ol : evvel C

9

Ḳaṣīde berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Şu dem ki kendüyi ᶜarż eyledi cihāna hilâl
Şeb olmuş idi cemālinde zāl-i dehrüñ ḫāl

2 — Ġazāl-i mihr sığınmışdı vādī-i ḫāke
Dönübdürürdü pelenge sipihr-i bed efᶜāl

3 — O gece düşmüş idi çāh-ı ḫāke delv-i sipihr
Kᵓanı çıḳarmaġa olmuşdu māh-ı nev çengāl

4 — Hilāl naᶜl idi ve dāġ ar teninde nücūm
Semaᶜa girmiş idî āsumān olub abdāl

5 — Nücūmdan güher-i şeb çerāġ ile o gece
Sipihr dāmenini etmiş idi mālāmāl

6 — Görüb bu hāleti gerdūnda pīr i ᶜaḳla dedüm
Diġil baña nedürür āsumānda bu aḥvāl

7 — Eyitdi şādlıġ eyler zemāne geldüġine
Eşiġine Şeh-i dehrüñ bu ᶜīd i ferruḫ-fāl

8 — Şeh i zemāne Süleymān-ı şarḳ-u ġarb kᵓanuñ
Gulām-ı ḥalḳa-begūşudürür felekde hilāl

9 — Şehā sen ol gül-ü tersin ki bāġ-ı rezmüñde
Şükūfe gürzdürür ġonca zaḫm-ü-nīze nihāl

10 — Şu deñlü ḳıṣṣa i rezmüñi ẕikr eder rāvī
Ki Seyyid Gāzīnüñ oldu ḥikāyeti baṭṭal

11 — ᶜAdem diyārına uçsa ᶜacab mi cān ı ᶜadū
Çün oldu her yañadan oḳlaruñ aña per-ü-bāl

---

[*] Ü F Ün Üv M C - A
[2] mihr : çarḫ Ün
[6] Digil baña nedürür : Nedür baña diyiver Ün
[10] Seyyid : Seyyidī (Seydī) F Ün Üv M [Bu şekil vezne daha uygundur]

12 — Ṣanur ki bād ı bahār etdi lālezāra güẕer
Gören atuñla seni rezm içinde rūz-u ḳıtāl

13 — ᶜAceb yüzü ṣuludur tīġ-i cān-sitānuñ kim
Ṣalar ayaġa başın uġrayan aña filḥāl

14 — Şu kim ḳılıcūña ey ḳaşı yā boyun vermez
Elüñde gürz-ü girānūñla żarbı cānın al

15 — Ṣalaydı üstüne şemᶜ-i hidāyetüñ pertev
Daḫi erişmez idi āfitāb-ı çarha zevāl

16 — Geleidi ṭapūña' ger ey meh-i sipihr-i şeref
Hilāle menzilüñ içre degeydi ṣaff-ı niᶜāl

17 — Şu kim cihānda saña āl eylemek ister
Tenini āḫır ol öz ḳanı birle eyler al

18 — Niteki pūte-i gerdūnda nuḳre-i ḳameri
Nücūm aḫkeri ile sipihr eyleye ḳāl

19 — Zemāne ḫāliṣ-ü-muḫliṣ ḳuluñ ola Şāhā
Budur duᶜāsı Ḫayālī gulāmūñūñ meh-ü-sāl

---

[13] ayàġa : aşaġa Ün M
[16] ṭapuña : ḳapuña Ün C
[17] āḫır ol : āḫırı F Ün C | āḫır ol öz : āḫır özü M | birle : birlen Ün
[18] *ile* : birle C

Ḳaṣīde [*]

1 — Feżā-yi ʿālemi çūn şāhbāz-ı zerrīn bāl
Ḳanadı altına almaḳdan oldu fāriġ-bāl

2 — Siyāh-baḫt idi amma hümā-şeref oldu
Ġurāb-ı şeb ḳafes-i dehr içinde ṭūṭī-miṣāl

3 — Żıyāsı ile şeb-i tīreden meh-i rūşen
Göründü ẓulmet içinde miṣāl-i āb-ı zülāl

4 — Kebūdî çādır içinde sipihr-i şuʿbede-bāz
Hezār ṣūret ile arż eyledi eşkāl

5 — Zemāne ādemīsi cümle ḫurrem-ü-ḫandān
Ve līk olmuş idüm ben ġarīḳ-i baḥr-i melâl

6 — Bu baḥr-i ġuṣṣada nāgeh erişdi Ḫıżr gibi
Başınde sebz ʿamāme‿ile bir güzīde-i āl

7 — Eyitdi ey ġam ile başa çıḳmayan ʿāşıḳ
Dilerseñ olmamaġa dest-i ġuṣṣadan pāmāl

8 — Yürü penāh edin ol Şāhuñ eşigini kim
Ayāġı ṭopraġıdur kûḥl-ü dīde-i iḳbāl

9 — Sipihr-kevkebe Şāh-ı cihān Süleymān Şāh
Ki mihr-i evc-i seḫā oldu māh-ı bürc-ü kemāl

10 — Nücūm birle felek bīşezār-ı ḳadrinde
Peleng-i ṣayd-fikendür hilāl āña çengāl

11 — Eriye āteş-i ḳahrın görürse Rōyīñ-Ten
Ṣararda beñzini ḫışmın işitse Rüstem-i Zāl

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[4] Kebūdî : Kebūd Üv A M
[5] ḫandān : şādān C
[7] olmamaġa : olmayasın Üv C
[10] ḳadrinde : kudretde Ü F Üv M C

12 — Zevāl-i ᶜömr-ü ᶜaduñ ḳāżā çü eyleye fāl
Nücūm noḳṭa döker çarḫ taḫta-i remmāl

13 — Saña bu hırmen-i ᶜālemde cevce buġż edenüñ
Delik delik ola aᶜżāsı nitekim ġırbāl

14 — Gözünü igneler ile diküb̮dürür şehbāz
Teẕerv-i ᶜadlüñ uçaldan berü açub per-ü-bāl

15 — Nigār zülfüdürür devr-i ᶜadlüñ içre heman
Siyāh-baḫt-ü şikeste-dil-ü-perīşān-ḥāl

16 — Añılmaz idi Ferīdūn-u-Cemle Keyḫusrev
Cihāna gelmese ger şāᶜirān-ı şehd-meḳāl

17 — Hezār kerre ġülüb ṣoldu gülşen-i ᶜālem
Ki geldi bencileyin bülbül-ü bahār-ı ḫayāl

18 — Cevāhir-i suḫanüm var ṭabīᶜatümdür kān
Fülūs-u aḥmere degmez yanūmda māl-ü-menāl

19 — Şehā zemānede ben ol suḫanverem ki bugün
Daḫi cevān iken oldum emīr-i mulk-ü kemāl

20 — Demeñ ki şiᶜr hemīn Ḥāfıẓ-u-Kemālüñdür
Eẕān oḳunmadı mı dünyeden gidince Bilāl

21 — Devātum oldu Çeh-i Bābil-ü-sözüm efsūn
Füsūnger-i ḳalemüm ᶜarż ḳıldı siḥr-i ḥalāl

22 — Velī zemānede ādemler öldürür sözle
Mesīḥ-dem dirilür oldu her Ḫar-i Deccāl

23 — Hayālī sözlerüñi vaṣf kılma ḫāce olan
Revā degül k'ola kendü metāᶜına dellāl

24 — Cihānda tīġ-u-kemer ṣāḥibi olur mu idi
Vaḳārı ile eger sākin olmasaydı cibāl

25 — Zemāne ḫāliṣ-ü-muḫliṣ ḳuluñ ola Şāhā
Budur duᶜāsı Ḫayālī ġulâmuñuñ meh-ü-sāl

---

[12] çu : çün F Ün Üv C ki A | Nücūm : Nücūmu A | çarḫ : çarḫı A
[16] gelmese ger : gelmeseler Üs
[19] ol : bir M
[22] her : bir A
[25] ḳuluñ : senüñ Ü F A

Ḳaṣīde-i Serv Berāy-i
İbrāhīm Paşa [1]

1 — Ḳaddüñe beñzedür özünü ey nigār serv
Kendüyi iken aşurı yüksek ṭutar serv

2 — Gördü ki gül yaḳasını ḳarşuñda etdi çāk
Gülşende incinüb aña başın ṣalar serv

3 — Sen ḳaddi naḫl baña vefā etmeseñ nola
Bāğ-ı cihānda olduğu yoḳ mīve-dār serv

4 — Āb-ı revāna ḳarşu durub rāstı bu gün
Mevzūn oḳurdu bir ġazel-i ābdār serv

5 — Ol şiʿri gûş ederken o dem geldi yāduma
Bu naẓm ı türkî-ḳāfiyeyi derdi yār ı serv

6 — Bāġ-ı cihānda vardur egerçi hezār serv
Yoḫdur velī boyuñ gibi bir şīvedār serv

7 — Zülf-ü-ḳadüñ ġamından eger kendümi aṣam
Sünbülden eyleyem resenüm ola dār serv

8 — Çün nev-ʿarūs-u gülşen-i bāġ-ı zemānedür
Yükün yuḳaru yığar ise vechi var serv

9 — Gül cāmiʿi olubdürür ey ġonca-leb çemen
Muḳriʾdür anda bülbül-ü şeydā menār serv

10 — Ger bir şehüñ ele getürüb ḫāk-i pāyını
Başına efser edüp ola tācdār serv

---

[1] Ü F Ün Üv A M C
[2] Karşuñda: karşuña F Üv Karşuda A
[4] bir: bu A
[6] boyuñ: bunuñ C | şivedār: şivekār Ün Üv C
[7] eyleyem: eylesem Ü F M
[8] zemānedür: zemānede F A M C zemānda Üv
[10] Getürüb: getüre Ü Ün | pāyını: pāsını C

11 — Kimdür o māh-ı Sidre-nişīn-ü-felek-meḳām
Kim sevdi Tūbī boyunu bī-iḫtiyār serv

12 — Pāşā-yi Şāh-ı ᶜādil-ü-Beglerbegi-i Rūm
K'oldu havā-yi ᶜaşḳı ile bī-ḳarār serv

13 — Şām-ı firāḳa sen mehi ṭuş olmasun deyu
El götürüp dıler bunu leyl-ü-nehār serv

14 — Bir gün boyuñ nihālini seyr eylesem deyu
Yıllarla yollar üzre çeker intiẓār serv

15 — Meydān-ı rezmi ḫūn-uᶜadūñ etdi lālezar
Sen nīzelerle dikdūñ aña ṣad hezār serv

16 — Doğrusu budürür ki bu gün bāġ-ı ᶜadlde
Sen şāḫ-ı gülsün ey yüzü gül Şehriyār serv

17 — Bir servdür ki ḳoşmadı hergiz havāya bar
Kim gördü bir anuñ gibi ṣāḥib-vaḳār serv

18 — ᶜĀlem aña ḳul olmağile faḫreder bugün
Āzādelikle gerçi eder iftiḫār serv

19 — Bāġ-ı maᶜāni oldu ḳaṣīdem benüm Şehā
Ġayrı dıraḫt anda yoġ illā ki var serv

20 — Ben ol Ḫayālīyem ki beni egmeden cihān
Dikdüm bu naẓm bāġına bir yādigār serv

21 — Serv oldu saṭrı sāyesi ḫaṭ toḫmudur noḳaṭ
Her beytüme desem nola ey gülᶜıẕār serv

22 — ᶜÖmrüñ nihāli tāze-vü-ter ola nitekim
Ser-sebz-ü-ser-ferāz ola-vü ber ḳrār serv

23 — Geldükce berg-i sebz ile doğruluban Şehā
Bu tekyegāh-ı ᶜāleme dervīş-vār serv

---

[12] aşkı ile : aşkun ile F Ü Av C
[14] eylesem : eyleyem C | yollar : yolun Ün
[20] naẓm bāğına : bāġ-ı naẓmda Üv C

Ḳaṣīde-i Gül Berāy-i Sulṭān
Süleymān Ḫān [1]

1 — Bāġda olub şükūfe ḫaylına serdār gül
Od bıraḳdı ḫānümān-ı bülbüle tekrār gül

2 — Pūtesinde ġoncanuñ zer ḫāliṣ eyler ᶜandelib
Gūşvāre etmege ḳulağına zerkār gül

3 — Cürᶜadanīn ġoncanuñ açmaz meger rāz ehline
Olalı tecrīd içinde ṣāḥib-i esrār gül

4 — Manṭıᶜḳ-ut-Tayr oḫudur bülbül çemen eṭfāline
Şerḥ eder her faṣlīn anuñ nitekim ᶜAṭṭār gül

5 — Yüreginde baş çıḳarur ᶜandelībüñ intiẓār
Goncanuñ yā Rab neden eyler yaḳasın dar gül

6 — Her varaḳ bir nüktedür gülşende fehm et olalı
Maḫzen-i Esrār ġonca Maṭlaᶜı Envār gül

7 — Peñbe ile ateşüñ gerçi ki yoḳdur oyunu
Od içinde bülbülü Ṣaḳlar semender-vār gül

8 — Sīnesinde dāġdur merġūb eden her lāleyi
Eylemez ḫāruñ cefasından çemende ᶜār gül

9 — Ateş-i ġayret nola yaḳub kül etse bülbülü
Ṣalınub boynuna her şāḫuñ güler oynar gül

10 — Āşiyān-ı bülbülü ḳıldı maḥaffe āline
Beñzer etdi kārbān-ı hicretin iḥżār gül

11 — ᶜAndelīb eṭfālinüñ açub dehānın vaḳtidür
Aşiyān-ı bülbülü eylerse mūsīḳār gül

---

[1] Ü F Ün Üv A M C
[9] ṣalınub: ṣalınur C

12 — Ḫāk-ı pāyı kuḥlünü Şāhuñ ṣabādan isteyüb
Bāġuñ eyler nergis-i bīmārına tīmār gül

13 — Nice Şeh Sulṭān Süleymān-ı selīm ül ḳalb kim
Tāḳ-ı eyvānında ḫorşīd oldu bir zerkār gül

14 — Būy-u ḫulḳundan eserdür nefḥa-i bāzār-ı Çīn
Faṣl-ı cūdundan varaḳdur dāver-i ezhār gül

15 — Yılda bir kez ayağı ṭoprağına yüz sürmese
Lâᶜl tācın jāleden ḳılmazdı cevherdār gül

16 — Nīzeñ üzre ḳana müstaġraḳ ᶜadūñuñ kellesi
Beñzer ol mevzūn nihāle kim ucunda var gül

17 — Bülbülüñ ḳanın alub sürmekden ey Şeh yüzüne
ᶜAdlüñ eyyāmında demdür k'ede istiġfār gül

18 — Çıḳmaz illâ ᶜadlüñ evṣāfı dehān-ı ġoncadan
Etmez illā zikr-i iḥsanuñ senüñ her bār gül

19 — İtlerüñ izine geldüm Ḫusrevā yüz sürmege
Gülşeninde ᶜālemüñ oldur baña bī-ḫār gül

20 — Āşiyān-ı bülbülü deryūzeye keçkūl edüb
Cerr içün dergāhuña geldi ḳalender-vār gül

21 — Ḳanlu ḳanlu dāġlarla zīnet etdi kendüyi
Oldu sen sulṭān-ī ḥüsne ᶜāşıḳ-ı dīdār gül

22 — Çihresinde jāleden göz yaşı peydā eyleyüb
Ḳara baḫtına Ḫayālī bendenüñ aġlar gül

23 — Ben fenā bulsam sözüm bāḳīdür ey Cemşīd-fer
Kendü maḥv oldu gülabından ḳodu āsār gül

24 — Soñra geldümse Necātī ile Nevāyīden ne ġam
Ḫār evvel ser zened ez şāḫ-u-bāᶜd ez ḫār gül [*]

25 — Ġonca gibi ḫār-ı ġamdan yüreğüm pür-ḫūn iken
Gülbün-ü gülzār-ī baḫtum verdi berg-ü-bār gül

---

[14] faṣl-ı : fażl-ı Ün Üv A
[15] kılmazdı : etmezdi Üv C
[23] Cemşīd : ḫorşīd Ür
[24] ne ġam : nola A
[*] ḫār evvel ser zened ez şāḫ-u-bāᶜd ez ḫār gül

26 — Nitekim her nokṭa i barāna bāᶜiṣ ebr olur
Devr eşkālinde resm oldukca bī-pergār gül

27 — Devletüñ gülzārınuñ olsun saᶜadet ġoncası
Gül gibi sen her nefes ey ruḫları gülzār gül

---

[26] olur : olub Üs Üt
[27] gülzār : gülnār Üt

Ḳaṣīde-i Ġonca Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Berg-i gülden edüb zebān ġonca
Vaṣf-ī yāra açar dehān ġonca

2 — Bildi bülbül kimüñ helākidür
Kef-i gülde görünce ḳan ġonca

3 — Baña sensüz çemende ey yüzü gül
Tīġdür süsen-ü-sinān ġonca

4 — Bādeye lâᶜlden düzüb sāġar
İçini ḳıldı zer-nişān ġonca

5 — Bülbüle ḫuṭbe oḳudub her gün
Oldu sulṭān-ı kām-rān ġonca

6 — Berg-i gülden yürütdü sikkesini
Ḥükmünü eyledi revān ġonca;

7 — Çıḳdı taḫt-ı zümürrüde perini
Bülbülüñ ḳıldı sāyebān ġonca

8 — Bildi kim beglere ḫazīne gerek
Zerini eyledi nihān ġonca

9 — Elçi düzdü ṣabāyi gönderdi
Ḫusrev-i Rūma armaġan ġonca

10 — Bir nice dürc bī-bedel yāḳūt
Bir güzel sīm sürmedān ġonca

11 — Yaᶜnī Sulṭān-ı Cem-Cenāba k'anuñ
Ḳodu yolunda baş-ü-cān ġonca

---

[*] Ü Ün A-F Üv M C
[5] her gün : çemene A
[11] yolunda : yoluna A

12 — Ḫızmetinden ḳaçarsa sünbül-ü bāġ
Getüre anı mū-keşān ġonca

13 — Ser i aᶜdāsına doḳunmaġ içün
Eyledi gürzünü girān ġonca

14 — Eyledi şermden görünce yüzün
Çehresin reng-i erġavān ġonca

15 — Ḫusrevā saña ḥālüm aġlardum
Olsa ger ṣāḥib-i beyān ġonca

16 — Sensin ol gülşen-i saᶜādet kim
Oldu ol gülşene şehān ġonca

17 — Būy-u ḫulḳuñla geldi dünyāya
Gülşen-i dehrde doġan ġonca

18 — Benem ol ᶜandelīb i ṣādıḳ kim
Bulmadı bende bir yalan ġonca

19 — Gül gibi gülmeden ferāġat edüb
Oldu ḳalbümle tev'emān ġonca

20 — Baġrı ḫūn olalı cefālarla
Baña beñzer baña hemān ġonca

21 — Şaha eyler duᶜā Ḫayālī gibi
Eyleyüb rū-ber-āsumān ġonca

22 — Geldügiñce cihāna düşmanuña
Ola peykān-ı cān-sitān ġonca

[12] Getüre: Getürür Ü

Ḳaṣīde der sūr-u Ibrāhīm
Paşa [*]

1 — Gözüm ṭuş oldu eylerken seḥer vaktinde seyrānı
Semend-i nāza binmişlerle dolmuş At Meydānı

2 — Dem-i sūrnā ṣadā ṣalmış bu mehterḫāne-i çarḫa
Dögülür kūslar güm güm ḳurulmuş taḫt-ı sulṭānī

3 — Temāşā eyler iken cān gözü‿ile nāgehān gördüm
O taḫt üzre oturmuş bir saᶜādet mülkünüñ ḫānı

4 — Gözü yaġmācı şehr-āşūblarla çevresi dolmuş
Ṣanasın ortaya yıldızlar almış māh-ı tābānı

5 — Güneş gibi bu çarḫ-ı lāciverdīden olub peydā
Şuāᶜ-ı nūr-u ḥüsnü birle ḳılmış dehri nūrānī

6 — Temāşā eyledüm bişmiş hezārān dürlü niᶜmetler
Cemīᶜ-i ḫalḳa baḫş oldu o demde ḫān-ı iḥsānı

7 — Felek gūyā döşenmiş ṣofra idi ol ḳonuḳluḳda
Kim anuñ olmuş idi ḳurṣ-u mihr-ü meh iki nānı

8 — Pılavuñ günbedin ṣaru yaġını çünki seyr etdüm
Temāşā eyledüm er türbesinde nūr-u yezdānı

9 — Tekellüfsüz yenürsin sen dedügi‿içün aña eller
Ḫacāletden ḳızarmışdur beġāyet ḳuzu biryānı

10 — Çörek bir buġday añlu lâle-ruḫ maḥbūbdur gūyā
Kᵓanuñ bādāmı olmuşdu yüzünde çeşm-i fettānı

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[2] çarḫa : *dehre Ün* | *kūslar : sīneler M* | *ḳurulmuş : ḳurulur Ün*
[3] oturmuş bir : oturmuşdur A
[6] oldu : olmuş Ün
[8] günbedin ṣaru yaġını çünki : günbed-ü-ṣaru yaġın ben çünki M günbedinde ṣaru yaġı çünki Ün | er türbesinde : orta yerinde Ün
[9] kızarmışdur : kızarmışdı A
[10] çörek bir : çörekler F

11 — Bu ni^{c}metler yenüb çünkim içildi ṣāfī şerbetler
Şebīḫūn etdi şāh-ı ruza ceyş-i leyl-i ẓulmānī

12 — Geceyi gündüze ḳatub ṣafā-vü-ẕevḳ ḳılmağa
O bezmüñ yaḳdılar her gūşesinde şem^{c}-i tābānı

13 — Şu deñlu āsumānīler atıldı her yañadan kim
Şirār-ı āsumānīlerle çarḫuñ doldu dāmānı

14 — Su^{c}āl etdüm nedendür bu temāşā deyu bir ehle
Dedi ol dem cevābın verüb ol dehrüñ suḫan-dānı

15 — Veẕır-i A^{c}ẓam İbrāhīm Paşanuñ düğünüdür
Żıyāfet etmek içün da^{c}vet etdi Şāh-ı Devrānı

16 — ^{c}Aceb lûṭf ıssıdur ol Pādişāh-ı āsumān-rif^{c}at
Güneş gibi doğub yerden götürdü ẕerre-veş anı

17 — Sözü çün istimā^{c} etdüm o rind-i pāk-meşrebden
Bu şi^{c}ri oḳuyub oldum bu bezmüñ bir ġazel-ḫānı

18 — Yoluñda cūy eden gözden aḳan eşk-i firāvānı
Yürür ol serv-i āzādum ḫırāmānī ḫırāmānī

19 — Siper gibi ḳaşın çīn etdügi‿içün ol kemān-ebrū
Ḫadeng-i āh ile deldüm bu doḳuz çarḫī ḳalḳanı

20 — Derūn-u ġoncada bir ḳaṭre-i şebnemdürür gūya
Dil-i pür-ḫūnum içre tīrüñüñ ey dōst peykānı

21 — Nice bir nāz ile şīve nice bir nāz ü-istiġnā
Behey ẓālim behey āfet cefanuñ yoḳ mu oranı

22 — Baña vaṣluñ metā^{c}ın ṣatmaġ içün naḳd-i cān aldı
Ser-i zülfüñ nigārā kimden ögrendi bu dolanı

23 — Leb-i cān-baḫşuñ etmezse edā haḳḳumı ṣaġ olsun
Süleymān-mertebet Cemşīd-rāy İskender-i s̱ānī

24 — Meh-i bürc-ü şeref Sulṭān Süleymān Sāye-i Yezdān
Ki tīġi‿ile güneş gibi ṭutubdur rūy-u devrānı

---

[11] etdi şāh-ı rvza : eyledi şan şāh-ı rūzu Ün
[13] Şirār-ı : Serāser Ün Üv C
[17] rind-i : pīr-i Ün | bu bezmüñ : o bezmüñ Ü M
[21] nāz-ü : cevr-ü Ün ^{c}izz-ü C
[22] şatmaġ içün : şormaġ içün Ü F Ün A*M C | aldı : alduñ Üv
[24] tīġi‿ile : ^{c}adl ile M

25 — İletdi gūy-u ẓulmü arşa i āfāḳdan ṭaşra
Elinde olalı ol Şehriyāruñ ᶜadl çevgānı

26 — Hemān devrinde mey ādem ṭutar fettānlık eyler
Anuñçün ol ḥarāmīnüñ dökülür bezmde ḳanı

27 — Senüñ meydān-ı rezmüñ Ḫusrevā bir gülşen-i cāndur
Ser-i aᶜdā şükūfe nīzeler serv-i ḫırāmānı

28 — Maᶜānī mülkünü tīġ-i zebānum birle fetḥ etdüm
Olaldan Pādişāhum sen serīr-i mülk sulṭānı

29 — Suḫan bezminde ben bir rind-i dürd-āşām ḳopdum kim
Maᶜānī cāmını içmekde oldum Cāmī-i ṡānī

30 — Bahāristān-ı ṭabᶜumda açıldı bir gül-ü sūrī
Ḫacil eyler anuñ her bergi evrāḳ-ı gülistānı

31 — Nevāyī ger işitse‿idi nevā-yi bülbül-ü ṭabᶜum
Diye‿idi yaḫşırak duymuşdur ol üslūb-u Selmānı

32 — Ne tozlar ḳoparur ise semend-i tabᶜı çālāküm
Gözüne tūtyā eyler Ṣafahānda Kemāl anı

33 — Necātī gitdise benden̄ Ḫayālī ṣaġ ola Şāhā
Erenler çün ḳomaz ḫālī cihān içre bu meydānı

34 — Ḥużūr-u Şāh-ı ᶜādilde ne ḥaddüm lāf urmak kim
Velī erbāb-ı şiᶜrüñ eksük olmaz böyle yalanı

35 — Nice kim bu nücūm-u çarḫ üşüb pervāneler gibi
Alalar ortaya her şeb çerāġ-ı māh-ı tābānı

36 — Yana pervāne-veş cismi ᶜadūñuñ nār-ı ḳahruñla
Ola tābende Şāhā devletüñ şemᶜ-i şebistānı

[26] ṭutar: ṭutub Ün
[28] mülk: Rum M
[31] duymuşdur ol: duymuşdürür Ün M
[32] Ne tozlar ḳoparur ise: Ne tozlar kim ḳoparursa Ü M | çālāküm: mevzūnum M
[33] Şāhā: Şāhum Ün Üv

Ḳaṣīde-i Kerem [*]

1 — Gerçi baş egmedi Cemşīd ile Ḫaḳana kerem
Geldi ḳul oldu bu gün Şah Süleymāna Kerem

2 — Ḳızdurub yüz dilemez daḫi güneşden pertev
Nūr-u rāyından ederse meh-i tābāna kerem

3 — Dīdeye nūrdürür Şāh-ı cihān-dāra seḫā
Zīver-i mülkdürür dāver-i devrāna kerem

4 — Âdeme bezldürür kâna güher ebre ḥayā
Güle bu reng yeter lāle-i Nuʿmāna kerem

5 — Şehperin ṣūret-i maḳṣūda edüb āyīneler
Sidre ṭāvūsu gibi başladı cevlāna kerem

6 — Bir içim ṣuyu dirīġ eyledi Iskenderden
Taʿn ederse yeridür Çeşme-i Ḥayvāna kerem

7 — Yüzü ṣuyu ḳılıcuñ yere dökülmüşdü eger
Ber-zebān-āver olub gelmese meydāna kerem

8 — Ol nebātāt bitürdü bu saʿādet s̱emerin
Neme beñzer deyu ṭaʿn eyledi bārāna kerem

9 — Yerlere düşdü yüzü oldu ol üftāde ḫacil
Lûṭfun iẓhār edicek zümre-i insāna kerem

10 — Açdı himmet dolsun bir nice muḥtāclara
Dergeh-i Şehden edüb meclis-i şāhāne kerem

11 — Bāña geldükde ḳadeḥ ḳalmadı mı meydānda
Yoḫsa eksük mü eder bez̲lini mihmāna kerem

---

[*] Ü Ün A-F Üv M C
[2] ederse : eserse A
[4] bu : bir Ü | yeter : biter A
[5] Şehperin : Siperin Ü A | edinüb : edüb Ün
[9] Lûṭfun iẓhār : Lûtf-u-iḥsān Ün Lûṭfun iḥsān Ün | insana : merdāna Ü
[11] kalmadı mı : gelmedi mi Ü | meydānda : meydāna Ü Ün

12 — Mülk temlīk edüb başīna gevher dökmüş
Şāh Üveys etdüği dem Ḥażret-i Selmāna kerem

13 — Bīşe-i naẓmı anuñ oldu şikāristānı
Cān yedürdise revā ol ḳaġan arslana kerem

14 — Ben hem ol bāẕil-i feyż-i suḫanem Rumda kim
Reşḥa-i kilküm eder lücce-i ʿummāna kerem

15 — Gevher-i naẓma Şehā ṭabʿ-ı Ḫayālīdür kān
Maʿden-i lüṭfsun et gevher içün kānā kerem

16 — Şāhid-i devletüñüñ gūşuna ṭaḳ kim yaraşur
Olmaġa ol ṣadefe şol dür-ü yek-dāne kerem

17 — Çarḫ çoḳ gerdiş eder dehr bulub çoḳ ṣūret
Erişince baña mānend suḫandāna kerem

18 — Ḫusrevā ṣaldı şikāyet elini dāmenüñe
Ṣunʿ-u pāküm ki eder nūrunu aʿyāna kerem

19 — Şehdedür beẕl hemān begler olubdur erẕel
Bunlara ḫısset-i ṭabʿ oldu emīrāne kerem

20 — Birinüñ manṣıbını baña ʿināyet ḳıl kim
Mehçe-i rāyetümi ergüre keyvāna kerem

21 — Ne şikāyet demidür lüṭf-u ʿināyet varken
Şimdi mi etdi beni ġarḳa ol iḥsāna kerem

22 — Dirhem-i jāleyi etdükçe şeh-i mülk-ü bahār
Baġal-i ġonca ile ceyb-i gülistāna kerem

23 — Bula feyż ebr-i kefüñden gül-i gülzār-ı seḫā
Nūr etdükce şeh-i nāmiye aġṣāna kerem

---

[12] dökmüş: saçmış Ü
[16] şol: bu Ü

Ḳaṣīde Berāy-i Sünnet Şüden-i Şehzādegān [*]

1 — Erişüb Şāha lûṭf-u Rabbānī
Oldu sūr-u sa^cādete bānī

2 — İki şehzādesini sünnet eder
Tutdu zevḳ-u-sürūr erkānı

3 — Nice şehzāde iki nūr-u baṣar
Ki baṣar nūru mihr-i raḫşānı

4 — Birisi neyyir-i sipihr-i şeref
Birisi reşk-i māh ı Ken^cānī

5 — Sünnet ile bulur şeref bunlar
Kesicek şem^ci oldu nūrānī

6 — Şer^c kesdüği parkmaḳ acımadı
Gerçi kim aḳdı lâle-gūn ḳanı

7 — Bi-şükūfe olur beli mīve
Mīve-i būstān-ı insānī

8 — Oḳudular bu ^cursa hörmet edüb
Deşt-i Ḳıpçak elindeki Ḫanı

9 — Yüzümüz üzre varalum dediler
Engürūsuñ Lehün Çehüñ Banı

10 — Gele çīnī getürmege Fağfūr
Ḫaber etse kemīne derbānı

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[1] lûṭf-u : emr-i A M
[2] eder : edüb Üv
[3] nūru : yüzü Üv
[5] bulur şeref : şeref bulur F Üv | bunlar : bular Üt
[8] ^cursa : sūra A M bezme Ür : ḥörmet : ḫızmet Ün A | edüb : içün Ün

11 — Tācdār-ı ᶜAcem oḳunsa buña
Gele iki ṣolunda Şirvanı

12 — Bir işāret olursa ala gele
Rāy-i Hindūstān İlḫānı

13 — Görse Şāh-ı Bedaḫş haşmetini
Çehresin eder idi rümmānī

14 — Ṣaldı iḳlīm-i Hinde velveleyi
Hāy-ü-hūy-i sipāh-ı ᶜOsmānī

15 — Sensin ey Şehriyār-ı Cem-miḳdār
Ḳudret eyvānınuñ Süleymānı

16 — Saña teklīf olundu şehlerde
Kürsī-i pāye-i Nerīmānī

17 — Ḥaremeynüñ emānetini Ḫudā
Gördü sen Şehriyāra erzānī

18 — Çākerüñdür Ḫalīfe-i Baġdād
Bir ḳuluñ oldu Mıṣr Sulṭānı

19 — Devlet atına sen süvār olub
Ele alsañ ḳaçan ki çevgānı

20 — Top olursa önüñde kelle-i ḫaṣm
Rifᶜate erdi aldı meydānı

21 — Rūmdan Şarḳa bir naẓar ḳılsañ
Düşmen-i dīni yād edüb ānī

22 — Tenginā-yi belā ede gözüne
Ġażabuñ ᶜarṣa-i Ḫorāsānı

23 — Nola senden ḳaçarsa düşmen-i dīn
İstemez düzd māh-ı tābānı

24 — Ḫusrevā ḫaylıdan Ḫayālī ḳuluñ
Görmez oldu cemāl-i Ḫāḳānı

---

[12] olursa : alursa C
[13] eder idi : ede lâᶜl-i A
[19] olub : oluban Üt
[21] ḳılsañ : ṣalsañ C

25 — Ṭāliʿüm kevkeb-i saʿādet iken
Āh kim erdi ebr-i ẓulmānī

26 — Şāh himmet ederse baña ol ebr
Feyeżan ede feyż-i Rabbānī

27 — Benem ol sāḥir-i suḫan-perdāz
Ki‿eyledüm zinde rūḥ-u Selmānı

28 — Ḫaṭṭum üzre sözüm gören buldu
Ḳarañuluḳda Āb-ı Ḥayvānı

29 — Her sözüm Sebʿa-i Muʿallâḳadur
Dergeh-i Şāh Kaʿbe-i s̱ānī

30 — Gayrı şāʿirlerüñ kelāmında
Yoḳdur elfāẓ-ı ẕevḳ-i rūḥānī

31 — Hiç tāc-ı Ḳubāda beñzeye mi
Kem-bahā bir külāh-ı bārānī

32 — Baña bunlar şu gün berāber olur
Ki ede mihri māh nūrānī

33 — Ger üşerse hezār pervāne
Şemʿüñ alınmaya girībānı

34 — Nitekim dehre çarḫ dolābı
Feyeżān ede āb-ı şādanī

35 — Gülbün-ü devletüñ olub ser-sebz
Saḳlaya sāyesinde insanı

---

[25] erdi : aldı A oldu Üs
[26] feyż-i : emr-i Ü M
[27] sāḥir : şāʿir Üv Ür M
[28] üzre : ile A
[31] mihri māh : māh mihri A
[35] insanı: sen şānı Üt F Ün Ün C sen canı Üt

Kaṣīde-i ᶜĪdiyye Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — ᶜĪd-i ḳurbān erdi ḫalkı yine ṣādān eyledi
Gonca-leb dilberleri gül gibi ḫandān eyledi

2 — Ṣanmañuz gül-gūn ṣafaḳ oldu ufuḳdan āşikār
ᶜĪd içün çarḫ-ı felek s̱evrini ḳurbān eyledi

3 — Kaᶜbe-veş mestūr olan dilberler oldu āşikār
Nūr görmüş ḥācī-veş ᶜuşşāḳı nālān eyledi

4 — Ay-ü-günle yere inmişdür felek ṣanur hemīn
Gerdiş-i dolāb-ı ᶜīdi kim ki seyrān eyledi

5 — Böyle bulmuşken şeref gün yüzlülerle ᶜīd-gāh
Ṭāliᶜüm żulmü baña bī-ḥadd-ü- pāyān eyledi

6 — Bir moġolçin yüzlü kāfir göñlümüñ Baġdādını
Yaḳdı yıḳdı cevr ile alan-ü-talan eyledi

7 — Dest-i ẓulmünden şikāyet eylerem ol Şāha kim
Tīġ-i ḳahrı sīnemüñ mülkünü vīrān eyledi

8 — Pādişāh-ı baḥr-ü-ber Sulṭān Süleymān Şāh kim
Bir kemīne çākerin Cemşīd ü-Ḫāḳān eyledi

9 — Zaḫmdan rengīn gül açıldı zemīn-i sīnede
Çün kemānından ᶜadūya tīr bārān eyledi

10 — Gün gibi hengām-ı rezm içre alub tīġin ele
Ẓulmet-i şeb gibi aᶜdāyi gürīzān eyledi

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[1] ḫalḳı yine : yine ḫalḳı Üv | leb : veş M
[2] ufuḳdan : ufuḳda Üv
[4] yere : seyre : M
[6] yüzlü : gözlü C yaḳdı yıḳdı : yīḳdı yaḳdı Ün baḳdı yıḳdı A | cevr ile: **cevr** ilen A M

I

11 — Şemse-i zerrīnini rūz-u ezelde tiğinüñ
Bürc-ü devlet üzre Hak horşīd-ī rahşān eyledi

12 — Şīr-i hasm-efkensen olduñ Husrevā ol bīşede
Rezm-gāhuñ nīzeler çünkim neyistān eyledi

13 — Bir çekilmiş hāna beñzer kişverüñ a[c]dā mekes
Dest-i kudret tīğüñ ol hāna mekes-rān eyledi

14 — Şāhlık ismin felek sen Pādişehden ğayrıya
Fāre-i şatrenc-veş bühtān-ü-yalan eyledi

15 — Saykalı‿ilen rezmüñ esbābın açub her meh hilāl
Çarh döndükce kılıcuñ dahi bürrān eyledi

16 — Sensin ol Şāh-ı hümāyūn-fer ki [c]adlüñ hārisi
Mārı güncişk āşiyānına nigehbān eyledi

17 — Kākül-ü dilber perīşān oldu [c]ahdüñde hemīn
Devr-i [c]adlüñ içre ancak nāy efğān eyledi

18 — Husrev-i mülk-ü suhan oldu Hayālī Husrevā
Hayl-ı şi[c]rin cem[c] edüb bir hūb dīvān eyledi

19 — Serv-i bāğ-ı saltanat kılmış seni ol kim beni
Midhatüñ gülzārına murğ-u hōş-elhān eyledi

20 — Şi[c]r-i şā[c]irdür veren Cemşīd-ü- Dārādan haber
Şāh Veysi şöhre-i āfāk Selmān eyledi

21 — Nola medh etsem kelâmum çünki erbāb-ı kemāl
Kendüyi vaşf etmegi şi[c]rinde erkān eyledi

22 — Dünyede bulsun sa[c]ādetle şeref ol kim Şehā
Kendüyi biñ cān ile emrüñe fermān eyledi

23 — [c]Ömrüne noksān verüb alsun [c]adūñuñ başını
Ol ki māhı gāh top-u-gāh çevgān eyledi

---

[11] tīğinüñ : tīğüñüñ Üt
[15] meh : şeb C
[18] Hayl-ı : Haylı Ü F Ün A M
[20] Veysi : Üveysi A M

Ḳaṣīde Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Felek gehvāre-i ṣıbyāna beñzer
Meh i nev dün doġan oġlana beñzer

2 — Ṣararmış inḥinā bulmuş felekde
Yetīm-i duḫter-i ʿImrāna beñzer

3 — Ṣifada ʿaynıdur Yaʿḳūb-u çarḫuñ
Ṣafāda Yūsuf-u Kenāna beñzer

4 — Veyā ḫod ḳaṣr-ı cennetden cihāna
Açılmış revzen-i Rıḍvāna beñzer

5 — Ururken ḫānçer-i Behrāmdan dem
Kemān-ı Rüstem-i Destāna beñzer

6 — Göñül mirʾātınuñ pasın eder pāk
Olubdur mıṣḳala insana beñzer

7 — Ḳomaz dişde ilişür loḳma-i şek
Bu ḫalḳa rāḥat-i dendāna beñzer

8 — Çekilmiş dest-i ḳudretden ġazāya
Ser-i tīġ-i Süleymān Ḫāna beñzer

9 — Saʿādet bīşesinde ol dilāver
Şikār-endāz genc arslana beñzer

10 — Ḳaçan altun beneklü cāme geyse
Sipihre atılur ḳaplana beñzer

11 — Anunçün olmasa ʿālemde ḳurbān
Benüm yanumda nā-ḥaḳ ḳana beñzer

---

[*] Ü F Ün Üv A M C
[7] loḳma-i şek: loḳma bī-şek Üv lokma yeseñ C
[8] ḳudretden: ḳudretdür Ü F Ün C

12 — Stanbul ol Şeh-i Yūsuf-liḳāsuz
Hemān üstü açuḳ zindāna beñzer

13 — Bugün Ḫaḳanı sensin Türk-ü- Çīnüñ
Hezārān çākerüñ var Ḫana beñzer

14 — Yaḫod Dāräy-i Efrīdūn-nesebsin
Ki her kemter ḳuluñ sulṭāna beñzer

15 — Senüñ devrüñde elḳāb-ı salāṭīn
Denilse ġayrıya bühtāna beñzer

16 — Ḳuluñuñ diñle Şāhum vaṣf-ı ḥālin
Bu ḥāli. diñlemek iḥsāna beñzer

17 — Diyār-ı Rūmda bir ḳarye vardur
Anuñ eṭrāfı kūhistāna beñzer

18 — İki biñ üç yüz akçe yazusu var
Ne ḥāṣıl çün ḫaṭ-ı ḫūbāna beñzer

19 — Civārında yatur ecdād-ı pāküm
Ki ben lâʿl oldum anlar kāna beñzer

20 — Münāsib bendeñe olmaḳdur ol cāy
Vaṭan ḥubbu hemān īmāna beñzer

21 — Eşigüñ kaʿbe i ḥācāt-ı ʿālem
Ḫayālī Kaʿbede Ḥassāna beñzer

22 — Nitekim māh-ı nev ḫıng-i felekde
Rikāb-ı Ḫusrev-i devrāna beñzer

23 — Senüñ ẕatuñla olsun devr bāḳī
Ki ʿālem cism-ü-ẕātuñ cāna beñzer

---

[13] Türk-ü-Çīnüñ: Türk-ü-Urnsuñ A
[14] nesebsin: nefessin Ü F Ün M C zemānsın Üv
[16] ḥāli: ḥālin C
[18] ḫūbāna: buṭlāna A M
[20] hemān: hemīn: A M
[23] devr: dehr C

Şikāyet ba ḳıṣṣa-i Feġānī [*]

1 — Ey seyl-i eşk ḫāne-i cismüm ḫarāb ḳıl
Ẓulmet-serāmı cilvegeh-i āfitāb ḳıl

2 — Mecnūn ölünce dedi serüm ey felek benüm
Leylī maḥallesinde sifāl-i kilāb ḳıl

3 — Gel ey ḥasūd mālik-i mülk-ü kelām iseñ
Evṣāf-ı ḫusrevān-ı sa^cādet-cenāb ḳıl

4 — Şemşīr-i ābdār-ı Selīm ile ḫākde
İskenderüñ dehānını memlū lu^cāb ḳıl

5 — Evṣāf-ı bārigāh-ı Süleymānı eyleseñ
Dīv-i ḥasedden eyle ḥaẕer ictināb ḳıl

6 — Şāpūra tāc-ı devleti geydür cenīn iken
Dārāyı añ ḥikāyet-i Efrāsiyāb ḳıl

7 — Vaṣf ile Erdevānı devān eyle bezmde
Behrāmı gūrdan çıḳarub tāze şāb ḳıl

8 — Firdevsī-i kelām olımazsın benüm gibi
Nār-ı ḥasedle cānuña yüz bin ^caẕāb ḳıl

9 — Ḫorşīd-i himmetümde zemīn gerd-i ẕerredür
Ol ẕerreden vücūduñu var sen ḥisāb ḳıl

10 — Ey gerd-i āhum eyleyicek seyr-i āsumān
Nāz eyle āfitāba ve māha ^citāb ḳıl

11 — Çünkim Ḫayālī sen saña olduñ ḥicāb-ı dōst
Benden işit naṣīḥati ref^c-i ḥicāb ḳıl

---

[*] Ü F Ün Üv A M C (Üv A M nushalarında «l» kafiyeli ġazeller arasındadır)
[9] vücūduñu: vücūdumu C

Ķaṣīde Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Ey hilāl-i ᶜīd-i devrān sāġar-ı gerdān mısın
Ḫākdān-ı debre feyżün cürᶜasın rīzān mısın

2 — Ya necāt ehline olduñ keşti-i Nūḥ ün-Nebī
Sürmege ya çarḫı mevc-i ķulzūm-ü Yezdān mısın

3 — Nūrdan bir ḥalķasın bāb-ı necāt ı ᶜāleme
Ya der-i iķbāle zer-tāķ-ı felek-ᶜunvān mısın

4 — Ya kenār-ı ᶜālem-i ġabrāya emr-i Ḥak ile
Yūnus-u ᶜizzet getürmüş māhī-i ᶜUmmān mısın

5 — ᶜAynısın lāmuñ otuz gün olduġuna rūzenūñ
Ya felek levḥinde nūn-u dāmen-i Raḥmān mısın

6 — Öpmeġe dāmān-ı pākin ķāmetüñ olmuş dütā
Yoḫsa sen de bende-i ḫāṣ-ı Süleymān Ḫān mısın

7 — Bir ġubār-ı rāhı deñlu ol Şehüñ ey āfitāb
Yaᶜni sen de nūr-baḫş ı dīde-i imkān mısın

8 — Āfitābuñ zer devātiyle gelürsin her seḥer
Ey ᶜuṭārid dergehinde kātib-i dīvān mısın

9 — Kadri bāġında Şehüñ bir aķ gülüsin ey ķamer
Bu ferahdan her gece ᶜālemlere ḫandān mısın

10 — Ol mücāhid fi sebīlillâh olan ᶜādil Şehüñ
Ey şafaķ tīġ-i ġazāsından dökülmüş ķan mısın

11 — Bu cihān Yaᶜķubunuñ açıldı aᶜma gözleri
Būy-u ḫulķuñ birle Ḫanum Yūsuf-u Kenᶜān mısın

---

[*] Ü F Ün Üv A C—M
[5] levḥinde: devrinde Ü
[6] ḫaṣ-ı: Sulṭān: Ün C
[10] müeāhid: cihād ı Ü F Ün Üv C—olan: eden Ü F Ün Üv C

12 — Rezm olıcak Murtażāsın ᶜadl ḥīninde ᶜÖmer
Yoḫsa faḫr-ı dūdumān-ı Ḥażret-i ᶜOs̱mān mısın

13 — Nūr-u ᶜİzzetden midür cismüñ yaḫod mü'minlere
İstirāḥat etmek içün sāye-i Yezdān mısın

14 — Rūm-u-Mıṣr-u Baṣra-vū-Bağdāda hükmüñdür revān
Hindi aldūñ ṭālib-i iḳlīm-i Türkistān mısın

15 — Ḫūsrev-i Rūmuñ muḥibbi olalı ey ḫāme sen
Gūy-u naẓmı āsumāna ergüren çevgān mısın

16 — Tabᶜ-ı Şāhīden çıkarursın maᶜānī cevherin
Yoḫsa sen gencūr-u genc-i ᶜālem-i ᶜirfān mısın

17 — Naẓm eyvānında ey Sulṭān-ı iḳlīm-i suḫan
Şāh-ı Ġāzīden mi yaḳduñ şemᶜi ya aḳrān mısın

18 — Ḥāfız-u-Cāmī kelāmı gibi mevzūndur sözüñ
Şāhlar içre kemāl-i naẓm ile Selmān mısın

19 — Cürᶜa-nūşuñ bezm eyvānında yüz Dārā vū-Cem
Rezm meydānı deminde Rüstem-i Destān mısın

20 — Kaᶜbe-i ḥācātdur dergāh-ı Şāh-ı Cem Cenāb
Sen Ḫayālī vaṣf ile ol Kaᶜbede Ḥassān mısın

21 — ᶜAybuña ḳılmaz naẓar Şāh-ı cihān maᶜẕūrdur
Pūstīn midür murāduñ ṭālib-i iḥsān mısın

22 — Ḥaḳ Taᶜālā eylesün ᶜizzetle ᶜömrün ber mezīd
Devlet-i Şehde neñ eksükdür senüñ ᶜuryān mısın

---

[13] ᶜİzzetden midür : ᶜİzzet ᶜaynıdur Üv
[14] Rūm : Tūr Ü F Üv C
[16] çıḳarursın : çiḳarmışsın Ü C çıḳarurmış F Üv
[18] mevzūndur : rengīndür Ün A
[19] yüz : bir C
[22] ber mezīd : müstedām Ür

Kaṣīde Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān̄ [*]

1 — Tarīḳat ehlidür ṣāḥib-vilāyet tūġ u Sulṭānī
Hidāyet yolların göstermeğe gönderdi Ḥaḳ anı

2 — Ve ya ḫod bir nigār-ı serv-ḳadd-ināz-perverdür
Gön̄üller cemᶜine bāᶜiṣ ser-i zülf-ü perīşānı

3 — Duḫānī lâledür ṣaḥrā-yi ᶜizz-ü-nāzda bitmiş
Götürsün şemsī dülbendinde her gün āsumān anı

4 — ᶜAcemde cez̲be-i dīdārun̄un̄ şūrīdesi bīḥad
Eesir etmiş ḳara zülfü de iḳlīm-i Ḳaramanı

5 — Hümāy-i evc-i ᶜizzetdür ṣalarsa üstüme sāye
Çekem pehlūya sancaḳ adlu bir serv-i ḫırāmānı

6 — Bugün bu çār tūġ-u çār āyīnidürür Şāhun̄
Sarāy-i devletün̄ eflâke ermiş çār erkānı

7 — Ḫayālī gibi bir dīvāne-i jūlide-mūdur kim
Perīşān eylemiş kendin görüb Sulṭān Süleymānı

8 — Ne Sulṭān ẓıll-i Raḥmān āfitāb-ı dīn-ü-devlet kim
Ser-i bed-ḫāhına vermez vücūdu tīġ-i bürrānı

9 — Ḥaḳīḳat baḥrinün̄ dürrü ṭarīḳat mülkünün̄ Şāhı
Hidāyet çarḫının̄ māhı mürüvvet taḫtının̄ Ḫanı

10 — Süleymān mülküne mālik velī müstaġnī-i ᶜālem
Saᶜādet mıṣrına Yūsuf velī Yūsuf an̄a s̲ānī

11 — Ser-i aᶜdā ile Şāhā müşerref ḳıl demi geldi
Çekerler intiẓārı nīzeler yalmanı yalmanı

---

[*] Ü F Ün Üv A C—M
[2] ḳadd-i : ḳāmet F Üv C
[3] Götürsün : götürür Üv C
[10] Süleymān mülküne : Ferīdūn taḫtına Ü F Üv C

12 — Saña gīsūy u şāhidle olubdur nağme-i muṭrib
Kemend i ṣayd-ı Behrāmī ṣadā-yi kūs-u Ḫāḳānī

13— Gülistān içre bülbül nağmesinden eyledüñ tercīḥ
Sen ey Şeh rezm meydānında hāy-u-hūy-u merdānı

14 — Ḳarınca ḫırmen i iḥsānunuñ çün dāne-çīnidür
Nola şemşīrüñüñ olursa vaḥş u-ṭayr mihmānı

15 — Ben ol dürrem ki ḫorşīd-i ḳıdemden perveriş buldum
ʿİnāyet mevci ṣalmadan cihāna baḥr-i ʿUmmānı

16 — Benüm göñlüm ṣımaḳdan ey felek ḳıl iḥtirāzı kim
Şikest olsa olur her pāresi elmās peykānı

17 — Vücūdu zevraḳın eyler ʿadūñuñ her nefes nāyāb
Duḫān-ı āhuma dersem nola deryā-yi żulmānī

18 — Ne bāküm var ḥasūd-u kine-cūdan devlet-i Şehde
Ne mümkindür ṣımaḳ mīnā-yi nāzüg-ṭabʿ sindanı

19 — Nitekim çār tūğ-u çār yār-āyīn i ʿOṣmānī
Ola devlet sarāyınuñ memālik içre erkānı

20 — ʿAlem gibi ser-efrāz ol ḳılıc gibi cihān-gīr ol
Siper gibi ḳaşuñ çīni ile al Çīn-ü-Ḫorāsānı

---

[16] päresi : pāre-i Ü pāre bir F
[18] ḥasūd-u : ʿadū-yu C
[19] memālik : ʿasākir Ün A

Ḳaṣīde Berāy-i Şehzādegān Sulṭān
Muḥammed ve Sulṭān Selīm Ḫān [*]

1 — İki servi revān etdi yine gülzār-ı ᶜOsmānī
Saᶜādet gülşeninüñ her biri bir verd-i ḫandānı

2 — Yıḳılmış göñlü maᶜmūr oldu Maġnīsā-yi mehcūruñ
Ḳaraman taḫtınuñ şimdi oturdu yerine cānı

3 — İki şehzādesine Şāh-ı ᶜālem taḫtlar verdi
Ferīdūn Selm-ü-Turà etdi baḫş İrān-u-Tūrānı

4 — Biri bürc-ü şerefde eksügü yoḳ bedr-i kāmildür
Birisi āsumān-ı devletüñ ḫorşīd-i raḫşānı

5 — Gazāl-i mihri ṣayd etmiş biri sehm-i saᶜādetle
Biri şīr-i felekle ceng eder geydükde ḳaplanı

6 — Sen ol ᶜālī-gühersin Ḫusrevā kim bezm-i ḫāṣuñda
Bir ednā cürᶜadan ᶜadd etdiler deryā-yi ᶜUmmānı

7 — Sımāṭ-ı meclisüñde nükl-ü encüm geçmedi ḫāra
Ḥabāb-ı sāġar-ı bezmüñ begenmez çarḫ-ı gerdānı

8 — Ḳızıl Elmayı ḳapduñ lerze düşdü kişver i Rīm'e
Biḥamdillâh Ḳaraman eline ḳatduñ Alamanı

9 — Senüñ devrüñde yatdı arḳası üzre ḥużūr etdi
Havā yolunda ser-gerdān iken taḫt-ı Süleymānī

10 — Cihān Mıṣrına bir Yūsuf dilerken ikisin verdüñ
Bu lüṭfuñdan ḫalāṣ etmek umuldu ehl i zındānı

11 — Senüñ devrüñde kimse dergehüñde etmedi nāle
Meger ᶜīd-i hümāyūnda ṣadā-yi kūs u sulṭānī

12 — Şerefde Müşterīden zerre deñlü farḳı olmazdı
Gubār-ı eşhebüñ ḳılsa müşerref farḳ-ı Keyvānı

13 — Revāfızla ḫavāric münᶜadim oldu zemanuñda
Çekelden şarḳ-u ġarbe Zülfiḳār-ı Şāh-ı Merdānı

[*] Ü F Ün Üv A C—M
[11] dergehüñde : dergehüñden Üv
[12] farḳı olmazdı : farḳ olur mu‿idi Üv

14 — Dem-i aʿdā ile meydān-ı rezmüñ tāze gülşendür
Siperler ḳırmızı gül nīzeler serv-i gülistanī

15 — Meh-i nev naʿlçeñle menziletde edeli daʿvā
Şüreyyanuñ görünür ḫandeden her gece dendānı

16 — Eger kim būy-u ḫulḳuñden dem ursa nāfe incinme
Bu söz meşhūrdur derler yumazlar ḳan ile ḳanı

17 — Kefüñ deryāsınuñ emvācı erdi çarḫ-ı gerdūna
Ne ġam baḥr-i muḥīṭüñ reşkden var ise buḥrānı

18 — ʿarūs-u naẓma zīver vereli eşʿār ı rengīnüñ
Dürüñ bağrı delindi yere geçdi eevherüñ kānı

19 — Ne tozlar kim ḳoparursa semend-i ṭabʿ-ı çālāküñ
Gözüne tūtiyā eyler felekde āfitāb anı

20 — Benāt-ün-naʿş rāh-ı kehkeşāndan alsa ol gerdi
Ḳamer mirʾātını jeng-i kelefden pāk ede ānī

21 — Ḫayālī naẓmınuñ ḫaṭṭın temāşā eyle vaṣfuñda
Sipāh-ı mūr ile görmek dilerseñ şekkeristānı

22 — Egerçi ṭabʿ-ı şehbāzı felek-pervāzdur līkin
Zebānıdur belāğat bāğınuñ murġ-u ḫōş-elḥānı

23 — Çalındı nevbet-i ḫāḳānī çünkim nāmına anuñ
Maʿānī milkinüñ sulṭānları dağıtdı dīvānı

24 — Ẓahīrüñ arḳasından müsteʿārī cāmesin almaz
Tırāş etmez o ġayrılar gibi dīvān-ı Selmānı

25 — Kemāl-i Iṣfahānī gerçi Ḫallāḳ-ı Maʿānīdür
Kelāmın rūḥ-u maḥż etmekde anuñ cānı yoḳ cānı

26 — Sözü her ḳāleb-i fersūdenüñ mevcūd cānıdur
Ḳaçan ḫālī bulur şāʿir faṣāḥat içre meydānı

27 — Nitekim māh-ı nev sancaḳ çeke encüm ola leşker
Nitekim ḥükm ede çarḫa nücūmuñ yedi erkānı

28 — Güneş gibi saʿādet taḫtınuñ ṣāḥib külāhı ol
Ṣafā bezminde her şehzāde olsun bir Cem-i s̱ānī

---

[15] naʿlçeñle menziletde: menziletde naʿlçeñle Üv C
[16] ḫulkuñden : zülfüñden Üv
[27] çeke: çeker Ün F çeküb Üv C | leşker: ʿasker Ün Üv C
[28] *şehzāde*: *şehzādeñ* A

Ḳaṣīde Berāy-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1 — Merḥabā ey ravża-i ᶜālī naẓargāh-ı güzīn
Dāğdāruñdur senüñ gülzār-ı Firdevs-i Berīn

2 — Her nihāl i nāzenīnüñ oldu bir naẓm-ı bülend
Bülbül-ü destān-serāyuñ şāᶜir-i siḥr-āferīn

3 — ᶜAks-i rāh-ı pür şükūfeñdür miyān-bend-i felek
Ẓıll-i ḳaşruñ çihre-i eyyāma ḫāl-i ᶜanberīn

4 — Tā ki dil verdi saña şūrīdeñ oldu Baḥr-i Rūm
Mevceden ebrūların bāğ-ı behişte etdi çīn

5 — Māhīler mıḳraż olub māʾī ḳumāşa girdiler
Kesdi deryā ḳaddüñe lāyıḳ libās-ı nāzenīn

6 — jāle-rīz oldu havā ṣanma seḥer gülzārda
Pīr-i çarḫ etdi bükā ḳılduḳda dōlābı enīn

7 — Lāle-i dil-sūḫte ṭutmağa geldi dāmenin
Dediler bunda yaramazsın sen ey ṣaḥrā-nişiñ

8 — El ṣalub ᶜāşıḳlara derler melek-manẓarları
هذه جنات عدن فادخلوها خالدين

9 — Ḥavżıdur bir māh-ı bedr içinde her māhī hilāl
Āşinā olmuş aña māhı-tenān-ı meh-cebīn

10 — Mirveḥa‿ile oldu dilberler havādārı bunuñ
Sen dem urma ey ṣabā bu bāğda tek dur hemīn

11 — Ṣubḥ-dem bu maṭlaᶜı mecmūᶜa-i gülde görüb
Yāra ḳarşu oḳudu bülbül edüb ṣavt-ı ḥazīn

---

[*] Ü F Ün Üv A C–M
[9] māhī-tenān-ı : māh-tenān-ı Ü her māhıyan-ı Ün her māh-ı tābān Üv C ṣan māh-ı şāh-ı F
[11] ṣavt-ı : ṣavtın Ü F

12 — Ḫaṭṭuñı yüzden tırāş etseñ nola ey nāzenīn
Vechi yoḳ kim bir arada cem^c ola küfr ile dīn

13 — İki ruḫsār arasında bīnīñi ṣanur gören
İki baḫş etmiş mehi engüşt-ü Ḫayr-ül-Mürselīn

14 — Leblerüñ ḳan içmegi āyīn edinmişdi velī
Ḫaṭṭ-ı mişgīnüñ erişdi oldu ᶜuşşāḳa muᶜīn

15 — Şol zenaḫdānuñ çuḳurunda bula etdüklerin
Andan eyler bīgümān dil ṣaydına ḫālüñ kemīn

16 — ᶜAks-i ruḫsāruñla dünyāyi gülistān eyledüñ
Āferīn ey āb-ı rūy-i kişver-i ḥüsn āferīn

17 — Ḫāk-ü ḫārādan görüb iẓhār-ı ṣunᶜun ṣāniᶜuñ
Ḳara ṭopraḳ başına açılmasa genc-i defīn

18 — Böyle nüzhet-baḫş iken ṭūbā gibi baş indirüb
Ben bu gülzāra ne mümkündür ki diyem āferīn

19 — Gülşen ol vaḳtin olur kim ede deryādan naẓar
Bil hilāl ile geçerken Āfitāb-ı Mülk-ü-dīn

20 — Ḫusrev-i Cem çāker-ü-Behrām-ı rūz-u dār-ü-gīr
Kim şenā-gūyudur anuñ tayyibīn-ü-ṭāhirīn

21 — Ḥażret-i Sulṭān Süleymān-ı selīm-ül ḳalb kim
Ḫırmeninde ᶜadlinün Nüşīrevāndur ḫūşe-çīn

22 — Ḥācibidür rūz-ü-şeb hindū-yu bām-ı heftümīn
Yüz sürer dergāhına sulṭān-ı taḫt-ı çārümīn

23 — Ḳande beñzer düşmanı ṣīt-i mekārimde aña
Ṣayḥadur Cibrīlden ṣādır mekesdendür ṭanīn

24 — Ḫusrevā erse ayaġuñ ṭopraġından bir ḫaber
Etmeye hergiz ṣabānuñ ḫāṭırın muġber zemīn

25 — Gūsfendi ᶜadlüñ eyyāmında bulsa bī-şobān
Şāne eyler mūyuna ser-pençesin gürg-ü ġurīn

---

[12] Ḫaṭṭuñı yüzden tırāş etseñ nola : Ḫaṭṭ-ı mişgīnüñ ᶜiẕāruñdan ḳazıt A
[14] içmegi : içmege Ü F Ün Üv C
[15] Andan : anda Ün A | ṣaydına : ṣaydını Üv
[23] ṣīt-i mekārimde : īt-şü-mekārimde C

26 — Sāye-i Ḥaḳsın velī envār-ı lûṭfundan saña
Cism ḳılmış peyker-ārā-yi cihān-ı mā'-ü-ṭīn

27 — Lām-veş ol kim dütā olub saña vermez selām
Erre olsun farḳına ol ẓālimün dendān-ı sīn

28 — Dūr düşmüş iki bendemdür deseñ ey Faḫr-ı Rūm
Raḳṣ ede Ḫāḳān-ı Türkistān ile Faġfūr-u Çīn

29 — Pādişāhum ḫāk-i pāyuñdan cüdā ḳıldı beni
Bir iki gün ṭāli-ʿi ber-geşte-vü-baḫt-ı ḫaşīn

30 — Dāġ-ı ḥasretdür beni bülbül gibi gūyā eden
Söylemez āyīnesüz ṭūṭī kelām-ı sükkerīn

31 — Ḫusrevā erbāb-ı naẓma iḥtirām et iḥtirām
Çün severdi bunları Maḥbūb-u Rabb-ül-ʿālemīn

32 — Olmasa bu zümre-i ʿālī bu ḳavm-ı bī-bedel
Dilde yād olmazdı nām-ı Sencer-ü- Tuġrul Tigin

33 — Eremez şāʿirlerüñ şiʿri Ḫayālī naẓmına
Gerçi oldu herbiri ser-defter-i naẓm-ı metīn

34 — Şiʿr oldur kim mecāz iken ḥaḳīḳat-baḫşola
Ermedi bī-ẕeḳ aña illā ki ʿaḳl-ı dūrbīn

35 — Leẕẕet-i dünyāya māʾil bilmez uḫrā ẕevḳini
Ana raḥmin nitekim bāġ-ı cinān bilür cenīn

36 — Tevʾemān ı naḫl-i meryemdür birinüñ ḫāmesi
Birinüñ rengīn kelāmı yüz nigāristān-ı Çīn

37 — Māverā-yi āferīnişdür birine cilve-gāh
Biri ḫalvet-ḫāne-i fikretde ṣāḥib-erbaʿīn

38 — Biri gül biri benefşe biri ḫūsīn lāledür
Biri ḳand oldu birisi şehd biri engübīn

39 — Mülk-ü naẓmuñ kenz-i lāyüfnāya mālik şāhiyem
Leşkerümdür şāʿirān-ı evvelīn-ü āḫırīn

40 — Oldu naẓmum şehdine ervāḥ-ı ḳudsīler mekes
Şehperin aña mekes-rān etdi Cibrīl-i Emīn

---

[27] ol kim: şol kim Ün saña vermez selām : selām vermez saña Ün
[29] ber : ser Üv C

41 — Āsitānuñda nola ednā isem deryāyi gör
Ḫār-ü-ḫas farḳındadur ḳa^crındadur dürr-ü şemīn

42 — Nitekim sulṭān-ı ezhāruñ diyār-ı bāğda
Ayağı ṭoprağına bād-ı şimāl eyler yemīn

43 — Gül gibi sen gülşen-i ^cālemde ḫandān ol velī
Düşmen-i bī-dīnüñe olsun felek pür-kibr-ü kīn

---

[43] velī : yürü Ün

Musammetler

MUᶜAŞŞER [*]

1

1 — Bir güzel gördüm ki reşk-i ṣūret i büt ḫānedür
Kendüsinden ġayrīya āteş gibi bīgānedür

2 — Kim zebānından gelen efsūn ile efsānedür
Müᵓmin-ü-küffār ile hem-ṣoḥbet-ü-hem-ḫānedür

3 — Cām-ı zerrīn nūş eder bir bī vefā mestānedür
Nuş eden bir cürᶜasın bin yıl yeri meyḫānedür

4 — Tūġ çekmiş bir dilāverdür ki ḳaṣdı cānadur
Nūr-u ṭabᶜumdan çerāġın yaḳmamışdur yā nedür

5 — Rāstı ben şemᶜ-i dil-sūzamᶜ adū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

2

1 — Bir nihālem kim baña berġ-i ḫazān oldu naṣīb
Sūd içinde ġayrīlar baña ziyān oldu naṣīb

— Cismdenᶜār eyler oldum tā ki cān oldu naṣīb
Bir hümā-yi nūr-bālem üstüḫān oldu naṣīb

3 — Gel ḫaber verᶜaşḳdan çünkim zebān oldu naṣīb
Sūz-u ḥasret āşikārā-vü-nihān oldu naṣīb

4 — Baña yanmaḳ bī-tereddüd bī-feġān oldu naṣīb
Kendü hālümden baña çünkim beyān oldu naṣīb

5 — Rāstı ben şemᶜ-i dil-süzem ᶜadü pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

3

1 — Ṣūretüm naḳş-ı fenā göstermege mirᵓātdur
ᶜAyn-ı ḫōrşīdem baña pervāneler zerrātdur

---

[*] Ü F Ün Üv A C — M
[3] bir bī-vefā: pür şevḳ bir Ün A
[4] ṭabᶜumdan: ṭabᶜından Ü F çerāġin: çerāġı Ü· Üv C
[5] ben: men Ün | dolaşsa: dolaşa A C
[2] nūr bālem: pāk-bālem Üv nūr-u pākem Ün
[3] ver: al Ün A | sūz-u-ḥasret: sūz-u ḥasret Ün sūz-u-ḥayret F

2 — Şöyle gūyāyem ki yanumda cihān aşmātdur
Geh dilümden siḥr cārī gāh nārencātdur

3 — Tāḳ-ı ᶜaşḳa çıkmağa himmet baña mirḳātdur
Āb-ı Ḥayvānem şeb-i muẓlim baña ẓulmātdur

4 — Tende cānum pertev-i envār-ı baḥr-i ẕātdur
Māverā-yi ṣūretüm fehm eylemek heyhātdur

5 — Rāstı ben şemᶜ-i dil-sūzem ᶜadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

4

1 — Gerçi devrān benden öñden ġayra verdi furṣatı
Pāy-i taḫt-ı ᶜaşḳda çalındı Mecnūn nevbeti

2 — Āḫırı Ferhādı hem ergürdü başa ṣanᶜati
Ḳıble-gāhı oldu Maḥmūduñ Eyazuñ türbeti

3 — Vāmıḳuñ ᶜAẕrā ile añıldı dürlü ḥāleti
Lācerem her ᶜāşıḳuñ bir demde oldu şöhreti

4 — Bunlaruñ başındadur iḳlīm i ᶜaşḳuñ devleti
Şām-ı ġamda bunlaruñ oldum çerāġ-ı ṣoḥbeti

5 — Rāstı ben şemᶜ-i dil-sūzem ᶜadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

5

1 — Ey Ḫayālī tā ki gördüm ol ḳamer-ruḫsārumı
Mihr-i ᶜālem-tābdan germ eyledüm bāzārumı

2 — Vuṣlatı hicrāna ṣatdum aldılar iḳrārumı
Deyr-i ᶜaşḳuñ rāhibi‿idüm kesdiler zünnārumı

3 — Ḥāṣılı aṣnāmdan pāk etdiler Ferḫārumı
Aldı bir şāh-ı cihān göñlüm ile esrārumı

4 — Nār-ı ᶜaşḳuñla yanub yaḳılma etdüm kārumı
Māh-rūlar şevḳine nūr eyledüm destārumı

5 — Rāstı ben şemᶜ i dil-sūzem ᶜadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

---

[3] ᶜaşḳa: ᶜarşa Ün [doğrusu bu olsa gerektir]
[3] göñlüm ile: göñlüm bigi Ür göñlüm gibi Ün A C göñlümdeki Üv ᶜaşḳ ile Üv
[4] ᶜaşḳuñla: ḥasretle Ün A | şevḳine: şemᶜine Fa

MURABBA[c]

der ḳatl-i İbrāhīm Paşa [*]

1

1 — Gün gibi evvel beni dünyāya sulṭan eyledüñ
Soñra döndüñ sāye-veş ḫāk ile yeksān eyledüñ
Başumı çevgān-ı māh-ı nevle ġalṭān eyledüñ
Neyledüñ ey çarḫ-ı ḫūnī neyledüñ ḳan eyledüñ

2

2 — Baña çün āşüftelik ergürdü devr-i rūzigār
Baḥr-i ġamsın eyledüñ mevc-i hilāli āşikār
Fülk-ü cismüm eyledüñ ol mevc birle bīḳarār
Neyledüñ ey çarḫ-ı ḫūnī neyledüñ ḳan eyledüñ

3

3 — Ḫāb-ı ġafletden edüb ṣūret gözünüñ perdesin
Dōstluk ḳanununuñ nā-sāz ḳılduñ perdesin
Böyle mi eyler cihānda bir kişi perverdesin
Neyledüñ ey çarḫ-ı ḫūnī neyledüñ ḳan eyledüñ

4

4 — Ḳara yere dökmege ehl-i zemīnüñ ḳanını
Āşikār etdüñ hilālüñ ḫançer-i bürrānını
Kime zaḫm urduñsa sildüñ dāmenüñle ḳanını
Neyledüñ ey çarḫ-ı ḫūnī neyledüñ ḳan eyledüñ

5

5 — Mihr yaḫsun ḥaşredek sīneñde ḥasret dāğını
Dīde-i encüm aḳıtsun yere ḳan ırmağını
Dişlesün dendān-ı pervīn māh-ı nev parmağını
Neyledüñ ey çarḫ-ı ḫūnī neyledüñ ḳan eyledüñ

---

[*] Ü—F Ün Üv A M C

T A Ḫ M Ī S

Taḫmīs-i ġazel-i ḫod [*]

1

1 — Ey göñül ḳopmaz ṣafā çün merdüm-ü maḫmūrdan
Mest-i cām-ı ᶜaşk olunur mu mey-i engūrdan
Dūr olalı yār-ı bī-pervā bu ben mehcūrdan
Şuᶜle-i ġam cismüm üzre ḫılᶜatümdür nūrdan
Dūd-u āhum başuma bir tācdur semmūrdan

2

2 — Şāhsın nola begüm lūṭfet sipāha etme cevr
Bī-külāh-ü bende-i zerrīn-külāha etme cevr
Yaᶜnī her bir nā-tuvan-ı bī günāha etme cevr
Kūh olursañ da ṣaḳın bir berg-i kāha etme cevr
Ger Süleymansañ nola ḫavf eyle āh-ı mūrdan

3

3 — Ḳulle-i Ḳāf-ı sipihrüñ dāmenine od ṣalar
Mihr-ü-māhuñ belki çeşm-i rūşenine od ṣalar
Yaᶜnī encüm erzeninüñ ḫırmenine od ṣalar
Her seḥer-geh kāʾinātuñ maḫzenine od ṣalar
Pertev-i ḫor kim çıḳar bu ser-nigūn tennūrdan

4

4 — Şerr-ü-şūru ḳo ıraġ olma kenār-ı ḫayrdan
Ḳalmayasın tā meleklerle felekde seyrden

---

[*] Ü F Ün Üv C - A M

[1/3] olalı: olaldan Ün

[2/2] külāh: günāh: Üv

[2/4] berg-i kāha: kem giyāha Ür

[3/4] Seḥer - geh : Seḥerde Ür

Dedi hātif cān ḳulağına bu köhne deyrden
Bezm-i ġamda nāy-veş cismüñ tehī ḳıl ġayrdan
Cān ḳulağı‿ile işit bu nükteyi ṭanbūrdan

5

5 — Rind-i dürd-āşām-ı ʿaşḳ olub dili bīhūş ḳıl
Baḥr-i bī-pāyān olub cān ile dilden cūş ḳıl
Gūş-u hūş ile bu nuṣḥ-u-pendi yaʿnī gūş ḳıl
Bezm-i vaḥdetde Ḫayālī ʿaşḳ cāmın nūş ḳıl
Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engūrdan

[4/1] ḫayrdan : seyrden Ü F Üv C
[4/5] Cān ḳulağı‿ile işit ; istimāʿ eyle yürü Ür
[5/5] ehl-i dil : kimse çün Ür

MURABBAʿ [*]

1

Ahdan leşker çeker baş ḳaldurub efġān baña
Taʿne ṭaşını atar bu dīde-i giryān baña
Dāġumuñ mirʾātı yüz göstermeyüb yārān baña
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

2

Ḳaṣr-ı gerdūnda der-i şādī güşāde olmasun
Ṣubḥ ḳalsun ẓulmet-i şām-ı belāda gülmesün
Göreyin āyīne-i devrānı ṣuret bulmasun
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

3

Ḳılmış idüm meclis-i erbāb-ı dilde kesb-i ḥāl
Mūcib-i noḳṣān imiş bildüm benüm şāhum kemāl
Dest-i sāḳīden gerekmez sağar-ı bezm-i viṣāl
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

4

İʿtibār etsem gülistānuñ aḳan ırmāġına
Lāle-i ṣaḥrā nişīnüñ sīnesinüñ dāġına
Bāġda būy u vefā yādına gül yaprağına
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

5

Ey Ḫayālı hemdem olmadum alub iḳrārını
Germ bulsam bu güneş ruḫsarenüñ bāzārını
Zerre-i nā-çizden ʿarż eylese dīdārını
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

---

[*] Ü F Ün Üv M C — A
[1/1] efġān : hicrān C
[1/3] yārān: her ān Ü F Ün C devran Ün Üv C
[2/1] güşāde olmasun: güşādı bulmasun Ü F.Üv C güşādı olmasun Ün
[4/3] bāġda: bāġdan Ü F C
[5/2] bu: ol Ür | ruḫsārenüñ: ruḫsārunuñ Ün

MUḪAMMES [*]

1

Ġamuñdan özge dermān istemez bir derdinākem ben
Teninde şerḥalar şerḥ ile denmez sīne-çākem ben
Cihān ālāyişinden devlet-i ʿaşḳuñda pākem ben
Ḫadeng-i ġamzeñe cismüm nişān etdüñ ne ḫākem ben
Olaldan dōstum şermende-i lüṭfuñ helākem ben

2

Ciger vaṣl istemez dāġ-ı firāḳuñla ḳarār etdi
Yerini deşt-i ġamda lāle gibi ḫākisār etdi
Şebātın gördü hicrānun anuñçün iḫtiyār etdi
Göñül murġun ḳaçurdum bir gözü şahin şikār etdi
Ḳafes gibi anuñçün tīġ-i ġamdan çāk çākem ben

3

Ḫarābāt ehliyem ṭaʿn eylesün her zāhid-ü-ʿābid
Bu ẕevḳe olmasun ḫālī ḥasedden bir nefes ḥāsid
Behişte girmege yoḳdur elinde kimsenüñ kāġıd
Beni ālāyişinden ʿālemüñ pāk etdı ey zāhid
Maḥabbet ḫāniḳāhında mürīd-i ʿaşḳ-ı pākem ben

4

Görüb rengīn yüzün verdüñ ḳarār u-ṣabruñı verdüñ
Cigerde tāzedür zaḫmuñ yürekde eskidür derdüñ
Hele yanuñda var bir ġonca adlu nāz-perverdüñ
Gülüñ derdinden ey bülbül ne çekdüñ gerçi oy verdüñ
Ġamından dilberüñ senden hezārān derdinākem ben

5

Tenümde ḳanlu ḳanlu dāġlardan gülşenüm olsun
Ḫadeng-i yār serv olsun ḳılıcı süsenüm olsun
Bu gülzaruñ hezārānı feġān-ü-şīvenüm olsun
Serīr-i ʿaşḳ ya Mecnūnuñ olsun ya benüm olsun
Ḫayalī ṣanmasun ʿālem ki merd-i iştirākem ben

---

[*] Ü F Ûn Üv C-A M

Taḫmīs-i ġazel-i Sulṭān Süleymān Ḫān [*]

1

ᶜĀfiyetden çeksün el yār-ı vefādār isteyen
Kūy-u ᶜaşḳa gelmesün nāmūs ile ᶜār isteyen
Sīnesin pür-ḏāġ eder bir lāle-ruḫsar isteyen
Ḳan yudarsa ṭañ degül lâᶜl-i leb-i yār isteyen
Cān verür bu yolda bir zülf-ü siyehkār isteyen

2

Kaᶜbe i maḳsūda ol kim ergürür saᶜy ile yol
Cānını ḳurbān verür olmaz ḥayātından melūl
Naġme-i ᶜuşşāḳa āheng edemez her bī-uṣūl
Terk edüb zühd-ü-ṣalāḥı ḳılmışam zülfüñ ḳabūl
Rūz-u maḥşerde benem ey dōst zünnār isteyen

---

[*] Ü F Ün Üv A C — M
[1/4] ṭañ: ġam Üv
[2/1] ergürür: ergüre Ün

3

Yāra ḳalmaz ḫāṭırı olduġına āvāre dil
Yanduġına ṣabr eder pervānedür her nāra dil
Ḳanlu dāġum gibi boyandı ḳızıl ḳanlara dil
Ḳāniᶜolmaz kūyuñа vaṣluñ diler bīçāre dil
Hiçe ṣatdı cenneti ᶜaşḳ ile dīdār isteyen

4

ᶜAşḳ-ı bāḳi cāndadur cān cismüm içre ᶜāriyet
Teşne iseñ ḳanumı nūş eyle ṣaḥḥan ᶜāfiyet
Cevher-i pāk-i maḥabbetde fenādur ḫāṣıyet
Ḥāṣıl eyler derd-ü-miḥnet ᶜālem içre ᶜāḳıbet
Naḳd-i ᶜömrün ḫarc edüb yār-ı vefādāristeyen

5

Ġam nedīmüñdür Ḫayālī ḳalbüñi mesrūr ṭut
Ẓāhirüñ virāne eyle bāṭınuñ maᶜmūr ṭut
Ṣalsa pertev cismüñe nār-ı maḥabbet nūr ṭut
Bī-vefā yaruñ Muḥibbī cevrini maᶜẕūr ṭut
Yārsuz ḳalur cihānda ᶜaybsuz yār isteyen

[3/2] pervānedür her nāra : pervāne vermez nāra: Ü Ün A
[4/1] cismüm: cism Üv A C
[4/2] ḳanumı: ḳanuma Ün A
[4/3] maḥabbetde: maḥabbetden Ün Üv

MERŞİYE

Berāy - i Sulṭān Muḥammed Ḫān

طاب ثراه [*]

1

Ey murādum ᶜaksine dönmekde bī-pervā felek
Lûṭfuna ḳahr eylemekle ġöhre-i dünyā felek
Bāġbān-ı ṣunᶜ ṣunmuşken saᶜādet destine
Ḫāke düşmek yol mu ol naḫl-i cihān-ārā felek
Mātemin ṭut ol saᶜādet taḫtınuñ sulṭānınuñ
Egnüñe gey dūd-u āhumdan siyeh ḫārā felek
Ol gül içün destimāl-i ebri doldur yaş ile
İki gözüñ bakduġınca ᶜāleme aġla felek
Şām-ı ḥasretde kevākib şemᶜini rūşen ḳılub
Kān-ı lûṭfuñ ḫāke düşmüş gevherin ara felek
Māh-ı nevden Ḥażret-i Şehzāde-i Cem-ḥaşmetüñ
Gerçi çekdüñ devleti aḥkāmına ṭuġrā felek
Ḫāk ṣaçduñ alnınuñ āḫır ḳara yazusuna
Sen bilürsin etdügüñ lāzım degül ifşā felek
Bende-vü-şāh olmadı āzād elüñden ā felek
Dād elüñden ā felek feryād elüñden ā felek

2

Lâᶜl ederdi āfitāb ı himmeti ḫārāları
Ḳılmış idi dest-i iḥsānı ḫacil deryāları
Ġonca-i ġannācı gūyā olsa eylerdi ḫamūş
Maᶜrifet gülbünlerinde bülbül-ü gūyāları

---

[*] Ü Ün Üv A C M
[1/3] ṣunᶜ: dehr Ür
[2/4] gülbünlerinde: gülşenlerinde Ün C gülşenlerinüñ Üv

Zühdün añub ağlasun her zāhid-i ᶜuzlet-nişīn
Bezm-i ḫāṣuñ ḳanlar içsünler ḳadeḥ-peymāları
Atdılar ṣandūḳa-i ḫāke göñüller var iken
Ġamzeler tīrin ol iḳi misk tozlu yaları
Kaşları yāsın görüb yas etsün aṣḥāb-ı ḳubūr
Göz pıñarından aḳıtsun çeşme çeşme māları
Devleti cāmın ṣıyub İskender-i devrānlaruñ
Dār-ı dünyādan göçürdüñ ḫayme-i Dārāları
Māteminde ḳaralar geysün boyansun ḳanlara
Merdüm-ü çeşm-i cihān-bīnüm gibi ağaları
Bende-vü-şāh olmadı āzād elüñden ā felek
Dād elüñden ā felek feryād elüñden ā felek

3

Dağlarda etmesün kebk-i derī pervāzlar
İgnelerle gözlerin diksün ḳamu şehbāzlar
Boynunu uzatmasun ṣaḥrālaruñ süglünleri
Ol hümā uçdu kime eyler ki bunlar nāzlar
Çeng kessün şaçını yansun firāḳ odına ᶜūd
Ḳılmasun bu māteme feryād ol nā-sāzlar
Ḳarşu vardı yalıñuz ceyş-i ḳażāya ol melek
Ḥāżır iken yoluna cān vermege ser-bāzlar
Bildügin etdi cihān yanında gördü ḳadri yoḳ
Vermek olmazmış benüm cānum cihāna rāzlar
Mātem etsün taḫt-ı Mağnīsādaki yaylaḳlar
Ol saᶜādet gülşeni ḫāk-i lâḥidde yazlar
Şevketine reşk edüb etdüñ ḳażāya anı ġamz
Soñra döndüñ başladuñ göstermege iᶜzāzlar
Bende-vü-şāh olmadı āzād elüñden ā felek
Dād elüñden ā felek feryād elüñden ā felek

4

Şāh ᶜaşḳ-ullah ile beñzer ki ülfet eylemiş
Girmiş ol meydāna daᶜvā-yi maḥabbet eylemiş

[2/5] ᶜüzlet: ḫalvet A
[2/8] ġamzeler: ġamzesi A
[2/12] göçürdüñ: götürdüñ Ün
[2/13] māteminde: māteminden Ün

İkilik sevdāsınuñ reddinde görmüş ᶜālemi
Cān-ü-dil maḥbūbunu ol zevḳe ḳıymet eylemiş
Ṭālib olmuş sırr-ı eşyāyi kemāhī bilmege
Dalmış ol deryā-yi bī-pāyāna himmet eylemiş
Bārigāh-ı himmeti ḳurmuş ḳıdem ıḳlīmine
Tāc-ü-taḫt-ı ᶜālemi ecsāda ṣūret eylemiş
Baḳmış ol dergāhdan görmüş aralıḳ zülmemāt
Ḳılmaġa mevtā namāzın pāk niyyet eylemiş
İbn-i Edhem tā ki bu meydāna sürmüş raḫşını
Cān-ü-dil raḫtın daġıtmış terk-i ṣūret eylemiş
Her ne kim olursa taḳdīr-i İlāhīdür velī
Niceler bu beyt ile gerdūna töhmet eylemiş
Bende-vü-şāh olmadı āzād elüñden ā felek
Dād elüñden ā felek feryād elüñden ā felek

5

Tā ki ḳılduñ ol saᶜādet gencinüñ yerin türāb
Göñlümüñ maᶜmūresin yıḳduñ ḫarāb etdün ḫarāb
Ol meh-i gerdūn-ḫırāma menzil olduñ ey lāḥid
Ḫāne-i dervīşde mihmān olur mu āfitāb
Eşk seylābı zeminüñ yaḳasın çāk eylesün
Ol dür-ü nā-yāb içün deryāya düşsün ıżṭırāb
Türbe-i pākin ᶜimāret ḳılmaġa Şehzādenüñ
Sīm-ü-zerden iki ḫışt olsun meh ile āfitāb
Diñlemekde ol cinān gülzārınuñ bülbüllerin
Būsitān-ı dehr vāveylā ile bī-āb-ü-tāb
Bülbül-ü gülzār-ı üns iken Ḫayālī āh kim
Mātem-i Şehzāde anı eyledi miskīn ġurāb
Bezm-i ᶜālemde fenā cāmın muḳarrerdür içer
Ger gedā-yi sifle-perver ger emīr-i kāmiyāb
Bende-vü-şāh olmadı āzād elüñden ā felek
Dād elüñden ā felek feryād elüñden ā felek

[4/3] reddinde: ardında Ün görmüş: bulmuş Ün Üv C
[4/7] Ḳıdem: ᶜadem Ün

MÜNĀẒARA-İ MİHR-Ü-MĀH [*]

1 — Dedi bir gün mihr-i ᶜālem-tāba māh-ı āsumān
Ey nigār-ı nūr-sīmā dilber-i ᶜālī-mekān

2 — Cāmuñuñ hem cürᶜasıdur feyż-baḫş-ı ḫāk-ü-āb
Talᶜatuñ envārına ġarḳ oldu zerrāt-ı cihān

3 — Gülşen-i ḫażrā senüñ ẕatuñla buldu zīb-ü-fer
Nūr-u rāyuñla münevverdür zemīn-ü-āsumān

4 — Ben ne cürm etdüm ḥużuruñda ne cirmüm var benüm
Yüzüñe baḳsam o dem ruḫsāruñ eylersin nihān

5 — Ben kemāl-i ḥüsnümü bir gün saña ᶜarż eylesem
Sen sipihr-i evc-i istiġnāda eylersin mekān

6 — Semᶜ-i ḫorşīde erişdi māhdan çün bu kelām
Dedi ey āyīne-i ṣūret-nümā-yi ins-ü cān

7 — Her ḳaçan olsañ kemāl-i ḥüsn ile manẓūr sen
Ḫod-nümālık ṣūretin sende görür çeşm-i cihān

8 — Bir naẓar zerd-ü-żaᶜīf-ü-na-tüvān görsem seni
Mihrüm artar saña şevküm ġālib olur ol zamān

9 — Kendi cismüm nūru birle anı tekmīl eylerem
Görsem eksüklikden eyᶜāşıḳ vücūduñda nişān

10 — Kim ki mirᵓāt-ı żamīrinde görür noḳṣānını
Eyledi tekmīl-i nefs oldur şeh-i iḳlīm-i cān

11 — Ey Ḫayālī derde erdüñse ṭufeylüñdür devā
Ger tüvānālıḳ dilerseñ nā-tüvān ol nā-tüvān

---

[*] Ü F Ün A C - Üv M
[6] ṣūret-ᶜibret Ün (tashih edilmiş)
[9] cismüm : ḥüsnüm Ün C
[10] görür : göre C iḳlīm-i cān : mülk-ü cihān C

SERLEVḤASIZ [*]

1 — Bir ḳuluñ kim Rūm Ḥassānı ola
Şehriyārı ḫanlaruñ ḫānı ola

2 — Rūz-u rezmüñ Rüstem-i zūr-āveri
Kişver-i naẓmuñ Cem-eyvānı ola

3 — Raḫşa binse himmeti çevgānınuñ
Mihr ṭopu çarḫ meydānı ola

4 — Nāẓır-ı Āyīne-i İskenderī
Yādigār-ı Āṣaf-ı s̱ānī ola

5 — Nice yüzden ister iken iltifāt
Bulmaya yüz belki noḳṣānı ola

---

[*] Ü - F Ün Üv A M C

DĪBĀCE-İ EŞʿAR-I GÜL-Ü ṢAD-BERG[*]

1 — Seḥerden seyre vardum merġzāra
Hezārān murġ gördüm geldi zāra

2 — Gül-ü-lāle‿ile zeyn olmuş çemenler
Oyuna girdi gȫñlekcek semenler

3 — Çü gördüm naḳş-ı Erjeng oldu ṣaḥrā
Edüb bir nice rengīn şiʿr peydā

4 — Ḳadem başdum ʿiẕar-ı mihr-ü māha
Ki tā erdüm Cenāb-ı Pādişāha

5 — Yüzüm sürüb çemenler gibi ḫāke
Duʿālar eyledüm ol ẕāt-ı pāke

6 — Oluban bīd bergi gibi lerzān
Nihāl-i erġavān-veş terledüm ḳan

7 — Ṣunub bu naẓmı dest-i Şehriyāra
Gül-ü Ṣad-Bergi ergürdüm bahāra

---

[*] Ü F Ün C — Üv A M
[5] Sürüb: sürdüm C

TAḪMĪS [*]

1 — Ḫusrevā kūyuñ gedāsı tāc-ı ḫaḳan istemez
Olmaġa taḫt-ı saᶜādetde Süleymān istemez
İns-ü-cin emrine cümle bende fermān istemez
İḫtiyār-ı faḳr eden dergāh-ü-dīvān istemez
Zād-ı ġamdan özge hergiz kendine nān istemez

2 — Eylemez ᶜāḳil bu fānī devlet ile iftiḫār
ᶜĀrdur merd olana Şāhā libās-ı müsteᶜār
Ser-bürehne bir gedā ol şāh olma tāc-dār
Ol ki istiġnā serīrinde oturdu şāh-vār
Serteser olmaġa heft iḳlīme sulṭān istemez

3 — Dāġlardan tekye-i sīnemde yanaldan çerāġ
Gösterür baña meh-ü- mihrüñ fürūġundan ferāġ
Çıḳdı cān ile göñülden ārzū-yi serv-i bāġ
Sīnesinde ol ki kesdi naᶜl yaḳdı tāze dāġ
Eylemez bāġa naẓar seyr-i gülistān istemez

4 — Çaḳ bu deñlü ey göñül ümmīdüñi kesmek neden
Ger dilerseñ ṭutasıñ kūy-u ferāġatde vaṭan
Kendüñi tek ḫıdmet-i Sulṭāna lāyıḳ eyle sen
Pādişāh-ı ᶜaşḳ dergāhı açuḳ gelsün gelen
Menᶜolunmaz hiç kes ᶜaşḳ ehli derbān istemez

5 — Eşk-i çeşmi her kimüñ kendüye ḫuşg-ü-ter yeter
Ḥaḳ budur oldur cihānda pādişāh-ı baḥr-ü-ber
Eşk-i çeşmi var iken dünyāya kim eyler nazar
Şuᶜle-i āhı kimüñ kim ᶜāleme pertev şalar
Zerreye almaz günü ol māh-ı tābān istemez

---

[*] Ü Ün-F Üv A M C
[3/1] yanaldan : yakılub : Ü

6 — Bāde-i ʿaşḳı içüb deryā gibi cūş eyleyen
Ey Ḫayālī anuñ ile ḫāṭırın ḫoş eyleyen
Cürʿa-i cāndan çeküb ten cāmını boş eyleyen
Ey Muḥibbī yār elinden bir ḳadeḥ nūş eyleyen
Ger ölürse Ḫıżr elinden Āb-ı Ḥayvān istemez

TAḪMĪS

1 — Nigāruñ yüzü aġ alnı açuḳdur ḳaşı çatuḳdur
Benüm baḫt-ı siyāhum ey dirīġā nā-muvāfıḳdur
Ḳi güldürmez beni her dem edersem girye lāyıḳdur
Gözüm nemgīn göñül ġamgīn yaşum ḳana boyanuḳdur
ʿAceb olmaz budur ḥāli saña her kim ki ʿāşıḳdur

2 — Senüñ cādū gözüñ cānā ḳılubdur göñlümü bīmār
Tabīb-i cānsın etseñ bu ḫasta göñlüme tīmār
Belālu bülbülüñem ḳarşuña ey ruḫları gülzār
Saña boyun eger gerçi benefşe gibi yüzbiñ var
Hezār aḥsent gül gibi yüzüñ aġ alnuñ açuḳdur

3 — Der ol meh-rū yıḳuḳ göñülleri taʿmiri ḥaḳḳumdur
O meh-rūnuñ benüm başum içün şemşīri ḥaḳḳumdur
Hedef oldu belā tīrine ġamzeñ tīri ḥaḳḳumdur
Delürdüm derd-i ʿaşḳuñla şaçuñ zencīri ḥaḳḳumdur
Ḥabībüm kimsenüñ ḳanın ḳoma boynuñda yazuḳdur

4 — Benüm yārum güzeller içre bir maḥbūb-u ġarrādur
Kim anuñ Leylī zülfünden dil-i Mecnūn şeydādur
Yüzü cennet lebi kevs̱erdürür hem ḳaddi Ṭūbādur
Durursa serv-i bālādur oṭursa verd-i raʿnādur
Güzel oldur ki durduğu oṭurduğu yaraşuḳdur

5 — Ḫayālī göñlüñü şād eyleyüb ʿarż-ı cemāl [*] etse
Göñül mülkünde ġam leşkerlerini pāyimāl etse
Ṣadāḳat gösterüb ol ʿāşıḳa ġanc-ü-delāl etse
Seḥerden gün gibi dilber nola ʿarż-ı cemāl etse
Çü Caʿfer ṣubḥ-veş anuñ reh-i ʿaşḳında ṣādıḳdur

---

[*] Ün-Ü F Üv A M C
[*] Viṣāl olması muhtemeldir.

DU ʿĀ N Ā M E [*]

1 — Yoluñ uğrarsa bir gün ey ṣabā cānāna ʿaşḳ eyle
Ki yaʿnī bendesinden ol şeh-i ḫūbāna ʿaşḳ eyle

2 — Melāmet kūyunuñ şūrīde-dil bir ḫākisārından
Saʿādet taḫtına revnaḳ veren sulṭāna ʿaşḳ eyle

3 — Cefā-yi rūzigāra ṣābir olsun görmege lûṭfu
Kerem lûṭfeyle var ol Yūsuf-u Kenʿāna ʿaşḳ eyle

4 — Ol iki ġonca-i nev-rüste-i gülzār-ı ʿOs̱māna
Ol iki mihr-ü-māh-ı ʿālem-i ʿirfāna ʿāşḳ eyle

5 — Yürü dergāh-ı gerdūn-ḳadre var ṭopraġına yüz sür
Bulursañ furṣatı Āġā-yi ʿālī-şāna ʿaşḳ eyle

6 — Oḳusun ṣavt-ı nevrūz-u ʿacem naḳş-ı Ṣafāhanda
Keremden Aḥmede billâhi dervīşāne ʿaşḳ eyle

7 — Maḳam-ı ḳurb-u ʿizzetde buluşsañ İbn-i Ḳayyūma
Muṣavver ruḥdur ol ḥikmet-i Yūnāna ʿaşḳ eyle

8 — Güzīn-i ʿilm-i ṭıb olan ʿilācı eylesün Şāha
Yürü bizden şu bir merdūd olan şeyṭāna ʿaşḳ eyle

9 — Kelāmum Āb-ı Ḥayvānın demādem nūş-u cān etsün
Dil-ü-cāndan Kara Balī denen ḥayvāna ʿaşḳ eyle

10 — Ḳoyun uğrusu Ḳurda dürlü dürlü tilkilen bizden
Yürü ol şīr-ṣavlet sīnesi ḳaplana ʿaşḳ eyle

11 — Eşigi atlarına var Ḫayālīden niyāz ergür
O dergāha bizümle yüz süren yārāna ʿaşḳ eyle

---

[*] Kaṣīde-i Ḫayālī Beg ber-vech-i nāme Ün | F Ün-Ü Üv A M C
[4] ʿOs̱māna: ʿOs̱mānī

TECĀHÜL-Ü ᶜĀRİFEYN [*]

1 — Ey ʿaceb bu ṭurra mı yā ebr-i mişg-efşān mıdur
Naḫl-i gül üstünde yā ḫod deste-i reyḥān mıdur

2 — Ḳaş mıdur yā şāhbāz-ı çeşmine iki ḳanad
Yā hilāl-i çarḫ yā hod ḳıble-i īmān mıdur

3 — Ḫāllerle ruḫ mu yā ḫod ḫırmen-i ḥüsn-ü-cemāl
Yā s̱üreyyā pāyına düşmüş meh-i tābān mıdur

4 — Leb midür yā berg-i gül yā ġonce-i bāġ-ı İrem
Yā dil-i ᶜuşşāḳdan bir ḳaṭre düşmüş ḳan mıdur

5 — Diş midür yā ġonca içre jāle yā dürr-ü ᶜAden
Çeşme-i ḫorşīdde yā encüm-ü raḫşān mıdur

6 — Ol zenaḫ mı yā raṣad-gāḥ-ı sipihr-i ᶜizz-ü-nāz
Ya çeh-i Bābil-sitān ya Yūsufa zındān mıdur

7 — Yā Rab ol gerden mi yā mihr-ü-vefā ṭūmarı mı
Şemᶜ-i kāfūrī midür yā ḫod serīr-i cān mıdur

8 — Sīne mi yā ḫod ḥarīr-i ḫām yā kettān-ı Mıṣr
Ḳāḳum-u Rūsī mi yā ḫod vāşaḳ-ı Şīrvān mıdur

9 — Nāfe mi yā sāġar-ı ᶜişret mi yā ḥavż-ı behişt
Murġ-u cāna āşiyān yā ḫod neşāṭa kān midür

10 — Ġoncalar mı yā şükuft olmuş kenār-ı servde
ᶜĀlem-i ebdān içün yā nāme-i ᶜunvān mıdur

11 — Ey Ḫayālī ḳarañuluḳdur ötesi açmazın
İki sāḳı māhīyān-ı Çeşme-i Ḥayvān mıdur

---

[*] Ḳaṣīde-i Ḫayālī ber vech-i tecāhül Ün | Ü F Ün Üv A M-C
[5] ḫorşīdde: ḫorşīdden Ün M
[11] açmazın: añmazın M

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ ẔĀTĪ

1

Cānuña āteş urur bir mihr-i raḫşānuñ mı var
Sīnede dāġ-ı ġamından nār-ı sūzānuñ mı var
Şubḥa dek şebnem döker bir çeşm-i giryānuñ mı var
Nolduñ iñlersin felek hercāyī cānānuñ mı var
Her maḳāmı seyreder bir māh-ı tabānuñ mı var

2

Esmez iken āb-u-ḫāküñ üzre hergiz bād-ı serd
Çekmez iken bülbülüñ ġoncañdan ālām ile derd
Zīnet eylerken seni geh lâle gāhī sürḫ verd
Beñzüñi ey būstān faṣl-ı ḫazān mı etdi zerd
Yoḫsa başı ṭaşra bir serv-i ḫırāmānuñ mı var

3

Gül güler gülşende saña aġlamaḳ olmuş naṣīb
Ġoncaña yoḫsa raḳīb-i ḫār mı oldu ḳarīb
Derde mi düşdüñ ki dermān edemez aña ṭabīb
Aġlayub feryād edersin her nefes ey ʿandelīb
Ḫār ile hemsāye olmuş verd-i ḫandānuñ mı var

4

Mürde iḥyā ḳılduġı‿içün yāra ben ʿĪsā dedüm
Yoḳdur ey Ḫıżr-ı Sikender-leb saña hemtā dedüm
Yoluma cān terkin etmezsin dedi ḥāşā dedüm
Yoluña cānun revā etsem gerek cānā dedüm
Ḫışm ile baḳdı yüzüme dedi kim cānuñ mı var

5

Ey Ḫayālī ʿaşḳa ḳul olalı sulṭānsın yine
Yaʿnī bir ḥūrī-veşüñ ḥüsnüne ḥayrānsıñ yine
Bir melek ṣūretlünüñ derdi‿ile nālānsın yine
Zülf ü dilber gibi ey Ẕātī perişānsıñ yine
Cevri bī-ḥad yoḫsa bir yār-ı perī-şānuñ mı var

[4/3] Terkin: vermek Ür

ḲAṢĪDE-İ ḪAYĀLĪ BEG [*]

1 — Seḥer enfās-ı nesīm etdi cihānı ḫoş dem
Būy-u mişgi ile pür oldu dimāġ-ı ᶜālem

2 — Yügrüşüb lāle-vü-gül rāh-ı ᶜademden gelicek
Oldular ġarḳ-ı ᶜaraḳ ṣanma kim anı şebnem

3 — Bāġ-ı ᶜālemde yine ḥaşr-ı nebātāt oldu
Aldur ḳırmızı gül serv-i çemen sebz-ᶜalem

4 — Oldu her şāḫ-ı şükūfe yine ᶜālī-himmet
Müflis-i ḫāke nis̱ār eyledi dīnār-ü-direm

5 — Bir ḳuru şāḫdan alçakdürür ol ādem kim
Naḳd-i ᶜömrü var iken etmeye envāᶜ-ı kerem

6 — Geydi her nergis-i zerrīn başa bir tāc-ı Ḳubād
Lāle gül ḫusrevi yādına içer sāġar-ı Cem

7 — Bülbül-ü zār-ṣıfat nāleyi ḳo gül gibi gül
Ġonca-veş bağruñı ḫūn etdügine ḫār ı elem

8 — Ebr gibi girüben māteme dök göz yaşıñı
Baḥr-i elṭāf-ı Ḫudādan eger isterseñ nem

9 — Nāme-veş olma iki yüzlü gül ol defteri dür
Resm edinme iki dillüligi mānend-i ḳalem

10 — ᶜĀḳıbet olsa gerek defter-i aᶜmālüñe naḳş
Alnuña her ne yazıldı‿ise mis̱āl-i ḫātem

11 — Tālib-i genc-i viṣāl olma işit ne‿idügini
Ey Ḫayālī ruḫ-u dılberdeki zülf-ü pür-ḫam

12 — Dūd-u āteş-kededür pīç-ü-ḫam olmuş yā ḫod
Güneşe ḳarşu yatur mārdürür dopdolu sem

---

[*] Ün A-Ü F Üv M Ç
[3] aldur: eldedür Ün A
[3] sebz: sebze Ün
[5] etmeye envaᶜ-ı kerem: yemeye envaᶜ-ı niᶜam Ün
[11] pür-ḫam: perçem Ün

ḲASĪDE [*]

1 — ʿĀlem-i ġaybı çemende ḳıldı ḳudret āşikār
Yāsemen birle benefşedür aña leyl-ü-nehār

2 — Encüm-ü ezhār ile gördü şeref buldu çemen
Çarḫ dāġ-ı reşk urub cismine oldu bī ḳarār

3 — Āşiyān-ı bülbülü şāh-ı gül etdi taḫtigāh
Ḳarşu durmuş aña ḫidmetkārdur serv-ü-çenār

4 — Sürmek içün bāġdan şāh-ı şitānuñ ʿaskerin
Eylemiş cemʿiyyet ezhāruñ sipāhı bī-şümār

5 — Tīġ alub destine sūsenler silâḥdār oldular
Lāledür sancaḳ begi nergis emīr-i tāc-dār

6 — ʿAyş-ü-nūşa bāġa gel kim bī-sütūn-u-bī ṭınāb
ʿİşret içün ḫaymeler ḳurmuşdürür ebr-i bahār

7 — Şebnem-i gül şu seper cārūb-u sünbül pāk eder
Ḫāne-i ḳalbüñde var ise melāletden ġubār

8 — Götürüb el üzre dedi başa geldüñ yüzümü
Göricek āb-ı revānı gülşen içre sebze-zār

9 — Ṣubḥdem aḳbaba gülşende bülend āvāz ile
Oḳudu mecmūʿa ı gülden bu ebyātı hezār

10 — Vermeden yele ḥayatuñ berġ-ü-bārın rūzigār
Ḳoma destüñden ayağı devr içinde lāle-vār

11 — Ġonca aġzı serv ḳaddi çeşmi nergis yüzü gül
Ḫaṭṭ-ı sebzidür çemen bir dilber olmuşdur bahār

12 — Ḫıżr Ṣuyu‿ile dem i ʿĪsādürür āb-ü-havā
Tāze cān bulmaḳ dilerseñ seyr ede gülzāra var

13 — Açdı sūsenler ḳılıc ile diyār-ı gülşeni
Nitekim rūy-u zemīni Şāh-ı gerdūn-iḳtidār

---

[*] Üs–Ü F Ün Üv A M C

14 — Serv-i bāġ-ı salṭanat Sulṭān Süleymān Şāh kim
Ḫūn-u aʿdā ile etmişdür cihānı lāle-zār

15 — Her ḳulu bir Cem eline tīġi cām-ı bezm i rezm
Nuş eden ol cāmı ayılmaz meger rūz-u şümār

16 — Tīri ol şehbāz-ı evc-i fetḥ-ü- nuṣratdur kim ol
Murġ-u rūḥun düşmanuñ pervāz edüb ḳıldı şikā r

17 — ʿAdlüñ eyyāmında ger ey şīr-dil ḳalsa yetīm
Emzirür eṭfālini mīşüñ peleng-i kūhsār

18 — Bāġ-ı rezmüñ içre ḫūn-ālūde başlar nīzede
Ḫande eyler kendü aḥvāline mānend-i enār

19 — Ẓulmet-i şeb gibi düşman gerçi bī-ḥad idi līk
Destüñe gün gibi tīġ alınca ḳılduñ tārmār

20 — Nite servi-i ser-efrāzı yeşil sancaḳ edüb
Lāle-vü-gülden sipeh cemʿeyleye şāh-ı bahār

21 — Ey Ḫayālī Ḥaḳ Taʿālā ʿömrünü ḳılsun mezīd
Dāimā taḫt-ı saʿādet üzre olsun ber-ḳarār

Ġazeliyyāt

ḤARF - ÜL - ELİF

1

1 — Acı çek ister iseñ lez̲z̲et i z̲evḳ-i ʿuḳbā
Telḫ kām olduġiçün maʿden-i dürdür deryā

2 — Yeridür deyu yerinde yeri terk eyler iseñ
Gökler el üzre ṭutarlar seni mānend-i semā

3 — Çihreñi eyler iseñ zerd riyāżetle eger
Ḳapasın iki cihānı nitekim kāh-rübā

4 — Yaḳ vücūduñ ki şeref bula metāʿ-ı ḳadrüñ
Ṣatılur artuġa damġa ile çün her kālā

5 — Münḥanī oldu Ḫayālī çekeli bār-ı ġamı
ʿĀlemi varlıġa erdi olalı ḳāmeti lā

2

1 — ʿAyn-ı dilden dem-be-dem aḳıtmaz ise ḳan baña
Fürkatüñde yüz yumaz bu dīde-i giryān baña

2 — Bir iki gün fānī dünyāda durub oṭurmaġa
Cāna minnet etmezem besdür ġam-ı cānān baña

3 — ʿAynına ʿālem ḳarañu ḫāke düşmüş cān verür
Leblerüñ hecrinde beñzer Çeşme-i Ḥayvān baña

4 — Başdan ayaġa hilāl etdüm o māhı dün gece
Olmuş idi reşk-i pervīn-i felek dendān baña

5 — Ben Ḫayālī Rumda bir rind-i dürd-āşām iken
Cām-ı faġfūrī içer Ḫāḳān-ı Türkistān baña

---

1 Ü F Ün Üv A C-M
[3] Çihreñi: Çihreyi Ü

2 Ü F Ün Üv A M C
[2] etmezem: etmezin Üs
[3] leblerüñ: lebleri A

3

1 — Neden bī-ḳayd imiş Mecnūn-u şeydā
Ki ḳonmuş başına bin dürlü ġavġā

2 — Nola ḳılsam leb-i dildār içün ah
Ḳani ᶜālemde bir bī-dūd ḥelvā

3 — Ayaġa düş dilerseñ başa çıḳmaḳ
Bunuñla başa çıḳdı cām-ı ṣahbā

4 — Vücūdum mülküdür Ḳāf-ı ḳanāᶜat
Göñül murġudur ol Ḳāf içre ᶜanḳā

5 — Ḫayālī'nüñ dili deryāya beñzer
Suṭur-u şiᶜridür emvāç-ı deryā

4

1 — Sen yüzü gülsüz cihān gülzārı zındāndur baña
Ḫalḳ-ı ᶜālem gül gibi her gece ḫandāndur baña

2 — Ġamzeñüñ cellādını gönder ki teslīm eyleyem
Çün ḥicāb olan arada ey ṣanem cāndur baña

3 — Rūz-u hecrüñde beni tenhā görelden dōstum
Müsteḍām olsun ġamuñ her gece mihmāndur baña

4 — Terküñ urdu deyu iġvā eylemiş bī dīn raḳīb
Sevdügüm vallahi billahi bu bühtāndur baña

5 — Ey Ḫayālī çekmezem firdevs-i ferdā ġuṣṣasın
Kim bu gün Cennet cihānda vaṣl-ı cānāndur baña

---

3 Ü F Ün Üv A M C
[1] ḳonmuş : almış Üs | ġavġā : sevdā Ür
[2] dildār : cānān A
[4] Göñül murġudur : Bu göñül murġu Ür

4 Ü F Ün Üv A M C
[4] urdu : urur Ür

5

1 — Ġamuñda hem-nefes oldu feġān-ü-nāle baña
Kim ola merḥamet etmez baḳub bu ḥāle baña

2 — Ṭuna ṣuyu gibi yaşum aḳıtma hey kāfir
Ṣava raḳībüñi ġamzeñ yeter ḥavāle baña

3 — Dilümde dāġ-ı siyeh sīne ḳana müstaġraḳ
ʿAceb mi beñzer ise deşt-i ġamda lāle baña

4 — Naṣīb eyleyen eşyāya rızḳını ezelī
Belā-vü-derd-ü-ġamı eyledi nevāle baña

5 — Aḳıtdı ḳanlu yaşum rūy-u zerdüme naẓar et
Ne naḳş geçdi Ḫayālī o çeşmi ala baña

6

1 — Ol melek-sīma perī kim beñzemez insān aña
Cān ile dilden fedā olsun hezārān cān aña

2 — Ey felek dervāzesin açma dem-i ṣubḥuñ ṣaḳın
Bir gece ger ṣarılam ben ḫasta-dil ʿuryān aña

3 — Gerdenine hāleyi ṭavḳ eyledi ʿuşşāḳ-vār
Boynu baġlu bir ḳul olmuşdur meh-i tābān aña

4 — Gülşen-i derdüñ nihālidür bu cism-i nā-tüvān
Mīvedür baġrum başı berg oldu her peykān aña

---

5 Ü F Ün Üv A M C
[1] oldu feġān-ü: olalı āh-ü-Ün
[2] kāfir: ẓālim Ün
[3] beñzer ise: beñzese Ün | ġamda: ġamuñda Üs
[4] Belā-vü-derd-ü-ġamı eyledi: Belā-vü-derd-ü-ġamuñ eylemiş A
6 Ü F Ün Üv A M C
[1] sīmā: ṣūret Ün
[2] Ey felek dervāzesin açma dem-i ṣubḥuñ ṣaḳın: Subḥgāhuñ ey felek açma ṣaḳın dervāzesin Üt | ger ṣarılam ben ḫasta-dil ʿuryān aña: ben ḫasta-dil ger ṣarıla ʿuryān aña Ün | Bir gece kim ṣarılam ben ḫasta-dil ʿuryān aña A
[3] hāleyi: hāleden Üs
[4] derdüñ: hecrüñ Ün dehrüñ A

5 — Gördü ekdüm mezraᶜ-ı dilde maḥabbet dānesin
Dūd-u āhum ebr olub yağdurdu çoḳ bārān aña

6 — Dāġ ı ġamdan rūyu ḫūn-ālūdedür cismüm gibi
ᶜĀşıḳ olmuşdur meger kim lāle-i Nuᶜmān aña

7 — Yār hecri‿ile Ḫayālī şöyle mūnis oldu kim
Rūz u vuṣlat gibi olmuşdur şeb-i hicrān aña

7

1 — Dil bu gün düşdü o māh-ı nūr-efzādan cüdā
Zerre gibi āfitāb-ı ᶜālem-ārādan cüdā

2 — Deşt-i ḥayretde nola ḥayrān isem Mecnūn gibi
ᶜAḳl-ü-fikr-ü-ṣabrdan düşdüm bir aradan cüdā

3 — ᶜAşḳa düşdüm ᶜālemüñ ġavġāsı üşdü başuma
Gitdi olmadı goñül ᶜālemde ġavġadān cüdā

4 — Her kişi yārın temāşā etmede bir gūşede
Ben ḫayāl-i yār ile oldum temāşādan cüdā

5 — Cūy-u eşk ile Ḫayālī pāyimāl oldu göñül
Olalı hicrān ile ol serv-i bālādan cüdā

8

1 — Bāġ-ı cihānda kārı kimüñ āh-ü-zār ola
Bir bülbül ise nām-ı bülendi hezār ola

2 — Alub ṣabā elin iletür āsitanuña
Şol nā-tüvānı kim reh-i ġamda ġubār ola

---

[5] maḥabbet: ḫayālüñ Üe | ebr: berḳ Ür (Ün nushasında ebr tashih edilip yerine berḳ yazılmıştır)
[6] ruyu: cismi A | cismüm: çihrem A
[7] yār: nār-ı C | yār hecri‿ile: hecr-i yār ile A | mūnis oldu: ülfet ṭutdu A
7 Ü F Ün Üv Ür A Üs M A C — Fa Üt Üe
[1] nūr: rūḥ Üv C | nūr-efzā: serv-i bālā: A
[2] gibi: vār Ür
[3] üşdü: düşdü F A | ᶜālemüñ ġavġāsı üşdü başuma: başuma üşdü belā-vü-derd-ü-ġam Ür
[4] gūşede: arada C | oldum: ḳaldum A
8 Ü F Ün Üv M C — A

3 — Tīrüñ geçince sīneden el ur ḳılıcuña
Çek ileruya anı ki şāhum yarar ola

4 — Peykān-ı dōst seng-i melāmetle her zamān
Cismüm nihāline dilerin berg-ü-bār ola

5 — Etme Ḫayālī bendeñi maġlūb-u her denī
Sīmurġ peşşeye ne revā kim şikār ola

9

1 — Bezm oldürür ki yār içe mey sāḳī cān ola
Cismümde ḳanum aña mey-i erġavān ola

2 — Tīr-i cefāsı deldügi her üstüḫānumuñ
Ah etdügümce ney gibi işi feġān ola

3 — Göz bu ḫayāl perdesini ḳurmadan gece
Cān bir viṣāl bezmine ḳandan revān ola

4 — Ḫıżr ile ey refīḳ nice hem-nişīn olam
Ben cānı bez̲l edem o ṭalebkār-ı cān ola

5 — Şiʿrüñde ey Ḫayālī nikāt-ı ḥaḳīḳat añ
Tā dōstāna her biri bir dāsitān ola

10

1 — Subḥdem kim yaḳınub ḫūn-u şafaḳdan ḥınnā
Nev-ʿarūs-u tutuḳ-u çārüm ola çihre-güşā

2 — Feleki reşk-i ṭarab-ḫāne-i Cemşīd edüb
Vere eknāfa ʿiz̲ārı lemeʿāti‿ile żıyā

3 — Sāzına şaʿşaʿayi tār edüb zöhre-i çarḫ
Naġme-i sünbüleden eyleye āheng-i nevā

---

[4] dilerin: dilerem: Üv C
9 Ü - F Ün Üv A M C
10 Ü F Ün A M C-Üv
[1] yaḳınub: yaḳına C
[2] edüb: eder C
[3] eyleye: eylese Üs

4 — Cür'a-i feyż döke arża inā'-ī ḫorşīd
Cümle zerrāt girüb raķṣa ola mest-i liķā

5 — Ben hem ol āyīne-i cāmı alam destüme kim
Naẓar etdükce olur çihre-i maķṣūd-nümā

6 — Nice göz dikmeyeyin bādeye mānend-i ḥabāb
Görünür iki cihān anda كقشر فى الماء

7 — Sāġar-ü- bādeye derlerse Ḫayālī yeridür
Āb-ı rūy-u ḥukemā çeşm-i çerāġ-ı şu'arā

11

1 — Gözüñ ķara ve ķaşuñla ol iki zülf ķara
Ne ķara günlere ķaldum dirīġ vāveylā

2 — Aṣıldı sünbüle mānendi sünbülüñe göñül
O beñ olalı 'iẕaruñda ḥabbet-üs-sevdā

3 — Görüb yüzümdeki Baḥreyni çeşm-i lü'lü'-bar
Key ıżṭırāba düşer reşk edüb baña deryā

4 — Ķaçan baña erişür rāh-ı 'aşķuñ almaķda
Zemīn-i bī-ḥareket ya sipihr-i bī-ser-ü-pā

5 — Ḫayālī Ķāf-ı ķanā'atde şāhbāz oldu
Evüñ fenāya varur ṣanma ṣaķın ey 'anķā

12

1 — Şol deñlü atdı cevr oķun ol ķaşı ya baña
Raḥm eyler oldu şimdi belā-vü-ķażā baña

2 — Cān yerine tenümde bula derd-i dilberi
Rūz-u vedā' ecel deyicek merḥabā baña

---

[4] feyż: feyżi FA
[5] Naẓar etdükce olur: Ola egme naẓara AC Ola her bir naẓara Ür
[6] dikmeyeyin: dikmeyevüz Ün
[7] Sāġar-ü-bāde: Sāġar-ı bāde: Ü Üv A C
11 Ü F Ün Üv A M C
[2] O beñ: Benüñ Ür
[5] oldu: olalı A | Evüñ fenāya varur: urur ķanad urur M.
12 Ü F Ün Üv A M C
[1] Şol: Şu F

3 — ʿAşḳ-ı nigār ile düşeli ana raḥmine
Ḫūnābe-i cigerdür o demden ġıdā baña

4 — Ferhād nevbetüm çalar eyler s̱enāmı Ḳays
İḳlīm-i ʿaşḳı vereli şāhum Ḫudā baña

5 —Oldu Ḫayālī cilvegeh-i ḥüsn-ü bī-s̱ebāt
Derlerse nola āyīne-i pür-ṣafā baña

13

1 — Ol ġınā şāhı ki doydu bende olan ac aña
Ṣubḥ taḫt-ı ʿācdur ḫorşīd zerrīn tāc aña

2 — Bu vücūd eyvānı bir ẓulmet-serādur olmasa
Ger sevād-ül-vech-i fiddāreyn isfīdāc aña

— Künc-ü tārīk içre bir ḫoş ṣoḥbetüm var yār ile
Leylet-ül-Ḳadr ile ʿāşıḳdur şeb-i Miʿrāc aña

4 — Penbe-i ġaflet ḳulaġından çıḳardı nāṣiḥüñ
Bir dem içürse Enelḥaḳ cāmını Ḥallāc aña

5 — Bir gedā olsa Ḫayālī bende-i sulṭān-ıʿaşḳ
Ḥaşmetinde pādişāh-ı vaḳt olur muḥtāc aña

14

1 — Ol gün ḳani ki gün gibi sūzān idüm saña
Olsañ revāne sāye-i bī-cān idüm saña

2 — Esrār-ı kāʾināta ezel cürʿadān iken
Ben ḫāniḳāh-ı ʿaşḳda ḥayrān idüm saña

3 — Ne gülde reng-ü-bū var idi ne ṣabāda fer
Ben gülşenüñde bülbül-ü nālān idüm saña

---

[3] düşeli: düşicek Ün Üv C | demden: demde F Üv A M | cigerdür: cigerdi Üv
[4] çalar: çalub Üv | s̱enāmı: s̱enāyi Ün Üv duʿāmı A | ʿaşḳı: derdi A
[5] Oldu: Oldum A
13 Ü F Ün Üv A M C
[1] ki doydu: doyundu Ür
[5] olur: ola C
14 Ü F Ün Üv A M C
[1] Olsañ : Olduñ F Üv C | sāye-i bi-cān : sāye gibi cān Ü F Üv C

4 — Sen nāz ederdüñ ehl-i niyāza Medīne-vār
Ben Kaᶜbe gibi çāk-girībān idüm saña

5 — Şāhum Ḫayālīyem ki cihān lā-mekān iken
Ben bir mekān-ı ḫāṣda mihmān idüm saña

15

1 — Yüz ṭutdu ehl-i faḳr‿ile ṣāḥib-ġınā saña
Ey ᶜaşḳ bendedür ḳamu şāh-ü-gedā saña

2 — Her yaruñ oldu sīnede bir vādī-i sürūr
Her dāġum oldu cān gözü ḳaldı baḳa saña

3 — Yetdüñ göñülle birlige ey ġonca-i semen
Ḫūnābe-i cigerle olubdur ġıdā saña

4 — Bir cām ile gedā-yi ḥaḳīri Cem eyledüñ
Bezm-i ezelde sāḳī ṣunulmuş seḫā saña

5 — Ṭabᶜ-ı Ḫayālī menbaᶜ-ı ᶜayn-ı İlāhīdür
Māhīleri çıḳarsa nola āşinā saña

16

1 — Bu leṭāfet ki ᶜaṭā eylemiş Allāh saña
Mihr ṭutsa yaraşur ḫıdmet içün māh saña

2 — Bister-i nāzdasın ġonca-ṣīfat uyḫuya var
Eylesün bād-ı ṣabā gibi güẕer ah saña

3 — Şāh-ı nevrūz görüb ḥüsn eli sulṭānı seni
Lāle-vü-gülden eder ḫayme-vü-ḫargāh saña

4 — Eyleyüb terk-i ᶜaṣā aha dayanmazsa eger
Şeb-i ġamda eremez ẕāhid-i gümrāh saña

5 — Baḥr-i naẓm içre Ḫayālī göricek dürr-ü yetīm
Verdi fer terbiyet-i mihri ile Şāh saña

---

15 Ü Ün A — F Üv M C
[4] ḥakīri : faḳīri Ü
16 Ü F Ün Üv A M C
[3] ḥüsn eli sulṭānı : ḥüsn ile sulṭān Üv C | seni : gibi C
[5] Verdi fer terbiyet-i : verdi zer terbiyete Üv

17

1 — Gördü maḫṣūṣ olduğīn meydān-ı istiğnā baña
Şehperin gönderdi ṣorguc Ḳāfdan ᶜanḳā baña

2 — Bezm-i tecrīd eylesem ᶜĪsā-yı Ruḥ-ullah ile
Her ḳadeḥde mīvesin teklīf ede ṭūbā baña

3— Dāğlar bī-ḫār gül farḳumda sünbül dūd-u āh
Derler ise yaraşur naḫl-i cihān-ārā baña

4 — Ḫār-ī kūyuñ ayağumdan olmadı ey gül cüdā
Reşk edüb göz dikdi gerçi sūzen i ᶜĪsā baña

5 — Dürr ünaẓmum gördü deryālar dilinde söylenür
Ey Ḫayālī bende oldu lüʾlüʾ ü lālā baña

18

1 — Ḫūn-u ciger olalı mey-i dil-güşā baña
Geldi cihān elemleri ẕevḳ-u-ṣafā baña

2 — Göz yaşı baḥrine düşeyin ẕevḳ bundadur
Ṣunma elüñ ḫalāṣ içün ey āşinā baña

3 — Çün ey gedā mücāviriyin künc ü ᶜuzletüñ
Pehlūlarum nişānı yeter būriyā baña

4 — Ḳaṣdum budur ki sāyemi ḫorşīd görmeye
Hergiz olur mu dīde-i encüm baḳa baña

5 — Ḳılsam Ḫayālī gevher-i ᶜirfānuñ āşikār
Ṣaḥrā ola mekānları her baḥr aḳa baña

19

1 — Dilber oldur ki maḥabbet edene kīni ola
ᶜĀşıḳ öldürmek anuñ ṣanᶜat-ü-āyīni ola

---

17 ÜF Ün Üv A M C
[2] ede : eder Ün A
[3] naẓmum : naẓmuñ Ün
18 ÜF Ün A — Üv M C
[1] mey-i : dem-i F
19 ÜF Ün Üv M C — A
[1] ṣanᶜat-ü āyīni: sanᶜati āyīni Ü

2 — Ḫaṭı sevdāsı ile ʿanber ede terk-i diyār
Zülfünün nāfe-i Çīn ʿāşıḳ-ı miskīni ola

3 — Māh-ı nev iki hilāline anuñ ede sücūd
Ḫāllerden meh-i ruḫsārına pervīni ola

4 — Görmeden zülf-ü-ruḫun geçse eger zāhid-i şehr
Ḳorḳum oldur ki ne īmānı ve ne dīni ola

5 — Ey Ḫayālī yine bu şiʿr-i ḥasen üslūba
Umarın Ḫusrev-i Rūmuñ saña taḥsīni ola

20

Ez Eşʿār-ı Gül-ü Ṣad-Berg

1 — Bu güzellik ki ʿaṭā eylemiş Allāh saña
Germ olursa nola mihr-i felek ey māh saña.

2 — Nice şerḥ ede benüm neydügümi her nālem
Bezm-i ʿuşşāḳda bir naġme gelür ah saña

3 — Kūhsār-ı ġama gelseñ görüben Ferhādı
Seng-i ḫārāda ede nāḫun ile rāh saña

4 — Begligüñ var o māhuñ elif ü-dāġı ile
Ey gedā ṭabl-ü-ʿalem verdi bugün şāh saña

5 — Ḳāniʿ ol çihre-i zerdüñle Ḫayālī yürü var
Ḫırmen-i ʿaşḳda degdi hele bir kāh saña

21

1 — Kendini etse bu gün her kim feña ender fenā
Şāhid-i maḳṣūd vechi‿ile baḳā ḳalur baḳā

2 — Vāʿiẓ-i ebleh-firībüñ ṣoḥbeti ḫoşdur velī
Ḫalvetinde būriyāsından gelür bū-yu riyā

---

[5] yine: saña F Ün göre M | Umarın: Umaram: Ün Üv | saña: yine Ün nice Üv

20 Ü F Ün Üv A M C

[3] edem : ede M

[5] zerdüñ : zerd Üv M C

21 Ü Ün A — F Üv M C

[1] Kendini : Kendüzün A | vechi ile : vechine Ün A

3 — Şu gibi ḳalbüñ eritseñ söyleme ırmaġ-var
Zāhidā ābı düşer añılsa geçmiş mācerā

4 — Ser-fürū ḳıl ẕāt ı Ḥaḳ fikrinde kim ġavvāṣı gör
Olmayınca ser-nigūn deryāya olmaz āşinā

5 — Aṭlas-ı gerdūnu etmez himmeti raḫşına şal
Tā ki olmuşdur Ḫayālī bende-i Āl-i ᶜAbā

22

1 — Bī-vefādur gül ol ey bülbül çemenden bir yaña
Edelüm şūrīdelik sen bir yaña ben bir yaña

2 — Külbem içre dōstum hecrüñde efġān eylesem
Bir yaña der nāle eyler oldu revzen bir yaña

3 — Dikse sīnem zaḫmını cerrāḥlar mecrūḥ olub
Rişte ḳan ağlar baña bir yaña sūzen bir yaña

4 — Kūyuna ergür bizi lûṭf eyle dildāruñ deyu
Pāyuma eşküm düşer bir yaña dāmen bir yaña

5 — Sāġar-ı zerrīn ile düşmezdi nergis payına
Gitmese çīnī ṣurāḥīlerle sūsen bir yaña

6 — Eşigüñ ṭaşı Ḫayālīnüñ yüzünden gitmeye
Seng-i mıḳnāṭīs ola bir yaña āhen bir yaña

23

1 — Gören naẓmum ᶜuyūnundan eder ḫūn-u ciger peydā
Nice ḳanlar yutar kān eyleyince bir güher peydā

2 — Serīr-ārā-yi mülk-ü ᶜaşḳ imiş Ferhād ı dīvāne
ᶜAceb mi Bīsütūn etse aña tīġ-ü-kemer peydā

---

[3] ābı - ānı A

22 Ü F Ün Üv A M C

[1] Bivefādur gül ol ey bülbül çemendan bir yaña : Umma ey bülbül vefā gel git çemenden bir yaña A

[2] efġān eylesem : etdükde feġān A

23 Ü Ün A — F Üv M C

3 — Beyābān-ı maḥabbetde yitürdüm nāgehān kendüm
Ne cismümden nişān ẓāhir ne çeşmüm üzre ter peydā

4 — Tecelli ḳılsa nūr u Ḥaḳ es̱er ḳalmaz vücūdumdan
Kevākib maḥv eder kendin güneşden olsa fer peydā

5 — Ḫayālī ḫılḳatümden bir melek-rū āşikār oldu
Nitekim ẓulmet i şebde olur nāgeh ḳamer peydā

24

1 — Her dil ki zülfüñ ile şehā bī-ḳarār ola
Varı iki cihān içinde anuñ tārmār ola

2 — Ol serv ger gelürse göñül būsitānına
Gözüm yaşı bu demde aña cūyibār ola

3 — ʿĀlemde her göñül ki ola ʿaşḳ kebūteri
ʿAnḳā-yi Ḳāf her dem aña kem şikār ola

4 — Manṣūr-u dil der ise Enelḥaḳ ṣaçuñ aña
Meydān-ı ʿaşḳ içinde yeridür ki dār ola

5 — Ḫaṭṭ-ı vücūd üzre ḳonar ʿāḳıbet ġubār
Sen ṣanma kim bu devr-i felek pāyidār ola

25

1 — Āyet-i Muṣḥaf ḫaṭuñdur kaşlaruñ ʿunvān aña
Ẕeyl içün iʿrāblar çeşmüñde her müjgān aña

2 — Tīre göñlüm rūşen olur tīrüñ erse sīneme
Şemʿi nūr-efşāndürür gūyā ki her peykān aña

3 — Nāme-i şevḳüñ midür ḫāl-i siyāh ile ḫaṭuñ
Kim yazarken damlamışdı gözlerümden ḳan aña

4 — Ṭopdur peymāne içre gūyīyā her ḥabāb
Kim ṣaçı ʿaksile sāḳīnüñ olur çevgān aña

5 — Leblerüñ peymānesinden cürʿa ṣaç ḳabrümde kim
Nāzil olmuş āyet-i يحي العظام ey cān aña

---

24 Üe — ÜF Ün Üv A M C
Bu gazelde mahlas beyti yoktur. Hayālīnin gazellerine çok benziyorsa da nazire olması da ihtimal dahilindedir.

25 Üe — Ü F Ün Üv A M C

6 — Gūşe-i miḥnetde cān verür Ḫayālī derdmend
Bir naẓar ḳılmaz iseñ ey Āṣaf-ı devrān aña

26

1 — Tīġler kim çekdi cevlān içre ol ḳātil baña
Pīrehen çāk eyledüm ta olmaya ḥā'il baña

2 — İncinüb ahum yelinden hiç egilmez ol nihāl
Ah kim serv-i revānum olmadı mā'il baña

3 — Derd-i ʿaşḳı çekdügümden yoḳ ġamum ey dōstlar
Ol perī vaṣlını aġyār etdügi müşkil baña

4 — Deyrde rūḥ-u mücerred olalı bir bādeden
Nīlgūn ṭāremde ki ḫorşīddür menzil baña

5 — Ey Ḫayālī dehr ẓulmünden yaḳañ çāk eyleyüb
Nāle ḳılma kim naẓar ḳılmaz Şeh-i ʿādil baña

---

26 Üe — Ü F Ün Üv A M C

HARF - ÜL - BĀ

1

1 — Ey ḳaşuñ pek ya çeküb atmaḳda sehm-endāz-ı ḫūb
Tīr-i ġamzeñ ehl-i derd içinde maḥbūb-ül ḳulūb

2 — Tutmuş idüm dest-i ʿaşḳuñla melāmet dāmenin
Ten libāsın vermeden ervāḥa Settār-ül-ʿuyūb

3 — Yāra baḳ ġayra naẓar ḳılma deyu te'dīb içün
Çeşm-i ʿālem-bīnüme kirpiklerüm ḳaldurdı çūp

4 — Himmetüm raḫşına meydān māverā-yi kā'ināt
Ḳudretüm çevganına gerdūn-u gerdān oldu ṭop

5 — Cāme-i cismüm Ḫayālī gördü mey-ālūdedür
Āb-ı istiġfār ile pāk etdi Ġaffar-üẕ-ẕünūb

2

1 — Ḫūblar sevdāsıdur ʿālemde maḥbūb ül ḳulūb
Ḥamdü-lillah kim naṣībüm oldu bu sevdā-yi ḫūb

2 — Yāra ʿāşıḳ geçdügüm taʿyīb eder ḫalḳ-ı cihān
Nābedīd etse rakībi bārī Settār-ül ʿuyūb

3 — Her gün ahumdan benüm raḥm eylese etmeñ ʿaceb
Her günahumdan beni pāk etdi Ġaffār-üẕ-ẕünūb

4 — Mevlevī gibi felekler üstüne döner anuñ
Şems gibi başını ʿāşıḳ bu yolda ḳılsa ṭop

5 — Ḳanlu yaşuñla Ḫayālī gibi etmezseñ vużū'
Cāmiʿ-i Ḥaḳda imām-ı ʿaşḳa neylersin uyub

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] sehm: tīr Ü Ün M | pek: berk F Ür | derd içinde: diller içre A (doğrusu bu olacaktır)
2 Ü F Un Üv A M C
[3] etdi : etse F M
[4] gibi : olub A | başını ʿāşıḳ bu yerde ḳılsa: ʿāşıḳuñ başı bu yolda olsa A
[5] yaşuñla : yaşuñdan A

3

1 — Yegdür şu ḳaṣrdan k'ola anuñ ṣoñu ḫarāb
Rind-i şarāb-ḫareye cām içre bir ḥabāb

2 — Cemᶜet özüñü olma perīşān raḳam-miṣāl
Fānī cihānı ṣıfr gibi hiçe ḳıl ḥisāb

3 — Sevdā-yi zülf-ü dilber eder tīre göñlüñü
Gün pertevine ḥāʾil olur nitekim seḥāb

4 — Meyl etme yüzde zülfüne kim ḳonmaz aña murġ
Bir gülsitān içinde aṣılsa per-i ġurāb

5 — Yerde gerek Ḫayālī yüzüñ sāye-veş senüñ
Başuñ ererse göklere mānend-i āfitāb

4

1 — Ey ṣabā benden nigaruñ kūyunuñ meydānın öp
Devlet elverse nişān-ı maḳdem-i derbānın öp

2 — Nāgehān ᶜarż-ı cemāl eylerse ol sulṭān-ı ḥüsn
Sür ayağı tozuna ruḫsāruñı dāmānın öp

3 — Nāfe gibi bağrumı ḫūn eyleyübdür intiẓār
ᶜArż ederken ḥālümi zülf-ü ᶜabīr-efşānın öp

4 — Gülşeninde ḫāba varsa bāġbān-ı ġamzesi
Devlet-i bīdāra erdüñ ġonca-i ḫandānın öp

5 — Ey ṣabā etseñ Ḫayālī bendeden ᶜarż-ı niyāz
Aña bu devlet yeter dergāh-ı ᶜālī-şānın öp

---

3 Ü F Ün Üv A M C
[2] miṣāl : gibi A Üs
[3] göñlüñü : göñlümü Ü F Ün Üv M
[4] Bir: Her | per-i:ser-i Üv
[5] ererse göklere: göge ererse de Ür Üe
4 Ü Ün A - F Üv M C (bu gazel «p» kafiyelidir. Fakat eskiler buna bā-ı farsi diyüb çok defa ayrıca bir serlevha komazlar)
[3] eyleyübdür: eylemişdür Ü

ḤARF-ÜT-TĀʾ

1

1 — Gerçi mey içmekden oldu bezmde hüşyār mest
Şevḳ-i laʿl i yār eder līkin beni her bār mest

2 — Āşiyān-ı bülbülüñ başında güller ḳanlu dāġ
Şāḫ-ı gül olmuş gülistān içre Mecnūn-vār mest

3 — Her kişi bezm-i cihān içinde bir ḥāletdedür
Şemʿ yanmaḳda ṣurāḥī gülmede aġlar mest

4 — Ġonca mey içmiş ḳoḳular aġzını bād-ı seḥer
Dirhem-i jāle‿ile baş ḳurtarsın ol evgar mest

5 — Gözlerüñ ḫaṭṭuñ gelelden doydu ʿāşıḳ ḳanına
Ḳara gününde olur mey içmeden küffār mest

6 — Ẕāta ʿāşıḳlar ser-ü-ten ṣoḥbetinden geçtiler
Oldu bī-cām ü ṣurāḥī ṭālib-i dīdār mest

7 — Bildi ʿālemler Ḫayālī saña şeydā olduġın
Añlanur bin eylesün keyfiyyetin inkār mest

8 — Ger bu naẓmı rūḥ-u Cāmī‿ile Nevāyī işide
Uyanub ḫāb-ı ʿademden olalar tekrār mest

2

1 — Serv-i ḳaddüñdür çinarı eyleyen gülşende pest
Bu meṡel meşhūrdur kim dest ber bālā-yı dest

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] yār eder līkin: yārdur eden A
[4] seḥer: ṣabā Üs
[5] bu beyit yanlız A nushasında vardır.
[7] Üv | şeyda: ʿāşıḳ Ün
[8] Ün Üv
2 Ü F Ün Üv A M C

2 — Ḫaṭṭ-ı lāʾlüñ ey ṣanem ṭutmuş Nesīḥā şerbetin
Rūy-u gülgūnuñda ḫālüñ hindū-yi āteş-perest

3 — Nola yıḳsañ göñlüm ey Cemşīd-i eyvān-ı cemāl
Rūzigār āyīne-i Iskendere verdi şikest

4 — Kem ḥabābın bādenüñ vermez Ferīdūn tācına
Gūşe-i kūy-u ḫarābāt içre bir evgâr mest

5 — Bezm-i dünyānuñ Ḫayālī çekdi seyrinden ayaġ
Oldu dürd-ü mey gibi meyḫānede ehl-i nişest

3

1 — Bir ʿāleme ermişdürür erbāb-ı ḫarābāt
Kim duşda daḫi görmez anı ehl-i münācāt

2 — Mey telḫ olıcak ḥālet olur anda ziyāde
ʿAşḳ ehline yeter bu ḳadar keşf-ü-kerāmāt

3 — Ārām edemez dil göricek sāġarı pür-mey
Ḫorşīdi göricek nola raḳṣ eylese ẕerrāt

4 — Ferzīn gibi kec-revligi ḳo naṭʿ-ı felekde
Çarḫ etse gerekdür seni bir lûʿb ile şehmāt

5 — Sevdā-yi cihānı ḳoma göñlüñde Ḫayālī
Ol Kaʿbe-i ʿulyāyi niçün mesken eder Lāt

4

1 — Ey ḫaṭṭ-ı yār her ṭarafa nāmeyi daġıt
ʿUşşāḳuñ işi bitdi bu hengāmeyi daġıt

---

[2] ṭutmuş : ṭutdu Ün || şerbetin : meşrebin Ü Ün A M
[4] bir : her Ü F Ün Üv M C
[5] dürd-ü mey : meydürdü M | meyḫānede : ḫumḫānede Ün
3 Ü F Ün Üv A M C
[1] Kim duşda: Duşunda C
[2] ʿAşḳ: ẕevḳ Ün A
[3] pür-mey : bezmi Üv
[4] kec : kej Üv | felekde : cihānda Ür Üs Üt | lûʿb ile : vech ile Üv
[5] gönlünde : gönüide Ü
4 Ü F Ün Üv A M C

2 — Eşcār-ı kūhsār baña ḳol ṣalub dedi
ᶜUryān-ı ᶜaşḳ olub bize gel cāmeyi dağıt

3 — Bir noḳṭanuñ ḥaḳīḳatidür çün ḥurūf-u kevn
Ey ḫāce ᶜārif ol varaḳ-u-ḫāmeyi dağıt

4 — Gül mevsiminde bādeye fetvā dilerse ḫalḳ
Eknāf-ı dehre bir nice ᶜallāmeyi dağıt

5 — Şāh ol Ḫayālī kişverine muṭmaᵓinnenüñ
Tīğ ı himemle ᶜasker-i levvāmeyi dağıt

5

1 — Añılur gerçi ḫarābāt içre nāmuñ mey-perest
Oldu bu meyḫānede ḫumlar tehī ben nīm-mest

2 — Rehne tāc ü-ḫırḳayı göndermedi meyḫāneye
Sāğara ṣōfī uzatmasun bu bezm içinde dest

3 — Daᶜviᵓ-i ḥüsn eyleyüb meydanuña geldükce mihr
Ḥüsn-ü ᶜālem-gīrüñ ey meh-rū düşürdü anı pest

4 — Bezm-i ḫāṣ-ı yārda Manṣūr-u fānī-meşrebe
Kāse-i serden ṣunulmuş bāde-i bezm-i Elest

5 — Kār-ger olmaz Ḫayālī bu dil-i pür-şevḳe ğam
Cām-ı mihre ermedi seng-i ḥavādisden şikest

6

1 — Göz yaşı baḥrinde oldum ᶜāşıḳ-ı sevdā-perest
Bir nehengem fāriğ-i dām-ı cihān deryā-perest

2 — Rūy-u gülgūnuñda ḫālüñ hindū-yi āteşkede
Lâᶜl-i cān-baḫşuñda ḫaṭṭuñ kāfır-i ᶜİsā perest

3 — Hāy-ü-hūdan geçmedi meyḫāneden gelmiş gibi
Görmedüm ṣōfī gibi ᶜālemde bir ğavğā-perest

---

5 Ü F Ün Üv A M C
[3] meydānuña : meydāna F Üv | geldükce: girdükce Ün girdügince Üv

6 Ü F Ün Üv A M C

4 — Derdüñüñ bir dāġını iki cihāna vermezem
ᶜAşḳ bāzārında oldum ḫāce-i dünyā-perest

5 — Ḫūn-u dil nūş et Ḫayālī elde iken cām-ı ᶜaşḳ
Bu demi ḫoş gör ṣaḳın olma ġam-ı ferdā-perest

7

1 — Sīnede ey dil ġam-ı cānānı mihmān oldu ṭut
Ḫūn-u dil çek dāġuñı küynüklü biryān oldu ṭut

2 — Ḳaṭre ḳaṭre ḳanlu yāşuñ bir ṣanem zülfünde gör
Yā kef-i Cibrīlde tesbīḥ-i mercān oldu ṭut

3 — Ol ḳaşı yanuñ ḳaçurma oḳlarından sīneñi
Ġam beyābānında bir ḫāk-i neyistān oldu ṭut

4 — Tā ki ḳāniᶜsin ḫayāle saña el vermez viṣāl
Perde-i çeşmüñ ḥicāb-ı vech-i cānān oldu ṭut

5 — Ḳaşlaruñ çīni Ḫayālī bāc alur faġfūrdan
Kendüñi İran ile Turana ḫaḳan oldu ṭut

---

[4] Derdüñüñ : derdümüñ M | vermezem : vermezin A M
[5] ᶜAşḳ : ġam Üv
7 Ü F Ün Üv A M C
[4] çeşmüñ : cismüñ M

Harf-üs̱ s̱a'

1

1 — Öpmege el vermedi cānān elinden elġıyās̱
Ẓulm elin uzatdı ol fettān elinden elġıyās̱

2 — Sāyeveş ḳaldum ayaḳda raḥm edüb almaz elüm
Ol ḳıyāmet serv-ḳad cānān elinden elġıyās̱

3 — Ẓulm eli‿ile yıḳdı dil mülkünü vīrān eyledi
Elġıyās̱ ol ẓulmü çok fettān elinden elġıyās̱

4 — Ḫāme ile el bir edüb rāzumı fāş eyledi
İki yüzlü defter-ü-dīvān elinden elġıyās̱

5 — Aġlamaḳdan dīde elden çıḳdı el vermez baña
Ey Ḫayālī ol gül-ü ḫandān elinden elġıyās̱

---

1 Ün A C — Ü F Üv M

[2] elüm: ele C

[3] Ẓulm eli‿ile yıḳdı dil: Ẓulm ile yıḳdı bu dil A Ẓulmü yıḳdı bu gönül Ün

[4] Ḫāme ile : Ḫāmesi‿ile A Ün

[5] Aġlamaḳdan : Aġlamaḳla Üt

Ḥarf-ül-cīm

1

1 — Göñülde ᶜaşḳuñ oldu ey cevān genc
Belī vīrānede olur nihān genc

2 — Derüb encüm nuḳūdun gerçi ey meh
Döker meydāna her şeb āsumān genc

3 — Sen etseñ mihr-i ḥüsnüñ āşikārā
Dolar bir anda yüz kevn-ü mekān genc

4 — Gınā iḳlīminüñ sulṭānlarına
Görünür cümle evrāḳ-ı ḫazān genc

5 — Benüm olsa eğer ey āfet i Rūm
Stanbul pāy-i taḫtında olan genc

6 — Baña ḳılsa revāne Ḫusrev-i Hind
Diyār-ı Rūma yüz pīl i demān genc

7 — Eğer ḫaḳan ile fağfūr-u Çīn hem
ᶜAṭā ḳılsa bu ḫāke bī-kerān genc

8 — Daḫi Ḳārūn ile ḫāk-i siyehde
Ne deñlü var ise ey bī-amān genc

9 — Verüb bu çümlesin alam belāñı
Kim oldur cān içinde cāvidān genc

10 — Ḫayālī dilde şaḳla derd-i yārı
Kesilür başlar olsa ᶜayān genc

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[3] Dolar : Dola A
[4] Gınā : Fenā F | görünür : göründü A
[9] Verüb : Verem Ün A | cümlesin : cümleyi Ü
[10] Dilde şaḳla derd-i yārı : şaḳla derd-i yārı dilde A Üa

2

1 — Dilā Mecnūn-ṣıfat ᶜuryān-ı ᶜaşḳ ol pīrehenden gec
Belā meydānınuñ gerçek şehīdi‿iseñ kefenden gec

2 — Yürü her serv-i bālāya aḳıtma ṣu gibi göñlüñ
Fenā gülzārinuñ el çek gülünden gel dikenden gec

3 — Çekilmiş dūd-u ḥasretdür bu bāğuñ serv-i dilcūsu
Dökülmüş zehr-i miḥnetdür ruḫ u ḫāke çemenden gec

4 — Göñül şehbāzını sīmurġ-u Ḳāfa hem-cenāḥ eyle
Bu alçaḳlarda pervāz eyleyen zāġ u-zeġanden gec

5 — Ḫayālī cāme-i zer-beft-ü-aṭlasdan olub fāriġ
Libās-ı müsteᶜārīden geçüb belki bedenden gce

3

1 — Ne ġam ger vaṣl-ı yār içün çekem renc
Kişi kim renc çekmez bula mı genc

2 — Mekānuñ Mekkedür ḳıblem evüñ Ḳuds
Yüzüñ Rūm eli zülfüñ mülk-ü Efrenc

3 — Atuñuñ ayağına ruḫ ḳoyayın
Tek ey şeh oynama düşmanla şatrenc

4 — Cevānsıñ pīrlerden pend alġıl
Ṣaḳın ᶜāşıḳlaruñdan alma ilenc

5 — Ḫayālī ᶜāşḳa düşdüñ çünki ṣabr et
Kim olmaz ᶜaşḳ bī ġam genc bī-renc

---

2 Ü F Ün Üv A M C
[5] geçüb : bezüb Ün A M
3 Ün Üv (r kafiyesinde) Ü F A M C
[1] Kişi kim renc çekmez bula mı genc : kişi renc çekmez ise bula mı genc C
[5] Kim : Ki Ün

Ḥarf-üd-dāl

1

1 — ᶜĀşıḳam bir dilbere yoḳ raḥmi ᶜāşıḳlar meded
Baña ḳan ağlar acır sīnemde yanıḳlar meded

2 — Her gece encüm gibi bīdār-ı kūy-u dilberiṇ
Bir naẓar eyleñ baña hey gözü açıḳlar meded

3 — Ṣūreti naḳşın gözüm göñlümde etmişken nihān
Ḫavf eder cān görmesün deyu münāfıḳlar meded

4 — Ḥaşr olunca cām ile geçsün ser-encamuñ deyu
Bir duᶜā eyleñ geliñ ben meste ayıḳlar meded

5 — Şām-ı hicrānın Ḫayālī rūz-u vuṣlat etmese
Ṣubḥ gibi mihri ġālib göñlü ṣādıḳlar meded

2

1 — Geçmeye‿idi ḳāmetüñ ney-şekkere bir ince bend
Devr-i laᶜlüñde başı örtülü ṣatılmazdı ḳand

2 — Zülf-ü pūr-çīnüñ meh-i ruḫsāruñ üzre göreli
Dūd-u āhum mihr-i ᶜālem-tāba atmışdur kemend

3 — Servden āvāze gelse ṣanma elḫān-ı ṭuyūr
Ẕikr-i ḳalbī‿ile duᶜā eyler saña serv-i bülend

4 — Şemᶜlerle kūyuña gelmiş gece māh-ı felek
ᶜĀḳıbet yüz ḳaralığı‿ile ṭutulur ol levend

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] dilbere yoḳ raḥmi : dilber-i bī-raḥme A
[4] ser-encāmuñ deyu : ser-encamum benüm Ür
[5] etmese : etmege : A
2 Ü F Ün Üv A M C
[1] Geçmeye‿idi : geçmese‿idi Üv
[2] atmışdur : ṣalmışdur Üt
[3] duᶜā eyler saña : saña eyler duᶜā M

— Nāy eylerse Ḫayālī bezmde nālemle baḥs
Pārelensün tīġ-i miḥnetle ḳalem-veş bend bend

3

— Āfitābum yoluñs ḫāk olmasun her ehl-i derd
Ḳorḳarın z̲errāt olub dāmānuña el ura gerd

2 — Ṣubḥdem eyvān-ı ʿaşḳ-ı yāra zīver vermeğe
Her gece yur gözlerüñ yaşında gerdūn lāciverd

3 — Şām-ı ġamda lemʿa-i āhumla daʿvā ḳılmağa
Māh-ü-zöhre müşterī meydāna gelsün ferd ferd

4 — Ḳanda beñzer rāh-ı ʿaşḳuñda şehīd olanlara
Küştelerden püşteler olursa meydān-ı neberd

5 — Ey Ḫayālī eyledi Rüstemleri naẓmuñ zebūn
Ḳuvvet-i bāzūña taḥsīn merdsin vallahi merd

4

1 — Gamzeñ ucundan oldu iki çeşm-i pür-ümīd
Girye deminde ḳanları aḳar iki şehīd

2 — ʿİlm-i cefā kitābını ders etmede bu gün
İḳlīm-i Rūma gelmedi ḫālüñ gibi ferīd

3 — Duşunda görmeye bir ayaḳ bāde ḥāletin
Ṣōfī rıyāżet ile eger kim ola ḳadīd

4 — Şu ʿārıżuñda ḫaṭ göricek düşdü ḫançere
Etdi ḳıyās anı gören ʿaks-i berg-i bīd

---

[5] ḳalem-veş : ḳalem tek Üt

3 Ü F Ün Üv A M C
[1] ḳorḳarın : ḳorḳaram M
[3] daʿvā : ġavġā M
[4] püşteler : püşte Ü A
[5] bazuña : ṭabʿuña Üv

4 Ü F Ün Üv A M C
[1] ucundan : oḳundan A | ḳanları aḳar : ḳanlar aḳıdur : M
[3] eger kim ola : olursa eger Ün

5 — Geldi Ḫayālī ḳapuña ʿarż ı niyāz eder
Devlet ziyāde Pādişehüm ʿömr ber-mezīd

5

1 — Gelüb ben ʿandelībin eylemez şād
Elinden ol gülüñ feryād feryād

2 — Yüzünde ḫāl i hindū gibi ṭarrār
Duşunda görmedi ʿAyyār-ı Bağdād

3 — Tılısm ile iki şemşīr ḳılmış
İki ḳaşın ruḫu gencine üstād

4 — Yazarken şeklin olmuş naḳş ı dīvār
Baḳub sīb-i zenaḫdānına Bihzād

5 — Beñidür murğ u dil şehbāz-ı ʿaşḳuñ
Ten i pür-dāğum oldu dām-ı ṣayyād

6 — Meh-i nev tīşesine reşk edermiş
Keserken Bīsütūn dağını Ferhad

7 — Ḫayālī ḳaṣr-ı ʿayşa urmaduñ el
Ḥabābuñ ḫānümānı oldu ber-bād

6

1 — Ṣadā ile bu gün işʿār eder ʿūd
Cihānda ṣoḥbet-i yār oldu maḳṣūd

2 — Teni ḳabrinde ḫāk olmuş ve līkin
Daḫi Eyazı gözler çeşm-i Maḥmūd

3 — Dil-i sengīn-i yārı eyledüm nerm
Egerçi āheni mūm etdi Dāvūd

— Ḫayāl-i lebleri arturdu ahum
Ḳani ʿālemde bir ḥelvā-yi bī-dūd

5 — Ḫayālī benligi sen terk ederseñ
Olur senden Ḫudā-vü ḫalḳ ḫoşnūd

[5] eder : edüb M ede Üv A
5 Ü F Ün A—Üv M C
6 Ü F Ün A—Üv M C

7

1 — Dilesem yār-ı semen-çihreme yazmaḳ kāğıd
ᶜAks-i rūyumla ḫazān bergi olur aḳ kāğıd

2 — Meğer açmazdan açam dilbere ṭūmār-ı dili
Ḥālümi ᶜarż edemez bir iki parmaḳ kāğıd

3 — Alnumuñ aldı ḳara yazuların çünki dile
Ḫāme ḳan ağladı dökdü başa ṭopraḳ kāğıd

4 — Yalanı kāğıda yazar ki ṣata ḫāce ḥakīm
Vaᶜiẓ i şehrüñ işi ṣıtmaya ṣatmaḳ kāğıd

5 — İmriᵓ-ül-Ḳays gibi oldu Ḫayālī ḥaḳḳuñ
Bu faṣāḥatle der-i Kaᶜbeye aṣmaḳ kāğıd

---

7 Ü Ün A–F Üv M C

Ḥarf-ür-rā

1

1 — Demeñ Mecnūna fenn-i ʿaşḳı tekmīl etdi kāmildür
Benüm yanumda ol dīvāne bilmez nesne cāhildür

2 — Anuñçün ḥabs eder peykānuñı dil ey kemān-ebrū
Ki ol bir kāfir-i bī-dīn elinden geldi bir dildür

3 — Göñül uṣlu iseñ ol vālih-ü- şeydāsı bir ḫūbuñ
Şu kim dīvānesidür bir perīnüñ rind-ü-ʿāḳildür

4 — Dögünsem nola ṭaşlarla bugün ol Yūsuf-u ḥüsnüñ
Kefine kim direm ḳorsa terāzu-vār māʾıldür

5 — Ḫayālī rūze-i ġamda hilāle döndügi bu kim
Senüñ ʾīd-i cemālüñ görmedi ey māh bır yıldur

2

1 — Tāliʿümde bu göñül her kime kim māyil olur
Göremez bir gün anuñ māh-ı cemālin yıl olnr

2 — Rūzigār etdi belā mevcini çeşmümde ʿayān
Acılıḳlar çeker ol kimse ki deryā-dil olur

3 — Bu ḳadar dāne-i encümle bitürmez bir kāh
Mezraʿ-ı sebzi sipihrüñ nice bī-ḥāṣıl olur

4 — Oḳ gibi dogru varur ya gibi egri eremez
Menzil-i ʿaşḳı nigāruñ ne ʿaceb menzil olur

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] fenn-i: ʿilm-i Ün
[2] Ki: Kim M
[5] ġamda: ġamdan M | ʿīd-i: mihr-i Ün C māh-ı Ü F Üv
2 Ü F Ün A M C-Üv
[1] gün : kez A
[2] çeşmümde : çeşmümden C
[3] Mezraʿ-ı : Hırmen-i Ü F M C

5 — Gayrıya mihr-ü-vefā ola Ḫayālīye cefā
Ey şeh-i mülk-ü melāḥat buña kim ḳāyil olur

3

1 — Lāleler şaḥn-ı gülistānda ḳadeḥ-nūş oldular
Güft-ü-gūy-u bülbüle güller ḳamu gūş oldular

2 — Üstüḫān-ı sīneden emvāc peydā etdiler
Her rıyāżet ehli bir deryā-yi pür-cūş oldular

3 — Ḥaḳḳı biz bulduḳ deyu ẓann etmesün aṣḥāb ı ḳāl
Cūylar çün erdiler deryāya ḫāmūş oldular

4 — ᶜAsker-i nefs-ü havāya çekdiler ahı livā
Ḥalḳa ḥalḳa dāğlar birle zırıh pūş oldular

5 — Ben Ḫayālī bir şikārın alıcı şehbāz idüm
Ḳapdı serverler beni nāgeh ḳaraḳuş oldular

4

1 — Ol nāzenīn ki ḥüsn elinüñ dilberi geçer
Cāndan ḫayāl-i vaṣlı içün dil berī geçer

2 — Gül gibi iken elden ele varma dōstum
Kim elden ele düşse ṣolar gül feri geçer

3 — Yüzümle süpürüb yolu yaşumla ṣularam
Şehrüñ çü ᶜizz-ü- nāz ile dilberleri geçer

4 — Dellāl-ı şevḳe cānumı deñ eylesün mezād
K'ol āfitāb-ı zöhre-cebīn müşterī geçer

5 — Menᶜetme şekkerüñi Ḫayālīden ey ṣanem
Kem gördügüñ ḥerīf bu gün sükkerī geçer

---

[5] mihr-ü- : lûṭf-u- Üt

3 Ü F Ün A M C—Üv

[1] şaḥn-i gülistānda : bezm-i çemen içre Ün

[2] sīneden : sīnede Ü F Ün A M

[3] deryāya : deryāda Ü M

4 Ü F Ün Üv A C-M

[3] yolu: yeri Fa | ṣularam: suların C | çü: ki F | dilberleri: ol dilberi Üv

5

1 — Dişüñ lüʾlüʾ lebüñ mercan ruḫuñ baḥr-i melāḥatdür
İki zülfüñ neheng ol baḥre ḳaşuñ mevc-i āfetdür

2 — Ṣıraṭuñ ʿaynıdur ḳaşuñ ṣaçuñda ḥaşr olur diller
Ṣorarsañ ben günehkāra o ḳāmet ḫod ḳıyāmetdür

3 — Diyār-ı ḥayretüñ Mecnūn şeh-i ṣāḥib-külāhıdur
K'anuñ başında ḳuşlar āşiyānı tāc-ı devletdür

4 — Yaşumla ḳan revān oldu başumdan ʿaḳl ise gitdi
Cihān ağyārdan ḫālī gelürseñ gel ki furṣatdur

5 — Ḫayālī devlet el verdi diyār-ı ʿaşḳa şāh oldum
Otağam başum üstünde hümā-yi evc-i ʿizzetdür

6

1 — Şemşīr-i intiẓār ile dil pāre pâredür
Hep pāreye ṣalan beni ol māh- pāredür

2 — Ser-geştesi olalı o māhuñ felek gibi
Dāmānum eşk-i çeşmüm ile pür-siṭāredür

3 — Ḳıldı lebüñ ḫayāli raḳībüñ dilinde cāy
Ḫārā içinde ṣan ki yatur lāʿl-pāredür

4 — Yanumca sürünür ḳomaz üftādelik yüzün
Sāyem diler yüzüñ göre bir yüzü ḳaradur

5 — Cennet Ḫayālī gūşedürür kūy u yārdan
Dūzaḫ feğānum oduna nisbet şerāredür

7

1 — Cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
O māhīler ki deryā içredür deryāyi bilmezler

---

5 Ü F Ün Üv A M C
[1] lebüñ mercān : -yi cān-perver A
[4] yaşumla : yaşumdan M
[5] üstünde : ucunda F | evc-i : tāc-ı Ü F Ün Üv M C
6 Ü F Ün A M C—Üv
[1] ol: bir Üs
7 Ü F Ün Üv A M C
[1] O: Şu Ün A

2 — Ḫarābāt ehline dūzeḫ ᶜaẕābın aṅma ey zāhid
Ki bunlar ibn-i vaḳt oldu ġam-ı ferdāyi bilmezler

3 — Şafaḳ-gūn ḳan içinde dāğını seyr etse ᶜāşıḳlar
Güneşde ẕerre görmezler felekde ayı bilmezler

4 — Ḫamīde ḳadlerine rişte-i eşki ṭaḳub bunlar
Atarlar tīr i maḳṣūdu nedendür yayı bilmezler

5 — Ḫayālī faḳr şalına çekenler cism-i ᶜuryānı
Anuṅla faḫr ederler aṭlas-u dīoāyi bilmezler

·8

1 — Cān-niẕār olduğuna cānāna acır gördüler
Ehl i diller göz yaşın bir bir naẓardan sürdüler

2 — Lāle evrāḳın çemenler yele verdi ṣanmaṅuz
Al kāğıdla güle tāze ḫaber uçurdular

3 — Ḳāżī ᶜasker oldu gül ṣāhına nevrūz-u şerīf
Gece gündüz geldiler aṅa berāber durdular

4 — Eyleyüb meclis çemende sen ḥarāmīsin deyu
Ḳāżīler bī-ḥad ṣurāḥīnüṅ günāhın ṣordular

5 — Ey Ḫayālī ḫaṭṭ-ı dildāra dil uzatmış meger
Bāğda miskīn benefşenüṅ ḳulağın burdular

9

1 — Anlar ki tecerrüd etegin pāya çekerler
Himmet ḳademin ṭārem i mīnāya çekerler

2 — Bir pīre eriş ḳaṭre-i bārān kʾola ṭālıb
İrmağlar ol ḳaṭreyi deryāya çekerler

---

[3] Güneşde: güneşden A

8 Ü F Ün Üv A M C

[2] yele : bāda Ün | çemenler yele verdi : yele verdi çemenler M | güle: göge Üv

[3] Gece gündüz geldiler: gece ve gündüz gelüb Ün

[5] dil uzatmış meger : dil uzatduṅ deyu Ün

9 Ü F Ün Üv A M C

3 — İç ḳanumı kim cān ola maḳṣūduna vāṣıl
Ṣayd etmege yārı mey-i ḫamrāya çekerler

4 — Bu dār-ı cihān içre tecemmülden edüb ʿad
Manṣūru fenā ehli ser-ü-pāya çekerler

5 — Eşʿār-ı Ḫayālī var iken gūşunu şehler
Bilsem ne içün lüʾlü-yi lālāya çekerler

10

1 — Daʿvā yi ḥüsn ḳılmaġı ʿālemde ey nigār
Sen dil-sitān ile büt-i Çīnüñ ne cānı var

2 — Peykānlaruñ bedende gelüb olalı muḳīm
Gam ʿaskerine oldu tenüm āhenīn ḥıṣār

3 — Ḳanlu yaşumla yazmaġa ġam māceräsını
Ruḫsār-ı zerdüm oldu benüm levḥ-i zer-nigār

4 — Gün gibi göge erdi başum olalı şehā
Ben ʿāşıḳ-ı felek-zede kūyuñde ḫākisār

5 — Kimdür Ḫayālī der iseñ ey serv-i ḫōş-ḫırām
Bir derd esīri ʿāşıḳ-ı bed-nām-ı rūzigār

11

1 — Bir güzel sevdüm ḳılıcından demādem ḳan aḳar
Gūyiyā bir cūydan berg i gül-ü ḫandān aḳar

2 — Gözlerüm gördükde yārı ḳanlu yaş eyler revān
Cūylar evvel bahār olsa eder ṭuġyān aḳar

3 — Bir ışıḳdur şemʿ-i bezm-ārā diyār-ı Şām'da
Cezbe-i dīdārına pervāneden ḳurbān aḳar

---

[3] Cān: dil Ün
[4] Bu: Bir Ü F Ün Üv M C | cihān: fenā Ün
10 Ü F Ün Üv A M C
[5] der iseñ ey : derseñ eyā A M | ʿāşıḳ-ı bed-nām : ʿāşıḳ-u- bednām A
11 Ü F Ün Üv A M C
[1] sevdüm : gördüm A C | cūydan : cūydur Üv
[2] eyler : olsun C | olsa : erse Ür | eder : edüb Üt

4 — Çeşme i Ḥayvān aḳaldan Ḫıżra verdi‿ise ḥayāt
Şāh elinden zülḥayāt olanlara iḥsān aḳar

5 — Aldı gitdi penbe-i dāġum Ḫayālī seyl-i eşk
Gūyiyā bir cūydan berg-i gül-ü ḫandān aḳar

12

1 — Etmege iḥyā bahārı ebrden bārān aḳar
Ẓulmet içinde ṣanasın Çeşme-i Ḥayvān aḳar

2 — Çāk çāk etdüm tenüm hecrüñde ḳan oldu revān
Bu zemīn-i sīnede her vādīye hicrān aḳar

3 — Sīnemüñ dāġın görüb ᶜuşşāḳ teslīm oldular
Er ocaġıdur benüm şāhum buna ḳurbān aḳar

4 — Bir nice hem-dem hem-āġāzuz ki faṣṣād-ı ḳażā
Birümüzden ḳan alursa cümlemüzden ḳan aḳar

5 — Naẓm-ı cān-baḫş-ı Ḫayālī mürdeye verür ḥayāt
Geceler iḥyā eden ᶜārif deminden cān aḳar

13

1 — Elifler serv peykān ġonca ṣaḥn-ı sīne bāġumdur
Gül-ü gülzār-ı ġam cismümde ḳanlu tāze dāġumdur

2 — Senüñ diḳmeñ geçer sīnemde tīrüñ ey kemān-ebrū
Ġamuñ odu ile göñlümü ben yaḳdum çerāġumdur

3 —Ben ol Mecnūn-u ᶜaşḳem seyr-i ṣaḥrādan elüm çekdüm
Duraġum kūy-u ġam künc-ü belā her şeb yataġumdur

4 — Şafaḳ mey mihr-ü-meh sāġar ḥabābıdur anuñ encüm
Elümde mest-i ᶜaşḳem iki ᶜālem bir ayaġumdur

---

[4] Şah elinden: dest-i Şehden Ün
12 Ü F Ün Üv A M C
[1] Içinde ṣanasın: içre ṣanasın kim Üv
[2] vādīye: vadī-i Ü F Üv M C
[3] ocaġıdur; bucaġıdur: Üv | şāhum: başum Ü rūḥum M
[5] verür ḥayāt: canlar verür Üs | ᶜārif:ᶜāşıḳ | geceler: mürdeler Üt:
13 Ü F Ün Üv A M C

5— Nihāl-i ᶜömr-ü Paşadan ḫazān-ı ġam ıraġ olsun
Ḫayālī şolmasun ol gül budaġı bir budaġumdur

14

1 — Gördüler dildārı aġzında zebānın gezdürür
ᶜĀşıḳ-ı dil-besteler kef geçdi cānın gezdürür

2 — Yāruñ ahum zer-nişān peykānını dilden ḳapar
Gülşenüñ gūyā ṣabā berg-i ḫazānın gezdürür

3 — Her ḳılından çaġrışur diller eli‿ile-çün nigār
ᶜĀrıżında ṭurra-ı ᶜanber-feşānın gezdürür

4 — Kulle-i ᶜaşḳuñ pelengi yādigārıdur deyu
Şīrler Mecnūn-u mestüñ üstüḫānın gezdürür

5 — Çarḫ ahumdan niyāz edüb Ḫayālī sīnemüñ
Meh yerine penbe-i dāġ-ı nihānın gezdürür

15

1 — Serv ile gül çemende ki durub oṭurdular
Bu ḳadd-ü-bu ᶜiẕārı yine sende gördüler

2 — Sensüz açılmazuz deyu peyk-i ṣabā ile
Güller çemende bülbüle kāġıd uçurdular

3 — Mey fā'ide‿ile şöhreti var bir metāᶜ idi
Devr-i lebüñde anı ayaġa düşürdüler

4 — Seylāb ḳabrin eşdi şemāl-ü-ṣabā gelüb
Mecnūn-u bī-kes öldüğü vaḳtin götürdüler

5 — Çünkim Ḫayālī eşkine deryā uzatdı dil
Üşüb bulutlar üstüne kökden uçurdular

---

[5] Nihāl-i : Bahār-ı Üv | ᶜömr-ü Paşadan : Padişādan her Üv C | Paşadan : dilberden A | şolmasun : ṭūbīyem : Üs

14 Ü F Ün A M C—Üv

[2] yaruñ : ḷād-ı A

[3] ḳılından : ṭarafdan Ün A

15 Ü F Ün Üv A M C

[1] ḳadd-ü : ḳaddi Ür

[4] vaḳtin: demde Ü F Ün Üv A M C (Üt nushasında «vaḳtin» dir) eşdi : etdi Ü F Ün Üv A M C (Üt nushasında «eşdi» dir

16

1 — Al cāme‿ile geçen şehr içre ol meh-pāredür
Yaḳmaḳ içün ᶜālemi gūyā bir āteş pāredür

2 — Kim ki içdi sāḳī-i ᶜaşḳuñ elinden bir ayağ
Cürᶜa-veş pāmāldür bencileyin āvāredür

3 — Ḳatı gōñlüñ dōstum cism-i lâṭīfüñde senüñ
Gūyiyā ṣāfī ṣunuñ içinde seng-i ḫāredür

4 — Dedi girsün gōñlüñe tīğüm delüb çāk eylesün
Göñlüme her demde kārı ol nigāruñ yaradur

5 — Deyr-i ᶜālemde Ḫayālī kime ᶜāşıḳdur deseñ
Ey büt-i ᶜİsī nefes sen ṣaçları zünnaradur

17

1 — Şol gedā kim kūyuñuñ çeşmi‿ile āb-efşānıdur
Pādişāh-ı berr-ü-baḫr olmuş cihān sulṭānıdur

2 — Cāmiᶜ-i tende dilüm bir lāᶜlden ḳandīldür
Kim aña tīrüñ fetīl-ü-şuᶜlesi peykānıdur

3 — Lâle ṣanmañ görünen her nev-cevān ölmüşlere
Acıyub ḳan ağladı çeşm-i zemīnüñ ḳanıdur

4 — Ḫāk-i pāyuñ ehl-i ᶜaşkuñ nūr-u ᶜāynıdur velī
Sīnesi içre ḫayāl-i kākülüñ īmānıdur

5 — Ey Ḫayālī çün gedā olduñ ᶜAlīʾnüñ ᶜaşḳına
Ġāfil olma gördügüñ merdāneler meydānıdur

---

16 Ü F Ün Üv A M C
[1] şehr içre : bu şehri Ür | şehrümüz Üt | yaḳmaḳ içün ᶜālemi : ᶜālemi yaḳmağ içün A Üv
[2] ᶜaşḳuñ: devrüñ M | pāmāldür: üftādedür M
[3] şunuñ : şuyuñ Üv A

17 Ü F Ün Üv A M C — Üv
[1] berr-ü-baḫr: baḫr-ü-ber Ü C
[2] dilüm: gözüm Ür
[3] lāle: lāleler Üt — her: bu M biz A

18

1 — Tīrin ḳaçan nişāna ol ebrū-kemān atar
Aña nişān olmağa ᶜuşşāḳ cān atar

2 — Mecnūn tenini eyldi Leylī itine ᶜarż
Issın ağırlayan itine üstuḫān atar

3 — Evvel naẓarda vermedi Şīrīne cān deyu
Ferhāda ṭaᶜne ṭaşını pīr-ü-cevān atar

4 — Ol münḥanī ki ḳalbüñe cāy ola ᶜālīyāt
Zīrā ki gūyu gök yüzüne ṣavlecān atar

5 — Meydān-ı Ḥaḳda çekdi kemān-ı maḥabbeti
Ḥallācdur Ḫayālī benümle kemān atar

19

1 — Dünyā ḳatumda zehr ile perverde mīvedür
Meydān-ı himmetümde felek çarḫ-ı bīvedür

2 — Ḳahruñ deminde lûṭfuña ilter göñül penāh
Dāmānı kūhsār-ı ᶜaẓīmüñ girīvedür

3 — Manṣūr olan fenā yoluna pāyidār olur
Bu kārı ṣanma pīşe-i her şaḫṣ-ı līvedür

4 — Dāğuñ cigerde lāle-i bāğ-ı firāḳdur
Ḥāl-i ruḫuñ benefşe-i gülzār-ı şīvedür

5 — Meydān-ı naẓmun eyledi Rüstemlerin zebūn
Ḳaṣd-ı Ḫayālī maᶜreke-ārā-yi Gīvedür

20

1 — Şiᶜr-ü-sāz-ü-dilber-ü-mey kim cihānuñ cānıdur
Caᶜfer-ābāduñ biḥamdillah bugün erkānıdur

---

18 Ü F Ün Üv A M C
[5] Ḥallācdur: Manṣūrdur A
19 Ü F Ün Üv A M C
[4] bāğ-ı: dāğ-ı Ün
[5] Meydān-ı naẓmuñ eyledi Rüstemlerin zebūn: Sözde zebūnum oldu cihān pehlevānları Ür | ḳaṣd-ı: ḳaṣdum Ür
20 Ü F Ün A M C—Üv

2 — Lāciverdī sünbüli ile āsumānuñ ᶜaynıdur
Açılan nergisler anuñ encüm-ü rahşānıdur

3 — Niᶜmet-ābādı nola beñzetse şarkīler buña
Rūmda şöhret tutan şimdi ᶜacem yalanıdur

4 — Kişver-i ᶜayş-u-ṭarabda begligi var Caᶜferüñ
Nice biñ zevk-u-şafā ikliminüñ sulṭānıdur

5 — Ya çıkarmak ya koparmak istemen zinhār kim
Çeşmi nergisdür anuñ sünbül kökü dendānıdur

6 — Fakr vādīsinde ser-gerdān olan üftādeler
Gūşe-i bī-tūşesinüñ her gece mihmānıdur

7 — Ol cevān-merde nola ehl-i fütüvvet der isem
Varını bezl etmede Rumuñ Ahī Evranıdur

8 — ᶜAyn-ı Zemzem çahı tekye kâᶜbe-i ᶜuşşākdur
Aña bu naẓmı diyen ol Kaᶜbenüñ Ḥassānıdur

21

1 — Rengīn lebüñ kim ey ṣanem ol hatt-ı nevdedür
Bir lâᶜldür ki kāfir elinde girevdedür

2 — Bu oldu ahum içre benüm kanlu gözlerüm
İki şerāredür derūn-u ᶜalevdedür

3 — Şehbāz-ı ᶜaşk sāye ṣala üstüme deyu
Cism-i żaᶜīfüm aña atılmağa gövdedür

4 — Kays eyledi hayāline göz merdümünde cāy
Gördü karār-ı Leylīyi kim kara evdedür

5 — Muṭrib Ḥayālī bezmini germ eyleseñ onuñ
Göñlü Ḥicāzda kulağı pīşrevdedür

---

[7] fütüvvet der isem: fütüvvetdür desem A
[8] Aña: O ki F Ün C

21 Ü F Ün Üv A M C
[4[kim: Çün A

22

1 — Gerçi gönlüm kendüyi Cām-ı Sikender gösterür
Sınsa her bir pāresin bir tīz ḫançer gösterür

2 — Dergehinde her kesi bir görmeyüb sulṭān-ı ᶜaşḳ
Kimine jūlīde mu kimine efser gösterür

3 — Farḳ-ı Mecnūnda görünen āşiyāndur ṣanmañuz
Kellesinde bāde-i ᶜaşḳ‿ile sāġar gösterür

4 — Aldı cānlar naḳdini olub ḥavāle ġamzesi
Şimdi gelmişdür ḫaṭı ᶜuşşāḳa defter gösterür

5 — Ḫāk edelden kūy-u ᶜaşḳ içre Ḫayālī cismini
Kendüyi her ẕerresi bir mihr-i enver gösterür

23

1 — Ḫaṭṭ-ı miskīnüñ lebüñde ᶜanber-i sārā ṣatar
Ruḫlaruñ mihr-ü-maḥabbet beñlerüñ sevdā ṣatar

2 — ᶜīdgehde sen dükān açduñ ṣulu şeftalüye
Nār-ı ḥasretle yanub ᶜāşıḳlaruñ eyvā (ayva) ṣatar

3 — Dilde peykānuñdan ayrılmaz ḫayāli ḫāliñüñ
Gūyiyā ṭifl-ı ḥabeşdür Kaᶜbede ḫurma ṣatar

4 — Çrḫ ı gerdūn māh-ı nev naᶜli‿ile oldu müşterī
Leblerüñ bāzār-ı ḥüsn içre görüb ḥelvā ṣatar

5 — Rindler vardur ḫarābāt içre bir sāġar meye
Taḫt ı Cemşīdi girev ḳor efser-i Dārā ṣatar

---

22 Ü F Ün A M C — Üv
[1] her bir: ger her Üt
[2] görmeyüb: bilmeyüb Ün
[3] kellesinde: kellesini M
[4] cānlar: dil Ür | olub: oluban Ür

23 Ü F Ün Üv A M C
[1] miskīn : mişgīn A
[4] naᶜli‿ile : ᶜaksi‿ile Ü F Ün Üv C
[5] Rindler vardur ; Rind oldur kim Ür

6 — Gūşe-i bī-tūşe-i faḳr içre bir kemter gedā
Vaḳt olur kim pādişāh-ı dehre istiġnā ṣatar

7 — Yūsuf-u Mıṣr-ı belāġatdür Ḫayālī dōstum
Anuñ içün kendüyi ḳıymetle bī-pervā ṣatar

24

1 — Mest etdi ḫalḳ-ı ᶜâlemi ol lāᶜl-i nāblar
Devr-i lebüñde ayaġa düşdü şarāblar

2 — Bāġ-ı cihānda görmeye sen servi bir naẓar
Āb-ı revāna gözler olubdur ḥabāblar

3 — Dāġ-ı siyāhlar beni zeyn etdi der gören
Mecnūnu gör ki üstüne üşmüş ġurāblar

4 — Bīhūde ṣanma cūy ṣadasın ki ṭaşlara
Ḳatı göñüllü olduġuñu söyler āblar

5 — Dökme Ḫayālī yaş raḳamın ṣafḥa-i ġama
Rūz-u şümār olunca anı kim ḥisālar

25

1 — Ḥabibüñ Ḳābe Ḳavseyni rümūzun ṣōfī benden ṣor
Muḥammed ālinüñ māhiyyetin Veys-i Ḳarenʾden ṣor

2 — Hevā yolunda pā muḥkem edüb vermek yele başı
Nice‿imiş rūşen etsün saña şemᶜ-i encümenden ṣor

3 — Başūmdan aşdı seylāb-ı sirişküm vādī-i ġamde
Beru gel mācerā-yi ᶜaşḳı başından geçenden ṣor

---

[6] Vaḳt : gāh Fa | dehre : vaḳte Ün Üv
[7] ḳıymetle : ḳıymetlu M

24 Ü F Ün A M C — Üv
[3] Üstüne : başına Ün
[5] anı ; bunu A

25 Ü F Ün Üv A M C
[1] Veys-i Karen : Veys-ül-ḳaren Ün

4 — Ne bilsün kūh-u mihnetde ne çekdügin anuñ Ḫusrev
Ṣorarsañ ḥāl-i Ferhādı var ol şīrīn-sıḫanden ṣor

5 — Belā bezminde Ferhād ile Mecnūn geçdi ben ḳaldum
Ṣorsañ meclisüñ keyfiyyetin kendin bilenden ṣor

6 — Ḫayālī tevbesin īmānuña döndürse ey ṣōfī
Kerem ḳıl ol günāhı sāḳī-i tevbe-şikenden ṣor

26

1 — Ciger ḫūnābesin nūş etmegi ᶜaşḳ içre benden ṣor
Ḥadīs̱-i lâᶜl-i Şīrīni zebān-ı Kūhkenden ṣor

2 — Maḥabbet çūyibārı kim ser-i ᶜāşıḳ ḥabābıdur
Geçid vermez anuñ yolunu başından geçenden ṣor

3 — Peleng-efken gözüñ ḫavfi‿ile ol şīrāne ġamzeñden
Ne ḳanlar yutduğın āhū-yu Çīn mişg-i Ḫutenden ṣor

4 — Ḫayālüñ şāhı ġam ceyşin çeküb dil mülkünü yıḳdı
Eger teftīş-i ẓulm etseñ şehā ehl-i vaṭandan ṣor

5 — Ḫayālī ṭabᶜını şāᶜir geçenlerden su'āl eyle
Hücūm-u şāhbāzı bir nice zāġ-u-zeġandan ṣor

27

1 — Şām erişse şemᶜ umar pervāneler kim yanalar
Gelse kış sevdāsıdur abdaluñ āteşḫāneler

2 — Şemᶜ dikdi bezm meydānında bir altun ḳabaġ
Atdılar āh oḳların her yañadan pervāneler

3 — Şemᶜ bir altun ayaġ açdı maḥabbet ehline
Oldu ᶜaksinden anuñ pervāneler mestāneler

4 — Şemᶜ-i meclis germ olub söyler zebān-ı ḥāl ile
Āşinā hemreng olur baña ḳaçar bīgāneler

---

[4] Bu beyit yalnız Üe nushasında vardır
[5] döndürse : döndürdü Ün Üv
26 Ü F Ün Üv A M C
27 Ü F Ün A M C — Üv
[1] erişse : erse M

5 — Tekye-i ʿaşḳuñ ḳadīmī şemʿ bir meczūbudur
Ey Ḫayālī ol erüñ ḳurbānıdur pervāneler

28

1 — Dehān-ı nāzenīni mīme beñzer
Cemāl üstünde zülfü cīme beñzer

2 — Ruḫu nār iki zülfü üzre ḳaşı
Siyāsetgāh-ı İbrāhīme beñzer

3 — Müje ḫançerle İbrāhīme dönmüş
Göz İsmāʿīl-veş teslīme beñzer

4 — Elifle naʿl ile zeyn oldu sīnem
O ṭıfla taḫta-i taʿlīme beñzer

5 — Ḫayālī ḫāk-i pāyüñ tāc edinmiş
Bu gün Dārā-yi heft iḳlīme beñzer

29

1 — Gül yüzüñde ey perī zülf-ü perīşānuñ mı var
Gülşen-i Cennetdür anda tāze reyḥānuñ mı var

2 — Yār ile aġyārı gördüm oṭurur iken dedüm
Ey melek-ṣūret nedür yanuñda şeyṭānuñ mı var

3 — Öldürürsin ʿāşıḳı raḥm eylemezsin en ṣanem
Hey ne kāfirsin senüñ sīneñde īmānuñ mı var

4 — Gel ikende kendüñe germ olma ey bāġ-ı Behişt
Ḳāmet-i dilber gibi serv-i ḫırāmānuñ mı var

5 — Bu Ḫayālī ḫastayı öldürmek istersin şehā
Kaʿbe-i kūyuñde yoḫsa yine ḳurbānuñ mı var

---

[5] meczūbudur : abdālıdur C | emrüñ : evüñ C

28 Ü F Ün Üv A M C

[1] nāzenīni : nāzeninüñ Ün | zülfü : zulfüñ Ün

[2] ruḫu : ruḫuñ Ün | zülfü : zülfüñ Ün

[3] Müje ; Müjeñ Ün

[4] naʿl : dāġ Ün

29 Ü F Ün A M C — Üv

[2] iken : bir gün A

[5] ḫastayı : bendeñi C

30

1 — Lāleler deştde eṭfāl-i dil-ü-cānumdur
Çeşm-i ḫūnbār-ı serümdür cigerüm ḳanumdur

2 — Vermeyen dōstluġa ʿālem-i fānīde ḫalel
Dolu peymāne ile ʿahd ile peymānumdur

3 — Sīnede dāġ-ı ġamuñ fāş eden aġyāra
Nideyin neyleyeyin çāk-i girībānumdur

4 — Ḫāne-i dilde ḳarār eyle gel en genc-i murād
Çok zamān oldu senüñ ʿaşḳuña vīrānumdur

5 — Ten ḥiṣārını Ḫayālī nice ḥıfẓ eyleyeyin
Ecele ḳapu açan raḫne-i dendānumdur

31

1 — Sāḳī-i devlet ki her bī-meşrebe sāġar ṣunar
Baña geldükce ḳadeḥ cām-ı belā-perver ṣunar

2 — Her ḥakīme hemdem olsam ḥikmet-i Yūnān bilür
Zehr-i ġam defʿine tiryāk istesem ejder ṣunar

3 — Cān-ı şīrīni revān eyler göñül cānāneye
Rind-i şāhid - bāzdur maḥbūbuna şekker ṣunar

4 — Göñlüme gelse ḫayāl-i laʿl-i rūḥ-efzā-yi dōst
Ṣan ki Dārāya Ferīdūn Cām-ı İskender ṣunar

5 — Ḫāne-i naẓmum bürūc-u āsumānı seyr eder
Gūyiyā ʿĪsā Ḥavāriyyūna naḫl-i ter ṣunar

6 — Ḳopmadı kān-ı ḳıdemden bir Ḫayālī ey felek
Destine Sulṭān-ı Rūmuñ söz gibi gevher ṣunar

---

30 Ü Ün A M C — F Üv
[2] ḫalel : göñül Ür

31 Ü F Üv A M C — Ün

32

1 — Dilber nihāl-i tāzedürür bergi şīvedür
Cevr-ü cefāsı cānlara erzanī mīvedür

2 — Gün riştesi‿ile olsa nola germ müşterī
Yūsuf-ʿiẕār dilberüme çarḫ bīvedür

3 — Göz yaşın ayaġı tozuna ḫarc eder gönül
Zīrā gereklü ṭālib-i iksīre jīvedür

4 — Ṣōfī ṭarīḳ-i ʿaşḳda terk-i ser eylemez
Bāşa iletmedi bir işin ḳati līvedür

5 — Ḫān-ı viṣāl-i yār ile etsün Ḫayālī ẕevḳ
Sen ey raḳīb ḳapuda billahi ive dur

33

1 — Şol gönül kim şām-ı ġamda derdüñi tenhā çeker
Cān gözüne kuḥl-ü سبحان الذى اسرى çeker

2 — Yār ile ʿaşıḳ ikilik perdesini ḳıldı çāk
Vaḥdete erdi daḫi zāhid ġam-ı ferdā çeker

3 — Mūrçe bir ḳaṭre ṣu içre vücūdun ġarḳ eder
Teşne-diller var ki bir demde yedi deryā çeker

4 — Āşiyān-ı bülbülü ṣaġar edüb gülzārda
Gonca lâʿlüñ yādına ey lāle-ruḫ ṣahbā çeker

5 — Dergehinde her ne kim emr eylese sulṭān-ʿaşḳ
Nice yıllardur Ḫayālī ḥükmüne ṭuġrā çeker

---

32 Ü F Ün Üv A M C
[1] tāzedürür : nāzdürür Ü Üv

33 Ü F Ün A M C — Üv
[3] şu içre vücūdun ġarḳ eder : māʾ içinde olur nā-bedīd Ün A
[5] eylese : eyleye Ç

34

1 — Dilberā ḫayl-ı ḫayālüñ vasaṭ-ı cānda yatur
Mihr-i şevḳuñ ṣanemā bu dil-i vīrānda yatur

2 — Zeḳanuñ çāhına ṣabr eylemeyüb düşdü göñül
Dil-i bīçare gör'e miḥnet-i cānānda yatur

3 — Ruḫuñ üstünde gören ḫāl-i siyāhuñ ṣanemā
Der Ḥabeş ṭıflıdürür bāğ-ı gülistānda yatur

4 — Ġamzesi oḳu anuñ cān-ü-göñülden geçüben
Kimse fehm etmez anı ben bilürem ḳanda yatur

5 — Biñ ola bencileyin ol şehüñ āvāreleri
Gūşe-i ġamda Ḫayālī nice dermānde yatur

35

1 — Her nesne kim yaratdı Ḫudā bī-behānedür
Bāzār-ı Ḥaḳda kāsid olan bī-beha nedür

2 — Ḳārūn ölünce verdi yele anı rūzigār
Faṣl-ı ḫazān varaḳları genc-i ḫızānedür

3 — Leylī ṣaçı hevāsına Mecnūn-u bī-dilüñ
Her üstüḫānı tīġ-i melāmetle şānedür

4 — Manṣūr-var bunda gelen kisvet indirür
Dergāh-ı şāh-ı ᶜaşḳ ᶜaceb āsitānedür

5 — Çün kim zemāne devleti gelmez Ḫayālīye
Bir özge devlet el vere şāyed zemānedür

---

34 Ü F Ün Üv A M C

[2] bīçāre gör'e miḥnet-i: bīçāresidür maḥbes-i Ün bīçāreyi gör maḥbes-i A | cānānda : zındānda C

[4] bilürem : bilürin A

35 Ü F Ün Üv A M C

[4] āsitānedür : sikkeḫānedür Ü A M

[5] devlet el vere : devleti vere Üv

36

1 — Bīsütūnuñ lālesin görseñ naẓar Ferhādadur
Mürde-i ᶜaşḳı ölü ṣanma gözü dünyādadur

2 — Ḫaṭṭuñ erdi Ḫıżr-veş āb-ı ᶜiẕāruñda baña
Lācerem İlyās-ı vaḳtüñ ayaġı deryādadur

3 — Cām çekseñ himmeti pīr-i muġāndan ḳıl ṭaleb
Tācda neyler şeref devlet ser i Dārādadur

4 — Murġ-u ābīdür ki Çīn baḥrinde ṭutmuşdur vaṭan
Ḫāl-i mişg āsā ki ḳonmuş bu ruḫ-u zībādadur

5 — Ser-nigūn olsun Ḫayālī ol kim ol ġavvāṣ-vār
Baḥr-i naẓmuñ seyr ederken bulmaz ol deryāda dür

37

1 — Dil delen müjgānlarıˬile ġamze-i ġammāzıdur
aña çok işler geçer cānāne bu en azıdur

2 — Kebk-veş reftār ilen göñlüm ḳuşun ṣayd eyleyen
Rūm elinüñ bir ḳara gözlü güzel şehbāzıdur

3 — Ḫançeri belinde şemşīri ṭaḳılmış yanına
Dilberüm şimdi kesicilerle yürür ġāzīdür

4 — Ben nice mihr ü-vefāsın isteyem sen meh veşüñ
Göñlümüñ eglencesi cevr-ü-cefā-vü-nāzıdur

5 — Sen nice paşalaruñ içre ser-āmedseñ begüm
Ehl-i naẓmuñ bu Ḫayālī öyle bir mümtāzıdur

---

36 Ü F Ün Üv A M C
[1] ölü : ölür Ün F | ṣanma : ṣanmañ A C
[3] devlet : ḥikmet Üv
[4] bu : bir A

37 Ü F Ün Üv A M C
[2] göñlüm ḳuşun : dil murġunu Ün
[3] belinde : yanında A | şemşīri ṭaḳılmış : şemşīrin ṭaḳınmış A C | yanına: beline A
[5] begüm : bugün Ün Üv

38

1 — Ḫayālüñ şehriyārınuñ gözüm ṣırça sarāyıdur
Göñül ḫalvetgehi farḳumda tācum ḫāk-i pāyıdur

2 — Müjeñ ḫançerleri reşki belini bükdü şemşīrüñ
Görelden ḳaşlaruñ cānā kemanuñ başı ḳayıdur

3 — Aḳar ṣudan eser yelden gözüm göñlüm ṣaḳınurdum
Biri ter-dāmen oldu şimdiden biri havayīdür

4 — Fenādan ẕevḳ almazsañ Enelḥaḳ sırrını açma
Kim ol bāzū-yu Ḥallācuñ ḳurulmuş elde yayıdur

5 — Sözü rengīn edā etmek Ḫayālī iḫtirāᶜıdur
Ḫorasan ehli ṣnmasun bunu ṭarz ı Nevāyīʾdür

39

1 — Dedüm ḫayāl-i lâᶜl-i lebüñ çeşm-i terdedür
Nāz eyleyüb gülüb dedi dilber naẓardadur

2 — Ey Yūsuf-u cemāl dem-ālūde olalı
Pīrāhenüñ ᶜalāmeti çeşm-i pederdedür

3 — Cānā hezār ġonce-i gülzāra vermezin
Peykānuñı ki ḳana boyanmış cigerdedür

4 — Levḥ i ruḫuñda ḫāl-ü-ḫaṭuñdan alur sebaḳ
Ol fitneler ki gerdiş-i devr-i ḳamerdedür

5 — Oldum Ḫayālī çāker-i rindān-ı meykede
İḳbāl bunda bende saᶜādet bu derdedür

40

1 — Bu bāġ-ı ᶜālem-ārā kim serāser verd-i ḫōşbūdur
Şu deñlu şöhreti var kim heman bir şehr bir budur

2 — Dem-ālūde ser-i bülbüldürür her ġoncası anuñ
ᶜAceb mi baġlanursa gülleri zīrā ki ḳanludur

---

38 Ü F Ün Üv A M C
[4] almazsañ : etmezseñ Üv | bāzū-yu : bāzār-ı Ü F Ün Üv A M C
39 Ü F Ün Üv A M C
40 Ü F Ün Üv A M C

3 — Gülüñ her tāze bergi rişte-i eşk-i hezār ile
Lebüñ şehdini mīzān etmege ey meh terāzūdur

4 — Gülü ḳan ṭutduğı dem nişter-i ḫār ile faṣd etdi
Aña her şāḫ-ı gülbün bir leṭāfet-baḫş bāzūdur

5 — Ayağı tozuna īs̱ār içün şāhuñ ruḫ-u gülde
Ḫayālī jāleler lāʾlīn ṭabaḳlar içre lūlūdur

41

1 — Göñlüm havāsı tā ki benüm sen perīdedür
Cān murğu āremīde degüldür remīdedür

2 — Meyḫāne-i lebüñde ṣaçuñ çenber aṣalı
Cām-ı sürūru ehl-i ṣafāya resīdedür

3 — Göñlüm ḫayālüñ ile ḳaçan ṣohbet eylese
Ḳanlu yaşum o bezme şarāb-ı çekīdedür

4 — Şāhum baña cefā-vü- raḳībe vefā işüñ
Nāmuñ ᶜAlī maḥabbetüñ illā Yezīdedür

5 — Ḫaṭṭ-ı nigār gibi Ḫayālī senüñ sözüñ
Maḳbūl-ü ṭabᶜ-ı ehl-i naẓar nūr-u dīdedür

42

1 — Başum diyār-ı ġamda belā kūhsārıdur
İki gözüm biᶜaynihi anuñ pıñarıdur

2 — Dīvār çekdi ḫaṭṭı ve ṭop oldu ġabġabı
Ruḫsār-ı yār mülk-ü melāḥat ḥiṣārıdur

3 — Zünnār-ı ᶜaşḳı belüñe kim bağladı deseñ
Deyr-i cihānda bir ṣanemüñ yādigārıdur

---

[3] eşk-i : āh-ı F A M C | ey meh : ey gül Ün Üv cānā A
41 Ü F Ün A M — Üv C
[2] sürūru : sürūr A
[4] eylese : eyleye A

42 Ü F Ün Üv M C—A
[2] mülk-ü : şehr-i C

4 — Mecnūn alalı başına murġ āşiyānını
Dīvānelik vilāyetinüñ tācdārıdur

5 — Beyti ocağına şu ḳoyan cümle şā'irüñ
Cānā Ḫayālīnüñ ġazel-i ābdārıdur

43

1 — Göñlüm bir āfet-i dil-ü-dīn mübtelāsıdur
Öldürdügine kendü yine ḳan bahāsıdur

2 — Yaşum biri birine ḳatubdur deñizleri
Irmağlarda şu gözümüñ māceràsıdur

3 — Hiç etmedüm ḥużūr göñül ḫānesinde ben
Seng-i cefā-yi yār ile bir yıḳılasıdur

4 — Sulṭān-ı 'aşḳ kendüye ḫāṣ eyledi beni
Sīnemde gördü dāğumu şahin yuvasıdur

5 — Gerçek sipāhīlerle yine oldu hemsefer
Gūyā Ḫayālī Rum elinüñ ketḫudāsıdur

44

1 — Her kim ki ḫāṣa 'aşḳ ile bed-nām-ı 'am olur
Mecnūn gibi bu silsile içre benām olur

2 — Bār-ı ümīd 'aşḳ ile erer kemāline
Gün pertevini görmeyicek mīve ḫām olur

3 — Noḳṣānı yoḳdur ol kişinüñ kim seni seve
Her kim ki saña 'āşıḳ ola ol temām olur.

4 — Bu dāne dāne eşk ile sīnemde na'ller
Murġ-u ecel şikārına dāne‿ile dām olur

5 — Sıḥr eyledi Ḫayālī ġazel demede yine
Her bir ġazāl-i vaḥşī görüb añı rām olur

43 Ü F Ün A M C — Üv
44 ÜF Ün Üv A M C
[2] erer : erdi A
[3] yoḳdur : var mı? Üv | ola : olur Üv A
[4] ne'ller : dāğlar F Ün Üv
[5] görüb : görür F yürür Üv | anı : aña Üv

45

1 — Āᶜşıḳ olan selāmetī olmaḳ neden gelür
Meyḫāne oldu ᶜaşḳ aña şāhum içen gelür

2 — Deşt-i belāda cān vereli Ḳays-i ᶜĀmirī
Her şeb beyāż-ı ṣubḥddan aña kefen gelür

3 — Kes rişte-i ᶜalāḳayı ᶜāḳil bu yolda kim
Pāy-i murāda sūzen i ᶜĪsā diken gelür

4 — Sen Kâᶜbe-i dile yürü saᶜy ile ver ṣafā
Tut vādī-i ġınā etegin kim gelen gelür

5 — Ahum Ḫayālī girdi sipihrüñ ḳaṭārına
Gūyā heyūn alayına Veys-i Ḳaren gelür

46

1 — Lûṭf-u ġażab ki ᶜayn-ı nigāruñ feni geçer
Ey dil ṣaḳın o ġamze-i ẓālim seni geçer

2 — Biz bir meyüñ ḫarābıyuz ol bezm-i ḫāṣda
Dünyā şarābı ayaġa düşmüş denī geçer

3 — Göñlüm ki yandı şām-ı belâ miḥnet oduna
Ey dāġ belki şemᶜ ile ol külḫanī geçer

4 — Bir köprüdür bu ᶜālem-i gilde ecel hemīn
K'andan sipāh-ü-mīr-ü-gedā-vü-ġanī geçer

5 — Yüz sürmege Ḫayālī erenler ayaġına
Yıllardürür ki ḫāk-i der-i Gülşenī geçer

---

45 Ü F Ün A M C — Üv
[1] ᶜaşḳ aña: aña ki M
[3] ᶜāḳil : ᶜāşıḳ Ün | kim : çün F A C
[4] ġınā : fenā A
[5] Veys i Ḳaren : Veys-ül-Ḳaren Ün

46 Ü F Ün A M C - Üv
[3] belki : bekle F M
[5] ayaġıua : ocaġına Ün

47

1 — Eşkümle ʿaks-i zülfüñ baḥr-ü-nehenge beñzer
Ṣayd etmede ḫayalüñ çeşmüm pelenge beñzer

2 — Şevḳünle vaṣl ümīdi mestāne güft-ü-gūdur
Rāhuñ ġubārı olmaḳ efkār-ı benge beñzer

3 — Şāhum olalı çeşmüm peyk-i reh-i ḫayālüñ
Bu ḳaṭre ḳaṭre eşküm belinde zenge beñzer

4 — Ṣaḥrāda yaḳdı lâle āteş-perest ocağın
Gülşen benefşelerle şehr-i frenge beñzer

5 — Ḳan ağlasam nigāra baḫt-ı siyāhı gör kim
Nāz ile der Ḫayālī bu bize renge beñzer

48

1 — Ḫalḳ-ı ʿālem ʿandelībi murġ-u cānum ṣandılar
Etdügi nālişleri āh-ü-feğānum ṣandılar

2 — Gül nihālinde görüb ḫaddüñ gibi rengīn gülü
Bir ser-āmed ḳāmetüñ boynunda ḳanum ṣandılar

3 — Jāleden lüʾlüʾ ile zeyn etdiler medḥüñ görüb
Sūsen-i āzādı gülşende zebānum ṣandılar

4 — Dün ḫarābāt ehli mey içre ḥabābı gördüler
Ḳan yaşumdan seyle varmış ḫānumānum ṣandılar

5 — Ser-fürū etdi Ḫayālī baña erbāb-ı kemāl
Bende-i maḳbūl-ü Şāh-ı nüktedānum ṣandılar

49

1 — Ḫāl-i hindūñ ehl-i dil vaṣf etse dīvān bağlanur
İbn-i Zengī yādına gūyā Gülistān bağlanur

---

47 Ü F Üu Üv A
48 Ü F Ün Üv A M C
[2] Bir : Bu Ü M C
49 Ü F Ün Üv A M C
[1] yādına : nāmına Ün A

2 — Lâᶜl-i cān-baḫşı tekellüm ḳılmasa cānānumuñ
Ḳālebe olmaz revān ser-çeşme-i cān bağlanur

3 — Kāfir-i çeşmi meger īmāna gelmiş ġamzeler
Ṣaf çeküb müjgānlarından tīġ-i ᶜuryān bağlanur

4 — Zülfü ḳıymetlendürür bāzār-ı ġamda yaşumu
Ebr-i nīsān ḳaṭresinden dürr-ü ġalṭān bağlanur

5 — Nāz-perverdüm kemend-i zülfünüñ bir tārını
Çīn-ü-Māçīn üzre pertāb etse Ḫaḳan bağlanur

6 — Ey Ḫayālī sīne-i pür dāġum ile dūd-u āh
Naḫl-i ḥasretdür ki bālāsında reyḥān bağlanur

50

1 — Menbaᶜ-ı cān ki çeşme-i femdür
Āb-ı Ḥayvān içinde müdġamdur

2 — Şimdi serdār-ı mülk-ü ḥüsn olana
Tūġ-u şāhī siyāh perçemdür

3 — Zülfıḳār-ı ᶜAlī degülse şehā
Ġamzeler tīġ-i tīz-i Mülcemdür

4 — Lāᶜl-i nābuñ Mesīḥ-i s̱ānīdür
Būy-ü zülfüñ buḫūr-u Meryemdür

5 — Ey Ḫayālī bu naẓm-ı gevher-bār
Hātif-i ġaybdan mı mülhemdür

51

1 — Dili āşüfte ḳılan sünbül ü gül-pūşuñdur
Ṣabrumı ġāret eden ḫāl-i benāgūsuñdur

2 — Sen ne gülşen gülüsün kim bu gün ey lāle-ᶜiẕār
ᶜĀlemüñ bülbül-ü gūyāları ḫāmūşuñdur

---

[6] ile : ilen C üzre Ü M
50 Ü F Ün A M C — Üv
51 Ü F Ün Üv A M C

3 — Ne ḫarābātī imişsin meded ey ġamze-i yār
Tende ḳanum ḳomayan ikide bir nūşuñdur

4 — Sen şeh i ḥüsne felek taḫt-ü-sipāh oldu nücūm
Mıhr ile māh ḳapuñda iki çavuşuñdur

5 — Bāde-i ʿaşḳuñı ey dōst Ḫayālī içeli
Gelmedi başına ʿaḳlı daḫi sarḫōşundur

52

1 — Ne ẕillet vermge rāġıb ne d evlet- ḫāhumuz vardur
Ḳo ġayrı ġayra yār olsun bizüm Allahumuz vardur

2 — Tarīḳinden ererse menzil-i maḳṣūda her ʿāşıḳ
Ḥaḳīḳat rāhını gözler bizüm bir Şāhumuz vardur

3 — Mey-ālūde sifālin tāc-ı Cemşīde degişmezler
Bizüm kūy-u ḫarābāt içre bir dergāhumuz vardur

4 — Gam-ı dünyā bizi bilmez velī māh-ı muḥarremde
Şehīd-i Kerbelā içün bir ah-u-vahumuz vardur

5 — Ḫayālī ṣuret-i dünyāya ġāfiller gibi ṭapmaz
Ḥaḳīḳat vechine baḳmış dil-i āgāhumuz vardur

53

1 — Ḫılāf ı semt i zühdüñ Ḥaḳḳa zāhid rāhumuz vardur
Tarīḳ-i Kehkeşāna yol sürer bir ahumuz vardur

2 — Bîzi bī-kes ṣanub ey ġam voġ etmekden ḥaẕer ḳıl kim
Cıhānı yoġ iken var eyleyen Allahumaz vardur

---

[3] ḳomayan : ḳurutan A
52 Ü F Ün Üv A M C
[1] rāġıb : ṭālib Ün | ḳo ġayrı ġayra : ḳo yārı ġayra Ün ḳo yar aġyāra Üv
[2] Tārīḳinden : Tarīḳinde Ün | bizüm bir : bizüm de Üv
[5] ġāfiller : ʿārifler Üv C ʿāḳiller Ü F M
53 Ü F Ün Üv A M C
[1] yol : yüz C
[2] ḳıl : et C

3 — Nigār ile aramuzda raķīb eylerse kāfirlik
Ġaza meydānınuñ çāpük-süvārı Şāhumuz vardur

4 — ᶜİnāyet bezminüñ olsaķ ne var bir cürᶜa-keş ḫāki
Ḫarābāt-ı muġānda bunca devlet-ḫahumuz vardur

5 — Sarāyında demiş nālişlerüm gūş edene ol şeh
Ḫayālī-nām bir şūrīde-i dergāhumuz vardur

54

1 — Naᶜlçeñ naķşın senüñ gördü türāb üstündedür
Od yanar başında çarḫuñ ıżṭırāb üstündedür

2 — Tā ki gördü ruḫlaruñ üstünde zülfüñ pīç-ü-tāb
Yüz perīşānlıķ cemāl-i āfitāb üstündedür

3 — Tīġ-i ġamzeñ gāhī sīnem çāk eder gāhī ciger
Bir demin żāyiᶜ geçürmez fetḥ-i bāb üstündedür

4 — Serv-i ķaddüñ ḥasretinden seyl-i eşküm üzre çarḫ
Beñzer ol dolāba devri cūy-u āb üstündedür

5 — Leblerüñde ḫaṭṭ-ü- ḫālüñden Ḫayālī ġam yemez
Fitne-vü- āşūb çün bezm-i şarāb üstündedür

55

1 — Yaķalı gülzārda ᶜişret çerāġın lāleler
Üstüne pervāneler gibi düşerler jāleler

2 — Kāse-i nergisde eidi gözleri yaşın gülāb
Gördü bülbül ġoncanuñ başın aġurdur nāleler

3 — Ḫaymeler ķurdu fenā iķlīminüñ sulṭānına
Nār-ı Leylādan leb-i Mecnūndaki tebḫāleler

---

[5] şeh : meh | nām : adlu Ün A
54 Ü F Ün Üv A M C
[1] Naᶜlçeñ : kebkebüñ M | başında çarḫuñ : çarḫuñ başında Üv
55 Ü F Ün Üv A M C
[1] düşerler : üşerler Ün Üv A

4 — Āfitāb-ü- Zöhreye ḥüsnüñ metāᶜın etme ᶜarż
Aña ᶜālem müşterī lāzım degül dellāleler

5 — Ey Ḫayālī cām-ı Cemdür kim şımış gerdūn-u dūn
Lālenüñ destinde mey-ālūd olan pergāleler

56

1 — Fikr-i ḫālüñ müje gözden ten-i ṣad-çāke çeker
Mūr kim dāne bula kūşiş eder ḫāke çeker

2 — Yer yüzün ey sipeh-i eşk nola ṭutduñ ise
Nār-ı āhum ᶜalem-i himmeti eflāke çeker

3 — Vaṣf-ı lāᶜlüñ oḳurın ḳande ki aġyārı görem
Mārdan ḫavf eden kendüyi tiryāke çeker

4 — Başını eylemesün zülfüñe aġyār fedā
Ser-i bī- maġzı yine efᶜī-i Daḥḥāke çeker

5 — ᶜAzm-i Deryā-yi Muḥīṭ etdi Ḫayālī eşküm
Lācerem pāk olan meşrebini pāke çeker

57

1 — Ten-i ṣad-pāre erbāb-ı belānuñ bāġ-u-rāġıdur
Kim anuñ dāġdan her lālesi Mecnūn çerāġıdur

2 — ᶜAceb mi ḳalᶜa-i gerdūn yıḳılsa ṭop-u āhumdan
Raḳīb-i kāfire uydu o meh bizümle yaġıdur

---

[5] Mahlas beyti A nushasında şöyledir:
Añlamaz şimdiki şāᶜirler Hayālī ṭarzını
Sāmirī siḥrin ne bilsün bir iki gūsāleler

56 Ü F Ün A M C — Üv
[3] ḫavf eden : ḫavfı olan M

57 Ü F Ün Üv A M C
[1] pāre : pārem A
[2] uydu o meh bizmünle yaġıdur : uyma bizümle ḳan yaġıdur C

3 — Seḥerde mest eden her ʿandelībi ġonca cāmından
Mey-i jāle‿ile dolmuş sūsenüñ çīnī ḳabaġıdur

4 — Kenār-ı cūy-u eşkümde nice bu çeşm-i pür ḫūnum
Ḫayālüñ şāhınuñ ey lāle-ruḫ gülgūn otaġıdur

5 — Ḫayālī istemez gök mezraʿın dās-ı hilālin hem
Ne kārına yarar anuñ ne çifti ne oraġıdur

---

[3] Seḥerde : çemende A

[4] Kenār-ı cūy-u eşkümde nice bu çeşm-i pür-ḫūnum : Benüm bu çeşm-i pür-ḫūnum kenār-ı cūy-u eşkümde A

[5] istemez gök mezraʿın dās-ı hilālin hem : mezraʿ-ı gerdūnu yād etmez hilālin hem : Ü F Ün Üv M C

58

ez eşʿār-ı Gül-ü Ṣad-Berg

1 — Dil-rübālar kim benüm ṣabr-ü-ḳarārum aldılar
Çekdiler evvel elümden iḫtiyārum aldılar

2 — Ḳanlu yaşumdan çemen gülzāra verdi reng-i rū
Üşdüler bülbülleri feryād-ü-zārum aldılar

3 — Ṣabrumı dilden ḳara gözlü güzeller ḳapdılar
Bir nice şehbāzlar elden şikārum aldılar

4 — Sīnemüñ meydānı dolsa ḳanlu yaş ile nola
Leşker-i miḥnet beden gibi ḥiṣarum aldılar

5 — Zaḫm-ı sīnemden Ḫayālī tīr-i yārı çekdiler
Piste-leb bir serv-ḳāmet gül-ʿıẕārum aldılar

59

ez eşʿār-ı Gül-ü Ṣad-Berg

1 — Şu kim evvel bahār erse ḳadeḥ nūş etmez ayıḳdur
Otursun ḫānede seyr-i çemen aña ne lāyıḳdur

---

58 Ü F Ün Üv A M C

[2] reng-i rū : reng-ü-bū Ü F Ün Üv M C

[4] yaş ile : yaşlarla Ün A (bunun başlarla olması da ihtimal dahilindedir)

[5] Zaḫm-ı sīnemden Hayālī tīr-i yārı çekdiler : Ey Hayālī tīr-i dildārı tenümden çekdiler A

59 Ü F Ün A M C — Üv

2 — Ne mihrinden ṣafā kesb et ne māhından saᶜādet um
Ṣakın aldanma bu çarḫa iki yüzlü münāfıḳdur

3 — Bahāra ṭaᶜn eder faṣl-ı şitāda künc-ü meyḫāne
Ḳadeḥler lāleler pür mey ṣurāḥīler şaḳayıḳdur

4 — Ṣabā-veş ḫāṭırından eksük olmasun ġubār-ı ġam
ᶜİẕaruñ nārına her kim der ise māʾ-ı dāfıḳdur

5 — Etine cānına dolu güzeller ḳocmaḳ olurdu
Ḫayālī neylesün cür'et deminde kīse arıḳdur

60

1 — Nedür cān kim anı sen nāzenīn cānāna vermezler
Saña ᶜāşıḳ olanlar yoluña cānā ne vermezler

2 — Lebi sevdāsı göñlümde yaraşur zāhidā yaruñ
Bu bir lâᶜl-i muṣaffādur anı her kāna vermezler

3 — Ḫarābāt erlerleri bir sengi bālīn etseler anı
Serīr-i devlet üzre mesned-i sulṭāna vermezler

4 — Züleyḫāsın şu kim ṭuġyān-ı nefsinden cüdā ḳıldı
Anuñ Mıṣr-ı vücūdu Yūsufun zindāna vermezler

5 — Ḫayālī ᶜaşḳ-ı Leylāya heves ḳılduñ velī anı
Belā deştinde her Mecnūn-u sergerdāna vermezler

61

1 — ᶜAşıḳam divāne bend etsün bꞓni zencīrler
Lācerem zencīr ile zīver bulurlar şīrler

---

[2] saᶜādet : vefālar A | aldanma bu çarḫa : bu çarḫa aldanma A
60 Ü F Ün A M C — Üv
[2] Yaraşur : başumda Ü F M C | Bu : O A
[4] vücūdu Yūsufun zindāna : vücūdun Yūsuf-u Kenʾāna Ün
61 Ü F Ün A M C — Üv
[1] zīver : zīnet Ün

2 — ʿĀrıżuñdur Çin gülistānı Yüzüñ miskīn ġazāl
Ya ḳaşuñ atmış aña müjgānlaruñdan tīrler

3 — Ya meger kāfir gözüñ īmanā gelmiş zeyn olub
Almış eṭrafın müjeñ ʿuryān edüb şemşīrler

4 — Yaḳdılar nār-ı melâmetle fetīlin dāġumuñ
Bir çerāġ edindiler ben nā-murādı pīrler

5 — Fürḳat öldürdü Ḫayālī bendeñi lûṭf et yetiş
Sen mürüvvet kānına lāyıḳ mıdur te'ḫīrler

62

1 — Derd-i dilber ġıda-yi rūḥumdur
Ḫūn-u dil bāde-i ṣabūḥumdur

2 — Baḥr-i żāta sefīnedür tevḥīd
Pīr-i deryā-şināṣ Nūḥumdur

3 — Seyr-i eşyā zi mülk tā melekūt
Bir seḥerde olan fütūḥumdur

4 — Pend-i nāṣıḥden eyleyen beni dūr
Sāḳīyā i tevbe-i naṣūḥumdur

5 — Metn-i ʿaşḳı Ḫayālī ben açdum
Sīnede şerḥalar şurūḥumdur

63

1 — Yār içün zārum işit bülbüldeki ġulġul nedür
Gel temāşā eyle şāhum gül nedür bülbül nedür

2 — Görmeyenler ġamzeñ ucundan tek-ü-pūyum benüm
Bilmediler Zülfıḳār-ı Şah ile Düldül nedür

[2] ʿārıżuñdur : ruḫlaruñdur Ün | müjgānlarından : müjgānlaruñdur Ün
[5] Yetiş : şehā A
62 Ü F Ün Üv A M C
[3] seyr-i : sırr-ı Ün | Bir : Her Ün Üv M
[4] Sāḳīyā : Sāḳī-i Ün
63 Ü F Ün Üv A M C

3 — Ḫāl-ü-zülfüñ ʿaksini zaḫmumda seyrān eyle sen
Lālenüñ dağına baḳma çāhda sünbül nedür

4 — Aldı cismümden ṣabā bir ḳanlu dāğum penbesin
Bu çemende ṣunmağa ol hemdeme bir gül nedür

5 — Lāmekān mülkünde bir Şāha Ḫayālī varmağa
Ey ṭarīḳ i ʿaşḳda sālik olanlar yol nedür

64

1 — Cevrüñle yaşum olsa ne ġam ḫāke berāber
Mihr-i keremüñle çıḳar eflāke berāber

2 — Bir ḫasteye lāyıḳ mı olur şerbet-i lûṭfuñ
Zehr-i elemüñ görmese tiryāke berāber

3 — Ey cevr-ü-cefālar ḳılıcı tīr-i ḳażadur
Ger var ise ol ġamze-i bī-bāke berāber

4 — Ṣubḥuñ yaḳası tā dem-i ḥaşr olmaya ey māh
Mihrüñde tenüm üzre olan çāke berāber

5 — Kūyuñ hevesin ḳıldı havāñ ile Ḫayālī
Ey serv olalı her ḫas-ü- ḫāşāke berāber

65

1 — Öygündü bāde lâʿlüñe ayağa ṣaldılar
Ṣu ʿārıżuñ añınca ṭutub bāğa ṣaldılar

---

64 Ü F Ün Üv A M C

[1] yaşum olsa ne ġam : nola olsn yaşum A

[2] lûṭfuñ : vaṣluñ A

[3] bī-bāke: çālāke Ün

[4] tā dem-i ḥaşr : ḥaşra degin A | mah: dost Ün | mihrüñde : derdüñle A

[5] her: ol F Üv | serv olalı her ḫas: serv olalı ḫas Ün olalıdan ḫas A

65 Ü F Ün Üv A M C

[1] ʿārıżuñ : ʿārıżuna A | añınca: ögünce Üv öygünicek A

2 — Zülfüñ kim oldu ḳaşunuñ üstünde āşikār
Bir şāhbāzdur ki anı zāğa ṣldılar

3 — Ḳaṣr-ı cefāyı yapmağa şāhān ı mülk-ü ḥüsn
Ferhādı ṭaşlara beni ṭoprağa ṣaldılar

4 — ᶜAks-i nücūmu eşk-i revānumda seyr eden
Ṣandı ḫazān varaḳların ırmağa ṣaldılar

5 — Fānī cihānda ağlamağa geldi niceler
Bir iki gün Ḫayālīyi de lāğa ṣaldılar

66

1 — Efğāna ᶜandelībi ḳaçan bāğa ṣaldılar
ᶜUryān-ı ᶜaşḳ olanları ocağa ṣaldılar

2 — Dāğ-ı siyāhumı görüb āh etdi ehl-i derd
Pervāzī şāhbāzları zāğa ṣaldılar

3 — Cārūb-u şaᶜşaᶜa ile seḥer mihri ah kim
Kūyundan ol gülüñ yaşum armağa ṣaldılar

4 — Geldi benefşe bāğa arar ḫaṭṭına miṣāl
Reng-i ruḫuna lāleleri dāğa ṣaldılar

5 — Āb-ı leṭāfet ile Ḫayālī kelāmını
Gülzār-ı kāʾinatı ṣuvarmağa ṣaldılar

67

1 — Cān-ı ᶜālem ṣūretā çoḳdur velī cānānı bir
Nice yüz biñ encümüñ oldu meh-i tābānı bir

---

[5] cihānda : cihāna Üv A

66 Ü F Ün Üv **A** M C

[2] siyāhumı görüb : siyāhı görüben Üv
[3] arar : erer A
[4] miṣāl : şebīh Ün

67 Ü F Ün Üv A M C
[1] oldu : olur Ün Üv

2 — Senden özge dilbere ᶜuşşāḳ olmaz germ-dil
Bunca ẕerrātuñ olur ḫorşīd-i nūr-efşānı bir

3 — Olmadı her āteşīn ruḫsāra mā'il ehl-i şevḳ
Nice pervāne‿ile bir şemᶜun olur peymānı bir

4 — Gerçi çoḳdur ḥüsn iḳlīminde ṣāḥib-iḥtişām
Bende-i bīçāre bir bilmek gerek sulṭānı bir

5 — Kişver-i naẓmuñ Ḫayālī pehlevānıdur bu gün
Gelmasün meydānına anuñ hele oranı bir

68

1 — Desen altun beneklü cāmelerle ᶜizz-ü-nāzum var
Benüm hem ḳanlu ḳanlu dağlarla yüz niyāzum var

2 — Olaldan bāğ-ı ḥüsnüñ sen teẕerv-i nāz-perverdi
Göñül derler benüm de bir şikārī şāhbāzum var

3 — Eger sen ᶜāleme pertev ṣalar bir mihr iseñ ben hem
Biḥamdıllah maḥabbet şemᶜiyem sūz-ü-güdāzum var

4 — Ṣabā gibi nola her dem dökersem farḳuma ḫāki
Benüm de kelle-i bī devletümde ḳara yazum var

5 — Ḫayālī jāleden çekse ᶜaraḳ ḫorşīde reşküm yoḳ
Benüm hem her gece mehdür ḳadeḥkārum Eya-
zum var

69

1 — Dilber ḳaçan ki kākülünü şāneden çeker
Bilsem ṣabāyi sünbül-ü bāğı neden çeker

---

[3] Olmadı her āteşīn ruḫsāra mā'il ehl-i şevḳ: Erse her şeydāya lûṭfuñ pertevi māhum ne var A

68 Ü F Ün Üv A C — M

[3] ᶜāleme pertev ṣalar . ᶜālemi pür-nūr eder A | ben hem : ben de Üv

[4] dem : gün A | dökersem : döke.se Ü Ün C | bī-devletümde: miḥnet-keşümde A

69 Ü F Ün Üv A C — M

2 — Ḥüsnüñ metāᶜına nice versün bahāyi gül
Zer bulmaġa maᶜāşına her gün diken çeker

3 — Gülzārda ᶜarūs-u güle lāle ġoncası
Vālā-yi āla ṣarılu misk-i Ḫuten çeker

4 — Benden sipihr ᶜözr diler mihr-i ṣubḥ ilen
Aġzında tīġ gerdeni gördüm kefen çeker

5 — Naẓm-ı Ḫayālī bāde-i cām-ı meẕāḳdur
Ancaḳ bu cāmı merdüm-ü ṣāḥib-suḫan çeker

70

1 — Her ḳaçan lâᶜlin baña ol māh-peyker gösterür
ᶜAndelīb i zārına berg-i gül-ü ter gösterür

2 — Tīrüñ ey ḳaşı kemān geldükçe ṣaḥn-ı sīneme
Ṣadr-ı dilde cān aña teklif edüb yer gösterür

3 — Noḳṭa-i ḫālüñdürür lâᶜlüñ ḳatında çün hilāl
Cennet içre teşne ᶜuşşāḳuña kevs̱er gösterür

4 — Aluben mihr eşrefīsin aġzına pīr-i felek
Ey ḳamer-ruḫ müşterīdür vaṣluña zer gösterür

5 — Oḳudukça şiᶜrüñi cānān lebi‿ile her nefes
Ey Ḫayālī ṭūṭī-i mażmūña şekker gösterür

71

1 — Belālar bezmine sīnem benüm meyḫanedür derler
Ḳızarmış daġuma meyle dolu peymānedür derler

---

[4] ṣubḥ ilen : ṣubḥ ile F A
[5] Naẓm-ı : Naẓmum A | Bāde-i : bādede Ü F Üv Ç | meẕāḳdur: müẕābdur Ü

70 Ü F Ün Üv A C — M
[2] edüb : eder A
[3] teşne ᶜuşşāḳına : teşne-dil ᶜuşşāḳa Ün
[5] Oḳudukca : Oḳuyıcaḳ A

71 Ü F Üv A C — Ün M
[1] dāġuma : dāġumı C

2 — ᶜAceb mi āfitāba şaᶜşaᶜa zencīr-i zer olsa
Ġamından sen hilāl-ebrū mehūñ dīvānedür derler

3 — Saña maᶜmūr-u ᶜālemdür diyenler baña ey nāṣiḥ
Ḥaḳīḳat gencine mālik olan vīrānedür derler

4 — Olanlar lücce-i baḥr-i muḥīṭ emvācına nāẓır
Gözüm yaşına nisbet bir ḳuru efsānedür derler

5 — Ḫayālī çārsū-yi ᶜaşḳda müjgān-ı Mecnūnu
Ḫayāl-i zülf-ü Leylāya düzülmüş şānedür derler

72

1 — Ḫāniḳāh-ı ᶜaşḳda şol jende kim Mecnūn geyer
Kaᶜbe ilen ancaḳ anı Edhem-ü- Zūnnūn geyer

2 — Kemdür ednā bir ḥabābından maḥabbet cāmınuñ
Şol mükellef tāc kim ᶜizzetle Efrīdūn geyer

3 — Ādemî ḳan yuṭmadan ḫālī degül ol demde kim
Ana raḥminde vücūdu cāmesin pür-ḫūn geyer

4 — Cism-i fānī üzre taḳdīm-i s̱iyāb etse nola
Şol libās-ı ᶜāriyet kim egnine medyūn geyer

5 — Fehm ḳıl naẓm-ı Ḫayālīden nikāt-ı bī-ᶜaded
Nica rengīn cāmeyi bir şāhid-i mevzūn geyer

73

1 — İlāhuñ emri ile māʾ-ı dāfıḳ ādem olur
Göñülde mihr-i Ḫudā ᶜarşa nūr-u aᶜẓam olur

---

[3] ey : hem Ün Üv A | nāṣiḥ : zāhid C
72 Ü F Ün Üv A C — M
[2] mükellef tāc : tekellüf tācı Üv mükellel tācı A
[3] raḥminde : raḥminden Üv
[4] s̱iyāb : s̱ebāt Ü F Üv A C
73 Ü F Ün Üv A M C

2 — Gözünden aḳsa ciger ḳanı ġam yemez ᶜāşıḳ
Murād güllerine reng-i rū verür dem olur

3 — Ne özge ᶜālem olur ᶜalem-i maḥabbet kim
Ṣunulsa cām-ı belâ bir gedāsına Cem olur

4 — Nesin nesin sen eyâ merdüm-ü ülil'ebṣār
Cefālaruñ nice zaḫm-ı firaḳa merhem olur

5 — Ḫayālī sen güzeli vaṣf ḳılmadan geçemez
Meger şu dem ki gülü görse bülbül epsem olur

74

1 — Eşiginde deme ol seng-dilüñ ṭaş yatur
Naẓar et her ḳademinde nice biñ baş yatur

2 — Dergehinde dil-i ᶜuşşāḳ ḳaçan olsa hisāb
Ḥākde ṭut yine dendāne-i ḫaşḫāş yatur

3 — Gerçi baġlar belini daᶜvīye ortaya çıḳar
Mū-miyānın yazamaz ḫāme i naḳḳāş yatur

4 — Eşk ile ḳıldı gözüm rāh ı ḫayālinde ḳarār
Döndü şol yolcuya kim cāmeleri yaş yatur

5 — Ḫūblar zülf-ü siyehkārıdürür sünbül-ü bāġ
Ḳara ṭopraḳda nice lâᶜl-i güher pāş yatur

6 — Oldu nāyāb görüb naẓm-ı Ḫayālīyi ḥasūd
Pertev-i mihre naẓar eylese ḫuffāş yatur

75

1 — Leşker-i miḥnet ile ceng ḳaçan karumdur
ᶜAşḳ şemşir-i ḳażā ile ḳafādārumdur

---

[2] Murād : Murādı Üv A
[3] belā : ecel A
[4] Nesin nesin : ne ḫūbsın Üv
74 Ü F Ün Üv A C — M
[1] eşiginde : ser-i kūyunda A
[2] ṭut yine dendāne-i : ṭut ki yine dāne-i Ü Ün C ṭut ki nice dāne-i Üv A
75 Ü Ün A — F Üv M C

2 — Şevḳ-ı envār tecellī edeli vechümde
Mihr ile māh benüm ṭālib-i dīdārumdur

3 — Künc-ü ġamda elem-i dōstdürür hemderdüm
Derd-i dildār benüm yār ı hem-āzārumdur

4 — Ey dirīġā nice ᶜözrüm ola maḳbūl benüm
Çün bu yolda günehüm dōsta iḳrārumdur

5 — Ey Ḫayālī baña lûṭf edeli ol kān ı ᶜaṭā
Faḫr-ı eyyām bugün ṭabᶜ-ı güher-bārumdur

76

1 — Gökde seyrān eyleyen ḫōrşīd-i nūr-efşān mıdur
Yoḫsa dilden baş çeken bir lemᶜa-i sūzān mıdur

2 — Bezm-i maşrıḳdan şunuldu şāh-ı ġarba bir ayaḳ
Bāde pür olmuş felek aña ḳadeḥ-gerdān mıdur

3 — Yā ser-i Şems-i Şehīd oldur melekler yüz sürer
Seyr eder gökde şafaḳ sīretde aḳan ḳan mıdur

4 — Yā çerāġ-ı bezm-i istiġnā mı yā ḳandīl-i ᶜarş
Yā gül-ü zerd-i bahār-ü- yā ser-i pistān mıdur

5 — Ẓulmet-i ẓulmü ḳılıcı ile cihāndan ḳıldı dūr
Bende-i Şeh Bāyezīd ibn-i Süleymān Ḫān mıdur

6 — Levḥ-i zer-endūd ile yāhōd Ḫayālī şiᶜrini
Ṭālib olmuş yazmaġa bir server-i ḫūbān mıdur

77

1 — Bendedür sen gül-ᶜiẕāra merdüm-ü āzādeler
Ḫāk-i pāyuñ olmaġa cānlar verür şehzādeler

2 — Gözlerüñ bāzār-ı efsūnu fesāne eyledi
Leblerüñ devrinde düşdüler ayaġa bādeler

---

76 Ü A Ün Ün M C
[2] maşrıḳdan : maşrıḳda A | bir ayaḳ : ābrīḳ Ü felek : melek A
[3] eder : eden Ü
77 Ü Ün A — F Üv M C

3 — Bülbülüñ kūyunda ey dil şıḳlığın diñdirdiler
Ah ile āvāreler, bīçāreler, dildādeler

4 — Ey Ḫalīlüm Kaᶜbe ḥaḳḳı Ḳıbleye etmez sücūd
Naᶜlçeñ naḳşını miḥrāb eyleyen üftādeler

5 — Ey Ḫayālī beñlerinüñ mübtelāsı oldular
Naḳşını fehm etmeyüb ol pür-cefānuñ sādeler

78

1 — Sīnede ağız açub peykānuñ ister yareler
Cān verür bir ḳaṭre ṣuya teşnedür bīçāreler

2 — ᶜAşḳ bezminde melāmet bādesin nūş eyleyüb
Bir ḥabāba ṣaymadı başın geçen āvāreler

3 — Gördüler nālān hezārān bülbülüñ var reşkden
Jāle dendānı‿ile güller kendü kendin pāreler

4 — ᶜĀşıḳı bīkes ṣanub öldürme kim Ferhād içün
Bīsütūn daḫi geyer ebr-i siyehden ḳaralar

5 — Tīğ-i cevrinden Ḫayālī yaralu her dilberüñ
Merhem-i vaṣl ile bīçāre umar kim ṣaralar

79

1 — Şāh-ı ᶜaşḳuñ gönlüme genc-i nihānın yıḳdılar
Gerden-i cāna tenüñ bār-ı girānın yıḳdılar

2 — Gördüler ḫavf-ü- recādan geçmedi erbāb-ı şevḳ
Bāde seylābı‿ile ᶜaşḳuñ ḫānumānın yıḳdılar

---

[3] ey dil : ānī Ü
78 Ü Ün A — F Üv M C
[2] ṣaymadı başın geçen : ṣaymadılar baş çeken Ün
[4] Ferhād içün : Ferhādına Üv

3 — Nalişînden her seḥer çün ġonca oldu teng-dil
Şāh-ı gülden ᶜandelībüñ āşiyānın yıḳdılar

4 — ᶜĀşıḳ-ı dīdār olanlar eyledi refᶜ-i ḥicāb
Zāhidüñ bir ah ile ḳaṣr-ı cinānın yıḳdılar

5 — Ey Ḫayālī bir kebūter-ḫāne imiş kūy-u ᶜaşḳ
Her dil-i āvārenüñ gökde uçanın yıḳdılar

80

1 — Ḫōrşīd-i saᶜādet kime nūrun tuḥaf eyler
Her kebkebini kevkeb-i baḫt-u-şeref eyler

2 — Raḥm et dile ey gül ki çemen murġ-u havāya
Bir ḫārı ḥimāyet naẓarı ile kenef eyler

3 — Ḳıl eylügi ṣal ṣuya ki deryālar eder dür
Şol ḳaṭreyi kim ebr ᶜaṭā-yi ṣadef eyler

4 — Ebdāna naẓar eyleme vicdāna güẕer ḳıl
Ḫāküñ kimi gül kimisi ḫār-ü-ᶜalef eyler

5 — Şol ᶜaḳl-ı perīşānını cemᶜetse Ḫayālī
Ḫaṭṭ-ı ruḫ-u dildār erişur ber-ṭaraf eyler

81

1 — Görüne bir nice yüzden deyu ruḫ-u dilber
Tenümi dāġ ile ḳıldum serāser āyīneler

2 — Bisāṭ-ı ḥüsnde ḫāli piyādesin süreli
Hezār şahruḫ oldu cemāline çāker

---

79 Ü A — F Ün Üv M C
80 Ü Ün A—F Üv M C
[2] bir: bu Ün
81 Ü Ün A—F Üv M C
[1] Görüne bir nice yüzden: Görüneler nice yerden Ün

3 — Ṣunar mı idi gelüb ṣāha bāġbān-ı bahār
Cefa-yi ḫārı eger ġonca etmese defter

4 — Cemāli nūru eger güne ṣalsa pertevini
Maḥabbet odu ile nūr ola ten-i Āẕer

5 — Ḫayālī yerde ve gökde seni bulur bir gün
Hezār bār çizerseñ bu deñlü dā'ireler

82

1 — Göñül derler bir eglencem deli var
Başında vādī-i ᶜaşḳuñ yeli var

2 — Diyen ker dem vücūd-u münkire lā
Ḳolumda Zülfiḳārıdur ᶜAlī var

3 — Beni devrān eger kim āḫır etse
Ne ġam her āḫıruñ bir evveli var

4 — Burunca nicesin ḫūnīn müjemle
Dedi mercāna deryālar eli var

5 — Ḫarabāt erlerin ḫoş gör Ḫayālī
O ṣūretde yürür anca velī var

83

1 — Egerçi yüzdeki ḫālüñ belā-yi cān-ı merdümdür
Ḫaṭuñ bir fitne peydā etdi kim arada ol gümdür

---

[4] eger güne ṣalsa: güneşde ṣalarsa Ün güneşe ṣalsa A | büt-ü: ten-i Ü
[5] bu: ne Ü
82 Ü Ün A—F Üv M C
[1] eglencem, eglence ü
[2] Zülfiḳārıdur: Zülfiḳārumdur Ün A
[4] ḫunīn müjemle: ḫun-u müje‿ile Ün müjem ile Ü
[5] anca: nice Ün
83 Ü Ün A—F Üv M C
[1] peydā etdi kim: peydā eyledi Ün

2 — Tavāf-ı Kaᶜbe-i kūyuñda ḳurbān etmege cānı
Ḥisāba gelmez a ḳıblem senüñ ᶜāşıḳlaruñ ḳumdur

3 — Gözüm merdümleri ḫūn-u cigerden allar giymiş
Viṣālüñ ᶜīdinüñ seyrānın eyler iki merdümdür

4 — Sipihrüñ gāh zehrin gāh şehdin nūş eder her şeb
Bu āşār-ı kevākibdür nücūmuñ yeri kejdümdür

5 — Havā serd oldu germiyyetle ḥālüñ şāha ᶜarż eyle
Ḫayālī vaḳt-i semmūr-u-vaşaḳ hengām-ı ḳaḳumdur

84

1 — Sürūr ister iseñ żevḳ-ı cām-ı ṣahbādur
Cemāl-i yāra naẓar ḳıl güzel temāşādur

2 — Zebān-ı tīşe ḳaçan nuṭḳa gelse Ferhāduñ
Şeb-i belāda çerāġı şirār-ı ḫārādur

3 — Mezārı içre henūz üstüḫānı Mecnūnuñ
Siyāh-kārlıḳ ile sürmedān-ı Leylādur

4 — Maḳām-ı ᶜaşḳ ḳıyāsī degüldür ey ġāfil
Ki bunda ẕerredürür mihr ḳaṭre deryādur

5 — Ḫayālī dāmen-i ᶜaşḳı nice ḳosun elden
Ki ᶜaşḳ-ı pāk ile ol Vāmıḳ ile ᶜaẕrādur

85

1 — Yine şikāra çıḳdı hümā-sāye Şehriyār
Bu şādīlige ḫande eder kebk-i kūhsār

---

[4] yeri: biri Ün
84 Ü Ün A — F Üv M C
[3[Mezārı: Mezār Ü
[4] ġāfil : ᶜāşıḳ A | mihr : dehr Ü
85 Ü A — F Ün Üv M C
[1] Yine : Çünkim A

2 — Şahin bakışlu bir balaban gerçegüñ yine
Şehbāz-ı zülfü eyledi dil murġunu şikār

3 — Destine aluban çevirüb peftere-mişāl
Atdı yabana ᶜāşıḳ ı ġamgīni ḫār-u-zār

4 — Şehbāz-ı ḳudretüz ki anadan doġanumuz
Her dem feżā-yı ᶜarşa eder bāl açub güẕār

5 — Şahin gibi Ḫayālī eder ol hümāyi ṣayd
Bir gün eger muḫālefet etmezse rūzigār

86

1 — Dil ḳaçan ol āfitābuñ sīnede dāġın çeker
Māh-ı nev taḥsīn edüb göklerde ḳulağın çeker

2 — Serv-ḳadler yoluna engel pelīd oldu raḳīb
Bir ḳul oğlu yoḳ şunu yonmaġa nacağın çeker

3 — Bir ḳadeḥ bāde‿ile ᶜaḳlın aldı ṣohbet ehlinüñ
Sāḳī-i gülçehrenüñ bulunmaz ayağın çeker

4 — Olalı iḳlīm-i ḥüsne dilberüm beglerbegi
Şuᶜle-i āhum öñünce al bayrağın çeker

5 — Penbe-i dāġın tecemmül ᶜadd ederken kendüye
Gülşen-i faḳruñ Ḫayālī iki yaprağın çeker

87

1 — Tecrīd ile gedā kim mülk-ü ġınāye şehdür
Başında devleti var sulṭān-ı bī-sipehdür

2 — Cāndur baḳāya mālik cismi şeh-ü- gedānuñ
Yā mihr içinde ẕerre yā gerd-i ḫāk-i rehdür

[2[dil murġunu : göñlüm ḳuşun A
86 Ü Ün A — F Üv M C
[2] şunu : anı Ü
87 Ü Ün A — F Üv M C

3 — Ḳıl hemdem-i Süleymān cān Hüdhüdünü saᶜy et
Bu murġ-u rāz-dārı gör ṣāḥib-i külehdür

4 — Ol yāra mübtelā ol ki‿anuñ ḳatında ey dil
Bir dem ḥayāt-ı ᶜāşıḳ bī-ᶜöẕr olan günehdür

5 — Taḳṣīre yoḳ nihāyet şimdi Ḫayālī ancaḳ
ᶜAyn-ı ᶜināyetinden ümmīd bir nigehdür

88

1 — Daᶜvāda ᶜāşıḳa ṣanemā terk-i ser yeter
Meydān-ı ᶜaşḳ içinde ere bir hüner yeter

2 — Miḥrāb ḳaşuñ içre gözüñ olalı imām
Ḳılmaġ içün vużu' baña ḫūn-u ciger yeter

3 — Ġamzeñ ḫadengi yoḳ yere āvāre düşmesün
Ey ḳaşı yā helāküme bu şīveler yeter

4 — Yāḳūt bildi lāᶜl-i lebüñ ḳandan olduġın
Bu sırrı fāş ḳılmaġa ol bed-güher yeter

5 — Dil şuᶜlesi Ḫayālī ten-i pür-şikāfdan
Şehbāz-ı evc-i ᶜaşḳ olana bāl-ü-per yeter

89

1 — Şād olur dil tenüme çünki o peykān batar
Sebz olur ḫāk ḳaçan ḳaṭre-i bārān batar

2 — Sāhile devr-i ḳamerde eremez saᶜy edüb
Bahr-i eşkümde doġar mihr-i dıraḫşān batar

3 — Taḳınub kūze-i mihr-ü-mehi dōlāb-ı felek
Bāġ-ı ḥüsnüñ ṣuvarur eşküme her ān batar

---

[5] Taḳṣīre yoḳ nihāyet şimdi Ḫayālī : Taḳṣīre yoḳ Ḫayālī şimdi nihāyet Ün
88 Ü Ün A — F Üv M C
[4] lāᵓl-i : reng-i Ün
89 Ü Ün A — F Üv M C

4 — Añma ey ᶜāşıḳ-ı sermest dem-i Manṣūru
Meclis-i ᶜaşḳdürür bunda nice ḳan batar

5 — Ḫaṭṭ-ı āşūbu belürdükde Ḫayālī göresin
Beñleri gibi nice fitne-i devrān batar

90

1 — Gün yüzüñde gördüler zülfüñ uzun olmuş yatur
Dōstum ᶜuşşāḳuñ ol günden zebūn olmuş yatur

2 — Ḳan içinde seng-i ḫārā yaṣdanur ey lāle-ruḫ
Leblerüñ hecrinde lâᶜlüñ bağrı ḫūn olmuş yatur

3 — Gözde lâᶜlüñ ārzūsu‿ile ciger ḫūnābesi
Şīşe içinde şarab-ı lâᶜl-gūn olmuş yatur

4 — Ḳāmetüñden şerm edüb ey naḫl-i gülzār-ı behişt
Ṣu içinde ᶜaksi servüñ ser-nigūn olmuş yatur

5 — Nice yıllardur Ḫayālī ḫaste ey ārām-ı cān
Gūşe-i miḥnetde bī-ṣabr-ü-sükūn olmuş yatur

91

1 — Ḫaṭṭuñı ḳılma tırāş ey āfitāb üç günde bir
Eyleme billāhi dünyāyi ḫarāb üç günde bir

2 — Ṣıfr dāğı‿ile elifden cümle cismüm oldu zeyn
Eylemekden cevrüñi cānā ḥisāb üç günde bir

3 — Her nefesde ol ṭabīb-i cāna ben öldüm desem
Ḥālüme ḳılmaz naẓar vermez cevāb üç günde bir

---

90 Ü Ün A—F Üv M C
[2] Yaşdanur: Yaşdanub Ün A
[3] lâᶜl-gūn: lāle-gūn Ü
91 Ü Ün A—F Üv M C
[3] Öldüm: öldür Ün

4 — Nice gül gül olmasun ḫaddi leṭāfet yaġdurur
ᶜĀrıżı gülzārına mişgīn gülāb üç günde bir

5 — Cism-i pür-dāġ-ı Ḫayālīden kesilmez tīġ-i yār
Gerçi verür bāġbān gülzāra āb üç günde bir

92

1 — Zülfüñ ᶜiẕaāruñ üzre kim der niḳāba beñzer
Gülzāra sāye ṣalmış mişgīn seḥāba beñzer

2 — Seyrāna bāġa varsam sensüz gelür cehennem
Güller tekellüf olsa nār-ı ᶜaẕāba beñzer

3 — Her teşne-i viṣālüñ destindedür ḥayātı
Āstīn içinde sāᶜid çāh içre āba beñzer

4 — Demiş iki cihānı terk eyleyen erenler
Zevḳ-u-ṣafāsı dehrüñ bir seyr-i ḫāba beñzer

5 — Dünyā şarābı ile olmaz Ḫayālī böyle
Ḫumḫāne-i ezelden mest-i ḫarāba beñzer

93

1 — Ġoncadur lâᶜlüñ ᶜiẕāruñ gül ruḫuñ gülzārdur
ᶜAndelībi göñlümüñ her dem anuñçün zārdur

2 — Ġuṣṣa çekme mübtelā-yi ᶜaşḳ olduñsa göñül
Çünki bīmār olmanuñ āḫır soñu tīmārdur

3 — Kim ki olmaz bir güneş yüzlü mehüñ üftādesi
Maḥv bil anuñ vücuduñ saye-i dīvārdur

---

[5] tīġ-i: zülf-ü Ü
92 Ü Ün A—F M C
[5] ezelden: ezelde Ün | mest-i: mest-ü-Ün A
93 Ü A—F Ün Üv M C

4 — Bezm-i ġamda ḳanlu yaşum meydürür nuḳl aña kim
Āteş-i āhum şirārı dāne dāne nārdur

5 — Dergehinden nice kim sürseñ Ḫayālī çākeri
Yüz çevirmez āsitānuñdan ᶜaceb bī-ᶜārdur

94

1 — Müjde-i fetḥi işidüb zeyn-i bāzār etdiler
ᶜĀlemi faṣl-ı şitāda tāze gülzār etdiler

2 — Ġāzīler şemşīr-i nuṣrat der miyān edüb yine
Cānlarından kāfir-i bī-dīni bīzar etdiler

3 — Şemᶜ yanub yaḳılaldan ol şehīd olanlara
Cām ile mey acıyub çeşmini ḫūn-bār etdiler

4 — Burdular ḳulaġını meclisde ṭanbūruñ yine
Yüregin nāzın delüben dembedem zār etdiler

5 — Cāma vālā pīrehen geydürdüler meyden yine
Sāġara ḳan yutdurub her dem dil-ifgār etdiler

6 — Dolanub her serv-i bālā dil-rübālar nāz ile
ᶜĀşıḳ-i bī-dillerine ᶜarż-ı dīdār etdiler

7 — Ey Ḫayālī işidüb şiᵓr-i ḫayāl-engīzümi
Āferīn ehl-i suḫanlar baña tekrār etdiler

95

1 — Ne gerdūndan sitem çekdüm ne aḫterden melālüm var
İkilikden bugün ferdem ne ḫaṣm-ü- ne cidālüm var

2 — İki ᶜālem bugün müstaġraḳ-ı envārum olmuşdur
Sipihr-i dilde doġmuş āfitāb-ı bī-zevālüm var

---

94 Ü A—F Ün Üv M C
95 Ü Ün A — F Üv M C
[1] ferdem : ferdin A | ne ḫaṣm-ü- : ne ḫaşmum Ün
[2] envārm : envār Ün

3 — Duyaldan küfr-ü zülfünden eşer ʿār etdüm īmāndan
Saña tā kim göñül verdüm ḥayātumdan melālüm var

4 — Verürsem kāse-i ḫōrşīd-i nūr-efşāna nāmerdem
Elümde derd-i yār ile pür olmuş bir sifālüm var

5 — Suḫan şehbāzıyam murġān-ı ḳudsīler şikārumdur
Ḳanāʿatle tecerrüdden Ḫayālī perr-ü- bālüm var

96

1 — Ah kim dilber raḳībüñ dā'imāya nīndadur
Bu meṡel meşhūrdur devlet ḳażā yanındadur

2 — ʿIḳd-i Pervīni ḳaçan gösterse çarḫ-ı bī-emān
Beñzer ol tesbīḫe kim ehl-i riyā yanındadur

3 — Çeşm-i dilber ḳanum içse cān bağışlar lebleri
Devlet ol bīmāra kim dārüşşifā yanındadur

4 — Āfitābuñ ʿāşıḳ-ı dīdārıdur ẕerrāt-ı kevn
Ḳande olsa bir güzel biñ mübtelā yanındadur

5 — Eylemiş zındānı bir dilber Ḫayālī bāġ-ı ḫuld
Yoluna ölen Şehīd-i Kerbelā yanındadur

97

1 — Zevḳ-i bāde ne‿idügin mest-i ḫarābīler bilür
Lācerem derya zebānın murġ-u ābīler bilür

2 — Vuṣlatuñ cennātınuñ rāḥatleri ʿālemlerin
Dūzaḫ-ı ḥirmānda nār olmuş ʿaẕābīler bilür

3 — Sāye-perverler gözü bir perteve ḳılmaz naẓar
Ne‿idügin nūr-u tecellī āfitābīler bilür

4 — Yoluña ḫāk olmanuñ ādābını ʿuşşāḳa ṣor
Salṭanat āyīnini Efrāsiyābīler bilür

---

96 Ü F Üu Üv A C — M
[4] ẕerrāt-ı kevn: ẕerrātı gör Ü A | biñ mübtelā: bir mübtelā Ü
[5] Yoluna ölen: Nola ölürse Ü
97 Ü Ün A — F Üv M C
[4] āyīnini: ādābını Ün

5 — Ḫāk-i rāhuñken Ḫayālī ḫavf eder aġyārdan
Ḫāricīler kibr-ü-kīnin Bū-Türābīler bilür

98

1 — Dāġlar yaḳsam ᶜaceb mi sīneme gül vaḳtidür
Nāle-vü-feryād edersem nola bülbül vaḳtidür

2 — Ḳahḳaha ile ṣurāḥī gülse meclisde ne var
Sāḳīya eyyām-ı şevḳ erişdi ġulġul vaḳtidür

3 — Kākülün ruḫsārı üzre tārumār etmiş o yār
Cennete dönse ᶜaceb mi bāġ sünbül vaḳtidür

4 — Hecr-i ḫār-ı yār ile dāġ üzre dāġ ursam nola
Gülsitānuñ revnaḳı ḳatmer ḳaranfül vaḳtidür

5 — Ey Ḫayālī devr-i ḫaddinde lebin vaṣf eyle kim
Mevsim-i gül erdi şimdi ṣoḥbet-i mül vaḳtidür

99

1 — Eşki bī sūz-u-tāba vermezler
Ḫıżr ṣuyun devāba vermezler

2 — Rāh-ı derd içre ḫāk olan cismüñ
Zerresin āfitāba vermezler

3 — Olmayınca gedā zekāt-ı ġamı
Şeh-i ᶜālī-cenāba vermezler

4 — Ṣōfī sen vāḳıᶜañda ᶜārifler
Çeşm-i bīdārī ḫāba vermezler

5 — Rindler ḫāne-i ḫarābātı
Milk-i Efrāsiyāba vermezler

---

[5] ḫavf: zevḳ Ü
98 Ü — F Ün Üv A M C
99 Ü Ün A — F Üv M C

6 — Sāḥil-i tende baḥrler var kim
Dāmenin cūy-u āba vermezler

7 — Ergürürdü cihāna feyż velī
Feyżi dest i seḥāba vermezler

8 — Bir ḥabābın o Beyt-i Maᶜmūruñ
Bu cihān-ı ḫarāba vermezler

9 — Fikr-i zülfüñ Ḫayālīde yaraşur
Sünbülü her türāba vermezler

100

1 — Senüñ sāyeñde şehlerdür gedālar
Saña ey ᶜaşḳ-ı dilber merḥabālar

2 — Göñül düşnām-ı yāra rāġıb oldu
Size ey ᶜār-ü-nāmūsum duᶜālar

3 — Nigāruñ tīġ-i cevri küştesinden
Ser-i kūyu olubdur Kerbelālar

4 — Bu ḫākī teden eylerdi güẕer cān
Kemān ebrūları anı oyalar

5 — Ḫayālī bāde-i ᶜaşḳı‿ile yāruñ
Ḫarābāt ehli oldu pārisālar

101

1 — Ḳandīllerle zeyn degüldür mināreler
Sen māhı görmege yere indi sitāreler

2 — ᶜAnberle misk zülfüñe öygünmüş ola mı
Şol kendüzünü görmüş iki yüzü ḳaralar

---

[7] Ergürürdü: Ergürürler Ün
100 Ü Ün A—F Üv M C
101 Ü Ün A — F Üv M C

3 — Cān bir yaña çeker ġamuñı bir yaña gönül
Ġamzeñ varur ṭutar ikisin bile aralar

4 — Bir ẕerre deñlü vermedi yılduzlara vücūd
Ahum odu‿ile göklere erdi şerāreler

5 — Şemşīrine Ḫayālī göñül verdügüñ ṣaḳın
Aġız bir eyleyüb demesün yāre yaralar

102

1 — Zülf-ü miskīn yüz bulub kākülle pür-nāz oldular
Kişver-i ḥüsn içre herbiri ser-efrāz oldular

2 — Çīn-i zülfünü çekelden ruḫları üzre nigār
ʿĀşıḳ-i üftādeler üstād cānbāz oldular

3 — Eşk-i ʿāşıḳla yüzün yur şehrümüz eṭfāli hep
Anuñ içün birbirinden böyle mümtāz oldular

4 — Naḳd-i cāna būse vermezlar dilerler sīm-ü-zer
Şimdiki maḥbūblar ġāyetde ḳurnāz oldular

5 — Ḳanını ṭopraġa ḳarmaġa Ḫayālīnüñ müjeñ
Ġamze-i ḫūnīn ile baş ḳoşdu hem-rāz oldular

103

1 — Nigārā sünbül-ü zülfüñ ne reyḥān-ı semen-sādur
Ucundan nāfe-i Çinüñ yüregi dolu sevdādur

2 — Ḫayāl-i dürr-ü dendānuñ bu çeşm-i eşk-bārumda
ʿAceb midür vaṭan ṭutsa çü dürrüñ yeri deryādur

3 — Ġam-ı ʿaşḳında ölürsem ser-i kūyunda defn eyleñ
Şehīd olanlaruñ çünkim yeri Firdevs-i aʿlādur

---

102 Ü —F Ün Üv A M C
103 Ü Ün — F Üv A M C

4 — Gerekmez cān kim ᶜaşkuñ yeter dil mülküne sulṭān
İki şeh bir vilāyetde mücerred ḳuru ġavġādur

5 — Görelden sen yüzü māhuñ şehā āyīne-i ḫaddin
Ḫayālī rūz-ü-şeb ṭūṭī-ṣıfat medḥüñde gūyādur

104

1 — Dili ṣad - pāre eden ġamze-i mekkāresidür
Cānı āvāre ḳılan zülf-ü siyeh- kāresidür

2 — Vaᶜde-i būs-u- kenār etdi dili pāreleyüb
Ol ciger-pāresinüñ bu daḫi bir pāresidür

3 — Bādede yele varur lâᶜli havāsında ḥabāb
Ġalibā bencileyin ol daḫi āvāresidür

4 — Dāġ-ı dil ᶜaksidür āyīne-i çeşmümde benüm
Ṣanmañuz siz anı kim gözlerümüñ ḳarasıdur

5 — Kūyuñ itleri Ḫayālīyi bulub paralamış
Şimdi her bir itüñ aġzında anuñ pāresidür

105

1 — Kūh-u melāmete yüregüm seng-i ḫāredür
İçinde şevḳ-i lâᶜl-i lebüñ lâᶜl-pāredür

2 — Şādī belürse ġuṣṣa-vu- ġamla dolar göñül
Düşman görünse meyl-i reᶜāyā ḥiṣāradur

3 — Aḳar ṣudur bu ḥüsn-ü- leṭāfet gelür geçer
Ṣanma efendi ᶜālemi sen bir ḳrāradur

4 — Peykānlaruñdan ışlar ise ṭāliᶜüm nola
Bürc-ü bedende her birisi bir sitāredür

---

[4] kim: baña Ün
[5] ḫaddin: hüsnün Ün | ṣıfat: gibi Ün
104 Ü Ün — Üv A M C
105 Ü A — F Ün Üv M C
[1] lâᶜl-i : cām-ı A

5 — Ḳūyuñla cennetüñ ne ola farḳı bilmezem
Sūz-u Ḫayālīden hele dūzaḫ şerāredür

106

1 — Bizüz ṭarīḳ ı fenā sāliki İlāhīler
Gedā-yi ᶜālem iken reşk-i pādişāhīler

2 — Benemļo salṭanat-ı faḳr şāhı kim oldu
Ḳapumda iki cihān begleri sipāhīler

3 — Felekde kevkebeyi mihr-ü- māha ben verdüm
Direm - ḫarīdelerümdür deñizde māhīler

4 — Żamīr-i rūşenümüzden yaḳar çerāğını mihr
Ne bāk sāye-veş olduḳsa rū-siyāhīler

5 — Ḫayālī dīde-i ḫōrşīde kuḥl ola gerdüm
Baña dönüb naẓar eylerse ḫāk-i rāhīler

107

1 — Sem-i derdine nisbet semm i ḳātil cāna emsemdür
Cefālar zaḫmına oḳlar fetīl-ü- tīğ merhemdür

2 — Ḳanāᶜat eyleyen bir būriyāya künc-ü ᶜuzletde
Saᶜādet taḫtına mālik olan sulṭān-ı ᶜālemdür

3 — Seg-i ḫumḫāne-i faḳruñ nişān-ı pāyına yüz sür
Dolunca cürᶜa-i cām-ı ğınādan Sāğr-ı Cemdür

4 — Ḥabāb-ı sāğarı görseñ beni ḫayr ile yād et kim
Gelüb âvāreler yüzler sürerler aña türbemdür

---

[5] bilmezem : bilmezin A
106 Ü F Ün Üv A M C
[2] salṭanat-ı : memleket-i Ün
107 Ü F Ün Üv A C — M
[3] ḫumḫāne-i : ğamḫāne-i Üv meyḫāne-i A | faḳruñ : aşḳuñ Ün Üv

5 — Ḫayālī Kaᶜbe-i derdem libāsum dūd-u āhumdur
Gözüm yaşı‿ile dolmuş āsitīnüm Çāh-ı Zemzemdür

108

1 — Misk ile kāfūrdan levḥ üzre ebrūlar mıdur
Ya güzellik şūḫluḳ alnuñde yazular mıdur

2 — Nāvek-i müjgānıdur her ḥüsn eli sulṭānınuñ
Cismüm üzre görünenler demeñüz mūlar mıdur

3 — İki yandan iki zülfüñ mü egilmiş lâᶜlüñe
Yā metāᶜ-ı cāna ṣarḳar iki hindūlar mıdur

4 — Ḥoḳḳa-i yāḳūt içre ḫurdesi her ġoncanuñ
ᶜAndelībüñ çeşm-i giryānına dārūlar mıdur

5 — Bu neẓā'ir kim Ḫayālī şiᶜrine der ehl-i naẓm
Pāyına baḥruñ demādem yüz sürer cūlar mıdur

109

1 — Lāle-i gül-gūnu ṣaḥrālarda dāġum ṣandılar
Nergisi gülzārda yanar çerāġum ṣandılar

2 — Gördüler kim her gülü zeyn eylemişdür jāleler
Maᶜrifet dürrü‿ile pür olmuş ḳulaġum ṣandılar

3 — Çıḳdılar bām-ı ḫarābāta hilāle baḳdılar
Āsumāna ṣunduġum zerrīn ayaġum ṣandılar

4 — Gördüler māhı şafaḳ-reng āşikār etdi felek
Bāde-i gül-reng ile dolmuş ḳabaġum ṣandılar

---

108 Ü F Ün A C — Üv M
[4] ḫurdesi : ḫurdeler A
[5] neẓā'ir : leṭā'if F | naẓm : ṭabᶜ A
109 Ü Ün A — F Üv M C
[2] her gülü : gülleri Ü
[4] Gördüler mahı şafaḳ-reng āşikār etdi felek: gördüler mihr-i şafaḳ üstünde māhı āşikār Ü (Ü nushasındaki şekil daha manalı görünüyor)

5 — Ey Ḫayālī geldi zencīr-i cünūnumdan ṣadā
Ġonca-lebler üşdüler açıldı bāġum ṣandılar

110

1 — Merddür cānā bugün ol kim melāmetler çeker
Ermeyen bu devlete yarın nedāmetler çeker

2 — Şeş cihetdeu s̱emme vechullah nūrun görmeyüb
Rü'yet-i dīdār içün zāhid riyāżetler çeker

3 — Her müjem dil perdesi pergālesi‿ile zeyn edüb
Ḫayl-i eşküm leşker-i hicrāna rāyetler çeker

4 — Ḳaşuñ altında gözüñ yādına bir bādām ile
Gūşe-i miḥrābda zāhid ḳanāᶜatler çeker

5 — Ey Ḫayālī eylemez taḳsīrüñe Şah iltifāt
Çün taḥammül bārını ṣāḥib- vilāyetler çeker

111

1 — Milk-i ḥüsnüñ şehisin meh siper-i dūşuñdur
Ġamzeler tīġ-zenüñ zülf zırıh-pūşuñdur

2 — Beni ser ḥalḳa-i zencīr-i cünun eyleyen ah
Girih-i zülf ile gūşuñdaki mengūşuñdur

3 — Şāne ḳıldı tenini zülfüñ ucundan ṣad-çāk
Göreli yüzüñü āyīne nemed-pūşuñdur

4 — Peri pervānenüñ olmuşdu zebān-ı ḥāli
Senüñ ey şemᶜ yüzüñ göreli ḫāmuşuñdur

---

110 Ü F Ün A C — Ün M
[1] Cānā: ey dil A | kim: ki Ü F C
[2] riyāżetler: ḳanāᶜatler A
[3] edüb: olub Ü F Ün C
[4] ḳanāᶜatler: riyāżetler A
111 Ü F Ün A C — Üv M

— Sen Ḫayālī alalı bezm-i ṣafā cāmın ele
Mihr ile māh-ı felek iki ḳadeḥ-nūşuñdur

112

1 — Ḳaçan kim bāddan ol ṭurra-i ᶜanber-feşān titrer
Yolar sünbül ṣaçın yırtar yüzün gül bāġbān titrer

2 — Ne dem kim ġamzeden çekse gözü elmās-gūn ḫançer
Dil-ü- cāna düşer lerze damarlar içre ḳan titrer

3 — Nişāne istese ebrū kemānum tīr-i hicrāna
Bu çism-i nā-tüvānum içre her bir üstüḫān titrer

4 — Ser-i kūyunda ah etsem ruḫ-u zerd ile ᶜāşıḳlar
Nitekim bāddan gülşende evraḳ-ı ḫazān titrer

5 — Ḫayālī görsem ol yārı yaşumdan baḥr olur ᶜālem
Eger hecrinde ah etsem zemīn-ü- āsumān titrer

113

1 — Lâᶜl-i yār aġyār bezminde ṣarāb-ālūdedür
Dīde-i merdüm bu ġamdan ḫun-u nāb ālūdedür

2 — ᶜAks-i yārı sağar-ı pür-meyde seyrān edeli
Ṣuya ṣaldı zühdünü zāhid ḫarāb ālūdedür

3 — Şöyle oldum bāde-i telḫuñ giriftārı bugün
Şehd içinde ṣanma kim böyle ẕübāb ālūdedür

4 — Cismüm içre cān ḳaçan beñzer leb-i cānānuma
Ol ḥayātuñ ᶜaynıdur bu ḫod türāb-ālūdedür

---

[5] Sen : ey A
112 Ü F Ün A C — Üv M
[4] 4 üncü beyit yerine F nushasında şu beyit vardır : Görüb ḳaddüñ havāsı ile eser başında yel servüñ — Düşüb endāmına lerze çınāruñ her zamān titrer
113 Ü F Ün A C — Üv M
[1] Lâᶜl-i yār aġyār bezminde : Bezm-i düşmende leb-i dilber A
[4] cismüm içre : cism içinde A

5 — Menzil-i ʿuşşāḳı o meh rūşen eylerse nola
Seyr eder her cāyi denmez āfitāb ālūdedür

6 — Devlet-i bīdār aňanlar ġaflet uyḫusundadur
Nergis-i sermest yanında ki ḫāb-ālūdedür

7 — Dūd-u āhı içre beňzerdi Ḫayālī cismine
Demek ola idi eger ḫāke serāb-ālūdedür

114

1 — Ne ḫoş bīmār olur yā Rab ol iki nā-tüvān gözler
Ḳucaġına alub ebrūlar olmuş mihribān gözler

2 — Bu ṣaḥranuñ eder her murġu bir vādīde pervāzı
Göñül kūy-u cünūndan ẕevḳ eder zāhid cinān gözler

3 — Tecemmülden taḥammül yeg diyenler oldular ḳāniʿ
Bu yolda sāye-i ḫāra niceler sāyebān gözler

4 — Dile tīr-i cefā urduñ naẓar ḳıl ḳanuma bārī
Şikāra zaḫm ergürdükde çün ṣayyād ḳan gözler

5 — Ḫayālī ḳurṣ-u ḫorşīd-ü- mehüñ dā'im gedāsıdur
Felekden eylemez Şāhum şikāyet ḥaḳḳ-ı nān gözler

115

1 — Beẕlini evvel bahāruñ kūha ṣor hāmuna ṣor
Māl-i dünyādan ne alub gitdügin Ḳārūna ṣor

2 — Nev-ʿarūs oldukda Leylī dürr‿ile yāḳūtunu
Çoḳ mıdur Nevfel ne bilsün dīde-i Mecnūna ṣor

3 — Ṣaḳlar iken derdüñi cānum gibi fāş olduġın
Dāġumuñ üstünde yer yer penbe-i pür-ḫūna ṣor

---

114 Ü F Ün A C — Üv M
[2] cünūndan : cünūnda Ü
115 Ü F Ün A C — Üv M

4 — Döne döne devr elinden bezm-i ġamda dehr-i dūn
Nice ḳanlar yutdurur baña mey-î gül-gūna ṣor

5 — Gel ṣurāḥī ḳulḳulü ẕevḳın Ḫayālīden işit
Ḫande-i dilber ṣafāsın ᶜāşıḳ-ı maḥzūna ṣor

6 — Dest-i Sulṭān-ı ᶜaṭā-baḫş ile deryā - himmetin
Şol ġam-ı iflās ile maḥzūn olan medyūna ṣor

116

1 — Kaᶜbe-i kūyunda her kim dilberüñ ḳurbān olur
Gerçi bir serden geçer ammā serāser cān olur

2 — Bir ṭavāşīden göñül kem-himmet olma nefsden
Eylese ḳatᶜ-i taᶜalluḳ maḥrem-i sulṭān olur

3 — Bende ol iḳlīm-i istiġnāda ol sulṭāna kim
Kem sifāli kelbinüñ tāc-ı ser-i ḫāḳān olur

4 — ᶜAks-i ḥüsnü ẕerreyi ḫōrşīd-i ᶜālem-tāb eder
Ḳaṭre feyżinden anuñ ser-Çeşme-i Ḥayvān olur

5 — Hecr-i rūy-u yār ile güller Ḫayālī kendüyi
Pāre pāre etmege her jāle bir dendān olur

117

1 — Nār-ı dilden ẓāhir etsem bir şerer ᶜālem yanar
Dursa bir dem sīne-i sūzānum içre ġam yanar

2 — Bu ḫamīde ḳad ile yandum maḥabbet oduna
Baña nisbet māh-ı nev nār-ı şafaḳda kem yanar

---

[5] Bu beyit A nushasında yoktur.
116 Ü F Ün A C — Üv M
[4] Kaṭre feyżinden anuñ ser-Çeşme-i Hayvān olur : Kaṭre-i feyżinden anūñ Çeşme-i Hayvān olur A
117 Ü F Ün Üv A C — M
[1] Nār-ı : Rāh-ı A
[2] oduna: nārına Üv | şafaḳda : şafaḳdan Üv

3 — Ṣanma ḳan aġlamadan germ oldu nār-ı ḥasretüñ
Dūddur müjgānlarum bu dide-i pür-nem yanar

4 — Ḳaysa eydüñ ben belā deştinde ser-gerdān iken
Uġramasun yanuma billâhi ol sersem yanar

5 — Gel Ḫayālīnüñ teninde dāġ-ı İbrāhīme baḳ
Bu ḳadar ancaḳ çerāġ-ı Ḥażret-i Edhem yanar

118

1 — Ḫāller olmuş mekesler ḫadd-i cānānı öper
Gūyiyā pervāneler şem^c-i şebistānı öper

2 — Göz yumunca her müjem yüz ḫūn u dil peydā eder
Tīşe bir lâ^cl almaġa bin kez leb-i kānı öper

3 — Lâ^clüñ üzre ḫaṭṭuña beñler perīşān olmasun
Yüz bulıcaḳ mūrlar möhr-ü Süleymānı öper

4 — Şehper-i Cibrīldür cārūb-u meydān-ı ġazā
Her şehīdüñ başı düşdükde o meydānı öper

5 — İtlerin yāruñ Ḫayālī būs eder rūz-u viṣāl
Eski ^cādetdür kişi ^cīd olsa yārānı öper

119

1 — Çeşmümde ceyş-i ḫāb nice eylesün ḳarār
Yaşumla oldu her müje bir tīġ i ābdār

2 — Tūfān-ı eşkümi göricek telḫ-kām olub
Her baḥr ṭutdu vādī-i ḥayretde bir kenār

3 — Dilden ne resme dūr ede göz yaşları ġamum
Raḳṣ ede mi terāne-i enhāra kūhsār

---

[3] germ: sürḫ A
[4] billâhi : vallahi Ü A C
[5] dāġ-ı : nār-ı Ün
118 Ü A — F Ün Üv M C
119 Ü F Ün Üv A M C
[1] eylesün: eyleye Ü F C

4 — Yıllardürür ki kūy-u vefā ḫākisārıyüz
Yerden götürmedi bizi ḥayfā ki rūzigār

5 — Şāhum Ḫayālīnüñ ne revā rūzgār-ı ġam
Maᶜdūm ede vücūdunu nāgeh ḥabāb-vār

120

1 — Her ḳaçan ol meh şafaḳ renginde gül-gūn don geyer
Dūd-u āhumdan libās-ı ẓulmeti gerdūn geyer

2 — Çıḳsa ṭañ mı farḳına pür-mey ṣurāḥīnüñ ḥabāb
Bir şeh-i Cemşīd-ferdür tāc-ı Efrīdūn geyer

3 — Bir naẓarda baña beñzer lāle-i ṣaḥrā-yi ġam
Merdüm-ü çeşmüm gibi herdem libās-ı ḫūn geyer

4 — Key yaraşur bezmde mīnā ile gül-gūn şarāb
Gūyiyā bir lāle-çihre cāme-i māyūn geyer

5 — Tāc-ı devletle Ḫayālī milk-i ᶜaşḳuñ şāhıdur
Çün seg-i Leylī silālin başına Mecnūn geyer

121

1 — Gülşende cūy eşḳ-i revānumdan oy verür
Her ᶜandelīb ah-ü-feġānumdan oy verür

2 — Gūyā olub ceresleri ol şeh-süvārumuñ
ᶜUşşāḳa derd-i ᶜaşḳı zebānumdan oy verür

3 — Açdı ṣurāḥī ḥulḳulü bezm içre göñlümü
Dolsa neşāṭ ile nola cānumdan oy verür

4 — İçsem ᶜaceb mi ravżada ṭanbūr ilen meyi
Her tārı baña mūy-u miyānumdan oy verür

---

120 Ü Ün A — F Üv M C
[1] renginde : resminde Ün | gül-gūn : rengīn A
121 Ü F Ün A C — Üv M

5 — Zencīri ey Ḫayālī cünūn ehlinüñ baña
Gīsū-yu yār-ı ġonca-dehānumdan oy verür

122

1 — Sünbül-ü bāġa naẓar ḳıl zülf-ü Şīrīn kendüdür
Ḳanlu lāle dīde-i Ferhād-ı miskīn kendüdür

2 — Çeşm-i terden ṣaḳla yā Rab nem ḳapub jeng olmasun
Çihre-i dildār kim āyīne-i Çīn kendüdür

3 — Yüz çevirmiş māhdan ḫōrşīdi ḳılmış secdegāh
Ḫāller ey dil ruḫ-u dilberde pervīn kendüdür

4 — Ol siyeh ḫāl ile yāruñ ḳaşı altında gözü
Rum sultānı ḳolunda beñli şāhīn kendüdür

5 — Ey Ḫayālī bu fenā gülzārınuñ her nergisi
Bezm-i Cemde bāde sürmüş cām-ı zerrīn kendüdür

123

1 — Başumda mūy-u jūlīde temümde tāze dāġum var
Melāmet mülkünüñ sulṭāniyem tuġum otaġum var

2 — Diyār-ı sūzuñ oldum şem^c gibi ben de serdārı
Nice Ferhād ile Mecnūn gibi yanar çerāġum var

3 — Feżā-yi ^{c}aşḳde ben ol nihāl-i ser-ferāzam kim
Nihāl-i Sidre üzre sāye ṣalmış bir budaġum var

4 — Sipāh-ı ġuṣṣa-vü-ġamdan beni ṣaḳlar penāhında
Yüzüñde ḫāl-i miskīnüñ gibi bir ḳara daġum var

5 — Ḫayālī şah-ı ^{c}aşḳ oldum daḫi bu ^{c}aḳl-ı hercāyī
Göñül mülküne ayaḳ baṣmasun muḫkem yasaġum var

122 Ü F Ün Üv A C — M
[1] Kanlu: Kangı F
[5] fenā: cihān A
123 Ün Üv A M C — Ü F
[3] Nihāl-i Sidre: Dıraḫt ı Sidre A
[4] penāhumdur: penāhumda A M
[3] Dolsa neşāṭ ile nola: Dolsam nola neşāṭ ile A

124

1 — Ḫublar serʿaskeri bir gül-ʿiẕār-ı sādedür
Ger dilerseñ bilmege ismin Şerīfe-zādedür

2 — Rūz-u-şeb her dem bisāṭ-ı meclisinde ol mehüñ
Ay-ü-gün şırça ḳadehlerdür şafaḳ pür-bādedür

3 — Ḳaddine öygündügi‿içün serv-i būstān-ı cihān
Bār-ı miḥnetden ḫalāṣ olmuş gezer āzadedür

4 — Tāliʿüm yārī ḳılub mihr ede ben zāra deyu
Sāyesi her gün gezer yanınca bir üftādedür

5 — Göricek yaşuñ seni kūyundan ırmaġ istedi
Ey Ḫayālī demedi ol meh ki merdüm-zādedür

125

1 — Çün sen şaçı hümānuñ eşiginde gördüler
Mehpāreler kebūteri gökden üçūrdular

2 — Añladılar ġamuñla felekler zevālini
Mihri döne döne i (ey) meh anuñçün uçurdular

3 — Meclisde saña eşrefī ʿarż etdügin görüb
Eller defüñ şehā yine yüzüne urdular

4 — Deyr içre naḳş-ı ṣūretüñe eyleyüb naẓar
ʿAḳlın ṣanemler ey büt-i gūyā yitürdüler

5 — Ayaḳlarına sāye - ṣıfat düşdügüm görüb
Gün yüzlüler Ḫayālī yüzüm yere sürdüler

---

124 A — Ü F Ün Üv M C
125 — Ü F Ün Üv M C
[2] Bu beytin ikinci mısra'ı bozuktur

126

1 — Sāġar lebüñe ᶜāşıḳ-ı ḫunīn-ciger geçer
Her bir ḥabāb bende-i ṣāḥib-naẓar geçer

2 — Ġamzeñ efendi ġayrıya atduḳca cevr oḳun
Bendeñ bilür ki ḫasta göñülden neler geçer

3 — Şahinlerüz ki ṣaydgehümüz feżāsına
Cibrīl uğrar ise perini döker geçer

4 — Maḳbūl-ü ehl-i dil olalı ṣadr-ı sīnede
Peykān-ı ġamzesi ne yere kim deler geçer

5 — Erdür şu kim ᶜarūs-u cihāna baş egmeye
Şāhum vilāyet içre Ḫayālī de er geçer

127

1 — Cānlar alur gözlerüñ göz göre bī pervā ṣatar
Beñzer ol tatara kim kālā edüb yaġma ṣatar

2 — Baña bir yüz gösterür aġyāra bir yüz dilberüm
Kendüyi gülzār-ı ḥüsn içre gül-ü raᶜnā ṣatar

3 — Nāle-i Mecnūndan idrāk oldu Leylā menzili
Kimdürür ey nāḳa-i hevdec ḳuru ġavġa ṣatar

4 — Her nefesde ᶜarş-ü-kürsī ᶜāşıḳuñ seyrānıdur
Oṭurub kürsīde vāᶜiz vaᶜde-i ferdā ṣatar

5 — Ey Ḫayālī ᶜāḳıbet ṭas-ı felek rusvā eder
Yūsufun her kim ki bu bāzārda ednā ṣatar

---

126 F Ün A C — Ü Üv M
[2] atduḳca: atduḳda A | göñülden: göñülde F
[4] ne yere: nereye A
127 Ün A — Ü F Üv M C
[1] kālā: talan Ün

128

1 — Kelāmum ehl-i derdüñ dā'imā vird i zebānıdur
Maḥabbet ʿāleminüñ her sözüm bir dāsitānıdur

2 — Bozaldan ṣūret-i Erjengi sen bu naḳş-ı dilkeşle
Benüm vaṣfuñda her beytüm Nigāristān-ı Mānīdür

3 — Varursañ ḳabr-i Mecnūna temāşā ḳıl ki Leylānuñ
Mükaḥḥal çeşminüñ her üstüḫānı sürmedānıdur

4 — Ṣanemler yādına deyr-i cihānda ahum-u-eşküm
Nevā-yi erġanūnīdür şarāb-ı erġavānīdür

5 — Bugün devrinde bir Dārā-yi Cem-ḳadr-ü-felek-taḫtuñ
Ḫayālī ʿarṣa-i naẓmuñ ser-āmed pehlevānıdur

129

1 — Bir libās-ı cervi her gün egnine gerdūn geyer
Ḳanlu yaşlardan ve līkin dāmenin pür-ḫūn geyer

2 — Yoluna şol ḫāk olanlar yüzlerin sürsün deyu
Nāz-perverdüm libās-ı şīveyi uzun geyer

3 — Geh Selīmī ṣarınur gāhī Süleymānī yürür
Key yaraşur her ne kim geyse ʿaceb mevzūn geyer

4 — Merdüm-ü dīdemdedür dā'im ḫayāl-i ḫāl-i yār
Lā-cerem ʿayyār olanlar cāme-i şeb-gūn geyer

5 — Bir libās-ı lûṭf u sulṭānīdürür naẓm-ı şerīf
Ey Ḫayālī bu libāsı ṣanma kim her dūn geyer

---

128 F Ün A C — Ü Üv M
129 A — Ü F Ün Üv M C

130

1 — Dili rūşen ḳılan bir gül-ᶜiẕāruñ tāze dāġıdur
Ḳo yansun ḥaşre dek söyünmesün devlet çerāġıdur.

2 — Göñül ṣaḥrāsına bir ḥüsn eli şāhı nüzūl etdi
Ḥabāb-ı eşk-i ḫūnīnüm ānuñ gül-gūn otaġıdur

3 — Şarāb-ı şevḳini gerdūn içüb cürᶜa döker ḫāke
Elinde mihr-i ᶜālem-tāb bir zerrīn ayaġıdur

4 — Zihī ᶜizzet bu kim Leylā ṣalā-yi hān-ı ḥüsn etse
Şikest olan arada ḫasta Mecnūnuñ çanaġıdur

5 — Ḫayālī tende bir dāġ-ı siyehsüz olımaz zīrā
Ḳadīmīden benüm şāhum o bendeñ Ḳara dāġīdur

131

1 — Ḫaṭṭ-ı ruḫumı yār ḳaçan ber-ṭaraf eyler
Ḫōrşīd-ṣıfat rūy-u mehi bī-kelef eyler

2 — Mānend-i ḥabāb ola ilāhī evi vīrān
Sāġarda şu kim cürᶜa ḳoyub mey telef eyler

3 — Ebrūña gözüm yaşı nola olsa muḳārin
Çün müşterī ḳavse ere ey meh şeref eyler

4 — Taḥsīn leb-ü-dendānuñuñ ol cezbesine kim
Kāndan ḳoparur lâᶜl-ü-dürü bī-ṣadef eyler

5 — Seng-i dilümi lâᶜl edeli kān-ı Medīne
Naẓmum dür-ü şehvārını baḥr-i Necef eyler

---

130 F Ün A C — Ü Üv M
[1] ḳılan: eden Ün
[2] ḫūnīnüm: ḫūnābum A
[4] ᶜizzet: ᶜişret A-
[5] olımaz: olmazuz A C
131 F Ün A C — Ü Üv M

132

1 — Faḳr eli serverleri himmet çerāğın yaḳdılar
Şāhlar ol ḳavmdan devlet ocağın yaḳdılar

2 — ᶜAks-i ḫālüñ bu dil-i pür-ḫūnda ṭutmuşdur ḳarār
Lālenüñ ol günde kim bağrında dāğın yaḳdılar

3 — Sīneler çāk eyleyüb bezm-i viṣāl-i yārda
Şem'lerle ṭutuşub derd ehli yağın yaḳdılar

4 — Gördügümde āteşīn güller içinde ṣanuram
Ḳaddüñe öygündügi‿ içün gül budağın yaḳdılar

5 — Lāleler ṣanma Ḫayālī āteşīn bir ah ile
Ehl-i ḥasret kā'inātuñ bāğ u rāğın yaḳdılar

133

1 — Gör yaşumı ğamuñla geçen mācerā budur
Baḳ dāğuma ki āyīne-i pür-ṣafā budur

2 — Cān naḳdi borcum idi belāña aña ne söz
Geldüm edāya borcum alınmaz belā budur

3 — Sīnemde ḳıl naẓar elif ucunda dāğuma
Leşker-keş-i livā-yi belāya livā budur

4 — Ḫunābe-i ciger içerin meyse bu imiş
Sen āfetüñ ğamın yerin elḥaḳ ğıdā budur

5 — Ahum yüzüñde zülfüñü ḳılduḳda tārmār
Ey serv ṣalma başuñı sünbül havā budur

6 — Ḳapuñda bağlamalu görenler Ḫayālīyi
Edüb ḳıyās dedi ki dār-üş-şifā budur

---

132 Ün A — Ü F Üv M C
133 F Ün A C — Ü Üv M
[2] aña: belī Ün
[3] livā-yi: diyār-ı A

134

1 — Kim ki bezmüñde sebū-veş özünü ḫāk eyler
Hemdemin mihr-i cihān seyrini eflāk eyler

2 — Bāġ-ı ḥasretde ḳoyub bülbül-ü şūrīdeleri
Hemdemini o gül-ü nev ḫas-ü-ḫāşāk eyler

3 — Mihr-ü- meh ola anuñ müşterīsi ʿālemde
Pes ol āyīne-i ruḫsārı kim idrāk eyler

4 — Dāye-veş bād-ı ṣabā ġoncalaruñ gülşende
Her seḥer tāze gülāb ile yüzün pāk eyler

5 — Lebüñ āşüftesi olalı Ḫayālī güzelüm
Ḳanda bir ġonca görürse yaḳasın çāk eyler

135

1 — Dilberā ʿayş edelüm şimdi ṣafālar vaḳtidür
Ḳaçma ʿāşıḳdan perī yüzlüm vefalar vaḳtidür

2 — Bāġ-ı cennetdür yüzüñ eṭrāfı pürdür mīveden
Nola bir şeftalücük verseñ seḫālar vaḳtidür

3 — Ben gedādan yıġma ey dilber zekāt-ı ḥüsnüñü
Padişāhum dōstum lûṭf-u-ʿaṭālar vaḳtidür

4 — Dil esīr-i zülfdür hem çoḳdan ister vaṣlunu
Ola kim maḳbūl ola gece duʿālar vaḳtidür

5 — Bī-nevā olġıl Ḫayālī ḳaçmasun derseñ ḥabīb
Ehl-i ʿilme ḥörmet olmaz bī-nevālar vaḳtidür

---

134 F Ün A C — Ü Üv M
135 Ün C — Ü F Üv A M
[1] şimdi: ẕevḳ-u Ün

136

1 — Nigār gülşen-i ḥüsn içre gül budağıdur
Viṣāli güllerini der gōñül ki çağıdur

2 — ᶜAceb mi ol mehi pervāne-vār çigzinsem
Saᶜādetüm güneşi devletüm çerāğıdur

3 — Gōñülle ġamzesi ḳanlu biçaḳludur her dem
Bizümle şimdi o kāfir bu yolda yağıdur

4 — Ḥabāb-ı cam-ı meyüñ kim diler bozulduğunu
Ki şāh-ı şādīnüñ ol ḳırmızı otağıdur

137

1 — Talᶜatuñ cennet durağuñ selsebīl ırmağıdur
'Ārıżuñda ruḫlaruñ ṣu içre gül yaprağıdur

2 — Aḳduğınca eşk-i çeşmüm dilde artar tāb-ı ᶜaşḳ
Gözlerümüñ yaşı gūyā ol çerāğuñ yağıdur

3 — Yüz ṣuyun kūyuñde ister döke ḳara yerlere
Gōñlümü anda çeken ya ṣuyu ya ṭoprağıdur

4 — ᶜAşḳ oduna cān verür ᶜāşıḳ ḳaçar zāhid velī
Duzaḫı ᶜāşıḳlaruñ zāhidlerüñ ocağıdur

5 — Serv ḳaddüñüñ Ḫayālī ᶜaşḳ ᶜalem
Ahum odu şuᶜlesi bayrağıdur

---

136 Ün C — Ü F Üv A M
(Bu gazelin beşinci beyti eksiktir)
[3] bu yolda: resme Ün
137 Ün — Ü F Üv A M C
(Bu gazelin beşinci beyti bozuktur)

138

1 — Ḫastayem ġamdan helāk oldum bulunmaz çāreler
Bārī gelsün ḫaṭırum ṣorsun benüm ġam-ḫāreler

2 — Aġız açsun sīne-i sūzānum üzre şevḳden
Gül gibi ey lāle-ruḫ bu dāġ-ı āteş-pāreler

3 — Āteş-i āhum şirārıdur benüm ey māh-rū
Geceler göklerde yer yer seyr eden seyyāreler

4 — Mūm olubdur ey lebi şīrīn baña Ferhād-veş
Dāmen-i kūh-u belā üstünde seng-i ḫāreler

5 — Dāġlar ur yarelerle zīnet eyle cismüñi
Yaralardur ḫilᶜati ᶜaşḳuñ Ḫayālī yaralar

139

— eh-i kūyuñda ᶜuşşāḳa ruḫ-u zerd eşk-i ter ḫoşdur
Ki zīrā Kaᶜbe yolunda kişiye sīm-ü-zer ḫoşdur

2 — Dedüm merdümlerüñ ḫançer çeküb cān ḳaṣdin eylerler
Dedi maᶜẕūr ṭut billâh ikisi daḫi ser-ḫoşdur

3 — Raḳībe kūyum itidür deyüben iᶜtimād etme
Ḳuduzdur şāyed incide benüm ᶜömrüm ḥaẕer ḫoşdur

4 — Miyānuñı firāḳuñla ṣararmış ḳollara ḳocdur
Belinde sīm-ten dilberlerüñ zerrīn kemer ḫoşdur

5 — Dişi‿ile leblerin vaṣf et Ḫayālī ol dil-ārāmuñ
Bilürsin cümleden naẓma yine lāᶜl-ü-güher ḫoşdur

---

138 Ün — Ü F Üv A M C
139 Ün — Ü F Üv A M C

140

1 — Belālar bezmine sīnem benüm meyḫānedür derler
Ḳızarmış dāġuma meyle dolu peymānedür derler

2 — ʿAceb mi āfitāba şaʿşaʿa zencīr-i zer olsa
Ġamından sen hilāl-ebrū mehüñ dīvānedür derler

3 — Olanlar lücce-i baḥr-i muḥīṭ emvācına nāẓır
Gözüm yaşına nisbet bir ḳuru efsānedür derler

4 — Saña maʿmūr-u ʿālemdür diyenler baña hem nāṣıḥ
Ḥaḳīḳat gencine mālik olan vīrānedür derler

5 — Ḫayālī çarsū-yu ʿaşḳda müjgān-ı Mecnūnu
Ḫayāl-i zülf-ü Leylāya düzülmüş şānedür derler

141

1 — Raḳībüñ dilberā kūyuñda neyler
Ki ʿĪsā ile göke çıḳmadı ḫar

2 — Beni öldürmek içün nīze ile
Ne lāzım ey ḳaşı yā tīr-ü-gönder

3 — Yüzüñe beñzerem dese nola şu
Köpüklü bir delüdür nolsa söyler

4 — Ara yerde ṣovuḳluḳ edeli bād
El ucu‿ile görüşür oldu ʿar ʿar

5 — Ḫayālī tāb-ı ruḫsāruñ görüben
Eder Nūr ayetin her gece ezber

---

140 Ün — ÜF Üv A M C
141 Ün — ÜF Üv A M C

142

1 — ᶜAşkellerinde sīne belā kūhsārıdur
Kim tāze dāġı yer yer anuñ lālezārıdur

2 — ᶜAşk eli şāhiyem ġam-u-ġuṣṣa memālikūm
Başumda tāc-ı zer benüm ahum şirārıdur

3 — Dil kalᶜası belā-vü- meşekkat zemīnidür
Şehr-i beden cefā ile miḥnet ḥiṣārıdur

4 — Dāġ-ü-elif ki sīnede yer yer nişānedür
Bir serv-kadd-ü-lāle-ruḫuñ yādigārıdur

5 — Başında bir kadeḥ mey-i lâᶜlīn olan kişi
İki cihān vilāyetinüñ tācdārıdur

---

142 Üʀ — Ü F Üv A M C

Harf-üz-zā'

1

1 — Fakr ile fahr eyleyen dergāh-ı sulṭān istemez
Dūd-u āhı sāyesinde ṭāk-ı eyvān istemez

2 — Şol gedā kim kıldı istiġnā serīrin tekye-gāh
Ġonce-i Bād-āverd ile taht-ı Süleymān istemez

3 — Nār-ı ġamla dūd-u āhı sāyesinde nūr olan
Āfitābı kendüye şem^{c}-i şebistān istemez

4 — Şol gedā kim penbe-i dāġın demādem tāzeler
Gül koparmaz şāhdan geşt-i gülistān istemez

5 — Cāme-i zerrīni neyler vermeyen cisme vücūd
Sāyesinden ^{c}ār eden horşīd-i rahşān istemez

6 — İsteyen gelsün geçen geçsün ṣalādur ^{c}āleme
Pādişāh-ı ^{c}aşk dergāhında derbān istemez

7 — Salṭanat ṭablın kilīm altında ol şeh kim çalar
Hāy-u-hūy-u na^{c}ra-i kūs-u ġırīvān istemez

8 — Mesned-i horşīde vermez künc-ü tārikin gedā
Göz yuman seyr-i cihāndan mihr-i rahşān istemez

9 — Nūr görse şām-ı Kadre uġrayan kılmaz naẓar
Nitekim şeb-rev żıyā-yi māh-ı tābān istemez [**]

10 — Ey Hayālī bī-tekellüf hūn-u dil nūş eyleyen
Minnet ile Hıżr elinden Āb-ı Ḥayvān istemez

1 Ü F Ün A M C — Üv
[3] sāyesinde : ẓulmetinde A
[5] eden : eder F
[7] na^{c}ra-i : nāle-i A
[**] Bu beyit A F nushalarında yoktur

2

1 — Bülbül-ü gülzār-ı miḥnetdür dil-i ġamnākümüz
Aña gūyā kim ḳafesdür sīne-i ṣad-çākümüz

2 — Fürḳat öldürse beni ahum yeli‿ile ḥaşre dek
Gird-i bād olub ser-i kūyuñ dolanur ḫākümüz

3 — Varmışuz bir māh-rū şevḳi‿ile ġayrı ᶜāleme
Dūd-u āh-ı pür şererdür encüm-ü eflākümüz

4 — Her boyu servüñ düşüb ayağına yüzler sürer
Bir aḳar ṣudur bizüm gūyā ki ḳalb-i pākümüz

5 — Bulmaya‿idüñ ehl-i naẓm içre Ḫayālī imtiyāz
Dūr-bīn olmazdı böyle dīde-i idrākümüz

3

1 — Kākül-ü mişgīn-i cānānuñ perīşān- ḥāliyüz
Guṣṣanuñ ser-geştesi derd-ü-ġamuñ pāmāliyüz

2 — İḫtiyār etdük ġamı Ferhād ile Mecnūn ile
Tekye-i ᶜaşḳuñ bir iki üç nefer abdāliyüz

3 — Ḳaddümüz yay etmek ile menzil alduḳ oḳ gibi
Tīġ-veş ᶜuryānlaruz līkin cihān ḳattāliyüz

4 — ᶜUḳde-i çarḫuñ serāser añladuḳ eşkālini
Her ne kim ġāibdür anı bilmenüñ [**] remmāliyüz

5 — Ḫāce-i cāna metāᶜ-ı ġuṣṣayı almaḳdayuz
Biz Ḫayālī bu fenā bāzārınuñ dellālıyüz

---

2 Ü F Ün Üv A M C
[2] dolanur : dolana Ü Üv A M
[5] Bulmaya‿idüñ : Bulmasa‿idüñ A Bulmaya‿idi Ü F Üv
3 Ü F Ün A M C — Üv
[3] yay : ya Ün līkin : ammā Ün
[**] veya bulmanuñ
[5] ġuṣṣayı : ġussañı Ü F vaṣluñı C

4

1 — ᶜAşḳ içinde cānı teslīm etmedür tedbīrümüz
Böyle taᶜlīm eyledi evvel nefesde pīrümüz

2 — Ḳays bir dīvāne-i bī-ḳayd imiş līkin bizüm
ᶜĀleme ṣīt-ü-ṣadā salmışdürür zencīrümüz

3 — Kīmyā-yi ᶜaşḳa biz māliklerüz ṭālib bize
Bir ḳara ṭoprağ ise altun eder iksīrümüz

4 — Sāḳī-i bezm-i ḳażādur kāse-i ser sāġarı
Mey yerine ḳan sürer ol bezmde şemşīrümüz

5 — Ey Ḫayālī biz Kelāmullah-ı nāṭıḳ olalı
On sekiz biñ ᶜālem olmuşdur bizüm tefsīrümüz

5

1 — Yārī ḳılursa biz ölicek rūzigārumuz
Kūy-i nigāra ergüre bir gün ġubārumuz

2 — Atduḳ murād menziline ah oḳların
Taşlar dikildi oldu nişāne mezārumuz

3 — Gördükde yārı ah ile cān vermek isterüz
Naḳş-ı murād göstere dem ola zārumuz

4 — Ser-çeşme-i Ḥayātda ṣınsun sebū-yu cism
Tā kim bu yolda ola dürüst inkisārumuz

5 — Ölsek Ḫayālī derdümüzü ᶜāleme yine
Söyler zebān-ı ḥāl ile seng-i mezārumuz

---

4 Ü F Ün A M C — Üv
[1] taᶜlīm : telḳin A
[3] ṭālib bize : ṭālibleri A | ṭoprağ ise : ṭopraġa çal Ün
[4] ser: her Ü F Ün M
5 Ü F Ün A M C — Üv
[2] ah oḳların : tīr-i āhı ah M ahuñ oḳların Ün
[3] isterüz : isterin Ü F Ün M
[4] Tā kim : Nāgeh M
[5] derdümüzü ᶜāleme : derdüñi ᶜālemlere Ün

6

1 — Abdāl olalı dāġ iledür iftiḫārumuz
Mecnūn gibi ocaġ eridür iḫtiyārumuz

2 — Bir bād-ı ḳudretüz esicek ṣarṣılur zemīn
Bir āteşüz ki göklere erer şirārumuz

3 — Mihrüñ yolunda eyleyeli dehr bizi ḫāk
Ḫōrşīd ile muḳābele eyler ġubārumuz

4 — Ḫōş ṣoḥbetüz ki yār olıcak ᶜāleme bizi
Göstermeye ḳıyāmete deñlü mezārumuz

5 — Baḥrüz Ḫayālī mevcūmüz oldu suṭur-u naẓm
Merdüm-rübā neheng ile pürdür kenārumuz

7

1 — Bezm-i ġamda ṣanma giryānuz bizi ḫurremlerüz
Mey yerine ḳan yudar bir nice ṣāḥib-demlerüz

2 — Geçmesün bize taᶜallûḳ bendini nāgeh deyu
ᶜAḳl ile şol āşinālıḳ etmeyen sersemlerüz

3 — Biz ḥabāb-ı cāmumuz tāc-i Ḳubāda vermezüz
Bezm-i istiġnāda dolumuz içilen Cemlerüz

4 — Perde-i ġayb-ı hüviyyetde olan ebkāra biz
Cilvegāh-ı mümkināta gelmeden maḥremlerüz

5 — Ey Ḫayālī on sekiz biñ ᶜālemüñ biz ẓılliyüz
ᶜĀlem isterseñ bizi seyr eyle kim ᶜālemlerüz

---

6 Ü F Ün Üv A M C
[3] dehr : çarḫ A
[4] ṣoḥbetüz ki : ṣıḥḥatüz ki C | bizi : bizüm A C
[5] naẓm : ġamF
7 Ü F Ün Üv M C — A
[3] içilen : içilür Ü Üv

8

1 — Ṣanma sen cūy bizi biz aḳıcak deryāyüz
Ḫār-u-ḫasler götürüp gitmede bī-pervāyüz

2 — Pāyimāl etme bizi mūr görüp ey ġāfil
Mūr iken mār oluruz mār iken ejderhāyüz

3 — Eyledük himmetümüz cāhına ḫaḳanı gedā
Çalınur debdede-i şevketümüz Dārāyüz

4 — Yoġ iken dest kefümüzdedürür möhr-ü ḳabūl
Devleti zīr-i ḳadem ḳılmış iken bī-pāyüz

5 — Biz Ḫayālī bu gönül ᶜāleminüñ göklerine
Dā'imā şevk veren mihr-i cihān-ārāyüz

6

1 — Ḳurṣ-u mehle ḫūşe-i pervīn olaldan zādumuz
Ehl-i faḳr içre tenaᶜᶜumla çıḳubdur adumuz

2 — Bir şınıḳ sāġarda seyr-i mümkināta māliküz
Biz ḫarābāt ehliyüz böyle olur irşādumuz

3 — Tıfl gibi lûᶜb içün bir ḫāne ābād eylesek
Girmeden içine vīran eylerüz ābādumuz

4 — Ṣaydumuz murġān-ı ḳudsī-āşiyāndur olalı
ᶜAnkebūtī dām ile nūr-u başar ṣayyādumuz

5 — Cism-i pür-peykānumuz görüb Ḫayālī dedi ġam
Alamaz şāh-ı feraḥ bu ḳalᶜa-i pūlādumuz

---

8 Ü F Ün M C — Üv A
[1] Ṣanma sen : Ṣanmañuz Ün Sanmasun C
9 Ü F Ün A M C — Üv
[2] sāġarda : sāġarle Ün | böyle olur : yoḳdur bizüm M
[3] lûᶜb içün : laġv ile F A M | ābād : bünyād A C peydā : Ün

10

1 — Her dem cigerde var ola bir kanlu dāğumuz
Eyleñ duᶜā söyünmeye yanar çerāğumuz

2 — Düşdük ṭarīḳ-i meykedeye cām-ı bādeden
El çekmezüz ecel ṣımayınca ayağumuz

3 — Her dilbere ölümlü dirilmekdür işimüz
Derd ehliyüz bizüm bulunur ṣanma ṣağumuz

4 — Biñ söyleseñ kelāmuñu nāṣiḥ işitmezüz
Ṣīt-ü ṣadā-yi ᶜaşḳ ile pürdür kulağumuz

5 — Çekdük livā-yi āhı edüb göz yaşın sipāh
Iḳlīm-ı ᶜaşḳı almağa gördük yarağumuz

6 — Kılsun Ḫayālī ḳayd-i bedenden dili ḫalāṣ
Bir murğ-u zeyreküz nola ḳırsaḳ duzağumuz

11

1 — Nār ı firāḳa yandı dil-i nā-tüvānumuz
Gūyā zebāne oldu o nāra zebānumuz

2 — Çeşm-i siyāhı yādına olduḳda cān revān
Ḥavrāya sürmedān ola her üstüḫānumuz

3 — Ol bīşeyüz bu vādī-i terk-i fenāda kim
Ḳaplan-ı çarḫa pençe urur arslanumuz

4 — Biz ḫod havāya munḳalib etdük vücūdumuz
Sāye daḫi ne günlere bekler ki yanumuz

5 — Kendü gibi Ḫayālī güzel kendü ᶜaksidür
Mir'āt-ı dil nigāra yeter armağanumuz

---

10 Ü F Ün A M C — Üv
[4] nāṣiḥ : zāhid Ün
[5] āhı : āh A
[6] ḳayd-i : naḳd-i C | bedenden : cihāndan A | ḳırsaḳ : ḳursaḳ C
11 Ü F Ün A M C — Üv

12

1 — Rūz-u rūşenden nola enver olursa şāmumuz
Mihr-i ᶜālem - tābdan yaḳar çerāġı cāmumuz

2 — Ten ġubār-ālūde dil āvāre-i kūy-u belā
Gird-i bād-ı rāh-ı ᶜaşḳuz yoḳdürür ārāmumuz

— Biz ne ᶜālemde uçar murġuz göre-idüñ zāhidā
Gülşen-i ᶜālemde olmasa taᶜallūḳ dāmumuz

4 — Vaṣl ile yār olmazuz hecrüñ ḳulu ḳurbānıyuz
Biz melāmet ehliyüz nā-kāmlıḳdur kāmumuz

5 — Ey Ḫayālī ᶜālem-i naẓma Süleymānuz bugün
Ḫātem-i ᶜaşḳuñ nigīninde yazıldı nāmumuz

13

1 — ʿĀşıḳuz dervāze-i şehr-i melâmet beklerüz
Zāhid-āsā ṣanma kim kūy-u selâmet beklerüz

2 — Bīsütūn-u ᶜaşḳda çalındı ṭabl-ı sīnemüz
Biz daḫi Ferhād-veş derbend-i miḥnet beklerüz

3 — Ḫāce-i ᶜaşḳuz bugün bāzār-ı mihr-i yārda
Naḳd-ı cānla almaġa kālā-yi vuṣlat beklerüz

4 — Ḫūn-u dil nūş etmege peymānesinde dāġumuñ
Meclis-i ᶜuşşāḳda aṣḥāb-ı ṣoḥbet beklerüz

5 — Ey Ḫayālī Şāh-ı gerdūn dergehinde ẕerre-vār
Āfitāb-ı ᶜālem-ārā gibi şöhret beklerüz

---

12 Ü F Ün Üv A M C
[5] yazıldı : ḳazıldı A
13 Ü F Ün A M C — Üv
[1] Zāhid-āsā ṣanma kim : Zāhidā sanma bizi C ṣanmañuz Ün
[3] cānla : cānı Ü F A M C

14

1 — Ḳayddan āzādeyüz kūy-u ferāġat beklerüz
Naḳd-i ṣabruñ genciyüz künc-ü ḳanāᶜat beklerüz

2 — Sākin-i çāh-ı ṭabīᶜat edeli devrān bizi
Ey ḳamer-ruḫ pertev-i necm-i hidāyet beklerüz

3 — Ḫaylıdan pīr-i muġanuñ sākin-i dergāhıyuz
Kāmrān-ı ᶜālemüz bāb-ı saᶜādet beklerüz

4 — ᶜAşḳ eli sulṭānınuñ serdārıyuz Mecnūn gibi
Ġam sipāhın cemᶜ edüb şāhum vilāyet beklerüz

5 — Çün Ḫayālī-nām bir şeydāya uyduñ ey refīḳ
Sen selāmet ol ki biz kūy-u melāmet beklerüz

15

1 — Ṣanma ki dilde sūzum peykānlaruñ eritmez
Oldur aḳan gözümden yaş demler oldu gitmez

2 — Sīnemde eşk-ü-āhum berg-i ġam etdi ḥāṣıl
Āb-u-havā olunca bir ḫākden ne bitmez

3 — Nefsüñ cefālarından cān Yūsufuna ġam yoḳ
Olur ᶜAzīzi Mıṣruñ çāh-ı belāda yatmaz

4 — Deyr-i belānuñ oldum āhumla erġanunu
Ah ol bütüñ elinden feryādumı işitmez

5 — Vuṣlat Ḫayālī geçdi fürḳat demi erişdi
Zehr-i firāḳ-ı dilber cānın kimüñ acıtmaz

---

14 Ü F Ün C — Üv A M
[5] nām : gibi C
15 Ü F Ün A C — Üv M
[2] ḫākden : ḫākde C

16

1 — Kūy-i vefāda bir güzelüñ ḫāk-i rāhıyuz
Ey ᶜaşḳ devletüñde cihān pādişāhıyüz

2 — Laᶜlüñ ġamıdürür bize cānā ġıdā-yi rūḥ
Ḳapuñda ḳan bahāsını yer bir sipāhīyüz

3 — Bād-ı havāñ ile yele verdük ḳarārumuz
Biz ḫırmen-i maḥabbetüñüñ berg-i kāhıyuz

4 — ᶜAşḳundaki belālaruñ uġrar geçer bize
Şehr-i maḥabbetüñ güzelüm şāh-rāhıyuz

5 — Biz ey Ḫayālī sūḫte-i sūz-u Ḫusrevüz
Ḥüsn-ü edāda līk şenā-gū-yu Şahīyüz

17

1 — Ḫām iken mīve-i cevrüm deme mebẕūl olmaz
Şanma ey naḫl-i cefā ḳurtarasın ol olmaz

2 — Çīn-i zülfüñde göñül var mı giriftār degül
Ḫāl-i hindūña senüñ Rumda kim ḳul olmaz

3 — Rāh imiş ᶜaşḳ dile bī-elem-i gerd-i fenā
Kişver-i şehr-i baḳāya bu ḳadar yol olmaz

4 — Olmuşam Ḳays ile Ferhāda muᶜādil ammā
ᶜAşk eli beglerinüñ sancaġı maḥlūl olmaz

5 — Keştī-i bādeyi gel Tuncaya ḳarşu çekelüm
Ey diyen Edrinede ẕevk-i Stanbul olmaz

6 — Ḳadem-i himmetinüñ gerd-i felek - seyrinden
Gün mü var mihr-ü-mehüñ gözleri mekḥūl olmaz

7 — Edeli kendüyi tefvīż Ḫayālī Ḥaḳḳa
Düşmen-i rū-siyehüñ āline meşġūl olmaz

---

16 Ü F Ün A M C — Üv
[1] vefāda : belāda A
[3] havāñ : havā Ü
[4] ᶜAşḳuñdaki belālaruñ : ᶜaşḳuñ ġamı belāları C
17 Ü F Ün Üv C — A M
[3] baḳāya : belāya Ü F

18

1 — Seyre ol ruhsārı şanmañ zülf-ü dildārum komaz
Yārī kılmaz ṭāliᶜüm baht-ı siyeh-kārum komaz

2 — Ol metāᶜ-ı cevrini dā'im şatar bir gün benüm
Āteş-i āhumla germ olmaġa bāzārum komaz

3 — Baña ᶜālem nice ḥayrān olmasun kim ᶜaşk-ı yār
Cürᶜadān-ı sīnem içre gizlü esrārum komaz

4 — Sevdügüm budur şarāb-ı ᶜaşkı diñletmez baña
ᶜAklumuñ efsānesin nāmūs ile ᶜārum komaz

5 — Nālelerle diñdürürdüm sıklıġın bülbüllerüñ
Ey Ḫayālī neyleyem ol yüzü gülzārum komaz

19

1 — Biz şeb-i ġamda aha mensūbuz
Ya'nī dūd-u siyāha mensūbuz

2 — Zer kemendin güneş atub çıkamaz
Bir yuca bārigāha mensūbuz

3 — Yakamaz bizi āfitāb-ı sitem
Çünki Żıll-i İlāha mensūbuz

4 — Gün gibi başumuz ererse göğe
Sāye-ves ḫāk-i rāha mensūbuz

5 — Kūy-i ᶜaşkuñ gedāsı çakeriyüz
Biz begüm pādişāha mensūbuz

6 — Şubh kesb-i şafa eder bizden
Şevkde mihr-ü-māha mensūbuz

7 — Lûṭf-u Ḥakka Ḫayālī muntaẓıruz
Gerçi biñ biñ günāha mensūbuz

---

18 Ü F Ün Üv C — A M
[2] dā'im : her gün Ün | benüm : beni Ün
19 Ü F Ün Üv C — A M
[3] bizi āfitāb-ı sitem : āfitāb-ı cevr bizi Ün
[6] Şubḥ kesb i şafā eder : Şubḥ-u şādık şafā alur Ün

20

1 — Ḫarımı bu çemenüñ naḫl-i dil-ārā bilürüz
Açılan nergisini dīde-i bīnā bilürüz

2 — Etmezüz peşşeye biz pīlden eksük naẓarı
Zerreyi mihr görür ḳaṭreyi deryā bilürüz

3 — Sāġar-ı meykedeyi āyīne-i Iskender
Gūşe-i ᶜişretini kişver-i Dārā bilürüz

4 — ᶜAşḳ eli begleriyüz şehler otaġin tuġun
Dāġ-ı ḥirmān ile ᶜāşıḳ ḳuru sevdā bilürüz

5 — Naḳş-ı cānānı her āyīnede seyrān eyler
Biz Ḫayālī seni bir ᶜāşıḳ-ı şeydā bilürüz

6 — Düreli dest-i felek defterini Mecnūnuñ
Kişver-i ᶜaşḳa seni ṣāḥib-i ṭuġrā bilürüz

21

1 — Dāimā seng-i celā atmaḳdadur cānānumuz
Oldürür maᶜmūr eden bu ḫāṭır-ı vīrānumuz

2 — Sīne-i pür dāġ ile ṭāvūs-u hāġ-ı ᶜizzetüz
Gel temāşā eyle ᶜarş-ullāhda cevlānumuz

3 — Bādemüz ḫūn-u cigerdür ṣoḥbet-i ḫāṣ eylesek
Vāmıḳ-u-Ferhād-ü- Mecnūndur bizüm yārānumuz

4 — ᶜĀlem-i ᶜaşḳuñ müebbed şāhıyuz Mecnūn gibi
Taḫtdan tābūta naḳl etmek degüldür şānumuz

5 — Şöyle tīr-endāz-ı meydānuz ki çarḫ-ı Aṭlası
İgne aṭlasdan geçer gibi geçer peykānumuz

6 — Ḥamdülillâh sāyesinde ḫōş geçürdi bendesin
Serv-i bāġ-ı salṭanat Sulṭān Süleymān Ḫānumuz

7 — Çār - dīvār-ı ᶜanāṣırdan Ḫayālī maḥbesüz
Yūsuf-u Mıṣr-ı ḳıdem olmuşdürür mihmānumuz

---

20 Ü Ün Üv C -- F A M
[1] bīnā : raᶜnā Üv
21 Ü F Ün Üv A M C
[3] Bu beyit yalnız A nushasında vardır
[5] Bu beyit yalnız A nushasında vardır

22

1 — Ṣōfī ṭarīḳ-i ᶜaşḳda biz derd esīriyüz
Ḫūn-u cigerle dem geçüren merd esīriyüz

2 — Aġyāra yüz niyāz ederüz yārı görmege
Fānī cihānda ḥayf ki nāmerd esīriyüz

3 — Naḳd-i dü kevni ṭutmaġa bir zāra ḥāżıruz
Girdük ḳumārḫāneye biz nerd esīriyüz

4 — Dāġ-ı melāmet olmasa dilde açılmazuz
Gülzār-ı derd bülbülüyüz verd esīriyüz

5 — Gördük Ḫayālī nūr-u Ḥaḳı ṣanma sen bizi
Zerrat gibi mihr-i cihān-gerd esīriyüz

23

1 — Gerçi ki bu gün cürᶜa gibi pestlerüz biz
Şol bezm-i ṣafā cāmın içen mestlerüz biz

2 — Gencīne-i ᶜummānı siler ceyb-i cihāndan
Naḳd-i dü cihān ṭālibi ter-destlerüz biz

3 — Naḳl edemezüz ġayrı yere kūy-i cünūndan
Çūn silsile-i ᶜaşḳ ile pā-bestelerüz biz

4 — Yüz şükr ḳomaduḳ eşerin ismüñ-ü-resmüñ
Şol nīst maḳāmında olan hestlerüz biz

5 — Oldu mezemüz ṭaᶜne-i aġyār Ḫayālī
Şol bezm-i ṣafā cāmın içen mestlerüz biz

---

22 Ü Ün — F Üv A M C
23 Ü F Ün C — Üv A M
[1] içen : içer C

24

1 — Sīnemüzden der bunu eşbāha rūh-i pākümüz
Kim bizüz hayy-i ebed yokdur ecelden bākümüz

2 — İki ᶜālem şaydumuz oldu temāşā bundadur
Aña baġlamaġa istiġnā eder fitrākümüz

3 — Kişver-i ᶜirfāna şāhuz bī-serīr-ü-bī-külāh
Zāhidüz ammā ki yokdur tācümüz misvākümüz

4 — Nūr-u Hakkı ᶜayn-ı hakk‿ile temāşā eyledük
Bakamaz ol nūra gördük dīde-i idrākümüz

5 — Biz Hayālī bahr-ı tahkīkuz ne bilsün ᶜumkumuz
Zeylümüzde cüst-ü-cū eden has-ü-hāşākümüz

25

1 — Verme dil-ü-cān nakdin cānāne kabūl etmez
Bir derdini isterseñ yüz cāna kabūl etmez

2 — Mescidde yerüm yokdur mecnūn olalı kıblem
Rüsvā-yi cihānem kim meyhāne kabūl etmez

3 — Nāṣih sözünüñ gerçi çok vaᶜde-i ferdāsı
Ammā ki benüm göñlüm efsāne kabūl etmez

4 — Bilmem nice mecnūnam hem-sohbetüm olmaġa
Zencīr-i melāmetde dīvāne kabūl etmez

5 — Dedüm ki ġamuñ dursun göñlünde Hayālīnüñ
Dedi bu safā genci vīrāne kabūl etmez

---

24 Ü F Ün Üv C — A M
[3] Zāhidüz : Zāhidā F C
[4] hakk‿ile : hakk‿ilen Ün
25 Ü F Ün A M C — Üv
[1] yüz : biñ M

26

1 — Ṣol mürīd-i pīr-i ᶜaşḳuz kim ḫılāfet isterüz
Ḥāṣılı bu yolda güstāḫuz icāzet isterüz

2 — Nola himmet etseler yāruñ diyār-ı vuṣlatın
Biz de bu ᶜaşḳ erlerinden bir vilāyet isterüz

3 — Tā ḳıyāmet rāh-ı ᶜaşḳuñda ölüb dirilmege
Bir güzel maḳṣūdumuz ammā ḳıyāmet isterüz

4 — Tālibüz biz fitne-i āḫır zamāna dōstlar
Gör nice dīvāneler olduḳ ki āfet isterüz

5 — Ey Ḫayālī gerçek erler eşiginde ṣoyunub
Bu yalan dünyā libāsından ferāġat isterüz

27

1 — Gülşen-i ᶜālemde bir mevzūn nihāli gözlerüz
Baḳmazuz bir serve ḥadd-i iᶜtidāli gözlerüz

2 — Ṣūret-i ḫūba nazar ḳılduḳca biz iḫlāṣ ile
Zāhidā nūr-u cemāl-i Ẕülcelāli gözlerüz

3 — Terk edüb bezm-i ġurūru olmuşuz ehl-i sürūr
Dürd ile ālūde bir ṣınmış sifāli gözlerüz

4 — Mu miyānuñ vaṣf edelden nükte-dān-ı ᶜālemüz
Dīde-i idrāk ile ince ḫayāli gözlerüz

5 — Çār yāra bende Şāhuñ bendesine bendeyüz
Biz Ḫayālī merdüm-ü ṣāḥib-kemāli gözlerüz

---

26 Ü Ün — F Üv AŞM C
27 Ü F Ün A C — Üv M
[1] ḥadd-i : ḳadd-i F C

28

1 — Tenüm ᶜaşķ ateşi yaķsa ġam-ü-derde günah olmaz
Maḥabbet şehridür bunda vezīr-ü-pādişāh olmaz

2 — ᶜAceb bilsem ne ᶜālem mihrisin senden gün olmaz kim
Sarāy-i dehr rūşen ḫāne-i merdüm siyāh olmaz

3 — Ben ol çālāk-reftār-ı ġınāyem kim ṭarīķumde
Ferīdūn tācı Keyḫusrev külāhı gerd-i rāh olmaz

4 — Nice gelsün ferah gönlüm diyārı seyrine bunda
Semūm-u hecr-ü-berķ-i āhdan ḫurrem giyāh olmaz

5 — Ḫayālī itlerüñ silkinden oldu‿ise zihī devlet
İki ᶜālemde bundan özge aña ᶜizz-ü-cāh olmâz

29

1 — Zülf-ü yāra sünbül-ü pür-tāb beñzer beñzemez
Leblerine ġonca-i sīrāb beñzer beñzemez

2 — Penbesine dāġumuñ her gece reşk eyler ķamer
Şuᶜlesine ahumuñ mehtāb beñzer beñzemez

3 — Taᶜne oķların atar ķaşuñ kemān-ı Rüstem'e
Kirpügüñe ḫançer-i Söhrāb beñzer beñzemez

4 — Vādī-i ᶜaşķ içre oldum Kāᶜbe-i aṣḥāb-ı şevķ
Sīnemüñ her naᶜline miḥrāb beñzer beñzemez

5 — Her sifāl-i kelbi tā gördüm Ḫayālī Cām-ı Cem
Devletine şevket-i Dārāb beñzer beñzemez

---

28 Ü F Ün Üv C — A M
[5] İki ᶜālemde bundan özge aña : iki ᶜālemde aña bundan özge Ü İki ᶜālemde bundan özge hiç bir Üv C İki ᶜālemde bundan özge kim F
29 Ü A — F Ün Üv M C
[1] ķamer : felek Ü
[2] atar : ata A

30

1 — Hecrinde göñül vuṣlat-ı cānāna erişmez
Maḥşer günüdür ten ne içün cāna erişmez

— Ṭālib ki yüzün görmege erişmedi yāruñ
Bülbül gibidür kim gül-ü ḫandāna erişmez

3 — Ḳaçan ere eşigüñe yüz sürmege ḫōrşīd
Kim māh-ı felek menzil-i Ḳeyvāna erişmez

4 — Servi boyuña dest-i çinār ere mi ey dōst
Ṭūbā daḫi ol ḳadd-i ḫırāmāna erişmez

5 — Dil-ḫasta Ḫayālīyi gören der ki dirīġā
Bīçāre ölür derd ile dermāna erişmez

31

1 — Bu cemālüñ şemᶜine pervāne gelmişlerdenüz
Yanalum ey şemᶜ-i rūşen yana gelmişlerdenüz

2 — Cerr edüb eytām-ı eşküm kūyuñu devrān eder
Merḥamet kıl dōstum iḥsāna gelmişlerdenüz

3 — Itlerüñle āşinā olmaġ içün ey nāzenīn
Nāzügāne kūyuñu seyrāna gelmişlerdenüz

4 — Zāhidā maḥbūb-u-meyden gel bizi menᶜeyleme
Biz ezelden bu yola rindāne gelmişlerdenüz

5 — Vaṣf-ı ḫaddüñle Ḫayālī tāze dīvān bağladı
Pādişāhum ṣunmaġa dīvāna gelmişlerdenüz

---

30 Ün — Ü F Üv A M C
31 Ün — Ü F Üv A M C

32

1 — Dem geçer mi kim müjeñ cellād olub ḳan istemez
Lâḥẓa mı var kākülüñ ḥālüm perīşān istemez

2 — Gün geçer mi yüzde ḫaṭṭuñ fitneye meşḳ etmeye
Hafta mı var leblerüñ uçurmaġa cān istemez

3 — Ay olur mu yüzde ḫālüñ ẓulme . . . . . [**] olmaya
ʿĪd-i vaṣla yıl mı vardur ġamze ḳurbān istemez

4 — Dehr būstānında bir gül mü bitürür rūzigār
Bülbül-ü gūyāsını nālān-ü-giryān istemez

5 — Sīnesinde dāġına küynüklü nānum var dīyen
Afitābuñ ḳurşunu tennūruna nān istemez

6 — Dāġlarla kūy-u cānānı Ḫayālī geşt eder
Var mı bir ṭāvūs kim gülşende cevlān istemez

---

32 A — Ü F Ün Üv M₄C

**] «Serd» gibi okunan bir kelime varsa da yanlıştır.

Ḫar üs-sīn

1

1 — Ġam yoḳ felekde olmaz ise āşikār şems
Beadür cihāna Sāye-i Perverdigār şems

2 — Kūyuñda bir ḳalender-i rūşen-żamīrdür
Oldu cemalüñ ayına āyīne-dār şems

3 — Germ olduġında ḥüsnüne görse cemālüñi
Girür ḥicāb-ı ebre olur şermisār şems

4 — Pervīni beñzedür yüzüñ üstünde beñlere
Meh ḫırmenine anuñ içün od ṣalar şems

5 — Yaḳdı sipihr sīnesine dāġ-ı mihrüñi
Oldu o dāġ ey yüzü gül nāmdār şems

---

1 Ü Ün A — F Üv M C
[1] felekde : felekden A

Ḥarf-üş-şīn

1

1 — Yār içün eyleyicek gözle göñül tende savaş
Yürek ol rezmde meydāna getürdü nice baş

2 — Cān metāᶜını tecemmül deyü terk etmeyicek
Pīr-i ᶜaşḳ etmedi Ferhād ile Mecnūnu tırāş

3 — Çekmek içün ḳuru sevdālarını kākülüñüñ
Ḳara yazu imiş alnumda benüm bu iki ḳaş

4 — Māder-i ᶜaşḳ getürdükde beni dünyāya
Kılmış ol dem beni Ferhād ile süt ḳardaş

5 — Baḥr çalḳandı aşaġa yuḳaru olmadı
Lücce-i ṭabᶜ-ı Ḫayālīye bedel gevher-pāş [**]

6 — Yā Rab ol demde Ḫayālīye enīs et fażluñ
Lâḥid içre ḳalıcaḳ dil yaluñuz bir ḳuru baş

---

1 Ü F Ün A M C -- Üv

[1] rezmde : bezmde Ü F Ün M | nica : çoḳ C

[2] terk . ᶜadd C

[4] Kılmış : etmiş Ün A

[**] bu beyit yalnız A ve C nushalarında vardır «Ş» kafiyesinin 3 üncü gazelinin mahlas beyti bu ĝazelin (6) ıncı beytine ma'na itibariyle çok yakın olduğu için bu gaze'in asıl mahlas beyti A ve C nushalarındaki bu beyit olacaktır

2

1 — Dünyā maḥabbetini gönülden edüb tırāş
Kıldum ṭarīḳ-i Ḥaḳda erenler gibi maᶜāş

2 — Faḳr oḳları‿ile ḳaddümi yā ḳıldı rüzigār
Devlet benüm ki egmedüm iki cihāna baş

3 — Demlerdürür ki ḫāk-i rehüñden urur demi
Aǵarsa gözlerüm demidür çok geçürdi yaş

4 — Kim görse yüzde dāne-i ḫālüñ dögünmege
Destine āsiyāb gibi alsun iki ṭaş

5 — Olma Ḫayālī vaṣlı metāᶜına müşterī
Biçdürme rāst ḳaddüñe hicranlı bir ḳumaş

3

1 — Gördü ki ḳıblegāh-ı cihāndur ol iki ḳaş
Eksüklügün hilāl bilüb egdi aña baş

2 — Ahum odu ışıḳlıǵ ederdi ḳażā henüz
Tīǵ-i hilāl ile felegi etmeden tırāş

3 — ᶜİsā gibi tecerrüdü ergür feleklere
Tā ḳurṣ-u āfitāb ile sen edesin maᶜāş

4 — Ḫārāda lāle kim görünür çeşme kim aḳar
Ferhād içün geh aǵladı ḳan gāh dökdü yaş

5 — Cānā Ḫayālī derdüñ ile dirilür senüñ
Şol dem ki ḫākde yalıñuz ḳala ḳuru baş

---

2 Ü F Ün A M C — Üv
[4] Kim görse yüzde dāne-i ḫālün dögünmege : Kim diler ise dāne-i ḫālüñ dögünmege M Kim görse yüzde dāne-i ḫālüñi dögmege Ü A | āsiyāb gibi alsun iki : āsiyā gibi olsun ol C
3 Ü F Ün A M C — Üv
[5] dirilür : eglenür C

4

1 — Ḫayālüñ hemdemi yaşum düşüb ruḫsāra yaşdanmış
Nedīm-i şāhdur kim bāliş-i zerkāra yaşdanmış

2 — Hilālī cāmdan sen içmede her dem şafaḳ-gün mey
Otağañ mest olub başuñdaki destāra yaşdanmış

3 — Belā kūyunda gördüm arḳa vermiş ḫāra bir ᶜāşıḳ
Ḳanatmış tāze dāğın ḫārlar gülzāra yaşdanmış

4 — Ḳomuş bir ṭaşa Mecnūn baş görmüş düşde Leylīsin
O ṭaşı nice yıllar ara ḳocmuş ara yaşdanmış

5 — Ḫayālī ruḫları‿ile zülfüne yaruñ esīr olmuş
Güneş yollara düşmüş sāyeler dīvāra yaşdanmış

5

1 — Bīsütūnuñ gördü kim tīġi‿ile ṭaşı var imiş
Geldi başın egdi Ferhāduñ tırāşı var imiş

2 — Ḳāmet-i Leylī içün Mecnūn-u miḥnet-dīdenüñ
Şuᶜlesinden ahınuñ zerrīn ḳumāşı var imiş

3 — Yaş añılsa merdüm-ü çeşmüm ḳadar görmüş geçer
Gözlerüm yaşınca ᶜummānuñ da yaşı var imiş

4 — Tut dilüñ kendüñ de epsem ol be ġayretsüz deyu
Şemᶜ ile pervāne miskīnüñ ṣavaşı var imiş

5 — Bir ṣanem sevmiş Ḫayālī ḳıble edinmiş yüzün
Bir ser-āmed kāfirī - miḥrāb ḳaşı var imiş

---

4 Ü F Ün A M C — Üv
[3] Belā kūyunda : ser-i kūyuñda Ün A
5 Ü F Ün A M C — Üv
[2] ahınuñ : dāğınuñ M
[4] epsem : teslīm M
[5] kāfirī-miḥrāb : kāfirüñ miḥrābī A

6

1 — Lebüñ ᶜaksi düşüb mirʾāta ey meh-pāre y
Yatur ᶜĪsā ṣanasın mihr-i pür-envāra yaşdanmış

2 — Cefā bünyād edelden yār şekl-i kāhda gördüm
Ṣarardub çehre derd ehli yatur dīvāra yaşdanmış

3 — Ḥasedden yere çalmış şīr-i çarḫ evreng-i ḫōrşīdi
Görüb Ḳaysı peleng-i ḳulle-i kühsāra yaşdanmı

4 — Cemāl-i dōst her yüzden ẓuhūr etmiş temāşā ḳıl
Geh olmuş çehre gāhī zülf olub ruḫsāra yaşdanmış

5 — Kül olmuş āteş-i şevḳinde bülbül kebk-i kühsārī
Edinmiş sāyebān bir ḫārı seng-i ḫāre yaşdanmış

6 — Şarāb ı ᶜaşḳ ḫōş ḳattāl imiş içmiş iki ᶜāşıḳ
Yıḳılmış biri ṣaḥrada biri kühsāra yaşdanmış

7 — Ḫayālī çarḫa dayanma bilürsin ḫōd ḳarārı yoḳ
Ṣu nādānlar gibi kim günbed-i devvāra yaşdanmış

7

1 — Egerçi görmez ey ḥūr-u behişt ehl-i cinān āteş
Ruḫuñdan göñlüme ṣaldı ᶜizāruñ nāgehān āteş

2 — Ten-i zerdümde her tīrüñ olaldan ḳana müstaġraḳ
Neyistāndur ki peydā eyledi faṣl-ı ḫazān āteş

3 — Belāya merd olanlar ṣabr eder nāmerd olan döymez
Tamām olsa ᶜayārı etmez altuna ziyān āteş

4 — Ḫarābāt içre her peymānede ᶜaksüñ görünmezse
Cehennem ola peymāne şarāb-ı erġavān āteş

5 — Maḥabbet nārına yanmış göñüller seyrine vardı
Ḫayālī bendeñe olsa nola vird-i zebān āteş

---

6 Ü Ün A C — F Üv M
[7] ḫod : kim Ün çün A
7 Ü F Ün A M — Üv C
[3] döymez : durmaz A görmez Ü
[5] Maḥabbet : melāmet Ün | vardı : geldi : A

8

— Güldürmez ādemi dehr aḳıtmayınca göz yaş
Oğlana süt verilmez ağlamayınca ḳardaş

2 — Şordum lebini yāruñ hemşīre çıḳdı Şīrīn
Bennā-yi çeşme-i şīr süt bir benümle ḳardaş

3 — Ḳıble yüzünde zülfü Leylā ḳabīlesinden
Bed-nām-ı ʿālem oldu Mecnūn benümle adaş

4 — Olsañ ḳayırmaz ey dil *geh* şād-ü-gāh ġamgīn
Eyü yavuz geçürür elbette şaġ olan baş

5 — Yāruñ lebin Ḫayālī görmüş degül göz ammā
Ah ol göz ile ol ḳaş ah ol göz ile ol ḳaş

---

8 Üb A-Ü F Üv M C

Fī Ḥarf-iṣ ṣād

1

1 — Ey ah pāy-i himmeti bu nüh ḳıbāba baş
Māhı müşerref eyle ruḫ-u āfıtāba baş

2 — Gözden revān olub yetiş ey ḫūn-u dil yetiş
Ol yār bezm-i vuṣlata geldi şarāba baş

3 — Bu mümkināta şaḥnelik etdüñ yeter yeter
Kim der saña kim ikide birde ḫarābe baş

4 — Ol serv serkeş ah ise serkeş sen ey yaşum
Rūy-u niyāzı şu gibi yüz sür türāba baş

5 — Ḫaṭṭuña ḳara baḫt demişdür Ḫayālīnüñ
Bu möhr-ü ʿanberīnini ol lāʿl-i nāba baş

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[3] kim : ki Ün

Fī ḥarf-id-ḍād

1

1 — Derd-ü-ġama merd olmadur ᶜaşḳ içre ᶜālemden ġaraż
Insān-ı kāmil gelmedür Ḥavvā-vü-Ādemden ġaraż

2 — Bülbül gibi zār olmadur berg-i ḫazān-veş ṣolmadur
Keyfiyet-i ᶜaşḳ olmadur şol sāġar-ı Cemden ġaraż

3 — Bulub ulu bir ḫānedān ki‿ola naẓar-gāh-ı cihān
Göz yaşın etmekdür revān Kâᶜbe‿ile Zemzemden ġaraż

4 — Ādemlik insān olmadur miᶜrāc-ı rūḥu bulmadur
ᶜĪsā vücūda gelmedür nefḫ ile Meryemden ġaraż

5 — Ṣorsañ Ḫayālīden ḫaber derdüñle çoḳ demler sürer
Gözden döküb ḫūn-u ciger bu demdür ol demden ġaraż

1 Ü — F Ün Üv A M C

Ḥarf-ül-ᶜayn

1

1 — Ḫūn-u dil bāde ḫayāl-i dōst hemdem ah şemᶜ
Gönlümü gāhī şarāb-ü-şāhid egler gāh şemᶜ

2 — Her ḥabāb-ı mey verür ᶜālem fenāsından ḫaber
Gösterür her gece ᶜömrüñ olduğun kūtāh şemᶜ

3 — Ḳalur idi perde-i şām-ı ᶜademde kāināt
Olmasañ maḫlūḳa cümle yā Resūlallah şemᶜ

4 — Tā benān-ı muᶜcizüñ ḳılduñ çerāğına fetīl
Ḳudereti eyvānına Ḥaḳḳuñ olubdur māh şemᶜ

5 — Ẓulmet-i ᶜişyānda kim ḳalsa olur aña delīl
Var ise nūr-u ruḫuñdan yaḳdı Beytullah şemᶜ

6 — Ey Ḫayālī ḳılma ahı lûṭf-u Ḥaḳ mebẕūldür
Rūz-u rūşende erenler yaḳmadı bī-rāh şemᶜ

2

1 — Şevḳ āteşi‿ile yaşını edüb niṡār şemᶜ
Oldu havā-yi ᶜaşḳuñ ile bī-ḳarār şemᶜ

2 — Pervāne şām-ı vaṣla budur ṭālib olduğu
Gösterdi dōst naḳşını āyīne-vār şemᶜ

---

1 Ü F Ün Üv A M C

[1] Gönlümü gāhī : Gāhī gönlümü F

[3] şām-ı ᶜademde kā'ināt : çāh-ı dalāletde cihān A / olmasañ maḫlūḳa cümle : nūr-u şerᶜüñ olmasa‿idi A

[4, 5] Bu iki beyit yalnız A nushasında vardır.

[6] Bu beyit A nushesında yoktur.

2 Ü Ün A — F Üv M C

3 — Ergürmege firāḳ şebin ṣubḥ-u vuṣlata
Peykān-ı tīrüñ oldu baña şuʿle-dār şemʿ

4 — Yalın edüb ḳılıcın ışıḳ geydi başına
Pervānelerle ḳılmaġ içün kārzār şemʿ

5 — Şol āfitābuñ ol ḳulu kim ḳaʿr-ı baḥrde
Andan yaḳar Ḫayālī dür-ü şāhvār şemʿ

3

1 — Bilsem ne gördü ol ṣanem-i sīm-tende şemʿ
Iḳlīm-i şāma server iken oldu bende şemʿ

2 — Fānūsa yol bulub giricek yandı ṣanmañuz
Pervānesi ile yatmadı bir pīrehende şemʿ

3 — Beñler yüzünde sūḫte pervānelerdürür
Var mı ʿiẕār-ı yār gibi bir kūşende şemʿ

4 — Fānūs-u ālini getürüb geldi lāleler
Bezm ehli yaḳmasun deyu ṣaḥn-ı çemende şemʿ

5 — Maġlūb-u ḫᾱb-ı ġaflet olan mürde-dillere
Tā ṣubḥ olunca eyledi dün gece ḫande şemʿ

6 — Oldum Ḫayālī Rūmda bir şāha bende kim
Ednā naẓarla yaḳa söyünse Yemende şemʿ

4

1 — Derd-i dil söyler zebān-ı ḥāl ile her gāh şemʿ
ʿAşḳ ṭavrından eder pervāneyi āgāh şemʿ

[3] Subḥ-u : rūz-u A / tīrüñ : tīġuñ Ü Ün
[4] Geydı : gibi A / ḳılmaġ içün: ḳilmaġa çün Ün A
3 Ü F Ün Üv A C — M
[1] Bilsem : Bilmem A
[2] ṣanmañuz: demeñüz Ün
[4] getürüb : götürüb A
[5] Bu beyit yalnız Ün nushasında vardır.
4 Ü Ün A — F Ün M C
[1] pervāneyi : pervānesin Ün

2 — Tīrüñi yoldaş edınür baña geldükde ecel
Şan gedādur kim götürür cerr içün her gāh şemᶜ

3 — Tāliᶜümden ah edersem korkum oldur haşre dek
Yakmaya fānūs-u gerdūn içre mihr-ü-māh şemᶜ

4 — Ger olam tecrīd-i ᶜālem külbe-i tārīküme
Āfitābı göndere ᶜĪsī-i Rūhullah şemᶜ

5 — Göñlümü kandīl-i tersā gibi bir kāfır yakub
Şām-ı hecrüñde Hayālī eyledi hemrāh-ı şemᶜ

5

1 — Çün şitā-yi zulmü maᶜdūm eyledi sultān-ı şerᶜ
ᶜAdl gülzārında açıldı gül-ü handān-ı şerᶜ

2 — Fitne Ye'cūcu halel ergürmege saᶜy etmesün
Hedmden zīrā ki müstaġnīdürür erkān-ı şerᶜ

3 — Zulm dār-ül-cehlıne revnak veren bī-dillerüñ
Ser-nigūn eyler livā-yi devletin Hākān-ı şerᶜ

4 — Nice yüzbiñ kelle-i Mansūrdan kandīli var
Çarh ile encüm olamaz hemser-i eyvān-ı şerᶜ

5 — Rāh-ı Hakka vermesün deyu harāmīler gezend
Tīġ-i hūn-āşām ile bekler ser-efrāzān-ı şerᶜ

6 — Zülf-ü hūr-u- şehper-i Cibrīlden cārūbu var
Gerd-i āşūb-u- sitemden pākdür meydān-ı şerᶜ

7 — Gülşen-i cānda Hayālī sebze-i īmān biter
Yaġdurursa ebr-i rahmet üstüne bārān-ı şerᶜ

6

1 — Çün şemᶜ kıldı kesret-i ᶜālemden inkıtāᶜ
Sūz-u-güdāz şuᶜlelerin etdi ihtirāᶜ

---

[2] geldükde : geldükce Ün
5 Ü F Ün Üv A C — M
[2] Hedmden zīrā ki müstaġnīdürür : yapdı sed zīrā ki müstahkemdürür Üv
6 Ü F Ün Üv A M C

2 — Pervāne oldu naḳd-i ḥayāt ile ṭālibi
Gördü dükān-ı şemᶜde nārencī bir metāᶜ

3 — Pīr-i fetīle-ser deyu şemᶜa mürīd olub
Pervāneler eder ᶜalevīler gibi semaᶜ

4 — Sen daḫi şemᶜ gibi dökerdüñ gözüñ yaşın
Ḳılsañ eger ki nāle-i zenbūru istimāᶜ

5 — Hem-reng oldu şemᶜ ile pevāne yanıcaḳ
Gerçi Ḫayālī eylemez ażdād ictimāᶜ

Ḥarf-ül-ġayn

1

1 — Gördü sen Leylī-ᶜiẕārı oldu Mecnūn serv-i bāġ
Bāġbān zencīr-i ābı ayaġına etdi baġ

2 — Ẓulmet-i şebde hilāl-i āsumānı göricek
Peyker-i Mecnūnu ṣandum kim çıḳardı göge zāġ

3 — Tekye-i ġamdur tenüm her odlu ahum bir ışıḳ
Şām-ı ġamda dāġdan yaḳdum aña yer yer çerāġ

4 — Ṣubḥ-dem bir mihr gösterse sipihre rūzigār
Şām erişdükde çıḳar cisminde yüzbiñ tāze dāġ

5 — Āteş-i āhum Ḥayālī yaḳmaya çarḫı deyu
Encüm ile māh-ı nev oldu felekde göz ḳulaġ

---

1 Ü F Ün A M C — Üv
[1] Leylī-ᶜiẕārı oldu : Lelāyi oldu yine A | etdi : ḳıldı C
[3] Şām-ı ġamda : tāze tāze A
[4] erişdükde : erişdükce Û F M | çıḳar : yaḳar A
[5] āhum : āh-ı F Ün A | yaḳmaya : yaḳmasun Ün A

Ḥarf-ül-fā

1

1 — Her ṣıfatla Ḥaḳdur eşyānuñ dilinde muttaṣıf
Birdürür maᶜnī ne ġam düşdi‿ise ṣūret muḫtelif

2 — Öygünürse tende dāġ-ı derdüme ḫōrşīd-ü- māh
Birine ersün kesāfet biri olsun münḫasif

3 — Cānumı ḳurbān iletdi Kaᶜbe-i maḳṣuda dil
Ten daḫi bu deyr-i pür-eşkāl içinde muᶜtekif

4 — Çün elif ḳaddüñle etdüñ ḳāmetüm ey serv lām
Lā deme billâhi lüṭf et lāma vaṣl olsun elif

5 — Saña keşf olsa Ḫayālī cümle meknūnāt-ı ġayb
Bir keşefden daḫi ednāsın olursañ münkeşif

2

1 — Geydi benefşe başına rengīn ḳalender dür ṣadef
Gūşuna aṣdı jāleden bülbül gülüñ dürr-ü Necef

2 — Yaşumla deryālar gelüb çoḳ mācerā söyleşdiler
Şerm ile ṭutub yüze kef her biri oldu ber-ṭaraf

---

1 Ü F Ün Üv A M C

[1] ġam : var F n Ün C | düşdü ise : oldu‿ise M

[2] Öygünürse : Öygünürdü A | ersün : erdi A | olsun : olur Ü olduA

[4] vaşl olsun : erişsün C

[5] Saña keşf olsa Hayālī cümle : Aşikār olsa Hayālī saña A | meknūnāt-ı : mektūmāt-ı Ü M C mektūbat-ı A

2 Ü F Ün Üv A M C

3 — Şol sīne-i bī-dağuñı ʿarż etme ẕikr-i ḥalḳada
Zāhid neye yarar neye bir pūlları yoḳ eski def

4 — Bī-minnet olsa yegdürür Cemşīd cāmından baña
Kūy-u ḫarābāt içre bir dürd ile ālūde ḫazef

5 — Nefsüñ ḥicābın ḳaldurub baḳdı cemāl-i dilbere
Oldu Ḫayālī bende-i nükte-şinās-ı Men ʿaref

3

1 — Uyub raḳībe seyr ḳılalı ṭaraf ṭaraf
Eşküm arar o ḳaddi nihāli ṭaraf ṭaraf

2 — ʿUşşāḳ şehr içinde arar naʿlçeñ izin
Gözler nücūm göḳde hilāli ṭaraf ṭaraf

3 — Pervanelerdürür ki yanub şemʿ-i ḫaddüñe
Düşdü cemāli bezmine ḫāli ṭaraf ṭaraf

4 — Ağzuñı var mı yoḳ mu eṡer añlasun deyu
Gönderdi ġonca bād-ı şimāli ṭaraf ṭaraf

5 — Tīrine ḳarşu rūḥ-u revān etmege revān
Arar o rūḥ-u pāki Ḫayālī ṭaraf ṭaraf

---

3 Ün — Ü F Üv A M C

Ḥarf-ül-ḳāf

1

1 — Aç gözüñ kes̱retde vaḥdet zevḳin eyle yāra baḳ
Kalbüñi ṣāf eyleyüb āyīne-i dīdāra baḳ

2 — Nūrdan nilūferi bir ser-nigūn deryāda gör
Nice yüzbiñ nergis ile zeyn olan gülzāra baḳ

3 — İster iseñ almaġa ḥikmet kitābından sebaḳ
Ḫāme-i ḳudret ne yazmış ṣafḥa-i eşcāra baḳ

4 — Cism terkīb-i gubārīdür gel andan fāriġ ol
Rūḥ-u pāk ol ᶜālem-i tecrīde gel esrāra baḳ

5 — Cevher i ᶜaḳluñ ᶜaraż baḫs̱ına ṣarf etme hemīn
Lâᶜl-i yār içre Ḫayālī lü'lü'-ü şehvāra baḳ

2

1 — Serv-ḳad maḥbūblar içre cefāsuz yār yoḳ
Dehr gülzārında bir şāḫ-ı gül-ü bī-ḫār yoḳ

2 — Yūsufa beñzetme yārı Mışr-ı ḥüsn içre bu gün
Ey ᶜaīzüm sen dedüğüñ şāhid-i bāzār yoḳ

3 — Ortada gerçi miyān-ı dilrübānuñ adı var
Ol daḫi līkin dehān-ı tengi gibi var yoḳ.

---

1 Ü F Ün Üv A M C

[2] bir: bu Ün Üv her M

[5] baḫs̱ına: gencine Üv | etme hemīn: etme ṣaḳın Ün et himmetüñ Ü Üv et himmetin C

2 Ü F Ün Üv A M C

4 — Eyledi hengāmesin Ferhād-ü-Mecnūn ber ṭaraf
ᶜAşḳ meydanında benden özge şīrīn-kār yoḳ

5 — Ey Ḫayālī şāhid-i maᶜnāyi ṣayd etdüñ velī
Her ṭarafdan saña ṣanma ṭaᶜne-i aġyār yoḳ

3

1 — Şu ḳarşudan gelen dilber beġāyet ġamze-ġār ancaḳ
O fitne-çeşm-i ᶜāşıḳ küş kemān-ebrū nigār ancaḳ

2 — Yürürken gün gibi her gün şehirde sāye sulṭānı
Ḳamer-ruḫlar serīrinde efendüm şehriyār ancaḳ

3 — Gece yanub yaḳılduġum göricek şemᶜ meclisde
Dedi bencileyin miskīn başunda od yanar ancaḳ

4 — Semen-sīmā güzellerle göñül ᶜayş-ı müdām eyle
Ki ᶜālem deyrine ṣūret veren naḳş-ı nigār ancaḳ

5 — Ḫayālīnüñ görüb şāhā dişüñ vaṣfında eşᶜārın
Dediler silk-i naẓm içre bu dürr-ü şāh- vār ancaḳ

4

1 — Cihān bir sīmyāḫāne felek hem siḥr-sāz ancaḳ
Meh ile mihr çāpük-dest bir iki ḥoḳḳa-bāz ancaḳ

2 — Cihān bāzārına her ne getürdükse ziyān etdük
Metāᶜ-ı sūdmend ey dil hemān sūz-u-güdāz ancaḳ

---

[4] benden: senden C
3 Ü F Ün Üv A M C
[1] fitne-çeşm-i: ḫūnī-çeşm-i Ün çeşm oḫuma M fitne-çeşm-ü-C
[2] her gün şehirde: şehr içre her gün Ün
[4] güzellerle: ṣanemlerle Ün | ki: çü M
[5] vaṣfında: vaṣfı ile Ün C | silk-i naẓm: naẓm ı silk C
4 Ü F Ün Üv A M C
[2] hemān: hemīn C

3 — Görüb dil şuʿlesin her zaḫm-ı sīnemden dedi dilber
Bu āteş bāl ile sīmurġa ermiş şāhbāz ancaḳ

4 — Bu bāġuñ bāġbānı bir ṣuyu bir līk ezhāruñ
Kimi nāz etmege durmuş kimi ehl-i niyāz ancaḳ

5 — Yaraşur gūş-u Şāhīden cihāna zīb-ü-fer verse
Ḫayālī her sözüñ bir gevher-i deryā-yi rāz ancaḳ

5

1 — Ey ʿandelīb gerçi ṣabr-u ḳarāra yer yoḳ
Gül ḫab-ı nāza vardı feryād-ü-zāra yer yoḳ

2 — Ol kim selāmet ister varsun selāmet olsun
Ehl-i melāmet içre nāmūs-u-ʿāra yer yoḳ

3 — Ben ʿāşıkuñ dururken şırsın ser-i raḳībī
Ey seng-dil mürüvvet bu inkisāra yer yoḳ

4 — Yād-ı miyānuñ ile yaşum cihānı ṭutdu
Deryā-yi ʿaşḳa düşdüm hergiz kenāra yer yoḳ

5 — Fikr eylemez Ḫayālī sen ḫākisārı dilber
Göñlünde ol nigāruñ ẕerre ġubāra yer yoḳ

6

1 — Edince vaṣf-ı ruḫuñ ḥarfini raḳam ʿāşıḳ
Yaḳasın eyledi çāk oluban ḳalem ʿāşıḳ

2 — Firāḳ āteşi ḥaḳḳı ümīdüm oldur kim
Müyesser olmaya vaṣluñ ölem gidem ʿāşıḳ

---

[3] sīnemden: sīnemde Üv C | ermiş: inmiş Üv
5 Ü F Ün Üv A M C
[5] sen: ben Üv
6 Ü F Ün Üv A MC
[2] firāḳ: firāḳı C | kim: ki C

3 — Yolunu tuğ gibi doğru varmış abdālem
Sipāh-ı ᶜaşḳ içinde benem ᶜalem ᶜāşıḳ

4 — Aḳıtdı ḫūn-u cigerden gözünde seylābı
Efendi sürdü hele devletüñde dem ᶜāşıḳ

5 — Olur melūl ġarīb-ü-çeker elem ᶜāşıḳ
Beni görüñ ki benem hem ġarīb hem ᶜāşıḳ

6 — Ḳaṭār-ı ᶜaşḳa çekildi götürdü bār-ı ġamı
Ḫayālī köçek iken oldu çaḳ dedem ᶜāşıḳ

7

1 — Gördü māʾil seni ey dōst dil ü-cāna ṣadaḳ
Çıḳdı oḳlarla ışıḳlar gibi meydāna ṣadaḳ

2 — Eyleyüb şehper-i Cibrīlden ey meh yelegin
Bir kez ahumla oḳ atışsa o dem yana ṣadaḳ

3 — Oḳ gibi başına ağdı peri her bir melegüñ
Ḳol ḳanad olalı sen server-i ḫūbāna ṣadaḳ

4 — Nola bir tīri ile cān-ü-dili eylese yād
Āşinālarla nice deprene bīgāne ṣadaḳ

5 — Rūmda naẓm-ı Ḫayālī‿ile hem-āġāz olalı
Ṣaldı āvāzeyi İrān ile Turana ṣadaḳ

8

1 — Allarla ḳana girmiş o! melek-sīmāya baḳ
Fılmeṡel gökde şafaḳ içinde doğmuş aya baḳ

---

[4] gözönde: gözü ile Ün | Efendi sürdü: Sürer efendi Ün
[5] Bu beyit yalnız Ün nüshasında vardır. Ayrı bir gazelin maṭlaᶜı olub buraya karışmış olabilir.
7 Ü F Ün Üv A M C
[1] meydāna : ḳurbāna Ü F A
[4] cān-ü-dili eylese : eylese cān-ü-dili C
[5] Ḫayālī‿ile : Ḫayālīye Ü
8 Ü F Ün Üv A M C
[1] içinde doğmuş : içre ṭutulmuş C

2 — Zülf-ü ᶜanber-bār ı yāra benzedürmüş kendüyi
Nāfe miskīnüñ dimāġında ḳuru sevdāya baḳ

3 — Şu gibi her alçaġa meyl etme bu gülzārda
Ḳāmetüñ servi gibi bir himmeti bālāya baḳ

4 — Necd daġınuñ sibāᶜına çekermiş ḫūn-u dil
Kāsesinde çeşminüñ Mecnūn-u bī-pervāya baḳ

5 — Zerrenüñ içindeki ḫōrşīd-i ᶜālem-tābı gör
Ḳaṭreye kendüyi teslīm eyleyen deryāya baḳ

6 — Bezm-i Cemde süregör ḫūn-u Siyāvuş ile dem
Al sebaḳ kār-ı cihāndan ḳıṣṣa-i Ḍārāya baḳ

7 — Çīn ü Māçīnüñ ḫarācın almaġa ḥükm etdi yār
Mişk-bār olmuş ol iki ᶜanberīn ṭuġrāya baḳ

8 — Görmedüñse ḳana müstaġraḳ Ḫayālī dāġını
Filmesel gökde şafaḳ içinde doġmuş aya baḳ

9

1 — Rūzigāruñ cevrinüñ ben bendeye oranı yoḳ
Daᶜvī-i remmāle beñzer ḥaddi yoḳ pāyānı yoḳ

2 — Nāvek-i müjgānuñ ucundan şu kim ah etmeye
Tīr-i āhından ne ġam bir tīrdür peykānı yoḳ

3 — Ehl-i ᶜaşḳuñ dūd-u āhı cūş u dilden bī-şirār
Bir ḳarañu gecedür kim encüm-ü raḫşānı yoḳ

4 — Eksük olmaz ḫāne-i dilden belā vü-derd-ü-ġam
Köhne mihmān ḫānedür ṣanmañ bunuñ mihmānı yoḳ

5 Künc-ü miḫnetde Ḫayālī ḳaldı bī-dermān meded
Kimse yoḳ dermān eder öz başına dermānı yoḳ

[2] beñzedürmiş : nisbet etmiş (mecmua)
(4) kāsesinde : kāsesinden Ün
[8[içinde doġmuş : içre ṭutulmuş (mecmua)
9 Ü F Ün Üv A M C
[4] belā-vü-derd-ü-ġam: sipihr-i kā'ināt: Ü F Ün Üv M C
[4] bunuñ: bunu Ü F
[5] dermān: timār Ü A

10

1 — Doldu‿ise sāḳīyā mey-i gül reng ile ḳabaḳ
Seyr edelüm diyār-ı neşāṭı ayaḳ ayaḳ

2 — Ferhād Bīsütūnda ne eksüklik etdi kim
Her lāle daḫi ḳanını içer çanaḳ çanaḳ

3 — Bülbül bahār dersini eyler edā velī
Faṣl-ı ḫazāndan oḳumamış daḫi bir varaḳ

4 — Pāk etdüñ ise ḳalbüñi jeng-i ᶜalāḳadan
Āyīne gibi var o nigāruñ yüzüne baḳ

5 — Çekdi Ḫayālī sīnede her dāġa bir elif
Ḳaṭᶜ eyledi menāzil-i ᶜaşḳı ḳonaḳ ḳonaḳ

11

ez eşᶜār-ı Gül-ü Ṣad-Berg

1 — Ṣabānuñ ḫāṭırı kūyunda yāruñ pür ġubār ancaḳ
Benüm gibi o daḫi bir perīşān-rūzigār ancaḳ

2 — İletdüm toḥfe-i cān-ı ḥaḳīrüm yāra ᶜarż etdüm
Gülüb nāz ile ol gül-ruḫ dedi bu yādigār ancaḳ

3 — Elümde al ṭūṭī veş meyi gördü dedi ṣōfī
Be bu kendü ayaġı‿ile ele gelmiş şikār ancaḳ

4 — Ḳamer bir penbe-i dāġumdürür çarḫ üzre encüm hem
Derūn u āteşīnümden çıḳar bir ḳaç şirār ancaḳ

5 — Şeb-i ᶜīd eyledi gerdūn hilālüñ cāmını gerdān
Ḫayālī daḫi içmez zāhid-i perhīz-gār ancaḳ

---

10 Ü F Ün Üv A M C
[1] doldu‿ise : derlerse M | gül-reng : gül-gūn F A
[3] ḫazāndan : ḫazānda Ü Ün M C
11 Ü F Ün Üv A M C
[1] benüm gibi o daḫi : o daḫi bir benüm gibi A
[2] ḥaḳīrüm : ḥaḳīri Ün | gül-ruḫ : kāfir Üv
[3] sofī: zāhid A | Be bu kendü ayaġı‿ile: bu kendü ayaġı ile Ü F
[5] zāhid-i : zāhidā Ü F Ün Üv M C

12

1 — Yüzde fem gör ḫāllerle ᶜārıż-ı rengīne bak̦
Zerresi mihrindedür māhındaki pervīnė bak̦

2 — Zāġ-ı ebrūsun çevirmiş başa āzād eylemiş
ᶜĀrıżı üstünde ol şūḫuñ iki laçine bak̦

3 — Yüzünü gördükde zāhid māsivādan geçmedi
Kaᶜbede büthāne fikrinde olan bī-dīne bak̦

4 — Bilmek içün biz ne derde mübtelāyüz sevdügüm
Al ele āyīne billahi yüzüñ ayına bak̦

5 — Kūy-u ᶜaşk̦uñ olsa rusvāyı Ḫayālī ġam degül
Kim dedi ñña ki her şūḫ-u cefā-āyīne bak̦

13

1 — Hīç kārum yok̦ sipihr-i gerdiş-i devvārlık̦
Ger yoġ olsa cümlesi ᶜālemde sensin varlık̦

2 — Her țarafdan k̦atlüme biñ biñ çekilse tīġler
K̦alᶜa-i pūlad olur baña sen etseñ yārlık̦

3 — Nice serverler seri oldu ser-i zülfüñde beñd
Saña verildi serīr-i ḫüsnde serdārlık̦

4 — Kimseye gösterme dāġ-ı ḫasretin cānānumuñ
Öldügümde ey kefen eyle baña settārlık̦

5 — Buldu zīnet k̦anlu dāġumla Ḫayālī her elif
Servler ețrāfını gūyā ki etdüm nārlık̦

---

12 Ü F Ün Üv A C — M

[2] şūḫuñ : şāhuñ Üv

[3] Yüzünü : Yüzüñü C | Yüzünü gördükde zāhid māsivādan geçmedi : Fikretinden geçmemiş gördükde yüzüñ müddeᶜī A

[5] Kūy-u ᶜaşk̦uñ olsa rusvayı Ḫayālī ġam degül: ᶜAşk̦ derdinden Ḫayālī olmasun hergiz ḫalās A | rusvāyı : rusvāsı F

13 Ü F Ün Üv A C — M

[1] yoġ olsa : yoġ ise Üv

[2] biñ biñ : biñ kez Üv

[5] dāġumla : dāġumdan Üv C | ki etdüm : kim etdi Ü M C

14

1 — Eğerçi kim cigerler ḳanıdur ᶜaşḳ
Baña ṣor kim ne cānlar cānıdur ᶜaşḳ

2 — Saᶜādet mülkü şāhı bir gedāsı
Melāmet taḫtınuñ sulṭānıdur ᶜaşḳ

3 — Bugün gülzārıdur merdān-ı derdüñ
Tekellüf ehlinüñ zındānıdur ᶜaşḳ

4 — Cüneydüñ Bāyezīdüñ ḫūn-u dilden
Elinde sübḫa-i mercānıdur ᶜaşḳ

5 — Ḫayālī gāh olur sulṭān benem der
Ki anuñ bende-i fermānıdur ᶜaşḳ

15

1 — Nuḳl ise naḳlin işidürüz elde bāde yoḳ
Düşdük reh-i meşeḳḳate zād-ü-zevāde yoḳ

2 — Ebr ile Şāh-ı çarḫ-serīrüñ dirisiyüz
Bir kimsenüñ daḫi eli cūd-u-seḫāda yoḳ

3 — Meyḫāne pīş-ḫānına mālik olanlaruñ
Meyli hezār taḫt-ı Cem-ü-Keyḳubāda yoḳ

4 — Kūy-u ṣafāya varmağa ko ṣavmaᶜa yolun
Añа ṭarīḳ-i meykededen rāh-ı cāde yoḳ

5 — Yoluñda āh-ı ᶜaşḳ ile raḳṣ eyleşem nola
Sen bir ġubārı bul ki anuñ meyli bāda yoḳ

6 — Dedüm ġama Ḫayālī-i ḫam-ḳad elüñde mi
Dedi ḳoluma ancileyin bir kepāde yoḳ

---

14 Ü F Ün Üv A C — M
[1] Baña ṣor kim : Biḥamdillah A
15 Ü F Ün Üv A C—M
[2] çarḫ-serīrüñ: çarḫ-ı sipihrüñ Üv C
[5] Yalnız A nushasında vardır.
[6] ḳoluma : elüme C

16

1 — Sīneme kār eyleyelden ḫançer-i ḫūn-bār-ı ᶜaşḳ
Zaḫmumuñ ḳanından açıldı nice gülzār-ı ᶜaşḳ

2 — Müşterī olan metāᶜ-ı derde gelsün yanuma
Şuᶜle-i āhumla germāgerm iken bāzār-ı ᶜaşḳ

3 — Tekye-i gülzārda bir cürᶜadāndur ġonca kim
Bülbül-ü şūrīdeye teklīf eder esrār-ı ᶜaşḳ

4 — Ḥüsn içinde ḳaşlaruñ iki ser āmed ḫūb iken
Anlaruñ da ḳāmetin ḫam eylemişdür bār-ı ᶜaşḳ

5 — Deyr-i ᶜālem erġanūn-u ahınuñ demsāzıdur
Tā ki bağlandı Ḫayālī ey ṣanem zünnār-ı ᶜaşḳ

17

1 — Tā ki oldum hemdem-i rind-i ḳadeḥ-peymā-yi ᶜaşḳ
İñledür kāşāne-i gerdūnu hūy u-hāy-i ᶜaşḳ

2 — Üstüḫāndan mevcler olmazdı pehlūm üzre naḳş
Bu dil-i pür-şūr-u-pür-şevḳ olmasa deryā-yi ᶜaşḳ

3 — Himmeti baḥrinde bir ednā ḥabāb eyler ḳıyās
Āsumānuñ ḫaymesin sulṭān-ı istiġnā-yi ᶜaşḳ

4 — Perde-i dilden libās eylerdi ᶜāşıḳ olmasa
Müsteᶜārī cāmeden fāriġ ḳad-ü-bālāy-i ᶜaşḳ

5 — Gördü Mollāyi dili sūrāḫ sūraḫ etdi ġam
Üstüḫānum çalınur ah etdügümce nāy-i ᶜaşḳ

6 — Ser-firāzān-ı reh-i taḥḳīḳe oldum secdegāh
Rūy-u ḫāk-ālūdemi miḥrāb edelden pā-yi ᶜaşḳ

7 — Saña Tūbā ser-fürū eyler Ḫayālī olalı
Naᶜl-i dāġuñla tenüñ naḫl-i cihān-ārā-yi ᶜaşḳ

---

16 Ü Ün A — F Üv M C
17 Ü F Ün Üv C — A M
[4] ḳad-ü-bālā : ḳad-i bālā C
[6] pāy-i : lā-yi Ün Üv F C

18

1 — Tīri beñzer göricek nāvek-i müjgāna ṣadaḳ
Tutdu ḳanlu deyu bend eyledi zındāna ṣadaḳ

2 — Dermiyān oldu açub bālini pervāne gibi
Yārı beñzer göricek şemᶜ-i şebistāna ṣadaḳ

3 — Rezm meydānın erenler demi gülzār edicek
Sidre ṭāvūsu gibi başladı cevlāna ṣadaḳ

4 — Şaᶜşaᶜa oḳlarını atmaġa ḫāki gözler
Mihri gerdūn edeli beline rindāne ṣadaḳ

5 — Oldu her merd Ḫayālī gibi bir şīr-i jiyān
Beñzeyeld n berü oḳlarla neyistāna ṣadaḳ

19

1 — Mīve-i bāġ ı cihān ah ki bī-dād ancaḳ
Ṭālib-i bezm-i ġam ol mīveye muᶜtād ancaḳ

2 — Dāne-i encüm eder ḥalḳa i māh eṭrāfın
Murġ u ervāḥa felek göz göre ṣayyād ancaḳ

3 — Girdibāda be nedür ḥāl dedüm döndü dedi
Ten esāsına göñül verme ki ber-bād ancaḳ

4 — Boynu baġlu ḳul olan mülk-ü ġınā beglerine
Ġam ı tenden elem-i zāddan āzād ancaḳ

5 — Her ne yüzde ki Ḫayālī baḳasın ol görünür
Naẓaruñda felek āyīne-i pūlād ancaḳ

---

18 Ü Ün A — F Üv M C
19 Ü F Ün Üv A C — M
[3] be nedür : nedürür Üv C
[4] ġınā : fenā A

20

1 — Zemīne naᶜlçeñ nakşı hilāli vereli revnak
Felek yırtar yüzün māh-ı nevi her ay edüb tırnak

2 — Yapışmasun deyu dest-i taᶜallûk dāmen-i pāke
Belā vādīlerin geşt eyledi Mecnūn olub çıplak

3 — Çün etdüñ keᵇkebüñ nakşın süreyyā hākde yeryer
Hilālı dişledi dendān-ı pervīn eyleyüb parmak

4 — Ezüb ᶜāşıklaruñ göz merdümün ruhsāruña hāl et
Ciger kanı ile yaksañ destüñe hınnā saña elyak

5 — Hayālī safha-i dilden kazındi nakş-i gayriyyet
Tecellī edeli her şeyden envār-ı cemāl-i Hak

---

20 Ü F Ün Üv A M C

[1] māh-ı nevi her ay edüb : her ay edüb māh-ı nevi C

[3] Çün etdüñ kebkebüñ nakşın süreyya hakde yer yer :
Çün etdi kebkebüñ nakşı süreyyā hākde yer yer Ün F
Çün etdi kebkebi nakşını tīre hākde yer yer Üv
Çün etdi kebkebüñ nakşın süreyyā hākde yer yer M

[5] Hayālī safha-i dilden kazındı nakş-i gayriyyet : Hayālī safha-i dilden kazıtdı nakş-i gayrīyi F A | her şeyden: her şeyde: Ün M

Ḥarf-ül-Kāf

1

1 — Tīr-i cefālar eyledi bağrum delik delik
Ġam oḳları‿ile dopdoluyam nitekim yelik

2 — Bennāy-i çarḫ bir ulu bünyāda urdu ṭarḥ
Kim ol bināya kelle-i ᶜuşşāḳdur helik

3 — Öpmek dilerken ol mehi āheng-i cevr eder
Şehnāza başladı ṣoñunu ḳıldı būselik

4 — Tāb-ı ruḫundan eyledi dil zülfünü mekān
Gün germ olunca kendüye edindi gölgelik

5 — Ḳutlu ḳapu açıldı Ḫayālīnüñ üstüne
Alçak göñüllü olalıdan nitekim eşik

2

1 — Degül içindeki merdüm bu çeşm-i giryānuñ
Ḫayāl-i ḫālidür uçar gözünde cānānuñ

2 — Hīç ilmez ey ḳaşı ya tez gelür geçer dilden
Oḳuñla şol cigere uğrayası peykānuñ

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] dopdoluyam : dopdoludur Ü
[2] Yelik : belik F Ün Üv M C
[3] eder : edüb A
[4] ruḫundan : ruḫunda Üv M
2 Ü F Ün Üv A M C

3 — Ne deñlü gözleri bīmār dilrübā varsa
Ölümlüsü dirilür ol leb-i Mesīḥānuñ

4 — Çerāğlar yaḳuban gün seni arar ey meh
Diler ki bekleye sāyeñ gibi alub yanuñ

5 — Meger Ḫayālī sözüñde ṭılısm-ı siḥr etdüñ
Ki girdi ḳoynuna yaruñ bu resme dīvānuñ

3

1 — Ġam degül peykānlaruñla doldu‿ise cānā yürek
Çekmege derdüñ senüñ ʿaşḳ ehli āhen-dil gerek

2 — Zülfünün ḳullābı şevḳi baḥre şūriş vereli
Dāġ-ı ḥasretlerle endāmın pūr etdi her semek

3 — Dehr-i dūn anı düşürmüşdü meẕellet ḫākine
Ger ʿaṣā-yı āhuma dayanmasa pīr-i felek

4 — Ṣaru altunlu serāserlerle kim görse seni
Ṣanur ey meh çeşme-i ḫorşīde girdi bir melek

5 — Seng-i cevrüñdür Ḫayālīnüñ kemālin bildüren
Lācerem miʿyārını göstermedi zer bī-miḥak

6 — On biñ akçe dirligi lāyıḳ mıdur ben bendenüñ
Rūzigār ile ola bād-ı havāya müşterek

---

[4] alub: ala Üv | bekleye sāyeñ gibi alub: sāye gibi bekleye alub A

[5] sözüñde ṭılısm-i siḥr : sözüñ siḥr ile ṭılısm Ün

3 Ü F Ün Üv A C — M

[1] doldu‿ise (doldise okunacak) cānā : dolsa cānā bu Ün | Ġam degül peykānlaruñla doldu ise : Doldu‿ise peykānlaruñla ġam degül A

[2] şevḳi : ʿaksi A

[4] girdi : girmiş Üv

[5] bildüren : gösteren A

4

1 — Maḳām ı meykde-vü cām-ı ˡāle gūnu anuñ
ʿİmaret-i dil-ü-cān oldu bāde ḫūnu anuñ

2 — Ḫum-u şarābuñ ayağına düş mürīdi ol
Ki şeyḫ i ṣavmaʿadan ṣāfdur deıūnu anuñ

3 — Zen-i zemāneye ey dil ṭalāḳ ı muṭlaḳ ver
Erenler aña demez er ki‿ola zebūnu anuñ

4 — Murād bādesini umma cām-ı gerdūndan
Göründü çünki tehī sāġar-ı nigūnu anuñ

5 — Tarīḳ-i ʿaşḳda Mecnūn Ḫayālī ʿaşḳ eridür
Erişdi menzil-i ʿaşḳa varan yolunu anuñ

5

1 — İster iseñ baḳduğın dā'ım yüzüne ol melek
ʿĀşıḳ-ı bī dil gerek āyīne gibi yüzü pek

2 — Bir nefes yaruñ cemālinden ḫaber vermiş ṣabā
Mevc ile gögsün döger deryā yürür şeydā semek

3 — Gevher-i vaṣlın bulam nāgāh Leylānuñ deyu
Necd dağı ṭoprağın Mecnūn ele alub elek

4 — Acı yaş dök ister iseñ bulmağa ẕevḳ-i viṣāl
Lācerem leẕẕet-nümā olmaz ṭaʿām-ı bī-nemek

5 — Ġayret-i emṣālden dökdüm Ḫayālī acı yaş
Ḳan bulaşmış dāġa dönmüşdür bu iki merdümek

---

4 Ü F Ün Üv A M C

[2] mürīdi ol : mürī l ol kim Ü F Ün A M
[3] aña demez er : er demez aña Ün
[5] ʿaşḳ : yol ; varan : var'a A

5 Ü F Ün Üv M C -- A

6

1 — Kendüñ gibi zāhid beni bī-ḥāl mi ṣanduñ
Şūrīde-i ᶜaşḳ olanı abdāl mı ṣanduñ

2 — ᶜArż etme baña ᶜuḳde-i eşkāl-i nücūmu
Ben nükte-şināsem beni remmāl mi ṣanduñ

3 — Ey rūḥ baña cāme i cismi neye verdüñ
Bāzār-ı fenāda beni dellāl mı ṣanduñ

4 — Ḳıldı şerer-i āh ile Mecnūn anı zerkār
Sen ḫāne i Leylāyi siyeh şāl mı ṣanduñ

5 — Her tīġ olamaz āyīre-i ṣūret-i merdān
Her şaḫṣı Ḫayālī gibi ḳattāl mi ṣanduñ

7

1 — Bizden ol yāra niyāz-ü andan istiġnā gerek
Nāzenīn-i vaḳt olan maḥbūb bī-pervā gerek

2 — Dāne edinsün şirār-ı nār ı āhum yanmasun
Kelle-i Mecnūn semender murġuna me'vā gerek

3 — Sīnem üzre zaḫmuñ eṭrāfındadur nāveklerüñ
ᶜAyn ı ḥasretdür baña müjgān-ı ḫūn-pālā gerek

4 — Başuña her bir ḫas-ü- ḫāşāk ṭaᶜnından ne bāk
Merdüm-ü ᶜālī-naẓar iki gözüm deryā gerek

5 — Yārı gör ᶜayn-ı Ḫayālīden ḳo nāṣiḥ cenneti
Bir iki gülzār içün ne vaᶜde-i ferdā gerek

---

6 Ü F Ün Üv A M C
[2] ᶜuḳde-i : ᶜaşḳda Ü F Üv C
[3] rūḥ : ḫāce Ün
[4] Ḳıldı : Ḳılmış Ün

7 Ü F Ün Üv A M C
[1] niyāz-ü- andan : niyāz andan hem Ü A M
[3] eṭrāfındadur : eṭrāfında der A

8

1 — Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdūnuñ
Bize tiryākini ṣun sāḳī mey-i gül-gūnuñ

2 — Leylīnüñ yoluna ḫāk olduġu‿içün ʿizzet edüb
Götürür başda ġubārını ṣabā Mecnūnuñ

3 — Müddeʿīler gözümüñ yaşına ḥā'il olımaz
Ḫār-u-ḫasler yolunu baġlayımaz Ceyḥūnuñ

4 — Sīm-i eşküm neme yarar naẓar etmez aña yār
Yere geçsün nideyin genci imiş Ḳārūnuñ

5 — İltifātını Ḫayālī ḳuluñuñ eyle ziyād
Aña çekdürme Şehā ṭaʿnını her bir dūnuñ

9

1 — ʿĀrıżuñ gülzār-ı Çīndür gözlerüñ āhū-yu misk
ʿAnberīn çevgān ṣaçuñ ḫāl-i siyāhuñ gūy-u misk

2 — Serteser zeyn eylemiş cism-i beyāżuñ ḫāller
Ya ḫod olmuş ṣafḥa-i kāfūr hem-pehlū-yu misk

3 — Būyuñuñ ġammāzıdur oldu anuñçün rū-siyāh
Ger gülāb ile yusañ biñ kez aġarmaz rūy-u misk

4 — Sen mey içdükce ʿiẕaruñ üzre çeşmüñ sürḫ olur
Lāle otlar Çīn gülistānında ṣan āhū-yu misk

5 — Vird edinürdi Ḫayālī naẓmuñı ḫūbān-ı Çīn
Ger Ḫaṭa iḳlīmine varsa bu güft-ü-gūy-u misk

---

8 Ü F Ün Üv A M C
[1] içelüm : içeyin Ü
[3] ḥā'il : māniʿ Ü M
[4] nideyin : nideyüm C ṭutalum Ün A
9 Ü F Ün Üv A M C
[2] Serteser : Serbeser Ü M
[3] oldu : olmuş Ün A
[4] üzre çeşmüñ sürḫ olur : sürḫ olur çeşmüñ gibi A

10

1 — Ḳanına girdi ʿārıżuñuñ ḥasreti gülüñ
Ḫūnābe-i cigerle geçer ṣoḥbeti gülüñ

2 — Himmet ḳanadı ile uçurdu varaḳların
Ḳonuşmağa hezār iledür himmeti gülüñ

3 — Mülk-ü çemende olmağa ezhār tācdār
Çalındı ṣavt-ı bülbül ile nevbeti gülüñ

4 — Ḫākister etdi bülbülü hemreng edinmege
Gel gör ki naḳş-ı gül mü degül ṣūreti gülün

5 — Bir gonce-leb nigārı Ḫayālī gibi bulub
Gülşende ṣoḥbet et ki geçer sevreti gülüñ

11

1 — Var ol ey ahum ki eşküm güllerin al eyledüñ
Yele verdün gülşen-i kūyunda pāmāl eyledüñ

2 — Bir kebūterdür ḫayāl-i zülf-ü yār ey dīde kim
Eşk-i sīmīnüñden ayağına ḫalḫāl eyledüñ

3 — Ḥālümi āyīne-i ruḫsāruñ içinde görüb
Üstüne bir noḳṭa koduñ adını ḫāl eyledüñ

4 — Çeşm-i cellāduñ siyāset ḳılmağa cān düzdüne
Zülfüñü meydān-ı ḥüsn içinde çengāl eyledüñ

5 — Pādişāhum kişver-i ḥüsn içre dād etseñ nola
Ḳaddüñi çünkim elif zülfeynüñi dāl eyledüñ

6 — Ṣoyunub her dem raḳībe ḳrşu ʿuryān olmağın
Dōstum billah ben dervīşi abdāl eyledüñ

7 — Müşterī gibi Ḫayālī mihrüñe ey māh-rū
Ḳılmaduñ bāzārı bilsem ne‿içün ihmāl eyledüñ

10 Ü F Ün Üv A M C
[2] iledür : ile var F
[3] olmağa : olalı Ün A
11 Ü F Ün Üv A M C
[4] cān : dil A | dil düzdüne : ʿaşıḳlara (mecmua)
[5] kişver-i : leşker-i Ü F Ün Üv M C | ḳaddüñi : boyuñu A
[6] olmağın : olmağıl A
[7] gibi : iken A | bāzārı : bāzār Ü Ün Üv C

12

1 — Dil helāk oldu bu gün derdi‿ile o meh-pārenüñ
Bulmadum çoġ istedüm nām-ü-nişānın çārenüñ

2 — Miḥnet-ü-derd-ü-belā ile düşelden hecrüñe
Raḥm eder ḥāline her bī-çāre ben bī-çārenuñ

3 — Ḫār-ı ġamdan gülşen-i kūyunda bülbül-veş yine
Göklere erişdi feryādı dil-i ġam-ḫārenüñ

4 — Sīnem üzre dāġ-i ḥasret acıyub ḳan ağladı
Ḥāline şol tiġ-i hecrüñden erişen yaranuñ

5 — Ey Ḫayālī ṭālıᶜüñ yoḳdur sitāreñ neylesün
Çün senüñle yılduzı barışmaz ol meh-pārenüñ

13

1 — Yüz nāz ile ġonca-i raᶜnāyi büyütdük
Bülbülleri biñ var ola ġavġāyi büyütdük

2 — Mercān lebini kān-ı melāḥatde görelden
Göz yaşı ile bir nice deryāyī büyütdük

3 — Ferhād ile Mecnūn ile Vāmıḳla ben oldum
Gördük seferi biz daḫi alayı büyütdük

4 — Beñzer duruşuñ ḳāmet-i dildāra demekle
Gülşende bu gün serv-i dil-ārāyi büyütdük

5 — Cānān seg-i kūyu‿ile Ḫayālīyi edüb yād
Dedi yine bir ᶜāşıḳ-ı şeydāyi büyütdük

---

12 Ü F Ün Üv A M C
[1] çoġ : çok Üv
[3] ġamdan: ġamda Üv
[5] barışmaz : barışmadı F aiışmaz Ü
13 Ü F Ün Üv A M C
[5] yād: yār Ü F A

14

1 — Tenlere rūḥ-u muḳaddes ʿaşḳ-ı pāküñdür senüñ
Devlet-i bīdār çeşm-i ḫābnāküñdür senüñ

2 — Götürür ḳoynunda bir seng-i siyāhın kūyuñuñ
Vādī-i ʿaşḳ içre Kaʿbe sine-çāküñdür senüñ

3 — Leblerüñ ʿĪsā gibi cān-baḫş-ı ʿālemdür velī
Her nefesde nice ʿālemler heläküñdür senüñ

4 — Kūy-u Leylādan ḳopan her girdibāduñ hemdemi
Beñzer ey Mecnūn-u miḥnet-dīde ḫāküñdür senüñ

5 — Ey maḥabbet bādesi ḳılduñ Ḫayālīden ẓuhūr
Cismi içre her regi bāġuñda tāküñdür senüñ

15

1 — Seng-i cevrüñle dil-i vīrānum ābād eyledüñ
Ḳıble ḥaḳḳı_içün yeñi bir Kaʿbe bünyād eyledüñ

2 — Cānumı ḳılduñ cüdā bu cism-i ḫāk-ālūdeden
Bir ġarībi gūyiyā zındāndan āzād eyledün

3 — Ol tezerv-i nāz içün ey derd-i dilber sīnemi
Ḥalḳa ḥalḳa dāġlarla dām-ı ṣayyād eyledüñ

4 — Nāḫun-u ḫārā-şikāfumla beni ey dehr-i dūn
Bīsütūn-u miḥnete bir tāze Ferhād eyledüñ

5 — Ey Ḫayālī perde-i gerdūnu nāleñ ḳıldı çāk
Bir ḥabābı gūyiyā ahuñla berbād eyledüñ

---

14 Ü F Ün Üv A M C
15 Ü F Ün Üv A M C
[1] cevrüñel : cevr ile M

16

1 — Şīve birle lāʿlüñi ağzuñda pinhān eyledüñ
Hay ẓalim yoḳ yere vallahi bir ḳan eyledüñ

2 — Gözlerüm yaşından ey gencīne-i ṣāḥib-cemāl
Dürr-ü-lāʿlin ʿālemüñ çihremde ġalṭān eyledüñ

3 — Ḥayretinden Yūsufuñ ḳavm-i Züleyḫā kesdi el
Sen ciğerler zaḫmını dillerde destān eyledüñ

4 — Āferīn ey mihr-i dilber āsumān-ı ʿaşḳda
Dāğumuñ her penbesin bir māh-ı tābān eyledüñ

5 — Reşk eder ervāḥ-ı ḳudsīler Ḫayālī bendeñe
İtlerüñle tā anı kūyuñda yārān eyledüñ

17

1 — Ḫaddüñ olalı ey gül-ü ḫandān benefşelik
Oldu maḥabbet ehline seyrān benefşelik

2 — Her cānibinde lāle midür açılan ya ḫod
Bāğa gelince terledi mi ḳan benefşelik

3 — Ṣaḥrālar etdi ṭaşlar ile sīnesin kebūd
Hecrüñde ṣandılar anı yārān benefşelik

4 — Oldu ḫayāl-i ḫāllerüñ ile iki gözüm
Ben ḫākisāra dīde i giryān benefşelik

5 — Şāhuñ yüzün görünce Ḫayālī revān eder
Ehl-i şikāra bir nice ḳurbān benefşelik

---

16 Ü F Ün Üv A M C
[2] ṣāḥib : ḥüsn-ü A
[4] ʿaşḳda : sīnede M
17 Ü F Ün Üv A M C
[3] Ṣaḥrālar : Ṣaḥrā ki M

18

1 — Olmuşam miḥnete muᶜtād elinden felegüñ
Yoḳ ġamum olmaz isem şād elinden felegüñ

2 — Gül yanar nāra urur āb serin senglere
Başına ḫāk ṣaçar bād elinden felegüñ

3 — Ṣabr cevherlerine sīnesi kān olmaz idi
Odlara yanmasa pūfād elinden felegüñ

4 — Nāy ile ney-şekere bād bulaşduḳca eder
Biri dād-ü-biri feryād elinden felegüñ

5 — Ey Ḫayālī başuma yazu imiş bunca belā
Kevkeb-i baḫtum ile dād elinden felegüñ

6 — Diñlesün kūy-u ġamuñ ᶜāşıḳ-ı ser-bāzları
Bu ġazelde ne der üstād elinden felegüñ

19

1 — Fer veren māha cemāl-i bā-kemālüñdür senüñ
Mihre ḫançerler çeken iki hilālüñdür senüñ

2 — Cānına ᶜāşıḳlaruñ ey lāle ruḫ dāġ-ı belā
Ol leb-i cān-baḫşuñuñ üstünde ḫālüñdür senüñ

3 — Kāse-i ḫūn-u maḥabbet eyleyüb her dāġumı
Cismümi zeyn eyleyen ᶜayn-ı viṣālüñdür senüñ

4 — Gerdeninde zülfünü gördüm su'āl etdüm dedi
Ey fitāde boynuma düşmüş vebālüñdür senüñ

5 — Ġayrlarla yārdur şimdi Ḫayālī der iseñ
Ḥāşe lillah Pādişāhum ol ḫayālüñdür senüñ

---

18 Ü F Ün Üv A C - M
[2] yanar nāra : yalar nār Ü F Üv A C | urur : urub C
[4] bulaşduḳca : buluşduḳca C
19 Ü F Ün Üv A M C
[3] ᶜayn-ı : ᶜīd-i Ün M

20

ez eşʿār-ı Gül-ü Ṣad-Berg

1 — Jālelerdür eşk-i çeşm-i ḫūn-feşānı bülbülüñ
Berg-i güldür penbe-i dāġ-ı nihānı bülbülüñ

2 — Beñzedi ḳanlu gözü ḫākister içre aḫkere
Yanalı odlara cism-i nā-tüvānı bülbülüñ

3 — Goncayı ḳan ṭutdu eylerken ṣabuḥu bāġda
Aldı ḳanın nīşter oldu zebānı bülbülüñ

4 — Aḫker-i sūzān imiş her beyża-i āli aña
Olalı tennūr-u miḥnet āşiyānı bülbülüñ

5 — Ger ḳulaġınca ederlerse gülüñ her pāresin
Ey Ḫayālī gūşuna girmez feġānı bülbülüñ

21

1 — Alalı ahumı benüm o melek
Kāġıd uçurmasına döndü felek

2 — Ol dürü baḥr der-kenār etmiş
Var iken aramızda ḥaḳḳ-ı nemek

3 — Ey ḳażā açdı perdeñi Manṣūr
Bir daḫi etmesün bunu hele çek

4 — Derd-i hicrāndan aġlasam baḥre
Yedi deryāyi ḳan görürdü semek

5 — Nev-ʿarūs-u cihāna egmedi baş
Gel getür bir Ḫayālīden erkek

---

20 Ü F Ün Üv A M C
[4] sūzān imiş : sūzāndur Ün
[5] girmez : ermez Ün Üv C
21 Ü F Ün Üv A C - M

22

1 — Adın aññmaz idüñ ṣōfī daḫi firdevs-i aʿlānuñ
Eger raʿnāların görseñ Stanbul-u-Ġalaṭanuñ

2 — Melek-sīmā güzellerle verelden kendüye zīnet
Sekiz cennet temāşasını eyler Yedi Ḳulenüñ

3 — Ḫaṭāyī nāzenīnlerle nigāristān-ı Çīnīdür
Açılaldan berü ḥammāmı Ḫayreddīn Paşanuñ

4 — Kenār etmek diler var ise bir serv-i dil-ārāyi
Güzeller gördügince el ṣalar her mevci deryānuñ

5 — Ḫayālī mey-fürūşuñ ayağın öpmek muḳarrerdür
Yüzün gördükde bayram ertesi cām-ı muṣaffānuñ

23

1 — ʿĀşıḳ olana ḫūn-ı ciger māḥażar gerek
Bunuñ gibi maʿīşete illā ciger gerek

2 — Yumsañ gözüñ saña güẕer etmez belā-yi dōst
Tīr-i cefāya merdüm-ü çeşmüñ siper gerek

3 — Ehl-i tenaʿʿum ağzına düşmez şarāb-ı ʿaşḳ
Zer kāseden içilmez aña cām-ı ser gerek

4 — Bilmez iki cihān ġamını mübtelā-yi ʿaşḳ
Zīrā bir isteyen ikiden bī-ḫaber gerek

5 — Fehm eylemez Ḫayālīyi her ẓulmetī-nihād
Aña senüñ gibi Şeh-i ḫōrşīd-fer gerek

---

22 Ü F Ün Üv A C — M
[1] Ġalaṭanuñ : Kalatanuñ Üv
23 Ü F Ün Üv A C - M
[4] ʿaşḳ : yār A

24

1 — Hemser olalı ol ḳad-i bālāye kākülüñ
Geldi yetişdi pāye-i aʿlāye kākülüñ

2 — Gün doğusunda fitneye tārīḫ ḳor ḫaṭuñ
Oldu ḫaberci şarḳda yağmāya kākülüñ

3 — Biri birine girmiş idi māh ü-āfitāb
Hengām-ı şām düşmese araya kākülüñ

4 — Her gece naḳd-i eşkümi verür bahā deyu
Sevdā metāʿını ṣaralı aya kākülüñ

5 — Ey bī-vefā Ḫayālī dururken ṣabā ile
Lāyıḳ mı el oyunların oynaya kākülüñ

25

1 — Cāndan helāk-i leẕẕet-i güftāruñam senüñ
Ṣalın ṣalın ki bende-i reftāruñam senüñ

2 — Reng-i keṡāfeti edeli dūr sīneden
Āyīne gibi ṭālib-i dīdāruñam senüñ

3 — Vaṣfında ḳāṣıram ḫas-ü ḫāşāḳ-i kūyuñuñ
Hergiz diyem mi bülbül-ü gülzāruñam senüñ

4 — Cān rişlesi‿ile muntaẓır ey Yūsuf-u cemāl
Bāzār-ı ʿaşḳ içinde ḫarīdāruñam senüñ

5 — Ölünce bu vefāyi Ḫayālī unutmaya
Nāz eyleyüb deseñ ki cefā-gāruñam senüñ

---

24 Ü Ün A — F Üv M C
[2] ḳor ḫaṭuñ : ḳodu ḳaşuñ A
[4] eşkümi : encümi A
25 Ü Ün A — F Üv M C
[5] cefā-gāruñam : havādāruñam A

26

1 — Ey göñül ḥālümi derdüñle diger-gūn etdüñ
Göreyin odlara yan sen beni maġbūn etdüñ

2 — Ḳanda kim bezm-i cemāl etdüñ eyā şāhid-i ʿaşḳ
Dem-i ʿuşşāḳı o bezme mey-i gül-gūn etdüñ

3 — Kaʿbe-i kūyuña varmaḳ baña farż olsa nola
ʿAyn-ı māl oldu yaşum yüzümü altun etdüñ

4 — Ṣalalı göñlüme bünyād-ı ġam ey Leylī-ḫırām
Beni dīvārlara yazmalu Mecnūn etdüñ

5 — Buldu bāṭınla Ḫayālī şeref-i ʿālīyeyi
Ey ḳażā ẓāhirini gerçi anuñ dūn etdüñ

27

1 — Meydürür devr içre şimdi pehlevānı ʿālemüñ
Bir ayaġı‿ile getürür arḳasın yere ġamuñ

2 — Ey ṣurāḥī yoḳdur ayaġuñ çeker bir pehlevān
Gerçi kim devrān sefīd etmiş başuñda perçemüñ

3 — Bāde nūş et kim bu bāġuñ yāsemenle lālesi
Biridür tāc-ı gedā biri külāhıdur Cemüñ

4 — Baḥr-i çeşmümde belālar her müjem eyler ṭavāf
Sūzenin bulmuş gibi māhīler İbn-i Edhemüñ

5 — Ey Ḫayālī bir büt-i ʿĪsī-nefes peydā edüb
Deyr küncünde ṣafāsın sür kilāb-ı Meryemüñ

---

25 Ü Ün A — F Üv M C
27 Ü Ün A — F Üv M C

28

1 — Kemānın ergüreli Rūmda kemāle ḳaşuñ
Cefā ḫadengini pertāb eder hilāle ḳaşuñ

2 — Ḳaçan ki ḫāba varur gözlerüñ uyur fitne
O dem ki nāz edesin ya çeker ḳıtāle ḳaşuñ

3 — Getürdü üstüme ṭāvūs ḳuyruġu iki ḥükm
Ḳalemlerine olub cismümüñ ḥavāle ḳaşuñ

4 — Olalı maẓhar-ı sırr-ı ḳader teʿālallah
Gehī cemāle eder meyl geh celāle ḳaşuñ

5 — Gözüñe arḳalanub ḳılmasun cihānı ḫarāb
Efendim iki gözüm girmesün vebāle ḳaşuñ

6 — Ḫayālīye lebüñ ey dōst ḳılsa vaʿde-i lûṭf
Ṣaçuñ ḳaraltı aṣar götürür muḥāle ḳaşun

29

1 — Lebüñi aġzına verseñ nola ben maḥzūnuñ
Ḳaṭresin almaġ ile eksile mi Ceyḥūnuñ

2 — Ey ṣaçı Leylī nola çihreñi ʿarż etseñ aña
Nice bir daġa düşe hecrüñ ile Mecnūnuñ

3 — ʿAşḳ ṣarrāfına göster yüzüñ ey sīm-beden
Ne bilür cāhil olan ḳıymetini altunuñ

4 — Eşk-i çeşmüm göricek serv gibi ḳāmetüñi
Ḫāk-i pāyına nice aḳmaya sen meḥrūnuñ

5 — Yürü bir ḫastaya ʿarż eyle Ḫayālī sözüñü
Ṣaġ olanlar ne bilür çekdügini ṣayrunuñ

---

28 Ü F Ün Üv A M C
[2] O : Şu M
[3] iki : bir F
[6] lûṭf : vaṣl A M
29 Û Ün Üv M C — F A

30

1 — Ne lāzım ḫaṭṭ-ı mişkīnüñ ʿiẕāruñda tırāş etmek
Denī dünyāya bu genc-i nihānı böyle fāş etmek

2 — Saña kār oldu ʿarż etmek raḳībe çeşm ü-ebrūñu
Baña dāġ-u-naʿlden tende yüz biñ göz ve ḳaş etmek

3 — Zırıh geymiş ṣaçuñ müjgān-ı çeşmüñ nīzedar olmuş
Ne lāzım ḳalb i ʿuşşāḳ ile ol ġamze ṣavaş etmek

4 — Temennā-yi lebüñ gitmez dilinden hergiz aġyāruñ
Ki taḳdīr-i İlāhīdür mekān-ı lâʿli ṭaş etmek

5 — Ḫayālī sen Şehüñ lûṭfun görelden çarḫa baş egmez
Ne mümkindür denīler kāsesinden er maʿāş etmek

31

1 — Zülf-ü Leylādan siyeh-baḫt oldu meftūnuñ senüñ
Taʿne ṭaşını atar Ferhāda Mecnūnuñ senüñ

2 — Cevrüñe şādān olur derdüñle ʿālem pür-sürūr
Bulmadum bir kimseyi dünyāda maḥzūnuñ senüñ

3 — Her ḥabāb-ı bezmüme reşk eyler oldu Cām-ı Cem
Tā ki düşdü üstüme ferr-i Ferīdūnuñ senüñ

4 — Bülbülü nālān eder gülzāra ḳanlar aġladur
Ġonca-i lâʿl-i lebüñle ḫadd-i gül-gūnuñ senüñ

5 — Ey Ḫayālī ʿaşḳ ṣaḥrāsındaki her lālenüñ
Dāġı dāġuñdan nişāndur rengidür ḫūnuñ senüñ

---

30 Ü Ün A — F Üv M C

[1] ʿiẕāruñda : ʿiẕāruñdan A | nihānı : cemāli Ü A

[2] tende : günde Ü / göz ve ḳaş : gözle ḳaş Ün A

31 Ü A — F Ün Üv M C

32

1 — Ne şerefdür ki olduğı‿içün pāk
Eli üzre tutar deñizleri ḫāk

2 — Nefsi efᶜīsine zahīr olana
Pend besdür ḥikāyet-i Daḥḥāk

3 — Ḳahruñı lûtfe edegör tebdīl
Mārdandur ṭabīᶜat-i tiryāk

4 — ᶜİlm-i esmāya mālik ādem iken
Gülden ne‿içün olasın bī-bāk

5 — Bir güle reng-ü-rūy vermek içün
Āb olur mürebbī-i ḫāşāk

6 — Saña bir dāne ḥāṣıl etmek içün
Ḫāk üftāde cismin eyledi çāk

7 — Dergehinde muḳīm leyl-ü-nehār
Mihr-ü meh ḫıdmetüñ eder çālāk

8 — Bāᶜiş oldu Ḫayālī bu kereme
Cümle maḫlūḳa Ṣāḥib-i Levlāk

33

1 — Deme meyḫānede ḫūra ṣaḳın bint-i ᶜinebden yeg
Ne vardur zāhidā Beyt-ül-Ḥarām içre edebden yeg

2 — Şunaldan cām-ı teklīfi ḫarābāt ehline ᶜāşıḳ
Sifāl-i künc-ü meyḫane gelür sīm-ü-zehebden yeg

3 — V.ṣālüñ zevḳine ḫūn-u cigerle çeşmüm olmuşdur
Ṣafā bezminde her dem nūş olan cām-ı ṭarabdan yeg

4 — Çerağuñ nūrunuñ pervāne bildi ḳıymetin ancaḳ
Görünmez çeşm-i ḫuffāşa temāşāgāh şebden yeg

5 — Ḫayālī çeşmi ceyran dilrübālar seyrin eylersin
Bu mevsimde şikāra yer mi var şehr-i Ḥalebden yeg

---

32 Ü Ün A — F Üv M C
[2] Nefsi : Nefs A
[3] ṭabīᶜat : ḥaḳiḳat Ün
[6] eyledi : eyler Ün A
38 Ü Ün A — F Üv M C
[3] zevḳine : şevḳine

34

1 — Ġuṣṣa-i ferdā içün kim der saña endīşe çek
Bir semen ruḫsarı bul gül mevsiminde ʿayşa çek

2 — Ṣıḥḥat istersen ṣakın çekme ṭabībüñ şerbetin
Miḥnet-ü-ġam derdine ġāyet devādur şīşe çek

3 — Çünki ḳan oldu göñül ġamdan aḳıt gözden revān
Cān metāʿın pīş-keş bir Şāh-ı ferruḫ-kīşe çek

4 — Destesinden ṣıçrayub oldu sipihre māh ı nev
Bīsütūna merd iseñ Ferhād gibi tīşe çek

5 — Aḫẕ-ı māl ile Ḫayālī şehri vīrān etdiler
Meclis eyle muḥtesible ḳādıyı teftīşe çek

35

1 — Nigār zülfü benüm boynuma kemend gerek
Şu kimse kim ola dīvāne aña bend gerek

2 — Naṣīḥatüñ yürü sen ḳara başuña eyle
Be ṣōfī ʿāşıḳ-ı dīvāneye ne pend gerek

3 — Şu kim diler ki ede bir perī-ruḫu tesḫīr
Dili‿ile cānı belā oduna sipend gerek

4 — Ne lāyıḳam ki olam dār-ı zülfüñe ber-dār
Velīk her kişinüñ himmeti bülend gerek

5 — Firāḳuñ acısın añduḳda der Ḫayālī ġazel
Kelāma gelmege ṭūṭī egerçi ḳand gerek

---

34 Ü Ün A — F Üv M C
[3] aḳıt : aḳan Ü Ün
35 Ü F Ün Üv A C — M
[2] ṣōfī : böyle Üv C
[3] tesḫīr : taṣvīr Ü F A
[5] Firāḳuñ : Firāḳ Ün

36

1 — Bezm-i bahāra başdı ayağı benefşenüñ
Gül gibi geldi ʿişreti çağı benefşenüñ

2 — Çekdi dolusunu ʿaraḳ-ı jāleden seḥer
Boynunu egdi lāle çanağı benefşenüñ

3 — Nergis iletdi bezmine bir şemʿdān-ı zerd
Tā ṣubḥ olunca yandı çerāğı benefşenüñ

4 — Sevdā-yi ḫāli ey gözü nergis ʿiẕārunuñ
Boynuna atdı bir ḳara dāğı benefşenüñ

5 — Pāyından aṣılu mekese beñzedenlere
Vardur Ḫayālī bir nice lāğı benefşenüñ

37

1 — Tutdu ṣaḥn-ı gülşeni feryād-ü-zārı bülbülüñ
Āh eger böyle geçerse rūzigārı bülbülüñ

2 — Ḥasret ocağında bir kül öksüzü maẓlūm iken
Bāda verdi ḳalmadı ṣabr-ü-ḳarārı bülbülüñ

3 — Kirm-i şeb-tābī degüldür düşdü yer yer gülşene
Odlu ahından çıḳar yer yer şirārı bülbülüñ

4 — Naḳş bağlar geceler açmağa göñlün ġoncanuñ
Her seḥer eksük degül bir yādigārı bülbülüñ

5 — Ḳan bulaşmış penbe-i dāğ-ı dili çıḳmaḳ nice
Her gülüñ bergi Ḫayālī-vār varı bülbülüñ

---

36 Ü Ün A — F Üv M C

[4] ʿiẕaruñuñ : ḫumāruñuñ Ü | atdı veya örtdü

6 Ü A — F Ün Üv M C

[5] - vār : - vāri A

38

1 — Nice bir ehl-i islāma bu ḳīnüñ
Behey kāfir senün de var a dīnüñ

2 — El oḳ der kirpigüñe ḳaşuña yay
Olaldan cān şikārına kemīnüñ

3 — Geyüb ay [**] āfitābum āsumānī
Yaḳarsın şehrini her gün zemīnüñ

4 — Kesüb başlar güc ile bāc alursın
Bu ḫōd bir mezhebinde yok bu dīnüñ

5 — Müselmān sevmeden geçdüñ Ḫayālī
Meger bir kâfir oldu nāzenīnüñ

39

1 — Çün ḳanum içdi baña leb-i dil sitān gerek
Olmaz begüm cerīme baña ḳana ḳan gerek

2 — Şükrāne sīm-i eşk gerek görmege yüzün
İnce belini ḳocmaġa cān-der-miyān gerek

3 — Neyler ḥayatı ʿaşıḳ olan derd-i yārsuz
Evvel kişiye cān gerek andan cihān gerek

4 — Mihrüñ yoluna germ-rev olan fitādenüñ
Ednā ġubārı tāc-ı ser-i ferḳadan gerek

5 — Bir şāhdan Ḫayālī diler iltifātı kim
Atı öñünce nice revān Erdevān gerek

---

38 Ü F Ün Üv A C — M
[2] yay : ya F A
[**] Burada ay, ey yerine kullanılmış olub afitab ve asumanī kelimeleri ile ara'arında ihami tenasüb san'atı vardır
[3] şehrini : şehperin Ün ḫalḳını A | her gün : gūy-u C
[4] bāc : tāc F Ün C baş Üv
[5] geçdüñ : geçdi F | meger : yine A
39 Ü A — F Ün Üv M C
[4] yoluna : yolunda A

40

1 — Tīġ-i ġamla cism-i ᶜāşıḳ çāk çāk olmaḳ gerek
Yādına ol lâᶜl-i cān-baḫşuñ helāk olmaḳ gerek

2 — Gözleri yaşı‿ile maḥv edüb ten-i fersūdesîn
ᶜĀlemüñ ālāyişinden cümle pāk olmaḳ gerek

3 — Her ġubārına dilerse reşk ede mihr-i felek
Bir güzeller şāhınuñ yolunda ḫāk olmaḳ gerek

4 — Sīm-i eşkinden yürütsün sikkesin ol şāh-ı derd
Ḫuṭbe-i ᶜaşḳ adına bī-iştirāk olmaḳ gerek

5 — Ey Ḫayālī çün ocağısın maḥabbet nārınuñ
Tarz-ı Ḫusrevden kelāmuñ sūzināk olmaḳ gerek

41

1 — Ḳılıcuñ zaḫmıdur cismümde sevdāsı dil ü-cānuñ
Ḳapusun aç ḫalāṣ eyle giriftārın bu zindānuñ

2 — Felek ḫavf eyleyüb ahum yelinden şām-ı hecrüñde
Çeker dāmānına her şeb çerāğın māh-ı tābānuñ

3 — Ḳoşulsa berḳi yüz menzil geçen Şebdīz-i āhumdur
Yaşum Gülgūnu ḫōd andan seriᶜidür bu meydānuñ

4 — Gözüm baḥr i muḥīṭi ter düşürdü telḫ-kām etdi
Bu ḫūn-ālūde müjgān pençesini burdu mercānuñ

5 — Yaraşur lâᶜl-i nābuñ zülfüñ içinde ẓuhūr etse
Bu rūşendür yeri ḳarañulıḳdur Āb-ı Ḥayvānuñ

6 — Ḫayālī cām-ı Cāmīden içelden cürᶜa-i feyżi
Gözüne Iṣfahānī sürmedür ḫāki Ḫorāsānuñ

---

40 Ü A — F Ün Üv M C
[4] şāh-ı derd : şāh-vār Ü
41 Ü F Ün Üv A C -- M
[1] cismümde sevdāsı: sevdāsı cismümde Üv C
[3] berḳi : berḳa Üv

42

1 — Ne var ᶜālemde ey zāhid bugün ᶜayş-ü-ṭarabdan yeg
Baña bir künc-ü meyḫāne gelür şehr-i Ḥalebden yeg

2 — Yürü tekmīl ḳıl ādābını kūy-u ḫarābātuñ
Gedā-yi pür-hünerdür merdüm-ü ᶜÂlī-nesebden yeg

3 — Ne yolumdur benüm ḫāk-i reh-i erbāb-ı ᶜaşḳ olmaḳ
Metāᶜı yoḳdur ey ḫāce bu bāzāruñ edebden yeg

4 — Duḫān-ı āhumı ifşā eder rūzum budur sūzum
Baña hemreng olur bir kimse yoḳ hecrüñde şebden yeg

5 — Ḫayālīnüñ ḫaṭāsı çoḳ bilelden kendüsin ḳıblem
Günāhın bendenüñ şehler ᶜaṭā ḳılmaḳ ġażabdan yeg

43

1 — Dīn-i dünyā dīn-i ᶜubāyi edüb ey yār terk
Tekye-i vaḥdetde ben bir tāc geydüm çār-terk

2 — Sūzen-i tecrīd ile dikdüm ḳanāᶜat ḫırḳasın
Eyledüm tāc-ü-ḳabāyi cümle Mecnūn-vār terk

3 — Nola dūr olmazsa yüzüñden iki zülf-ü siyāh
Bu meseldür gence erse etmez anı mār terk

4 — Gülşen-i kūyu ḳoyub gitdi Ḫayālī Kaᶜbeye
Āşiyānın eyledi ol ᶜandelīb-i zār terk

---

42 Ü Ün A F Üv M C

43 Ün A — Ü F Üv M C

[1] Dīn-i dünyā dīn-i ᶜuḳbāyi : Dīn-ü-īmān dünyī-vü-ᶜuḳbī A.

[2] eyledüm : eylerem A

[4] kūyu : kūyuñ A

Ḥarf-ül-Lām

1

1 — Gerek mīr-i vilāyet ol gerek dünyāya sulṭān ol
Saᶜādet bulmaḳ isterseñ muḥibb-i derdmendān ol

2 — Tecemmül ᶜarż eder eller saña anlar dil-ü-cānı
Ḫudādan şefḳat isterseñ raḥīm-i ḳavm-ı zındān ol

3 — Saña tīşe çeken bed-kīşe maᶜden gibi zerler ver
Göñül zaḫm urana cevherler īs̱ār edici kān ol

4 — Bir ednā ẕerre dāmānuñ ḳomaz elden benüm şāhum
Gerek sen āsumān-ı çārüme ḫorşīd-i raḫşān ol

5 — Ḫaṭuñ geldükce raᶜnālıḳ libāsın geymek isterseñ
Ḫayālī gibi ḥüsn-ü ḫulḳ ile maḥbūb-u devrān ol

2

1 — Māsivā jenginden ey dil saña kim der muġber ol
Āferīniş resmine Āyīne-i İskender ol

2 — Baḥr emvācı gibi uyma havāya her nefes
Zevraḳ-ı bī-revnaḳ-ı dünyāya yaᶜnī lenger ol

3 — Ḳāmetüñ ḫam eyleyüb her nā-kese verme selām
Dehr lûᶜbet-bāzına kim der saña var çenber ol

4 — Raḥm ḳılmaz saña ey bülbül gül-ü āteş-mizāc
Sen gerekse yele varmış bir avuc ḫākister ol

5 — Ey Ḫayālī ḳalmadı aḥkām-ı Mecnūndan nişān
Vaḳtdür dīvān-ı ᶜaşḳuñ şahına ser-defter ol

---

1 Ü F Ün A M C — Üv
[1] vilāyet : maḥabbet Ün | bulmaḳ : bulmaġ Ün C
[2] dil-ü- : ser-ü- : A
[3] bed-kīşe : kişiye C
[4] elden benüm şāhum : ey dil senüñ elden A
2 Ü F Ün A M C — Üv
[3] eyleyüb: eyleyu C | verme: verüb A | der saña var: der kim saña C | var: kim A

3

1 — Olmuş iken bülbül-ü mest ile ʿişret-sāz gül
Al ṭūṭīler gibi etmek diler pervāz gül

2 — Sünbül oldu zülf-ü Leylā lāle Mecnūn dāğıdur
Bülbül-ü āşüfte-dil Maḥmūd-u vaḳt Ayaz gül

3 — Sırr-ı ʿaşḳı ġonca gibi dilde mektūm eyle kim
Ḫānumānın yele verdi açduğı‿içün rāz gül

4 — Germ olub beñzetdügi‿içün kendüyi ruḫsāruña
Āfitāba jālelerden oldu seng-endāz gül

5 — Derdi bir ayuñ içinde ʿay-ü-nūşuñ zevḳini
Ey Ḫayālī yār-veş ārāmın eyler az gül

4

1 — Bir şey mi var cihānda ki maḫlūḳ u Ḥaḳ degül
İnkārına tekellüm eden dil dudaḳ degül

2 — İzüñ tozun ṣabādan umar nergis ile gül
Bu bāġda ne var ki saña göz ḳulaḳ degül

3 — Mıḳrāż-ı lā ile sebel-i dīdesin kesen
Görmek dilerse nūr-u yaḳīni ıraḳ degül

4 — Varsun yele havāñ ile bu ḫırmen-i vücūd
Ser-dār-ı ʿaşḳ olana seri bir başaḳ degül

5 — Bāġ-ı vücūduma dikilelden nihāl-i derd
Nem var Ḫayālī tende aña ḳol budaḳ degül

---

3 Ü F Ün Üv A M C

[3] ġonca gibi dilde : ẕeyl-i Mecnūn gibi C

[5] derdi : dürdü Ü | ẕevḳini : defterin : Ü M A

4 Ü F Ün Üv A M C

[3] nūr-u : rūy-u Ü A

5

1 — ʿAşḳ ehlinüñ vücūdu yoḳ evvel seri degül
Almaḳ fenā menāzilini serserī degül

2 — Meyḫāne içre eyleme dünyā kelāmını
Bu āsitāne anı götürmez yeri degül

3 — Vāʿiẓ şarāb-ı ʿaşḳuñı meclisde añıcaḳ
Kürsīyi yıḳdi depdi hemān minberi degül

4 — Bir dem içinde deldi biñ elmās-ı eşkümi
Müjgānlaruma kim der ola cevherī degül

5 — Olmaz Ḫayālī müşterī gerdūn-u aṭlasa
Tamġası māh olursa peren ülkeri degül

6

1 — Şuʿle-i ġam dilde-vü- cismümde dāġı çün fetīl
Ẓāhir-ü- bāṭın getürdüm ʿaşḳuña iki delīl

2 — Çeşmesār ı lâʿlüñi gördü ruḫuñda cān-fezā
Ol sebebden cennetüñ çıḳdı gözünden selsebīl

3 — ʿAşḳ derdine düşen dermān-ı ġayrı istemez
Āteş-i sūzāna istiġnā ile girdi Ḫalīl

4 — Tīrini buldum ḥarīm-i sīnede ḥabs eyledüm
Oldu peykān-ı ciger-dūzu aña yarar kefīl

5 — Dūr olmasun Ḫayālī gözlerümden naḳş-ı dōst
Yūsuf-u Mıṣra şeref verdükce bu deryā-yi Nīl

---

5 Ü F Ün A M C — Üv
6 Ü F Ün Üv A M G
[1] dāġı : dāġum Üv
[5] - dūzu :sūzu F Ün C ! yarar : yāruñ Ün Üv C

7

1 — Cefā ḳılıcı ile oldu pāre pāre göñül
Ḫōş istedügini buldu hezār-pāre göñül

2 — Ḫdengüñ ile benüm şāhum oldu mīr-i livā
Beden gibi içi yaraḳlu bir ḥıṣāra göñül

3 — Gözün açub baḳamaz āfitāb-ı maḳṣūda
Egerçi oldu hüner bürcüne sitāre göñül

4 — Ġamuñ sebātı neşāṭuñ ḳarārı yoḳ nitekim
Ne bir ḳarāra güzel var ne bir ḳarāra göñül

5 — Ḫayālī gitdi şikār oldu gibi gelmedi hiç
Varalı ol gözü şehbāz ile şikāra göñül

8

1 — Ṣōfīyā ṭaʿn eyleme ṣāfī şarāb-ı ṣāfa gel
Düş ayağına ḫarābāt ehlinüñ inṣāfa gel

2 — Sīnemüñ dāğında idrāk eyle göñlüm sırrını
Olmağa ʿanḳā-yi ʿālī-şāna hemdem Ḳāfa gel

3 — Göñlüme gir görmek isterseñ maḥabbet gülşenin
Cennet i ʿAdni temāşa ḳılmağa Aʿrāfa gel

4 — Cevher-i ferd iken ey ġāfil bu cümle mümkināt
Nice taḳsīm olduğın fehm etmege ṣarrāfa gel

5 — ʿAşḳda ḳan ağlamaḳ şerḥin Ḫayālīden işit
Bezm i Cem evṣāfını ögrenmege Vaṣṣāfa gel

---

7 Ü F Ün Üv A M C
[1] pāre pāre : yara yara A
[3] baḳamaz : baḳımaz Ü F
8 Ü F Ün Üv A C — M
[2] dāğında : dāğından A
[3] ḳılmağa : etmege Ün C
[4] ġāfil : ʿāḳil Ün A | mümkināt : kā'ināt Ün

9

ez eş'ār-ı Gül-ü Ṣad-Berg

1 — 'Ārıżuñ nāgeh 'araḳ-rīz olsa ey ḥūr-u cemīl
Ṣanuram cennetde ṭuġyān eylemişdür selsebīl

2 — Āftābı nice teşbīh edeyüm ruḫsāruña
Sen sa'ādet nūrusın ol ḫāke düşmüş bir ẕelīl

3 — Bir ḳadem çıḳmaz ser-i kūyuñ ḳoyub 'āşıḳlaruñ
Ṭāḳ-ı 'arşa nerdibān olursa perr-i Cebre'īl

4 — Bezmde bir perde açdı çeng 'aşḳuñda senüñ
Düşdü nāgeh perdeden ṭaşra hezārān ḳāl-ü-ḳīl

5 — Reşk-i a'dādan Ḫayālī çekme miḥnet ṣābir ol
Eyledi Ḥaḳ āteş-i Nemrūdu gülzār-ı Ḫalīl

10

1 — Ġoncalardan gönderüb 'āşıḳlara peyġām gül
'Ayş-ü-'işret etmege ḳıldı yine i'lām gül

2 — Erzen almışdur eline bülbülü ṣayd etmege
Ḥalḳa ḥalḳa cismini ḳıldı serāser dām gül

3 — 'Arıż-ı rengīnüñi görse çemende bir naẓar
Ola bülbüller gibi bī-ṣabr-ü-bī-ārām gül

4 — Nūş ḳıldı bir büt-ü şīrīn dehānuñ 'aşḳına
Ḳaldurub ben mübtelāya lâ'lden bir cām gül

5 — Ey Ḫayālī sāġar-ı pür-meyden özge görmedi
Gūşe-i ḫammārda her rind-i dürd-āşām gül

---

9 Ü F Ün A M C — Üv
[1] nāgeh : meyden A
[2] edeyüm : edeyin Ün A M eyleyem F | nūrusın : mihrisin Ün
[4] 'aşḳuñda : 'aşḳuñdan A M C
[5] a'dādan : a'dāya M | miḥnet : zaḥmet Ün
10 Ü A — F Ün Üv M C
[1] etmege : etmegi A
[2] eline : kefine | cismini : cismine Ü
[4] şīrīn : ġonca A

11

1 — Ālām-ı dehri nice çekersin ḥużūra gel
Terk eyle künc-ü miḥneti bezm-i sürūra gel

2 — Pervāne - vār şuᶜle-i şemᶜa eritme cān
Ġarḳ olmaġa tecellīye deryā-yi nūra gel

3 — Ḫāk-i siyāha dökme zülāl-i ḥaḳīḳati
Sepme bu sāyegāhda ṣu her uyura gel

4 — Rūbāh-ı dehr ḳanḳısına ḳuyruḳ aşmadı
Evvel hele ḥikāyet-i Behrām-ı Gūra gel

5 — Etseñ Ḫayālī Vādī-i Envāra ᶜazm-i rāh
Düş her ḳademde yüzüñüñü stüne dura ġel [**]

12

1 — Ser ver göñül serīr-i maḥabbetde server ol
Meydān-ı ᶜaşḳa gir cevelān et dil-āver ol

2 — Maḳṣūduñ ise baş açuḳ beglik eylemek
Yalıñ ayaḳ gedā-yi ser-i kūy-u dilber ol

3 — Ser ṭutmaġ ise ger ġaražuñ seng-i miḥnete
Var baş yar göñül göreyin seni tek er ol

4 — Geydüñse tāc-ı ᶜaşḳı ᶜalāyıḳdan ol berī
Var ol ṣadefde ḳadr ile yek-dāne gevher ol

5 — Tiryāk-i meyle defᶜederüz zehrüñi senüñ
Sen ṭutalum felek yedi başlu bir ejder ol

6 — Yoḳ deme yāra varuñı çaldur gedālıḳ et
Başuña beglik eyle yürü başḳa mihter ol

7 — Dīvān-ı ᶜaşḳ-ı yārda dīvāne yazılub
Terk eyle nāmuñı be Ḫayālī ḳalender ol

---

11 Ü F Ün Üv A C — M
[1] bezm-i : bir dem C
[2] şemᶜa : ġamda C
[**] Tevriye : 1 - dura 2 - Ṭūra (Ṭūr daġı)
12 Ü A F Ün Üv M C
[6] Yalnız A nuhasında

13

1 — Mıṣr-i ḥüsn içre olub başına sulṭān kākül
Ḳalb-i ᶜuşşāḳı derüb eyledi dīvān kākül

2 — Dil-i ᶜuşşāḳa edüb ḫalḳaların āyīneler
Sidre ṭāvūsu gibi eyledi cevlān kākül

3 — Çevirüb murġ-u dili başına āzād etsün
Nice bir bend eder ey naḫl-i ḫırāmān kākül

4 — Zülfünüñ ṭurraları tābına urub ḳaralar
Zer külāh eyledi ḫōrşīdı o fettān kākül

5 — Fitne-i devr-i ḳamer yüzde Ḫayālī beñidür
Gözleri sāḥir-ü-āşūb-u dil-ü cān kākül

14

1 — Ṣanma ᶜāşıḳ ġuṣṣanuñ dā'im mekānıdur göñül
ᶜAşḳ-ı cānānuñ ḳadīmī ḫānedānıdur göñül

2 — Geçmesün pervāz-gāhından ġurāb-ı rū-siyāh
Şāhbāz-ı lā mekānuñ āşiyānıdur göñül

3 — Pāyına eyler ciger ḫūn-āb ırmaġın revān
Gülşen-i ḥüsnüñ ezelden bāġbānıdur göñül

4 — Ġonca-i gülzār-ı maᶜnīdür ḥaḳāyıḳ ehline
Şol ḥaḳīḳatden ḫabersüzler çıbanıdur göñül

5 — Kā'inātuñ gizli sırrı āşıkārādur aña
Ḳıymetin bil ᶜālem-i ġayb armaġanıdur göñül

6 — Baḳıcaḳ ᶜayn-ı maḥabbet ḫāküme ḳan aġladı
Ol maḥabbet ᶜaynınuñ bir ḳaṭre ḳanıdur göñül

7 — Secde eyler ḫākine cemᶜ-i melā'ik ṣubḥ-u-şām
Ey Ḫayālī şāh-ı ᶜaşḳuñ āsitānıdur göñül

---

13 Ü A — F Ün Üv M C
[4] tābına urub ḳaralar : māha urub ḳara bere A
[5] Gözleri : Gözlerüñ Ü
14 Ü F Ün Üv A C — M
[2] Geçmesün : Geçmeyüb Ü F Ün Üv C
[3] ḫūn-āb : ḫūn-ābı A
[4] ehline : küncüne Ün Üv C | çibanıdur : şapanıdur Ün Üv C
sepānıdur Ü A
[6] ḫāküme : ḥālüme Ün / ḳaṭre : pāre Ün

15

1 — Āsitān-ı yārda kendin türāb ister göñül
Ḥaddini bilmez özün ʿālī-cenāb ister göñül

2 — Gāh gözde gāh göñlümde gerek menzil-gehi
Şarḳa ġarba varmaġa bir āfitāb ister göñül

3 — Kāfirem ger ārzu eylerse bir gün vuṣlatın
Yārdan ʿāşıḳ hemān nāz-ü-ʿitāb ister göñül

4 — Bir güzeller şahınuñ uyub havā-yi ʿaşḳına
Kendüyi deryā gibi pür-ıżṭırāb ister göñül

5 — Ey Ḫayālī yārı istifsār eder aġyārdan
Ḥayretünden seng-i ḫārādan cevāb ister göñül

16

1 — Görürse göz yaşı içre beni yanar ḳandīl
Özünü seng-i ḥased birle pāreler ḳandīl

2 — Dilinde var şu degülse eger yüreginde
Ḳapuñda yanmaġa şevḳ ile geceler ḳandīl

3 — Fetīle tīrüñ olub oldu şuʿle peykānuñ
Dilimdürür ḥarem-i ʿaşḳa ey püser ḳandīl

4 — Olalı cāmiʿ i şāma Menāre-i Beyżā
Firāḳ ṣubḥ-u Mesīḥā-deme çeker ḳandīl

5 — İçinde ʿaşḳ odu zencīr i şevḳ boynunda
Havā yolunda ʿaceb mi verürse ser ḳandīl

6 — Ṣafāsı ẓāhir-ü-bāṭın degül midür rūşen
Keṡāfet ile kime eyledi naẓar ḳandīl

7 — Dilinde şevḳ-i kelāmı elinde peymāne
Ḫayālīden mi yaḳubdur çerāġı her ḳandīl

---

15 Ü Ün A — F Üv M C
16 Ü F Ün A C — Üv M
[1] ḥased birle : ḥasedlerle Ü F sitemlerle A
[2] Yalnız A nushasında
[3] Dilimdürür : göñüldürür A
[4] Yalnız A nushasında

17

1 — Kitāb-ı şevḳuñ oḳur ey püser meger ḳandīl
Ṣabāḥa dek gece göz nurunu döker ḳandīl

2 — Kerāmet ehli degül mi ḳaçan ki olsa ḳarīb
ᶜİbādete ṣuya seccādesin ṣalar ḳandīl

3 — ᶜAceb ne dā'ireden dem urur ki ṣōfī-vār
Duᶜā-yi Nūr ile evrādını sürer ḳandīl

4 — Der-i sarāy-ı Şehe rūzigār cevrinden
Gelüb şikāyete başına od yaḳar ḳandīl

5 — Ḫayālī bezm müyesser olur ol āfetle
Olursa şām-ı firaḳında kelleler ḳandīl

18

1 — Bu doḳuz sīmāb-gūn deryāyi seyr et ᶜibret al
Her neheng-i nūr-sīmāsından anuñ heybet al

2 — ᶜĀḳil iseñ vaḥş-ü-ṭayruñ şāhı ol Mecnūn gibi
Başuña murġ aşiyānından külāh-ı devlet al

3 — Zühd kāruñsa melāmet ehlini ᶜayb eyleme
Gir bu bāzār içre her üstāddan bir ṣanᶜat al

4 — Tālib ol ehl-i fenānuñ ayaġı ṭopraġına
Var ise başuñda ᶜaḳluñ gel metāᶜ-ı himmet al

5 — Ey Ḫayālī dilrübālarla mey-i nāb içmege
Nevbehār eyyāmıdur pīr-i muġāndan beyᶜat al

19

1 — Geç gelür bāġa muḳayyeddür libās-ı nāza gül
ᶜAndelībe çekdürür hicrān-ı bī-endāze gül

---

17 Ü F Ün A C — Üv M
[2] ḳaçan ki : ḳaçan kim A
18 Ü A — F Ün Üv M C
19 Ü F Ün A — Üv M C

2 — Nağme-i zāğı ḳosun bülbül feğānın diñlesün
Āb-ı rūyun ṣaḳlasun yār olmasun nāsāza gül

3 — Bir tebessüm eylese ġonca çemende açılur
Ḳanlu yaşı-dan hezāruñ ṣad hezārān tāze gül

4 — Yazdılar nevrūz-u sulṭānīdeki taḳvīmde
Etmeye bülbüllere cevri göñüller yaza gül

5 — Ṣaḳla ādābın Ḫayālī gülşenüñ kim beñzedi
ᶜAşḳ ile Maḥmūda bülbül ḥüsn ile Ayaza gül

20

1 — Sīretüñ ᶜāşıḳı ol gözleme maḥbūb cemāl
Reng-i ruḫsār ile tā kim saña ol geçmeye āl

2 — Ḳol ḳanat et özüñe çekmege tecrīdligi
Murġ-u lāhūtsın olma yürü var bī-per-ü-bāl

3 — Yürü dendān-ı ṭamaᶜda ilişür nesne ḳoma
Seni tā el götüre başda mānend-i hılāl

4 — Ḫān-ı ḥüsnü şu ki yemek diledi aç öldü
Zād-ı rāh olmadi bir kimseneye dāne-i ḫāl

5 — Mışḳala eyle rıyażetle ᶜiẓām-ı cesedüñ
Tā ki bī-jeng ola tīġ-i demüñ hem ḳattāl

6 — ᶜĀlem-i ḫākīye bir feyż erişürse senden
Ebr gibi yürü seccādeñi ey dil ṣuya ṣal

7 — Göz açub gözleme bir nānı miṣāl-i encüm
Olsa ol nān gözüñe ḳurṣ-u meh-i bedr-miṣāl

8 — Mülk-ü tenden yürü aḳıt iki ḳan ırmağın
ᶜAsker-i nefs-ü-havā ile şu deñ eyle ḳıtāl

9 — ᶜĀlem-i ḳadrüñi meydān-ı sipihr üzre diküb
Himmetüñ kūsunu meydān-ı semāvātda çal

10 — Zer-i ḫāliṣ gibi olmazdı Ḫayālī merġūb
Ḳalbini eylemese pūte-i iḫlāṣda ḳāl

---

[2] olmasun : olmayub F
[4] taḳvīmde : taḳvīme kim A
20 Ö A — F Ün Üv M C
[8] Yalnız A nushasında

21

1 — Resm-i ᶜaşḳ-u-ᶜāşıḳī etmekde māhirdür göñül
Dā'imā derd-ü-belā çekmekde ḳādırdur göñül

2 — ᶜĀleme baş egmez iken dā'ima ḫorşīd-veş
Şimdi ḳurbān olmağa kūyuñda ḥāżırdur göñül

3 — ᶜĀrıżuñ şemᶜine dā'im dilberā pervāne-veş
Oda düşüb yanmağa gör nice şāṭırdur göñül

4 — Muṭbaḳ-u-āzāde iken mihr-ü-meh gibi müdām
Dolanur kūyuñu dā'im bir müsāfirdür göñül

5 — Terk-i cān etdi Ḫayālī göreli cānā seni
Senden özge bir daḫi yār etse kāfirdür göñül

---

21 Ün — Ü F Üv A M C

Ḥarf-ül-Mīm

1

1 — Nesīm āsa çeküb el bāġ-ı ʿālemden güẕār etdüm
Geçüb būy-u gülünden ḫār-ı hicrān iḫtiyār etdüm

2 — Binā-yi ʿaşḳa gördüm kim ḫalel gelmiş geçüb serden
Gedügünde ḳodum bir ṭaşı muḥkem üstüvār etdüm

3 — Nidermiş ʿaşḳ eri nām-ü-nişānı deyu Ferhāduñ
Mezārın Bīsütūn dağında buldum sengsār etdüm

4 — Bitüb bir gül ʿalāmet bulmaġ içün reng-ü-būyuñdan
Bu sevdālarla cismüm rāh-ı ġamda ḫākṣār etdüm

5 — Ḫayālī göñlümü gördüm ḫarābāt ehli bir mey-keş
Vücūdum ḫalvetinde zāhid-i perhizgār etdüm

2

1 — Ḳaddüñ ile ʿārıżuñ gülzārda yād eyledüm
Servi pest etdüm gülü ahumla berbād eyledüm

---

1 Ü F Ün A M C — Üv
[2] ḳodum : ḳoyub C | ṭaşı : ṭaş M
[3] gördüm : buldum Ün
[5] ekli : içre M
2 Ü F Ün A M C — Üv
[1] gülzārda : gülşende çün Ün C

2 — Ḫānedān-ı ʿaşḳ-ı Mecnūndan berü vīrān idi
Sīm-i eşküm ḫarc edüb vīrānın ābād eyledüm

3 — Fürḳatüñ añdum dil-i şeydāya düşdü ıżṭırāb
Yād-ı vaṣluñla yine dīvāneyi şād eyledüm

4 — Her ne naẓmı kim ḫarābāt içre ḫāmem ḳıldı derc
Gūşe-i ḫalvetde anı vird-i zühhād eyledüm

5 — Ey Ḫayālī vuṣlat-ı dilber ne maḳṣūdum benüm
Ḥamdü-lillah kendümi hicrāna muʿtād eyledüm

3

1 — Kāşki cismümde biñ biñ dīde peydā eylesem
Her birin lü'lü' dişüñ hecrinde deryā eylesem

2 — Mihr-i dünyādan yumazsam el namāzum nā-ḳabūl
Elde tesbīḥüm eger ʿıḳd-ı s̱üreyyā eylesem

3 — El degül cān paralardı ġabġabı nārencine
Yūsuf-u gül-çihremi ʿarż-ı Züleyḫā eylesem

4 — Meşʿal-i ḫōrşīdi ʿĪsā indire ser-vaḳtüme
Bezm-i ʿayşum cāmını ḳandīl-i tersā eylesem

5 — Ey Ḫayālī sīneme bir revzen açsa tīġ-i ʿaşḳ
Cān gözü‿ile bir naẓar yārı temāşā eylesem

4

1 — Bir bāʿiş-i ḥayāt nigāruñ helākiyem
Bir zer ḳabā-vü-sīm-tenüñ sīne-çākiyem

2 — Yārum havayī şu gibi ben aña māyilin
Ol āteşī-mizācdürür ben de ḫākīyem

---

[3] yine : dil-i Ü F A
[4] naẓmı : naẓmum F ; ḫāmem : nāmem Ü C
3 Ü F Ün M C — Üv A
[1] hecrinde : yādına Ün
4 Ü F Üu A M C — Üv
[1] zer-ḳabā-vü- : zer ḳabā-yi F M C
[2] düşmanın : düşmezin A

3 — Ben ey ṭabīb derdüme dermāna düşmanın
Andan berü ki bir güzelüñ derd-nākiyem

4 — Pīr-i muġānuñ eylemişem meşrebin ḳabūl
Demlerdürür ki muʿteḳid-i ẕāt-ı pākiyem

5 — Gerçi Ḫayālī ʿaşḳ yolu ṣaʿbnākdür
Mecnūn-u ʿĀmirī gibi bī-vehm-ü-bākiyem

5

1 — Havādāruñ olaldan dūd-u āhum
Yazar eyvān-ı çarḫa ah şāhum

2 — Miyānuñ fikridür eglencem ancaḳ
Alan bir ḳıldan alur pādişāhum

3 — Benem devrümde sulṭān-ı ḫarābāt
Başumda bir ḳadeḥ meydür külāhum

4 — Ḥabāb-āsā alub başum elüme
Havā-yi ʿaşḳa uyubdur sipāhum

5 — Ḫayālī şām-ı ġam ḫuffāşiyem kim
Cihānuñ mihrine yoḳdur nigāhum

6

1 — Yoluña ḫarc etmege göz yaşı sīmümdür benüm
Başda göz merdümi gözler kerīmümdür benüm

2 — Derdsüz olmaḳ göñül tende ʿaẕāb ı rūḥdur
Yārsuz cennet gülü nār-ı caḥīmümdür benüm

3 — ʿAḳla diñ hengāmeyi başdan girdersün aradan
Derd i dilber var iken bilmem o kimümdür benüm

[4] Pīr-i muġānuñ eylemişem meşrebin ḳabūl : Bildüm ṣafā-yı meşreb-i pīr i muġānı ben A
[5] Gerçi : derler Ün
5 Û F Ün M C — Üv A
6 Ü F Ün M C — Üv A

4 — Şemse ben verdüm çerāġ-ı şevḳi bir abdāldur
Kā'ināta fer veren ṭabᶜ-ı selīmümdür benüm

5 — Gör ne ᶜālī-himmetem ḫalvetgehümde şāh-ı ᶜaşḳ
Hem-nişīnüm hem-demüm yārum nedīmümdür benüm

6 — Tıfl-ı eşküm ḫaylı demdür ayaġuñ ṭopraġıdur
Raḥm ḳıl kim ayaġa düşmüş yetīmümdür benüm

7 — Taliᶜümden yā felekden mi Ḫayālī bilmezem
Görsem ol gün yüzlümü sāyem ġarīmümdür benm

7

1 — ᶜAyn-ı dilden cūş edüb gözden aḳar yaşum benüm
Şu terāzūsu olubdur ġālibā ḳaşum benüm

2 — Lām ı Leylī-zülfüñü ṭıfl-ı göñül yād edeli
Mekteb-i ᶜaşḳ içre Mecnūndur sebaḳdaşum benüm

3 — Nevbahār-ı hüsnüñe dil vereli ey ġonca-leb
Yüzüme berg-i ḫazān naḳş etdi naḳḳāşum benüm

4 — Şāh-ı ᶜaşḳ etdi beni bir fitne-i Rūmun ġamı
Tende yer yer zaḫm-ı tīridür ḳızıl başum benüm

5 — Ey Ḫayālī medh-i ḳand i lāᶜlüñi yār işidüb
Dedi kim ṭūṭī misin ey rind i ḳallāşum benüm

8

1 — Nice bir ġamla ḫūnīn āb içelüm
Gel e bir ḳaç ḳadeḥ şarāb içelüm

2 — Olalum baş açub ḫarābātī
Kimseden etmeyüb ḥicāb içelüm

---

[4] çerāġ-ı şevḳi: çerāġı şarḳī Ü Ün M C
[7] bilmezem : bilmezin Ün | yüzlümü : yüzünü F
7 Ü F Ün A M — Üv
[1] ḳaşum : başum Ü Ün A M
8 Ü F Ün A M C — Üv

3 — Bādeye göz diküb ḥabāb gibi
Ḫānemüz olmadan ḫarāb içelüm

4 — Raḳṣ edem zerre gibi şevḳümden
Baña derse ol āfitāb içelüm

5 — Āḫıretde ḥisāb olur çün kim
Bādeyi biz de bī ḥisāb içelüm

6 — Eylemezdi Ḫayālī ṣoḥbet-i mey
Demese çeng ile rübāb içelüm

9

1 — Çemende her nihāli gökden inmiş ḫūra beñzetdüm
Çiçekler gördüm anlaruñ yüzünde nūra beñzetdüm

2 — Gülistān rāhını gördüm beyāż evrāḳ zeyn etmiş
Behişt i ʿadn ʿaynından aḳan kāfūra beñzetdüm

3 — Çemendür Vādī i Eymen şükūfe‿ile dıraḫtın hem
Tecellī nūruna müstaġraḳ olmuş Ṭūra beñzetdüm

4 — Bilüb Yūsuf gülü mıṣr-ı çemende cūyibārı hem
Aña āyīne ilten ʿāşıḳ-ı mehcūra beñzetdüm

5 — Ḫayālī sīnesin gördüm ġam-ı aġyār zeyn etmiş
Giryāhında leṭāfet yoḳ zemīn i şūʾa beñzetdüm

10

1 — Her ḳaçan nāz eylese ol serv-i āzādum benüm
Sīneden ḳaçmak diler rūḥ-u feraḥşādum benüm

2 — Bunca demler kūh-u ġamda lāle-veş ḳan aġlaram
Demez ol şīrīn-dehen ḫalüñ ne Ferhādum benüm

---

[4] edem : uram Ün
9 Ü F Ün A M C — Üv
[2] rāhını : yolların A
10 Ü F Ün A M C — Üv
[1] ḳaçmaḳ: çıḳmaḳ F Ün A C | Sīneden ḳaçmaḳ diler: sīneden ḳarşu çıḳar M
[2] demler : günler Ü F Ün A C

3 — ʿAşḳ ı Ferhād ile Mecnūnu nola yād eylesem
Kim biri şeyḫum ʿazīzüm biri üstādum benüm

4 — Ben ḳula raḥm et demekden aġzum egildi saña
Ḳılmaduñ bir gün naẓāre ey perī-zādum benüm

5 — Gül gibi ʿālemde ola‿idüm Ḫayālī nāmdār
Bir gün ol ġonca-dehen yād eylese adum benüm

11

1 — Şol serv-ḳadd-ü-lāle ruḫa bir ġazel dedüm
Mevzūn-u- ḫūb-u- nazüg igen bī bedel dedüm

2 — Ol ḳaşı yaya bir naẓar et baña diyeli
Baġrumı tīr-i ġamze ile ṭut ki del dedüm

3 — ʿUşşāḳa gördüm eyler ol āfet muḫālefet
Uymaz senüñ uṣūlüñe işbu ʿamel dedüm

4 — Miḥnet odu eritmeyicek zer gibi ruḫum
Ey sīm-ten bu müşkilümi eyle ḥal dedüm

5 — Yāruñ Ḫayālī ḫaṭṭ-ı ruḫun göricek ʿayān
Āyīne-i Sikendere vermiş ḫalel dedüm

12

1 — Çarḫ sāḳī mihrdür zerrīn ayaġ-ı meclisüm
Dīde-i Cibrīldur her şeb çerāġ-ı meclisüm

2 — Gāh olur perr-i mekesdür sāyebān-ı ḥaşmetüm
Gāh olur eflākdür kemter otaġ-ı meclisüm

---

[3] Kim biri : Birisi F
[4] saña : şehā M
[5] ʿālemde ola‿idüm : ola‿idüñ ʿālemde Ü A | ʿālemde ola idüñ F Ün C
11 Ü F Ün A M C — Üv
[3] muḫālefet : mümānaʿat Ü M C
[4] *eritmeyicek: eritti yine Ün zer etmeyicek Ü F M | Ey: A A*
12 Ü — F Ün Üv A M C

3 — Bāde ḫūn-āb-ı ciger ġam nuḳl-ü-çeşmüm hem ḳadeḥ
Devlet-i ᶜaşḳuñda gördüm hep yaraġ-ı meclisüm

4 — Ṣanma encüm çarḫda ben ḫāk ile ẕevḳin görüb
Ḳaplayubdur sīne-i eflāki dāġ-ı meclisüm

5 — Ey Ḫayālī ḫāne küncünden ferāġum var bu gün
ᶜİşretüm devranıdur *açıldı bāġ-ı meclisüm*

13

1 — Ben cünūn-u vādī-i ᶜaşḳam gedālıḳ ṣanᶜatüm
Mūy-u jūlīdemdürür başumda tāc-ı devletüm

2 — Baña Ferhād ile Mecnūn bu ṭarīḳ-i ᶜaşḳda
Birisi şeyḫum ᶜazīzümdür biri hem kisvetüm

3 — Ḫāk-i pāyüñ ḥasreti‿ile ger ölürsem ey perī
Gözlerine tūtiyā ede melekler ṭīnetüm

4 — Cām-ı mey lâᶜlüñe öygünmüş eyā mestāne-çeşm
Ṣaġ olursam dünyede çoḳdur anuñla ṣoḥbetüm

5 — Şīşe-i çeşmüm yoluñ ḳumu ile ey seng-dil
Pür edüb her gün bu nevᶜ ile geçürdüm sāᶜatüm

6 — Ḫırmen-i ḥüsnüñde ey meh dāne-i ḫālüñ görüb
Meyl edersem nola yoḳ mu mūr deñlü ġayretüm

7 — Ey Ḫayālī gün gibi meşhūr olurdum şiᶜr ile
Zerrece ol māh-rū yanında olsa raġbetüm

14

1 — Tekebbürden berī' gerd-i riyādan pākdür göñlüm
Yoluñda pāyimāl olmuş bir avuç ḫākdür göñlüm

---

13 Ü F Ün M C — Üv A
14 Ü F Ün A M C — Üv
[1] gedālıḳ : mezellet M
[2] şeyḫüm : pīrüm Ün | ᶜazīzümdür biri : ᶜazīzüm birisi Ün M
[3] perī : ᶜazīz Ün
[4] dünyede : söyleşem Ün
[5] yoluñ ḳumu ile : izüñ tozu ile Ün
[7] olurdum : ola‿idüm Ü M | māh-rū : māh-ı nev M

2 — ᶜİnāyet nūrunuñ pertevlerinden lemᶜadur cānum
Cemālüñ görmege āyīne-i idrākdür göñlüm

3 — Dem olur ġonca-i dem-beste-i gülzār ı miḥnetdür
Dem olur lāleler gibi girībān çākdür göñlüm

4 — Yaşum cūyu elin alub ne var ᶜummāna ergürse
Cihān gülzārınuñ terkin uran ḫāşākdür göñlüm

5 — Doludur bāde-i ᶜiṣyān ile bezm-i mecāz içre
Ferīdūn cāmıdur yā sāġar-ı Daḥḥākdür göñlüm

6 — Ḫayālī hecr-i dilberde viṣāl ümmīdine ḫandān
Viṣāle ere bīm-i hecr ile ġamnākdür göñlüm

15

1 — Dūd tā kim tepemüzden çıḳa ahı çekelüm
Zāhidā ᶜaşḳ eriyüz bizde sipāhı çekelüm

2 — Serv-ḳāmet Ḳonevī bir güzele ᶜāşıḳ olub
Elif-i sebz ile Mollāyī külāhı çekelüm

3 — Zāhidā sāġa‹r›ı çekmek eger oldu‿ise günāh
Sen s̱evāb içre bulun biz bu günāhı çekelüm

4 — Ṣalsa çāh-ı ḥasede ger bizi iḫvān-ı vefā
Yūsuf-u vaḳt olub miḥnet-i çāhı çekelüm

5 — Tīr-i yārı götürüb sīnede peykānı ile
Ey Ḫayālī demidür sancaḳ-ı şāhī çekelüm

16

1 — Tāze dāġum ḳırmızı gül zaḫm-ı tīġüñ susenüm
Bülbülüdür bu gülistānuñ feġān-ü-şīvenüm

2 — Ḫāne-i ḳalbüme ḥüsnüñ pertevi düşsün deyu
Dāġ-ı sīnem cām olubdur zaḫm-ı tīrüñ revzenüm

---

[2] nūrunuñ : yüzünüñ F
[4] alub : almış A ¦ ne var : ne ġam M nola A
15 Ü — F Ün Üv A M C
16 Ü F Ün M C — Üv A
[1] tīġüñ : tīrüñ M

3 — Beñzeyelden mey leb-i meygūnuna cānānumuñ
Gūşe-i meyḫānedür āvārelerle meskenüm

4 — Nola derlerse gözüñ aydın baña ey nūr-u ᶜayn
Çün ḫayālüñle müşerref oldu çeşm i rūşenüm

5 — Olmadum bir dem selāmet ehli ile hem-nişīn
Ey Ḫayālī olalı kūy-u melāmet meskenüm

17

1 — Ḫalṭ olduğuna kāh-ı ġam ile ezel gilüm
Şāhīd bu rūy-u zerdüm ile tende her ḳılum

2 — Dil ṣoḳdu tīrüñ ağzına ey ḳaşları kemān
Peykānlaruñla anuñ içün dilleşür dilüm

3 — Ben ẕerre eylesem eşigüñde senüñ ḳarār
Eflāk olurdu gün gibi ey māh menzilüm

4 — Ekdüm yoluñda toḫm gibi dāne dāne eşk
Āḫır bu yolda kendüme derd oldu ḥāṣılum

5 — Başum ayağum altına ḳorṣam Ḫayālīyā
Ol naḫl ḳaddi mīvesine ermeye elüm

18

1 — Ben ki eşᶜārumda vaṣf-ı zülf-ü meftūn eyleyem
Ey nice Leylī-ṣıfat maḥbūbu Mecnūn eyleyem

2 — Ḳanlu yaşumdan sipāh-ı āha leşkerler çeküb
Nice bir şām-ı firāḳuñda şebīḫūn eyleyem

3 — Bezm-i ġamda her nefes ah eylerin ḳorḳum budur
Ney gibi feryādı ᶜuşşāḳ içre ḳānūn eyleyem

[5] meskenüm : me'menüm M
17 Ü F Ün A M C — Üv
[2] ağzına : ağzuma Ü F Ün M C
[4] dāne dāne eşk : dāne-i sirişk A
[5] Hayālīyā : Hayālī ben A
18 Ü F Ün A M C — Üv
[1] eşᶜārumda : eşᶜārumla A
[3] her : bir Ün ¦ eylerin : eylesem Ün ¦ eylerem A

4 — Kūh-u ġamda gelse ben Ferhāda ol Şīrīn-cemāl
Bindügi Şebdīzini ḳanumla Gülgūn eyleyem

5 — ʿAşḳ kūyunda Ḫayālī bir gedā-yi kemterin
Kendümi ger tācdār-ı rubʿ-u meskūn eyleyem

19

1 — Eşkin sitāresin ṣalalı ayaġa gözüm
Sen meh-liḳā yanında benüm düşdü yıldızum

2 — Ben etmezem miyānuñ içün ḳılca ḳīl-ü ḳāl
Aġzuña yoḳdur ey yüzü gün ẕerrece sözüm

3 — Bir ṣūret ile saña geçübdür beni raḳīb
Yanuñda anuñ için aġ olmaz ḳara yüzüm

4 — Nevrūz-u ḥüsnüñe ereli ḫaṭṭ-ı mişġ-bār
Oldu berāber ey perī gece‿ile gündüzüm.

5 — Yāruñ yolunda ḫāk olursam Ḫayālī ben
Kuḥl edine gözüne her ehl-i naẓar tozum

20

1 — Göndermedüñ yazub yañılub baña bir peyām
Dünyāda bī-vefālar içinde saña selām

2 — Al destüñe peyāle ki göñlün ṣafā bula
Tārīk olur şu ḫāne ki olmaya aña cām

3 — Tīġuñ elüñde gördü yalıñ yüzlü ḫūbdur
Nāzüglig ile sīneye çekdi o dem niyām

4 — ʿUşşāḳı aşḳ miḥnet ile müstedām eder
Ḫalḳa siyāset ile verür şāh intiẓām

5 — Başum Ḫayālī ḳulle-i kūh-u belādürür
Kim dūd-u āhum oldu anuñ üstüne ġumām

---

[5] kūyunda : yolunda F Ün C
19 Ü F Ün A M C — Üv
[3] raḳīb: ḥasūd A | yanuñda anuñ içün: anuñ içün yanuñda M | aġ : aḳ Ün
[5] edine: edinür A
20 Ü F Ün M C — Üv A
[2] peyāle ki: peyaleyi C | bula: bulur Ü | şu: o M

21

1 — Benem ki nazm serīrinde ṣāḥib-erkānem
Benem ki āb-ı ruḫ-u mülk-ü Āl-i ᶜOsmānen

2 — Ṣabā-miṣāl sebük-rūḥ ṣu gibi meyyāl
ᶜAdūya āteş-ü aḥbāba ḫāke yeksānem

3 — Nebī medīne-i ᶜilm oldu bābı Şāh-ı Necef
O dergehüñ itiyem ol ḳapuda derbānem

4 — Devāb gibi baña depme ṣalma ādem iseñ
Ki bīşezār-ı kerāmetde şīr-i ġurrānem

5 — Çü batn-ı ḥūt emīnem çü-zeyl-i Yūsuf pāk
Çü ᶜİsī ehl-i necâtem Şuᶜaybe çōbānem

6 — Kelām gibi bülend-ü-hüner gibi ḫōş-ḥāl
Kerem gibi güzelem baḫt gibi ḫandānem

7 — Ne deñlü olduñ ise seyl gibi ālūde
Özüñi baña erişdür ki ᶜaynı ᶜUmmānem

8 — Yüzüme tā ki çekildi bu perde i ṣūret
Ḫayāl-bāz-ı cihānem ḥarīf-i fettānem

9 — Ḫayālī meşreb-i aḥrār bulmuşam līkin
Esīr i silsile-i āsumān-ı gerdānem

22

1 — Ḳaşuñ hilālini meh-i tābāna vermezem
Şemᶜ-i ruḫuñu mihr-i dıraḫşāna vermezem

2 — Ḫaṭṭuñı Sebzevāra Semerḳande beñlerüñ
İzüñ tozunu kuḥl-ü Ṣafāhāna vermezem

3 — Akşehre alnuñı yüzüñı Aydın eline
Miskīn ṣaçuñı mülk-ü Ḳarāmāna vermezem

4 — Göz ḳarasını mesken eden ᶜaks-i lâᶜlüñi
Ẓulmet içinde Çeşme-i Ḥayvāna vermezem

---

21 Ü F Ün A M C — Üv
[1] Benem ki (ikinci mısra): Menem ki F M
[4] ṣalma: çalma M
[6] bülend-ü-: bülendem A C
[9] aḥrār: aḥrārı F A
22 Ü F M C — Ün Üv A

5 — Ben ol Ḫayālīyem ki eşigüñ gedālığın
Taḫt-ı ʿAcemle milket-i ʿOs̱māna vermezem

23

1 — Ḳılan āvāre bir şūḫ-u kebūter-bāzdur göñlüm
Yıḳılsun kūyuna çünkim baña uymazdur göñlüm

2 — Kebūter gibi göklerde uçarsa ol hümā-ṭalʿat
Biḥamdillāh ki şehbāz-ı felek-pervāzdur göñlüm

3 — Dem-i vaṣl istemez cismüm gibi nāşī arada‿iken
Helāk-i cevr-i dilberdür esī -i nāzdur göñlüm

4 — Ḫayāl-i kākülü evtārıdur mıżrābı peykānı
Maḥabbet bezmgāhında çalınur sāzdur göñlüm

5 — Ḫayālī yaḳdı Mecnūn-u melāmet-pīşeden şemʿi
Ṭarīḳ-i sūz-u- derde ʿāşıḳ-ı ser-bāzdur göñlüm

24

1 — Bu naẓm-ı ābıdār ile fehm et ne söylerem
Dīdār ḥaḳḳı āb-ı ruḫ-u heft kişverem

2 — Maʿnīde naẓm kişverinüñ tācdāriyem
Ṣūretde gerçi başı açuḳ bir ḳalenderem

3 — Dürr-ü kelāmumı ṣadef-i kā'ınātda
İdrāk eden kişi beni añlar ne cevherem

4 — Bu ādem öldürür dirülürken Mesīḥ vār
Her bir at uğrusu beni ṣanur ki bir ḫarem

5 — Sende libās-ı fāḫir-ü bende bu naẓm-ı pāk
Sen cism-perver olduñ-u-ben rūḥ-perverem

6 — Tīğum zebān-ü-terk-i küleh nāmdur baña
Başlar kesici ḳanlar aḳıtmaz dil-āverem

---

23 Ü F Ün A C — Üv
[2] ṭalʿat: sāye A
[4] evtārıdur: evtārdur A | mıżrābı: mıżrāb Ü A
24 Ü F Ün A M C — Üv
[6] Tīğum: Tīğ-ı M

7 — Ben ol Ḫayālīyem ki çeküb cevr ü-ġuṣṣañı
Yine duᶜā yi devlet edüb şükr eylerem

25

1 — Müşerref ḳıldı devlet mesnedini şāh-ı ḫūbānum
Revān olmaġa durmuşken oṭurdu yerine cānum

2 — Çıḳarma ḳarañı ey mūr-u miskīn tā şeb-i maḥşer
Senüñ ger yele vardı‿ise benüm geldi Süleymānum

3 — Bulımazduñ ṭabībā cismümi pīrāhenüm içre
Eger kim nāleler göstermese çāk-i girībānum

4 — Tenümi tīr i ġayret ṭaᶜn-ı düşmen çāk çāk etdi
Şehīd i Kerbelādan dem urur her ḳaṭre-i ḳanum

5 — Ḫayālī Vāmıḳ-u Ferhād-ü-Mecnūndan cüdā düşdüm
Bu hsşret ᶜāleminde yavı ḳıldum bunca yā·ānum

26

1 — Göñlüm diler varub ser-i zülfüñe bend olam
Bu kār-ı ᶜaşḳı başa iletmiş levend olam

2 — Manṣūr dedi dāra götür ḫākden beni
Tā dehri zīr-i pāya alub ser-bülend olam

3 — Āyīne ṣunma baña ḳadeḥ ṣun revā mıdur
Bu kār-ı dil pesendi ḳoyub ḫōd-pesend olam

4 — Ḫōrşīd-i vaḳt iken bu ümīdüm ki sayı-vār
Bir yüzü yerde gūşe nişīn derdmend olam

5 — Ben ey Ḫayālī nāle içün bir neyem neye
Çün nāy-i ḳand lezzet-i dünyāya bend olam

---

25 Ü F Üu A M C — Üv·
[2] şeb-i : dem-i A | Senüñ ger yele vardı—ise : ki sen bel baġladuñ hecre A
[4 çāk çāk : derd-nāk Ü F A M C
[5] yavı : yavu M
26 Ü F Ün A M C — Üv
[1] zülfüñe : zülfünde Ün A
[2] dedi dāra : dāra dedi A
[3] dil- pesendi : bā-pesendi F nā-pesendi A
[4] bu ümīdüm ki : pür ümīdem ki Ü A

27

1 — Melāmet mülküne mālik olub tā kim ʿalem çekdüm
Selāmet defteri erḳāmına evvel ḳalem çekdüm

2 — Görüb sāġarda ʿaks-i rūy-u yārı reşkden öldüm
İçince ḳanını anuñ nice derd-ü- elem çekdüm

3 — Eşigi itleri‿ile hem- sifāl oldum biḥamdillâh
Bu ẕevḳi bulmadum şehlerle gerçi Cām-ı Cem çekdüm

4 — Muḥīṭ-i ʿaşḳda ben ol neheng-i ejdehā-kāmem
Yedi deryāyi lerzān eyledüm her geh ki dem çekdüm

5 — Ḫayālī gūşe-i meyḫāneden bir doğru yol buldum
Götürdüm ayağı ʿişret diyārına ḳadem çekdüm

28

ez eşʿār-ı Gül ü- Ṣad Berg

1 — Meh ʿārıżuña öygüneli leşker-i nücūm
Ey şāh-ı ḥüsn eyler aña her gece hücūm

2 — Zülfüñ gibi boyun ege hindū-yu ḫālüñe
Bunca ḳula efendi iken pādişāh-ı Rūm

3 — Şol āfitāb-ı sāġar imiş rāfiʿ-ül-ġamām
Bir māh çihre sāḳī imiş dāfiʿ-ül-ġumūm

4 — Mey olduġunda yıḳsa dil-āverleri nola
İki yüreklü geldi cihān bāġına üzüm

5 — Erdi Ḫayālī yāra raḳīb intiẓārda
Dest isperisi gibi alımaz şikārı būm

---

27 Ü F Ün M C — Üv A
[4] ejdehā-kāmem : ṣayd-yābem kim Û F Ün M
[5] meyḫāneden : meyḫāneye Ün M meyḫānede FC | götürdüm : götürüb Ü F
28 Ü F Ün A C — Üv M
[4] yüreklü : yürekle Ü A C
[5] Dest : Dest Ü F Ün C | şikārı : şikār Ü F C

29

1 — Gerdenümde deme bu zülf-ü siyāhumdur benüm
Hay ẓālim boynuña düşmüş günāhumdur benüm

2 — Ḥalḳa-i māhı dutub gerdūnu yerinden ḳapan
Şām-ı ġamda ḳuvvet-i bāzū-yu āhumdur benüm

3 — Şāh-ı ʿaşḳam penbe-i dāġuma degmez tāc ı Key
Şol gedā-yi bī ser-ü-pālar sipāhumdur benüm

4 — Bezm-i ḥüsn içinde ey dıl çeşm-ü-ebrūy-u nigār
İki merdüm iki şuḫ-u kec külāhumdur benüm

5 — Ey Ḫayālī fakr şāhınuñ kilāb ı kūyunuñ
Her palāsı bir libās-ı ʿizz-ü- cāhumdur benüm

30

1 — Ey ʿaşḳ-ı yāra bende-i fermān olan başum
Bī taḫt-ü-tāc ʿāleme sulṭān olan başum

2 — Ḳanı‿ile ṭaʿne ṭaşlarını lâʿl-reng edüb
Derd ü- belā güherlerine kān olan başum

3 — Ey bir gedügüne bu cihānuñ ḳonulmayub
Ġam ellerinde seng-i beyābān olan başum

4 — Evvel benüm firāḳ ile ʿummān edüb yaşum
Soñra ḥabāb-ı lücce-i ʿummān olan başum

5 — Çevgānına irādet-i Ḥaḳḳuñ rıżā verüb
Çün gūy mihr-ü-māh ile ġalṭān olan başum

6 — Her gün Ḫayālī gibi edüb bir maḳāmı seyr
Her gece bir vilāyete mihmān olan başum

---

29 Ü F Ün M C — Üv A
[2] ġamda : ġamdan Ü F Ün M
[3] dāġuma : dāġına Ü F Ün M | şol gedā-yi : şu gedāyem M
30 Ü F Ün A M C — Üv
[4] benüm firāḳ ile : firāḳ-ı ʿaşḳ ile M beni firāḳ ile ʿummān eden C
[5] verüb : urub Ü A M

31

1 — Ehl-i tevḥīdem ḥaḳīḳat rāhınuñ āgāhiyem
Ḫānikāh-ı ᶜaşḳ içinde ṣōfī-i Allahīyem

2 — Geh ḥażīże gāh evce seyrüme yoḳ intihā
Mevc-i deryāyem gehī deryā içinde māhīyem

3 — Tā ki aldum farḳuma terk-i ᶜalāyıḳdan külāh
Ehl-i faḳruñ mülk-ü istiġnāya mālik şāhiyem

4 — Bīşe i ᶜaşḳuñ gehī şīr-i şikār - endāzīyem
Geh fenā vādilerinüñ nā-tüvān rūbāhiyem

5 — Ḫırmen-i ᶜaşḳ içre kendüm dāne ᶜadd etmem velī
Cism i zerdümle havāya munḳalib bir kāhiyem

6 — Geh münācāt ehlinüñ ṣaff-ı niᶜālidür yerüm
Geh ḫarābāt erlerinüñ çāker i dergāhiyem

7 — Ey Ḫayālī emrine Ḥaḳḳuñ iṭāᶜatdür işüm
Her ne kim nefsüm murād edinse aña nāhīyem

32

ez eşᶜār-ı Gül-ü Ṣad Berg

1 — Ey dil ḥabāb-ı ṣāġar imiş bārigāh-ı Cem
Āvāreler havāsına tābiᶜ sipāh-ı Cem

2 — Meyde ḥabāb seyrın eden gördü bir naẓar
Şol āteşīn ġażabda nice‿imiş nigāh-ı Cem

3 — Mest ol gedā imiş ki öñünce ġubār vār
Reftāra gelse raḳṣ ede yüz biñ külâh-ı Cem

31 Ü F Ün A M C — Üv
[3] farḳuma : başuma Ün
32 Ü F Ün C — Üv A M
[2] Meyde: Meyden Ü F C | ḥabāb: ḥabābı Ü F | seyrin: seyr Ü F |
[3] ede: ura Ün C

4 — Bu bī-ṭınāb ḫaymeler altında ebr olub
Yaşlar döker ḳıyāmete dek dūd-u āh-ı Cem

5 — Mihre Ḫayālī nūr verür cam-ı ʿişretüm
Her meykede olalı baña ḫānikāh ı Cem

33

1 — Vücūdum ẕerreler ḳıldı maḥabbet çün türāb oldum
Çekildüm āsumāna kuḥl-ü çeşm i āfıtāb oldum

2 — Baña yer verdiler ṣaff-ı niʿālinde ḫarābātuñ
Başum eflāke erdi gün gibi ʿālī-cenāb oldum

3 — Ḳulaġum buralı ṭanbūr veş dest i ġam-ı dılber
Tenümde her ḳılum nālişler eyler bir rübāb oldum

4 — Dehānı ile miyānı fikri içre ʿaḳlı ġayb etdüm
Nice ince söze gerçi bu gün ḥāżır cevāb oldum

5 — Ḫayālī nāle-vü-eşküm baña tā kim ġınā verdi
Ne muṭrib miḥnetin çekdüm ne muḥtāc-ı şarāb oldum

34

1 — Çism-i zerdümle gehī deşt-i ġamuñ arslanıyem
Dāġlarla geh melāmet kūhunuñ ḳaplanıyem

2 — Begligüm var ʿālem içre çoḳ şükür Allahuma
Tāze bir şāha ḳul oldum ʿālemüñ sulṭānıyem

3 — Baña bu devlet yeter ey āfıtāb ı bürc-ü ḥüsn
Ẕerre gibi ḥüsnüñüñ ʿālemde ser gerdāniyem

4 — Sen nice bāġ-ı leṭāfetde gül iseñ ben daḫi
Gülsitān-ı vaṣluñuñ bir bülbül-ü nālānıyem

5 — Ey Ḫayālī devletinde Pādişāh-ı ʿālemüñ
Pāy-i taḫt-ı Rūmda şiʿr ehlinüñ sulṭānıyem

---

[4] altında: üstünde C | olub: olan Ü F C
33 Ü A — Ün Üv M C
34 Ü F ÜN C — Üv M A

35

1 — Ḫumāruñ derdin añdum sāġar ı ṣahbādan el çekdüm
Cefā yi ḫārına degmez gül-ü raᶜnādan el çekdüm

2 — Ben ol Mecnūn u derdem keṡretinden ᶜaşḳınuñ dilde
Aradum kendüme yer bulmadum Leylādan el çekdüm

3 — Ṣabā idi yeler yanumca ol hem eyledi mesken
Ḥabābuñ ḫānesin ben menzil-ü- me'vādan el çekdüm

4 — Gam-ı ferdāsı yoḳ ṣubḥ u-mesāya cilvegāh olmaz
Bir özge ᶜālemüm var dünye-vü- ᶜuḳbādan el çekdüm

5 — Ḫayālī ᶜumḳuna ġavṣ eyle bul şol dürr ü yektāyı
Ḥaẕer edüb nehenginden deme deryādan el çekdüm

36

1 — Gehī zehr-āb-ı ġam geh mey deyu ḫūn-u ciger çekdüm
Maḥabbet bezmine hemdem olalı gör neler çekdüm

2 — Dil-ü-cān geçmesün bizden deyu gördüm feġān eyler
Ǵelürken ḳarşudan tīr-i ḳażāya ben siper çekdüm

3 — Lebüñ öpdügine sāġar ḥasedden bağrı ḫūn olmuş
Ṣurāḥīnüñ gece meclisde ağzından ḫaber çekdüm

4 — Serīr-i ᶜaşḳı aldum Vāmıḳ-u- Ferhād-ü Mecnūnla
Düzüb dīvāneler alayını ben daḫı ser çekdüm

5 — Ḫayālī ol hümā-ṭalᶜat şehüñ dīvānesi oldum
Baş üzre dūd-u āhumdan siyeh bır dāne per çekdüm

---

35 Ü F Ün A M C — Üv

[2] kendüme: kendüye A M

[5] şol: ol Ün | yektāyi: deryāyi F şehvārı C | edüb: eder Ü A *etme* F C

36 Ü F Ün A C — Üv M

[2] gördüm : her dem Ün | Gelürken : Gelince Ü F Ün C

[5] dīvānesi : āvāresi Ün

37

1 — Elüm çekdüm bu deştüñ lālesinden sünbülünden hem
Ferāġum var bu ġülzāruñ gülünden bülbülünden hem

2 — Günāhumdan beni pāk eylemezler bir ḳadeḥ meyle
Ḫarābāt-ı muġāna gerçi kim geldüm yolundan hem

3 — Palās-ı faḳr ile nefse ḳanāʿat geldi fāriġdür
Eşigi itlerinden şehlerüñ aṭlas çulundan hem

4 — Dili fāriġ eden bu ḥalḳa ḥalḳa dūd u āhumdur
Perī-peykerlerüñ ḫam-der-ḫam olmuş kākülünden hem

5 — Ḫayālī bir gözü açıḳ ser-āmed şāhbāzem hem
Külāha egmezem baş uçmazam şehler ḳolundan hem

38

1 — Seg i kūyuñ ḳayırdum ġayr mekrinden ferāġ etdüm
Tenümden dāġlardan bir nice ḫūnīn yalāġ etdüm

2 — Senüñ sāz-ı cefāña uydurub çalmaġa bezmüñde
Bu gün eflāke ahumla yedi çīnī çanaġ etdüm

3 — Ruḫuñsuz lemʿa-i nār-ı dili kim çarḫa ergürdüm
Melāʾik ḫaylına şām-ı firāḳuñda çerāġ etdüm

4 — Sipihre baḥr-ı eşkümden şināverlik ben ögretdüm
Nigārā mihr ü-māhı gögsüme iki ḳabaġ etdüm

5 — Yaḳub her naʿl-i sīnem içine bir āteşīn dāġı
Ḫayālī her birin ʿaşḳ ellerinde bir ocaġ etdüm

---

37 Ü F Ün A M C — Üv

[1] deştüñ : bāġuñ C

[5] egmezem : egmezin Ün | uçmazam : uçmazın Ün

38 Ü — F Ün Üv A M C

39

1 — Her nefes ney hemdem-i feryād-ü-zārumdur benüm
Bāde-i gül-rengi aña eski yārumdur benüm

2 — Sīne bir genc-i maḥabbetdür ki her dāġ-ı siyāh
Ḥalḳa olmuş gencümüñ üstünde mārumdur benüm

3 — Naᶜl-ü-dāġum berg-ü-bārumdur tenümde her elif
Bāġ-ı derd içre nihāl-i mīvedārumdur benüm

4 — Ḳaᶜruma ermez neheng-i ᶜaḳl ey sāḥil-nişīn
Lücce-i ᶜaşḳem bu deryālar kenārumdur benüm

5 — Ey Ḫayālī Ṭūr-veş yandum maḥabbet nārına
Mihr-i ᶜālem-tāb bir ednā şiārumdur benüm

40

1 — Benüm gibi heves yolunda çoḳ ehl-i havā buldum
O dildārı iki ᶜālemden oldum bir yaña buldum

2 — Meẕellet ḫākine tā kim ḫarābāt içre yüz sürdüm
Ġınā iḳlīminüñ sulṭānı oldum kīmyā buldum

3 — Ben ol murġ-u hümāyūn-aşiyānem kim çeküb kendüm
Taᶜalluḳ dāmı bendinden tevekkülden ġıda buldum

4 — Ġaraż aşnāmını dil Kaᶜbesinden tā ki dūr etdüm
Göñülde mihr-ü-māha fer verür nūr-u ṣafā buldum

5 — Ḫayālī eyledüm Şeh Bāyezīdüñ dergehin mesken
Gedālıḳdan ne pervā Ḫusrev i ṣāḥib-ᶜaṭā buldum

---

39 Ü F Ün A C — Üv M
[4] ḳaᶜruma : ḳaṭreme C
40 Ü F Un A C — Uv M
[4] nūr-u : yüz biñ C

41

1 — Ben bir ednā cür^cadan kim ^caḳlı bī-hūş eyleyem
Vay eger bezm-i maḥabbetde ḳadeḥ nūş eyleyem

2 — Acı yaş dökdükde çeşmüm üstüne zaḫmum dedi
Ṣanma ey hemdem nemek ḥaḳḳın ferāmuş eyleyem

3 — Eylesem merġūle-i zülfün görüb bir ġulġule
Ey nice bülbülleri gülşende ḫāmūş eyleym

4 — Cūybār ey serv ayaġuñ öpse dūd-u āḥ ile
Çeşme-i Ḥayvān gibi anı siyeh-pūş eyleyem

5 — Ey Ḫayālī her bahār-ı ḥüsne ḳarşu nice bir
Bulanub ırmaġ-veş deryā gibi cūş eyleyem

42

1 — Bu ḳat ḳat ḳan ile dolmuş dili cānāna ṭapşurdum
Vefā ṭōmārını bir ġonca-i ḫandāna ṭapşurdum

2 — Ḫadeng-i ġamzesi peykānına göñlümde yer etdüm
Züleyḫā-veş dirīġā Yūsufum zindāna ṭapşurdum

3 — Ter etdüm çeşme-i ḫōrşīdi ^cummāna keder verdüm
Ġubār-ı rāhını çün dīde-i giryāna ṭapşurdum

4 — Bu göñlüm hüdhüdün Sīmurġa ergürdüm biḥamdillâh
Elümde yazumı Sulṭān-ı ^cālīşāna ṭapşurdum

5 — Ḫayālī naḳşına baḳub güşāde olmaġa dā'im
Bu şi^cr-i nāzenīnüm defter-ü-dīvāna ṭapşurdum

---

41 Ü F Ün A C — Üv M
[2] Acı yaş dökdükde çeşmüm : Acı yaşı dökdü çeşmüm Ün
42 Ü F Ün A C — Üv M
[1] dili : dilüm C
[3] Ġubār-ı rāhını : Ayağı tozunu Ün ! Ayağı ṭoprağın A
[4] Elümde : Elümden F C
[5] güşāde olmaġa : kişi reng almaġa Ün

43

1 — Geçüb cāndan seri ḫāk-i der-i cānāna ṭapşurdum
Meyin içdüm de cāmın sāḳī-i hicrāna ṭapşurdum

2 — Cemālüñden görüp gülde eşer gülzārda ben hem
Enīnümden birin yüz bülbül-ü nālāna ṭapşurdum

3 — Naẓardan ṣaldum ey meh ᶜālemüñ yāḳūt-u rengīnin
Ḫayāl-i lāᶜlüñi çün dīde-i giryāna ṭapşurdum

4 — Bulub göñlüm lebüñde zülfüñüñ ḳıldum giriftārı
Yine dārüşşifāya bir güzel dīvāne ṭapşurdum

5 — Ḫayālī dermege ḥilm-ü-edeb gevherlerin bir bir
Yaşum eṭfālinüñ alub elin ᶜummāna ṭapşurdum

44

1 — Bir iki gün dile sen māhı gerçi mihribān buldum
Yürü var fāriġ ol meyden bir özge dil-sitān buldum

2 — O leb Ḫıżrı‿ile hemreh Mecmaᶜ-ül-baḥreyni seyr etdüm
Fenā gerdinden emvāc-ı ḥavādis̱den emān buldum

3 — Ḳıdem deryāsınuñ ḳaᶜrından oldu nehrler cārī
Kenārında bu enhāruñ hezārān dil-sitān buldum

4 — Ḥayāt ırmaġınuñ ser-çeşmesinden nūş-u cān etdüm
Sebū-yu cisme yoḳdur iḥtiyācum ġayrı cān buldum

5 — Peri altında ᶜanḳālar görünürler mekes gibi
Ḫayālī ṭabᶜını bir şāhbāz-ı lā-mekān buldum

---

43 Ü F Ün A C — Üv M
44 Ü — F Ün Üv A M C

45

1 — Dāġlarla cismümi ser-ta-bepā ḳan eyledüm
Kūyuñuñ her ṭaşını lâ^cl-i Bedaḫşān eyledüm

2 — Göñlümü tā kim ġam-ı dilberle etdüm āşinā
Bir gedāyi ^cāleme gūyā ki sulṭān eyledüm

3 — Lâ^cl-i nābı ile ḫaṭ-ı sebzi ḥadīşin söyledüm
Cānı mest etdüm göñül miskīni ḥayrān eyledüm

4 — Çeşm-i şahbāzı göñül murġun şikār etsün deyu
Zeng gibi düşdüm ayaġına efġān eyledüm

5 — Ey Ḫayālī edeli Vardar elinde i^ctikāf
Kendümi gūyā ki Türkistāna ḫaḳan eyledüm

46

1 — Ġonca lâ^clüñ ḥasretinden baġrumı ḫūn eyledüm
Kūyuñ eşk-i lāle gūnumla ciger-gūn eyledüm

2 — Dāne-i ḫālüñ edelden zāġ-ı ḫaṭṭuñ pāyimāl
Döge döge kendümi bu ġuşşadan un eyledüm

3 — Naẓm-ı rengīnümle vaṣf etdüm şarāb-ı lâ^clüñi
Sāḥir-i naẓmem anuñçün ey gül efsūn eyledüm

4 — Zer gibi ḫāliṣligüm her yüzden añlansun deyu
Çihremi cānā bu sevdā birle altun eyledüm

5 — Ey Ḫayālī bār-ı ġam ḳaddüm bükelden çeng veş
Ney gibi feryādı ^cuşşāḳ içre ḳānūn eyledüm

---

45 Ü F Ün A C — Ün M

[1] Kūyuñun : dilberüñ F Ün C

[2] Göñlümü tā kim ġam-ı dilberle etdüm : Göñlümü etdüm ġam-ı dilberle tā kim F Ün C

[4] Çeşm-i şehbāzı : Çeşmi şehbāzum Ü A

46 Ü — F Ün Üv A M C

47

1 — Ḫayāl-i yār ile her lâḥẓa ʿişret-sāzdur göñlüm
Ḫarāb-ı bezm-i ġam mest-i şarāb-ı nāzdur göñlüm

2 — Bu gün şevḳi‿ile bir ḫōrşīd-rūyuñ meh gibi başın
Ḳażā çevgānıña ṭop eyleyen ser-bāzdur göñlüm

3 — Cigerde dāġ-ı derdin çekdügüm ḫūbāna baḫş etsem
Belā biñ pāre eylerse yetişmez azdur göñlüm

4 — Gözünü ignelerle dikdi seyr-i ṣayd-ı ʿālemden
Şikārın māverā-yi ʿarş alur şehbāzdur göñlüm

5 — Ḫayālī salṭanat kūsun çalar vaḥdet serīrinde
Velī kişverde geh Maḥmūd-ü-geh Ayazdur göñlüm

48

1 — Demiş varsam gerek bīçāreme ol yüzü māh aḫşam
Günüdür eyleseñ peydā baña ey dūd-u āh aḫşam

2 — Şeh-i ḫāverle sulṭān-ı nücūm ey ḫusrev-i ḫūbān
İki pür şevḳ ʿāşıḳdur ḳapuñda ṣubhgāh aḫşam

3 — Dedüm zülfüñde diller tāb-ı ḥüsnüñden helāk oldu
Dedi pervāneler nāra yanarlar bī-günāh aḫşam

4 — Cemāli şemʿine pervānemüz yandurmaġa mumuz
Gelürşe meclise ol dilber-i zerrīn-külāh aḫşam

5 — Ḫayālī dilbere tenhā nice ʿarż-ı niyāż etsün
Seḥer ġammāz-ı ter-dāmen raḳīb-i rū-siyāh aḫşam

---

47 Ü A — F Ün Üv M C
[2] şevḳi‿ile : mihri‿ile A
[4] ʿālemden : ʿālemde A
[5] A nushasında son beyit şudur : Hayālī nāvek-i āhum şaşırmaz ṭabla-i māhı — Każā yayı‿ile atışmış ḳader - endāzdur göñlüm

48 Ü F Ün A C — Üv M
[1] Günüdür : Demidür Ün

49

1 — Şāh-ı ᶜaşkuñ mīriyem encüm sipāhumdur benüm
Devletinde māh-ı nev zerrīn külāhumdur benüm

2 — Nār-ı ġayretle yakub dūzaḫları maḥv eyleyen
Ḥaşr meydānında bir küynüklü ahumdur benüm

3 — Menzil-i ᶜaşka maḥabbet ehlini ergürmege
Sīnem üzre her elif bir doġru rāhumdur benüm

4 — Yerde gökde yılduzum yoḳ ṣanmañuz kim ol mehüñ
Yüzde ḫāli kevkeb-i baḫt-ı siyāhumdur benüm

5 — Ermek isterseñ ḥaḳīḳat rāhınuñ dervīşine
Gel sücūd eyle Ḫayālī Pādişāhumdur benüm

50

1 — Cānı teslīm eylemek ᶜaşkuñda kārumdur benüm
Zinde olmaḳ bir nefes ᶜaşḳ içre ᶜārumdur benüm

2 — Çün beni ḫāk etdi mihrüñ māh yüz sürdü baña
Çihresinde görünen māhuñ ġubārumdur benüm

3 — Mihr ḳandīlin felekde nār-ı āhumdur yaḳan
Māha kevkebler nişān eden şirārumdur benüm

4 — Yaġdı ᶜaşḳuñda melāmet ṭaşı biñ biñ üstüme
Ol melāmet ṭaşları şimdi ḥiṣārumdur benüm

5 — Ben Ḫayālī baş açuḳ bir Rūm eli abdālıyam
Tekye-i ḥayretde Mecnūn iḫtiyārumdur benüm

---

49 Ü A — F Ün Üv M C
[4] mehüñ : melek Ü
50 Ü F Ün M C — Üv A
[1] ᶜārumdur : kārumdur Ü F Üv C

51

1 — Ḫarāb olubdur ol ābād gördügüñ göñlüm
Ġamuñla dopdoludur şād gördügüñ göñlüm

2 — Cihānda başına sulṭān iken benüm servüm
Ḳul oldu sen şehe āzād gördügüñ göñlüm

3 — Cefāya ögrenüben cevre cān verür şimdi
Vefā-vü-cevr ile muᶜtād gördügüñ göñlüm

4 — Görünce dāne-i ḫālüñi dām-ı zülfüñde
Tutuldu ḳaldı o ṣayyād gördügüñ göñlüm

5 — Ḳarışdı ḳara yere kūhsār-ı miḥnetde
Ḫayālī şimdi (bu) Ferhād gördügüñ göñlüm

52

1 — Maḥabbet şehsüvārınuñ atı oynaġıdur başum
Semend-i ᶜaşḳuñ alnumda nişān-ı naᶜlidür ḳaşum

2 — Beyābān-ı belāda öyle ser-gerdān-ü-pūyānem
Ki pāyum urduġum ṭaşdur benüm ancaḳ ayaḳdaşum

3 — Görüb bu eşk-i pür-ḫūnum demüñ ḫōş deme ey meh-rū
Ne ḳanlar aġladı çeşmüm gelince bu deme yaşum

4 — Lebüñ çün lâᶜl-rīz olmuş remedden sürḫdür ṣanma
Nice göz aġrısın görmüşdürür çeşm-i güher-pāşum

5 — Yazar her şeb hilāl ebrusun altun ḥall ile yaᶜnī
ᶜArūs-u dehr diler kim Ḫayālī ola oynaşum

---

51 Ün — Ü F Üv A M C
52 Ün — Ü F Üv A M C

53

1 — Gel beni ağlatma kîm yaş dökmeye cānā gözüm
Key şakın merdümler alur taşa bu deryā gözüm

2 — Böyle eyler ādemí āb-ü- havā-yi kūy-u ᶜaşk
Her nefesde dem-be-dem ah et göñül ağla gözüm

3 — Eremezsem gerdine açıldı ol nūr-u başar
Hak-i pāyi kuhlünü isterse nā-bīnā gözüm

4 — Ġonca-i pür-ḫūna döndü ah kim göñlüm gibi
Bāġ-ı hüsn içre görüb bir nergis-i şehlā gözüm

5 — Ey Ḫayālī gözde ḫāli nakşı yāruñ miskdür
Etmege anı nihān oldu kızıl vālā gözüm

54

1 — ᶜĀleme veren żiyā gün yüzlü māhumdur benüm
Bendesiyem ben anuñ ol pādişāhumdur benüm.

2 — İşıdelden dil şafāsın gece gündüz ol mehüñ
Merve hakkı āsıtanı secde-gāhumdur benüm

3 — Dōstum incime baña rāzumı fāş eyleyen
Her seher dilden çıkan feryād-ü-āhumdur benüm

4 — Āteş-i dilden çıkan yer yer benüm ey lāle-ruḫ
Sīnem üzre görünen dāġ-ı siyāhumdur benüm

5 — Dūd-u āhumdan ᶜalemler ġam baña ᶜasker yeter
Ey Ḫayālī ceng içün anlar sipāhumdur benüm

---

53 Ün — Ü F Üv A M C
54 M — Ü F Ün Üv A C

55

1 — Dilberler içre ben saña ᶜāşıḳ degülmiyem
ᶜUşşāḳ içinde devlete lāyıḳ degülmiyem

2 — Mecnūnla bezm-i ġamda ben içdüm doluyu ben
Mest oldu geçti ben daḫi ayıḳ degülmiyem

3 — Bir cūybār-ı mihr-ü-vefāyın zemānede
Evvel bahār geldi bulanıḳ degülmiyem

4 — Dāġ-ı ġamuñ yürekde iken doġdum anadan
Ḳan aġlamaḳda ᶜayn-ı şeḳāyıḳ degülmiyem

5 — Sūzumla söz çerāġını yaḳdum Ḫayālī ben
Ḫusrev gibi zemānede fayıḳ degülmiyem

---

55 F Ün A M C — Ü Üv (Bu gazel A C nushalarında degülmiyin şeklinde ve (N) kafiyesindedir.
[2] ben daḫi : daḫi ben F
[3] zemānede: cihānda ben C
[5] Sūzumla: Sūz ile C | Ḫayā ī ben: Ḫayālīyā C

1

Ḥarf-ün-Nūn

1 — Rūz-u ezelde ḫāk-i vücūdum elenmeden
Cān ṭıflı daḫi ten beşiginde bulunmadan

2 — Ser-geşteñ idi ẕerre gibi cān ile göñül
Mihr ile meh bu da'irelerde dolanmadan

3 — Ayağına aḳardı yaşum bir sehī-ḳadüñ
Cān çeşme-sārı ḫāk-i bedenle bulanmadan

4 — Bir özge ʿālemüm var idi ʿaşḳ-ı yār ile
Ādem henūz ḫāb-ı ʿademden uyanmadan

5 — Pervāne ḳıldı şemʿ-i cemālüñ Ḫayālīyi
Ḳandīl-i mihr ṭāḳ-ı sipihr üzre yanmadan

1 Ü F Ün A M C — Üv.

[2] Ser-geşteñ: Ser-geşte A M C

[4] henūz: henūz ki Ün

2

1 — Zerreler yüz döndüre ḫōrşīd-i ʿālem-tābdan
Dönmeye yüzüm benüm ol ḳaşları miḥrābdan

2 — Terk ede yüz sürmegi rūy-u zemīne āfitāb
Çihre-i zerdüm benüm dūr olmaya ol bābdan

3 — Uyḫudan açılmaya her şeb kevākib gözleri
Ḫāba varmaḳ gelmeye bu çeşm-i pür-ḫūnābdan

4 — Penbe-i dāġ-ı melāmetden ola pīrāhenüm
Nār pūşiş ḳılmasa ḫākisterī sincābdan

5 — Ister iseñ ʿayn-ı vaṣla ermegi ser-geşte ol
Böyle fehm etdi Ḫayālī naġme i dolābdan

3

1 — Her ne ḳan kim yutdu dil lâʿl-i leb-i dildārdan
Dökdü āḫır fürḳat anı dīde i ḫūn-bārdan

2 — Seyr-i būstān eyleseñ ḳaddüñ temāşā ḳılmaġa
Servler baş ḳaldururlar bāġda dīvārdan

3 — Rūy-ü- zülfüñ şevḳine dil baġladum ey muġ-beçe
Her ne teklīf eyleseñ eyle büt-ü-zünnārdan

4 — Lerze mi eylerdi mıżrābuñ elüñde muṭribā
Sırr-ı ġayb işitmese‿idi perde-i evtārdan

5 — Mey perest olsun Ḫayālī deyu her meyḫānede
Rindler gülbang ederler külbe-i ḫammārdan

---

2 Ü F Ün A M C -- Ün
[1] ol : sen Ün
[3] her şeb : hergiz Ün C
[5] İster iseñ : İsteseñ A | vaṣla : viṣāle A | ermegi : ermege F Ün C.

3 Ü F Ün Üv A M C
[1] yutdu dil : yutdum ol Üv C
[3] Rūy-ü- : Küfr-ü Üv
[4] elüñde : elinden Ü F M | işitmese idi : işitmeye‿idi C

4

1 — Fy diyen ʿāşıḳ belā kūyunda ben derd isterin
Derd hem feryād edüb eydür ki ben merd isterin

2 — Nefḫa-i Rūḥ-ül-Ḳudüs ʿĪsī demi cārūbdur
Şol ṭarīḳ-i ʿaşḳa kim cısmüm aña gerd isterin

3 — Keṣret-i taʿdād-ı ṣavt ü ḥarfden dil-gīr olub
Noḳṭa gibi dāʾiremde kendümi ferd isterin

4 — Şeh-süvār-ı eblâḳ-ı ṣubḥ-u ḳażā-reftārdan
Bir ġubār-ı pāy-i iḳbalüm cihān-gerd isterin

5 — Çün Ḫayālī açıla gülzār-ı Âl i Muṣṭafā
Çihrem ol gülzāra bir ednā gül-ü zerd isterin

5

1 — Dil helāk oldu meded şol gözleri bīmārdan
Derdüme dermān erişmez ol şeker-güftārdan

2 — Ġam şebinde fürḳatüñle cānum alduñ ṭınmadum
Gel berü ṣulḥ edelüm bir būseye inkārdan

3 — Vaṣluñ ile cānum istibdāl ederseñ nola kim
Kim ḳaçar ʿālemde ey meh aṣṣılu bāzārdan

4 — Pādişāh-ı mülk-ü ḥusnem deyu germ olma şahā
Kim vefā gelmez cihānda çarḫ-ı kej-reftārdan

5 — Ey Ḫayālī ʿömrü żāyiʿ etmeyem derseñ eger
Ḫālī olma devr içinde bir muṣāḥib yārdan

---

4 Ü F Ün A M C — Üv
[2] Nefḫa-i: Şehper-i A | cārūbdur: cārūbudur C
[4] iḳbālüm: iḳbāl-i C
5 Ü F Ün A M C — Üv
[1] şol: ol A | bīmārdan: saḫḫardan M
[2] tınmadum: duyımadum A | ṣūlḥ edelüm bir būseye: bir būseye ṣulḥ edelüm F bir būse ver ṣulḥ edelüm C
[3] nola kim: ger nola C nola ger A
[4] kej: kec F C
[5] devr: dehr F A C

6

1 — Mihr-ı ruḫuña dil vereli ey meh-i tābān
Sāyem gibi yerden yere çaldı beni devrān

2 — Ağlatma beni ister iseñ gelmeye ḫaṭṭuñ
Yağınca şehā tez bitürür sebzeyı bārān

3 — Ḥāli ġamını ʿayānına almaz deyu yāruñ
Göz merdümüne eyledi yaşum ḳuru bühtān

4 — Gül yüzünü medḥ etmege ol ġonca-dehānuñ
Var bencileyın bülbül-ü ġüyāsı hezārān

5 — Bir meyyıte döndü mütehaṛrik bu Ḥayālī
Ol ruḥ-u revān olalı cānı gibi pinhān

7

1 — Çeşm-i pür- ḫūnumda ebrūñuñ ḫayāli bī-gümān
Māh-ı nevdür kim şafaḳ içinde olmuşdur ʿayān

2 — Ölicek ḳanlu yaşumdan çihre-i zerdüm benüm
Bitüre ḫāk-i mezāarum üzre mīr-i ʿāşıḳān

3 — Serv-ü-gül şanma görünen ḫadd-ü ḳaddüñ yādına
Sīnesine dāġ uruḫ çekdi eliller būstān

4 — Yazmaġ içün ḫāme-i tīrüñle mıḥnet nāmesin
Sürḫ ile zaḫmum devātı pürdür ey ḳaşı kemān

5 — Rāvī iltürse Ḳaramana Ḥayālī şiʿrüñi
Bula naẓm-ı rūḥ-bahşuñdan Niẓāmī tāze cān

---

6 Ü F Ün Üv A M C

[2] yağınca şehā : ey ġonca-dehen Mġoncayı şehā A

7 Ü F Ün A M C — Üv

[1] pür-ḫūnumda: giryānumda A

[3] ḫadd-ü-ḳaddüñ: ḳadd-ü-ḫaddüñ A M

[4] zaḫmum : çeşmüm A

8

1 — Sen ey bülbül kebāb-ı āteş-ı ᶜaşḳ-ı gül olmuşsın
Be yana yana hey miskīn nedür ḥālüñ kül olmuşsın

2 — Görüb mestāne feryādum dedi ol gülbün-ü zībā
Yine rindāne içmişsin seḥerden bülbül olmuşsın

3 — Ölünce ḳulluğun eyle göñül sen saña etmişsin
Varub bir bī-vefā şāhuñ eşiginde ḳul olmuşsın

4 — Mey-i gül-çihre içmişsin yine ey ġonca-leb beñzer
Güzellenmişsin ey āfet ḳızarmış gül gül olmuşsın

5 — ᶜAceb şūrīde-ḥāl olduñ Ḫayālī laᶜl-i yār içün
Melāḥat çārsūsunda ḫarīdār-ı mül olmuşsın

9

1 — Zaḫm-ı peykānuñ degül sīnemde ey ḳaşı kemān
Bir ecel murġu gelüb cismümde ḳılar āşiyān

2 — Cūybār-ı çeşmümüñ bir adım atmaz seyrine
Dōstlar bir dilber-i ser- keşdür ol serv-i revān

3 — Fürḳat-i ebrūlaruñ ey meh çekelden żaᶜf ile
Māh-ı nev oldu benüm pehlūmda her bir üstüḫān

4 — Her nücūmu bağrına başmazdı ger yerde senüñ
Kebkeb-i mūzeñ görüb reşk etmeseydi āsumān

5 — Ey Ḫayālī çardeh-sāle daḫi bir ṭıfl iken
Tabᶜ-ı mevzūnuñla olduñ naḳd-i Selmān-ı zemān

---

8 Ü F Ün A C — Üv M
[1] nedür ḥālüñ : ne yatursın C
[2] gülbün-ü : gülşen-i Ü F Ün A
[3] şāhuñ : yāruñ Ü F Ün. C
[5] Melāḥat : melāmet Ü F Ün | maḥabbet C
9 Ü F Ün A M C — Üv
[1] degül : senüñ A | cismümde : sīnemde A | ḳıldı : etdi F Ün C
[3] pehlūmda her bir : sīnemde yer yer C
[5] naḳd-i : şimdi F Ün

10

1 — Dildārumuñ benümle işiden ḥikāyetin
Gūş etmez oldu Leylī-vü Mecnūn rivāyetin

2 — Añma yanumda bir iki yaban delülerin
ʿAḳluñ var ise gel baña ṣor ʿaşḳ ḥāletin

3 — Şemşīr-i cevr ile dilüm etdi dilim dilim
Açdı ḳılıcı ile bu göñlüm vilāyetin

4 — Güldü raḳīb yār ile ben şādumān iken
Gördüm o gülmenüñ yine ol dem ḳasāvetin

5 — Çün kim Ḫayālī her kişinüñ bir naṣībi var
Meyḫāne baña ṣōfīye künc-ü ʿibādetin

11

1 — Düşelden ayru şeydā dil meh-i nā-mihribānumdan
Kevākib her gece yummaz gözün āh-ü-feġānumdan

2 — Maḥabbet-nāmelerdür kim saña irsāl eder cānum
Ben öldükde seg-i kūyuñ götürse üstüḫānumdan

3 — Ṣanavber gibi baġrum başlu olsa yeridür çün kim
Murādum mīvesi bitmez nihāl-i erġavānumdan

4 — Ben ol bāz-ı hümā-ṣaydem ki ʿālem merġzārında
Nice ʿanḳā gibi yavru uçurdum āşiyānumdan

5 — Ḫayālī tekye-i ʿaşḳuñ olub meczūb abdālı
Gedālar gibi geçmek isterem nām-ü-nişānumdan

---

10 Ü F Ün A M C — Üv
[1] ḥikāyetin : şikāyetin F | rivāyetin: ḥikāyetin F
[3] dilüm etdi dilim dilim : dilümi çāk çāk edüb Ü F A M C
[4] gülmenüñ : gülmegüñ M
11 Ü F Ün A M C — Üv
[1] dil : el Ün M | Kevākib her gece yummaz gözün : Gözün yummaz kevākib her gece A
[3] baġrum başlu olsa : baġrı başlu olsam M
[5] isterem : isterin M | dilerem A

12

1 — Nigāruñ lebleri vaṣfı ḳaçan çıḳsa dehānumdan
Hezārān çeşme-i ḥıkmet olur cārī zebānumdan

2 — Edelden oḳlarından dem-be-dem sūrāḫlar peydā
Ṣadā-yi ney gelür ah eylesem her üstüḫānumdan

3 — Çıḳub ahum havāsı‿ile yapışdı rūy-u gerdūna
Feleklerde ḳamer bir penbedür dāġ-ı nihānumdan

4 — Maḥabbet rāhınuñ menzillerin ben ḫaste almazdum
Bükā-vü-ġam eger götürmese‿idi iki yanumdan

5 — Ḫayālī ᶜilm-i ᶜaşḳuñ olmuşam ṭıfl-ı nev-āmūzu
Nola şerm eylese pīr-i felek baḫt-ı cevānumdan

13

1 — Zāhidā cennet ne yapam kūy-u dilber var iken
Añmazam Ṭūbāyı ol ḳadd-i ṣanavber var iken

2 — Ḳanlu yaşum gör raḳībüñ göñlünü yād eyleme
Seng-i ḫārāya begüm meyl etme gevher var iken

3 — Girye eylerken sitāremde ruḫun gösterdi yār
Gün ṭulūᶜ etdi gözüm bürcünde aḫter var iken

4 — Vermezem ıki gözümüñ birine ey nūr-u ᶜayn
Ayaġuñ tozunu başumda aña yer var iken

5 — Kūy-u cānāna Ḫayālīyi görür gelmez ᶜadū
Ya gider mi bīşeye ceyran ġażanfer var iken

---

12 Ü A — F Ün Üv M C
13 Ü — F Ün Üv A M C

14

1 — Umma her dīvāneden Mecnūn-u şeydā meşrebin
Baña şor derd ehlinüñ ey dōst baña meşrebin

2 — Kākülüñ olmuş ᶜalemdār-ı Resūl-ü Hāşimī
Lâᶜl-i meygūnuñda ḫaṭ ṭutmuş Mesīḥā meşrebin

3 — Vechi üstünde yer etse ḫār-ü-ḫas çekmez elem
Āferīn ol rinde kim ḳullandı deryā meşrebin

4 — Bezm-i istiġnāda sulṭān-ü-gedāyi bir ṭutar
Kāfir olsun sevmeyen ᶜālemde ṣahbā meşrebin

5 — Bezm-i ḫaṣ et her gece yārān-ı rūşen-ṭabᶜ ile
Ey Ḫayālī göklere ergür Şüreyyā meşrebin

15

1 — ᶜAşḳ içinde ser verenler vardı serverlik yolun
Bu tırāşı çekmeyen bilmez ḳalenderlik yolun

2 — Bīsütūn Ferhādınuñ ḫākin ziyāret eyleyen
Cān-ı Şīrīnden temennī eylesün erlik yolun

3 — Ey ḫayāl-i zülf-ü yār etdüñ gözümden çün güẕer
Var neheng-i baḥre taᶜlīm et şināverlik yolun

4 — Āteş-i derdüm Ḫayālīdür zebānın söyleyen
Gel berü pervāneden ögren semenderlik yolun

---

14 Ü F Ün A C — Üv M
[3] vechi üstünde : vech-i pākinde A
[4] ᶜālemde : dünyāda A
15 Ü A — F Ün Üv M C
[1] bilmez : varmaz A

16

1 — Al ṭūṭī gülşen i mīnāyi seyrān eylesün
Ġoncalar bülbül gibi çāk-ı girībān eylesün

2 — Her yañadan läleler açsun ḳadeḥ bezm ehline
Her ḥabāb ol şevḳden çāk-i girībān eylesün

3 — Çeşme-i billūrdan yāḳūt-u nāb olsun revān
Baḥr-i ḥüsnün dilberüñ pür dürr ü-mercān eylesün

4 — Çünki bu maᶜmūre-i ᶜālem olubdur bī s̱ebāt
Bāde seyli ḫāne-i endūhu vīrān eylesün

5 — Beñzemez şām-ı firāḳ içre Ḫayālī yaşına
Her bir encüm kendüyi bir māh-ı tābān eylesün

17

1 — Yār ile hem-ḫalvet ol cismüñde cānuñ duymasun
Ḫālet-i ᶜaşḳuñ ḥikāyet ḳıl zebānuñ duymasun

2 — Derdini bir ᶜużvunuñ bir ᶜużva ifşā eyleme
Dökse ḳanuñ yere zaḫm-ı ḫūn-feşānuñ duymasun

3 — Ger dile bir nāvek ursa ol kemān-ebrū ṣaḳın
Zaḫm tīrin görmesün bağruñda ḳanun duymasun

4 — Kākülüñde nice yıl dil murġu ḳılsun nāleler
ᶜĀrıżuñda ṭurra-i ᶜanber-feşānuñ duymasun

5 — Ḫākde olsun Ḫayālī sāyeñuñ hem-sāyesi
Böyle seyrān eylesün serv-i revānun duymasuñ

---

16 Ü — F Ün Üv A M C
17 Ü F Ün A C — Üv M

18

1 — Dil şikeste olali seng-i cefā-yi yārdan
Beñzer ol mir'āta kim maḥrūm ola dīdārdan

2 — Vuṣlat-ı Leylāyi Mecnūn neylesün çün buldu kām
Vech-i Leylādan tecellī eyleyen envārdan

3 — Başuma gün doğmada rūy-u siyāhum ḫākde
Yār kūyunda nem eksük sāye-i dīvārdan

4 — Dilde dāġ-ı miḥneti olsun melāmetden ne ġam
Bu çemende gül diken ḳaçmaz cefā-yi ḫārdan

5 — Yanına aldı Ḫayālī bendesin sulṭān-ı ᶜaşḳ
Gördü yegdür her sözü yüz tīġ-i cevherdārdan

19

1 — Çeşmüñe ḳılsun nażar bī-bāk saḥḥār isteyen
Ḫālüñi görsün göñüller düzdü ṭarrār isteyen

2 — Çihre-i zerdümde baḳsun ḳanlu ḳanlu yaşuma
Ehl-i derd içre ḫazān faṣlında gülzar isteyen

3 — Fikr-i dendānuñla olsam nola göz yaşına ġarḳ
Girdi deryā ḳaᶜrına lūlū-yi şehvār isteyen

4 — Zülfünün ḳaçma belāsından dilerseñ vaṣl-ı yār
ᶜAḳlını bīmār edübdür genc-i bī-mār isteyen

5 — Mıṣr-ı dilde mālik olsun naḳd-i ṣabra ey ᶜazīz
Yūsufuna bir Züleyḫā-veş ḫarīdār isteyen

6 — ᶜĀşıḳ-ı bī-derde verme zülfüñüñ bir tārını
Küfrü rusvāy eyledi bī-ṣıdḳ zünnār isteyen

7 — Derd-i dāġ-ı ᶜaşḳ ile geldi Ḫayālī ḳılma red
Yārsuz ḳalur cihānda ᶜaybsuz yār isteyen

---

18 Ü F Ün A M — Üv C
[2] Vuṣlat-ı Leylāyi : Vaṣl-ı Leylā ile Ü F | kām : kān M
[3] doğmada : doğmadı A M
[4] çemende : çemendür M
[5] Yüz : bir Ün
19 Ü A — F Ün Üv M C
[1] ṭarrār : ᶜayyār A

20

1 — Edelden kākülüñde dil ḳarārı bī-ḳarārem ben
Havā-yi ᶜaşḳa uymuş bir perişān-rūzigārem ben

2 — Beni ālāyiş-i ġamdan yumazlar bir ḳadeḥ meylen
Nice demdür ḫarābāt-ı muġānda intiẓārem ben

3 — Sifāl-i dürd-ālūdun ḫarābātuñ alub başa
Melāmet kişverine mālik olmuş tācdārem ben

4 — Hezārān lûṭfunu yāruñ baña derdi beyān etdi
Ölürsem etmezem ifşā birini rāzdārem ben

5 — Ḫayālī bir naẓar seyr etmez ol naḫl i ḫırāmānum
Belā deştine ḳanlu dāġlarla lālezārem ben

21

1 — Baña söyletsün sözü vaṣf-ı leb-i yār isteyen
Şiᶜrüme ḳılsun naẓar naẓm-ı güher bār isteyen

2 — Varmasun meyḫāneye nuş etmesün cām ı şarāb
Kūy-u ᶜaşḳa gelmesün nāmūs ile ᶜār isteyen

3 — Dāġ-ı ḥasretle yaḳub ḳanına girdi kendünüñ
Gülşeninde ᶜālemüñ bir lāle - ruḫsār isteyen

4 — Curᶜadānından Enelḥaḳḳuñ yesün Manṣūr-vār
Tekye-i Ḫaḳda bugün ḳattāl esrār isteyen

5 — Ser - nigūn olsun Ḫayālī göreyin ġavvāṣ-vār
Gevher-i naẓmum dururken dürr ü şehvār isteyen

---

20 Ü F Ün A C — Üv M

[2] meylen : meyle F Ün A ¦ demdür : gündür A

[4] beyān : ᶜayān C

21 Ü A — F Ün Üv M C

[3] yaḳub : yanub A

[4] yesün : alur A

22

1 — Zevḳin duyaldan ol gözü mestāne yolların
Vermez göñül feleklere meyḫāne yolların

2 — Zībā degül mi ḳulleye Ferhād deşte Ḳays
ᶜUşşāḳuñ atmaya ḳati yabana yolların

3 — Dilber odur ki eyleye ᶜuşşāḳa iltifāt
Her āşināya vermeye bīgāne yolların

4 — Ṣōfī-i şehr sevmeyüb ümm-ül ḫabā'işi
Ögretdi fenn-i fitnede Şeyṭāna yolların

5 — ᶜÖmründe rāh-ı meykedeyi görmemiş geçer
Cānā Ḫayālī ḫōş bilür efsāne yolların

23

1 — Ḳılmaz isem lāle-ruḫ bir yār ile mül ṣoḥbetin
Dūd-u āhumla temāşā eyle sünbül ṣoḥbetin

2 — Tīġ-i ḥasretle tenüm ṣad-çākdür nālān göñül
Diñle bu ḫākī ḳafes içinde bülbül ṣoḥbetin

3 — Nāfe gıbi terk i ser ḳılmaḳ gerek ey ehl-i derd
Bir naẓar seyr etmege başdan o kākül ṣoḥbetin

4 — Gördügünde ḫākde ḳanın demiş Manṣūr-u mest
Eyledüm gülzār-ı ᶜaşḳullahda gül ṣoḥbetin

5 — Neylesün ᶜaḳlı Ḫayālī Vāmıḳ-u- Ferhād ile
İstemez şūrīdeler ṣāḥib - tecemmül şoḥbetin

---

22 Ü A — F Ün Üv M C

[1] duyaldan : duyanlar Ü

23 Ü F Ün Üv A C M

[2] tenüm : ciger C tenüm ṣad-çākdür : ten-i ṣad-çākden Üv

[5] ᶜaḳl-ı : ᶜaḳl-ı Ü F A | Neylesün ᶜaḳlı Hayālī Vāmıḳ-u-Ferhād ile : ᶜaḳlı Ferhād ile Mecnūnla Hayālī neylesün A

24

1 — Ḫaṭ ki peydā oldu ol lâˁl-i şeker-ālūddan
Reng-ü-bū almaḳ neden ḥalvā-yi cennet dūddan

2 — Ger ḳabūlüñ düşmedümse ṣad-hezārān şükr kim
Eksügüm yoḳdur ḳapuñda sürülen merdūddan

3 — Baḳmadum mir'āt-ı imkānda heyūlā naḳşına
Tā ki çekdüm destümi her būd ile nā-būddan

4 — ˁĀlem-i ˁaşḳuñ nişānı bī-nişānlıḳdur hemīn
Küfrdür vermek ḫaber maˁdūmdan mevcūddan

5 — Reşk-i aˁdādan Ḫayālī ẕevḳ eder kim Zülcelāl
Verdi İbrāhīme gülşen āteş-i Nemrūddan

25

1 — Yā İlāhī bāde-i ˁaşḳı içen ayılmasun
Nice ḥaşr olsun temām ol daḫi kendin bilmesün

2 — Tevbe ḳapusu yapıldı‿ise ne bābumdur benüm
Tek hemān meyḫāne ḳapusu baña yapılmasun

3 — ˁĀşıḳuñ fersūde olub cismi rāh-ı ˁaşḳda
Çün nişānı ḳalmaya kimse namāzın ḳılmasun

4 — Derd i Leylī hemdemi‿iken yalıñuz ḳalduñ deyu
Merḳadinde lāleler Ḳaysa yanub yaḳılmasun

5 — Öldü reşkinden Ḫayālī ey büt ü ˁĪsī-nefes
Mihr-i ˁālem-tāb her gün ḳarşuña aṣılmasun

---

24 Ü A — F Ün Üv M C

[1] ḥalvā-yi cennet dūddan : cennet havā-yi dūddan Ü

25 Ü A — F Ün Üv M C

26

1 — Ey dil ol servüñ elif üzere ki dāğın yaḳasın
Āteş-i āhuñ ile Ṭūbī budağın yaḳasın

2 — Nūru maḥv olmuş iken şemᶜ-i ruḫuñla nice bir
Āfitābuñ seḥerī ḥüsnü çerāğın yaḳasın

3 — ᶜİşretüñ şemᶜine ḫūbān-ı cihān cemᶜ olıcaḳ
Şemᶜ-veş her birinüñ yüregi yağın yaḳasın

4 — Deştüñ āhūların ey Ḳays ṣuya niceye dek
Doldurub gözlerüñüñ iki çanağın yaḳasın

5 — ᶜArż-ı ḥüsn etmez ise ol meh-i ḫargāh-nişīn
Ḳorḳaram ahuñ ile çarḫ otağın yaḳasın

6 — Düşüb ey ġam-zede Ferhād mezārına yoluñ
Derdüñi söyler iseñ odlara dağın yaḳasın

7 — Ey Ḫayālī edicek nāle dil-i sūzānuñ
Sezmezin yer yüzünüñ ucda bucağın yaḳasın

27

1 — Nigāra ᶜāşıḳ isem ben de aña maḥbūbun
Ben aña ṭālibin ammā ki ᶜayn-ı maṭlūbun

2 — Şunalda bezm-i ezelde elüme bāde-i ᶜaşḳ
O bādeden daḫi mestin ne mesṭ-i meczūbun

3 — Fenā gününde kefen baña yār goñlegidür
Ḳo çeşmüme süreyin ḥüzn içinde Yaᶜḳūbun

4 — Ṭarīḳ-i meykede-i ᶜaşḳa bağladum belümi
Gözümle şu seperin çihrem ile cārūbun

5 — Önünce tuġ yürür dūd-u āh-ı ᶜāşıḳdan
Ḫayālī bir şeh-i iklīm-i ḥüsne mensubun

---

26 Ü F A C — Ün Üv M
[3] Nūru maḥv olmuş iken : gece söyünmüş iken A
[6] Yalnız A nushasında
[7] Sezmezin : Ṣanma kim A
27 Ü A — F Ün Üv M C

28

1 — Livā-yi mihrüñi dikdüm göñül mülküne şāhem ben
Şirār-ı nār-ı āhumla şeh-i encüm-sipāhem ben

2 — Leṭāfet gülşeninde ġonce-i gül-gūn-ḳabāsın sen
Maḥabbet sebzezārında ṣararmış bir giyāhem ben

3 — Cihān-i tīrenüñ rūşen çerāġı mihr-i gerdūnsun
Maḥabbet āsumānında ḫusūf içinde māhem ben

4 — Sa^{c}ādet Mıṣrınuñ sulṭānısın gün gibi rūşensin
Ḫayālüñ Yūsufuna mesken olmuş tīre çāhem ben

5 — Ḫayālī yedi eflāküñ nola güñlünde yer etse
Elifle dāġ ile başdan ayaġa ah ahem ben

29

1 — Ḫadeng-i āhumuñ zaḫmın yemiş bir ser-nigūnumsın
Bu gün devrümde ey gerdūn zebūnumsın zebūnumsın

2 — Müdām ayaġuña düşsem ^{c}aceb mi ey ḫum-u bāde
Ferāġat gūşesinde mürşid i ṣāfī-derūnumsın

3 — Nice ^{c}āḳilleri mecnūn eder faṣl-ı bahār ammā
Seni her gördügümce bā^{c}is̱-i ẕevḳ-i cünūnumsın

4 — Felek ^{c}işretgehüm mey sāġarumdur ey şefaḳ sen hem
Dökülmüş şām-ı ^{c}ayşumda şarāb-ı lāle-gūnumsın

5 — Görüb bir ahdan her üstüḫānum nālede ol büt
Dedi deyr-i maḥabbetde Ḫayālī erġanūnumsın

---

28 Ü A — F Ün Üv M C

[4] rūşensin : rūşendür Ü

29 Ü F Ün A C — Üv M

[5] nālede : nāleden Ü F Ün C

30

1 — Ṣakın ahumdan ey nigār ṣakın
Yele varur bu kār-ü-bār ṣakın

2 — Reng-rez-ḫānedür sipihr-i kebūd
Seni bir reng ile boyar ṣakın

3 — Yaḳmaġa ṭāḳ-ı çarḫı ahumdan
Besdürür kemterīn şirār ṣakın

4 — Canı dürc eyle gevhr-i ᶜaşḳa
Ele girmez bu yādigār ṣakın

5 — Topraġ oldu Ḫayālī yoluñda
Ḫaṭıra ḳonmasun ġubār ṣakın

31

1 — Ey dil ol lāle-ruḫuñ tendeki daġın yaḳasın
Dilerin Ḳays ile Ferhād çerāġın yaḳasın

2 — Kūy-u dilberde feġān etme mebād ey bülbül
Nār-ı āhuñla o gül-çihre yañaġın yaḳasın

3 — Nice bir ᶜāşıḳ-ı rūşen - naẓaruñ şemᶜ gibi
Bezm-i ġamda eridüb yüregi yaġın yaḳasın

4 — Almadan būse-i yārı ger ölem ey hemdem
Ṣuyum ısıtmaġa şeftalū budaġın yaḳasın

5 — Ateşīn bāde ile geçdi Ḫayālī devrüñ
Umarın pīr-i ḫarābāt ocaġın yaḳasın

---

30 Ü A — F Ün Üv M C
31 Ü F Ün A M C — Üv
[1] dil : gül F C | tendeki : tende ki C | dilerin : umarın A
[3] ġamda : meyde A
[5] āteşīn bāde : āteş-ü-bāde M (Bu daha doğru olsa gerek) | Umarın : Umaram M

32

1 — Merḥamet umma göñül bu gerdiş-i bī-dāddan
Kimse maᶜmūr olmam şdur bu ḫarāb-ābāddan

2 — Zaḫm ururken Bīsütūnuñ bağrına oldu ᶜayān
Zikri Şīrīnüñ ṣadā-yi tīşe-i Ferhāddan

3 — Zülfüñüñ dāmına düşme göz ḳarası‿ile göñül
Murġ-u zeyrek ḫavf eder çün merdüm-ü ṣayyāddan

4 — Seyl-i eşkümle cihān ṣaḥnı pür olmasun deyu
Kirpigüm sedd oldu ᶜaynum devrine pūlāddan

5 — Ol Ḫayālīyem ki oldum ᶜaşḳ ile bī-nām-ü-neng
Ummañuz idrāk ben rusvā-yi māder zāddan

33

1 — İnse ḫōrşīd-i felek doġsa girībānumdan
Ẓulmet-i āhumı dūr edemeye yanumdan

2 — Ṣanma göz merdümüdür baḥr ṣanub ebr-i siyāh
Geldi āb almaġa bu dīde-i giryānumdan

3 — Her dürü aḫker-i raḫşende ola baḥruñ eger
Bir şerer düşse benüm āteş i ḫirmānumdan

4 — Deşti baḥr eyleyicek ḫūn u dilüm pāyında
Saña göstermedi mi kebk-i derī ḳanumdan

5 — Kişver-i ᶜaşḳ Ḫayālīye müsellem olmuş
Geldi ṭuġrası o sulṭānlara sulṭānumdan

6 — Bulımazdı beni pīrāhenüm içinde ecel
İşte yatur demese nāle girībānumdan

---

32 F Ün Üv A C – Ü M
[2] ṣadā-yi : ṣadāsı A
[3] düşme : düşmüş F Ün Üv C
[4] ᶜaynum devrine : yer yer ᶜaynuma Ün
33 F Ün A C – Ü Üv M
[2] Ṣanma göz merdümudür baḥr ṣanub ebr-i siyāh - Geldi āb almaġa bu dīde-i giryānumdan: Geldi āb almaġa her ebr-i havā baḥr ṣanub - keṣret-i eşki görüb dīde-i giryānumdan A.
[3] Her dürü: dürleri A | baḥruñ: baḥra A

34

1 — Dilüm ḳani ki saña şerḥ ede ḥālümden
Meger belā dil olub söyleye melālümden

2 — Beni görünce ṭutar destini yüzüne o şūḫ
Şıkāyet eyler isem nola dest-i ẓalimden

3 — Mücāvir-i ser-i kūyu olalı şerm eyler
Libās-ı Ka^cbe bu egnümde köhne şalumdan

4 — Ben ol muḳīm-i ḫarābāt-ı kūy-u ʿaşḳam kim
Melek nevāle alur bir ṣınıḳ sifālümdan

5 — Dedüm Ḫayālīye bir tīr-i ġamze pertāb et
Tebessüm eyledi dedi geçer Ḫayālümden

35

1 — Ḳosam çemende neşāṭı bahārı neyleyeyin
Seḥerde içmez isem ya ḫumārı neyleyeyin

2 — Eğer ki etmez isem zāhidā ayaḳ seyrin
Ṭaraf ṭaraf açılan lālezārı neyleyeyin

3 — Gözüm yaşı‿ile ḫarābāt içinde dem süreyin
Bir iki gün bu ḳuru iʿtibārı neyleyeyin

4 — Ayaḳda seyr-i ḥabāb eylemek elümde iken
Muḥīṭ içinde dür-ü şāhvārı neyleyeyin

5 — Ḫayālī vāʿiẓe baḳ baña vāʿiẓ uydu velī
Şu bir mürāyī-i dīn yādigārı neyleyeyin

---

34 F Ün A M C — Ü Üv
[1] ede: ede‿idi M
[2] yüzüne o: yüze ol Ün M
35 F Ün A C — Ü Üv M
[1] Kosam : Koyub Ün | Seḥerde: Seḥerden A
[2] Eger ki : Eger ben C
[4] Ayaḳda : Kadeḥde F A
[5] baḳ: ben Ün A yoḳ C

36

1 — Dūd-u āhum divītüm ṣafḥam olubdur gerdūn
Mekteb-i dehre gelelden ederem meşḳ-i cünūn

2 — Ḳadrüm artar ruḫ-u zerd üzre itüñ başsa ḳadem
Sikke-i şāhī ile muʿteber olur altun

3 — Ḫānikāhında cihānuñ bu göñül abdālı
Bulmadı bir ḫum-u meyḫāne gibi ṣāfī-derūn

4 — Gökde Pervīni ṣanurmuş sürüsü Leylīnüñ
Geceler ṣubḥa degin anı sürermiş mecnūn

1 — Düzme ve ḳoşma degül naẓm-ı Ḫayālī olalı
Ḳad-ü ruḫsāre-i Raḥmī gibi rengīn mevzūn

37

1 — Ḳabā-yi sebz ile gerçi ki bir serv-i çemensin sen
Boyunca ḳanuma girmiş büt-ü gül-pīrehensin sen

2 — Belā gülzārına revnaḳ veren bir ʿandelībem ben
Leb-i cān-perverüñle ṭūṭī-i şekker-şikensin sen

3 — Ḫazān naḳḳāşınuñ rengin veren bu rūy-u zerdümdür
Bahār-ı ḥüsnü tezyīn eyleyen ġonca-dehensin sen

4 — Benüm gibi belā dāğın çeker bulduñ mu ey lāle
Nice demler gören bir ʿāşıḳ-ı ḫūnīn-kefensin sen

5 — Ḫayālī ṭarz-ı eş'aruñ Ḥasandan şīve öğrenmiş
Ḥaḳīḳat bādesini cām-ı Cāmīden içensin sen

---

36 F Ün A M C — Ü Üv

[1] divītüm: dütünü F Ün C | dehre: ʿaşḳa Ün | ederem: ederin Ün

[2] itüñ : izüñ M

[3] ṣāfī: ṣāf F

[4] sürermiş: gütdermiş Ün güderdi A

37 F Ün A M C — Ü Üv

[1] çemen: semen Ün M C | boyunca: boyumca F | ḳanuma girmiş: ḳan girmiş bir M

[4] belā: cefā | çeker: çeken C | bulduñ mu : gürdüñ mü M | demler gören : demlerdürür M

38

1 — Ruḫ-u gerdūnda her ṣubḥ ey şafaḳ kim cilve-gersin sen
Baña ḳan ağladı ḫayl-ı melek ḫūn-u cigersin sen

2 — ʿAceb mecnūnsuñ ey şemʿ kim fehm olmadı şānuñ
Verürken cān pervāneñ hem ağlar hem gülersin sen

3 — Tecellī eyledi sende cemāl-i ṣunʿ-u Yezdānī
Velī āyīne gibi ol ṣıfatdan bī ḫabersin sen

4 — Ḳalub ol sidre ḳadde görmedüñse Ḳābe-Ḳavseyni
Var ey Cibrīl-i ʿaḳlum daḫi yabanda uçarsın sen

5 — Benem erbāb-ı naẓmuñ devleti ey şabḳalu kāfir
Ḫar-ı nā dān degülseñ devletüñ niçün debersin sen

6 — Cefā ṭaşın ne ṭañ atsa Ḫayālī saña alçaḳlar
Belāġat mīvesin peydā eden naḫl-i hünersin sen

39

1 — Ḫaṭ degül dūd-u āh imişsin sen
Ne belā-yi siyāh imişsin sen

2 — Beñ degül dāġ-ı cān-ı ehl-i naẓar
Yüz degül reşk-i māh imişsin sen

3 — Ey göñül saña ṣığdı kevn-ü mekān
Ne ulu bārigāh imişsin sen

4 — Ey gedā kisvetinde beglik eden
Ġamı yeme pādişāh imişsin sen

5 — Senden esmez Ḫayālī ġayra ġubār
Ne ʿaceb bārigāh imişsin sen

---

38 F Ün A C Ü Üv M
[1] *mecnūn: maḥbūb* F Ün
[2] cān: cānı A
[6] tañ: ġam Ün A C ; atsa Ḫayālī saña alçaḳlar : saña Ḫayālī atsa alçaḳlar Ün

39 F Ün A M C — Ü Üv
[2] Yüz: ruḫ A
[3] saña ṣığdı: ṣığdı saña F
[5] *Ne: Bir*

40

1 — Kūh-u endūhdürür ah ki bu cism-i zebūn
Dāğlar yer yer anuñ lāleleridür pür-ḫūn

2 — Bir naẓar mihrine meyl eylemeyem başuma ger
Çarḫ pīrūze ṭabaḳlarla dökerse altun

3 — Göreli dāne-i ḫālüñ ele alub iki ṭaş
Āsiyā -veş döge döge ederem kendümi un

4 — Leylīnüñ kūyu itin teşne görüb vādīde
Kāşe-i çeşmi sıfālinde ṣuvarmış Mecnūn

5 — Dāne-i ḫālüñi çihreñde Ḫayālī göreli
Ḥabba düşdü güzelüm eyledi terk-i afyūn

41

1 — Pür ḥarāret mihr-ü-meh sevdā-yi gerdūn bī-sükūn
Māh-ı nev ġarḳabda keştī şafaḳ deryā-yi ḫūn

2 — ʿAyn-ı encümde seḥer ter-dāmen ebr-i āsumān
Dehr bī-raḥm-ü-cihān pür-şūr-u-ṭāliʿ ser-nigūn

3 — Yār hercāyī raḳīb-i rū-siyeh cān düşmanı
Yārlıḳ gelmez dirīġā yārdan ḳaldum zebūn

4 — Almışam başuma bir Leylī ṣaçuñ sevdāsını
Dōstlar Mecnūn-u vaḳtem bendedür ṭavr-ı cünūn

5 — Her zemīni ḳanlu yaşı‿ile Ḫayālī zeyn eder
Geçmedi kimse aña bu naḳşı illā çarḫ-ı dūn

---

40 F Ün Üv A M C — Ü
[1] ah ki: vah M | zebūn: meftūn M
[3] dōge dōge ederem: ederem döge döge A C
41 F Ün M C — Ü Üv A
[2] ser-nigūn : vājgūn M
[3] gelmez: ḳılmaz F Ün C
[5] kimse aña bu naḳşı: aña bu naḳşı kimse F | çarḫ-ı: dehr-i Ün

42

1 — ᶜĀşıḳam Mecnūn-sıfat deşt-i belā-gerdideyin
Dilberüm şūrīdedür ben ᶜāşıḳ-i şūrideyin

2 — Kürsī-i vaᶜẓuñda caᶜlī aǧlamaḳla zāhidā
Aldayımazsın beni ben gürk-ü bārān-dīdeyin

3 — Bīsütūndan seng- diller miḥneti sengīn iken
Ḳuvvet-i bāzuma taḥsīn eyle kim verzīdeyin

4 — Herbiri derdüm görüb ᶜaşḳuñnda ḳan aǧlar baña
Tāze tāze dāǧdan başdan ayaǧa dīdeyin

5 — Ey Ḫayālī dergehinde Şehriyār-ı ᶜālemüñ
Nice yıllar geçdi kim vābeste bir ümmīdeyin

43

1 — Yüz buldu ise ǵonca igende açılmasun
Öygünmüş aǵzuña bu ḫaberler yazılmasun

2 — Vermez selām kendüyi yüksekde ḳor geçer
Ol serv-ḳameti nice ser-keş denilmesün

3 — Şīrāze etdi ḥüsnünüñ evrāḳına ḫaṭın
Ahum yelinden ol perī dedi daǧılmasun

4 — Nem var ise naẓardadürür naḳd-i ḳalb ile
Eşküm yoluña nice dökülüb saçılmasun

5 — Bezme Ḫayālī şuᶜle-i āhum yeter çerāǵ
Bir yaña şemᶜ-i cemᶜ de yanub yaḳılmasun

---

42 F Ün A C — Ü Üv M
[1] deşt-i belā: derd-ü-belā F C
[2] zāhidā: vāᶜiẓā Ün
43 F Ün Üv A M C — Ü
[3] ḫaṭın: ḫaṭı Ün Üv

44

1 — Ḫudā raḥm eyleyüb bülbüllerüñ āh-ü feġānından
Yine bir ġonca ṣundu dehre devlet gülsitānından

2 — İki nergisleri gülzār-ı dünyāya verüb zīnet
Ṭarāvet kesb ede bāġ-ı cihān serv-i revānından

3 — Demi naḳd eyleyüb misk-i Ḫuten kendin gelüb aña
Ala būy u maḥabbet ṭurra-i ᶜanber-feşānından

4 — Nışānum depreşür beñzer nişāne ola dünyāya
Anuñ müjgān-ü- ḳaşı Ḥaydaruñ tīr-ü-kemānından

5 — Ḫayālīnüñ duᶜāsı budürür Ya Rab ki sen ṣaḳla
O gülzār-ı saᶜādet ġoncasın dehrüñ ḫazānından

45

1 — Fenā ehline ṭaᶜn etme geçüb ᶜucb ile yanından
Bu dehr i vaḥşet-ābāduñ ṣaḳın şīr-i jiyānından

2 — Yeterdi bu ḳadar rifᶜat iki ᶜālemde Mecnūna
Seg-i Leylī gelüb bir kez götürse üstüḫānından

3 — Eger ḫōrşīdi Cibrīl āfitābe ilte red eyler
Şu kim Manṣūr-u ᶜaşḳ olub elin yur kendü ḳanından

4 — Benüm gönlümdür ol evc-i maḥabbet şāhbāzı kim
Nice Mecnūn gibi yavru uçurdum āşiyānından

5 — Ḫayālī naẓmı her ḳande oḳunsa istimāᶜ etseñ
Olursın feyże ḳābil bu maḥabbet dāsitānından

---

44 F Ün A M C — Ü Üv

[2] verüb : verür Ün C | zīnet : ṣūret M | ede : eder C | Ṭarāvet kesb ede bāġ-ı cihān: Cihān bāġı ṭarāvet kesb ede A

[3] kendin : kendi M

[4] Ḥaydaruñ : Rüstemüñ Ün C

45 F Ün A C — Ü Üv M

[4] Benüm gönlümdür ol evc-i maḥabbet şāhbāzı kim: Ben ey ᶜālī-naẓar ol şāhbāz-ı ḳulle-i ḳāfem Ün

[5] etseñ: eyle Ün

46

1 — Edüb der-pōst Mecnūnu geçürmiş dōst yanından
Vefā āyīnini ögren göñül Leylī çobanından

2 — ᶜAceb mi cism-i Mecnūn merkadinde tāze cān bulsa
Seg-i Leylī gelüb bir gün yalarsa üstüḫānından

3 — Yüzüne silleler gelse nola pervāneler şemᶜüñ
ᶜIẕāruñ yādına nār-ı ḥased yaḳmış zebānından

4 — Dediler kim ḫazān eyyāmı geldi vaḳt-i ᶜişretdür
Bahārından ne gördüm kim görem anuñ ḫazānından

5 — Ḫayālī bende-i dīrīnedür lûṭfuñ dirīg etme
Anuñ gibi suḫan-perver cihānuñ nükte-dānından

47

1 — Cismüm üzre şuᶜle-i ġam ḫilᶜatümdür nūrdan
Dūd-u āhum başuma bir tācdur semmūrdan

2 — Kūh olursañ da ṣaḳın bir berg-i kāha etme cevr
Ger Süleymānsañ nola ḫavf eyle āh-ı mūrdan

3 — Her seḥergeh ḫırmenine kā'inātuñ od ṣalar
Pertev-i ḫōr kim çıḳar bu ser-nigūn tennūrdan

4 — Bezm-i ġamda nāy-veş cismüñ tehī ḳıl ġayrdan
Cān ḳulaġı‿ile işit bu nükteyi ṭanbūrdan

5 — Bezm-i vaḥdetde Ḫayālī ᶜaşḳ cāmın eyle nūş
Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engūrdan

---

46 F Ün A M C — Ü Ün
[1] geçürmiş: geçürdü Ün | çobanından: şobānından Ün C
[3] pervāneler: pervāneden M
47 F Ün A C — Ü Üv M
[2] nola: ne ġam C
[3] ḫırmenine kā'inātuñ: kā'inātuñ ḫırmenine A
[4] Cān ḳulaġı‿ile işit: İstimaᶜ eyle yürü A

48

1 — Ma^{c}mūr olam deme bu cihān-ı ḫarābdan
Def^c-i ḥarāret etmedi teşne serābdan

2 — Nerm eylerin dürüştünü ḫalḳ-ı zemānenüñ
Āyīn-i faḳrı gūş edeli āsiyābdan

3 — O! ẕevḳi kim verürdi baña çeng-ü-nāy-ü-def
Aldum ben ol ṣadāyi ṭanīn-i ẕübābdan

4 — Yardum ṣuraḥīnüñ başını ayağın ṣıdum
Yudum elüm ^{c}araḳdan-ü-geçdüm şarābdan

5 — Yol bulmasun baña bu havā-vü-heves deyu
Çekdüm yüzüme perde-i ^{c}iṣmet ḥicābdan

6 — Kühsār ṭaşa çalmasa ger lāle cāmını
Bir lâḥẓa ḫālī olmaz idi inḳılābdan

7 — Deryā ṭutar elinde sefīne ayağını
Olmaz ḫalāṣ anuñ içün ıżṭırābdan

8 — Oldum Ḫayālī āteş-i ^{c}aşḳuñ semenderi
Ḳıldı ḫalāṣ Ḥaḳ beni nār-ı ^{c}aẕābdan

49

1 — Ḳaldı nümūne dehre cihān-ı ḫarābdan
Berg-i ḫazān ḫazāyin-i Efrāsiyābdan

2 — Seng-i ḥavādis̱ eyledi Cām-ı Cemi şikest
Her lāle derdi pārelerini türābdan

3 — Vicdān-i pāküm etdi giriftār-ı ġam beni
Fehm et bu remzi şīşe içinde gülābdan

4 — Perr-i mekesce gelmez idi saña mümkināt
Alsañ sen ol ṣadāyi ṭanīn-i ẕübābdan

---

48 F Ün A M C — Ü Üv
[2] eylerin : eylerém M
49 F Ün A C — Ü Üv M
[1] Berg-i : Genc-i A

5 — Deryā gibi başumda olaldan havālarum
Ḫālī degül sefīne-i dil ıżṭırābdan

6 — Ḫūn-u cigerle bu dil-i sūzān yeter baña
Zevḳüm ne dem kim ola şarāb-ü-kebābdan

7 — Nūş etmeyem ṣunarsa inüb Zöhre-i felek
Dünyā şarābını ḳadḥ-i āfitābdan

8 — Ecrām-ı ᶜāliyāt şeref iktisāb eder
Cām-ı meyinde ẓāhir olan her ḥabābdan

9 — Bir bezm-i ḫaṣa maḥrem olubdur Ḫayālī kim
Açılmaz anda ġonca-i cennet ḥicābdan

50

1 — Her şemᶜ-i ḥüsne ger ola kāfūrdan beden
Cismüñ miṡāli olmaya bir nūrdan beden

2 — İtüñ çulun libās edeli etmez oldu ẕevḳ
Zer-beftler ile ḳākum-u-semmūrdan beden

3 — Gelmez cihāna mey gibi bir rūḥ-u ṡānī kim
Ḥörmet aña libās ola billūrdan beden

4 — Ḳanlar yudar dili göreli kendi başına
Dāġ-ı belāñı ᶜāşıḳ-i mehcūrdan beden

5 — Olur Ḫayālī al ile maḥşerde sürḫ-rū
Ġarḳ etdi ḳana çün dem-i ᶜāşūrdan beden

51

1 — Dāġ-ı miḥnetle beni öldürse ol gül-pīrehen
Lāle-veş ṣarsun baña derd ehli bir ḳanlu kefen

[6] bu dil-i sūzān yeter baña : sūḫte dil baña besdürür A | dem kim : dem ki Ün

50 F Ün Üv A M C — Ü
[1] ger : ki A
[3] Gelmez cihāna : Yoḳdur cihānda A
[4] yudar dili : yudar idi A | belāñı : belāyi A
51 F Ün A M C — Ü Üv
[1] miḥnetle : ᶜaşḳ ile A

2 — Ṣanᶜat-i ᶜaşḳı iletdüm başa ben ey seng-dil
Ḳanğı ṭaş ḳatı ise dögsün aña baş Kūh-ken

3 — Yārı göñlekcek görüb seyr etdügün eller dedi
Gör nice düşmüşdürür gül ḫırmeni üzre semen

4 — Dāne-i ᶜömrün kişinüñ cemᶜedüb cev cev ḳomaz
Ḳızlık eyler ᶜālemi āḫır bu çarḫ-ı pīre-zen

5 — Pādişāh-ı mülk-ü maᶜnīdür Ḫayālī derdi ger
Şiᶜr-i pür - sūzum göre‿idi Ḫusrev-i şīrīn-suḫan

52

1 — Boynuma aldum o zülf-ü ᶜanberīnüñ minnetin
Ey ṣabā ṣaḥrāya ṣaldum misk-i Çīnüñ minnetin

2 — Yār olursa nāz-perverdüm ġamından ġayrıya
Çekmeyem bir lâḫẓa ᶜömr-ü nāzenīnüñ minnetin

3 — Kūy-u yāruñ bir ġubārın ḳondurursañ çihreme
Ey ṣabā yüklet baña ruy-u zemīnüñ minnetin

4 — Ġam yeme zāduñ tevekkül ḳapusundan ḳıl ṭaleb
Çekme bu ḫırmende her bir ḫūşe - çīnüñ minnetin

5 — Mülk-ü istiġnāye şāh olmaz benüm Ḫanum çeken
Çīn-i ebrūsun görüb Ḫaḳān-ı Çīnüñ minnetin

53

1 — Eyleyem berbād ᶜömr-ü nāzenīnüñ minnetin
Vermeyem cāna o zülf-ü ᶜanberīnüñ minnetin

---

[2] aña baş : baş aña M
[3] göre‿idi : işitse A
52 F Ün A M C — Ü Üv
[1] o : bu F C
[4] Ġam yeme: Sen ġam-ı F | ḳapusundan: ḳapusunda Ün | ḫūşe: dāne M
[5] şāh : ḳul C | Ḫānum : Şāhum M
53 F Ün A M C — Ü Üv
[1] o : bu F M C

2 — Etmiş iken derdini dermānuma cānumda cāy
Çekmezem sīnemde dāġ-ı āteşīnüñ minnetin

3 — Bir yüzün gördükde cān vermek ümīdi var iken
Neylerem kūyunda feryād-ü-enīnüñ minnetin

4 — Beñlerüñ fikri‿ile dil verse nola Cibrīle zād
Kim Süleymān çekdi mūr-u dāne-çīnüñ minnetin

5 — Ey Ḫayālī şevḳ-i lāᶜl-i yār besdür göñlüme
Çekmezem daḫi o mey denen denīnüñ minnetin

54

1 — Ḳılmaz isem zülf-ü dildār ile sünbül ṣoḥbetin
Tāze tāze dāġ ile seyr et ḳaranfül ṣoḥbetin

2 — Berf içinde lāleler derler zebān-ı ḥāl ile
Eksük etme bir semen-ruḫsār ile mül ṣoḥbetin

3 — Zaḫm-ı tīġ-i yāra ḳarşu āh-ü-zār eyler göñül
Gel bu ġam vādīsine gūş eyle bülbül ṣoḥbetin

4 — Ḫāllerle ᶜārıżuñ cānā görenler dediler
Bir nice hindūler etmiş Rūmda gül ṣoḥbetin

5 — Mest olmuşken Ḫayālī cām-ı istiġnā ile
Ārzū eyler anuñ her şūḫ-ü-şengül ṣoḥbetin

55

1 — Her ḳaçan vaḥşī ġazālüm seyr eder ṣaḥrā yüzün
Hāy-ü-hūyum ah kim ol dem ṭutar dünyā yüzün

---

[2] derdini dermānuma : derd-i bī-dermānına C derdini dermānına A

[3] neylerem : neylerin A

[5] mey denen : bī-dīn-ü- C | denen : diyen F M

54 F Ün A C — Ü Üv M

[1] dildār ile : dilber gibi C

[2] ruḫsār : sīmā Ün

[4] Ḫāllerle ᶜārıżuñ cānā görenler dediler : Seyr edenler ᶜārıżuñla ieblerüñ cānā dedi A

55 F Ün Üv A M C — Ü

[1] eder : ede F

2 — Haftalarla gülmeyüb yıllarla ağlarsam nola
Ay olur göstermez ol mihr-i cihān-ārā yüzün

3 — Āh-ı ᶜāşıḳ her ḳaçan erse ḫazān bādı gibi
Döndürür berg-i ḫazāna ᶜāşıḳ-ı şeydā yüzün

4 — Ey ṣanem bir bir diyem bu resme kāfirliklerüñ
Rūz-u maḥşerde görürsem Ḥażret-i ᶜĪsā yüzün

5 — Faḳr kūyun devlet i dehre Ḫayālī vermedi
Böyle ḳullanmaḳ gerek ᶜālemde istiġnā yüzün

56

1 — Ṣaḳlamadan dürc-ü cism içere ḳażā cān cevherin
Dil alurdı naḳd-i eşke lâᶜl-i cānān cevherin

2 — Fikr-i ḫaṭṭuñla ölürsem ey ṣanem ḫayl ı melek
Ḳabrüme īşār ede her lâḥẓa īmān cevherin

3 — Daᶜvī-i ᶜaşḳ edene lāyıḳ mıdur ey felsefī
Sīnesinde cānı gibi ṣaḳlamaḳ ḳan cevherin

4 — Bir yüzün görse gözüm biñ lâᶜl-i rümmānī döker
Ṣad-hezārān zaḫm-ı tīşe‿ile verür kān cevherin

5 — Ey Ḫayālī Kerbelā dīvānına ᶜazm eyleyüb
Rūy-u zerdüñle İmāmun al firāvān cevherin

57

1 — Ġayrıya lûṭf-u-cefādur baña ᶜādet senden
Demidür eyler isem saña şikāyet senden

2 — Ḥaşr meydānını āteşgede-i ᶜaşḳ edem
Bir dem ah eyler isem rūz-u ḳıyāmet senden

---

[5] vermedi : vermedüñ Ün C
56 F Ün A C — Ü Üv M
[1] Dil alurdı naḳd-i eşke : Naḳd-i eşke dil alurdı A
[2] ḫaṭṭuñla: ḫaṭṭı‿ile A | ey ṣanem: dilberüñ A | ḫayl-ı: cemᶜ-i
[3] gibi : olan C
[4] döker : döke F C
57 F Ün A M C — Ü Üv

3 — Sözlerüm ᶜāleme bildürdi belāġat ne imiş
Nitekim aldı yüzüñ nūr-u melāḥat senden

4 — Yoḳ cihāndan ḫaberüm üştür-ü sermest - ṣıfat
Götürelden güzelüm bār-ı ᶜināyet senden

5 — Ẓulmet-i şām-ı belā içre Ḫayālī ḳaldı
Pertev ermezse eyā necm-i hidāyet senden

58

1 — Şu kim bir cürᶜa çekdi ᶜaşḳuñuñ bezm-i baḳāsından
Vücūdu olsun olmasun berī' oldu fenāsından

2 — Ḳaşuñ çīn eyleyüb cevrüñ libāsın egnüme ṣalsañ
Baña yegdür Ḫıṭā sulṭānınuñ çīnī ḳabāsından

3 — Nola başında bir murġ āşiyān etdi‿ise Mecnūnuñ
Ḳalur mı tende her dāġum benüm şahin yuvasından

4 — Yüzüñ ey ġonca dürme bu çemende āh-ı bülbülden
Ne var bir ᶜāşıḳ-ı ṣūrīdenüñ ṣīt-ü-ṣadāsından

5 — Ḫayālī cevrüñi lûṭfuñ gibi tā kim ḳabūl etdi
Elem gelmez raḳībüñ dürlü dürlü iftirāsından

59

1 — Ġam acısını lez̲zet-i dünyāya vermezin
Künc-ü belāyi kişver-i Dārāya vermezin

2 — Ḫūnābe-i cigerle geçen rūzigārumı
Bezm-i ṣafāda sāġar-ı ṣahbāya vermezin

3 — Yerler yüzünde naᶜlçe-vü- kebkebüñ izin
Göklerde mah-ı nevle s̲üreyyāya vermezin

---

[4] ṣıfat-gibi Ün C : ᶜālemin A
58 F Ün A C — Ü Üv M
[1] bezm-i : cām-ı A | berī' : ḫalāṣ A
[2] egnüme ṣalsañ : egnüñe geyseñ C
[3] Nola : Eger A
[5] gelmez : çekmez A
59 F Ün A M C — Ü Üv
[3] sözlerüm : sözlerüñ M | aldı : oldu F Ün M C | nūr-u : nūru F A C

4 — Dil kişverinde beglik eder rınd-i ᶜālemem
Ṭabl-u-ᶜalemle başumı ġavġāya vermezin

5 — Ben ol Ḫayālīyem ki bu gün yār-ü-giryemi
Ḥūr-u behişt-ü-şādī-i ferdāya vermezin

60

1 — Demidür ol şeh-i ᶜālī-cenāba yalvarayın
Ḥaḳīr ẕerre gibi āfitāba yalvarayīn

2 — Ruḫuna eylemesün dīdei ḥabāb naẓar
Düşüb ayağına cām-ı şarāba yalvarayın

3 — Yüzünde naᶜlçesi naḳşın etmesün ẓāhir
Şu gibi yollara düşüb türāba yalvarsyın

4 — Zebān-ı ḥāl ile neydügüm eylesün taḳrīr
Yanub bu derdümi ᶜūd-ü-rübāba yalvarayın

5 — Ḫayālī cismini mihrinde ẕerreler ḳılsun
Deminde bir şeh-i ᶜālī cenāba yalvarayın

61

1 — Bezm-i yāra hūn-u ᶜāşıḳdan şarāb eglenmesün
Şol oda yanmış cigerlerden kebāb eglenmesün

2 — Bir ḫaber ver ey gönül cān-ı ᶜazīze sīnede
Yāre varsun eyleyüb ref'-i ḥicāb eglenmesün

3 — Pāre pāre eyledi ẕerrāt-ı ᶜālem kendüyi
Aᶜrż-ı dīdār eylesün ol āfitāb eglenmesün

4 — Bir güẕer ḳılsun bize düşsün behişte nār-ı reşk
Dūzaḫ-i hecrinde çoḳ çekdük ᶜazāb eglenmesün

5 — Ey Ḫayālī vardı bir zībā ġazel naẓm ehline
Her biri olsun buña ḥāżır-cevāb eğlenmesün

---

[4] ᶜālemem : ᶜālemin A : gibi Ün C
60 F Ün A M C -- Ü Üv
[1] Demidür : Demiş ki F Ün C | ᶜālī: gerdūn A
61 F Ün A M C — Ü Üv
[5] zībā: ġarrā M

62

1 — Egerçi ṣūretā ednādan ednā ḫāk-i rāhem ben
Ḥaḳīḳat ᶜālemine nūr-u çeşm i mihr-ü-māhem ben

2 — Felek farḳına çıḳmaġa yolum var ey Mesīḥā-dem
Elifle dāġ ile baştan ayaġa ah ahem ben

3 — Külāhum gūşesi ḫōrşīd-i ᶜālem-tāba baş egmez
Biḥamdillâh ġulām-ı Āṣaf-ı encüm-sipāhem ben

4 — Güneş gibi beni altuna ġarḳ etseñ ḳabulüm yok
Ḳapuñda çün ḳuluñ oldum esīr-i pür-günāhem ben

5 — Ḳo yüzüm süreyin ey serv-i ser keş çekme dāmānuñ
Senüñçün āb-ü-ḫāki ihtiyār etmiş giyāhem ben

6 — Dili dönmez ne söyler Bīsütūna tīşe-i Ferhād
Cevābın vermedi deşt-i ġamuñ Mecnūn güvāhem ben

7 — Ḫayālī dāne-i ḫāl-i nigārumsuz ḳarārum yoḳ.
Maḥabbet ḫırmeninde yele varmış berg i kāhem ben

63

1 — Sensüz ey rūḥ-u revān ṣūret i bīcānem ben
Ḳara topraḳ başuma ḫāk ile yeksānem ben

2 — Nice Ferhād ile Mecnūnları zencīre çeken
ᶜAşḳ kişverlerinüñ māliki sulṭānem ben

3 — Ḫāke güstāḫ gibi basma ḳadem ey dervīş
Ayaġuñ altına baḳ mūr-u Süleymānem ben

---

62 F Ün A M C — Ü Üv

[3] Āṣaf-ı: Ḫusrev-i A

[4] Bu beyit yalnız A C nushalarında vardır. A nushasında 2 inci mısraᶜ şöyledir: Kapusunda ḳul olduğum esīr-i bir nigāhem ben

[5] etmiş: etdüm M

[6] Bīsütūna: Bīsütūnda M C | vermedi: vermede F C

63 F Ün A C — Ü Üv M

[1] Sensüz ey rūḥ-u revān ṣūret-i: Senden ey ᶜaşḳ cüdā ḳāleb-i A

[2] çeken: çeker C | Himmetüm ġāşiyesin çarḫ çeker dūşunda Gör gedā kisveti içre nice sulṭānem ben Ün

[3] gibi: ṣıfat A

4 — Baş açuḳ lāle çemende dedi sulṭān-ı güle
Ḳan bulaşmış ᶜalem-i Şāh-ı Şehīdānem ben

5 — Ḫusrev-i mülk-ü suḫan oldu Ḫayālī gözüñ aç
Deme anuñ gibi bir ṣāḥib-i dīvānem ben

64

1 — Lez̲z̲et-i dermānı idrāk eylemez bī-derd olan
Bezm-i derdüñ cāmını nūş eylemez nā-merd olan

2 — Puḫte olmaz āteş-i dūzaḫla yüz bıñ māh-ü- sāl
Şol riyānuñ germ bāzārında zāhid serd olan

3 — ᶜAşḳ-ı yār ile nola devrāna girsem ey faḳīh
Girdibād ile yoludur raḳṣ ederse gerd olan

4 — Hemcenāḥıdur bu gün ᶜanḳā-yi ᶜālī-himmetüñ
Kā'inātuñ āşiyān-ü-dānesinden ferd olan

5 — Verdi bu bāġuñ Ḫayālī reng-ü-rūyundan ḫaber
Şol ḫazān bergi gibi geh sebz-ü-gāhī zerd olan

65

1 — Ṣāf-dil rūşen-güher bī mekr-ü- bī-ālem bu gün
Ḳabża-i Ḳudretde bir şemşīr-i ḳattālem bu gün

2 — İsm-ü-resminden cihānuñ fāriġ-ü-āsūde - ḥāl
Tekye-i Ḥaḳda tırāş olmuş bir abdālem bu gün

3 — Zīnet etdi cismümi ser-tā-bepā dāġ-ı siyāh
Şāhid-i ᶜaşḳuñ ruḫ-u pür-tābına ḫālem bu gün

4 — Şāhbāzem evc-i istiġnāda pervāz eylerem
Ṣaydgāhından cihānuñ fāriġ-ül-bālem bu gün

5 — Ey Ḫayālī eşk-i ḫūnīnümle hemdemdür müdām
Anuñ içün bāde-i gül-renge meyyālem bu gün

---

[5] Ey Ḫayālī ne bilür cehl ile nādān beni - Bende-i Pādişeh-i ᶜālem-i ᶜirfānem ben Ün

64 F Ün Üv A M C — Ü

[1] dermānı : dünyāyi F Ün Üv M C

[3] nola : ne var Ün | yoludur : yeridür Ün

65 F Ün A C — Ü Üv M

[1] ṣāf : ṣāfī A

[2] cihānuñ : dü kevnüñ A

66

1 — Maḥabbet gülşeni būyun eger kim alabilmezsin
Bu yanıḳlarla ḫūnīn-dil nedendür lāle bilmezsin

2 — Ḥarīf-i nerd-i ᶜaşḳ olmaḳ ne kāruñdur senüñ zāhid
Dil-ü-cān kuᶜbeteynin çün elüñden ṣalabilmezsin

3 — Kime feryād edem ey meh elüñden kim feġān etsem
Sürūd-u bezm ṣanursın sen anı nāle bilmezsin

4 — Çün ey pervāne ᶜāşıḳsın iraḳdan yan yaḳın gelme
Bu şemᶜ-i meclis-ārāye ne verdüñ alabilmezsin

5 — Ḫayālī cevr ṣanursın raḳīb-i rū-siyāhından
Ne rengīn āl eder saña o çeşmi ala bilmezsin

67

1 — Maḥabbet cāmın ey zāhid elüñe alabilmezsin
Meger kim şīşe-i nāmūsu ṭaşa çalabilmezsin

2 — Gider tāc ile ḫırḳañ kim bunuñ gibi ḳaha yükle
Ḳabūl etmez seni baḥr-i maḥabbet dalabilmezsin

3 — Eger her şaᶜşaᶜa cirmüñde bir gūyā zebān olsa
Cemāl-i yāruñ ey gün sen ḳılıcın ṣalabilmezsin

4 — Çeküb zaḫmumdan almaḳ yol mudur peykānını yāruñ
Sen ey hemdem baña bilsem ne verdüñ alabilmezsin

5 — Ḫayālī gibi ger ᶜāşıḳ saña dağ üstü bāġ olmaz
Melāmet ṭablını derbend-i ġamda çalabilmezsin

---

66 F Ün Üv A M C — Ü
[1] Maḥabbet : Melāmet A | eger kim : egerçi F Ün Üv C
[3] ey meh : billâh Üv
[4] yan yaḳın gelme : yāra yaḳılma M | yan yaḳıl nāra C
[5] cevr : ẓulm A
67 F Ün Üv A M C — Ü
[1] ṭaşa : yere A
[3] cirmüñde : cismüñde A
[4] bilsem : bilmem C
[5] olmaz : olsa C

68

1 — Gül ile lāle ḳanından göñül reng alabilmezsin
Ne gözler yaşıdur ṣaḥn-ı çemende jāle bilmezsin

2 — Ṣafā kesb eyleyen ʿayn-ı viṣāle erdügin her şeb
Felekden gösterür saña meh ile hāle bilmezsin

3 — Maḥabbet baḥri kim dürr-ü şeb-efrūz ile memlūdur
Nehenginden edersin iḥtirāzı dalabilmezsin

4 — Tarīḳ-i Kaʿbe-i taḥḳīḳa girdüm ṣanma ey zāhid
Seni Hinde revān etdi reh-i Bengāle bilmezsin

5 — Ḫayālī ʿārdan ʿārīdürür her reh-revān-ı ʿaşḳ
Daḫi sen şīşe-i nāmūsu ṭaşa çalabilmezsin

69

1 — Çöz kākül-ü mişgīnüñi ʿanber ucuz olsun
Depret leb-i şīrīnüñi kim ḳana ṭuz olsun

2 — Bir cāna geçer nāvek-i müjgānuñi gönder
Meşhūr meseldür bu ki az olsun uz olsun

3 — Şol ṭaḳ ḳaşuñ yādına eyvān-ı vücūdum
Āteşgede-i ʿaşḳda bir nice köz olsun

4 — Āyīne gibi al elüñe bir naẓar eyle
Kim yüzüñe baḳmaġa senüñ aña yüz olsun

5 — İt gibi daladı beni kūyuñda raḳībüñ
Ey dōst Ḫudādan dilerem kim ḳuduz olsun

6 — Ey naẓm-ı Ḫayālī gibi rengīn söze ṭālib
Her maʿnī-i ḫaṣuñ mesel-āmīz söz olsun

---

68 F Ün Üv A M C — Ü

[1] göñül : dilā A

[2] Felekden : Felekde Üv C

[4] Hinde : ḳande F C Sinde Ün | Bengāle : Mengāle M

69 F Ün A C — Ü Üv M

[5] Yalnız Ün nushasında

70

1 — Ölicek ḫākümi pāy-i següñ yer yer nişān etsün
Gül-ü bī-ḫārlarla reşk-i gülzār-ı cinān etsün

2 — O Mecnūnem ki sūzumdan felekde murġ olur biryān
Başum üzre semender murġu gelsün āşiyān etsün

3 — Ḥadīs̱-i şevḳi tefsīr edemez āyāt-ı ᶜaşḳı hem
Gerekse her perin bülbül teninde bir zebān etsün

4 — Eger ḫorşīde bir ᶜāşıḳ dilerse nūr baḫş olmaḳ
Maḥabbet gülşeninde çihresin berg-i ḫazān etsün

5 — Ser-i kūyuñda dil ebrū-yü-rūy ü-ḫālüñi görsün
Hilāl-ü mihr-ü-encümle zemīni āsumān etsün

6 — Nişāna kim murādı tīrini ergürmek isterse
İki büksün ecel destinde ḳaddin bir kemān etsün

7 — Ḫayālī cān verürse rāh-ı ᶜaşḳuñda benüm ᶜömrüm
Melekler çeşmine her üstüḫānın sürmedān etsün

71

1 — Her muḥarrem māh-ı nev doġsa şafaḳdan ya Ḥüseyn
Çeşmüme ḫūn-u ciger dökmek olubdur farż-ı ᶜayn

2 — Resm ederse saña ey göz nūru ḫumm-ü evliyā
Cedd-i aᶜlāñuñ nigīni naḳş-ı Şāh-ı ᶜĀlemeyn

3 — On iki ḳandīl-i nūrısız bu doḳuz ḳubbenüñ
Cedd-i pāküñdür veren dünyā-vü-dīne zīb-ü-zeyn

4 — Mihr andan her seḥer deryūze-i nūr eyleye
Ḫāk-i pāyuñla müşerref olsa farḳ-ı Ferḳadeyn

5 — Edeli ᶜaşḳuñla Sulṭānum Ḫayālī ittiḥād
Kendüye yeksān olubdur buᶜd-ü-ḳurb-ü-vaṣl-ü-beyn

---

70 F Ün A — Ü Üv M C

[2] Yalnız A nushasında

[3] şevḳi : ᶜaşḳı F derdi A | tefsīr : taḳrīr F Ün | gerekse her : gerek her bir Ün

[4] Yalnız A nushasında

[7] Ḫayālī cān verürse rāh-ı ᶜaşḳuñda benüm ᶜömrüm : Hayālī olsa kūyuñda ḳażā meşşāṭası ey meh F

71 Ü (sonda muḳaṭṭaᶜāt kısmında) Ün A — F Üv M C

[2] Ü nushasında bu beyit eksikdir

72

1 — Sūzān firāḳı‿ile oldu bu ciger biryān
Dil teşne yürek yangın uñulmadı bu hicrān

2 — Fürḳatde küyündüm ben ḥasret beni yandurdı
Gel zārlıġum diñle iñletdi beni devrān

3 — Cān bir ḳıla döndü inceldi üzülmezse
Dergāhı- Ḥaḳa doġru ṭutdum bir ulu meydān

4 — Cānını fedā ḳılan kişi erişür Ḥaḳḳa
Ḥaḳ yoluna vardum (ben baş) oyandum aldum cān

5 — Evvelde Ḫayālī sen doġrulduñ idi Ḥḳḳa
Āḫır nefes oldukda yardımcuñ ola Sübḥān

73

1 — Benem ol bezm-i maḥabbetdeki serḫoşlardan
Bezmde ḳırmızı gül rezmde ateşlerden

2 — Umaram kim olam ol ṭā'ifenüñ serdārı
Tāc-ı devlet çeker alur ser-i ser-keşlerden

3 — Zülf-ü dilber gibi sevdāyī-mizāc etme beni
Ala gözler ile baña o ḳara ḳaşlardan

4 — ʿAşḳ vādīleri ʿuryānlarına yār olalı
Geymege ʿār ederin cāme-i zer-keşlerden

5 — Ḳafdılar ʿāşıḳ-u-dīvāne belā kūyunda
Bunu isterdi Ḫayālī de perī-veşlerden

74

1 — Ḫadeng-i ġamzeñe cişmüm nişān etdüm ne ḫākem ben
Olaldan dōstum şermende-i lûṭfuñ helākem ben

---

72 M — Ü F Ün Üv A C
[3] **Eksik vardır.**
[4] **Parantez içindeki kelimeler tarafımızdan ilâve edilmiştir.**
73 A — Ü F Ün Üv M C
74 A — Ü F Ün Üv M C

2 — Gönül murġun ḳaçurdum bir gözü şahin şikār etdi
Ḳafes gibi anuñçün tīġ-i ġamdan çāk çākem ben

3 — Beni ālāyişinden ᶜālemüñ pāk etdi ey zāhid
Maḥabbet ḫānikāhında mürīd-i ᶜāşḳ-ı pākem ben

4 — Gülüñ derdinden ey bülbül ne çekdüñ gerçi oy verdüñ
Ġamından dilberüñ senden hezārān derd nākem ben

5 — Serīr-i ᶜaşḳ yā Mecnūnuñ olsun yā benüm olsun
Ḫayālī ṣanmasun ᶜālem ki merd-i iştirākem ben

75

1 — Dūr etdi ben ġubārı ser-i kūy-u yārdan
Kime şikāyet eyleyeyin rūzigārdan

2 — Ḳanlu yaşumla çihremi ḳılduñ şükūfezār
Er serv-i gül-ᶜiẕār nem eksük bahārdan

3 — Ṣabr etmeyen belālaruña ᶜaşḳuñ añmasun
Nūş etmesün şarābı ḳaçanlar ḫumārdan

4 — Ey gül nevā-yi bülbüle maġrūr olma kim
Yegdür bir ah ancılayın ṣad hezārdan

5 — Ḳaldı Ḫayālī tābiş-i ḫōrşīd-i cevrde
Ermezse çāre sāye-i Perverdigārdan

76

1 — Nice bir ola gönül ḫasta-i hicrān senden
Ḍiler ey şāh-ı kerem derdine dermān senden

2 — Gözünün acı yaşın eylemiş ey dōst sebīl
Kaᶜbe şevḳ ile olub çāk-i girībān senden

3 — ᶜAşḳ şemᶜini yaḳub Mūsī yüzüñ nūrundan
Nār-ı sūzānı Ḫalīl etdi gülistān senden

4 — Çāhdan cāha erer mi‿idi benüm sulṭānum
Ger necāt istemese Yūsuf-u Kenᶜān senden

---

75 A — Ü F Ün Üv M C
76 A — Ü F Üa Üv M C

5 — Māh-ı nev gibi Ḫayālīnüñ .... eksügi çoḳ
Eksügi çoḳ diler itmāmına iḥsān senden

77

1 — Çoḳdürür yanar çerāġuñ eneüm-ü eflākden
Āfitābum zerreñi lûṭf eyle ḳaldur ḫākden

2 — ᶜAşḳ Tūrudur tenüm sūz ile bir ah eylesem
Şuᶜleler peydā olur sīnemdeki her çākden

3 — Bāb-ı ᶜişretḫāne-i Cemşīde yazılmış bu kim
Bir ḳadeḥ mey yegdürür gencīne-i Ḍaḥḥākden

4 — Göñlümü ṣaḳlar bu bir ḳaç üstüḫānı cismümüñ
Āşiyānı bülbülün olur ḫas-ü-ḫāşākden

5 — ᶜAks-i dildārı kemāli‿ile Ḫayālī görmedi
Gerçi kim āyīneler düzdü ḫıred idrākden

78

1 — Ben sāġar-ı belāñ ile bezmüñde serḫōşın
Her derdüñi ḳabūl edici bir belā-keşin

2 — Her şeb felekde mevclerüm ᶜaksidür şafaḳ
Gelme ṣaḳın kenāruma deryā-yi āteşin

3 — Ḳaddüm büküb kemān edeli cevr i rūzigār
Dest-i belāda ṣanma beni bīkeşākeşin

4 — Raḥmi ḳopar derūndan-u- muġber olur baña
Ṣaḥrāda girdibāda şu deñlü müşevveşin

5 — Ġayret Ḫayālī bezm-i belāda dedi baña
Nūş et beni ki bāde-i ṣāfī-vü- bī-ġaşin

---

[5] Bu beyitde sıfırlarla gösterilen yerde bir kelime eksiktir.

77 A — Ü F Ün Üv M C

78 A — Ü F Ün Üv M C

79

1 — Göñül ḳuşunu ḳaçurdum egerçi evvelden
Hele nişānını buldum başuñdaki telden

2 — Gözüñe nergis ... ṣōfī baḳmaḳdan
Bir eşhel ile ḫalāṣ olmaduḳ bir aḥvelden

3 — Ḳılıcı şöyle ḳuşatmış miyān-ı cānānı
Kesiciler gibi kim eksük olmaya belden

4 — Cemāl-i Yūsuf içün yaralandi‿ise eller
Benüm nigārum içün başlar gider elden

5 — Ḫayālī baḥr-i kelāmuñ olalı ġavvāṣı
Ḥabāb gibi nice dügmeler döker yelden

80

1 — Ḳaşuña baḳdum dedüm yegdür hilāl-i ᶜīdden
ᶜĀrıżuñ gördüm yudum el çeşme-i ḫōrşīdden

2 — Tā ki ḳılduñ şevḳuñ envārına müstaġraḳ beni
Ḥamdülillah fāriġ oldum bīm ile ümmīdden

3 — ᶜAşḳuñuñ yolunda fānī etmeyenler kendüyi
Ḳaçdı ᶜömr-ü sermedīden devlet-i cāvīdden

4 — Ṭālib-i dünyā-yi dūndan ehl-i dil ummaz vefā
Mīve ümmīd eylemez ᶜāḳil nihāl-i bīdden

5 — Çün Ḫayālī ḫāk-i rāhuñ kuḥl edindi çeşmine
Āfitāb-ı ṣubḥu seyrān eyledi temcīdden

---

79 A — Ü F Ün Üv M C

[2] Noḳtalarla gösterilen yerde «reşk» gibi oḳunabilen bir kelime vardır.

80 A — Ü F Ün Üv M C

Ḥarf-ül-Vāv

1

1 — ʿĀşıḳāne gönlünü aḳıtmasa‿idi yāra ṣu
Olmaz idi vādī-i ʿaşḳa düşüb āvāre ṣu

2 — Kaʿbe-i kūyuñda ḳıldum gözlerüm yaşın sebīl
Teşne-diller çağrışub derken meded bir pāre ṣu

3 — Māʾil olma ser-keş ol maḥbūba istiğnā gerek
Serv baş egmez ayağın öpe ger yalvara ṣu

4 — Sāḳiyā bozsa ʿaceb mi ḫāne-i zühdü şarāb
Çün esāsından yıḳar erişse bir dīvāra ṣu

5 — Cānum alduñ ḳayd-ı ʿālemden ḫalāṣ etdüñ beni
Ḳanum içdi gözlerüñ verdüñ iki bīmāra ṣu

2

1 — Dikse ger çeşmi ḥabābın sen semen-ruḫsāra ṣu
Ḳanlu yaşum gibi boyansun ḳızıl ḳanlara ṣu

2 — Vādī-i ḥayretde zencīrin sürür divāne-vār
ʿĀşıḳ olmuşdur meger rūz-u ezel dīdāra ṣu

---

1 Ü F Ün A M C — Üv
[1] aḳıtmasa‿idi : aḳıtmasa bir A | ʿaşḳa : ġamda C
[2] çağrışub : çağırub C
[3] öpe ger : ger öpe Ün A öpse ger M
[5] Bu beyit Ün ve M nushalarında yoktur.
2 Ü F Ün Üv A M C
[1] semen : ḳamer A
[2] dīvāne-vār : dīvānedür A

3 — Tīrüñ alduñ ḳaldı peykānı dil-i mecrūḥda
Dōstum incinme kim derler uğurlar yara şu

4 — Ḳalbümi pāk eyledi ālāyişinden ᶜālemüñ
Nola ben dil-teşne dersem ᶜārıż-ı dildāra şu

5 — Öygünelden ḫaddüñe şemᶜüñ diline düşdü nār
Yardan uçurdular meyl etdigiçün yāra şu

6 — Hep senüñçündur leb-i cūnuñ bu deñlü nālişi
Ḳatı göñlüñden şikāyetler eder ṭaşlara şu

7 — Ol boyu servüñ Ḫayālī gözlemekden yolların
Lāle-i ṣaḥrālaruñ indi gözüne ḳara şu

3

1 — Çağlayub aḳar benüm eşk-i revānum sū-be-sū
Olmağa sen ᶜārıż-ı dildāra cānā ru-be-rū

2 — Bāda verdi cev-be-cev ahum vücūdum ḫırmenin
Dāne-i ḫālüñ ġami eşküm edelden cū-be-cū

3 — Hey ḳıyāmet ḥaşredek dükenmeye bu ḳīl-ü-ḳāl
Sīnede her bir ḳalem şerh etse zülfüñ mū-be-mū

4 — Ey ṣaçı sünbül senüñ her ṣubh-dem bād-ı ṣabā
Zülfüñüñ būyun arar menzil-be-menzil kū-be-kū

5 — Etdügüñ yüz ḳaralıġın yüzüñe urur ṣaḳın
Ey Ḫayālī olma ol mir'āt-ı ḥüsne rū-be-rū

4

ez eşᶜār-ı Gül-ü Ṣad Berk

1 — Aġyār ah edermiş ol gül-ᶜıẕāra ḳarşu
Olur ṣavuḳ havālar evvel bahāra ḳarşu

---

[6] Hep senüñçündür leb-i cūnuñ bu deñlü nālişi : āsiyāb almış ayağın bende çekmiş bīgünāh Ün Üv C | eder : ḳılur Ün

[7] Lāle-i saḥralaruñ indi : Lāle-i ṣaḥrānuñ inmişdür A

3 Ü F Ün Üv A M C

[1] dildāra : zibāya A

[4] menzil be menzil : gülşen be gülşen A

[5] ṣaḳın : senüñ Ün

4 Ü F Ün Üv A C — M

2 — Şāh-ı melāmetüm kim her āh-ı āteşīnden
Çekdüm ḳılıc sipāh-ı nāmūs-u-ʿāra ḳarşu

3 — Bu beyt-i rūḥ-baḫşı vird-i zebān edinmiş
Manṣūr gitdüginde şevḳ ile dāra ḳarşu

4 — Edüb Muḥīṭ-i aʿẓam emvācın aşikārā
Tenler sefīnesini urur kenāra ḳarşu

5 — Irmağlar Ḫayālī ṭaşlar alub dögündü
Seylāb-ı eşk-i çeşmüm aḳduḳda yāra ḳarşu

5

1 — Yaşum ol ʿārıż-ı zībāya ḳarşu
Saʿādet yıldızıdur aya ḳarşu

2 — Feġānumdan felekler raḳṣa girdi
Dönerler mevlevīler nāya ḳarşu

3 — Ṣaḳın aġyāra gösterme cemālüñ
Ḳoma āyīne nābīnāya ḳarşu

4 — Kimüñ ḥükmü geçer cisminde cāna
Ol iki ʿanberīn ṭuġrāya ḳarşu

5 — Ḫayālī vaḳtidür sen gül-ʿiẕāra
Bahār ebri gibi aġlaya ḳarşu

6

1 — Yolunda dilberüñ ḫāk ol ṭarīḳ-i bī-bedeldür bu
Zer-i ḫāliṣ eder ḫāk-i siyāhı bir ʿameldür bu

2 — Baḳub eyvān-ı gerdūna taḥayyür baḥrine dalma
Binā yi ʿaşḳa nisbet yer yüzünde bir temeldür bu

3 — Elüñ çekdüñse ʿālem leẕẕetinden ẕevḳe sen erdüñ
Nice mūr-ü- mekes ayağın almış bir ʿaseldür bu

4 — Yine her dāġumuñ üstünde bir naʿl eyledüm peydā
Gözü ḳanlu di āverler çeker baş üzre teldür bu

5 — Ḫayālī naẓmınuñ her nüktesinden neş'e taḥṣīl et
Ḥaḳīḳat cāmı içre bāde-i bezm-i ezeldür bu

5 Ü A — Ün Üv M C
6 Ü F Ün Üv A C — M
[5] naẓmınuñ : şiʿrinüñ A

7

1 — Ṣararmış çihremi ṣanmañ ki reng-i zaᶜferāndur bu
Maḥabbet ᶜāleminde dōstum faṣ-lı ḫazāndur bu

2 — Ḫas-ü- ḫāşāke beñzer üstüḫānlarla gören cismüm
Dedi bir ᶜandelībini uçurmuş āşiyāndur bu

3 — Hilāli çarḫda gördüñ ne ṣanduñ ey müneccim sen
Ḥavādiṯ oḳların atmaġa dünyāya kemāndur bu

4 — Görenler mıṣraᶜ-ı şıᶜrüm ᶜaceb Mecnūn olur zīrā
ᶜİẕār-ı Leylīde bir ṭurra-i ᶜanber-feşāndur bu

5 — Nola ṭutsa Ḫayālī ᶜâlemi tīġ-i zebāni ile
Suḫan meydānınuñ çāpük-süvārı pehlevāndur bu

8

1 — Baġrumuñ başları üstüne üşübdür ḳayġu
Sürḫ-serler eline ṣan ki sipāh etdi ġulū

2 — Vere mi tāc-ı Keye penbe-i dāġın ᶜāşıḳ
Be bu divāneligi hīç ede mi bir uṣlu

3 — ᶜĀşıḳ oldur ki ġam-ı yārdan olur ẕevḳi
Nitekim şād olnr görse ṭabībi ṣayru

4 — Cān verür ḫāke düşüb sözlerinüñ reşkinden
Çeşme-i Ḫıżruñ olun ᶜaynına ᶜālem ḳarañu

5 — Ey Ḫayālī lebine ergüre şāyed seni yār
Kāş ki ḳılsa tenüñ çarḫ-ı sitem-pīşe sebū

---

7 Ü F Ün Üv A M C

[1] çihremi: beñzümi F Ün C

[3] dünyāya: dünyāda Ü F Üv C

[4] ᶜaceb Mecnūn olur zīrā: nola Mecnūn-u vaḳt olsa M | Görenler mıṣraᶜ-ı şiᶜrüm ᶜaceb: Benüm her mıṣraᶜ-ı şiᶜrüm gören A

[5] Suḫan: Siḥir Ü F Ün

8 Ü F Ün Üv A C — M

[1] üstüne: üzre Ü Ün A

[3] olur: alur A C

[4] sözlerinüñ : sözlerümüñ F Üv A C gözlerümüñ Ü A | reşkinden: ẕevḳinden C | olur: olub F Üv C | ᶜaynına: çeşmine Üv C gözüne A

[5] sitem: felek Ü F Ün Üv C

9

1 — Naẓar eylerse baña Şāh-ı saᶜādet pertev
Benden uyara çerāġın ḳoya mihrin meh-i nev

2 — Zāhidā ister iseñ cennet-ü- ḥavrā bulasın
Gel beru kūy-u ḫarābātda bir muġbeçe sev

3 — Çākdür gendümüñ ey dōst ḥasedden yüregi
Tā ġıdā etdi senüñ tevsenüñe kendüyi cev

4 — Ḳorḳarın ahum odundan yana ṭāvūs-u felek
Kül eder cismini pervāne ḳaçan bulsa ᶜalev

5 — Geçmedi kūy-u maḥabbetde metāᶜ-ı vaṣla
Gerçi kim verdi Hayālī iki dünyayi girev

10

1 — İltifāt eylemedüm gerçi ki mihr-ü-meh-i nev
Tāc ı Pervīz ile ṣundu kemer-i Keyḫusrev

2 — Şol ḳadar eyledi pervāz dil-i murġ bülend
Gözüne dāne-i ḫardalca gelür ᶜālem-i cev

3 — Cilvegāh ede deyu anı ḫayāl i Leylī
Merdüm-ü dīdesini eyledi Mecnūn ḳara ev

4 — Ol ḫarābātī-i ᶜālī-naẓaram dehrde kim
Bir ḳadeḥ bādeye verdüm iki dünyāyi girev

5 — Ey Ḫayālī gele Āyīne-i İskendere reşk
Naẓar eylerse baña Şāh ı saᶜādet-pertev

---

9 Ü A — F Ün Üv M C

[1] mihrin: mihri A

[2] Zāhidā ister iseñ cennet-ü- ḥavrā bulasın: Zāhidā eyler iseñ cennet-ü- ḥavrā hevesin A

[4] bulsa: görse A

10 Ü A — F Ün Üv M C

[2] dil-i murġ: (gönül murġu olması muhtemeldir)

Ḥarf-ül-Hā'

1

1 — Yaş dökdü gözlerüm bakıcak sīne dāğına
Ḫaylı çoḳ aḳçe düşdü erenler çerāğına

2 — Gūşunu ṣagır eyledi şebnem ṣuyu gülüñ
Feryād-ı bülbül ermese ṭañ mı ḳulağına

3 — Mecnūn neẓāre kılmağ‿içün ḳanlu yaşınuñ
Beñzetdi her ḥabābını Leylī otağına

4 — Bir serv boylu muğbeçe meyḫānede bu gün
Aḳıtdi ḫalḳı ṣu gibi kendü ayağına

5 — Rūy-u niğāra öygüneli gül Ḫayālīyā
Ṣu ḳoydu ebr gülşen-i bāğuñ ocağına

2

1 — Ḫāl-i siyāhı bekçi‿olalı ḥüsnü bāğına
Cān ḳuşlarını ṭaḳdı ḳara ṣaçı ağına

2 — Ṣol yār-ı gül-ʿiẕār ile yār olduğum benüm
Ṣular ḳoyulsun istemeyenler ocağına

---

1 Ü F Ün Üv A M C
[1] çoḳ: çoğ C
[2] ṣağır: ağır Ün A M | ṣuyu gülüñ : gül-ü terüñ Ü M
[4] kendü: kendi Ün | Aḳıtdı ḫalḳı ṣu gibi kendü ayağına: Aḳıtdı ṣu gibi yine ḫalḳı ayağına A
[5] bağüñ: dehrüñ | A M
2 Ü F Ün Üv A M C
[1] olalı: olub M

3 — Ah etdügümi düşman işitmiş demiş ki oḫ
Ḳurşunlar aḳa şalla raḳībüñ ḳulağına

4 — Şol serv-ḳadd-ü-sīm-tenüñ lebleri‿ağzuma
Mūy-u miyānı babamuñ oğlu ḳucağına

5 — Ditrer Ḫayālī üstüñe dirdir benüm begüm
Cān döndü naᶜne çūbuna yufḳa ovağına

3

1 — Şanuram baḫsam gözü üzre nigāruñ ḳaşına
İki şehbāzüñ iki teldür ṭaḳılmış başına

2 — Bu ḳadar sengīn-dil iken mātem-i Ferhād içün
Bīsütūn geydi siyeh ḫārā içine ṭaşına

3 — Çeşm-i gevher-bāruma nisbet benüm Baḥr-i Muḥīṭ
Tıfldur ḫāk ile oynar şimdi girdi yaşına

4 — Her ne naḳşı kim vücūd eyvānına çekdi ḳażā
Ḫāme-i taḳdīre baḳ ṭaᶜn eyleme naḳḳāşına

5 — Ey Ḫayālī ḳanlu başdur bādede her bir ḥabāb
Merd-i meydān olalı ğam leşkeri şavaşına

4

1 — Ben belā Ferhādıyam kūh-u ğam-ı dildārda
Şuᶜle-i āhum başumda lāledür kühsārda

2 — Kākülü ucunda ol Yūsuf-cemālüñ her beñi
Mışr-ı ḥüsn içinde şan kim bir ḥabeşdür dārda

3 — Sīne-i sūzānum içinde ḫayāl-i ḳadd-i yār
Āşiyān etmiş semenderdür derūn-u nārda

---

[3] şalla: inşā'allah raḳībüñ: ḥasūduñ M
[4] lebleri: laᶜli M
3 Ü F Ün Üv A M C
[3] nisbet: göre Ün Üv C | Tıfldur: Ṭıfl idi Üv C | girdi: erdi C
4 Ü F. Ün Üv A M C
[3] içindı: içre bu Ün

4 — Ḥüsnü gülzārında ol servüñ dehānı gūyiyā
Ġonca-i nev-rüstedür bitmiş miyān-ı ḫārda

5 — Ey Ḫayālī ol mehüñ dendānı vaṣfı ṣanasın
Bir dür-ü yek-dānedür bu naẓım-ı gevher-bārda

5

1 — Ṣoḥbet-i ehl-i selāmetden berī oldum yine
Bir melāmet şāhınuñ ḫāk-i deri oldum yine

2 — Taᶜnesi ṭaşına her bir nākesüñ ḳıymet ḳoyub
Ben bu bāzār-ı riżāda cevherī oldum yine

3 — Tīr-i pertābī gibi atdı beni bāzu-yu ᶜaşḳ
Ay-ü-gün menzillerinden ileri oldum yine

4 — Ṣaldı ᶜaksi baña eşkāl i rüsūm-u kāʾınāt
Gözüñ aç Āyīne-i İskenderī oldum yine

5 — Ey Ḫayālī ġayrlar ṣaydından istinkāf edüb
Bīşe-i faḳr-ü-fenā şīr-i neri oldum yine

6

1 — Sūzum sirāyet etse Mecnūn-u nāmurāda
Ḳuşler kebāb ola‿ïdı başındaġi yuvāda

2 — Naṭᶜ-ı zemīnde oldum ferzānesi cihānuñ
Ferzīn olur oyunda süre süre piyāde

3 — Ne‿idügini cihānuñ fehm et ḥabāb-ı meyden
Yazmış bu nükteyi Cem Cām-ı cihān-nümāda

---

[4] Ḥüsnü: Ḥaddi A
5 Ü F Ün Üv A M C
[1] Ṣoḥbet-i ehl-i selāmetden: Meclis-i ehl-i tekellüfden Ü F Ün Üv M C
[2] nākesüñ: bīkesüñ Ü F Üv M C | rıżāda: fenāda Üv M
[3] gibi: deyu A ay-ülgün: mihr-ü-meh A
[4] ᶜaksi: ᶜaksin Ü Ün A M | gözüñ aç: aç gözüñ Üv göz açub Ün
[5] ġayrılar: ġayrīlar F Üv A | fenā: ġınā Ü A C
6 Ü F Ün Üv A M C

4 — Zühhāda künc-ü mescid mesken baña ḫarābāt
Taḳdīr böyle ḳılmış nem var benüm orada

5 — Bir yayını çekübdür ʿaşḳuñ Ḫayālī ey meh
Kim oldu aña nisbet ḳavs-i ḳuzaḥ kepāde

7

1 — Ḳan ağladuñ görünce ben ʿāşıḳı belāda
Ey çeşm-i ḫūn-feşānum olsun demüñ ziyāde

2 — Çeşmüñ kimi yıḳarsa çemege bende anı
Almış kemend eline gīsūlaruñ ḳafāda

3 — Ġam gecesinde tenhā bīmār olub yaturken
Yanuma ġuṣṣa geldi bilişde āşināda

4 — Sen çeşmi şāhbāza ṣayd-ı ḥarem olam der
Yıllardürür ki uçar dil murġu bu havāda

5 — Göñlümde fikr-i zülfü başda havā-yi müjgān
Ṭūl-ü emel göñülde tīġ-i ecel ḳafada

6 — Teşbīh sāde vermez zīnet söze Ḫayālī
Rengīn edā gerekdür eşʿār-ı dil-güşāda

8

1 — Ḫande‿ile olalı leb-i cānān girih girih
Reşkinden oldu ġonca-i ḫandān girih girih

2 — Ḳan yaşla döndü pençe-i mercāna kirpigüm
Ahum yeli‿ile lücce-i ʿUmmān girih girih

---

[4] ḳılmış: yazmış C
7 Ü F Ün Üv A M C
[2] Çeşmüñ kimi yıḳarsa : Çeşmüñ kime baḳarsa A
[3] Gam gecesinde : Künc-ü belāda Üv C Fürḳat şebinde A
[4] dil : cān C
[5] yalnız A nushasında
8 Ü F Ün Üv A M C
[1] Reşkinden : Eşkinden A

3 — Zencīrlerle zeyn midür yaḫōd oldu mu
Zülfüñ ġamı‿ile ḫāṭır-ı rindān girih girih

4 — Ḳuşlar yuvası ṣanma ġam-ı rūzigārdan
Oldu derūn u serv-i gülistān girih girih

5 — Zülfüñ ḳılalı kelle-i ᶜuşşāḳ ile oyun
Şermende oldu kūy ile çevgān girih girih

6 — Bezm ehline ṣurāḥī gece dökdü derdini
Aḳdı gözünden ayağına ḳan girih girih

7 — Bu şiᶜr-i pür-selāsete baḳsun Ḫayālī Şāh
Görmek dilerse āb-ı firāvān girih girih

9

1 — Āsitānuñda yüzüm ferş eyledüm ḫāk üstüne
Bir ḳadem baṣṣañ yeridür çeşm-i nemnāk üstüne

2 — Vādī-i ḥayretde bitmiş lālelerdür gūyiyā
Yaḳduġum her dāġ bu sīnemdeki çāk üstüne

3 — Māh-ı nevdür ser-ᶜalem pervāzıdur anuñ şafaḳ
Bir livā-yi āh dikdüm bürc-ü eflāk üstüne

4 — Yel gibi kūyuñda yelmek isterem her dem velī
Ḳorḳram toz ḳonduram ol dāmen-i pāk üstüne

5 — Laᶜl-i meygūnu firāḳından Ḫayālī olsa ḫāk
Dikesüz ol ḫākisāruñ dostlar tāk üstüne

10

1 — Dāġlar kim zeyn olubdur cism-i ṣad-çāk üstüne
Berg-i güllerdür ki düşmüş gūyiyā ḫāk üstüne

---

[4] Kan yaşla döndü pençe-i mercāna kirpigüm : Kanlu yaşumla pençe-i mercān kirpigüm Ün
[3] rindān : devrān Ü F Ün Üv C
[4] rūzigārdan : rūzigārda Ü E Üv
9 Ü F Ün Üv A M C
[2] dāġ bu : dāġlar Üv
[4] velī : şehā A
[5] olsa ḫāk : verse cān A
10 Ü F Ün Üv A M C

2 — Sīnem üzre görünen yer yer elifler ṣanmañuz
Sāye-i ḳaddi o servüñ düşdü ben ḫāk üstüne

3 — Her biri bir keştī-i girdāb-ı baḥr-i ġam geçer
Ḳaşlaruñ kim yer edübdür çeşm-i nemnāk üstüne

4 — Gelmese‿idi ṣafḥa-i ruḫsārına ḫaṭṭ-ı ġubār
Ḳonmaz idi gerd-i ġam mir'āt-ı idrāk üstüne

5 — Derd i fürkat bu Ḫayālīyi ki bīmār eyledi
Bir ḳadem baṣṣan yeridür çeşm-i ġamnāk üstüne

11

1 — Ḳavm ı Leylī seng-i bīdād atdı Mecnūn üstüne
Ebr-i bārān ı vefā yaġdurdı hāmūn üstüne

2 — Her ṭarafdan ḳaşuña göz dikdi erbāb-ı naẓar
Ṣan ki aṣḥāb-ı ṣafā cem' oldu Zünnūn üstüne

3 — Kevkeb-i baḫtumdur ahum āteşi ḳılmış siyāh
Ḫāl-i mişgīn kim ḳoduñ ol ḫadd-i gülgūn üstüne

4 — Deyr-i 'ālem pür-ṣadādur erġanūn-u āhdan
Ah eger ġam perde baġlarsa bu ḳānūn üstüne

5 — Ey Ḫayālī aldı dil mülkün ḳılıcı‿ile gözü
Rūm Şāhı geçdi ṣan taḫt-ı Ferīdūn üstüne

12

1 — Şem' gibi ṣanmañuz tenhā zebānum sūḫte
Āteş-i āhumla oldu ḫānumānum sūḫte

2 — Dūd-u āhum micmer-i eflāke zencīr eyledüm
Sīnem içre olalı dāġ ı nihānum sūḫte

---

[5] cism-i ġamnāk : cism-i derdnāk Ü F Üv M çeşm-i ġamnāk Ün cān-ı ġamnāk A
11 Ü F Ün Üv A M C
[1] ebr : çarḫ A
[2] aṣḥāb-ı : yārān-ı C ¦ ṣafā ; vefā Ün
12 Ü F Ün Üv A M C

3 — Yanmağı her gece benden ögrenür ey māh şem^c
Ma^crifet taḥṣīl eder beklerse yanum sūẖte

4 — Lāledür ṣanma görünen sūziş-i Ferhāddan
Oldu kūh u-deşt ey serv-i revānum sūẖte

5 — Ṣanma ḳan rengin Ḫayālī oldu şevḳ-i yār ile
Nār ı dilden iki çeşm-i ẖūn-feşānum sūẖte

13

1 — Ġam yemeden öldük mey-i gül-reng içilse
Dervā-yi elem zevraḳ ı bāde‿ile geçilse

2 — Tevḥīdüñ edüb lāsını mıḳrāż-ı ta^calluḳ
Endāmumuza cāme-i tecrīd biçilse

3 — Bir ^caşḳ eri olsa ġam ı Leylāya ḳoşub baş
Mecnūn gibi meydān-ı maḥabbetde seçilse

4 — Mānend-i ṣabā olsa dem i Pīr ṣafā-baẖş
Ref^c etse ġubār-ı dili ẖōrşīd açılsa

5 — Ġam şāmı Ḫayālī veridür ercüm-ü eflāk
Ahumla ḫazān bergi gibi yere ṣaçılsa

14

1 — Ede mi meyl ser-i zülfü dil-i pür-hevese
Bāl açub uça mı şehbāz şikār ı mekese

2 — Sensüz ey gül bu cihān gülşeni çeşmümde benüm
Beñzer ol baḥr kenārında olan ẖār-u- ẖase

3 — Sen lebi ġonca edelden berü ben bülbülü zār
Tīr-i āhumla felek döndü müşebbek ḳafese

4 — Dili nālān başı ġavġāda ġam-ı Leylī ile
Beñzedürsem nola Mecnūnu bu yolda cerese

5 — Şöyle ẖāk oldu Ḫayālī ki bulunmaz gerdi
Çarẖ ġırbāl oluban ẖāk-i zemīni elese

---

[4] Lāledür : Lāleler Ün | Ferhāddan : Ferhādda Ü C
13 Ü F Ün Üv A M C
14 Ü F Ün Üv A M C
[2] olan : biten M | duran A
[3] berü ben bülbülü zār : beni bülbül gibi zār A
[4] ġavġāda : sevdāda Ün ġam-ı : dil-i C

15

1 — Baḳmasa seni dilber-i ʿālī-cenābuñ ʿaynına
Zerrece gelmezdi ʿālem āfitābuñ ʿaynına

2 — Yüzüñe baḳduġuña sāġarda ben ḳan yudarın
Bir naẓar ermez gözüñ gelmez ḥabābuñ ʿaynına

3 — Yüregümde bir nice başlu pıñarum var aḳar
İḥtiyācum yoḳ benüm yer yer türābuñ ʿaynına

4 — Köprü bünyād eylemiş ḳaşı ḫayāli Leylīnüñ
Vādī-i ḥayretde Mecnūn-u ḫarābuñ ʿaynına

5 — Cūy-u eşkümden felek dolābı gerdān olalı
Taʿne ṭaşın atdı çeşmüm āsiyābuñ ʿaynına

6 — Mestiyem şol bādenüñ kim curʿasından Cāmınuñ
Diñ gele Sīmurġa geldükde zübābuñ ʿaynına

7 — Ey Ḫayālī ʿāleme bir cürʿa dökdü cām-ı ʿaşḳ
Geldi ol meyden hezārān şeyḫ-ü-şābuñ ʿaynına

16

1 — Oldu şikeste-ḫāṭır u-nā-şād āyīne
ʿĀks-i lebüñle ḳan yudalı dād āyīne

2 — Baḳmaġa gāhī ṣūret-i ḥāl-i belā-keşe
Etmiş İlāh ḳalbüñi pūlād āyīne

3 — Ḳılsa ṣafā naẓar saña āb-ı revān gibi
Ṭaşlarla döġünüb ede feryād āyīne

4 — Tā ki görüne ol büt-ü şīrīn-liḳā deyu
Etmiş zebān-ı tīşeyi Ferhād āyīne

5 — Oldu Ḫayālī cilvegeh-i naḳş-ı her cemāl
Böyle düzer düzünce bir üstād āyīne

---

15 Ü F Ün Üv M C — A
16 Ü F Ün Üv A M C
[2] belā-keşe: gedālara A
[4] zebān-ı tīşeyi: zebānı tīşe-i Ü C

17

1 — Ey ṣanem şol ḫāl kim ḳonmuş bu ḫadd-i meh-veşe
Kāfir-i hindūdürür kim seede eyler āteşe

2 — Cānını ḳurbān ederdi uğrasa ʿāşıḳlaruñ
Ḫançerüñ gibi yalıñ yüzlü güzel pehlū-keşe

3 — Şām-ı ḥasretde benümçün az giryān olmaduñ
Göreyin ey merdüm-ü çeşmüm ilāhī çoḳ yaşa

4 — Baña eflāküñ doḳuz peymānesin bir yerden iç
Dolu içmek isteseñ ben ʿāşıḳ ı deryā-keşe

5 — Devlet-i dünyāye meyl etmez Ḫayālī pāk-dil
Şāhbāz ı evc i istiġnā olan ḳonmaz leşe

18

1 — Mihr-ü-meh iki ışıḳdur tekye-i eflākde
Tekyenüñ ḳurbānlarıdur geşt edenler ḫākde

2 — Her zebāne āteş-i ġamdan zebān-ı ḥāl olub
Şerḥ eder sūz-u derūnum sīne i ṣad-çākde

3 — Şāhid-i maḳṣūd ḳılmaz pür heves dillerde cā
Şāhlar mesken edinmez meclis-i nā-pākde

4 — Her fenā ehline bir ser-rişte i maḳṣūd imiş
Mār-ı maġz-āşāmlar kim var imiş Ḍaḥḥākde

5 — Ey Ḫayālī ʿaşḳ bir yalıñ ışıḳ maḥbūbudur
Böyle görmüş bir kişi āyīne-i idrākde

---

17 Ü F Ün Üv A M C
[4] isteseñ : dileseñ A
18 Ü F Ün Üv A M C
[2] olub: ile M
[3] cā: cāy A | mesken: menzil A | meclis-i: mesken-i A
[5] bir yalıñ ışık mahbūbudur: yalıñ yüzlü bir maḥbūbdur F | yalıñ yüzlü bir maḥbūb imiş A | Böyle: Şöyle Ün Üv

19

1 — Yāra dedüm būse ver bayramlıḳ bayramda
Dedi kim bildüñ verilmez neyki bu ibrāmda

2 — Dil yüzüne meyl ederdi düşdü bend-i zülfüne
Ka^cbeye ^cazm eyledi ḳaldı dıyār ı Şāmda

3 — Naḳd-i cānı aña ben teslīm ḳılmazdum bugün
Görmeye‿idüm doğruluḳ ol serv-i sīm-endāmda

4 — Yār vaṣfın ey benüm dıvānum içre isteyen
Ḳāmeti şi^cri elifde vaṣf-ı zülfü lāmda

5 — Ey Ḫayālī baña derdi Ḫusrev-i mülk-ü suḫan
Şeyḫ Cāmī şi^cr i rengīnüm işitse Cāmda

20

1 — Ger hevādār olmasa ruḫsār-ı yāra mirveḥa
Yele vermezdi ḳarārın bir ḳarara mirveḥa

2 — Ehl-i demdür nelḫ-i Rūḥullahdan urur demi
Yādigār olsa ^caceb mi rūzigāra mirveḥa

3 — Bir ayağ üzre durub eyler du^cālar ermege
Dest-būs-u Ḫusrev-i Cem-iḳtidāra mirveḥa

4 — Gördü çün ruḫsār-ı yārı çekdi dilden āh ı serd
Bir nefes yār olmadı nāmūs-u-^cāra mirveḥa

5 — Mihr-i ḥüsnü tābına yāruñ Ḫayālī yanmağa
Vardı yüzün eline alub nigāra mirveḥa

---

19 Ü F Ün Üv A M C
[1] Dedi kim bildüñ: Dedi bildüñ kım A | neyki (neki) ne‿idi C
[2] ederdi : ederken A | bend-i : dām-ı A
[3] görmeye‿idüm : görmese‿idüm (mesmua)
[4] şi^cri : servi (yahut) sırrı Ün
[5] işitse : göre‿idi A
20 Ü F Ün Üv A M C
[5] yüzün eline : yüzünü ele A M

21

1 — Edüb cefāyi pīşe meyl etme āh ü-zāra
Ey serv germe gögsüñ ikende rūzigāra

2 — Şerm edeli ruḫuñdan her gül çemende ḳıldı
Dendān-ı jāle ile kendüyi pāre pāre

3 — ᶜĀşıḳ belāya ḳāyil bülbül feġāna mā'il
Olmuş naṣīb ḫande her kebk-i kūhsāra

4 — Mūzeñde naᶜlçeñle kekeb degül görünen
Māh-ı nev ile düşdü ayaġuña sitāre

5 — Dergāh-ı Şehriyāra her gün gelür Ḫayālī
Rūm ellerine ister destūr vara vara

22

1 — Ruḫlaruñdan çekmez el bād ile eyler ᶜarbede
Görmedüm zülfüñ gibi ᶜālemde bir sevdā-zede

2 — Dāġ-ı dil yanar çerāġum derd-ü ġam köçeklerüm
Tekye-i miḥnetde oldum yine bir ᶜāşıḳ dede

3 — Cürᶜa-i cāmum içen meydān-ı ḥaşre vara mest
Bir ayaġ ile elüm alursa pīr-i maykede

4 — Nāmemi ilten kebūterden gele būy-u kebāb
Āteş-i dilden eger bir ḥarf yazsam kāġade

5 — Varlıġın yoḳluġa ṣatdı‿ise Ḫayālī ġam degül
Tek heman sen ṣaġ ol ey Şāh-ı cihānum dünyede

---

21 Ü F Ün Üv A M C
[3] ḳāyil : ḳābil Ün C | mā'il : ḳāyil Üv A
[4] düşdü : düşmüş A
[5] Dergāh-ı Şehriyāra her gün gelür Ḫayālī : Yüzler sürer Ḫayālī her gün Cenāb-ı Şāha A | Rūm: Uc A
22 Ü F Ün Üv A M C
[2] ġam köçeklerüm : ġamdur yedügüm M | miḥnetde: ḥayretde A
[5] ṣatdı‿ise: ṣatarsa Ün M C | Şāh-i cihānum: rūḥ-u-revānum Ün

23

1 — Gönlünü ḫurrem ṭutanlar lez̲zet-i dünyā ile
Beñzer ol eṭfāle kim şādān olur ḥelvā ile

2 — Bir ṣafā kesb eyledüm kūy-u ḫarābāt içre kim
Zāhid ol z̲evḳi düşünde görmedi esmā ile

3 — Gün gibi ṭutsañ cihānı terk edüb tecrīd ol
Mihr ol tecrīd içün hem-sāyedür ʿĪsā ile

4 — ʿĀşıḳ-ı dīvāne oldur ʿaşḳ bāzārında kim
Bu doḳuz mīnāyi ṣır bir seng-i istiġnā ile

5 — Ey Ḫayālī māder-i ʿaşḳuñ bugün ferzendiyem
Ümmehātından cihānuñ fārıġam ābā ile

24

1 — Daʿvī-i ʿaşḳ eylemek Mecnūna ben şeydā ile
Bir mekes daʿvā-yi pervāz etmedür ʿanḳā ile

2 — Şām-ı ḥasretde yüzün görsem zebānum lāl olur
Gerçi kim dīvāneler eyler tekellüm ay ile

3 — Sīne bir kūh-u belādur kim anı zeyn etdi ġam
Tāze tāze dāġlarla lāle-i ḥamrā ile

4 — Kimse Mecnūna reh-i ʿaşḳ içre hem-pā olmadı
Ben ayaḳdaş oldum ol peyk-i cihān-peymā ile

5 — Ey Ḫayālī Cām-ı Cem nūş et kim ʿayyār-ı felek
Ḳapdı Cemşīdüñ külāhın efser-i Dārā ile

---

23 Ü F Ün Üv A M C

[1] eṭfāle : nādāna Üv C | olur : ola Ün

24 Ü F Ün ÜA A M C

[4] hem-pā : hem-tā Ü M C | yoldaş A

25

1 — Gözlerüm yaşı revān olmuş akar ṣaḥrālara
Gūyiyā ırmağlar derdin döker deryālara

2 — Ah elinden bir meh-i Leylī-ᶜiẕrāruñ ah kim
Ṣaldı ben Mecnūnunu hecrinde vāveylālara

3 — Kendi göñlümdür firākında yerüm od eyleyen
Nāle-vü- feryādum uġratdı beni ġavġaālra

4 — Ḳāmetüm rā ḳaşlaruñ fikri‿ile oldu dāl-ı derd
Söylesem derdā ki uġratmaz beni o ralara

5 — Hem-cenāḥ etdi Ḫayālī şāhbāz ı himmetin
Ḳāf-ı istiġnāda pervāz eyleyen ᶜanḳālara

26

1 — Bir ebed mülküne cānum hem civār etmek nice
Devletinden kā'ināṭuñ cümle ᶜār etmek nice

2 — Mūyelerle cismümi ᶜaşḳ içre bir mū eyleyüb
Kākül-ü dildārda varub ḳarār etmek nice

3 — Baḥr-i sīmābīdeki murġān-ı zer peykerleri
Şāhbāz-ı himmetüm ṣalub şikār etmek nice

4 — Āsumānuñ bu doḳuz cām ı zümürrüd-fāmını
Bir aradan nūş edüb defᶜ-i ḫumār etmek nice

5 — Çihresin berg-i ḫazān etdi Ḫayālīnüñ felek
Sen bahār-ı ḥüsne anı bergüẕār etmek nice

---

25 Ü F Ün Üv A M C
[1] olmuş : olub C
[2] hecrinde : hicrāna C
[5] Hem-cenāḥ etdi : eyledi hem-ser A
26 Ü F Ün Üv A M C

27

1 — Baş ḳoşdu zülf ḫaṭṭ-ı ruḫ-u dilrübā ile
Kim gördü mūr hem-ser ola ejdehā ile

2 — Pehlūy-u natüvānum ile deşt-i ġamda cān
Bir mürdedür yatur ṣarılu būriyā ile

3 — Dār-ı cihānda yıldızı barışmaz ol mehüñ
Benciléyin sitāresi yoḳ mübtelā ile

4 — Olsa revāne zülfünü edüb bölük bölük
Ṣaf bağlar idi aña güzeller alay ile

5 — Ṣordum Ḫayālīyā mey-i lâᶜlüñ bahāsını
Ol çeşmi mest dedi ṣatılmaz bahā ile

28

1 — Meyl eyledük cihānuñ egerçi ṣalāsına
Nūşuna nīşi degmedi balı belāsına

2 — Kūyundan ol mehüñ beni dūr eyledüñ deyu
Çarḫuñ yapışdı dūd-u feġānum yaḳasına

3 — Ādem behişti dāneye ṣatdı o ḫāle ben
Beñzerse böyle beñzese oġul atasına

4 — Āb-ı revāna baḳ ki göñülde ḳomaz ġubār
Kūyuñda ḳıl naẓar yaşumuñ mācerāsına

5 — Bādı semūmdur ṣuyu ḫūnābe-i ciger
Meyl etme ġam diyārınuñ āb-u-havāsına

6 — Göz merdümü Ḫayālī düşüb baḫr-ı eşküme
Girdāba düşdü çıḳmadı hergiz ḳarasına

---

27 Ü F Ün Üv A M C
[1] hem-ser : hem-dem Ün Üv C
[2] ṣarılu : ṣarılub Ün Üv A C
28 Ü F Ün Üv A M C
[1] ṣalāsına : ṣafāsına Ü A M belāsına F Üv ḳażāsına Ün
[2] feġānum : duḫānum Ün
[3] o ḫāle : ve ḫāle Ün | böyle : şöyle C | beñzese : beñzesün Ün A | oğul : oğlan A
[5] Yalnız Ün nushasında olub 4 üncü beytin yerine yazılmıştır
[6] düşüb : girüb Ün | eşküme : çeşmüme F | çıḳmadı: ermedi Üv

29

1 — Lebüñ ḫayāli gelelden bu çeşm-i pür-ḫūna
Dönübdürür gözümüñ canı cām-ı gülgūna

2 — Turunc-u ġabġabuñ ile bih-i zenaḫdānuñ
Ġam ile çihremi döndürdü reng-i līmona

3 — Ḫamīde ḳaddüm ile çeng gibi zār oldum
Kim uydu bencileyin ᶜaşḳ içinde ḳanūna

4 — Duᶜā yerine kelām et ḥadīs̱-i Leylīden
Yoluñ düşerse varırsañ mezār-ı Mecnūna

5 — Ḫayālī naẓmına bed-gevher etmesün ṭaᶜnı
Şikest ergürimez ol bu dürr-ü meknūna

30

1 — Ol ṣanavber ḳad içün evden olub āvāre
Süreyüm bād-ı ṣabā gibi yüzüm kühsāra

2 — Çekse bir ḫānede naḳḳāş ᶜiẕārı naḳşın
Ura pervāne başın şemᶜ ṣanub dīvāra

3 — İḥtiyāṭ eyler idüm nār ı melāmetden ah
Düşeli āteş-i hicrāna ısındum nāra

4 — Dīde ḳan ağlar iken eylerem aġyāra niyāz
Ṣuya ġarḳ olsa kişi destini ṣunar māra

5 — Ḳaldı bī-çāre Ḫayālī aña bir çāre meded
Çāre senden yoġ ise neylesün ol bīçāre

---

29 Ü Ün Üv A M C — F

[4] düşerse varırsañ : düşüb varır iseñ M

30 Ü F Ün Üv A M C

[1] süreyüm : süreyin Ün A

[4] Dīde ḳan : Çözlerüm A | eylerem : eylerin Ü A M C | niyāz: nidā Üv C | Ṣuya ġarḳ olsa ḳişi : Garḳa i āb olan A

31

1 — ᶜĀriża lāle sürüb Leylī-ṣıfat gülgüne
Döndü her cūy-u çemen silsile-i Mecnūna

2 — Nağme-i nāy-i ḥazīn etdi gelū-yu bülbül
Muṭribā çekme elem tār çeküb ḳānūna

3 — Ġonca Leylī gibi dil-teng olalı beñzedi ah
Eşk-i Mecnūn gibi her jāle dür-ü meknūna

4 — Gelse ger bī-direm-i eşk diyār-ı ᶜaşḳa
Bunca emvāl ile müflis diyeler ḳārūna

5 — Mürşid-i ᶜaşḳ düşüb oldu Ḫayālī maᶜrūf
Mıṣr-ı ḥüsnüñde ḳaşuñ beñzeyeli Zünnūna

32

1 — Göñlüm ister yeñi başdan yine āvāre düşe
Yaḳalar çāk edüben dāmen-i kūhsāra düşe

2 — Ḳul imiş bir boyu āzāde efendi sevdüm
Ḳorḳaram Yūsuf-u Mıṣrī gibi bāzāra düşe

3 — Ġamzesinden beni bir kimse ḫalāṣ eyleyimez
Ser-i zülfü meger ayağına yalvara düşe

4 — Döndü şol bülbüle tenden varıcaḳ kūyuna dil
Ḳurtulub ḥabs-i ḳafesden vara gülzāra düşe

5 — Ey Ḫayālī ḳamu aḥvālüñi añ şāyed kim
Bu ġazel bir gün ola Şāh-ı cihān-dāra düşe

---

31 Ü F Ün Üv A M C
[5] ᶜaşḳ : ᶜaşḳa M | maᶜrūf : mağrūr A
32 Ü F Ün Üv A M C
[1] Göñlüm : Göñül Ün M
[2] ḳorḳaram : ḳorḳarın A
[3] eyleyimez : eyleyümez A
[4] vara : güle «yahut» gele C

33

1 — Baş ḳoşdu sāye-veş bir iki yüzü ḳaraya
Hercāyī dendi gün gibi ol māh-pāreye

2 — Dil pāre olmuş idi ġamuñla bütün şınub
Ey ḳaşları kemān oḳuñ atıldı pāreye

3 — Peykānuñ üzre oldu dil-ü-cān ḳılıç biçaḳ
Ayırdı tīġuñ ikisini girdi araya

4 — Mecnūn benümle oynasa şaṭranc-i ᶜaşḳı ger
Ey şāh-ı ḥüsn ḳoymaz idüm hergiz araya

5 — Şır göñlünü Ḫayālīnüñ ol meh göñüllenüb
Gūyâ ki bir zücācı çalar seng-i ḫāreye

34

1 — Mâ'il oldum bir lebi üstünde ḳaşı gelmişe
ᶜĀşıḳ oldum bir güzel tâze tırāşı gelmişe

2 — Ḫar-ı müjgānum ḫayālüñ dāmenin ṭutdu dedüm
Dedi kim söz söyler ol bize ulaşı gelmişe

3 — ᶜĀşıḳ-u-maᶜşūḳ birdür iki görür müddeᶜī
Nice bir taᶜlīm edem dünyāya şaşı gelmişe

4 — İçdi çün Manṣūr Enelḥaḳḳ bādesinden bir ayaġ
Nūş-u cān dedüm ol ayaġına başı gelmişe

5 — Yaşını ḳıldı Ḫayālī zülfüñe ᶜömrüm nis̱ār
Raḥm ḳıl bu ᶜömr ser-ḥaddine yaşı gelmişe

---

33 Ü F Ün Üv A M C
[4] hergiz : anı A
34 Ü F Ün Üv A M C
[3] dünyāya : dünyāda Ü F Ün Üv M C
[5] Yaşını : Başını M | zülfüñe : pāyuña Ün

35

1 — Zeyn iken dāġ-ı ġamuñla naẓar etseñ tenüme
Cennetüñ ḥullesi reşk eyleye pīrāhenüme

2 — Ben o dihḳān-ı zemīn-i suḫanem dānem içün
Ḳondu murġān-ı ülī-ecniḥalar ḫırmenüme

3 — Bildiler var idügin bende ṣafā-yi ḫāṭır
Geldi nūr isteyu ḫōrşīd ile meh revzenüme

4 — Her ne ṭıflı ki vücūda getüre māder-i ᶜaşḳ
Baña ferzend edüb ol demde ṣalar dāmenüme

5 — Ey Ḫayālī gül-ü rengīnlerine reşk edüb
Ḫār-u ḫasler nola ṭaᶜn eyler ise gülşenüme

36

1 — Yapdığında yazmış İbrāhīm-i Āẕer Kaᶜbeye
Yap göñül varmaḳ dilerseñ ey birāder Kaᶜbeye

2 — Ol güzel ḳaşın tırāş etse yüzünde vechi var
Ḳıble-i ᶜuşşāḳdur miḥrāb neyler Kaᶜbeye

3 — Yüzde ḫāli üzre olduğuna zülfü pīç-ü-tāb
Ṣanuram kim yüz sürer biñ başlu ejder Kaᶜbeye

4 — Mātem edüb ḳara geydi Kaᶜbe Zemzem acıdı
Çünkü ᶜarż-ı ıftirāḳ etdi Peyamber Kaᶜbeye

5 — Şuᶜle i āh ile ᶜazm etdi Ḫayālī kūyuña
Nitekim sancaḳ çeker varduḳda begler Kaᶜbeye

---

35 Ü F Ün Üv A M C
[2] ülī ecniḥalar : üli-l-ecniḥalar F
[3] isteyu : isteyi F
[4] getüre : getürür M
[5] edüb : edüben A M
36 Ü F Ün Üᴧ A M C
[2] yüzünde : yüzünden A C
[5] çeker : çözer A

37

1 — Varduġumca kūyuñа bu dīde-i nemnāk ile
Eşk-i ḫūnīnüm olub dīvāne oynar ḫāk ile

2 — Ay ile gün gece gündüz eşigüñe yüz sürer
Kūyuñu nola berāber der isem eflāk ile

3 — Hecr oḳu baġrumı deldükce ġamuñdur yedügüm
Kim ṭabībā mār zaḫmı def^c olur tiryāk ile

4 — Olma bīgāne göñül zülfü ṣalībinden ṣaḳın
Āşinālıḳ ister iseñ ol büt-ü çālāk ile

5 — Meclis-i meyden Ḫayālīyi yıġarsın zāhidā
Cennete girmek dilersin sen de bu idrāk ile

38

1 — Yaşum getürdi yanuma ol māh-pāreyi
Devr-i ḳamerde öger iseñ ög sitāreyi

2 — Ḳan aġlaya baña şühedā ḫaylı ger göre
Sīnemde ḫançerüñden eren tāze yareyi

3 — Baḥr-ı fenā ġarīḳine tābūtu añmañuz
Deryānuñ āşināsı nider taḫta-pāreyi

4 — Acır beni bulunmadı gerçi ki Bīsütūn
Ferhād mātemine geyer ḳara ḫāreyi

5 — Cismi ḳoyub Ḫayālī kim olursa rūḥa yar
Mevtinden öñ ḥayātına ol buldu çāreyi

---

38 Ü F Ün Ün A M C

[2] berāber der isem : berāberdür desem A

[3] Hecr oḳu : Her oḳuñ A

[5] sen de : ya^{c}nī A

38 Ü F Ün Üv M C — A

[4] Acır beni bulunmadı : Acır bulunmadı baña Ün

39

1 — Çün şitā faṣlında ṭuġyān eyler āb-ı Edrine
Ey göñül seylāb-ı meyle ol ḫarāb-ı Edrine

2 — Kārbān-ı ᶜişrete lāyıḳ mıdur Yūsuf-miṣāl
Çāh-ı ḫumda muntaẓır olmaḳ şarāb-ı Edrine

3 — İşidüb vaṣfın Stanbuluñ çemende ġoncası
Aġzı ṣuyun aḳıdur budur gülāb-ı Edrine

4 — Rūzigār ile Stanbula ġubārum erse ger
Eyler idüm cismümi yārān türāb-ı Edrine

5 — Her menār oldu Stanbuluñ teninde bir elif
Raḥm ḳılmaz mı Şeh-i gerdūn cenāb-ı Edrine

6 — Devr elinden çekdügüm cevri temāşā ḳıl deyu
Çaġırur ṣavt-ı ḥazīn ile dolāb-ı Edrine

7 — Biz Ḫayālī yār ile ᶜazm-ı Stanbūl eyledük
Baᶜd-ez-īn olsun selāmet şeyḫ ü-şāb-ı Edrine

40

1 — Pervāneler melāmet oduna girişmeye
Erbāb-ı ᶜaşḳ girmez ise aña pişmeye

2 — ᶜĀşıḳ denilmez aña ki efġānı her gece
Eflāk perde-dārı ile rāz açışmaya

3 — Ol ḥācīya ḥarām ola iḥrām-ı ᶜaşḳ kim
Evvel ḳademde Kaᶜbe-i vaṣla erişmeye

4 — Deryā-yi ḳudret içre göñüldür o māhī kim
Baḥr-i Muḥīṭı nūş ede ḳurṣaġı şişmeye

5 — Eṭfāl-i lā yezāl ile piştān-ı ḥikmeti
Şāhum geçer mi dem ki Ḫayālī emişmeye

---

39 Ü F Ün Üv A C — M
[2] olmaḳ : durmaḳ Üv C
40 Ü F Ün Üv A M C

41

ez eş'ar-ı Gül-ü Şad-Berk

1 — Gülşende dönüb 'āşıḳ-ı bī-bāke benefşe
Dildāra baḳub secde eder ḫāke benefşe

2 — Miftāḥ ile bāb-ı çemenüñ ḳuflünü açub
Bezm etdi ṣaçar cür'asın eflāke benefşe

3 — Terk et gülü 'āşıḳ baña yār ol deyu her dem
Urur çeñeyi bülbül-ü ġamnāke benefşe

4 — Dedüm ki gedāya yaraşur sīḫ-ser olmaḳ
Baş egdi sücūd etdi bu idrāke benefşe

5 — Billāhi Ḫayālī gibi Şāhum nice beñzer
Yelken ṭoruda bir yaḳası çāke benefşe

42

1 — 'Aṭṭār - ṣıfat geldi yine bāġa benefşe
'Anber ṣaçuñuñ būyunu almaġa benefşe

2 — Şekker lebüñe ḳonmaġa ey dōst mekes-vār
Bāl açdı yine bāġda uçmaġa benefşe

3 — Gördü çemen-i dehrde bir būy-u vefā yoḳ
Girdi olub abdāl iki yapraġa benefşe

4 — Gömgök delü ḳılmasa anı ḫaṭṭ-ı ġubāruñ
Mecnūn oluban düşmez idi daġa benefşe

5 — Olmasa Ḫayālī gibi gülşende dilāver
Başına ḳomazdı siyeh otaġa benefşe

41 Ü F Ün Üv A M C
[4] sücūd etdi : ḳulaḳ çekdi Ün
42 Ü F Ün Üv A C — M
[2] Şekker lebüñe ḳonmaġa ey dōst mekes-vār : Ḳand-i lebüñe ermege gülzār-ı ruḫuñda Üv | Şekker lebüñüñ būyuna ey dōst mekes-vār A
[3] bir : hīç Ün
[5] Başına : Başında Üv

43

1 — Açılmaz idi seyre gelüb bāğa benefşe
Ger lāle ile başlamasa lāğa benefşe

2 — Ḳand-i lebüñe ermege gülzār-ı ruḫuñda
Bāl açdı mekesler gibi uçmağa benefşe

3 — Gūşunu ṣabā burmaḳ ile ḳapḳara etdi
Taᶜn edeli sīnemde siyeh dāğa benefşe

4 — Ṣoḳdu beline dāmenini nergis-i meştüñ
Tāc-ı zerini bāğda ḳapmağa benefşe

5 — Dilberler ile ṣaḥn-ı gülistānda Ḫayālī
Ṣoḥbet demidür geldi çün ayağa benefşe

44

1 — Sāğar ṭarīḳ-ı ᶜişreti taᶜlīm edüb güle
Ṣavt-ı ṣurāḥī nağmeler ögretdi bülbüle

2 — Devr içre bir ṣurāḥī gibi pür kerem ḳanı
Bezl ede ehl-i ᶜışrete varın güle güle

3 — Ṣanma yolunda gizlenür ikide bir güneş
Sevdā-yi zülf-ü yār ile girdi ḳara çula

4 — Yüzünde zülfünü görüb ah eylesem nola
Ḫōşdur ṭuluᶜ u mihrde āheng sünbüle

5 — Cān naḳdini Ḫayālīden almağa şāh-ı ḥüsn
Verdi diyār-ı ḥüsnde bir bī-amān ḳula

---

43 Ü F Ün Üv C — A M
[2] Kand-i : Sükker Ü
44 Ü F Ün Üv A C — M
[2] devr : bezm Ün
[3] gizlenür ikide bir : ikide bir gizlenür A | zülf-ü : ḥüsn-ü Ü F Üv C
[4] Yüzünde zülfünü görüb : Gördükde yüzde zülfünü A | Ḫōşdur ṭuluᶜ-u mihrde: Ḫorşīd doğsa mihr eder Ü F Ün Üv C
[5] ḥüsn : ᶜaşḳ A

45

ez eş'ār-ı Gül-ü Şad-Berk

1 — Rūy-u yār ile naẓar eden bu zülf-ü serkeşe
Beñzedür bir dūd-u mişgīn ẓāhir etmiş āteşe

2 — Ėy gözüm erdüñ ḫayāl-i dilber ile devlete
Ol sa'ādetle müşerref devlet ile çoḳ yaşa

3 — Ṣanma berg-i lāledür ḳıldı perīşān rūzigār
Cām-ı 'ayşın çünkü Ferhāduñ felek çaldı ṭaşa

4 — Bir ḳalender - ḫānedür 'ālem deyu īmā eder
Gel naẓar ḳıl māh-ı nevde şol tırāş olmuş ḳaşa

5 — Ey Ḫayālī herkesüñ şānın bilen rūz-u ezel
Bülbülü gülzāra ta'yīn eylemiş zāġı leşe

46

1 — Daġlarca edeyin minneti Ferhāda yine
Vereyin ṭafl-ı dili ṣan'ate üstāda yine

2 — Vaḥşet - ābād-ı ġama añdurayın Mecnūnu
Getürüb ah ile vādīleri feryāda yine

3 — Rehne geldi der-i meyḫāneye alınmadı ḥayf
Bir ḳadeḥ bādeye yüz ḫırḳa vü seccāde yine

4 — Gird-i bāda be nedür ḥāl dedüm döndü dedi
Beni ḫāk etmiş iken verdi felek bāde yine

5 — Ḥarem-i vaḥdete ergürdü Ḫayālī yolunu
Zāhid-i şehr daḫı lā ile illāda yine

---

45 Ü F Ün Üv A C — M
[1] yār ile : yār ilen Ün
[2] erdüñ : varduñ Ün
[4] olmuş : olan Ün
[5] bilen : bilüb Ü F Ün Üv C
46 Ü F Ün Üv A C — M
[4] etmiş iken : olmuş iken A

47

1 — Her naẓar eden ṣadağında o māhuñ yayına
Dedi kim beñzer ḳaşı mānend ḳurbān ayına

2 — Şām ı ḥasretde şirār ı dūd u āhum baş çeküb
Ḳatdı encüm ḫaylınuñ alayını alayına

3 — Öldügümde āb-u-ḫāküm ḳısmet etdükde ḳażā
Umaram yaşum düşe ol serv-ḳaddüñ pāyına

4 — Kendü ᶜaşḳı ṣūretin Mecnūn temāşā ḳılmağa
Ṣūret edüb ṭalᶜat-i Leylāyı ḳıldı āyīne

5 — Ey Ḫayālī baḳmadı yāhū deyenler ᶜāleme
Salṭanat āyīninüñ bir ḳuru hūy-u-hāyına

48

1 — Nice bir mest gece gün doğa maḫmūr eyle
Nice yıḳduñsa beni dil yine maᶜmūr eyle

2 — Baḳma ḫōrşīd eline ẕerre gibi ey şeydā
Kendü nūruñla beden ẓulmetini nūr eyle

3 — Başuña üşmege pervāne - ṣıfat ṭālibler
Yan yaḳıl şemᶜ gibi her nefesüñ nūr eyle

4 — Kemer-i himmeti bağlan belüñe yüz yere ur
Dāne-i ḫırmen-i tevḥīde özüñ mūr eyle

5 — Gece gündüz bunu der ḫaṭṭ-ı ᶜiẕāruñ yüzüñe
Ẓulmeti nūra degiş ᶜanberi kāfūr eyle

---

47 Ü F Ün Üv A M C
[2] dūd-u : ebr-i Ün Üv M | nār-ı Ü
[3] öldügümde : rūz-u maḥşer Ün | āb-ü-ḫāküm : ḫak-ü-ābum Üv C | umaram : umarın A
[4] ṭalᶜat-i : ḫılḳat-i A
[5] āyīninüñ : eyvānınuñ Üv
48 Ü F Ün Üv A M C
[1] yıḳduñsa beni dil yıḳduñ beni ey dil Ü A M
[2] yalnız A nushasında
[4] bağlan belüñe : belüñe ḳuşan Ün

6 — Naḳd-i cān nezrini ḳurbānuña uydur yola gir
Kerbelā-yi ġama gel sen dahi ʿaşūr eyle

7 — Cām ḳıl bāde-i tevḥīde Ḫayālī serüñi
Yā belā bezmine bir kāse-i ṭanbūr eyle

49

1 — Āyīne her gün ḳoyar dildārı tenhā ḳoynuna
Nāz ile Yūsuf girür gūyā Züleyḫā ḳoynuna

2 — Çıḳmadı yāruñ lebi fikri dil-i aġyārdan
Aldı ol lâʿli dirīġā seng-i ḫārā ḳoynuna

3 — Rāh-ı gülzār-ı vefāda cismini eden ġubār
Rūzigār ile girür bir verd-i raʿnā ḳoynuna

4 — Dāmenine seng alub kūhsār ceng etmek diler
Ḳoyduġu‿içün maḳdemüñ naḳşını ṣaḥrā ḳoynuna

5 — Nice göz yaşı Ḫayālī ʿaşḳ içinde ol/u maḥv
Girdiler ırmaġlar gūyā ki deryā ḳoynuna

50

ez eşʿar-ı Gül-ü Ṣad-Berk

1 — Yoluñ uġraraa bir gün ey ṣabā cānāna ʿaşḳ eyle
Ki yaʿnī bendesinden ol şeh-i ḫūbāna ʿaşḳ eyle

2 — Melāmet kūyunuñ şūrīde-dil bir ḫāk-sārından
Saʿādet taḫtına revnaḳ veren sulṭāna ʿaşḳ eyle

3 — Cefā-yi rūzigāra ṣābir olsun görmege lûṭfu
Kerem lûṭf eyle var ol Yūsuf-u Kenʿāna ʿaşḳ eyle

---

[6] nezrini : ṣevrini M
[7] bāde-i: ḫaṣṣa i F ḥalḳa-i Ün ḫāne-i Üv | serüñi: serini: Ü F A M C
49 Ü F Ün Üv A M C
[2] yāruñ : yā Rab M
[5] ʿaşḳ içinde oldu maḥv : oldu ʿaşḳ içinde maḥv Üv
50 Ü Üv A C — F Ün M
[2] kūyunuñ şūrīde-dil bir ḫāk-sārından : mülkünüñ şūrīdesi bir ḫāk-i rāhından Üv C
[3] lûtf eyle var : eyle varub Üv

4 — Ol iki ġonca-i nev-rüste-i gülzār-ı ᶜOṣmāna
Ol iki mihr-ü-māh-ı ᶜālem-i ᶜirfāna ᶜaşḳ eyle

5 — Yürü dergāh-ı gerdūn-ḳadre var ṭoprağına yüz sür
Bulursañ ruḫṣatı Aġa-yi ᶜālīşāna ᶜaşḳ eyle

6 — Oḳusun ṣavtı Nevrūz-u ᶜacem naḳş-ı Ṣafāhānda
Keremden Aḥmede billāhi dervīşāne ᶜaşḳ eyle

7 — Maḳām-ı ḳurb-ü ᶜizzetde buluşsañ İbn-i Ḳaysūna
Muṣavver rūḥdur ol ḥikmet-i Yūnāna ᶜaşḳ eyle

8 — Güzīn-i ᶜilm-i ṭıb olan ᶜılācı eylesün Şāha
Yürü bizden şu bir merdūd olan şeyṭāna ᶜaşḳ eyle

9 — Kelāmum Āb-ı Ḥayvānın demādem nūş-u cān etsün
Dil-ü-cāndan Ḳara Bali diyen ḥayvāna ᶜaşḳ eyle

10 — Ḳoyun uğrusu ḳurda dürlü dürlü tilkilen bizden
Yürü ol şīr-ṣavlet sīnesi ḳaplana ᶜaşḳ eyle

11 — Eşigi itlerine var Ḫayālīden niyāz ergür
O dergāha bizümle yüz süren yārāna ᶜaşḳ eyle

51

1 — Yürü var meykede bünyād ḳılub deyr eyle
Kendü māluñ ḳoma düşmanlaruña ḫayr eyle

2 — Gündüzün uyḫuya var ẓulmü edinme pīşe
Geceler bezm-i mey-i nābı bilā ġayr eyle

3 — Ḫāk-i Dārā ile bir ṭıfl edüb bāzī dedi
Devlet-i fānīye mağrūr olanı seyr eyle

4 — Yār ile ḫalvet-i ḫāṣ eylemege keṣretde
Her nefesde yürü nehy-i ṣıfat-ı ġayr eyle

---

[4] ᶜOṣmāna : ᶜOṣmānī Üv
[5] ruḫṣatı : furṣatı Üv C
[6] naḳş-ı : naḳşın Ü C | naḳşı A
[7] ᶜizzetde : ḥażretde Üv C
[8] olan : olub Üv
[11] niyāz : selām Uv C

5 — Düşme bu dām-ı ḥavādişde Ḫayālī bende
Kendüñi bāl-i tecerrüdle uçar ṭayr eyle

52

1 — Naḳş-ı ḥüsnüñle dili ey büt-i Çīn deyr eyle
Erġanūn oldu eliflerle tenüm seyr eyle

2 — Diler iseñ ḳapuña yüz süreler ḳıble-miṣāl
Kaᶜbe-veş bendeler āzād ḳılub ḫayr eyle

3 — Dile seyr-i melekūt etdürigör Caᶜfer-vār
Himmetüñ bālini ṭayyār ḳılub ṭayr eyle

4 — Nūş ḳıl ḫūn-u dili duymasun ammā cānuñ
Ḳılma ifşā bu ṣafā bezmini bī-ġayr eyle

5 — Kim dedi yāra ki āyīne edüb her güzeli
Kendi hüsnüñ yine her āyīnede seyr eyle

53

1 — Mecnūn gözü‿ide Leylī ḫayāline cilvegāh
Ṣaḥrā-nişīn olanuñ olur ḫānesi sıyāh

2 — Ahı ᶜalemlerini çeküb beglik eylemiş
İḳlīm i ᶜaşḳa olmuş imiş başḳa pādişāh

3 — Meyl etmez idi ᶜāşıḳ-ı şūrīde-dil aña
Olmasa rūy u yārda ger cez̲be-i İlāh

4 — Pervāne göz göre oda atmazdı kendüyi
Başında şemᶜüñ olmasa nārencī şeb-külāh

5 — Şol dürr ü pāki buldu Ḫayālī ki‿olubdürür
İki ḥabāb ḳudreti baḥrinde mihr-ü-māh

---

51 Ü A — F Ün Üv M C
52 Ü F Ün Üv A M C
53 Ü A — F Ün Üv M C
[1] gözü‿idi : göründü Ü
[4] şem ᶜüñ : nāruñ Ü
[5] ki‿olubdürür : ki oldürür Ü

54

1 — Mey ayağa binmiş gezer peymāneden peymāneye
Düşmüş lebüñ sevdāsına ḫumḫaneden ḫumḫāneye

2 — Mecnūn gibi oldum bugün ᶜaşḳ içre ṣāḥib-silsile
Zencīr-i ġam mīrāş imiş dīvāneden dīvāneye

3 — Nūr-u cemālinden eger ol şemᶜ bir pertev ṣala
Yüz şuᶜle-i āteş düşe pervāneden pervāneye

4 — Gāh erġanūn evtārına rühbānı eyler perde-sāz
Geh naᶜra-i yāhū ṣalar kāşāneden kāşāneye

5 — Pīr-i ḫarābātuñ sözü çıḳdı Ḫayālī gerçege
Vāᶜiẓ gibi ṣalmaz beni efsāneden efsāneye

55

1 — Gūşe-i faḳr dilā kişver-i Cemdür bilene
Tende dāġ-u-elifi ṭabl-u-ᶜalemdür bilene

2 — Her gedā oldu ġınā kişverinüñ sulṭānı
ᶜĀlemüñ varlıġı ḫayl-ü-ḥaşemdür bilene

3 — Nāle-i perr-i mekes nevbet-i şāhī mi degül
Begligin faḳr kilīminde ne ġamdur bilene

4 — Gülşenüñ ġoncası peykān-ı dem-ālūde imiş
Sūseni bu çemenüñ tīġ-i sitemdür bilene

5 — İltifātuña taḥammül ne belādur ey dil
Yārdan cevr-ü-cefā lûṭf-u- keremdür bilene

---

54 Ü F Ün Üv A M C
[1] ḫumḫāneden ḫumḫāneye: meyḫāneden meyḫāneye A
[2] ġam: ᶜaşḳ A
[3] bir pertev: pertevler Üv | şuᶜle-i: ḫırmen-i M
[4] rühbānı: rühbānlar Üv
[5] gerçege: gerçi kim Üv C | Vāᶜiẓ: Zāhid A
55 Ü F Ün A — Üv M C
[2] ġınā: fenā Ün

6 — Kerbelādan mı ḳalur küşteleri‿ile eşigüñ
Ol dem ey şūḫ-u cefā-pīşe bu demdür bilene

7 — Atmasun kimse Ḫayālī ḳuluña tīr-i cefā
Ol benüm Pādişehüm ṣayd-ı ḥaremdür bilene

56

1 — Ḳıldum sefer diyār-ı ġam-u-derd-ü- miḥnete
Başdum ḳadem bu deñlü elemle vilāyete

2 — Göz yaşı gibi bir nice dem acılıḳ çeküb
Geldüm hezār ḫūn-u ciger birle ṣūrete

3 — Müstaḥkem etdi ʿaşḳuñı her naʿli sīnemüñ
Ḳullāb oldu her biri gūyā maḥabbete

4 — Ter oldu gözlerüm göricek āb-ı ʿārıżuñ
Ġarḳ oldu ikisi bile deryā-yi raḥmete

5 — Tabʿ-ı Ḫayālī eyleyicek dürr-ü naẓm fāş
Ḍaldı ṣadefler ol ġam ile baḥr-i fikrete

57

1 — Derd-ü-ġamdur yedügüm niʿmet-i dünyā yerine
Ḫūn-u dil nūş ederin bāde-i ḥamrā yerine

2 — Reşk edüb yaşuma kūyuñda nigārā nice bir
Cūylar ṭaşlar ile dögüne deryā yerine

3 — Leẕẕet-i zaḫm-i muġaylān-ı ġamuñ ola ḥarām
Bilmez isem eşigüñ Kaʿbe-i ʿUlyā yerine

4 — Olımaz şāh-ı ḫarābāt gedā ṭutmazsa
Bir şınıḳ cāmını tāc-ı ser-i Dārā yerine

---

[6] Yalnız A nushasında
56 Ü A — F Ün Üv M C
[5] naẓın : naẓmı A
57 Ü F Ün Üv A M C
[1] Derd-ü- : Ḫān ı M

5 — Leylīye ḥüsn zekātını veren dilberler
Bağlamazlar beni Mecnūn gibi şeydā yerine

6 — Gördüler zāġ-ı raḳībe o hüma oldu şikār
Ehl-i diller dediler düşmedi ḥayfā yerine

7 — Ermesün menzil-i maḳṣūda Ḫayālī ey māh
Kebkebüñ naḳşını görmezse Süreyyā yerine

58

1 — Bilürün derdini ṣafā yerine
Çekerin cevrini velā yerine

2 — ʿĀşıḳ oldur ki sevdügi güzelüñ
Bile düşnāmını duʿā yerine

3 — Ḫāne i göñlüme ḫayāli girüb
Verdi ġam naḳdini kirā yerine

4 — ʿAşḳa ḳul ol ki şāhlar geçmez
Dōst kūyunda bir gedā yerine

5 — Acımazdı Ḫayālī öldüğüne
Lebüñi öpse ḳan-bahā yerine

59

1 — Çekdügüm yer yer elif bu cism-i pür-ḫūn üstüne
Tārlardur gūyīyā zeyn oldu ḳānūn üstüne

2 — Yazmadı naḳḳāş ben ṣūretde bir dīvāne naḳş
Gerçi ḳuşlar ḳondurur yazmaḳda Mecnūn üstüne

3 — Āferīniş yaşuma ġarḳ oldu ehl-i āsumān
Māh-ı nevden köprü bünyād etdi gerdūn üstüne

4 — Sīm gibi pūte-i tecrīd içinde ḫāliş ol
Titreme tīz-āb-veş bir iki altun üstüne

---

[7] görmezse : bilmezse A
58 Ü A — F Ün Üv M C
59 Ü Ün A — F Üv M C
[1] yer yer : her bir Ün | zeyn : resm A
[2] yazmadı : yazamaz Ün A

5 — Ey Ḫayālī gökdeki māh-ı şafaḳdan fāriġuz
ᶜAks-i rūy-u yār düşsün cām-ı gülgūn üstüne

60

1 — Görmedi ḫūn-u dilüm yār eşigi ṭaşında
Ne bilür derdümi Ferhād ḳaya başında

2 — Çatsa iki ḳaşını al olur ᶜārıż-ı yār
Ḳan ṭutar şu yüzünü māhīler uġraşında

3 — Dāne edindi ülī-ecniḥalar bezmümüzüñ
Her ḥabābın göricek sāġar-ı ᶜayyāşında

4 — Ḥaḳḳuñ āṣār-ı ᶜināyetleridür ey dervīş
Feyż kim ẓāhir olur Edhem-ü-Bekṭāşından

5 — Ger müyesser ola eşᶜār-ı Ḫayālī oḳumaḳ
Ḳılma taḳṣīr aña taḥsīn ile şāpāşında

61

1 — Dedüm dildāra bezm-i vuṣlata var ᶜahd ü-peymāna
Dedi kim kāse-i serden gerek ol bezme peymāne

2 — Göñül her derdüñe bir tāze dāġın āşikār eyler
Görür mü çoḳ kerīm-üş-şān olan bir nānı mihmāna

3 — Perīşān-ḫāṭır etme āfitāb ı ᶜālem-ārāyı
De el çeksün ᶜiẕāruñdan bu zülf-ü ᶜanber-efşāna

4 — Göñül vaṣfın işit benden ben ol nūr-u ḥaḳīrem kim
Süleymān bārigāhından ḫaber verdüm Süleymāna

5 — Ḫayālī rūḥ-u Saᶜdī yaraşurdı ᶜandelīb olsa
Diyār-ı Rūmda naẓmum gibi rengīn gülistāna

60 Ü F Ün Üv M C — A

[2] iki ; ḳara Ün C

[3] ülī-enciḥalar : ülī-l-ecniḥalar F

61 Ü A — F Ün Üv M C

62

1 — ᶜAceb mi verse serin çarḫ dūd-u āhumuza
Hilāl secde eder gūşe-i külāhumuza

2 — Hezār genc-i Ferīdūn-u- tāc-ı İskender
Gedāya bez̲l ederüz gelse şāh-rāhumuza

3 — Biz ol zemīn-i diyār-ı maḥabbetüz ki bizüm
Nemā veren gözümüz yaşıdur giyāhumuza

4 — Şu deñlü ḳaralanubdur oḳunmaya bir ḥarf
Naẓar ederse melek nāme-i siyāhumuza

5 — Biz ol yegāne-i dehr-ü- ferīd-i devrānuz
Ki lāyıḳ olmadı ḫōrşīd bir nigāhumuza

6 — Bülenddür bu ġazel çünkü naẓm-ı Pervīnden
Ḫayālī pāyesidür erse dest-i Şāhumuza

63

1 — Peykānuñ eyā ḳaşı kemānum dil içinde
Şan nāle-vü- efġāna zebāndur zil içinde

2 — ᶜĀşıḳları ḫaṭṭuñ gelicek sürme ḳapuñdan
ᶜAzl etme begüm bendeleri ḥāṣıl içinde

3 — Pervāne olub şemᶜ-i ruḫuñ can dolanurdu
Gördükde melek Ādemi āb-ü-gil içinde

4 — Deryā-yi maḥabbetde yürür māhī iken dil
Eşkāl daḫi ᶜunṣur idi sāḥil içinde

5 — Mihmān-ı zenaḫdānuñ idi cān-ı Ḫayālī
Hārūt ile çāhı yoġ iken Bābil içinde

---

62 Ü F Ün Üv A M C

[1] serin : yerin A

[5] bir nigāhumuza : bezmigāhumuza Üv Ün

63 Ü A — F Ün Üv M C

64

1 — Ġamze‿ile ḳaşuñ başlamadan tīr-ü-kemāna
Merdümler idi iki gözüm aña nişāne

2 — Mecnūn-u belā-dīdeyi görmek heves etseñ
Ey Leylī - ḫırāmum beni gör gitme yabana

3 — Ḫalüñ ġamı ḫūn-u dil ara dīdelerümde
Yāḳuta heves hindī gibi kim gele kāna

4 — Dil çihre-i zerdüm göreli nāleyi kesdi
Bir bülbüle beñzer ki ere faṣl-ı ḫazāna

5 — İdrāk edemez meydeki keyfiyyeti ṣōfī
Bīgāne ḳaçan maḥrem olur rāz-ı nihāna

6 — Cismin elif-ü-naᶜl ile zeyn etdi Ḫayālī
Rāġıb göreli dilberini tīr-ü-kemāna

65

1 — Leṭāfet bāġına serv ol giriftār-ı ḫazān olma
Girüb ḳanına ᶜuşşāḳuñ nihāl-i erġavān olma

2 — Ḥicābı refᶜ edüb canān ile ben cāna cān oldum
Yürü yanumda ey sāye baña bār-ı girān olma

3 — İki devlet müheyyā ḳılsalar şānuñ görüb ey dil
Gedā-yi kūy-u cānān ol şeh-i ᶜālī-mekān olma

4 — Vücūduñ üzre her perr-i mekes bir sāyebān olsun
Ḳanāᶜat mülküne şāh ol gedā-ṭabᶜ-ı cihān olma

5 — Yürü bir naḳş-ı bī-rengüñ temāşāsında ḥayrān ol
Ḫayālī ᶜāşıḳ-ı reng-i ruḫ-u her dilsitān olma

---

64 Ü A — F Ün Üv M C

[6] A nushasında son beyit öyledir ;
Açdı‿ise Ḫayālī dehenüñden suḫan öldür
Besdür anı öldürmege bir zerre bahāne

65 Ü F Ün Üv A C — M

[1] Leṭāfei : Saᵓādet A

66

1 — Aġyār naẓar edemez ol ince miyāna
Bīgāne ḳaçan maḥrem olur rāz-ı nihāna

2 — Kaᶜbe dil-i pāküñdür-ü- muḥrem aña tecrīd
Gel geç sefer-i bādiyeden gitme yabāna

3 — Seylāb-ı sirişk üstüne bir yar yıḳardı
Yār istese kühsārda Ferhād-ı yegāne

4 — Ol gülşen-i dehre yürü cūy eyle yaşuñ kim
Bir berg-i ḫazānı dege yüz genc-ü-ḫızāne

5 — Açdı‿ise Ḫayālī dehenüñden suḫan öldür
Besdür anı öldürmege bir ẕerre bahāne

67

1 — Sipihr reşk edeli ᶜayş-ı ber-devāmumuza
Ḥased gözü‿ile baḳar āfitāb cāmumuza

2 — Bir ulu ḳapudan etdük cıhānı hīçe ḳabūl
ᶜAceb muḥāsebeler verdük iltizāmumuza

3 — Şikār-bāz-ı cihānuz ki yoḳ ḫalāṣa mecāl
Düşerse Baḥr-i Muḥīṭüñ nehengi dāmumuza

4 — Ol āfitāb-ı sipihr-i saᶜādetüz ki bizüm
Gelür her ay hilāl-i felek selāmumuza

5 — Yıḳar yaḳar iki dünyāyi bir sipāhuz biz
Ḫayālī ḳaṣd edemez kimse inhizāmumuza

---

66 Ü — F Ün Üv A M C
67 Ü F Ün Üv A M C
[2] ḳapudan : ḳapuda C
[5] inhizāmumuza ; inhidāmumuza A

68

1 — Eyleme cān verdügüm ʿayb ol büt-ü ṭannāzuma
Baḳmaduñsa ey refīḳ alnumda olan yazuma

2 — Derd-i yārı ṣaḳla ey dil şöyle kim cān bilmesün
Tā ki rāzum açmaya naẓmum gib ġammāzuma

3 — Bāde-i ʿaşḳı içüb derd ile ah etmekdeyem
Bezm-i ġamda zāhidā ṭaʿn etme sūz-u-sāzuma

4 — Bir ḫadeng-i cān ile iki cihānı ḳıldı ṣayd
Āferīnler bāzu-yu şūḫ-u şikār-endāzuma

5 — Ben Ḫayālī āşiyān-ı tende bir şehbāz iken
Ermedi ervāḥ-ı ḳudsīler benüm pervāzuma

69

1 — ʿĀrıżuñ vaṣf eyler iken gülşen içre gül güle
Şöyle keṡret oldu kim söylerdi bülbül bülbüle

2 — Kākülüñden bāġda bilmen ne rāz açdı ṣabā
Yaşlanub ḳaldı ḳırılmış gibi sünbül sünbüle

3 — Ṣanuram genc üzre dolaşmış yaturlar mārlar
Gerdeninde her ḳaçan ṣarmaṣsa kākül kāküle

4 — Bezm-i mey bir gülisitāndur anda sāḳī bāġ-bān
Cām-ı mey güldür ṣurāḥī serv bülbül bülbüle

5 — Şöyle naẓm etdi Ḫayālī vaṣf-ı rūy-u yārı kim
Diñlese anı feġānlar ede bülbül gül güle

---

68 Ü A — F Ün Üv M C
[2] naẓmuma : nabżuma A
[4] cān : nāz A
69 Ü Ün M — F Üv A C

70

1 — Ġonca aġzına düşer mi jāleyi dendān ede
Her seḥer gülzārda ḳaṣd-ı leb-i cānān ede

2 — Serve yol mudur alub murġ āşiyānın başına
Kendüyi rāh-ı vefāda Ḳays ile aḳrān ede

3 — Uñmasun gül bitmesün bülbül eger ey lāle-ruḫ
ᶜĀrıż-ü-zülfüñ ḳatında daᶜvī-i rüchān ede

4 — Lāle lāyıḳ mı alub sevdā-yi ḫālüñ başına
Tīġ-i miḥnetle tenün hem çāk ede hem ḳan ede

5 — Öygenürse nāleme bülbül Ḫayālī göreyin
Bāġ-bān anı ḳafes küncünde der-zındān ede

71

1 — Her ḫamīde-ḳāmetüñ derdini söyler gūşuna
Āferīn serḥalḳa-i ᶜuşşāḳda mengūşuna

2 — Ḳanum iç dersem nigāruñ ġamze-i ḫūn-rīzine
Nergis-i bīmārınuñ ḥayfā ki girmez gūşuna

3 — Yüz niyāzın ᶜāşıḳuñ bir nāza eylerdüm ḳabūl
Seng-dillik ögreten ḍeyrüñ büt-i ḫāmūşuna

4 — Yaḳasın çāk etdi Kaᶜbe oldu her ḳandīli dāġ
Baḳdı bu vādīde ḳaldı sünbül-ü gül-pūşuna

5 — Sīne meydānın serāser dāġdan gūy eyledüm
Ey Ḫayālī alalı çevgān-ı zülfün dūşuna

---

70 Ü F Ün Üv A M C
[1] jāleyi : jāleden Üv C
[2] ile : ilen M
[4] tenin : tenüm Ü Ün beni M | çāk ede : çāk edüb Üv
71 Ü A-F Ün Üv M C
[2] ḫūn- rīzine : pür-ḫūnuna Ü | girmez : gelmez A
[4] ḳandīli : ḳandīl Ü
[5] gūy : germ Ü

72

1 — Da^{c}vī-i iḥyā eder lā^{c}l-i lebüñ ^{c}Īsā ile
Cünd-ü Fir^{c}avn oldu ḫaṭṭuñ ceng eder Mūsā ile

2 — Baḥr-i Ḳulzüm yaşuma kendüyi nisbet etmesün
Ḳaṭre-i bārān ne mümkin dem ura deryā ile

3 — Bir naẓar Ḳāf-ı belā-yi ^{c}aşḳuñı seyr etmege
Hem-cenāḥ olub bugün uçduḳ biraz ^{c}anḳā ile

4 — Zülf-ü ^{c}anber-bāruña beñzetdi deryā kendüyi
Anı bildüm başa çıḳmaz bu ḳuru sevdā ile

5 — Kevkeb-i eşküm gibi düşdü Ḫayālī yerlere
Da^{c}vī-i ḥüsn eyledi mihr-i felek ol ay ile

73

1 — Acıdıcaḳ yaşum ol gül-çihre
Māhīler ḫançer üşürdü baḥre

2 — Ruḫuñ üstündeki bir ḫāl-i siyāh
Fitne ṣalmaġa yeter yüz şehre

3 — İrgüren silsilesin Mecnūna
Ṣaldı zencīri ṣadāsın dehre

4 — Bunu der ḥāl dili‿ile deryā
Derd ile nāle eden her nehre

5 — Lāyıḳ olmazdı Ḫayālī lûṭfa
Ṣabr ḳılmasa hezārān ḳahra

---

72 Ü — F Üñ Üv A M C
73 Ü F Ün Üv A C — M
[2] ḫāl-i siyāh : noḳṭa-i ḫāl A
[4] eden : edüb C eder Ü A

74

1 — Yüzüme bir ḳadem başmaz benüm ol serv-i āzāde
Yolunda ḫāk olursam sāye-veş yüz yıl ben üftāde

2 — Unutduñ āşināyi baḥr-ı ġamda eylemezsin yād
Hemīşe meylüñ ey şūḫ-u cefā-pīşe senüñ yada

3 — Temāşā etmege mir'āt-ı ḥüsn-ü ʿālem-efrūzuñ
Ḥabābı çeşm edinmiş sāḳīyā gör sāġar-ı bāde

4 — Girüb ḳoltuġuna māten, ṭutar ben ḫasteye cānā
Gelüb ġam ḫāṭırum ṣorduḳca künc-ü miḥnet-ābāda

5 — Ḳaralar geydügi budur serāser seng-i ḫārānuñ
Ḫayālī saḫt olub mātem ṭutarlar ḥāl-i Ferhāda

75

1 — Gül saña ḳanda beñzer ey mihr-ü-māh-zāde
Sen nūr-u pāksin ol ḫāk i siyāh-zāde

2 — Sen ol nigārsın kim ḳor dergehüñde ʿārıż
Biñ mīr-i kişver ārā yüz şāh-ü-şāh-zāde

3 — Bu ḳaṭre ḳaṭre eşküm her gün yoluñda ġalṭān
Ḳapuñda dirlik ister gūyā sipāh-zāde

4 — Olsa nola şirārum ḫayl-ı nücūma sulṭān
Kimden doġubdur anlar bu dūd-u āh-zāde

5 — Çün kim Ḫayālī ev meh derdüñle hem-seferdür
Hīç iḥtiyāc çekmez ol merd-i rāhzāda

---

74 Ü Ün — F Üv **A** M C
75 Ü F Ün Üv A C — M
[4] bu dūd-u āh-zāde ; bu ise āh-zāde Ü F Ün Üv A M dūd-u siyāh-zāde C
(Hiç bir yerde metinde yazdığımız şekle teşadüf etmedik ise de doğrusunun o olduğuna kani'iz)

76

1 — Çarḫ abdāluñdur ey meh tende dāġ-efrūḫte
Mihr bir pür-şevḳ bendeñdür çerāġ-efrūḫte

2 — Nev-ᶜarūs olduğunu gūş etdi Mecnūn ḳıldı ah
ᶜĀrıżında oldu Leylīnüñ duvaġ efrūḫte

3 — Ṣanma rengīn lāleler ṣaḥrāyi gül-gūn eyledi
Āh-ı pür sūzumdan oldu bāġ-u-rāġ efrūḫte

4 — Faḳr kūyu ṭoprağın zer-kār ḳaṣra vermedi
Ḫānümānın eyleyüb ehl-i ferāġ efrūḫte

5 — Nār-ı ᶜaşḳa yanmağa cānā Ḫayālī cān atar
Defᶜine sūzuñ varur gerçi ki dāġ efrūḫte

77

1 — Sūzen ile dökeler sāḥile deryā tükene
Senden ey dīde ciger ḳanını umma tükene

2 — Sensin ol ḳıble-i maḳṣūd bulurlarsa seni
Ḳavm-ı Ḥacdan ṭaleb-i Kaᶜbe-i ᶜUlyā tükene

3 — Dil niyāz içre lebüñ añmasa beñzer aña kim
Bezme ḥālet gelicek bāde-i ḥamrā tükene

4 — Himmetüm bāzı ile hīç ola mı hem-pervāz
Ey hümā sāye meger dāne-i ᶜanḳā tükene

5 — Ger Ḫayālī yoġ ise var hezār āh-keşüñ
Bu çemende ola mı bülbül-ü gūyā tükene

---

76 Ü F Ün A — Üv M C
77 Ü F Ün Üv A C — M
[2] ol : ey F

78

1 — Sen şehüñ gerd-i rehin māh alub ayesine
Çarḫ eder gökde melā'ik yüzü pīrāyesine

2 — ʿAşḳ dīvānesiyem farḳdaki perlerümüñ
Nice Mecnūn gibi şehbāz gelür sāyesine

3 — Dem olur kūy-u ḫarābātda bir dürd-keşüñ
Çarḫ-ı çārümde Mesīḥā eremez pāyesine

4 — Yaşumuñ cūyu ḫamūş oldu görüb deryāyi
Terk eder ṭıfl feġānı varıcaḳ dayesine

5 — Ṣabra bī-ṭākat olub ḳıydı Ḫayālī cāna
Döndü şol Ḫāceye kim el ura sermāyesine

79

1 — Dögünüb ṭaş ile Leylā demedi dayesine
Mātem-i Ḳaysda beñzetdi tenin sāyesine

2 — Şol göñül kim göricek zülfünü cān etdi fedā
Ermedi dārda Manṣūr anuñ pāyesine

3 — Naḳd-i cān ile ṣabādan ayaġuñ ṭopraġını
Almaġa ister idüm vermedi sermāyesine

4 — ʿAndelībüñ nice bir ḳanını gül şāhidinüñ
Dehr gülgūne ede ʿārıżı pīrāyesine

5 — Ey Ḫayālī ola mı şaʾşaʿa engüştümisāl
Tutalum beñzedi ḫorşīd eli ayesine

---

78 Ü F Ün Üv A C — M
[1] yüzü : ruḫu Üv
[4] feġānı : feġānın Ün
[5] ḳıydı : erdi Ü F Üv A C
79 Ü F Ün Üv A C — M
[5] engüştü : engüşt M C

80

1 — Gördüler ḫad yoḳ ḫadeng-i ġmzeñüñ peykānına
Sīnemi beñzetdiler ᶜuşşāk Ok Meydānına

2 — Derdüñi sīnemde cānumdan ᶜazīz ister göñül
İḥtirām etmek mürüvvetdür kişi mihmānına

3 — ᶜĀrıżuñ gösterme lûṭf et mihr ü-meh dedükleri
Āsumān iḳlīminüñ bir iki ser-gerdānına

4 — ᶜĀrıż-ı dil-dārdan sen reng ugurladuñ deyu
Jāleler ṣarıldı gülşende gülüñ dāmānına

5 — Ey ġazel bildür Ḫayālī naẓm içinde ne‿idügin
Varduġuñda ol saᶜādet taḫtınuñ Sulṭānına

81

1 — Ṣōfī ister sāġarı meclisde her ān öpmege
Vermez ol bīçāreye ḥayfā ki yārān öpmege

2 — Daᶜvī-i ḥüsn etdügi‿çün şemᶜüñ alub başını
Kūy-u dilberde ṣabā ögretdi meydān öpmege

3 — Ḫāller görsem yüzünde ṣanuram pervāneler
Yandılar çün geldiler şemᶜ-i şebistān öpmege

4 — Lâᶜlüñ üzre ḫaṭṭ-ı miskīnüñ midür dedüm dedi
Mūrlardur geldiler Möhr-ü Süleymān öpmege

5 — Ey Ḫayālī çekdügüm her naᶜli ḳaşı yādına
İki ḳat oldu hilāl-i çarḫ-ı gerdān öpmege

---

80 Ü F Ün Üv A C — M

[4] ṣarıldı : yapışdı A

81 Ü F Ün Üv A C — M

[2] alub : aldı Üv

[4] üzre ḫaṭṭ-ī miskīnüñ midür: üstünde ḫaṭ-ı miskīn midür Üv C

82

1 — Hengām-ı seḥerde açıluh bāġa benefşe
Eṭfāl i çemenle girişür lāġa benefşe

2 — Dāġ-ı siyehüm gördü melāmet ocaġıdur
Baş egdi mürīd oldu bu ocaġa benefşe

3 — Şerm etmese ḫaṭṭuñdan edüb aşaġa başın
Olmazdı berāber ḳara ṭopraġa benefşe

4 — Yād etme benümle bile yārı deyu durmuş
Ferhād gibi tīşe çeker daġa benefşe

5 — Şol ḳan olacaġuñ dirisidür bu Ḫayālī
Ṭutmazdı eli girmese ayaġa benefşe

83

1 — Elinde ahumuñ oldu bu çarḫ-ı dūn kāse
Nitekim eyleye hengāmede oyun kāse

2 — Viṣāli ḫānına Şīrīnüñ oldu ġam yemesün
Demi‿ile dīde-i Ferhād lāle-gūn kāse

3 — Benüm s̱elās̱e-i ġassāleden ġamum yunmaz
Seḥerden eylemesem nūş-u cān beş on kāse

4 — Bugün yaşumda ḫayāl i leb-i nigār gibi
Dolu‿idi pīr-i ḫarābāt elinde dün kāse

5 — Ḫayālī devlet-i sermed serümde yer ede mi
Durur mu hiç ṭaʿām ile ser-nigūn kāse

---

82 Ü A — F Ün Üv M C
83 Ü F Ün Üv A M C
[1] nitekim : niteki M
[2] ḫānına : ḳūtuna C
[3] eylemesem : eylemişem F Ün Üv C
[4] Dolu‿idi : pür idi M
[5] serümde : başumda Ün Üv durur mu : dura mı C

84

1 — Būm ᶜcār eyler iken ḳonmaġa vīrānemüze
Ol hümā hīç ola mı sāye ṣala ḫānemüze

2 — Mest olub būy-u meyinden ura dīvārına baş
Zāhid uġrarsa bizüm kūçe-i meyḫānemüze

3 — Yüz ṣafā kesb ede şol jāle düşən lāle gibi
Nāsdan yaġsa melāmet ṭaşı dīvānemüze

4 — Bizüz ol ḫırmen-i tevḥīd ḳıdem bāġından
Ḳondu murġān-ı üli-l'-ecniḥalar dānemüze

5 — İtleri‿ile o mehüñ dem sürerüz kūyunda
Ey Ḫayālī eregör meclis-i şāhānemüze

85

1 — İçmezem mey deyu ey ṣōfī yeter lāf eyle
Iḫtiyār elde midür sen de gel inṣāf eyle

2 — Göster ey pīr-i muġān naḳş-ı ruḫ-u yārı baña
Çeşmüme her ḳadeḥi āyīne-i ṣāf eyle

3 — Seyr ḳıl ḳabrümi ᶜuşşāḳuñ ile ben ölicek
Dōstum ḫākümi ser-menzil-i eşrāf eyle

4 — Kīse-i tende senüñçün götürür cān naḳdin
ᶜAşḳ ser-geştelerin ḫarca sür isrāf eyle

5 — Ey felek naḳş-ı ruḫ-u yārı Ḫayālī oḳusa
Zöhreyi māh ile ol meclise deffāf eyle

---

84 Ü F Ün Üv A C — M
[4] bāġından : bāġında C | ḳondu : geldi A
[5] sürerüz : sürevüz F C geçerüz Ün süregör Üv
85 Ü Ün A — F Üv M C
[4] tende : serle Ün | cān naḳdin : cānı beden Ün

86

1 — Āyīne ḥüsnüñe ḳul olsun ṣafāsı var ise
Şāne çeksün zülfüñüñ her ne cefāsı var ise

2 — ʿĀşıḳa olsun iki dünyā temennāsı ḥarām
Nice ʿālemler deger bir Muṣṭafāsı var ise

3 — Āsitīn-efşān semāʿ etmek ne ḫōşdur ʿāşıḳa
Gerdeninde Ḥaḳ rıżāsından ridāsı var ise

4 — Öygenür şekker lebüñe āyīne ruḫsāruña
Bī-edebdür ḳanda kim bir aṣılası var ise

5 — Ey Ḫayālī bir uñulmaz derd bī-derd olmadur
Çāre yoḳ bu derde her derdüñ devāsı var ise

87

1 — Dem mi var ḳanlu yaşum çihreme yol eylemeye
Gün mü var leşker-i ġam cāna nüzūl eylemeye

2 — Yoḳ yerüm kūy-u münācātda ḫavfum bu beni
Bu melāmetle ḫarābāt ḳabūl eylemeye

3 — Var mı bir ḳāleb-i maḥbūb-u melek-sīmā kim
Pertev-i ḥüsn-ü ezel aña ḥulūl eylemeye

4 — Āferīnler ola şol ʿāşıḳ-ı miḥnet-keşe kim
Başına üşe ġam-ı dehr melūl eylemeye

5 — Yārdan ḳaṭʿ-ı recā etme Ḫayālī zinhār
Saña bir cevr-ü-cefā var mı ki ol eylemeye

---

[1] her ne : biñ biñ A

[2] temennāsı : temāşāsı C

87 Ö Ün A — F Üv M C

88

1 — Mest i ᶜaşḳ olanlara ᶜarż eyleme peymāneyi
Baḥr içinde murġ-u ābīler ne bilsün dāneyi

2 — Ḫūn-u dil nūş etseñüz ᶜaḳl ile olmañ āşinā
Meclis-i meyden sürüñ vaḥşet veren bīgāneyi

3 — Kākül-ü şemᶜüñ yapışdi bī-rıżā bir tārına
Āteş-i ġayret yaḳub maḥv eyledi pervāneyi

4 — Refᶜ ḳılmış kendü üstünden ḥicāb-ı ẓulmetin
Mehbeṭ-i envārdur seyr eyle her vīrāneyi

5 — Dedüm uṣlansun Ḫayālī çek ṣaçuñ zencīrine
Dedi bu zencīre lāyıḳ görme her dīvāneyi

89

1 — Elüñden görmedük hiç bir belā mı ḳaldı ᶜālemde
Ġamuñdan çekmedügüm bir cefā mı ḳaldı ᶜālemde

2 — Belā bezminde ġam cāmın içüb mest-i ḫarāb olmak
Benüm ḳan olası göñlüm saña mı ḳaldı ᶜālemde

3 — Dem olmaz kim vefāsuzlar cefāsın çekmezem yā Rabb
Vefāsuz dil-rübā sevmek baña mı ḳaldı ᶜālemde

4 — Muḳallid oldu hep ᶜālem cihān birbirine düşdü
Olur olamaz ṣafāsuzda ṣafā mı ḳaldı ᶜālemde

5 — Ḫayālī ṭavḳ-ı zülfüñden perişān-ḥāl olub her dem
Başumdan geçmedük hiç bir belā mı ḳaldı ᶜālemde

---

88 Ü F Ün Üv A C — M
[2] bigāneyi : sekrāneyi C
[4] ẓulmetin : ẓulmeti A
[5] uşlansun : aşılsun Üv C
89 Ün — Ü F Üv A M C

90

1 — Bir muġ-beçeyi gördüm dilberligi çağında
Tāc-ı zeri başında ḫalḫāli ayağında

2 — İnsān-ü-perī gelmiş fermānına ḳul olmuş
Gūyā ki Süleymāndur ḥükmünde yasağında

3 — Görüb beni bezminde ṣundu dolu bir cāmı
İçdüm dolusun öpdüm ağzında dudağında

4 — Ol cām-ı ṣafā-baḫşı çün şevḳ ile nūş etdüm
Yatdum nice gün sarḫōş meyḫāne bucağında

5 — Ol muġ-beçenüñ mihri göñlünde Ḫayālīnüñ
Gūyā şeh-i encümdür eflāküñ otağında

91

1 — Varsa gözüm yaşı nola cānān ayağına
Şu vara geldi serv-i ḫırāmān ayağına

2 — Elden varub birisi de ayağa binmedi
Ṣāfī ʿaceb ne ḳatdı ki yārān ayağına

3 — Bōstān-ı cāna gelmeyeli ḫaylı demdürür
Şu dökmelüdür ol gül-ü ḫandān ayağına

4 — Ḫaṭṭuñ gele görem deyü durdu şu deñlü kim
Ḳara ṣu indi ḫāmemüñ ey cān ayağına

5 — Ġamzeñ ḫayāli vardı dile şöyle ḫōş geçer
Ki ölür ise vermeye dermān ayağına

---

90 Ün — Ü F Üv A M C
91 Ün A — Ü F Üv M C
[2] Yalnız A nushasında.
[5] Yalnız A nushasında.

92

1 — Ey vilāyet kişverine şah olan sulṭān Dede
Ġuṣṣa-i dehri ferāmūş eyleyen ḫandān Dede

2 — Gülşen-i dehrüñ iki yaprağın edüb iḫtiyār
Bu gülistānda fenā būyun alan reyḥān Dede

3 — Ḫāk-i rāhı mefreş-ü-ḫārāyi bālīn eyleyen
Aṭlas-ı gerdūne başın egmeyen ᶜuryān Dede

4 — Nice biñ kez ana ḳarnından görünc olub doğan
Ẓāhir ehlinüñ uçurmasın bilen balban Dede

5 — Vāḳif-ı esrār-ı ḥikmetsin erenler cānı‿içün
Ey ġubārı çeşm-i cāna kuḥl olan ḥayrān Dede

93

1 — Ḥayret alur ᶜaḳlumı baḳsam gözüne ḳaşına
Ṣad-hezārān āferīn ol ṣūretüñ naḳḳāşına

2 — Meşhedi ṭaşını Mecnūnuñ... [*] ṣanmāñuz
Seng-i miḥnetdür ki yağdurdı zemāne başına

3 — Başumuñ üstünde şerḥ eyler zebān-ı ḥāl ile
Cevr ile cān verdügüm baḳsañ mezārum ṭaşına

4 — İşidüb benden rümūz-u ᶜaşḳı Ferhād etdi fāş
Sırrını olmaz imiş açmaḳ kişi yoldaşına

5 — Varını etdi Ḫayālī yār ayağına nişār
Āferīn ṣad āferīn ol ṭabᶜ-ı gevher-pāşına

---

92 Ün — Ü F Üv A M C
93 M — Ü F Ün Üv A C
[*] okunmuyor

94

1 — Her kim ererse zülf ile bu serv-i ḳāmete
ᶜÖmr-ü dırāz ile irişür ol ḳıyāmete

2 — Şerḥ ede dāġ-ı sīnemi sūsen zebān olub
Ol lāle-ḫad gelürse mezārum ziyārete

3 — Uc elinüñ dil āveridür cānuñ-u serüñ
Geldi dil almaya ṣanasın bu vilāyete

4 — Dil-ḫastedür ġamuñla senüñ ey ḳaşı kemān
Peykānuñ aña gönder e lûṭf et ᶜiyādete

5 — Çıḳsa Ḫayālī yeridür ahum feleklere
Bir gün muḳārin olmadum ol māh-ṭalᶜate

---

94 M — Ü F Ün Üv A C

Ḥarf-ül-yā'

1

1 — ʿAşḳ odu sīneme uralı derd dāğını
Yaḳdum zemānede yine Mecnūn çerāğını

2 — Ol şemʿ-i ḥüsne sūz-u dilüm rūşen olmadı
Ǧamdan eritdi yüregümüñ gerçi yağını

3 — Ben ʿandelībini eli üstünde ṭutmadı
Gör nice bī vefā olur ol gül budağını

4 — Her cānibinde gördü ki başlu pıñarı var
Göñlümde ḳurdu şāh-ı maḥabbet otağını

5 — Başı ayağı oldu belürsüz Ḫayālīnüñ
Nūş edeli şarāb-ı maḥabbet ayağını

2

1 — Kim ki görmek istese güllerle cennet bāğını
ʿĀşıḳuñ gögsünde görsün tāze tāze dāğını

2 — Mürşid-i rāh-ı fenāya olımaz rūşen delīl
Şemʿ gibi kim eritmezse yüregi yağını

3 — Tāze tāze dağ ile zeyn etdi sīnem şāh-ı ʿaşḳ
Al otağı ile ordu etdi ġam yaylağını

4 — Berḳ-ı āhum āsumāna şöyle ḥayret verdi kim
Dişledi dendān-ı pervīn māh-ı nev barmağını

5 — Bāde-i ḳattāldür yārān Ḫayālī şaḳınuñ
Devr içinde çekmesün kimse anuñ ayağını

---

1 Ü F Ün Üv M C — A
3 Ü F Ün Üv A M C
[3] Al otağı ile ordu etdi ġam: Ordu etdi al otağı ile ġamuñ Üv
[4] Berḳ-i āhum āsumāna şöyle ḥayret verdi kim : Berḳ-i āhumdan sipihre şöyle ḥayret geldi kim A
[5] çekmesün : çekmedi A

3

1 — Bendeñ ebed ḳuluñam ezel bilürem seni
İnkārı ḳo efendi güzel bilürem seni

2 — Ey ʿaşḳ-ı dōst cān-ü-göñül sensüz olmasun
Ey derd-i yār cāna bedel bilürem seni

3 — Başmaḳ ṭarīḳ-i ʿaşḳa ḳadem eksügüñ degül
Ṣōfī bu yolda ḳatı kehel bilürem seni

4 — Vīrāne-i vücūduma ey genc-i ʿaşḳ-ı dōst
Gel gel ki bu mekāna maḥal bilürem seni

5 — Ben ey Ḫayālī çarḫ-ı felek pençesin burar
Bāzū-yu kā'inātda el bilürem seni

4

1 — Şeb-i hecrüñde yitürsem eger ey māh yolu
Şuʿle-i āteş-i sīnemle bulur ah yolu

2 — Bir siyeh dāġ gerek sīnede her bir elife
Bī-ʿalāmet ne revādur ki ola şāh yolu

3 — Ḫānikāha reh-i zerḳ ile ḳo gitsün ṣōfī
Kūçe-i mey-kededür ʿārif-i āgāh yolu

4 — ʿAşḳ vādīlerinüñ ḫūn-u cigerdür ābı
Zād-ı ġamla alınur bu yuca dergāh yolu

5 — Ḫāk-i meydān-ı vefā etdi Ḫayālī tenini
Bir ḳadem baş yüzüne yañıla geh gāh yolu

---

3 Ü F Ün Üv A M C
[1] ḳuluñam : ḳulam ki A | bilürem : bilürin A
4 Ü F Ün Üv A M C
[1] eger : nola M | māh : şāh A | sīnemle : āhumla A
[3] reh-i zerḳ ile : ruḫ-u zerd ile F C | Kūçe-i : Gerçi ki C
[4] ʿAşḳ vādīlerinüñ : Gam beyābānlarınuñ A
[5] vefā : fenā Ün | yüzüne : yüzüme C

5

1 — Yār olaldan raḫş ı ḥüsn ile cihānuñ yügrügü
Eşk-ü- āhumdur zemīn-ü- āsumānuñ yügrügü

2 — Dil ṭaşur dil-dār kūyundan cefā nāveklerin
Oḳ götürmek ʿādetidür peyk olanuñ yügrügü

3 — Pertev-i ḫōrşīdi geçdüm ṭabʿ-ı pür-envār ile
Lā-cerem bir şaḫṣ olūr her bir zemānuñ yügrügü

4 — Lā-mekān seyrinde ʿanḳā ile olur hem-cenāḥ
Bāl-i himmetle şol anadan doğanuñ yügrügü

5 — Şāhbāzuñdur Ḫayālīnüñ ele al göñlünü
Beñzemez aña hezārān āşiyānuñ yügrügü

6

1 — Gelse söz meydānına cānā cihānuñ yügrügü
Olmaya ṭabʿum semendi gibi anuñ yügrügü

2 — Gördü Sīmurğu şikār etdüm dedi Rūḥ-ül-Emīn
Āferīn ey şāhbāz-ı lā-mekānuñ yügrügü

3 — Ṣaḳla derd içre dili murğ-u ser-i Mecnūn gibi
Başlar üzre yer ider ol āşiyānuñ yügrügü

4 — Ḳatı göñlüñden senüñ derdin döküb deryālara
Nāle-vü- feryād eder āb-ı revānuñ yügrügü

5 — Çeşmi üstünde Ḫayālī gördüm ebrūsun dedüm
Tel götürür ucda her bir pehlevānuñ yügrügü

---

5 Ü F Ün Üv A M C
[2] Dil ṭaşur dildār kūyundan | Ergürür dil kūy-u dilberden A ; kūyundan : kūyunda F
[3] şaḫṣ olur : şaḫṣdur Ün
[4] şol anadan ; doğr imiş Üv
6 Ü F Ün Üv A M C
[2] Sīmurğu ; Sīmurğ F M
[5] Çeşmi üstünde Ḫayālī gördüm ebrūsun dedüm - Tel götürür ucda her bir pehlevānuñ yügrügü ; Çeşmi üzre görsem ebrūsun Ḫayālī ṣanuram - Tel ṣoḳunmuş başına bir pehlevānuñ yügrügü A

7

1 — Ǵamuñla ayaǵa düşdüm şarāb-ı nāb gibi
ᶜAceb mi ger çıḳa baǵrumda baş ḥabāb gibi

2 — ᶜİnān-ı ᶜaḳluñı verme bu nefs-i dūn eline
Ayaǵın alma ṣaḳın kimsenüñ rikāb gibi

3 — Dilerseñ olmaǵa şehbāz-ı ᶜālem-i Melekūt
Uçurma ḳara ḫaber seyr edüb ǵurāb gibi

4 — Yüzüñ ṣuyunu felek yere dökmesün ḥaẕer et
Bu şīşelerde anı ḳıl nihān gülāb gibi

5 — Ḫayālī başladı rengīn fesāne söylemege
Cihān aña görünelden ḫayāl-i ḫāb gibi

8

1 — Eylemiş ḫaṭṭ lâᶜl-i cānānı
Ehl-i şevḳa şarāb-ı reyḥānī

2 — Yüzü mir'ātına baḳan gördü
Cism içinde ṣūret-i cānı

3 — Seyr edicek ᶜiẕār-ı yārı felek
Yerlere çaldı mihr-i raḫşānı

4 — Boynu baǵlu esīr olub geldi
Lebi devrinde lâᶜl-i rümmānī

5 — Ruḫ-u-zülfü Ḫayālīnüñ oldu
Biri dīni birisi īmānı

---

7 Ü F Ün Üv M C — A
[1] ger : ki M | çıḳa : çıḳa bu Üv
[3] ḫaber seyr edüb : ḫaberler ṣaḳın Üv
8 Ü F Ün A M C — Üv
[1] şevḳa : ᶜaşḳa M
[5] Ruḫ-u-zülfü : Ruḫ-u-zülfüñ A

9

1 — Ḳıldı mātem-zede ḫaṭṭ-ı ruḫ-u gül-fām beni
Öldürür ḳara ḫaberlerle bu peyġām beni

2 — ᶜAşḳ şehbāzını ṣayd etmez idi dest-i ḳażā
Ten-i pür-dāġum ile eylemese dām beni

3 — Revnaḳ-ı kūy-u ḫarābāt benem ben ölicek
Ḳan yudub acıyub aġlarsa nola cām beni

4 — Āteş-i ᶜaşḳ ile ḫākister olubdur ten-i zār
Geçirür ince elekden daḫi her ḫām beni

5 — Ey Ḫayālī ger edem cānı fedā ol ḫāle
Tācına noḳṭa eder Mürşid-i Bisṭām beni

10

1 — Ol meh bizümle eylemedi āşinālıġı
Dikdi feleklere ᶜalem-i bī-vefālıġı

2 — Cismüm yudur şarāb ile ölsem ḫumār iken
Ey pīr-i mey-kede yerine ḳo atalıġı

3 — ᶜUryān fenā yolun varan ṣōfī uymadı
Belli‿ide tāc-ü-ḫırḳadan anuñ ḳabalıġı

4 — Sulṭān odur ki vermedi Dārā sarāyına
Dilber maḫallesinde bir ednā gedālıġı

5 — Şāhum Ḫayālī mālik-i mülk-ü kelām iken
Çoḳ mudur aña Rūm elinüñ Ketḫudālıġı

---

9 Ü F Ün A C — Üv M
[2] Yudur şarāb : Yudurt ḫamr Üv
[3] Belli‿idi : Bilindi A C | anuñ : olan Üv
[4] Dārā : dünyā Üv

11

1 — Ḫırḳa netsün ṣōfīye pür kine olsa sīnesi
Kimseyi dervīş ḳılmaz cāme-i peşmīnesi

2 — Dāğlarla dāne dāne yaşum etdi ᶜaşḳı ṣayd
Dāma ḳonmaz murġ içinde olmayınca çīnesi

3 — Ḫalvet-i dilde bize cemᶜiyyet-i ḫāṭır yeter
Ḫalḳ ile şehrüñ pür olsun mescid-i āẕīnesi

4 — Naᶜlçeñ naḳşı degüldür ḳıldı ebrūsun girih
Yoluña ḫāk olanuñ aġyāra gitmez kīnesi

5 — Meh ruḫ-u dildāra reşk etse Ḫayālī ġam degül
Çün küdūretden daḫi ṣāf olmadı āyīnesi

12

1 — Ey felek ya hem-nişīn-i bezm-i cānān et beni
Cūy gibi ya ḳara ṭopraġa yeksān et beni

2 — Sāye-i dīvār-ı ḫırmānem esīr-i intiẓār
Ol güneş ruḫsārı peydā eyle pinhān et beni

3 — Uñmaduḳ başum sifāl olsun kilāb-ı kūyuña
Bu saᶜādetle der-i dilberde mihmān et beni

4 — Kim gelürse kūy-u dilberden öpem dāmānını
Ḫākden ḳaldur ġubār-ı rāh-ı cānān et beni

5 — Dedi her beytüm Ḫayālī düşmanuñ reşkin görüb
Gerdenine kāfirüñ bir tīġ-i bürrān et beni

---

11 Ü F Ün A C — Üv M
[2] yaşum : eşküm Ün C
[5] Çün : Kim F Ün C
12 Ü F Ün Üv A C — M
[4] dilberden : cānāndan Üv | kūy-u dilberden : vār kūyundan A

13

ez eş^{c}ār-ı Gül-ü-Şad Berg

1 — Hey ne müşkil kār imiş ^{c}ālemde yār eksükligi
Cānuma kār eyledi bī-iḫtiyār eksükligü

2 — Rāh-ı ġamda ben ġubārı ḫākden ḳaldurmayan
Rūzigār eksükligidür rūzigār eksükligi

3 — Sīne-i pür-dāġ ile ^{c}āşiḳ fenādan aldı ẕevḳ
Şām-ı ġamda şem^{c}ler yaḳub arar eksükligi

4 — Kūy u dilberden ne ġam dūr etseñ ey devrān beni
Çoḳ mudur gülzār-ı dehre bir hezār eksükligi

5 — İncinür pür görmese cānum Ḫayālī pīr-i deyr
Gösterür dervīş olana iḫtiyār eksükligi

14

1 — Teşneyem ḳandur beni āb-ı zülālüñ ṣadġası
Aġlaram güldür meded ġanc-ü-delālüñ ṣadġası

2 — Kāse-i çeşmüm pür etdüm dāne dāne eşk ile
Yoluña īsār içün ^{c}īd-i viṣālüñ ṣadġası

3 — Sīneme ^{c}ayn-ı ^{c}ināyetle baḫub ur dāġ-ı ġam
Alnuma bir na^{c}l kes iki hilālüñ ṣadġası

4 — İdeyin her ḳanlu dāġumla dıraḫt-ı mīvedār
Bir elif çek sīneme mevzūn nihālüñ ṣadġası

5 — Ḳıl naẓar bir gün Ḫayālīnüñ dil-i vīrānına
Anı ma^{c}mūr eyle gel genc-i cemālüñ ṣadġası

---

13 Ü F Ün A C — Üv M
[4] **dilberden** : yārāndan Ün C devrāndan Ü F
14 Ü F Ün Üv A C — M
[1] **aġlaram** : aġladum Ün | **meded** : beni Ün
[2] **īsār** : īşāl C
[4] **ideyin** : ideyüm F C
[5] **gel** : şol | **cemālüñ** : viṣālüñ Üv

15

1 — Gör ᶜāşıḳuñ tenindeki naᶜl içre dāġını
Şāhum müşerref eyle maḥabbet ocaġını

2 — Baḥr-i Muḥīṭ yaşuma diller uzatmasa
Ahum yeli burar mı‿idi anuñ ḳulaġını

3 — Bir deste tāze dāġ yaḳub destine nigār
Şermende ḳıldı naḫl-i gülüñ her budaġını

4 — Tāc-ı Ḳubād-ü- sāġar-ı Cemden ferāġ- var
Mecnūn bulalı Leylī itinüñ yalaġını

5 — Çekdi niyām-ı zaḫmına ġamzeñ ḳılıcını
Gördü Ḫayālī kendüye yarar yaraġını

16

1 — Seyr edenler öldügümden ṣoñra sīnem dāġını
Diyeler devrān söyündürdü belā ocaġını

2 — Ḥaşre deñlu ᶜālemüñ şemᶜ-i cihān-ārāları
ᶜAşḳ eyvānında yaḳsunlar yüregüm yaġını

3 — Bāġ-bān-ı ṣunᶜ gülzār-ı belānuñ eylemiş
ᶜAndelībin nāleden dāġ-ı siyehden zāġını

4 — Rūy-u dilber var iken ḫōrşīdi taᶜrīf eyleme
Gül dururken añma bir ṣolmuş ḫazān yapraġını

5 — Ḳayd edinmez kendüye vāᶜiẓ Ḫayālī cenneti
ᶜĀşıḳ-ı āzādedür neyler bir ayaḳ baġını

---

15 Ü F Ün Üv A C — M
[2] diller : çoḳ dil
[3] Şermende ḳıldı naḫl-i: ḳıldı ḫacil nihāl-i Ün | naḫl-i: şāḫ-ı Üv
[4] Cemden ferāġı var: Cemşīde vermeye Ün A | bulalı:—u ᶜaşḳ A
[5] niyām-ı: ġılāf-ı A | ġamzeñ: dilber Ün C | yarar: lāzım Ün
16 Ü F Ün Üv A C — M
[2] şemᶜ-i : bezm-i Ün | ᶜaşḳ : ḥüsn A
[4] Rūy-u dilber : Dilber adı A | taᶜrīf : taḳrīr Üv

17

1 — ʿAşḳ Ferhādına başum Bīsütūn dağı gibi
Miḥnet ü-der-ü-belā ol dağuñ oymağı gibi

2 — Ruḫlaruñdan çīn-i zülfüñde ḳarār eyler göñül
Ḫusrev-i Rūmuñ Ḫuten Şāhına ulağı gibi

3 — Ḫāller ḫalḫāl kārumdan çıḳan leşker midür
ʿĀrıżuñda ḫaṭṭ-ı mişgīnüñ ḳara bāğī gibi

4 — Müddeʿī ḳomaz beni yanuñda ḳan ağlamağa
Şol Ḳızılbaşuñ şarāb-ı nāba yaşağı gibi

5 — Ḳābil-i feyż olmasa vermezdi maʿnī güllerin
Bu Ḫayālī Ḫusrevā Rum eli ṭoprağı gibi

18

1 — Ṣalmağa ġam-ḫāne-i hicrāna yer yer āteşi
Āb-ı ḫuşg içinde ṣaḳlarsam nola ter āteşi

2 — Yāra dedüm baña mihrüñ dilden iẓhār et dedi
Rūzigār-ı bī-vefā ṭaş içre gizler āteşi

3 — Lemʿa-i āhumla yaşum içre ārām etdiler
Murġ-u ābī baḥrı terk etdi semender āteşi

4 — Şāhlar vardur ġażab hengāmı oldukda süvār
Raḫşınuñ naʿlin dem-ā-dem nerm eyler āteşi

5 — Dedüm ey ḫōrşīd-rū āh-ı Ḫayālīden şaḳın
Dedi ol gül-çihre olmasa ḳalender āteşi

---

17 Ü A — F Ün Üv M C

[3] kārumdan (?) : tārumdan (?) A

18 Ü F Ün A C — Üv M

19

1 — Şeh-i mülk-ü cemāl olduñ nitekim dilberüñ ḳaşı
Eger gördüñse göz açub bu naḳş içinde naḳḳaşı

2 — Mey içsek kāse-i serden olur peymānemüz elde
Bizi ḳanlu çıḳarur gelmesün bu meclise nāşī

3 — Maḥabbet tīrini pertāh edüb miḥnet kemānuñdan
Belā meydānına Mecnūn ile dikdük birer ṭaşı

4 — Bugün hem-zād-ı Ferhādam ciger ḫūnābıdur zādum
O şīr-i bīşe-i ʿaşḳuñ benem süd bir ḳarındaşı

5 — Gül ile lāleler rengīn varaḳlarla çemenlerde
Ḫayālī üşdüler yazmaġa bu naẓm-ı güher-pāşı

20

1 — Şīrlerden vādī-i ʿaşḳuñ geçilmez bīşesi
Zāhidā ʿaşḳ ehlinüñ yoḳdur deme endīşesi

2 — Çeşmüm oldu kān-ı ḥasret pāre-i dil lâʿl aña
Veh bu ḥasret kāninuñ müjgānum oldu tīşesi

3 — Baġruña ṭaş baṣ felaḫun gibi ol ser-geşte kim
Eyleye senden ḥaẕer ʿāşıḳ sipihrüñ şīşesi

4 — Dīde-i ḫuffāş görmez āfitābuñ nūrunu
Oldu her pervānenüñ odlara yanmaḳ pīşesi

5 — Ey Ḫayālī derd-i ʿaşḳa her kes olmaz āşinā
Būma vīrān bülbülüñ gülzārdur endīşesi

---

19 Ü — F Ün Üv M C

20 Ü F Ün A C — Üv M

[1] ʿaşḳuñ : derdüñ A | Zāhidā : Zāhidüñ Ü F A C | ehlinüñ : ehli Ü F A | yoḳdur : ḳalmadı Ü F A C | deme : demeñ Ü F A C

[2] Çeşmüm oldu kān-ı ḥasret : Kān-ı ḥasret oldu çeşmüm A

[3] Baġruña : Başuña Ü F Ün C | ol : ey A

[4] nūr[illegible]üyunu C | gülzārdur : gülzār olur C

21

1 — Feğān ki hemdem-i zār etdi āh-ü-zār beni
Gör e gör e neye döndürdü rūzigār beni

2 — Tenümde ğamzeleri yaresin görüb yāruñ
Sipāh-ı derd-ü-ğama yazdılar yarar beni

3 — Ġubārum ermedi dāmānına biḥamdillah
Yolunda ḳıldı belā gerçi ḫākisār beni

4 — Tenünde rişte-i cān nār-ı derdine müştāḳ
Çerāğını uyarursañ nola uyar beni

5 — Ḫayālī bir nice fenn-ü- hünerde bī-mānend
Serīr-i Rūma ḳodu gitdi yādigār beni

22

1 — Faḳr iḳlīminde şol kim sürdü tenhā begligi
Gerdine ermez anuñ Cemşīd-ü-Dārā begligi

2 — Māh-ı nev altun ʿalem pervāzıdur gülgūn şafaḳ
Āsumān iḳlīminüñ verildi baña begligi

3 — Çalınurken nāle-i perr-i mekesden nevbeti
Yol mıdur dervīşe dünyānuñ şu ednā begligi

4 — Merkez-i ḫāki serīridür külāhı āfitāb
Bundan özge var mıdur ʿālemde dünyā begligi

5 — Mevc-i eşküm dīdeden yāra Ḫayālī el ṣalub
Dedi gel ḥükm et saña verildi deryā begligi

---

21 Ü — F Ün Üv A M C
22 Ü F Ün C — Üv A M
[2] pervāzıdur : pervāzdur C
[3] şu : şol C

23

1 — Ḫaṭṭı giderdi yār yüzünden revācını
Gūyā baña bağışladı Rūmuñ ḫarācını

2 — Bir serverüñ ayağı tozu ḳonsa başına
Devlet serīrinüñ yürü terk eyle tācını

3 — Bī-derdlik gibi maraż olmaz cihānda kim
ʿĀcizdür etmege anuñ ʿĪsā ilācını

4 — Mihr ile meh ḳılur naẓar emvāc-ı ḥüsnüñe
Çarḫuñ doyurmadı bir iki gözü acını

5 — Benden Ḫayālī ol büt ü tersā güzel ḳaçub
Papasa doğru vardı anuñ egri ḫaçını

24

1 — Saʿādet taḫtınuñ Sulṭānına Ḥaḳdan ʿaṭā geldi
Diyār-ı Rūmdan Şehzāde-i ferruḫ - liḳā geldi

2 — Şitā faṣlında bu bīgāne yerlerde biḥamdillah
Dil-ü-cān ʿāleminden bir ḳadīmī āşinā geldi

3 — Şeb-i ḥasretde nāgeh dūdmān-ı Āl-i ʿOs̱māndan
Çerāġ-ı bezm-i devlet pertev-i nūr-u Ḫudā geldi

4 — Ġubār-ı pāyına güstāḫlıḳ edüb yüzüm sürdüm
Göñül āyīnesinden jeng-i ġam gitdi ṣafā geldi

5 — Bu gün dervīş-i ʿālemdür ümīd-i māl-ü-cāh etmez
Ayağuñ tozuna Şāhā Ḫayālī bī-riyā geldi

---

23 Ü — F Ün Üv A M C
24 Ü F Ün Üv A C — M
[4] edüb : etdüm C
[5] ümīd-i māl-ü-cāh etmez : esīr-i māl-ü-cāh olmaz Üv C | *Şāhā* : *Şāhum* Ü A

25

1 — Tā ki gördüm bir naẓar ol māh peyker dilber i
Oldu her bir ḳaṭre-i eşküm saᶜādet aḫteri

2 — Vermemiş yüz şādīye Leylī ġam-ı Mecnūnunu
Daᶜvī-i ᶜaşḳ etmede meydānınuñ oldu eri

3 — Eyledi ᶜayyār-ı aḫālüñ zülf-ü mişgīnüñ kemend
Gözlerüñ şehbāzınuñ ebrūlaruñdur şehperi

4 — Tā ki verdüñ ᶜārıżuñda zülf-ü mişg-āsāye cāy
İşi bitdi sünbülüñ dürüldü verdüñ defteri

5 — Ey Ḫayālī beñzedürlerse dürü dendānına
Eşk-i çeşmüm biri birine ḳoyar deryāları

26

1 — Gerdenüñ göstermek ile sīne-çāk etdüñ beni
Hay ẓālim gögsüñü açma helāk etdüñ beni

2 — Cismümi ey dīde-i ġam-dīde ḫūna ġarḳ edüb
ᶜĀlemüñ ālāyişinden cümle pāk etdüñ beni

3 — Fāriġ edüb ey felek ᶜucb-ü-riyādan sīnemi
Nā-tüvān-ü- nā-murād-ü- derdnāk etdüñ beni

4 — Ḥamdülillah vermeyüb dünyā-yi dūnuñ devletin
Dil-rübā maḥbūblar yolunda ḫāk etdüñ beni

5 — Neş'eler erdi Ḫayālīyem kelāmumdan dile
Tā ki bāġ-ı maᶜrifet içinde tāk etdüñ beni

---

25 Ü A — F Ün Üv M C

26 Ü F — Ün Üv M C

27

1 — Her şererden oldu bir deryā-yi āteş bīşesi
Bīsütūn Ferhādınuñ odlara yansun tīşesi

2 — Tutduġunda ḥalḳasını Kaʿbenüñ Mecnūn demiş
Göñlümüñ Leylādan özge olmasun endīşesi

3 — ʿAşḳ-ı cānān ile olmaz ʿahd-ü-peymānuñ dürüst
Ṣınmasa seng-i melāmetlerle ʿāruñ şişesi

4 — Zülf-ü Leylā ḫasta Mecnūnuñ kilīd-i ʿaḳlıdur
Bir naẓar baḳsa aña ḳalmaz cünuñ endişesi

5 — Rindidür kūy-u ḫarābātuñ Ḥayālī olalı
Hemdemi mey-ḫārlar bīkārlıḳlar pīşesi

28

1 — Nāṣiḥ içdi etmeden ibrāmı bayram ertesi
Āteş-i mey puḫte ḳıldı ḫāmı bayram ertesi

2 — Sāḳī-i gül-ruḫ elinden gül-benefşe gör bugün
Rūzigār açsun gül-ü bādāmı bayram ertesi

3 — Görmek isterseñ melāmet mülkünüñ serverlerin
Seyr ḳıl her rind-i dürd-āşāmı bayram ertesi

4 — Kāse-i serden düzüb bezm-i belānuñ cāmını
Ḳayse nūş etsem gerek ol cāmı bayram ertesi

5 — Ey Ḫayālī kākül-ü dilberde bend etsem gerek
Bu dil-i bī-ṣabr-ü-bī-ārāmı bayram ertesi

---

27 Ü F Ün Üv A C — M

[3] peymānuñ : peymānı F Üv C

[5] Rindidür : Merdidür A | bikārlıḳlar : āvārelikler A

28 Ü — F Ün Üv A M C

29

1 — Faḳr ile faḫr eyledi meydān-ı dīn serverleri
Ermedi bu devlete rūy-u zemīn serverleri

2 — Ḫırmen-i faḳruñ gedāsıdur ser-efrāzān-ı dīn
Gel temāşā eyle bunda ḫūşe-çīn serverleri

3 — Vermedi iki cihāna bir ġubār-ı dāmenin
Kūy-u faḳruñ bī-girībān āsitīn serverleri

4 — Seyr-i gülzār-ı cināndan fāriġ oldu her melek
Tā ki zīnet etdi dāġ-ı āteşīn serverleri

5 — Āşināyāne naẓar ṣaldı Ḫayālīden yaña
Bārigāh-ı ʿişretüñ şol nāzenīn serverleri

30

1 — Ḫaddüñedür sevdügüm ebr-i bahāruñ giryesi
Dīde-i ʿuşşāḳ içündür çeşmesāruñ giryesi

2 — Tā ki ṣalduñ ʿaks-i ruḫsāruñla āteş gülşene
Ṣu sepüb defʿedemez anı hezāruñ giryesi

3 — Sen ḳarār etdüñ dil-i ʿāşıḳda ey nāvek velī
Seyle verdi ʿālemi her bī-ḳarāruñ giryesi

4 — Kūy-u dildārı dolanma ṭutmasun ey girdibād
Dāmenüñ her bir perīşān-rūzigāruñ giryesi

5 — Tā ki tenden çekdi el pervāne-i cān-sūḫte
Eksük olmadı çerāġ-ı bezm-i yāruñ giryesi

6 — Mātemin eyler Ḫayālī Bīsütūn Ferhādınuñ
Aḳıdub seylāblar her kūhsāruñ giryesi

---

29 Ü F Ün Üv A C — M
30 Ü F Ün Üv A C — M
[3] ey nāvek : hecrüñleü hecrüñde F Ün A
[4] yalnız A nushasında
[5] tenden : cāndan Üv | sūḫte : şevkine Üv

31

1 — Tā ki oldu şāḫ-ı rez pīr-i muġānuñ dikmesi
Ḫacletinden yere geçdi bāġbānuñ dikmesi

2 — Yüz nihāl-i bāġ-ı miḥnet var elifden sīnede
Her birisi oldu sen serv-i revānuñ dikmesi

3 — Ġoncalar rengīn lebüñden dem urur gülzārda
Şāḫ-ı gül oldu nihāl-i erġavānuñ dikmesi

4 — Verdüm ey gül-ruḫ ciger ḫūnābesi‿ile perveriş
Tā ḫayāl-i ḳaddüñ oldu bāġ-ı cānuñ dikmesi

5 — Ey Ḫayālī Şemsī bu şiʿrüñ pesend etse nola
Gerçi gelmez ʿaynına çöpce fülānuñ dikmesi

32

1 — Serv oldu‿ise nigārā bāġbānuñ dikmesi
Ṭūbī-i baġ-ı cināndur āsitānuñ dikmesi

2 — Sīnelerde cān gibi ḥükmü revāndur tīrüñüñ
Olali sen dilber-i ebrū-kemānuñ dikmesi

3 — āġda gül ḫaddüñün perverde-i iḥsānıdur
Sünbül oldu ṭurre-i ʿanber-feşānuñ dikmesi

4 — Pāre pāre eylesün tīġ-i cefā-yi rūzigār
y-şeker geçmezse naḫl-i dil-sitānuñ dikmesi

5 — Gülbün-ü ümmīdi gül vermez Ḫayālī çākerüñ
Gerçi oldu himmet-i Şāh-ı cihānuñ dıkmesi

---

31 Ü Ün A — F Üv M C

[1] şāḫ-ı : çūb-u A

[4] oldu : etdüñ A

[5] fülānuñ: cihānuñ A | bu beyitte dikmesi «degmesi» olacaktır·
F Ün Üv A C — M

[5] himmet-i : Ḥażret-i A

33

1 — Gördü göz yaşı yıḳub ah ise berbād etdi
Kūh-ken ḫānesini sengde bünyād etdi

2 — Geçdi cāndan ḳomadı dāmenini gerçi ki şem[c]
Çevirüb başına pervānesin āzād etdi

3 — Çihremüñ rengi demüñdür deyicek ġonca-i bāġ
[c]Andelīb açma bu rāzı deyu feryād etdi

4 — Leb-i şīrīnüñe ben cān vericek dest-i ḳażā
Bīsütūn-u ġama her ẕerremi Ferhād etdi

5 — Pīr-i [c]aşḳuñ nefesin gözle Ḫayālī seni çün
Şem[c]-veş rūz-u ezel yanmaġa irşād etdi

34

1 — Görmez isem Ka[c]bede maḥbūbumuñ dīdārını
Dūd-u āhumla siyāh edem der-ü-dīvārını

2 — Şol ḳadar müstaġraḳ-ı deryā-yi eşvāḳam bugün
Nūrdan farḳ etmezem Ṭūr-u maḥabbet nārını

3 — Ḳaṭre-veş maḥv-i vücūd et baḥre zīrā kim baḥir
Ṭaşraya atar beyābānuñ gelen murdārını

4 — Yāra baḳsam cennet-ü-ḥūr-u-ḳuṣūru görmesem
Dersem ol gülzār-ı dīdāruñ gül-u bī-ḫārını

5 — [c]Aks-i yārı sāġar-ı meyde Ḫayālī göreli
Yaṣdanur kūy–u ḫarābātuñ der-i ḫammārını

---

33 Ü Ün Üv A C — F M

34 Ü F Ün Üv A C — M

[1] maḥbūbumuñ : dildārumuñ C

[2] eşvāḳam : envārem : A

[4] cennet-ü : cennet-i Ü F Ün Üv C / görmesem: añmasām A

[5] [c]Aks-i yārı sāġar-ı meyde Ḫayālī göreli : Tā ki gördü [c]aks-i dildārı Ḫayālī cāmda A

35

1 — Ḳapdı çihremden ṣabā ḫāk-i der-i cānānumı
Ah kim elden çıḳardum dārū-yi dermānumı

2 — Żaᶜfdan ġayrı ṭabībüm yoḳ gelür nabżum ṭutar
Gözleyen ġamdur o hem şādīde bekler yanumı

3 — Deyelerdi ᶜacz edüb yā Rab bu nāra döymezüz
Ger yedi dūzaḫ çeke‿idi bir nefes hicrānumı

4 — Cāmiᶜ-i Ḳuds eylesem bu deyr-i pür eşkālümi
Ḳudret el verse firişteh eylesem şeyṭānumı

5 — Ey Ḫayālī ḳaṭreden deryāya varmış ᶜāşıḳın
Baḥr-i zeḫḫārın benüm kimdür bilen pāyānumı

36

1 — Görüb cān verdüm ol nā-mihribānı
Ḥużurunda uçurdum murġ-u cānı

2 — Girer destine şām-ı zülf-ü Leylī
Olursa şāne Mecnūn üstüḫānı

3 — Lebüñle ġonca hem-rāz oldu cānā
ᶜAceb mi lālenüñ ḳurusa ḳanı

4 — Gözüm yaşı‿ile rūy-u zerdüme baḳ
Geçür gel ṣoḥbet-i meyle ḫazānı

5 — Yolum düşdü Ḫayālī kūy-u ᶜaşḳa
Dediler geldi bir Mecnūn-u s̱ānī

---

35 Ü F Ün Üv A C — M
[2] bekler : alur Ün
[5] ᶜāşıḳın : ᶜāşıḳam Üv C ᶜāşıḳuz Ün | ḳaṭreden deryāya varmış : ḳaṭresin deryāya vermiş A | Baḥr-i zeḫḫārın benüm kimdür bilen : Baḥr-i zeḫḫāram bilen kimdür benüm Ün
36 Ü F Ün C — Üv A M
[2] Leylī : dilber F C
[3] ḳurusa : ḳurursa F Ün C

37

1 — Öldügümde seyl-i eşküm ilte bī-pervā beni
İhtirām edüb el üstünde ṭuta deryā beni

2 — Oldum ey gül-çihre eşk-i pür keremden şermisār
Edeli Mecnūn gibi ᶜālemlere rusvā beni

3 — Cism-i ḫākī ayağum altında olaldan ġubār
Ser bülend-i ᶜālem etdi ol ḳad-i bālā beni

4 — Kaᶜbeye ᶜazm eylesem kūyuñdan a ḳıblem dönüb
Ede her menzil ziyāret Kaᶜbe-i ᶜUlyā beni

5 — Şāhbāz-ı evc-i ᶜaşḳam kim Ḫayālī görmedi
Lāmekān mülkünde pervāz eyleyen ᶜanḳā beni

38

1 — Nice yüz bulmasun devr-i ruḫunda zülf-ü pür-çīni
Getürmiş kişver-i Rūma ḫarāc-ı Çīn-ü-Māçīni

2 — Süzülmüş bir şikāra iki şehbāz ol iki ebrū
Şikāristān-ı ḥüsnüñ gözleridür iki laçini

3 — ᶜArūs-u dehre baş egmek beğāyet ḫūb idi elḥaḳ
Eger kim naḳd-i ᶜömr-ü nāzenīn olmasa kābīni

4 — Ḫadeng-i ġamzenüñ ṣaydıdur ey türk-ü kemān-ebrū
Eger bir Rūsī dilberdür eger ḫūb-u Moġolçīnī

5 — Ḫayālī naẓmını tā kim ᶜuṭārid istimāᶜ etdi
Begenmez maṭlaᶜ-ı mihr ile gökde naẓm-ı pervīni

---

37 Ü Ün C — F Üv A M

[1] eşküm : eşk Ü Ün | ilte : ilet-e Ü Ün | ṭuta : ṭutar Ü Ün

[2] eşk-i : ᶜaşḳ-ı Ü

[3] ḫākī : ḫāküm C | ayağum : ayağuñ Ü

[4] dönüb : gelüb C | gelür Ü

38 Ü F Ün A C — Üv M

[1] pürçīni: mişgīni Ü A | kişver-i Rūma: Rūma almağa F Rūma bac içün C

[2] ḥusnüñ : Çīnüñ Ü

[3] ḫūb idi : ḫūbdur A

39

1 — Seg-i Leylī nişānına sürüb Mecnūn pīşānī
Der imiş ey maḥabbet gülşeninüñ verd-i ḫandānı

2 — Benüm boynuma daḫi ẓulm-ü-bīdād etmesün ḫalḳa
Çıḳar ḥabs-i külāhuñdan bu zülf-ü ʿanber-efşānı

3 — Dedüm destüm erer mi zülfüñe bir şeb dedi dilber
Gedālar destine lāyıḳ degüldür bāz-ı sulṭānī

4 — Elifle dāġ ile cismüm serāser göz ve ḳaş etdüm
Doyunca her naẓar seyr etmege Sulṭān Süleymānı

— Ḫayālī ṣūret uġrusu raḳībi sürdü kūyuñdan
Ḳızılbaşuñ elinden aldı gūyā taḫt-ı Şīrvānı

40

1 — Ey felek bir gün muḳīm-i kūy u dildār et beni
Soñra dön ʿöẕr eyleyüb aġyāra inkār et beni

2 — ʿAbd olaldan ḳulluġumdan şākir idin ey melik
Kim dedi kim ḫāce-i hicrāna iḳrār et beni

3 — Ṣūret-i ḥālüm benüm ey ʿaşḳ maḫfī ḳalmasun
Peyker-i Mecnūn gibi bir naḳş-ı dīvār et beni

4 — Üstüme ervāḥ-ı ḳudsīler mekes-vār üşmege
Ey ḳażā ḳudret senüñ bir şehd-güftār et beni

5 — Ey Ḫayālī dūd-u āhum pāy-i çarḫa yüz sürüb
Dedi kūy-u yāra bir ebr-i güher-bār et beni

Ün A C — Üv M
1] nişanına : ayağına Ün
Ün
[3] şeb : gün Ü F Ün C | dilber : b[illegible] pīr Ü F Ün C
[4] Elifle dāġ ile cismüm serāser gö[illegible] ve ḳaş etdüm : Serāser dāġ-u-naʿl ile göz-ü-ḳaş eyledüm cismüm A | Doyunca her naẓar seyr etmege : Temāşā etmege her bir naẓar A
[5] kūyuñdan : ḳapuñdan Ün
40 Ü Ün — F Üv A M C
[1] melik : nigār Ün

41

1 — Dervīş kim şikār ede faḳruñ libāsını
Vermez sipihr-i aṭlasa köhne palāsını

— Cānlar verür serāb ile bād-ı semūma Kays
Miḥnet diyārınuñ sever āb-u-havāsını

3 — Şīrīn ġamında eyler idi Kūh-Ken şikest
Mīnā-yi çarḫa atsa eger ol ḳayasını

4 — Dolāb-ı çarḫı döndüreli seyli yaşumuñ
ʿĀṣī ṣuyu‿ile añma geçen māceräsını

5 — Zer-beft müttekādan eder ey Ḫayālī ʿār
Genc-i ḳanāʿatüñ döşenen būriyāsını

42

1 — Saña gönderse nālem dūd u āhı
Kapuñdan dūr ḳıl ol rū-siyāhı

2 — Yaşum baḥrine bāʿiṣ ḫançerüñdür
Bilür bu māceräyi murġ u-māhī

3 — Olaldan lāle ḫālüñ dāġ-dārı
Pür oldu misk ile lâʿlīn külāhı

4 — Benüm sīnemdeki her bir elifdür
Maḥabbet ellerinüñ şāh-rāhı

5 — Ayaġuñ ṭopraġı olmuş Ḫayālī
Verildükde saña evreng-i şāhī

---

41 Ü A — F Ün Üv M C

[3] eyler idi : etmiş idi Ü

42 Ü A — F Ün Üv M C ·

43

1 — Ḳıldı ġam Ferhād ile Mecnūn dil-i şeydāları
Şāh-ı istiġnā-yi ᶜaşḳuñ begleri aġaları

2 — Aḳıdub ḳanlu yaşumdan dembedem ırmaġlar
Baḥr-i ḫūnāb eyledüm māhīlere deryāları

3 — Nālesine gördü Ferhāduñ getürmez ṭāḳati
Bīsütūn başdı anuñçün baġrına ḫārāları

4 — Bir güzel sev kim ede dā'im tecellā-yi viṣāl
Dilber oldur olmaya ᶜuşşāḳına ferdāları

5 — Hem-cenāḥ oldu Ḫayālī himmetüm şehbāzına
Āşiyān-ı Ḳāf-ı ᶜaşḳuñ bir nice ᶜanḳāları

44

1 — Mālik-i derd olsa ᶜāşıḳ istemez dünyāları
Penbe-i dāġına almaz efser-i Dārāları

2 — Ermedüm Baḥr-i Muḥīṭüñ gevher-i nā yābına
Ḳaṭre ḳaṭre ṣaymayınca gözlerüm deryāları

3 — Seyr ḳıl dil ᶜālemin görmek dilerseñ bī-zevāl
Zerrelerden bī-ᶜaded mihr-i cihān-ārāları

4 — İki dünyāyı degişmezler bir ednā cürᶜaya
Zāhidā kūy-u ḫarābātuñ ḳadeh-peymāları

5 — Gösterür naẓmı Ḫayālī ṭarzını her şāᶜirüñ
Himmetüm dāmı ile ṣayd etdüm nice ᶜanḳāları

---

43 Ü A — F Ün Üv M C

44 Ü — F Ün Üv A M C

45

1 — Zülfünün küfrüne şöyle vermişem iḳrārumı
Ger Mesīḥā minnet etse kesmezem zünnārumı

2 — Naḳd-i cāna almış iken Yūsuf-u maḳṣūdumı
Mālik-i dīnārlar bozmaḳ diler bāzārumı

3 — Ḫāmeyem dest-i ḳażāda yazmaġa āyāt-ı ᶜaşḳ
Gel temāşā eylegil güftārumı reftārumı

4 — Her ġubār içinde bir ḫōrşīde eylerdüñ naẓar
Cürᶜa-dānumdan eger nūş eyleseñ esrārumı

5 — Ey Ḫayālī bendedür naḳş-ı rüsūm-u kā'ināt
Gösterelden ᶜāleme āyīne-i dīdārumı

46

1 — Gözüñ şir-i şikār-efkendürür ḳaşuñ siyeh-gūşu
Lebüñ meyḫānedür ervāḥ-ı ḳudsīler ḳadeḥ nūşu

2 — Uġuruñ açıġ olsun ṣubḥ gibi ey güneş-ṭalᶜat
Dil almaġa çıkarmışsın iki zülf-ü zırıh-pūşu

3 — Süheylüñ pertevi seng-i Bedaḫşı lâᶜl eder līkin
Gözüm yaşını yāḳut eyledi dürr-ü benāgūşu

4 — Ḫadengüñ zaḫmı sīnemde ġamumla yār-ı ġār oldu
İkisi birlige yetdi unutdular ferāmūşu

5 — Ḫayālī sīne-i pür-dāġ ile maġlūb-u ᶜaḳl olmaz
Peleng-i bīşe-i ᶜaşḳa muḳārin eylemeñ mūşu

---

45 Ü A — F Ün Üv M C
46 Ü A M — F Ün Üv C
[4] ġamumla : ġamı‿ile Ü M

47

1 — Nāz ile ol ġonca çün seyr-i gülistān eyledi
Ḳıldı bülbül nāle gül çāk-i girībān eyl

2 — Sāye ṣaldı üstüne ol serv ben üftādenüñ
Bir gedāya şāh gūyā ḫılᶜat iḥsān eyledi

3 — Āsitānın baña mesken ḳıldı ol Yūsuf-cemāl
Rūm şāhı bir ḳulun ṣan Mıṣra sulṭān eyledi

4 — Dil-rübālar ḳāmetin naḫl-i cihān-ārā eden
Nev-bahār-ı ḥüsne göz yaşını bārān eyledi

5 — Ġāfil olma ey Ḫayālī naẓmına inkār eden
İltifāt-ı Şāh anı Rūm içre Selmān eyledi

48

1 — Bugün bir muġbeçe maḥbūbuñ oldum zār-ü-şeydāsı
Baş egmez āfitāb-ı ḫāvere zerrīn çelīpāsı

2 — Ḫayāl-i dürr-ü dendānı edelden yaşumı deryā
Başumdan eksük olmadı cihānuñ şūr-u-ġavġās

3 — Ḳara yazılu alnumda ne var kesdümse bir naᶜlī
Melāmet şāhınuñ böyle olur ḥükmünde ṭuġrāsı

4 — Ḳolumda dāġ ile ḳocsam miyānuñ ictināb etme
Olur her bī-bedel ince ḳumāşuñ al tamġası

5 — Ḫayālī āh-ı bülbülden ḥaẕer eylerdi ol ġonca
Dür-ü gūşu gibi geh geh ḳulaġın çekse lalası

---

47 Ü — F Ün Üv A M C

48 Ü A — F Ün Üv M C

49

1 — Yār gösterdi bize āyīne-i ruḫsārını
Ṭūṭī i ṭabᶜuñ yine gūş eyleñüz güftārını

2 — Tīġ i ġamdan yara ne derd ehli iseñ yāre er
Yārını görmez bu gün her kim ki görmez yarını

3 — Dembedem başlar kesüb ḳanlar döker cellād-ı ᶜaşḳ
Ol şeh-i ḥüsnüñ görüñ kūyunda cān bāzārını

4 — Seyr ederdüm muṭribā ben her maḳamuñ perdesin
Sāz-ı ᶜaşḳuñ sen daḫi depretmeden bir tārını

5 — Ey Ḫayālī cüriᶜa-dān-ı sīne-i bī-kīneden
ᶜĀlem-i ᶜaşḳuñ hüveydā eyledüm esrārını

50

1 — Sīneme şol deñlü yaḳdum dāġlar yoḳ ṣaġışı
ᶜĀşıḳuñ bu deñlü zaḫm ile ḳalur mı ṣaġ işi

2 — Mürdeler iḥyā ederken lâᶜl-i rūḥ-efzā-yi yār
Ġamze-i ḫūn-rīz ile ᶜāşıḳların ḳırmaġ işi

3 — Murġ-u dil dā'ım havā-yi zülfüñ ile ey perī
Bāl-ü-per açub behişt-i kūyuña uçmaġ işi

4 — Yaşı çoġ olsun o servüñ yaşumuñ ırmaġını
Gördügünce gözlerümde ḳāmetin armaġ işi

5 — Şevḳ-i ruḫsāruñla yanarsa Ḫayālī ġam degül
Şemᶜa ḳarşu dōstum pervānenüñ yanmaġ işi

---

49 Ü — F Ün Üv A M C
50 Ü F Ün Üv A M C

51

1 — Gördüm raḳībe cevr oḳun atar ol āfeti
Demlerdürür ki çıḳmadı dilden cerāḥati

2 — Göz yaşı içre cānı revān eyledūm ġama
Deryāya girse bir kişi verür selāmeti

3 — Naḳd-i ḥayātı bezl eder midüm üstüme
Farż olmasa‿idi Kâ^{c}be-i ^{c}aşḳuñ ziyāreti

4 — Bu rūzigār-ı hecre nihāyet bulunmaya
Ölem gidem firāḳ ile şāhum nihāyeti

5 — Oldum Ḫayālī yine ḫarābāt-ı ^{c}aşḳda
Üstüne cür^{c}alar dökülür bir melāmetī

52

1 — Yine bu çarḫ-ı sitem-pīşe ^{c}aceb ḥāl etdi
Sāye-veş ayaġa ṣaldı beni pāmāl etdi

2 — Kūyuña varmaġa cān ḳayd-i bedenden geçdi
Uçmaġa kendüzünü murġ u sebük-bāl etdi

3 — Āferīn Ḳays-ı naẓar-bāza ki cānānesinin
Göz ḳarasını ezüb çihresine ḫāl etdi

4 — Nev-^{c}arūs-u suḫanüm cilveye aġāz edicek
İstemez māh-ı nevi pāyine ḫalḫāl etdi

5 — Öldürem derdi Ḫayālī ḳulunu cevr ile yār
Ne günāh etdi ki soñra yine ihmāl etdi

---

51 Ü A — F Ün Üv M C

52 Ü A — F Ün Üv M C

[4] İkinci mısra'ın başındaki «İstemez» kelimesi yanlıştır. Başka bir kelime olacaktır.

53

1 — Encümle gezdi gece şehri ḳamer çerāġı
Gūyā ışıḳlar ile devr etdi cer çerāġı

2 — Merdümleri gözümüñ neẕrini sīm-i eşküñ
Yaġdursalar ᶜaceb mi dāġumdur er çerāġı

3 — Ben cān eritdügümde ol ḫande etdügiçün
Dolaşub incidürler pervāneler çerāġı

4 — Dendānı ᶜaksi yāruñ çeşmümde oldu lāmiᶜ
Gūyā muḥīṭ içinde yanar güher çerāġı

5 — Bu şiᶜrüme Ḫayālī germ olmasun Seḥābī
Şevḳı‿ile zā'il etmez zīrā fener çerāġı

54

1 — Bāzār-ı kā'inātda gördü güzel seni
Bī-iḫtiyār sevdi dil ey bī-bedel seni

2 — Nūruñla zülvücūddürür ẕerre-i vücūd
Ey nūr-u dīde görmedi ṣāḥib-sebel seni

3 — ᶜİṣmet sipihrinüñ yere ḳonmaz hümāsısın
Yüksek uçarsın avlayımaz her çaḳal seni

4 — Rüsvā-yi dehr ola nitekīm düzd-ü āfitāb
Her bī-edeb ger eyler ise der-beġal seni

5 — Yüz sürdügünde destüñe cānā Ḫayālīden
Çaḳ dudaġuñda öpse gerek bu ġazel seni

---

53 F Ün A C — Ü Üv M
[3] Dolaşub : Dolanub A
[5] zā'il : żāyiᶜ C
54 F Ün Üv A M C — Ü
[2] zülvücūddürür ẕerre-i : zülvücūd ola bu Üv
[5] sürdügünde : sürdügüne A | dudaġuñda : leblerüñde A

55

1 — Ey göñül Mecnūn-u ser-gerdāna beñzetdüm seni
Tekye-i sīnemde bir ḥayrāna beñzetdüm seni

2 — Gördüm eṭrāfını ṭutmuşsun hilālüñ ey şafaḳ
Zaḫm-ı ʿāşıḳdan dökülmüş ḳana beñzetdüm seni

3 — Nūr-u ḥüsnüñle cihānı ey güneş ṭutduñ temām
Şems-i devlet sāye-i Raḥmāna beñzetdüm seni

4 — ʿArşa erişsün külāhuñ gūşesi şimdengeru
Ḫusrev-i Ġāzī Süleymān Ḫāna benzetdüm seni

5 — Münʿakisdür ṣūret-i aḥvāl-i ʿālem cāmuña
Ḫusrev-i İskender-i devrāna beñzetdüm seni

6 — Olduğumçün ben Niẓāmī gibi bir ṣāḥib-suḫan
Şah Ṭuğrul bin Ḳızıl Arslana beñzetdüm seni

7 — Kaʿbe ḥaḳḳı pāyeñ olmuşdur feṣāḥat minberi
Ben Ḫayālī Ḥażret-i Ḥassāna beñzetdüm seni

56

1 — Būsitān-ı ser-i kūyuñ dolanub āb gibi
Çarḫa girüb dökerem göz yaşı dōlāb gibi

2 — Pertev-i nūr-u Nebī' berḳ urur alnuñda
Ruḫlaruñ āldürür beñlerüñ aṣḥāb gibi

3 — Ṣāf ḳıl āyīne-i ḳalbüñi mānend-i ḳadeḥ
Olmagil kimseye ḳan yağı mey-i nāb gibi

4 — Kime ağzı ḫaberin ṣordum ise yoḳdur der
Dehen-i tengi nigāruñ ḳati nā-yāb gibi

5 — Çünki sen servüñ ayağına Ḫayālī eremez
Başını ṭaşlara dögse nola seylāb gibi

---

55 F Ün Üv A M C — Ü
[1] sīnemde : miḥnetde C
56 F Ün Üv M Ç — Ü A

57

1 — Etmezem gülzār seyrin bülbül-ü şeydā gibi
Meskenüm Ḳāf-ı ḳanā'at olalı 'anḳā gibi

2 — Kūh-veş çek dāmenüñ ṣaḥrā-yi 'ālemden göñül
İki yaḳa ıṣṣı olmaḳ isteseñ deryā gibi

3 — Bir içim ṣu minntin çekdürme naḫl-i ḳaddüñe
Tā ki ḳadrüñ mīvesi 'izzet bula ḫurmā gibi

4 — Sūzen-i dil-dūz-u ġamzeñdür baña ḥā'il olan
Yoḳsa eylerdüm tecerrüd ḳaṣdini 'Īsā gibi

5 — Zerre deñlu ḳılmaduñ dehre Ḫayālī i'tibār
Ṭopuñ ağaun göklere mihr-i cihān-ārā gibi

58

1 — Çignek oldum leşker-i derd-ü-ġama yād et beni
Bir yıḳılmiş kişverin ey Şāh ābād et beni

2 — Āb-ı çeşmümle gil edüb ey ḳażā ḫāküm benüm
Bīsütūn-u derde bir şūrīde Ferhād et beni

3 — Geşt-i ṣaḥrāyı ḳosun miḥnet bucağın beklesün
Ey felek şimdengeru Mecnūna üstād et beni

4 — Seyl-i eşküm ey ṣanem bir gün götürür ḫākden
Sen gerek peykānlaruñla kūh-u pūlād et beni

5 — Nār-ı hecrüñle Ḫayālī bām-ı dūzaḫdur tenüm
'Arż edüb dīdāruñı gel cennet-ābād et beni

---

57 F Ün Üv M Ç — Ü A
[2] göñül : bu gün Üv M
[3] çekdürme : etdürme C | ḳadrüñ : ḥüsnüñ Üv
58 F Ün Üv M Ç — Ü A
[2] çeşmümle : çeşm ile F Ün Üv M
[5] tenüm : teni M

59

1 — Mihr āteş-bāzlar resmini engīz eyledi
Her dıraḫtuñ bergini bir nev^{c}e gül-rīz eyledi

2 — Tāb verdi sīne-i pür-sūzdan çeşmümden āb
Çarḫ tīġ-ı ġamzeñi ben ḫastaya tīz eyledi

3 — Gerd-i ḫaylüñden senüñ ey Ḫusrev-i iḳlīm-baḫş
Bu yedi gerdūn dimāġın ^{c}anber-āmīz eyledi

4 — Cām-ı himmet ṣun ki gerdūn çarḫa-i ḫazzāf-vār
^{c}Āḳıbet terkīb-i Cemden cām-ı Pervīz eyledi

5 — Bendeyem şol şāha kim şām-ı ^{c}ademden ḳurtarub
Bülbül-ü ṭab^c-ı Ḫayālīyi seḥer-ḫīz eyledi

60

1 — Ol kemān-ebrū ġazāl-i mihri naḫcīr eyledi
Ṣa^{c}ṣa^{c}a ṣanur gören cismini pür-tīr eyledi

2 — ^{c}Aks-i zülfün çeşmüme ṣaldı yaşum bend etmege
Ṣan Sikenderdür ki baḥr-i Rūma zencīr eyledi

3 — Ol güle ḳan aġlamaḳdan ellerin al eyledüm
Kendü ḳanumla baña gör şimdi el bir eyledi

4 — Sāḳī ol dihḳān-ı bī-ḥāṣıl benem dünyāda kim
Mezra^c-ı zühdün dolu urdu ḳara yir eyledi

5 — Çīn-i zülfüñ Rumda cānā Ḫayālī göreli
Geçdi iḳlīm-i Ḫaṭādan terk-i Keşmīr eyledi

---

59 F Ün Üv A M C — Ü

[1] nev^{c}e : renge A

[2] çeşmümden : eşkümden A | ġamzeñi ben ḫastaya : ġamzeñ ey ḫūnī yine A

60 F Ün Üv M C — Ü A

[3] gör : ol Üv M

[4] benem : menem Üv | Mezra^{c}ı zühdün dolu urdu ḳara : Meara^{c}ını dolu urdu ve ḳara Üv

61

1 — Yoluñda ser verüb şu ki serverlik eyledi
Meydān-ı aşḳ içinde dilāverlik eyledi

2 — Kim ki bu çarḫ-ı pīre-zene mā'il olmadı
Merdāneler içinde bugün erlik eyledi.

3 — Zünnār-ı zülfün eyledi bī-dīn raḳībe ᶜarż
Gördüñ mi ol ṣanem nice kāfirlik eyledi

4 — Peykān-ı yār sīneme geldi yüreklenüb
Dil deldi cānum aldı ciger-derlik eyledi

5 — Dilden Ḫayālī ṣūret-i idrāki ḳazıyub
Dīvāne-meşreb oldu ḳalenderlik eyledi

62

1 — Ana raḥminde tenüm şol dem ki ṣūret bağladı
Bir ṣanem yādına zünnār-ı maḥabbet bağladı

2 — Gördü Mecnūn kim benī Ādemde yoḳ resm-i vefā
Vardı ol dīvāne vaḥşīlerle ülfet bağladı

3 — Maḥmil-i tābūtda olur metāᶜı bir kefen
Şol ki bir ḳaç gün fenā dünyāda şöhret bağladı

4 — Genc-i cāna nefs ejderhāsın etdi pāsbān
Çün ṭılısm-ı ādemi üstād-ı ḥikmet bağladı

5 — Yād-ı lâᶜlüñle Ḫayālī nūş eder ḫūn-u ciger
Gör ṭabīb-i hecr aña cānā ne şerbet bağladı

---

61 F Ün Üv A M C — Ü
[3] bī-dīn : kāfir Ün
[5] idrāki : ġayrīyi A
62 F Ün Üv A M C — Ü
[1] raḥminde : raḥminden C
[2] resm-i : būy-u Üv ḳalmadı C
[4] cāna : ẕāta F Ün Üv M C | nefs : naḳş F Ün Üv M
[5] lâᶜlüñle : vaṣluñla M

63

1 — Dāġ-ı sīnem ehl-i derdüñ olalı baş ocaġı
Benden uyarur çerāġı Ḥācı Bektāş ocaġı

2 — Sebzeler rūy-u zemīni ṭutdu ʿOs̱mānī gibi
Lālelerle oldu her vādī Ḳızılbaş ocaġı

3 — Cān-ü-dil ḳurbānlarından ḳanlar olmazdı revān
Ehl-i ḥüsnüñ olmasa ol göz ile ḳaş ocaġı

4 — Tekye-i ġamda benüm abdāl görse cünbüşüm
Baña Mecnūn derdi gel sen bekle ḳardaş ocaġı

5 — Gevher-i ḥüsnüñ Ḫayālī mālik oldu kānına
Bīsütūn Ferhādına verildi bir ṭaş ocaġı

64

1 — Derd ser-leşkeri‿ile bekledi Mecnūn vādī
ʿAşḳ derbendine ṣaldı ḳaravol Ferhādı

2 — İntiẓār ile biri cānını teslīm etdi
Biri Şīrīn ġami‿ile kūhdan aldı dādı

3 — Göñlümü yıḳmaġa ol seng-dil almış ele ṭaş
Belki maʿmūr edeyin der bu ḫarāb-ābādı

4 — Servüñ eflâke eger başı ererse ṣanemā
Ḳaddüñe bende iken istemez ol āzādī

5 — Dayanub ḥüsnüñe cevr etme Ḫayālīye ki çün
Bir ḳıl üstündedürür ḫūbluġuñ bünyādı

---

63 F Ün Üv A M C — Ü
[4] derdi gel sen bekle : der idi sen bekle M
[5] Hevhər : cevher Ün | hüsnüñ : ʿaşḳuñ Ün A M
64 F Ün Üv A M C — Ü
[2] teslīm etdi : etdi teslīm A
[3] Belki : līk F C beski M | edeyin : edeyim F

65

1 — Derd oḳların ol ḳaşı kemān cānuma atdı
Bir gün demedi bunu daḫi Tañrı yaratdı

2 — Dilden geçen oḳlaruñu tīr eyleyicek yād
İncindi raḳībüñ ʿacabā aña ne batdı

3 — Yūsuf gibi aġır oluban düşmedi yegni
Bu Mıṣr-ı melāḥatde o meh kendüyi ṣatdı

4 — Öygündügi‿içün ḳaddüñe naḫl-i gül-ü būstān
Eller üşüben anı gülistānda donatdı

5 — Başdan aşurı etdi Ḫayālī saña cevri
Tā kim ser-i zülfeynini ol māh uzatdı

66

1 — Cān versem añuban ḳad-ü-ruḫsār-ı yārumı
Naḫl-i gül ile zīynet edesüz mezārumı

2 — Ey bād-ı āh ben ölicek ḳabrüme gelüb
Lûṭf eyle ḫākden getür ol dem ġubārumı

3 — Peykānlaruñ bedende göricek ḥisābsuz
Ġam dedi kim alur bu yaraḳlu ḥiṣārumı

4 — Miḥnet şebi sitāreleridür desem nola
Ahum duḫānı içre görünen şirārumı

5 — Ol meh Ḫayālī baña diyelden sitāresüz
Ḳıldum nücūm-u eşküm ile pür sitārumı

---

65 F Ün Üv A M C — Ü
66 F Ün Üv A C — Ü
[2] ḳabrüme : üstüme A
[4] görünen : görürsem C
[5] sitārumı : kenārumı A

67

1 — ᶜAşḳ bir şemᶜ-i İlāhīdür benem pervānesi
Şevḳ bir zencīrdür göñlüm anuñ dīvānesi

2 — Ḳanda bilsün şāh-ı ᶜaşḳuñ dergehi ādābını
Kūhken bir dağ eri Mecnūn yaban dīvānesi

3 — Kelle-i ᶜuşşāḳ ṣatılmaz kesādı var ḳati
İşlemez oldu maḥabbet şehrinüñ ser-ḫānesi

4 — Murġ-u dil dā'im havā-yi ᶜaşḳ ser-gerdānıdur
Bülbülüñ gülzārı var būmuñ olur vīrānesi

5 — Sāġar-ı Cemde bu beyt-i dil-güşā mersūm imiş
Āteş-i bāde‿ile germāgerm iken kāşānesi

6 — Rind oldur kim götürdü bezm-i kes̱retden ayağ
Sāḳī-i devrān elinden dolmadan peymānesi

7 — Şīr-ü-şekker gibi alışdı Ḫayālīnüñ bugün
İltifāt-ı Şāh ile bu vażᶜ-ı dervīşānesi

68

1 — Ne ziyān etdi saña ṣōfī şarāb-ı ṣāfī
Yine alub ele ḫalvetde çalarsın lāfı

2 — Naḳd-i gencīne-i Cemşīd-i cevān-baḫtdur ol
Yaraşur olur ise pīr-i muġān ṣarrāfı

3 — Benem ol merd ki yerden götürür gerd-mis̱āl
Himmetüm ṣarṣarı esdükde cibāl-i Ḳāfı

4 — Ḥaşrde seyr-i liḳāñ etmez isem ahum ile
Dūzaḫ-ı āteş edem cennet ile aᶜrāfı

5 — Gelmege ḫavf eder ḫāb Ḫayālī gözüne
Olalı yaşı ile Baḥr-i Muḥīṭ eṭrāfı

---

67 F Ün Üv A M C — Ü
[2] bilsün : görsün C
68 F Ün Üv M C — Ü A
[3] götürür : götüre M

69

1 — Gözümle gönlüm arar ḥüsn-ü ʿālem ārāyi
Gözümse gönlüme uydu gönülse hercāyī

2 — Dişüñ dürü edeli boynu bağlu bir bende
Gözümde kirpügüne ṣalmaz oldu deryāyi

3 — Duḫanī lāle gibi dāġ ile pür oldu tenüm
Libāsın edeli ol gülʿiẕār sürmāyi

4 — Kemān-ı ʿaşḳ ʿaceb müntehā idi līkin
Atıldı ortaya Ḥallāc çekdi ol yayı

5 — Yüzüñ görünce Ḫayālī ḳarārdan geçdi
Tecellī eyledi Şems oldu ẕerre Mollayī

70

1 — Elüñe cām al geldi cihānuñ saʿd i devrānı
Bahāristān ile zeyn eyledi gülşen gülistānı

2 — Nevā-yi ʿandelībi ḫusrev-i gül istimāʿ etdi
Aña āheng eder her sebzenüñ murġ-u ḫōş elḥānı

3 — Çemen ʿibret-nümādur ḳara yerden lāle şeklinde
Şehīd-i dāġ-ı ʿaşḳ olmuşlaruñ cūş eyledi ḳanı

4 — Cihānı bir naẓar seyr etmek içün şekl-i nergisde
Görünür ḫākden her nāzenīnüñ çeşm i fettānı

5 — Ölüden kem degülsin sen daḫi cūş-u-ḫurūş eyle
Ḫayālī zinde-dil ol geldî ayş-ü-nūş devrānı

---

69 F Ün Üv M C — Ü A
[2] ṣalmaz : aṣmaz Ün ṣaymaz M
[4] ʿaceb : ḳati C
70 F Ün Üv M C — Ü A
[3] olmuşlaruñ : olanlaruñ Üv
[4] ḫākden : ḫākde Ün

71

1 — Nola gözlerse erbāb-ı naẓar ruḫsār-ı cānānı
Alurlar ortaya pervāneler şemᶜ-i şebistānı
2 — Açılmaz ġoncanuñ ser-beste rāzı ġayra ey bülbül
Bu gülzāra ḳonub göçdü senüñ gibi hezārānı
3 — Binā-yi ᶜaşḳa bir ṭaş ilteyüm alub ele başum
Gelenler bizden öñden böyle görmüş resm-ü-erkānı
4 — Ferīdūn-u zemānem devletinde Ḫusrev-i Rūmuñ
Elümde cām-ı Keḫusrev başumda tāc-ı ḫāḳānī
5 — Ġażabla çekdi dilber tīġini gösterdi yelmanın
Ḫayālī öldü ol öldürmeden yalmanı yalmanı

72

1 — Beni ḳul etdi ᶜaşḳına bugün bir şāh-ı Kenᶜānī
Mübārek ismidür Yaᶜḳūb-ü-kendü Yūsuf-u Şānī
2 — Nola ser-defter-i ḫūbān-ı ᶜālem olsa ol server
Melāḥat nāmesi şimdi anuñla buldu ᶜunvānı
3 — Baña dil uzadur ey ġonce-i nev-rüste her bir ḫār
Varub seyrān edersem sensizin ṣaḥn-ı gülistānı
4 — Görenler nīlgūn dülbend ile ol yār-ı meh-rūyu
Ṣanur dördüncü ḳat gökden göründü mihr-i raḫşānı
5 — Helāk etdüñ Ḫayālīyi ümīd-i vaṣl ile āḫır
Niçün yoḳ yere öldürdüñ be hey kāfir müselmānı

---

71 F Ün Üv A M C — Ü

[2] ġoncanuñ ser-beste : bōstānuñ beste Üv C | gülzāra : gülzāruñ Üv

[3] ilteyüm : ilteyin Ün A | başum : başı Üv C | bizden öñden böyle görmüş : böyle ḳurmuş bizden evvel Ün | önden : evvel A bizden öñ böyle görürmüş C

[5] yelmānın : yelmānı A

72 F Ün Üv A M C — Ü

[1] ᶜaşḳına : kendüye Ün C | şāh-ı : māh-ı C bugün : yine M | şāh-ı : māh-ı Üv

[2] server : meh-rū Üv M | Melâḥat : Maḥabbet F Ün

[4] nīlgūn : şemsī A (doğrusu bu olsa gerektir)

[5] be hey kāfir müselmānı : be kāfir bir müselmānı Üv M

73

1 — Revā mıdur kilīsādan çıkarmaḳ bir müselmānı
Müselmānlar frengīler geyer bir rum cānānı

2 — Ruḫu nārındaki ḫāli buḫuru būyun isterseñ
Ölüñe daḫi günlük vermezin der gör o fettānı

— Varub nāz uyḫusuna fāriġ oldu benden ol kāfir
Meger papas uyara baña ol şemᶜ-i şebistānı

4 — Gözüm yaşında ḫaçın ṣuya ṣalsa ol melek-sīmā
Mesīḥā gibi eylerdi yaşum her derde dermānı

— Olubdur teşne-dil nūş etmege mey yerine ḳanuñ
Ḫayālī ol daḫi bilmez gibi Sulṭān Süleymānī

74

1 — Tā ki gördüm ḥüsn içinde ol melāḥat kānını
ᶜĀlemüñ gözden bıraḳdum dürr‿ile mercānını

2 — Ḫusrevā Şebdīz-i āhumdur semend-i bād-pā
Kim alur bir demde eflāküñ doḳuz meydanını

3 — Ḳani ol bize ciger-gūşem diyen mecnūn deyu
Ṭutsa kūhuñ lāle eṭfāli nola dāmānını

4 — Çıḳmadı deyr-i felekde yine ḫōrşīd-i ṣanem
Ḳara çulla görmeyince ᶜālemüñ rühbānını

5 — Ey Ḫayālī eylemiş meşşāṭa-i rūz-u ezel
Nev-ᶜarūs-u ḥūsn içün gülgūne ᶜāşıḳ ḳanını

---

73 F Ün Ün A M-Ü
[1] geyer: geyüb M | cānānı: oġlanı Ün
[2] nārındaki ḫāli: nārında ḫaṭṭınuñ Ün | būyun: görmekC | isterseñ: isterken M F istersem A | vermezin: vermezem Ün Üv
74 F Ün C — ÜÜv A M

75

1 — Ṣalduġunda ḫāne-i ᶜaşḳuñ ezel bünyādını
Ṭaşa ḳullandum belā iḳlīminüñ Ferhādını

2 — Bir nihāl-i tāze sevdüm bağbān-ı deher iken
Gülşenüñ āzād ḳıldum servini şimşādını

3 — ᶜĀlem-i ervāḥdan Mecnūn duᶜā eyler baña
Ḫayr ile yād eylemek yegdür kişi üstādını

4 — Ḫākinüñ her ẕerresi Ferhāduñ eylermiş feġān
Bīsūtūnda bir kişi çağırsa Şīrīn adını

5 — Ey Ḫayālī ᶜaşḳa inkār etse zāhid ṭañ degül
Ḫaylı müşkildür kişi terk eylemek muᶜtādını

76

1 — ᶜaşḳ ehli öldürür ki görem deyu yārını
Cānı çıḳınca bekleye kūy-u nigārını

2 — Mecnūn eline rişte-i maḳṣūd girmedi
Ellerde gördü nāḳa-i Leylī mehārını

3 — Ġam ᶜāleminde oldu duḫānum sipihr-i ᶜaşḳ
Encümler eyledüm aña ahum şirārını

4 — Mecnūn ġam ile cān vericek āfitāb-ı ᶜaşḳ
Yerden götürdü ẕerreler edüb ġubārını

5 — Tabᶜ-ı Ḫayālī maᶜnī-i ġayrı alub nider
Şehbāzdur ki ṣayd özü eyler şikārını

---

75 F Ün Üv MC — ÜA
[1] iḳlīminüñ: kühsārınuñ C
[4] eylermiş: eylerdi Üv
76 F Üu Üv A MC — Ü

77

1 — Ḫaylıdan pīr-i muġānuñ beklerüz dergāhını
Cür^c^a-i feyżi‿ile yād etmez bu devlet ḫāhını

2 — Ḳaṭre ḳaṭre eşk kevkeb penbe-i dāġum ḳamer
^c^Ālem-i ^c^aşḳuñ temāşā ḳıl nücūm-u-māhını

3 — Çaldı derbend-i maḥabbetde melāmet ṭablını
Bīsütūnuñ bekledi Farḥād-ı miskīn rāhını

4 — Bī-naẓardur tūtya çekse gözüne āfitāb
Ḫılḳat-i her şeyde ẓāhir görmese Allahını

5 — Ḫābda gördüm Ḫayālī düşdü Mecnūn pāyuma
Bende ḳıldum kendüme mülk-ü belānuñ şāhını

78

1 — Yeter olduḳ ġubār-ı ġamla bengī
Getür sāḳī şarāb-ı lāle-rengi

2 — Ṣunub şol ibrīşim gibi şarābı
Geyür cān egnine zībā frengī

— Ne meydür ol kim içse cür^c^asın mūr
Göze göstermeye bebr-ü- pelengi

4 — Güneş ṣanūb ola ẕerrāt ẓāhir
Ele alsa şeb-i tār içre zengī

5 — Yemenden ḳaçuben girmezdi ṭaşa
Eger andan ^c^aḳīḳ almasa rengi

---

77 F Ün Üv A M C C Ü
[3] Ferhād-ı miskīn: Farhād- Mecnūn F Ün Üv M
[4] görmese: görmeyen A
78 F Ün Üv A M — Ü
[2] şol : ol Üv | Cān egnine zībā : egnüme bir Üv

79

1 — Menem Mecnūn-u pür-sevdā-yi Leylī
Başumda şūriş-i ġavġā-yi Leylī
2 — Ben ol fülk-i muḫālif-rūzigārem
Ki ġarḳ etdi beni deryā-yi Leylī
3 — Şehīd-i ᶜaşḳdur ḳanlu kefende
Baña her lāle-i ṣaḥrā-yi Leylī
4 — Eder mecnūn göñul nāmūsdan ᶜār
Olaldan ᶜāleme rüsvā-yi Leylī
5 — Ḳulaġuma gelür āvāz-ı ḫalḫāl
Görünmez mi nişān-ı pāy-i Leylī
6 — Benem pür-ḥāl bir Mecnūn-u-ṣāmit
Velī göñlümde hūy-u hā-yi Leylī
7 — Ḫayālī cān gözü‿ile baḳmayınca
Görünmez ṣūret-i zībā-yi Leylī

80

1 — Fürḳatüñde dāġ ile naᶜl ile zeyn edüb teni
Ehl-i ḥasret göz ḳulaġ olub seni gözler seni
2 — Aḳ sancaḳ ḳıldı İstanbulu rūşen nitekim
Dīde-i Yaᶜḳūbu açdı Yūsufuñ pīrāheni
3 — Sen Şehi geh geh melek ḫaylı temāşā etmege
Açılur ṭāḳ-ı zebercedden hilālüñ revzeni
4 — Pāyına sen serv-i gül-ruḫsāruñ īs̱ār etmege
Ġonca ile nergisüñ pür-zer olubdur dāmani
5 — Yoluña cānı Ḫayālī gibi eylerler nis̱ār
ᶜAskerüñ Serᶜaskerüñ gibi sever Şāhum seni

---

79 F Ün Üv A C — Ü M
[1] Menem : Benem F Üv A
[3] kefende : kefenle A
[4] ᶜāleme : ᶜāşıḳ-ı A
80 F Ün Üv A M Ç — Ü
[1] Fürḳātüñde : Fürḳatüñden F
[2] ḳıldı : etsün F Ün Üv M
[3] geh geh melek ḫaylı : ḫayl-ı melek her gün A | etmege : ḳılmaġa A
[5] nis̱ār : revān A | § Serᶜaskerüñ gibi sever : ḫalḳı sever cānı gibi A

81

1 — Bulunmaz baña hem-dem bezm-i ġamda nāleden ġayrı
Ne içsem kimse yoķ sāġar şuna teb-ḫāleden ġayrı

2 — Maḥabbet mihri tābından vücūdun maḥv ķılmış yoķ
Ararsañ gülşen-i dehri benümle jāleden ġayrı

3 — Metāᶜ-ı derdüm istermiş nesi var lālenüñ elde
Bir iki ķana müstaġraķ yanıķ pergāleden ġayrı

4 — Yaşı encümlerin īs̱ār edüb māh-ı şeb-efrūzu
Derāġūş eylemiş yoķ devr içinde hāleden ġayrı

5 — Ḫayālī ķara baḫtından şikāyet ķılmadı çarḫa
Ruḫun zerd eyleyüb eşk i revānın aleden ġayrı

82

1 — Göñül seni dileyu her cenāba yüz ṭutdu
Ḫayāl-i āb ile teşne serāba yüz ṭutdu

2 — Nişānuñ almaġa -ey meh ḫurūf-u kevkebden
Müneccim encüme molla kitāba yüz ṭutdu

3 — Cihāna ᶜaks-i ruḫuñ tā ki düşdu maḫlūķuñ
Kimisi nāra kimi āfitāba yüz ṭutdu

4 — Ķarār-gāhı idi bir zamānda bir sāhuñ
Göñül sarāyı ki şimdi ḫarāba yüz ṭutdu

5 — Ḫayālī yārı ararlar yeri gögü dolanub
Feġanlarum göge yaşum türāba yüz ṭutdu

---

81 F Ün Üv A M C — Ü
[1] Ne : Mey C | tebḫāleden : peymāneden C
[3] derdüñ istermiş : derdüñi ister Üv M
[4] devr : dehr M
[5] çarḫa : dehre C
82 F Ün Üv A M C — Ü
[1] dileyu her : deyu her bir C
[5] ararlar yeri gögü : ararlardı yer-ü-gök Üv

83

1 — Nigārā bezm i ḥüsnüñde dil-i mestānemüz ḳaldı
Perin yaḳmış cemālüñ şemᶜine pervānemüz ḳâldı

2 — Ānı ḫōş ṭut ġarībüñdür efendi işte biz gitdük
Göñül derler ser-i kūyuñda bir dīvānemüz ḳaldı

3 — Yürek ḳan oldu hicrāndan vücūdum çekdi el cāndan
Fedā oldu yoluña cümlesi zīrā nemüz ḳaldı

4 — Başumdan ᶜaḳl ise gitdi dil ile cān revān oldu
Ten-i bī-iᶜtibār adlu ḳuru vīrānemüz ḳaldı

5 — Ḫayālī devlet-ı bī-iᶜtibāra baḳmaduñ gitdüñ
Bize besdür bu kim dillerde bir efsānemüz ḳaldı

84

1 — Nigārā sen revān olduñ benüm göñlümde ġam ḳaldı
Hemen ol eksük olmasın daḫi ᶜālemde nem ḳaldı

2 — Belā bezminde ᶜāşıḳlar geçerler ad içün serden
Sıdı seng-i ḥavādiṣ cāmın ammā nām-ı Cem ḳaldı

3 — Nola saᶜy eylesem ḳıblem ser-i kūyuñ ṭavāfına
Cihānı cümle geşt etdüm hemen Beyt-ül-Ḥarem ḳaldı

4 — Ḳulaḳ ṭut nāle-i çenge deme bir zār ᶜāşıḳ yoḳ
Nefes ṭut nāya dem-sāz ol hemen ol ehl-i dem ḳaldı

5 — Güzeller nāza ᶜāşıḳlar niyāza geldi dünyāya
Ḫayālī sözle meşhūr oldu Ḫātemden kerem ḳaldı

---

83 F Ün Üv A M C — Ü
[2] Anı ḫōş ṭut ġarībüñdür : Ġarībüñdür anı ḫōş ṭut Ün C
[5] baḳmaduñ : ḳalmaduñ Üv
84 F Ün Üv A M C — Ü
[2] nām-ı : Cām-ı A

85

1 — Sīm-i eşki her kimüñ yoluñda īsār olmadı
Ol metāᶜına bu bāzāruñ ḫarīdār olmadı
2 — Şādlıḳ mı geldi dil mülküne kim ġam gelmedī
Rūz-u rūşen var mı kim ṣoñu şeb-i tār olmadı
3 — Her şirārum āsumān-ı mihre encümdür velī
Bu ḳadar encümle bir gün ṭāliᶜüm yār olmadı
4 — Geçmeyenler gülşen-i ᶜālemden aḳar ṣu gibi
Pāk-meşrebler içinde ehl-i dīdār olmadı
5 — Manṭıḳ-uṭ-ṭayr oldu her beyti Ḫayālīnüñ velī
Ḳuş dilin fehm eylemez her kim ki ᶜAṭṭār olmadı

86

1 — Kemān-ı Rüstemī ḳaşuñ kemānı gelmedi mi
Çekenler anı cihān pehlevānı gelmedi mi
2 — Dile ki vaᶜde-i vaṣl etmiş idi tīr-i müjeñ
ᶜAceb o vaᶜde-i lüṭfuñ zemānı gelmedi mi
3 — Pür idi bāġ-ı ḥayātum şükūfe-i şādī
Yüzüme baḳ gör e anuñ ḫazānı gelmedi mi
4 — Firāḳ-nāme-i derdüm cenāḥına ericek
Kebūterüñ gözüne bağrı ḳanı gelmedi mi
5 — Ḫayālī ol şeh-i ḥüsnüñ ayağı tozundan
Ṣabā eli‿ile saña armağanı gelmedi mi

---

85 F Ün Üv M C — Ü A
[1] yoluñda : yoluña Üv
[2] Şādlıḳ : Şādılıḳ Ün | var mı kim : var mıdur Ün
[5] velī : bu gün Üv M
86 F Ün Üv A M C — Ü
[2] vaṣl : lüṭf A
[4] Firāḳ-nāme-i derdüm cenāḥına : Firāḳ-nāmeyi verdüm cenābuña Üv | gözüne : yüzüne Ün Üv M C

87

1 — Yürü hey ᶜāşıḳına ᶜādeti bī-dād yürü
Yürü öñ biliş olub ṣoñra olan yad yürü
2 — Ḳo beni ġuṣṣa-vü- hecr ile yanub yaḳılayın
Sen var ol ḳadrüñi bilmezler ile şād yürü
3 — Dem ola bulmayub aġyārdan ey yār vefā
ᶜĀşıḳ-i ṣādıḳuñı eyleyesin yād yürü
4 — Beni öldürdü çü hicrān ġam-ı dilberden ıraḳ
İledince tozumu eşigüñe bād yürü
5 — Ḳanda hercāyī güzel varsa Ḫayālī sevüben
Ṣoñra cevrinden anuñ eyleme feryād yürü

88

1 — Yandum şol aḳ yüze o ḳara ḳaşdayın daḫi
Dūd olmuşam velī ser-i āteşdeyin daḫi
2 — Bir tār-ı zülfüne şeb-i fıṭrat belī dedüm
Baḫt-i siyāhı gör ki keşākeşdeyin daḫi
3 — Çek ilerü kemān gibi ey lüṭf-u Şeh beni
Tīrem cihān şikārına tīr-keşdeyin daḫi
4 — Ṭayy-ı lisānuma naẓar et ṭaylesānı ḳo
Destār ile deme heves-i ḳaşdayın daḫi
5 — Ter-dāmenem ḥabāb gibi rūzigārda
Tā kim Ḫayālī bāde-i bī-ġaşdayın daḫı

---

87 F Ün Üv A M C — Ü
[1] öñ biliş olub : evvel bilişüb Ün | hey biliş olub F Üv M C
[2] Sen var : Var sen A
[5] sevüben : sevsün | Soñra cevrinden anuñ eyleme feryād yürü: Sevmesün sen gül-ü raᶜnāyi heman şād yürü Üv
88 F Ün Üv C — Ü M A
[1] Yandum : Baḳdum C | şol : ol C | o : şu C

89

1 — Diyār-ı bezmüñ ey dil şāh-ı gevher-pāşıdur sāḳī
Keremle şöhre-i āfāḳ olanlar bāşıdur sāḳī
2 — Ne bezm olur bu kim ayaḳ götürsem bāde nūş etsem
O bezm-i ḫāṣda bīgāne muṭrib nāşīdur sāḳī
3 — Ḥarām olsa ᶜaceb mi cürᶜa dökmek eḫl-i ᶜirfāna
Ki bāğuñ bağrı ḳanı ile gözünüñ yaşıdur sāḳī
4 — Ḥbāb otağıdur āvāreler her yaña ḫıdmetkār
Ayaḳlandurdı devrānı bu gün ṣubaşıdur sāḳī
5 — Ḫumāruñ ḫastası olanlara mey ṣun sağalsunlar
Eli ayağı ṭutmaz natüvānlar aşıdur sāḳī

90

1 — Pīr-i çarḫuñ her seḥer mihr alduğiçün yaşını
Devr içinde varmadan aḫşama verdi başını
2 — Dedi kim iki hilāl oldu şafaḳdan āşıkār
Sāğar içre münᶜakis gördükde dilber ḳaşını
3 — Jāle-rīz oldu havā ṣanmañ şafaḳdan çarḫ-ı dūn
Gülsitān ı ᶜāleme yağdurdı miḥnet ṭaşını
4 — Öldügüm dem yār peykānın cigerde ṣaḳlaram
Uydurur her kim sefer ḳılsa yarar yoldaşını
5 — Bu Ḫayālī oldu Erjeng-i Nigāristān-ı naẓm
Mānīyi ḳo gör maᶜānī ḥüsnünüñ naḳḳāşını

---

89 F Ün Üv A M C — Ü
[1] bezmüñ : ᶜişvenüñ C | dil : şāh C
[3] ḳanı ; başı C
90 F Ün Üv M C — Ü A
[4] yara : dilā Üv M

91

1 — Ne ġam ey nāle belā eylese pāmāl beni
Çekme billah olub ᶜāleme dellāl beni
2 — Cezbe-i ᶜaşḳ ile şūrīde-i dergāhem ben
Mest ya bengī mi ṣanduñ behey abdāl beni
3 — Mürşid-i gūşe-nişīndür ḫum-u mey ey zāhid
Bāṭın-ı ṣāfı anuñ eyledi ḫōş-ḥāl beni
4 — Kaᶜbe-i derd benem dūd-u dilüm şalumdur
Bürüsün vādī-i ġamda bu siyeh şal beni
5 — Mūya döndüm ġam-ı zülfü‿ile götür ṭopraḳdan
Çıḳduġunca göge ey nāle bile al beni
6 — Cismümi ilter ise taḫta-i reml üzre ṣabā
Remllerle araya bulmaya remmāl beni
7 — Ḳudretüñ destine şehbāz-ı ḳaża-pervāzem
Saña anḳāları ṣayd eyleyeyin ṣal beni
8 — Cürᶜasın cām-ı Ḫayālīnüñ içersen diyesin
Ḥaşre dek mest ede bu bāde-i ḳattāl beni

92

1 — Mecnūn ḳaçan ki ᶜaşḳ eline pādişāh idi
Āhı ᶜalem feġānı ṭabl ġam sipāh idi
2 — Mecnūn belā vilāyetine şehriyār iken
Jūlīde mūlar üstüne çetr-i siyāh idi
3 — Mecnūn teninde yer yer elif naᶜl ile dilā
Miḥnet şebinde Leylī içün şekl i āh idi
4 — Mecnūn başında var idi bir āşiyān-ı murġ
ᶜAnḳa-yi ᶜaşḳa kūh-u belāda penāh idi
5 — Nāgeh Ḫayālī Leylī güẕer eyleye deyu
Mecnūn teninde yer yer elif doġru rāh idi

92 F Üṇ A C — Ü Üv M
[4] var idi bir : kim var idi A

91 F Ün A C — Ü Üv M
[7] şehbāz-ı : şāhīn-i A

93

1 — Benem şemşīr-i ḫūn-bārumla devrānuñ ser-endāzı
Ögünmek bilmezem düşman seçilsün ġāzīyem ġāzī
2 — Şikārum ḳulle-i ḳāf-ı ḳıdemden almadur kārum
Ḳolumda Ḫusrev-i dehrüñ benem şehbāz-ı pervāzī
3 — Beni ḳudret eli bir ḫōş şikāristāna ṣaldı kim
Ḳanadı nūra müstaġraḳ uçarlar ördek ü-ḳazı
4 — Fena dārında bir iş aşdı kim dillerde yād oldu
Maḥabbet şehrinüñ Manṣūr olaldan rīsmān-bāzı
5 — Ḫayālī naẓmınuñ bir mıṣraᶜından behremend ol kim
Ḥaḳīḳat nüktesin söyler bunuñ birdür çoğu azı

94

1 — Rıżāñı gözlerem senden gelen derd-ü-belā ḥaḳḳı
Sözümden dönmezem ölsem Şehīd-i Kerbelā ḥaḳḳı
2 — Yoġ iken levḥ-ü-ḫāme muṣḥaf-ı ᶜaşḳuñ okurdum ben
ᶜİẕāruñde ḫaṭ-ı reyḥānla yazılan duᶜā ḥaḳḳı
3 — Tenümde ḳanumuñ her ḳaṭresi içinde peydāsın
Ḥaḳīḳat vechine mir'āt olan ehl-i ṣafā ḥaḳḳı
4 — Maḥabbet baḥrıdur cismüm elifler anuñ emvācı
Belānuñ kānıdur göñlüm o lâᶜl-i cān-fezā ḥaḳḳı
5 — Bizi bīgāne ṣanma ey melek deryā-yı aḫdardan
Bu iki nūrdan çeşm ile mevcūd āşinā ḥaḳḳı
6 — Ḫayālī Ḥaydarīdür ṭavḳ-ı zülfüñ ḥaḳḳıdur anuñ
Begüm teslīm ḳıl boynuñda neyler bir gedā ḥaḳḳı

---

93 F Ün Üv A M C — Ü
[1] ġāzīyem : ġāzīyin A
[2] benem : menem C
[3] ṣaldı kim : ṣalmışdur F Üv M C
[4] ḳanadı : cihān-ı F Üv M C | cenāḥı A
94 — Ün Üv A M C — — Ü F
[1] gözlerem : gözlerin A C | dönmezem : dönmezin A
[2] yazılan : yazılmış A
[4] anuñ emvācı : mevcidür anuñ C

95

1 — Kūh-kenlikler ki Fehād etdi çekdi miḥneti
ᶜAşḳ-bāzīlik degülmiş bildüm anuñ niyyeti
2 — Levḥ-i dilde naḳş olmuşken ḫayāl-i şekl-i yār
Taşlara yazmaḳ düşermi‿idi o şīrīn ṣūreti
3 — Tālib oldur ṣala kendin nār-ı ᶜaşḳa nūr ola
ᶜĀşıḳ oldur ᶜaşḳ ile olmaya anuñ şöhreti
4 — ᶜAşḳ ᶜāşıḳlar işidür ey göñül Mecnūn daḫi
Ṣaġ ola‿idi ögrenürdi şimdi benden ṣanᶜati
5 — Ey Ḫayālī daᶜvī-i ᶜaşḳ eylemek ḥācet degül
Añladur ᶜāşḳlıgun lābüdd kişinüñ ḥāleti

96

1 — Sevdi göñlüm bāġ-ı ḥüsnüñ bir gül-ü ḫandānını
İñledür ḫār-ı belāda bülbül-ü nālānını
2 — Çarsū-yu ᶜaşḳ içinde ġam metāᶜın almaġa
Merdüm-ü çeşmüm pūr etdi sīm ile dāmānını
3 — Lāle-zār etdi gözüm yaşı‿ile bāġ-ı ᶜālemi
Ey ciger pergālesi aḳıtma baġrum yaġını
4 — Yıldızı düşdü meh-i bedrüñ işi oldu temām
Rūşen edelden yüzüñ mihri sipihr eyvānını
5 — Ḫayl-ı ġam buldu ẓafer āhen ḥiṣāruñdur dile
Ṣaḳla sīneñde Ḫayālī yāruñuñ peykānını

---

95 Ün Üv M — Ü F A C
[1] bildüm : bildük Ün
[4] daḫi : deli Üv M
96 Ün — Ü F Üv A M C

97

— Ol ḳadar verdüm havāya kendümi ḫırmen gibi
Kā'ināt-ı cev göründü gözüme erzen gibi

2 — Aş yerer her demde ḳanına zemāne ehlinüñ
Dehr zāli fitne eṭfāline ābisten gibi

3 — İsteseñ irgürmege ser-rişte-i maḳṣūda el
Naḳş geçme kimseye bir āl ile sūzen gibi

4 — Olmaḳ isterseñ dilā ᶜilm-i deḳāyiḳden ḫabīr
Ṣal naẓardan ḫākdān-ı dehri pevīzen gibi

5 — Güc çekersin ya gibi bāzū-yü devrāndan ṣaḳın
Ṣadra geçme etme dil yügrüklügün demren gibi

6 — Rūḥ gibi ᶜālem-i bālāya olsun himmetüñ
Nefs süflī ṭabᶜdur ẓulmet-serā-yi ten gibi

7 — Demde germiyyet dilerseñ ṣatmaġa ḥammām-vār
Hemdem ol bir rind-i ṣāḥib-dem bulub külḫan gibi

8 — Kim ki yek-dil olmayub verür ikilikden nişān
Ser-zenişler kendü destinden görür hāven gibi

9 — Ẕikr-i Ḥaḳḳa hem-zebān ol saña her ḳavvāl-i dūn
Nīze-i neyle muḳābil olmasun reh-zen gibi

10 — İstemezseñ āteş-i fitne ile sūz-u ᶜālemi
Çaḳma ḫalḳı birbirine seng ile āhen gibi

11 — Ey Ḫayālī murġ-u dil bir evce pervāz etdi kim
Çarḫda gördü nücūmu dāne-i erzen gibi

---

97 Ün Üv A M C — Ü F

[2] ḳanına her demde : her demde ḳanına A ḳanına bir demde C
[4] deḳāyıḳdan : ḥaḳāyıḳdan C
[6] süflī : sifle Ün M

102

1 — Göñül şūrīde-ḥāl oldu görelden sen dil-ārāyi
Düşüb ṣaḥrā-yi ʿaşḳ içre gezer ağlayı ağlayı
— Havā-yi serv-i ḳaddüñle delürüb vādī-i ġamda
Yaşum ırmaġa dönmüşdür aḳar çağlayı çağlayı
— Göñül şeydā-yi zülfüñle gezer şūrīde-ḥāl olmuş
sirge deşt-i ḥayretde bu ben Mecnūn-u şeydāyı
4 — Güzellikde naẓīrüñ yoḳ iken meyl etme aġyāra
Hey āfet şānuña düşmez diyeler saña hercāyī
5 — Ḫayālī ḫāl-i ruḫsāruñ ġamından nār-ı hecr ile
Şehīd-i müst-mend olmuş ciger dağlayı dağlayı

---

[102] Hususî kütüphanemizdeki mecmuada : 211

MUKATTAAT

MUḲATTAᶜĀT

1

Olmasa sen ẕāt-ı pāke ᶜāşıḳ-ı dīdār gül
Olmaz idi bu cihān bāġında berḫōrdār gül
Destüñ ey şeh tāze güldür bergdür nāḫunlerüñ
K'āsitīnüñ gülşeninden açılur her bār gül

2

Lûṭf-u bī-pāyān ne mümkin ger ola bir şāhdan
Her ṣadef deryāda' şāhum dürr-ü şehvār eylemez
Kendü lûṭfundan vücūda geldügin lābüd bilür
Kaṭreden deryā anuñçün lācerem ᶜār eylemez

3

Ölmek dirilmek emr-i İlâh idügin bilür
Şol kimsenüñ ki fehm ile ṭabᶜ-ı selīmi var
Deryā revāne olduġına olmasun melūl
ᶜĀlemde bir senüñ gibi dürr-ü yetīmi var

4

Şol ki evvel vefā edüb ṣoñuna
Döne cevr-ü-cefā-vü-ġuṣṣa vere
Şol bulut gibidür ki ḳaṭreleri
Göge erdürmiş iken ura yere

5

Bir Ḫayālī-zāde bendeñ vardur ey Şah-ı kerīm
Anası Ḥaḳ raḥmetinde kendü ḳalmışdur yetīm
Dergehüñ deryā senüñ ẕātuñ güneş rūşen bu kim
Ḳaᶜr-ı deryāda güneşden nūr alur dürr-ü yetīm

6

Ḫusrevā etdi terbiyet çünkim
Himmetüñ şāʿir ile remmāli
İşte ben bulduğum cevāhir-i naẓm
Versün ol daḫi bulduğu māli [1]

7

Altun üsküflü ḳul oğlu güzeli‿iken ḫōrşīd
Gör ne etdi aña hercāyīlik ey māh-liḳā [2]
Ḫānesin her kişinüñ eyledügi‿içün rūşen
Ḫışm edüb anı ḥışār-ı feleke atdı ağa

8

Ṣorarsa ser-güzeştümden benüm şehrümde yārānum
Bu yad ellerde geldüm derd-i pāya mübtelā oldum [3]
Ḳadīmī āşinālardan görüb bīgānelik resmin
Vefā ümmidine bīgānelerle āşinā oldum

9

Delmesünler yüregüñ ney gibi pür-ḥāl olma
Atmasunlar seni gel bāde-i ḳattāl olma
Terk-ü-tecrīd olıgör tāc ne baş ağrısıdur
Be yürü begligin et ʿālemüñ abdāl olma

10

Gedā ki terkini urdu bu ʿālem-i dūnuñ
Ne şübhe pādişehidür bu çarḫ-ı gerdūnuñ
İki cihāna degişdügiçün ġam-ı ʿaşḳı
Ölünce beklemeli türbesini Mecnūnuñ

---

[1] ol daḫi: anlar da Üv
[2] gör ne etdi aña hercāyīlik: gör ne hercāyīlik etdi aña Ün
[3] derd-i pāya: nice derde F

11

Şehe ķul olmağa geldi cihāna bir levendüm var
Baña ṭuṭī gibi gūyālanur bir lâᶜli ķandüm var
Bu günden Ḥażret-i Şāh-ı felek-taḫtuñ ķulu olsun
Ḫayālī gibi devlet gülşeninde bülbülü olsun

12

Tutub Behrām gibi gūra ṣaldı
Nice Ḫusrevleri bu köhne dehlīz
Ararasañ tūtyā içün bulunmaz
Gözüne rūzigāruñ ḫāk-i Pervīz

13

Her maķāma ki edesin āheng
Ḫōş-ᶜamel ol ki bulasın cāyı
Rāst ol iller ile çep düşme
Ṣatdılar bir uṣūle dünyāyi

14

Baña eyyām-ı visāl olmadı çünkim rūzī
Bu bahārı nideyin neyleyeyin nevrūzu
Ah dīvānelik āsārı ẓuhūr eyleyiyor
Yine odlara yaķam gibi dil-i pür-sūzu

15

Seydīnüñ çok sikildügin evvel
ᶜAlī Bālī işidicek güldü
Az zamān geçmeden anuñ daḫi
Başına Seydī ḥālleri geldi

16 [1]

Pādişāhum ṭapuña nesl-i melekdür dediler
Ḫüsnüñüñ āyīne-dārını felekdür dediler
Şādīligüñ dügününüñ elemege ununu
Meh gümüş tekne güneş altun elekdür dediler

[1] Yalnız Ün nushasında.

17 [1]

Neng-ü-ʿārı büt edinmekden ise biñ kerre
Ehl-i ʿirfān arasında uşanub şınmaḳ yeg
Yaşlı kerkesler ile ḳonuşub uçmaḳdan ise
Yavru şāhīnler içinde ḳana boyanmaḳ yeg
Kefen olmaḳdan ise ḫᾱce mü'eẕẕin destār
Ḫūblar şevḳine meclisde oda yanmaḳ yeg

18 [2]

Geydüñ revacı başuña bulduñ revācuñi
İncinme şabḳalı . . . . [3]

19

Şikāyet ḳılma ẓulmünden naẓar ḳıl ol ḫaṭ-ü-ḫāle
Ki bitmez bu çemende ḫārsuz gül dāġsuz lāle

20

Şemşīr-i fürḳatüñle göñül çāk-çākdur
Ölümlük olduġuma raḳībüñ helākdür

21

Mihr-i cihānı kim ki göñülden ede tırāş
Engüşt-ü māh-ı nevle felek ḳoya aña baş

22

Ḳaṭre-i jāle ile lāleleri hāmūnūñ
Baġrınuñ başı gözünüñ yaşıdur Mecnūnuñ

23

Yaşum bināy-i ṣabruma seyl-i fenā imiş
Bu dīde göz degül baña ʿayn-ı belā imiş

---

[1] Yalnız F nushasında
[2] Yalnız Üv nushasında
[3] Okunamamıştır.

24

Maḥabbet-ḫānedür gönlüm ezelden ʿaşḳ-ı cānāna
Ḳoparmaz şerʿ bir ṭaşın ḳadīmī olsa bir ḫāne

25

Çihresinde görüben lemʿa-i nūr-u Nebevī
Bir yalıñ yüzlü ışıḳ şevḳine oldum ʿalevī

26

Deme yolumda ḳomaz bir ṭaş bir ṭaş üstüne
Her ne ḥükmüñ var ise cān üstüne baş üstüne

27

Şādī enīs-i ġuṣṣa-vü-ẓulmet ḳarīn-i nūr
Ber pāymāl-i ʿālem-ü-baḥrüñ başında şūr

28

Göñül ḳuşunu ḳaçurdum egerçi evvelden
Hele nişānını buldum başuñdaki telden

29

Dolanurken gece şeb-revlik edüb kūy-u cānānı
Kemend-i dūd-u āhum bende çekdi māh-ı tābānı

30

Ḳomaz ahumdan ey meh-rū felek berbād ede anı
Çeker dāmānına her şeb çerāġ-ı māh-ı tābānı

31

Varsa gözüm yaşı nola eānān ayağına
Şu vara geldi serv-i ḫırāmān ayağına

32

Olduğumçün Ramażānum ġam-ı ʿaşḳuñde ʿalīl
Buyurubdur seni baña yemege Rabb-i Celīl

33

Bana bir güzel der bunū muttaṣīl

تجوع ترانى تجرد تصل
تمت الديوان بعون الله الملك المنان

Hayalî Bey

(Fatih Millet Kütüphanesindeki Aşık Çelebi tezkiresinden)